קבלה · זהר · זהר מתורגם

הזהר המתורגם - דברים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הזהר המתורגם - דברים

מקור הטקסט: אורייתא

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הזהר-המתורגם-דברים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרשת דברים 5
דף רס. 5
פרשת ואתחנן 5
דף רס. 5
דף רס: 7
דף רסא. 9
דף רסא: 12
דף רסב. 14
דף רסב: 17
דף רסג. 19
דף רסג: 22
דף רסד. 25
דף רסד: 27
דף רסה. 30
דף רסה: 37
דף רסו. 40
דף רסו: 43
דף רסז. 47
דף רסז: 50
דף רסח. 52
דף רסח: 55
דף רסט. 57
דף רסט: 60
דף ער. 62
דף ער: 65
פרשת עקב 67
דף רעא. 68
דף רעא: 71
דף ערב. 73
דף ערב: 76
דף רעג. 79
דף רעג: 82
דף עדר. 85
פרשת שופטים 89
דף עדר: 89
דף ערה. 91
דף ערה: 94
פרשת כי תצא 95
דף רעו. 96
דף רעו: 99
דף רעז. 103
דף רעז: 106
דף רעח. 109
דף רעח: 112
דף רעט. 116
דף רעט: 119
דף רפ. 122
דף רפ: 125
דף רפא. 133
דף רפא: 136
דף רפב. 139
דף רפב: 142
דף רפג. 146
פרשת וילך 151
דף רפג. 151
דף רפד. 153
דף רפד: 155
דף רפה. 158
דף רפה: 160
דף רפו. 163
פרשת האזינו 165
דף רפו: 165

דף רפז. 169
דף רפז: 172
האדרא זוטא קדישא 175
דף רפח. 176
דף רפח: 177
דף רפט. 179
דף רפט: 180
דף רצ. 182
דף רצ: 183
דף רצא. 185
דף רצא: 186
דף רצב. 188
דף רצב: 189
דף רצג. 191
דף רצג: 193
דף רצד. 194
דף רצד: 196
דף רצה. 197
דף רצה: 199
דף רצו. 200
דף רצו: 202
דף רצז. 204
דף רצז: 206
דף רחצ. 209
דף רחצ: 212
דף רצט. 215
דף רצט: 217

פרשת דברים

דף רס.

(דף ר"ס ע"א) פרשת אלה הדברים הוא בפרשת בלק דף קפ"ו ע"א ושם ביתו וכך הסכימו הקדמונים

פרשת ואתחנן

דף רס.

(דף ר"ס ע"א) (דברים ג') וָאֶתְחַנַּן אֶל יְיָ בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר. אֲדֹנָ"י יְדִוְ"ד אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ וְגוֹ'. רִבִּי (בראשית י"א) יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיה לח) וַיְסֵב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ'. תָּא חֲזֵי, כַּמָּה הוּא חֵילָא תַּקִּיפָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכַמָּה הוּא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא. דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, לָא דָּחִיל מֵעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. וְלָא דָּחִיל מֵעַרְעוּרִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, וְאָכִיל מְנָיהּ בְּכָל יוֹמָא.

וָאֶתְחַנַּן אֶל ה' בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר. אֲדֹנָ"י יְהֹוִ"ה אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיה לח) וַיְסֵב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'. בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה הוּא הַכֹּחַ הֶחָזָק שֶׁל הַתּוֹרָה וְכַמָּה הוּא עֶלְיוֹן עַל הַכֹּל, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, לֹא פוֹחֵד מֵעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְלֹא פוֹחֵד מִמְּקָרִים רָעִים שֶׁל הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אָחוּז בְּעֵץ הַחַיִּים וְאוֹכֵל מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם.

דְּהָא אוֹרַיְיתָא אוֹלִיף לֵיהּ לְבַר נָשׁ, לְמֵיהַךְ בְּאֹרַח קְשׁוֹט. אוֹלִיף לֵיהּ עֵיטָא הֵיךְ יִתּוּב קַמֵּי מָארֵיהּ (לבטלה להה"א גזרה). וְאַפִּילּוּ יִתְגְּזַר עָלֵיהּ מוֹתָא, כְּלָא יִתְבַּטֵּל וְיִסְתְּלַק מִנֵּיהּ, וְלָא שַׁרְיָא עֲלוֹי. (עיטא דבר נש בהאי עלמא) וְעַל דָּא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא יָמָמָא וְלֵילֵי, וְלָא יִתְעַדֵּי מִנַּהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאִי אַעְדֵּי מִינֵּיהּ אוֹרַיְיתָא, אוֹ אִתְפְּרַשׁ מִנַּהּ, כְּאִלּוּ אִתְפְּרַשׁ מִן חַיֵּי.

שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אֶת הָאָדָם לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, מְלַמֶּדֶת אוֹתוֹ עֵצָה אֵיךְ יָשׁוּב לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ (לבטל לאותה הגזרה), וַאֲפִלּוּ שֶׁתִּגָּזֵר עָלָיו מִיתָה - הַכֹּל יִתְבַּטֵּל וְיִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ וְלֹא יִשְׁרֶה עָלָיו. (עצה של אדם בעולם הזה) וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וָלָיְלָה וְלֹא יָזוּז מִמֶּנָּה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאִם מֵזִיז מִמֶּנּוּ אֶת הַתּוֹרָה אוֹ נִפְרָד מִמֶּנָּה, כְּאִלּוּ נִפְרָד מִן הַחַיִּים.

תָּא חֲזֵי, עֵיטָא דְּבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ סָלִיק בְּלֵילְיָא עַל עַרְסֵיהּ, בָּעֵי לְקַבְּלָא עֲלֵיהּ עוֹל מַלְכוּתָא דִּלְעֵילָּא, בְּלִבָּא שְׁלִים. וּלְאַקְדְּמֵי לְמֵימַר גַּבֵּיהּ פִּקְדּוֹנָא דְּנַפְשֵׁיהּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, בְּגִין דְּכָל עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא, דְּהָא אִילָנָא דְּמוֹתָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא, וְכָל רוּחֵי דִּבְנֵי נָשָׁא נָפְקִין, וְסַלְקִין וְאִתְטַמְּרָן (ס"א ואתמסרו) גַּבֵּיהּ. וּבְגִין דְּאִינּוּן בְּפִקְדּוֹנָא, כֻּלְּהוּ תַּיְיבִין לְאַתְרַיְיהוּ.

בֹּא וּרְאֵה, עֵצָה שֶׁל הָאָדָם, כְּשֶׁהוּא בַּלַּיְלָה עַל מִטָּתוֹ, צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שֶׁל מַעְלָה בְּלֵב שָׁלֵם, וּלְהַקְדִּים לְמָסֹר אֵלָיו פִּקָּדוֹן נַפְשׁוֹ. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם הַמָּוֶת, שֶׁהֲרֵי עֵץ הַמָּוֶת שָׁרוּי בָּעוֹלָם, וְכָל רוּחוֹת בְּנֵי אָדָם יוֹצְאוֹת וְעוֹלוֹת וּמִתְחַבְּאוֹת (ונמסרו) אֶצְלוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁהֵן בְּפִקָּדוֹן, כֵּלָן שְׁבוּת לְמָקוֹמוֹתֵיהֶן.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וְכָרוֹזָא נָפִיק. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְגַנְתָּא דְּעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּרוּחֵי הוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, כְּדֵין מִתְכָּוְונֵי (נ"א מתערי) כָּל בְּנֵי מַטְרוֹנִיתָא, וְכָל בְּנֵי הֵיכָלָא, לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וּכְדֵין כָּל אִינּוּן פִּקָּדוֹנִין דְּרוּחִין דְּאִתְמַסָּרָן בִּידָהּ, כֻּלְּהוּ אָתֵיב לְמָארֵיהוֹן. וְרוּבָּא דִּבְנֵי עָלְמָא מִתְעָרִין בָּהַהִיא שַׁעֲתָא, וְהָא פִּקְדוֹנֵיהּ דְּכֻלְּהוּ אָתֵיב לְגַבַּיְיהוּ.

בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת רוּחַ צָפוֹן בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְכָרוֹז יוֹצֵא, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא לְגַן עֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּרוּחוֹת הַצַּדִּיקִים, אָז מִתְכּוְּנִים (מתעוררים) כָּל בְּנֵי הַמַּלְכָּה וְכָל בְּנֵי הַהֵיכָל לְשַׁבֵּחַ אֶת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. וְאָז כָּל אוֹתָם פִּקָּדוֹנוֹת שֶׁל הָרוּחוֹת שֶׁנִּמְסְרוּ בְּיָדָהּ, אֶת כֻּלָּם מֵשִׁיב לְבַעֲלֵיהֶם. וְרֹב בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְעוֹרְרִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְהֲרֵי פִּקָּדוֹן שֶׁל כֻּלָּם מֵשִׁיב אֲלֵיהֶם.

אִינּוּן דִּבְנֵי הֵיכָלָא עִלָּאָה קַיְימֵי בְּקִיּוּמַיְיהוּ, מִתְעָרֵי מִשְׁתַּדְּלֵי בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דְּאוֹרַיְיתָא, וּמִשְׁתַּתְּפֵי בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עַד דְּנָהִיר יְמָמָא. כַּד אָתֵי צַפְרָא, הֵיא, וְכָל בְּנֵי הֵיכָלָא (דמלכא) כֻּלְּהוּ אַתְיָין לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאִינּוּן אִקָּרוּן בְּנִין דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וְהָא אוּקְמוּהָ.

אוֹתָם שֶׁבְּנֵי הַהֵיכָל הָעֶלְיוֹן עוֹמְדִים בְּעָמְדָם מִתְעוֹרְרִים, מִשְׁתַּדְּלִים בְּתִשְׁבָּחוֹת הַתּוֹרָה, וּמִשְׁתַּתְּפִים בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁמַּאִיר הַיּוֹם. כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַבֹּקֶר, הִיא וְכָל בְּנֵי הַהֵיכָל (המלך), כֻּלָּם בָּאִים לַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְהֵם נִקְרָאִים בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ.

כַּד אָתֵי צַפְרָא, בָּעֵי לְנַקָּאָה גַּרְמֵיהּ בְּכֹלָּא, וּלְמֵיזַן זִינֵיהּ, לְאִשְׁתַּדְּלָא עִם מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּהָא בְּלֵילְיָא אִשְׁתְּדַל בְּמַטְרוֹנִיתָא. הַשְׁתָּא אַתְיָא עִם מַטְרוֹנִיתָא, לְזַוּוּגָא לָהּ עִם מַלְכָּא.

כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַבֹּקֶר צָרִיךְ לְנַקּוֹת עַצְמוֹ בַּכֹּל וְלַחְגֹּר כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ לְהִשְׁתַּדֵּל עִם הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהֲרֵי בַּלַּיְלָה הִשְׁתַּדֵּל בַּמַּלְכָּה. כָּעֵת בָּא עִם הַמַּלְכָּה לְזַוֵּג אוֹתָהּ עִם הַמֶּלֶךְ.

אָתֵי לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, מַדְכֵּי גַּרְמֵיהּ בְּקָרְבְּנִין, מְשַׁבַּח בְּתוּשְׁבַּחְתַּיְיהוּ דְּדָוִד מַלְכָּא. אָחִיד תְּפִילִין בְּרֵישֵׁיהּ, (ס"א בידיה וברישיה) וְצִיצִית בְּגַדְפֵּיהּ, אוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד. וְהָא אוּקְמוּהָ, צְלֵי צְלוֹתָא קַמֵּי מָארֵיהּ, בְּצְלוֹתָא בָּעֵי לְמֵיקָם, כְּנֶוּונָא (ס"א בזווגא) דְּמַלְאֲכֵי עִלָּאֵי, לְאִתְחַבְּרָא בַּהֲדַיְיהוּ, דְּאִינּוּן אִקְרוּן הָעוֹמְדִים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (זכריה ג) וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים. וּלְכַוְונָא רְעוּתֵיהּ קַמֵּי מָארֵיהּ, וְיִתְבַּע בָּעוּתֵיהּ.

בָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת, מְטַהֵר עַצְמוֹ בְּקָרְבָּנוֹת, מְשַׁבֵּחַ בְּתִשְׁבָּחוֹת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, אוֹחֵז תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ (בידו ובראשו) וְצִיצִית בִּכְנָפָיו, אוֹמֵר "תְּהִלָּה לְדָוִד". וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, בַּתְּפִלָּה צָרִיךְ

לְעֻמַּד, כְּמוֹ (בזווג) מַלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים, לְהִתְחַבֵּר עִמָּם, שֶׁהֵם נִקְרָאִים הָעוֹמְדִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה ג) וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים, וּלְכַוֵּן רְצוֹנוֹ לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, וְיִתְבַּע בַּקָּשָׁתוֹ.

תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ קָאִים בְּפַלְגּוּת לֵילְיָא מְעָרְסֵיהּ, לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, כָּרוֹזָא קָארֵי עֲלֵיהּ וְאָמַר, (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ כָּל עַבְדֵי יְיָ הָעוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת. הַשְׁתָּא כַּד אִיהוּ קָאִים בִּצְלוֹתָא קַמֵּי מָארֵיהּ, הַהוּא כָּרוֹזָא קָארֵי עֲלֵיהּ וְאָמַר, וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה.

בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם קָם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמִּטָּתוֹ לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הַכָּרוֹז קוֹרֵא עָלָיו וְאוֹמֵר: (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' הָעֹמְדִים בְּבֵית ה' בַּלֵּילוֹת. עַכְשָׁו כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד בִּתְפִלָּה לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, אוֹתוֹ כָּרוֹז קוֹרֵא עָלָיו וְאוֹמֵר: וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה.

דף רס:

בָּתַר דְּמִסַּיֵּים צְלוֹתָא בִּרְעוּ (וקאים בעיטא) קַמֵּי מָארֵיהּ, הָא אוּקְמוּהָ, דְּבָעֵי לְמֵימְסַר נַפְשֵׁיהּ בִּרְעוּתָא דְּלִבָּא, לְהַהוּא אֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ. וְכַמָּה עֵיטִין אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ בְּכֹלָּא. (דף ר"ס ע"ב) וּבְשַׁעֲתָא דְּצְלוֹתָא קַיְימָא (ס"א סיימא), כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּאַפִּיק בַּר נָשׁ מְפוּמֵיהּ בְּהַהִיא צְלוֹתָא, כֻּלְּהוּ סַלְקִין לְעֵילָּא, וּבָקְעִין אֲוִירִין וּרְקִיעִין, עַד דְּמָטוּ לְהַהוּא אֲתָר דְּמָטוּ וּמִתְעַטְּרוּ בְּרֵישָׁא דְּמַלְכָּא, וְעָבִיד מִנַּיְיהוּ עֲטָרָה. וְהָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, צְלוֹתָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכַוְונָא דִּיהֵא צְלוֹתָא תַּחֲנוּנִים. מְנָלָן. מִמֹּשֶׁה, דִּכְתִיב וָאֶתְחַנַּן אֶל יְיָ. דְּא אִיהוּ צְלוֹתָא מֵעַלָּיָא.

אַחַר שֶׁמְּסַיֵּם תְּפִלָּה בְּרָצוֹן (ועומד בעצה) לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ שֶׁצָּרִיךְ לְמָסֹר נַפְשׁוֹ בְּרָצוֹן הַלֵּב לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ. וּכְמָה עֵצוֹת יֵשׁ לְאָדָם בַּכֹּל. וּבְשָׁעָה שֶׁהַתְּפִלָּה קַיֶּמֶת (הסתימה), כָּל אוֹתָם דִּבּוּרִים שֶׁמּוֹצִיא אָדָם מִפִּיו בְּאוֹתָהּ תְּפִלָּה, כֻּלָּם עוֹלִים לְמַעְלָה וּבוֹקְעִים אֲוִירִים וּרְקִיעִים, עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁמַּגִּיעִים, וּמִתְעַטְּרִים בְּרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ וְעוֹשִׂים מֵהֶם עֲטָרָה. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים, תְּפִלָּה שֶׁצָּרִיךְ לְקָדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא, לְכַוֵּן שֶׁתִּהְיֶה תְּפִלַּת תַּחֲנוּנִים. מִנַּיִן לָנוּ? מִמֹּשֶׁה, שֶׁכָּתוּב וָאֶתְחַנַּן אֶל ה'. זוֹהִי תְּפִלָּה מְעֻלָּה.

תָּא חֲזֵי, מַאן דְּקָאִים בִּצְלוֹתָא, בָּעֵי לְכַוְונָא רַגְלוֹי, וְאוֹקְמוּהָ. וּבָעֵי לְחַפְּיָא רֵישֵׁיהּ, כְּמַאן דְּקָאִים קַמֵּי מַלְכָּא. וּבָעֵי לְמִכְסֵיָיה (למכסייא) (ס"א לאסתמא) עֵינוֹי, בְּגִין דְּלָא יִסְתַּכַּל בִּשְׁכִינְתָּא. וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, מַאן דְּפַקַּח עֵינוֹי בִּשְׁעָתָא דְּצְלוֹתָא, אוֹ דְּלָא מָאיךְ עֵינוֹי בְּאַרְעָא, אַקְדִּים עָלֵיהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וְכַד תֵּיפּוֹק נַפְשֵׁיהּ, לָא יִסְתַּכַּל בִּנְהִירוּ דִּשְׁכִינְתָּא, וְלָא יָמוּת בִּנְשִׁיקָה. מַאן דְּמִזַּלְזֵל בִּשְׁכִינְתָּא מִתְזַלְזֵל הוּא בְּהַהוּא שַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ בֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבוֹזַי יֵקָלּוּ.

בֹּא וּרְאֵה, מִי שֶׁעוֹמֵד בַּתְּפִלָּה, צָרִיךְ לְכַוֵּן רַגְלָיו, וּפָרְשׁוּהָ. וְצָרִיךְ לְכַסּוֹת רֹאשׁוֹ כְּמִי שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְצָרִיךְ לְכַסּוֹת (לכסות) (לסתם) עֵינָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בַּשְּׁכִינָה. וּבְסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, מִי

שֶׁפּוֹקֵחַ עֵינָיו בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה אוֹ שֶׁלֹּא מְנַמְּיךְ אֶת עֵינָיו לָאָרֶץ, מַקְדִּים עָלָיו מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וּכְשֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ לֹא יִסְתַּכֵּל בְּאוֹר הַשְּׁכִינָה וְלֹא יָמוּת בְּנְשִׁיקָה. מִי שֶׁמְּזַלְזֵל בַּשְּׁכִינָה הוּא מִתְזַלְזֵל בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהוּא צָרִיךְ אוֹתָהּ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקָלּוּ.

הַאי מַאן דְּאִסְתַּכַּל בִּשְׁכִינְתָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִיהוּ מְצַלֵּי. וְהֵיךְ יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בִּשְׁכִינְתָּא. אֶלָּא לְיִנְדַּע דְּוַדַּאי שְׁכִינְתָּא קַיְימָא קַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה לח) וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, דְּתַמָּן שָׁאֲרֵי שְׁכִינְתָּא. בְּגִין כָּךְ לָא בָּעְיָא לְמֶהֱוֵי חוֹצֵץ בֵּינוֹ וּבֵין הַקִּיר, וְאוֹקְמוּהָ. זֶה מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בַּשְּׁכִינָה בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל. וְאֵיךְ יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל בַּשְּׁכִינָה? אֶלָּא לְדַעַת שֶׁוַּדַּאי הַשְּׁכִינָה עוֹמֶדֶת לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, שֶׁשָּׁם שׁוֹרָה הַשְּׁכִינָה. מִשּׁוּם כָּךְ לֹא צָרִיךְ לִהְיוֹת חוֹצֵץ בֵּינוֹ וּבֵין הַקִּיר, וּפֵרְשׁוּהָ.

מַאן דְּקָאִים בְּצְלוֹתָא, בָּעֵי לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְּמָארֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבָתַר יִתְבַּע בָּעוּתֵיהּ. דְּהָא מֹשֶׁה הָכִי אָמַר בְּקַדְמֵיתָא, אַתָּה הַחִלוֹתָ וְגוֹ'. וּלְבַסּוֹף אֶעְבְּרָה וְגוֹ'. רִבִּי יְהוּדָה אָמַר, מַאי שְׁנָא הָכָא דִּכְתִיב אָדנ"י בְּקַדְמֵיתָא, בְּאֶל"ף דָּל"ת נו"ן יו"ד, וּלְבַסּוֹף ידו"ד, וְקַרִינַן אֱלֹהִי"ם. אֶלָּא סִדּוּרָא הָכִי הוּא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּלְאַכְלְלָא מִדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה, וּמִדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם וּלְזִוּוּגָא כֹּלָּא כַּחֲדָא כַּדְקָא יָאוּת. (דברים ג) אַתָּה הַחִלוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ. מַאי שֵׁירוּתָא הָכָא. אֶלָּא וַדַּאי מֹשֶׁה שֵׁירוּתָא הֲוָה בְּעָלְמָא, לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא. וְאִי תֵּימָא יַעֲקֹב שְׁלִים הֲוָה, וְאִילָּנָא אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. הָכִי הוּא וַדַּאי, אֲבָל מַה דְּהֲוָה לְמֹשֶׁה, לָא הֲוָה לְבַר נָשׁ אַחֲרָא, דְּהָא אִתְעֲטַר בִּשְׁלִימוּ יַתִּיר, בְּכַמָּה אֲלָף וְרִבְבָן מִיִּשְׂרָאֵל, בְּאוֹרַיְיתָא, בְּמַשְׁכְּנָא, בְּכֹהֲנִין, בְּלֵיוָאֵי, בְּתַרֵיסַר שְׁבָטִין, רַבְרְבִין מְמָנָן עֲלַיְיהוּ, בְּשִׁבְעִין סַנְהֶדְרִין. הוּא אִשְׁתְּלִים בְּגוּפָא שְׁלִים. אַהֲרֹן לִימִינָא, נַחְשׁוֹן לִשְׂמָאלָא, הוּא בֵּינַיְיהוּ.

מִי שֶׁעוֹמֵד בַּתְּפִלָּה צָרִיךְ לְסַדֵּר שֶׁבַח רִבּוֹנוֹ בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ יְבַקֵּשׁ בַּקָּשָׁתוֹ. שֶׁהֲרֵי מֹשֶׁה כָּךְ אָמַר בַּתְּחִלָּה, אַתָּה הַחִלוֹתָ וְגוֹ', וּלְבַסּוֹף אֶעְבְּרָה וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מַה שׁוֹנֶה כָּאן שֶׁכָּתוּב אָדנ"י בַּתְּחִלָּה, בְּאֶל"ף דָּל"ת נו"ן יו"ד, וּלְבַסּוֹף אֱלֹהִי"ם? אֶלָּא הַסִּדּוּר כָּךְ הוּא - מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וּלְהַכְלִיל מִדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה וּמִדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם, וּלְזַוֵּג הַכֹּל כְּאֶחָד כָּרָאוּי. אַתָּה הַחִלוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ. מָה הָרִאשׁוֹנָה כָּאן? אֶלָּא וַדַּאי מֹשֶׁה רֵאשִׁית הָיָה בָּעוֹלָם לִהְיוֹת שָׁלֵם בַּכֹּל. וְאִם תֹּאמַר, יַעֲקֹב הָיָה שָׁלֵם, וְהָאִילָן הִשְׁתַּלֵּם לְמַטָּה כְּמוֹ לְמַעְלָה - כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי, אֲבָל מַה שֶּׁהָיָה לְמֹשֶׁה לֹא הָיָה לְאָדָם אֶחָד, שֶׁהֲרֵי הִתְעַטֵּר בִּשְׁלֵמוּת יְתֵרָה בְּכַמָּה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, בַּתּוֹרָה, בַּמִּשְׁכָּן, בַּכֹּהֲנִים, בַּלְוִיִּם, בִּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים, גְּדוֹלִים מְמֻנִּים עֲלֵיהֶם, בְּשִׁבְעִים סַנְהֶדְרִין. הוּא הִשְׁתַּלֵּם בְּגוּף שָׁלֵם. אַהֲרֹן לִימִין, נַחְשׁוֹן לִשְׂמֹאל, וְהוּא בֵּינֵיהֶם.

בְּגִין כָּךְ אֶת גְּדֻלְּךָ, מִימִינָא, דָּא אַהֲרֹן. וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה, מִשְּׂמָאלָא, דָּא נַחְשׁוֹן. וְהָא אִתְּמַר. בְּגִין כָּךְ מֹשֶׁה שֵׁירוּתָא בְּעָלְמָא הֲוָה. וְאִי תֵּימָא מַאן הֲוָה סִיּוּמָא (דהא משה שירותא הוה). סִיּוּמָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא הוּא, דְּהָא כְּדֵין יִשְׁתְּכַח שְׁלִימוּ בְּעָלְמָא, מַה דְּלָא הֲוָה כֵּן לְדָרֵי דָּרִין.

בְּהַהוּא זִמְנָא יִשְׁתְּכַח שְׁלִימוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא, וְיֵהוֹן עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּזִוּוּגָא חַד, כְּדֵין כְּתִיב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. (דברים ד') וַיֹּאמֶר יְיָ' אֵלַי רַב לָךְ אַל תּוֹסֶף וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, רַב לָךְ דְּאִזְדַּוְּוגַת בִּשְׁכִינְתָּא, מִכָּאן וּלְהָלְאָה אַל תּוֹסֶף, רִבִּי יִצְחָק אָמַר, רַב לָךְ בִּנְהִירוּ דְּשִׁמְשָׁא דְּהָוָה גַּבָּךְ, אַל תּוֹסֶף, דְּהָא זִמְנָא דְּסִיהֲרָא מָטָא, וְסִיהֲרָא לָא יָכִיל לְאַנְהָרָא, עַד דְּיִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא. אֲבָל וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ. אַנְתְּ דְּהוּא שִׁמְשָׁא, בָּעֵי לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא, וְהָא אִתְּמַר. (דברים ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ'. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ וְגוֹ'. זַכָּאָה עַמָּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּחַר בְּהוּ מִכָּל עַמִּין עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְסָלִיק לוֹן לְעַדְבֵיהּ, וּבָרִיךְ לוֹן בְּבִרְכָתָא דִּילֵיהּ בִּבְרָכָתָא דִּשְׁמֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה סא) כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְיָ', בֵּרַךְ יְיָ' מַמָּשׁ.

מֹשׁוּם זֶה אֶת גְּדֻלָּךְ, מִיָּמִין, זֶה אַהֲרֹן. וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה, מִשְּׂמֹאל, זֶה נַחְשׁוֹן. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. מֹשׁוּם כָּךְ מֹשֶׁה הָיָה רֵאשִׁית בָּעוֹלָם. וְאִם תֹּאמַר, מִי הָיָה הַסִּיּוּם (שהרי משה היה הראשית) ? הַסִּיּוּם הוּא מָלְכָּךְ הַמַּשִׁיחַ, שֶׁהֲרֵי אֵז תִּמְצָא שְׁלֵמוּת בָּעוֹלָם מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כֵּן לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. בְּאוֹתוֹ זְמַן תִּמְצָא שְׁלֵמוּת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְיִהְיוּ הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם בְּזִוּוּג אֶחָד, וְאָז כָּתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וַיֹּאמֶר ה' אֲלַי רַב לְךָ אַל תּוֹסֶף וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, רַב לְךָ שֶׁהִזְדַּוְּגוּתְּ בַּשְּׁכִינָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ אַל תּוֹסֶף. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, רַב לְךָ בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהָיָה לָךְ, אַל תּוֹסֶף, שֶׁהֲרֵי זְמַן הַלְּבָנָה הִגִּיעַ, וּלְבָנָה לֹא יְכוֹלָה לְהָאִיר עַד שֶׁיִּתְכַּנֵּס הַשֶּׁמֶשׁ. אֲבָל, וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ. אַתָּה, שֶׁהוּא הַשֶּׁמֶשׁ, צָרִיךְ לְהָאִיר לַלְּבָנָה, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ וְגוֹ'. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בָּחַר בָּהֶם מִכָּל עַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, וְהֶעֱלָה אוֹתָם לְגוֹרָלוֹ וּבֵרְכָם בִּבְרָכָתוֹ, בִּבְרָכַת שְׁמוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סא) כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ ה', בֵּרַךְ ה' מַמָּשׁ.

דף רסא.

תָּא חֲזֵי, כָּל שְׁאַר עַמִּין דְּעָלְמָא, יָהֵב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַבְרְבֵי מְמָנָן, דְּשַׁלְטִין עֲלַיְיהוּ. וְיִשְׂרָאֵל אִתְיְחִד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַדְבֵיהּ, לְחוּלָקֵיהּ, לְאִתְאַחֲדָא בֵּיהּ מַמָּשׁ. וְיָהִיב לוֹן אוֹרַיְיתָא קַדִּישָׁא, בְּגִין לְאִתְאַחֲדָא בִּשְׁמֵיהּ, (דף רס"א ע"א) וְעַל דָּא וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ', וְלָא בְּמָמָנָא אָחֳרָא כִּשְׁאַר עַמִּין, וְהָא אוֹקְמוּהָ בְּכַמָּה אֲתָר. (דברים ד') וַיְדַבֵּר יְיָ' אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ, קוֹל דְּבָרִים, מַאי קוֹל דְּבָרִים. אֶלָּא קוֹל דְּאִקְרֵי דִּבּוּר, דְּכָל דִּבּוּרָא בֵּיהּ תַּלְיָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, וַיְדַבֵּר ה' אֲלֵיכֶם, דְּהָא דִּבּוּר בַּאֲתָר דָּא תַּלְיָא, לְהַאי אִקְרֵי קוֹל דְּבָרִים.

בֹּא וּרְאֵה, אֶת כָּל שְׁאַר עַמֵּי הָעוֹלָם נָתַן הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לִמְמֻנִּים גְּדוֹלִים שֶׁשּׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וְאֶת יִשְׂרָאֵל אָחַז הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לְגוֹרָלוֹ וּלְחֶלְקוֹ, לְהֵאָחֵז בּוֹ מַמָּשׁ. וְנָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה כְּדֵי לְהֵאָחֵז בִּשְׁמוֹ,

וְעַל זֶה וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה', וְלֹא בְּמִמֶּנָּה אַחֵר כְּשֶׁאַר הָעַמִּים, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וְיָדַבֵּר ה' אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים וְגוֹ' (דברים ד). אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּפֻסּוּק זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל. קוֹל דְּבָרִים, מַה זֶּה קוֹל דְּבָרִים? אֶלָּא קוֹל שֶׁנִּקְרָא דִּבּוּר, שֶׁכָּל דִּבּוּר תְּלוּי בּוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב וַיְדַבֵּר ה' אֲלֵיכֶם, שֶׁהֲרֵי דִּבּוּר בְּמָקוֹם זֶה תָּלוּי, לְזֶה נִקְרָא קוֹל דְּבָרִים. אַתֶּם שֹׁמְעִים, שֶׁשְּׁמִיעָה לֹא תְּלוּיָה אֶלָּא בָּזֶה, מִשּׁוּם שֶׁשְּׁמִיעָה תְּלוּיָה בַּדִּבּוּר, וּמִשּׁוּם כָּךְ

אַתֶּם שׁוֹמְעִים, דִּשְׁמִיעָה לָא תַּלְיָא אֶלָּא בְּהַאי. בְּגִין דִּשְׁמִיעָה בְּדִבּוּר תַּלְיָא. וּבְגִין כָּךְ אַתֶּם שׁוֹמְעִים. (ס"א אתם שומעים, ושמיעה בדבור תליא) וְהָא אוֹקְמוּהָ, (שמות כא) וְרָצַע אֲדוֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ, בְּגִין דְּפָגִים אַתְרָא דְּאִקָּרֵי שְׁמִיעָה, וְהוּא דִּבּוּר וְהוּא שְׁמִיעָה.

אַתֶּם שׁוֹמְעִים. ששמיעה לא תלויה אלא בזה, בגלל ששמיעה בדיבור תלויה, ובגלל זה אתם שומעים. (אתם שומעים, ושמיעה תלויה בדיבור) וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, (שמות כא) וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ, מִשּׁוּם שֶׁפָּגַם מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא שְׁמִיעָה, וְהוּא דִּבּוּר וְהוּא שְׁמִיעָה.

קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רוֹאִים. מַאי וּתְמוּנָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר יב) וּתְמוּנַת יְיָ' יַבִּיט. דָּבָר אַחֵר וּתְמוּנָה, דָּא קוֹל פְּנִימָאָה, דְּלָא הֲוָה מִתְחַזֵּי כְּלַל. זוֹלְתִי קוֹל, דָּא קוֹל אַחֲרָא דְּקַאֲמָרָן. וּתְמוּנָה, אֲמַאי אִקְרֵי הָכִי. בְּגִין דְּכָל תִּקּוּנָא דְּגוּפָא מִינֵּיהּ נָפְקָא.

קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שׁוֹמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים. מַה זֶּה וּתְמוּנָה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב) וּתְמוּנַת ה' יַבִּיט. דָּבָר אַחֵר וּתְמוּנָה - זֶה קוֹל פְּנִימִי שֶׁלֹּא הָיָה נִרְאֶה כְּלָל. זוּלָתִי קוֹל, זֶה קוֹל אַחֵר שֶׁאָמַרְנוּ. וּתְמוּנָה, לָמָּה נִקְרָא כָּךְ? מִשּׁוּם שֶׁכָּל תִּקּוּן הַגּוּף יוֹצֵא מִמֶּנָּה.

וְאִי תֵּימָא אַחֲרָא אִקְרֵי הָכִי נָמֵי. אֵין. דְּהַאי אַחֲרָא תִּקּוּנָא דִּלְתַתָּא מִינֵּיהּ נָפְקָא, וּבְגִין כָּךְ, ה' עֹלָאָה ה' תַּתָּאָה, ה' עִלָּאָה, קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף, דְּלָא פַּסְקֵי מַבּוּעֵי לְעָלְמִין, וְכָל אִינּוּן קוֹלוֹת תַּמָּן אִשְׁתְּכָחוּ כַּד אִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל. וּכְלָּא נָפְקָא מֵהַהוּא קוֹל פְּנִימָאָה דְּכֹלָּא, בְּגִין דְּבֵיהּ תַּלְיָא מִלְּתָא.

וְאִם תֹּאמַר, אַחֵר נִקְרָא גַּם כָּךְ - כֵּן. שֶׁזֶּה הָאַחֵר הַתִּקּוּן שֶׁלְּמַטָּה מִמֶּנּוּ יוֹצֵא. וּמִשּׁוּם זֶה ה' עֶלְיוֹנָה ה' תַּחְתּוֹנָה. ה' עֶלְיוֹנָה - קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסַף (דברים ה), שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים הַמַּבּוּעִים לְעוֹלָמִים, וְכָל אוֹתָם קוֹלוֹת נִמְצָאִים שָׁם כְּשֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל יוֹצֵא מֵאוֹתוֹ קוֹל פְּנִימִי שֶׁל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁבּוֹ תָּלוּי הַדָּבָר.

הַאי דְּאִקְרֵי מִשְׁנֶה תּוֹרָה, מֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה. אֲמַאי הָכִי. אֶלָּא חָכְמָה עִלָּאָה, כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא אִתְקְרֵי, וּמִנָּהּ נָפְקָא כֹּלָּא, בְּהַהוּא קוֹל פְּנִימָאָה. לְבָתַר מִתְיַשְּׁבָא כֹּלָּא וְאִתְאַחַד, בַּאֲתַר דְּאִקְרֵי עֵץ הַחַיִּים, וּבֵיהּ תַּלְיָא כְּלַל וּפְרָט, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה, וְהוּא אִקְרֵי תּוֹרָה וּמִשְׁנֶה תּוֹרָה. בְּקַדְמֵיתָא גְּבוּרָה דְּלָא פְּסַק, וְהַשְׁתָּא כֹּלָּא כַּחֲדָא. בְּגִין כָּךְ הָכָא בְּאִלֵּין י' הַדִּבְּרוֹת, כֹּלָּא רָשִׁים בְּוָא"ו, וְלֹא תִּנָּאֵף, וְלֹא תִּגְנֹב, וְלֹא תַעֲנֶה, וְלֹא תַחְמוֹד, וְלֹא תִתְאַוֶּה, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

זֶהּ שֶׁנִּקְרָא מִשְׁנֶה תּוֹרָה, מֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אָמַר אוֹתָם, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ אֶת הַדָּבָר. לָמָּה כָּךְ? אֶלָּא חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, כְּלַל הַתּוֹרָה נִקְרֵאת, וּמִמֶּנָּה הַכֹּל יוֹצֵא בְּאוֹתוֹ קוֹל פְּנִימִי. אַחַר כָּךְ הַכֹּל מִתְיַשֵּׁב וּמִתְאַחֵד בְּמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא עֵץ הַחַיִּים, וּבוֹ תְּלוּי כְּלַל וּפְרָט, תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, וְהוּא נִקְרָא תּוֹרָה וּמִשְׁנֶה תּוֹרָה. בַּהַתְחָלָה גְּבוּרָה שֶׁלֹּא פוֹסֶקֶת, וְעַכְשָׁו הַכֹּל כְּאֶחָד. מִשּׁוּם כָּךְ כָּאן בְּאוֹתָם עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, הַכֹּל רָשׁוּם בְּוָא"ו, וְלֹא תִאְנָף, וְלֹא תִגְנֹב, וְלֹא תַעֲנֶה, וְלֹא תַחְמֹד, וְלֹא תִתְאַוֶּה, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַאי וְלֹא תִתְאַוֶּה, כֵּיוָן דִּכְתִיב וְלֹא תַחְמוֹד, דְּהָא בְּהַאי סַגֵּי. אָמַר לֵיהּ, זַכָּאִין אִינּוּן מָארֵי קְשׁוֹט. חֲמִידָה חַד דַּרְגָּא. תַּאֲוָה דַּרְגָּא אַחֲרָא. חֲמִידָה, דְּאִי יָכִיל, אָזִיל לְמֵיסַב דִּילֵיהּ בְּגִין הַהִיא חֲמִידָה דְּנָקֵט, אָזִיל לְמֶעְבַּד עוֹבָדָא. תַּאֲוָה, לָאו הָכִי. דְּהָא אֲפִילּוּ דְּלָא יְנָקוּט אוֹרְחָא לְמֵהַךְ אֲבַתְרֵיהּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַה זֶּה וְלֹא תִתְאַוֶּה, כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב וְלֹא תַחְמֹד, שֶׁהֲרֵי בָּזֶה מְסֻפָּק? אָמַר לוֹ, אַשְׁרֵי בַּעֲלֵי הָאֱמֶת, חֲמִידָה דַּרְגָּה אַחַת, תַּאֲוָה דַּרְגָּה אַחֶרֶת. חֲמִידָה - שֶׁאִם יָכוֹל, הוֹלֵךְ לִקַּח אֶת שֶׁלּוֹ מִשּׁוּם אוֹתָהּ חֲמִידָה שֶׁלָּקַח, הוֹלֵךְ לְעָשׂוֹת מַעֲשֶׂה. תַּאֲוָה לֹא כָּךְ, שֶׁהֲרֵי אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא יִקַּח דֶּרֶךְ לָלֶכֶת אַחֲרֵי זֶה, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ חֲבֵרִים.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי, אֲמַאי לָא כְּתִיב וְלֹא תִרְצַח, כְּהָנֵי אַחֲרִינֵי. אָמַר לֵיהּ בְּגִין דְּדַרְגָּא דְּדִינָא בְּגְבוּרָה תַּלְיָא, וְלָא בַּאֲתַר דְּרַחֲמֵי, בְּגִין כָּךְ לֹא תִרְצַח לָא כְּתִיב בֵּיהּ וָא"ו. וּבְגִין דְּבַעְיִין ה' וָוִין אִתּוֹסָף וָא"ו וְלֹא תִתְאַוֶּה, דְּהָא בְּלֹא תִרְצַח לָא בָּעֵי לְמִשְׁרֵי וָא"ו, וְאִתּוֹסַף הָכָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, לָמָּה לֹא כָּתוּב וְלֹא תִרְצַח, כְּמוֹ הָאֲחֵרִים הַלָּלוּ? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁדַּרְגַּת הַדִּין תְּלוּיָה בִּגְבוּרָה, וְלֹא בִּמְקוֹם הָרַחֲמִים, וּמִשּׁוּם זֶה לֹא כָּתוּב וָא"ו בְּלֹא תִרְצַח. וּמִשּׁוּם שֶׁצְּרִיכִים חֲמֵשׁ וָוִי"ם, הִתּוֹסֵף וָא"ו וְלֹא תִתְאַוֶּה, שֶׁהֲרֵי בְּלֹא תִרְצַח לֹא צָרִיךְ לְשֵׁשׁ וָא"ו, וְהִתּוֹסֵף כָּאן.

שָׁמַע רַבִּי פִּנְחָס דְּיָתִיב אֲבַתְרֵיהּ, וּנְשָׁקֵיהּ. בָּכָה וְחַיֵּיךְ. אָמַר גּוּר אַרְיֵה. לֵית מַאן דְּקָאֵים קַמַּיְיהוּ, מַאן יָכִיל לְקַיְּימָא קַמֵּיהּ וַאֲבוּהִ בְּעָלְמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, וְזַכָּאָה חוּלְקִי בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּזָכֵינָא לְהַאי. עַל דָּא כְּתִיב, (איוב כב) יִרְאוּ צַדִּיקִים וְיִשְׂמָחוּ.

שָׁמַע רַבִּי פִּנְחָס שֶׁיָּשַׁב אַחֲרָיו וּנְשָׁקוֹ. בָּכָה וְחִיֵּךְ. אָמַר, גּוּר אַרְיֵה, אֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד לִפְנֵיהֶם, מִי יָכוֹל לַעֲמֹד לְפָנָיו וְאָבִיו בָּעוֹלָם. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים, וְאַשְׁרֵי חֶלְקִי בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא שֶׁזָּכִיתִי לָזֶה. עַל זֶה כָּתוּב, (איוב כב) יִרְאוּ צַדִּיקִים וְיִשְׂמָחוּ.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (דברים ה) קָרֵב אַתָּה וּשְׁמָע וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְיְיהִיבַת אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל, (כלהו) כֻּלְּהוֹן קוֹלוֹת אִשְׁתְּכָחוּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָתִיב עַל כּוּרְסְיָיא, וְדָא מִגּוֹ דְּדָא אִתְחֲזֵי, וּמִלּוֹלָא דְּדָא נָפִיק מִגּוֹ עִלָּאָה דְּעִלָּיהּ, וְדָא הוּא רָזָא דִּכְתִיב, (דברים ה) פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר יְיָ' עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, דְּמִלּוֹלָא נָפְקָא, וּמַלְיָל מִגּוֹ אֶשָּׁא וְשַׁלְהוֹבָא,

דְּדָחֵי לֵיהּ לְבַר, בִּדְפִיקוּ דְּרוּחָא וּמַיָּיא, דְּיָהֲבִין חֵילָא. דְּאֶשָּׁא וְרוּחָא וּמַיָּיא, מִגּוֹ שׁוֹפָר, דְּאִיהוּ כָּלִיל לְכֻלְּהוּ נָפִיק. וְיִשְׂרָאֵל אִתְרַחִיקוּ מִדְּחִילוּ דָּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, קָרֵב אַתָּה וּשְׁמָע וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, כָּל הַקּוֹלוֹת נִמְצְאוּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָשַׁב עַל הַכִּסֵּא, וְזֶה מִתּוֹךְ זֶה נִרְאָה, וְדִבּוּר שֶׁל זֶה יָצָא מִתּוֹךְ הָעֶלְיוֹן שֶׁמֵּעָלָיו. וְזֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ. שֶׁדִּבּוּר יָצָא, וְדִבֵּר מִתּוֹךְ אֵשׁ וְשַׁלְהֶבֶת שֶׁדְּחָה אוֹתוֹ הַחוּצָה בְּדִפְקָא שֶׁל רוּחַ וּמַיִם שֶׁנּוֹתְנִים כֹּחַ. שֶׁאֵשׁ וְרוּחַ וּמַיִם מִתּוֹךְ שׁוֹפָר שֶׁכּוֹלֵל אֶת כֻּלָּם יוֹצְאִים, וְיִשְׂרָאֵל הִתְרַחֲקוּ מִפַּחַד זֶה.

דף רסא:

וּבְגִין כָּךְ, וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ, לָא בָּעֵינָן בְּתוּקְפָּא עִלָּאָה דִּלְעֵילָּא, אֶלָּא מֵאֲתַר דְּנוּקְבָא וְלָא יַתִּיר, וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ וְגוֹ'. אָמַר מֹשֶׁה וַדַּאי חָלַשְׁתּוּן חֵילָא דִּילִי, חָלַשְׁתּוּן חֵילָא אַחֲרָא, דְּאִלְמָלֵא לָא אִתְרַחֲקוּ יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׁמְעוּן כָּל (דף רס"א ע"ב) הַהִיא מִלָּה כַּד בְּקָדְמֵיתָא, לָא הֲוָה יָכִיל עָלְמָא לְמֶהֱוֵי חָרִיב לְבַתַּר, וְאִינּוּן הֲווֹ קַיְימִין לְדָרֵי דָּרִין.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ. לֹא רוֹצִים בְּכֹחַ עֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה, אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁל הַנְּקֵבָה וְלֹא יוֹתֵר, וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ וְגוֹ'. אָמַר מֹשֶׁה, וַדַּאי הֶחֱלַשְׁתֶּם אֶת כֹּחִי, הֶחֱלַשְׁתֶּם כֹּחַ אַחֵר, שֶׁאִלְמָלֵא לֹא הִתְרַחֲקוּ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁמְעוּ כָּל אוֹתוֹ דָּבָר כְּמוֹ בַּתְּחִלָּה, לֹא הָיָה יָכוֹל הָעוֹלָם לִהְיוֹת חָרֵב אַחַר כָּךְ, וְהֵם הָיוּ קַיָּמִים לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

דְּהָא בְּשַׁעֲתָא קַדְמֵיתָא מִיתוּ. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּהָכִי אִצְטְרִיךְ, דְּהָא אִילָנָא דְּמוֹתָא גָּרִים. לְבַתַּר דְּחַייוּ (דחיו) וְקָמוּ וְקָא סָגוּ, וּבָעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲלָא לוֹן לְאִילָנָא דְּחַיֵּי, דְּקָאִים עַל הַהוּא אִילָנָא דְּמוֹתָא, בְּגִין לְמֶהֱוֵי קַיְימִין לְעָלְמִין, אִתְרְחַק וְלָא בָּעוּן, כְּדֵין אִתְחֲלָשׁ חֵילָא דְּמֹשֶׁה עֲלַיְיהוּ, וְאִתְחַלָּשׁ חֵילָא אַחֲרָא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲנָא בָּעֵינָא לְקַיְימָא לְכוּ בַּאֲתַר עִלָּאָה, וּלְאִתְדַּבְקָא בַּחַיִּים, אַתּוּן בָּעֵיתוּן אֲתַר דְּנוּקְבָא שַׁרְיָא. וּבְגִין כְּךָ, לְךָ אֱמוֹר לָהֶם וְגוֹ'. כָּל חַד יְהַךְ לְנוּקְבֵיהּ, וְיִתְיַחֵד בָּהּ.

שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה רִאשׁוֹנָה מֵתוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּךְ צָרִיךְ, שֶׁהֲרֵי עֵץ הַמָּוֶת גָּרַם. אַחַר שֶׁחָיוּ וְקָמוּ וְהִתְרַבּוּ וְרָצָה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לְהַכְנִיסָם לְעֵץ הַחַיִּים שֶׁעוֹמֵד עַל אוֹתוֹ עֵץ הַמָּוֶת כְּדֵי לִהְיוֹת קַיָּמִים לְעוֹלָמִים, הִתְרַחֲקוּ וְלֹא רָצוּ, וְאָז נֶחֱלַשׁ כֹּחַ מֹשֶׁה עֲלֵיהֶם וְנֶחֱלַשׁ כֹּחַ אַחֵר. אָמַר הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, אֲנִי רָצִיתִי לְקַיֵּם אֶתְכֶם בְּמָקוֹם עֶלְיוֹן וּלְהִדָּבֵק בַּחַיִּים - אַתֶּם רְצִיתֶם מָקוֹם שֶׁשְּׁרוּיָה הַנְּקֵבָה, וְלָכֵן לֵךְ אֱמֹר לָהֶם וְגוֹ'. כָּל אֶחָד יֵלֵךְ לַנְּקֵבָה שֶׁלּוֹ וְיִתְיַחֵד עִמָּהּ.

וְעִם כָּל דָּא, כֵּיוָן דְּיִשְׂרָאֵל לָא עָבְדוּ, אֶלָּא בִּדְחִילוּ עִלָּאָה דְּהֲוָה עֲלַיְיהוּ, לָא אִתְמַר עֲלַיְיהוּ, אֶלָּא מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם וְגוֹ'. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, כָּל מַאן דְּעָבִיד מִלָּה, וְלִבָּא וּרְעוּתֵיהּ לָא שַׁוֵּי לְסִטְרָא בִּישָׁא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ בִּישׁ, הוֹאִיל וְלָא עָבִיד בִּרְעוּתָא, עוֹנְשָׁא לָא שַׁרְיָא עֲלַיְיהוּ. וְלָא כְּבַר נָשׁ אַחֲרָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא דָּאִין לֵיהּ לְבִישׁ. (דברים ה) וְאַתָּה פֹּה

עָמוֹד עִמָּדִי. מֵהָכָא, אִתְפְּרַשׁ מִכֹּל וְכֹל, מְאִתְּתֵיהּ, וְאִתְדַּבָּק וְאִסְתַּלָּק בַּאֲתָר אַחֲרָא דִּדְכוּרָא, וְלָא בְּנוּקְבָּא. זַכָּאָה חוּלָקָא דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, דְּזָכָה לְדַרְגִּין עִלָּאִין, מַה דְּלָא זָכָה בַּר נָשׁ אָחֳרָא לְעָלְמִין. עַל דָּא כְּתִיב, (קהלת ז) טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה. מַאי טוֹב. דָּא מֹשֶׁה. דִּכְתִיב, (שמות ב) כִּי טוֹב הוּא. וּבְגִין דְּהֲוָה טָב, סָלִיק לְדַרְגָּא אַחֲרָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות ג) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא, עוֹמֵד עָלָיו דַּיְיקָא. מַאי טַעְמָא. בְּגִין כִּי טוֹב הוּא, וְטוֹב הוּא דְּכוּרָא.

וְעִם כָּל זֶה, כֵּיוָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא עָשׂוּ אֶלָּא בְּפַחַד עֲלֵיהֶם, לֹא נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם, אֶלָּא מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם וְגוֹ'. מִכָּאן לָמַדְנוּ, כָּל מִי שֶׁעוֹשֶׂה דָבָר, וְלִבּוֹ וּרְצוֹנוֹ לֹא שָׁם בַּצַּד הָרָע, אַף עַל גַּב שֶׁהוּא רַע - הוֹאִיל וְלֹא עָשָׂה בְּרָצוֹן, לֹא שׁוֹרֶה עָלָיו עֹנֶשׁ, וְלֹא כְּאָדָם אַחֵר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא דָן אוֹתוֹ לְרָע. וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי. מִכָּאן נִפְרַד מִכֹּל וְכֹל מֵאִשְׁתּוֹ, וְנִדְבַּק וְעָלָה בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁל הַזָּכָר, וְלֹא בִּנְקֵבָה. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, נְבִיא הָאֱמֶת, שֶׁזָּכָה לִדְרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת, מַה שֶּׁלֹּא זָכָה אָדָם אַחֵר לְעוֹלָמִים. וְעַל זֶה כָּתוּב, (קהלת ז) טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה. מַה זֶּה טוֹב? זֶה מֹשֶׁה, שֶׁכָּתוּב (שמות ב) כִּי טוֹב הוּא. וּמִשּׁוּם שֶׁהָיָה טוֹב, עָלָה לְדַרְגָּה אַחֶרֶת עֶלְיוֹנָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (שם ג) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא. עוֹמֵד עָלָיו דַּוְקָא. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי טוֹב הוּא, וְטוֹב הוּא זָכָר.

וְאִי תֵּימָא, דְּהָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הָא דָּוִד דִּכְתִיב בֵּיהּ טוֹב, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א טז) וְטוֹב רֹאִי, אֲמַאי לָא הֲוָה יַתִּיר. אָמַר לֵיהּ וְטוֹב רֹאִי כְּתִיב. טוֹב רֹאִי, דָּא דְּאִיהוּ חֵיזוּ לְאִסְתַּכְּלָא, הָכִי הֲוָה דָּוִד. טוֹב רֹאִי, הֲוָה טוֹב דְּאִיהוּ חֵיזוּ. וּבְמֹשֶׁה כְּתִיב טוֹב הוּא מַמָּשׁ, וְהָכָא טוֹב רֹאִי. וְעִם כָּל דָּא, בְּתַרְוַוְיְיהוּ הֲוָה אָחִיד, דְּהָא דָּא בְּדָא אָחִיד. וּמֹשֶׁה לְבָתַר דְּהֲוָה טָב, סָלִיק לְמֶהֱוֵי גּוּפָא אִישׁ. (דברים כ"ג) אִישׁ הָאֱלֹהִים, (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהֲרֵי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֲרֵי דָּוִד שֶׁכָּתוּב בּוֹ טוֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א טז) וְטוֹב רֹאִי, לָמָּה לֹא הָיָה יוֹתֵר? אָמַר לוֹ, כָּתוּב וְטוֹב רֹאִי. טוֹב רֹאִי זֶה שֶׁהוּא מַרְאֶה לְהִסְתַּכֵּל, כָּךְ הָיָה דָּוִד. טוֹב רֹאִי - הָיָה טוֹב שֶׁהוּא מַרְאֶה. וּבְמֹשֶׁה כָּתוּב טוֹב הוּא, מַמָּשׁ, וְכָאן טוֹב רֹאִי, וְעִם כָּל זֶה בִּשְׁנֵיהֶם הָיָה אָחוּז, שֶׁהֲרֵי זֶה בָּזֶה אָחוּז. וּמֹשֶׁה, אַחַר שֶׁהָיָה טוֹב, עָלָה לִהְיוֹת גּוּף אִישׁ. (דברים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד.

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, בְּכָל עוֹבָדוֹי, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁוְּאָה לְקֳבֵלֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלָּה. רִבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר רִבִּי יְהוּדָה, הַאי מַאן דְּאָזִיל בְּאָרְחָא, יְכַוֵּין לְתַלַּת מִלִּין, וְעֵילָּא מִנְּהוֹן צְלוֹתָא, וְאַף עַל גַּב דְּצָלוֹתָא יַתִּיר עֲלָאָה מִכֹּלָּא, תְּרֵי חַבְרֵי אוֹ תְּלָתָא דְּלָעָאן בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. דְּהָא לָא מִסְתַּפֵּי, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא (ס"א ועילא מנהון צלותא, ועלאה מכלהו, חברייא במלי דאורייתא. דהא שכינתא) אִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדַיְיהוּ. (כי הא ד) רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי חִיָּיא הֲווֹ אָזְלֵי בְּאָרְחָא, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר (ס"א חייא) כְּתִיב, (בראשית ג) וַיִּעַשׂ יְיָ' אֱלֹהִים

לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר. וְכִי עַד הַשְׁתָּא פְּשִׁיטֵי הֲווֹ מֵהַהוּא עוֹר. אִין. אֶלָּא מָאנֵי לְבוּשֵׁי יְקָר הֲווֹ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי חִיָּיא, אִי הָכִי לָא אִתְחָזוּן לְהוּ אֲפִילּוּ כָּתְנוֹת עוֹר. וְכִי תֵּימָא דְּעַד לָא חָאבוּ אַלְבִּישׁוּ לְהוּ, לָא. אֶלָּא לְבָתַר דְּחָבוּ כְּתִיב, וַיַּעַשׂ יְיָ' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל מַעֲשָׂיו צָרִיךְ הָאָדָם לְשִׂים כְּנֶגְדּוֹ אֶת הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ- הוּא, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ אֶת הַדָּבָר. רַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמוֹ. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי שֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ יְכַוֵּן לִשְׁלֹשָׁה דְבָרִים, וְעֶלְיוֹן מִכֻּלָּם זוֹ הַתְּפִלָּה. וְאַף עַל גַּב שֶׁתְּפִלָּה יוֹתֵר עֶלְיוֹנָה מֵהַכֹּל, שְׁנֵי חֲבֵרִים אוֹ שְׁלֹשָׁה שֶׁעוֹסְקִים בְּדִבְרֵי תוֹרָה, שֶׁהֲרֵי לֹא יִפָּחֲדוּ, כִּי הַשְּׁכִינָה (ולמעלה מהם תפלה, ועליונה מכלם, חברים בדברי תורה. שהרי השכינה) מִשְׁתַּתֶּפֶת עִמָּם. (כמו זה ש) רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי חִיָּיא הֲיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּתוּב (בראשית ג) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר. וְכִי עַד כַּעְשָׂו מַפְשָׁטִים הֲיוּ מֵאוֹתוֹ הָעוֹר? כֵּן. אֶלָּא כְּלֵי לְבוּשֵׁי כָּבוֹד הֲיוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי חִיָּיא, אִם כָּךְ לֹא רָאוּי לָהֶם אֲפִילּוּ כָּתְנוֹת עוֹר. וְאִם תֹּאמַר שֶׁעַד שֶׁלֹּא חָטְאוּ הִלְבִּישׁוּ אוֹתָם - לֹא. אֶלָּא אַחַר שֶׁחָטְאוּ כָּתוּב (בראשית ג) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹ עוֹר וַיַּלְבֵּשֵׁם וְגוֹ'.

דף רסב.

אָמַר לֵיהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, בְּקַדְמִיתָא הֲווֹ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וּמִתְפַּשְׁטֵן מִן גַּוְונֵי דִּלְתַתָּא, וַהֲוָה נְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא אַסְחַר עֲלַיְיהוּ. וּלְבָתַר דְּחָבוּ, אַהְדָּר לוֹן בְּגַוְונֵי דְּהַאי עָלְמָא, וְאַעְבַּר מִנַּיְיהוּ גַּוְונֵי דִּלְעֵילָּא. מַה כְּתִיב. וַיַּעַשׂ יְיָ' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם מִגַּוְונָא דְּהַאי עָלְמָא. כְּתִיב (שמות כט) וְאֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּם כָּתְנוֹת, הָתָם כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. הָכָא כְּגַוְונָא דִּלְתַתָּא. הָתָם כָּתְנוֹת שֵׁשׁ, הָכָא כָּתְנוֹת עוֹר. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ הָכִי, שַׁפִּירָא דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין סָלִיק עַל כֻּלָּא. (בראשית ג) וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם (בטיפסא) (בעפושא) דְּהַאי עָלְמָא, מַה דְּלָא הֲוָה קוֹדֶם, דַּהֲווֹ מַשְׁגִּיחִין וּפַקְחִין לְעֵילָּא. לְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (ישעיה מב) וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ וְגוֹ'. זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָחָא עַיְינִין דְּלָא חַכִּימִין, וּלְאִסְתַּכְלָא (דף רס"ב ע"א) בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּמַאי דְּלָא אִתְדַּבָּקוּ בְּהַאי עָלְמָא, בְּגִין דְּיִנְדְּעוּן לְמָארֵיהוֹן. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּיִזְכּוּן לְהַהִיא חָכְמְתָא, דְּלָאו חָכְמְתָא כְּהַהִיא חָכְמְתָא, וְלָאו יְדִיעָה כְּהַהִיא יְדִיעָה, וְלָאו דְּבֵקוּתָא כְּהַהִיא דְּבֵקוּתָא.

אָמַר לוֹ, כָּךְ הָיָה בְּוַדַּאי. בַּהַתְחָלָה הָיוּ כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, וּמַפְשָׁטִים מֵהַגְוָנִים שֶׁלְּמַטָּה, וְהָיָה הָאוֹר הָעֶלְיוֹן סוֹבֵב עֲלֵיהֶם. אַחַר שֶׁחָטְאוּ הֶחֱזִירָם בְּצוּרוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהֶעֱבִיר מֵהֶם הַצוּרוֹת שֶׁלְּמַעְלָה. מַה כָּתוּב? וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם, מִצוּרַת הָעוֹלָם הַזֶּה. כָּתוּב (שמות כט) [ואת אהרן] וְאֶת בָּנָיו תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּם כֻּתָּנֹת. שָׁם כְּגוֹן עֶלְיוֹן, כָּאן כְּגוֹן תַּחְתּוֹן. שָׁם כָּתְנוֹת שֵׁשׁ, כָּאן כָּתְנוֹת עוֹר. וְאַף עַל גַּב שֶׁכָּךְ הוּא, הַיְפֵי שֶׁל אוֹתָם לְבוּשִׁים עָלָה עַל הַכֹּל. וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם (בראשית ג). (בצורת) (בדפוס) הָעוֹלָם הַזֶּה, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה קוֹדֶם שֶׁהָיוּ מַשְׁגִּיחִים וּפוֹקְחִים לְמַעְלָה, לֶעָתִיד לָבֹא כָּתוּב (ישעיה

מב) וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ וְגוֹ'. עִתִּיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִפְקֹחַ עֵינַיִם שֶׁל אֲנָשִׁים לֹא חֲכָמִים, וּלְהַסְתַּכֵּל בְּחָכְמָה עֶלְיוֹנָה וּלְהִדָּבֵק בְּמַה שֶּׁלֹּא נִדְבְּקוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ אֶת רִבּוֹנָם. אַשְׁרֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁיִּזְכּוּ לְאוֹתָהּ חָכְמָה, שֶׁאֵין חָכְמָה כְּאוֹתָהּ חָכְמָה, וְלֹא יְדִיעָה כְּאוֹתָהּ יְדִיעָה, וְלֹא דְּבֵקוּת כְּאוֹתָהּ דְּבֵקוּת. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, חָזוּ אינוּן לְסָטִים אָזְלֵי בַּתְרַיְיהוּ, לְאַקְפָּחָא לוֹן. אִסְתַּכַּל בְּהוּ רִבִּי אֶלְעָזָר, אָתוּ תְּרֵין חֵיוָן בָּרָא וְקַטְלֵי לוֹן. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּשֵׁיזְבָן, קָרָא עָלַיְיהוּ, (משלי ד) בְּלֶכְתְּךָ לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל, וּכְתִיב (תהלים צא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ וְגוֹ'. וּכְתִיב (שם) כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים רָאוּ אוֹתָם לִיסְטִים הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם לְקַפֵּחַ אוֹתָם. הִסְתַּכֵּל בָּהֶם רַבִּי אֶלְעָזָר. בָּאוּ שְׁתֵּי חַיּוֹת שֶׁדֶּה וְהָרְגוּ אוֹתָם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁהִצִּילָנוּ. קָרָא עֲלֵיהֶם, (משלי ד) בְּלֶכְתְּךָ לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ לֹא תִכָּשֵׁל, וְכָתוּב (תהלים לא) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ וְגוֹ', וְכָתוּב (שם) כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ.

תָּאנָא בָּרָזָא עִלָּאָה בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, ג' חֻלְלִין דְּאַתְוָון רְשִׁימִין, אִתְגַּלְיָין בָּהּ בְּגוֹלְגַּלְתָּא דְּזְעֵיר אַנְפִּין. וְתַנְיָנָן, ג' מוֹחֵי אינוּן, דְּסְתִימוּ בְּאינוּן חַלְלִין. וּמְשֵׁירוּתָא (וממשיכותא) דְּמוֹחָא עִלָּאָה סְתִימָאָה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּאִתְמְשִׁיךְ בְּהַהוּא זְעֵיר אַנְפִּין, אִשְׁתָּכָחוּ ד' מוֹחֵי. וְאִלֵּין ד' מוֹחִין, (ס"א דינא לית כתראי מכל כתרי מלכא) מְשַׁתַּכְּחִין וּמִתְפַּשְׁטִין (ס"א בכלא ואינון) בְּכָל גּוּפָא וְאינוּן ד' רִיהֲטֵי, דְּאַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִילִין, דְּאָנַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

לְמַדְנוּ בְּסוֹד עֶלְיוֹן בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא, שְׁלֹשָׁה חֲלָלִים שֶׁל אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת הִתְגַּלּוּ בַּגֻּלְגֹּלֶת שֶׁל זְעֵיר אַנְפִּין. וְשָׁנִינוּ, שְׁלֹשָׁה מֹחוֹת הֵם שֶׁנִּסְתָּרִים בְּאוֹתָם חֲלָלִים. וּמֵרֹאשִׁית (וממשיכות) הַמֹּחַ הָעֶלְיוֹן הַנִּסְתָּר שֶׁל הָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּמְשַׁךְ בְּאוֹתוֹ זְעֵיר אַנְפִּין נִמְצְאוּ אַרְבָּעָה מֹחוֹת. וְאַרְבָּעָה הַמֹּחוֹת הַלָּלוּ (דין אין כתר מכל כתרי המלך) נִמְצָאִים וּמִתְפַּשְׁטִים (בכל, והם) בְּכָל הַגּוּף, וְהֵם אַרְבַּע פָּרָשִׁיוֹת שֶׁל אַרְבָּעָה בָּתֵּי הַתְּפִלִּין שֶׁמֵּנִיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וּבְגִין כָּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ לַאֲנָחָא בְּכָל יוֹמָא, בְּגִין דְּאינוּן שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה בְּאַתְווֹי רְשִׁימָן, דִּכְתִיב, (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עָלֶיךָ. וּתְנַן, שֵׁם יְיָ' מַמָּשׁ, וְאִלֵּין תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא. (מוחא עלאה דאתמשך במוחא תתאה אקרון תרי מוחין ואינון דכתיב חכמות, ומתפרשן בחד)

וְלָכֵן צָרִיךְ הָאָדָם לְהָנִיחַ בְּכָל יוֹם, מִשּׁוּם שֶׁהֵן שֵׁם קָדוֹשׁ עֶלְיוֹן בְּאוֹתִיּוֹתָיו רְשׁוּמוֹת, שֶׁכָּתוּב (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ. וְשָׁנִינוּ שֵׁם ה' מַמָּשׁ, וְאֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. (מח עליון שנמשך במח תחתון נקראו שני מחין, והם שכתוב חכמות, והתפרשו באחד).

רִבִּי יִצְחָק אָמַר, הוּא דִּכְתִיב, (שמות יג) קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, דָּא הִיא כְּתָרָא דְּכָלִיל וְאַסְתִּים כָּל אינוּן אַחֲרָנִין. (כל בכור כל בכור סתם, לעלאה) מְשֵׁיכוּתָא (ס"א משרייתא) דִּלְעֵילָּא סְתִימָא

בֵּיהּ. (דכלא) וְדָא אִקְרֵי פֻּטָּר כָּל רֶחֶם, פְּתִיחוּתָא דְּכָל מְשִׁיכוּתָא דְּרַחֲמֵי, וְיסוֹדָא (נ"א ונהירו) דְּלְעֵילָּא.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הוּא שֶׁכָּתוּב (שמות יג) קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר. זֶהוּ כֶּתֶר שֶׁכָּלוּל וּמַסְתִּיר כָּל אוֹתָם הָאֲחֵרִים. (כל בכור, כל בכור סתם, לעילון) מְשִׁיכוּת (מחנה) שֶׁלְּמַעְלָה נִסְתָּרֶת בּוֹ. (של הכל) וְזֶה נִקְרָא פֶּטֶר כָּל רֶחֶם, פְּתִיחוּת שֶׁל כָּל מְשִׁיכוּת הָרַחֲמִים וְיסוֹד (ואור) עֶלְיוֹן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְסָתִים בְּיוֹ"ד דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. וְדָא (ס"א יו"ד) חַד בֵּיתָא דְּתִפְלִין, דְּהוּא קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר סְתָם. מוֹחָא (נ"א אבא) עִלָּאָה, חָכְמָה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְנִסְתָּר בְּיוֹ"ד שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְזֶה (יו"ד) בַּיִת אֶחָד שֶׁל תְּפִלִּין, שֶׁהוּא קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר סְתָם. מֹחַ (אבא) עֶלְיוֹן, חָכְמָה.

בֵּיתָא תְּנָיֶינָא, וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְיָ' (אלהיך). אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מוֹחָא דְּתַרְעוֹי נָפְקִין לְחַמְשִׁין תַּרְעִין. תַּרְעִין סַגִּיאִין, וְאִינּוּן לְקֶבֶל זְמָנִין סַגִּיאִין דִּכְתִיב, (שמות כ) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. (שמות יג) הוֹצִיאֲךָ יְיָ' מִמִּצְרַיִם. וְאִתְּכַּר זְמָנִין סַגִּיאִין דּוּכְרָנָא דְּמִצְרַיִם. וְאִינּוּן חַמְשִׁין לְקֶבֶל חַמְשִׁין.

בֵּית שֵׁנִי - וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ ה' (אלהיך). אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֹחַ שֶׁשְּׁעָרָיו יוֹצְאִים לַחֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, שְׁעָרִים גְּדוֹלִים, וְהֵם כְּנֶגֶד זְמַנִּים רַבִּים, שֶׁכָּתוּב (שם כ) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. (שם יג) הוֹצִיאֲךָ ה' מִמִּצְרַיִם. וְנִזְכָּר פְּעָמִים רַבּוֹת זִכָּרוֹן מִצְרַיִם, וְהֵם חֲמִשִּׁים כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים.

וְתָנֵינָן בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, דְּאָמַר תַּרְעִין סַגִּיאִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, תָּבַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דַּהֲווֹ סְתִימִין וּמִתְקַטְּרִין בְּשַׁלְשְׁלֵיהוֹן, בְּגִין לְאַפָּקָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל (לבר). דְּהָא מֵאִלֵּין תַּרְעִין דְּהַהוּא מוֹחָא, מִתְפַּתְּחֵי וּמִשְׁתְּרוּ כָּל שְׁאַר תַּרְעִין. וְאִלְמָלֵא דְּאִתְעֲרוּ וְאִתְפְּתָחוּ אִינּוּן תַּרְעִין דְּהַהוּא מוֹחָא, לָא הֲווֹ מִתְפַּתְּחִין אִינּוּן אַחֲרָנִין לְמֶעְבַּד דִּינָא, וּלְאַפָּקָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל מִן עַבְדוּתָא.

וְשָׁנִינוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא שֶׁאָמַר, שְׁעָרִים רַבִּים שֶׁלְּמַעְלָה וְשֶׁלְּמַטָּה שֶׁבַּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהָיוּ נִסְתָּרִים וּקְשׁוּרִים בְּשַׁלְשְׁלָאוֹתֵיהֶם כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל (לחוץ), שֶׁהֲרֵי מֵהַשְּׁעָרִים הַלָּלוּ שֶׁל אוֹתוֹ הַמֹּחַ נִפְתָּחִים וּמִתְּרִים כָּל שְׁאָר הַשְּׁעָרִים, וְאִלְמָלֵא שֶׁהִתְעוֹרְרוּ וְנִפְתְּחוּ אוֹתָם שְׁעָרִים שֶׁל הַמֹּחַ הַזֶּה, לֹא הָיוּ נִפְתָּחִים אוֹתָם הָאֲחֵרִים לַעֲשׂוֹת דִּין וּלְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבדוּת.

וְכֹלָּא סָתִים בְּהַאי דְּאִקְרֵי אִימָא עִלָּאָה, דְּמִנָּהּ אִתְעַר חֵילָא לְאִימָא תַּתָּאָה. וּמַאי אִיהוּ. דִּכְתִיב בָּהּ (ישעיה נא) וּלְאוּמִּי אֵלַי הַאֲזִינוּ. אַל תִּקְרֵי לְאוּמִּי, אֶלָּא לְאִמִּי. דְּלָא זָז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵחַבִּבָהּ לְכָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עַד דְּקָרָאָהּ אִמִּי. וְהַאי נָפְקָא מֵאִימָא עִלָּאָה, דְּהִיא בֵּיתָא תְּנָיֶינָא, דְּאִקְרֵי ה' דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְפַּתְּחָא לְחַמְשִׁין תַּרְעִין. וּמֵהַאי נָפַק רוּחָא לְחַד נוּקְבָא דְּפַרְדַּשְׁקָא דְּחוֹטָמָא.

וְהַכֹּל נִסְתָּר בְּזֶה שֶׁנִּקְרֵאת אֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁמְּמֻנָּה מִתְעוֹרֵר כֹּחַ לְאֵם הַתַּחְתּוֹנָה. וּמַהוּ? שֶׁכָּתוּב בָּהּ, (ישעיה נא) וּלְאוּמִּי אֵלַי תַּאֲזִינוּ. אַל תִּקְרֵי לְאוּמִּי אֶלָּא לְאִמִּי. שֶׁלֹּא יָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִלְּחַבֵּב אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁקָּרָא לָהּ אִמִּי. וְזֶה יוֹצֵא מֵהָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁהִיא בַּיִת שֵׁנִי, שֶׁנִּקְרֵאת ה' שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁנִּפְתַּחַת לַחֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, וּמִזֶּה יוֹצֵא רוּחַ לְנֶקֶב אֶחָד שֶׁל חוֹר הַחוֹטֶם.

וְתָנִינָן, יוֹבְלָא דְּנָפְקִין בְּיוּבְּדִין לְחֵירוּ, בְּהַאי מוֹחָא אִתְאַחַד. וְאִינּוּן חַמְשִׁין שְׁנִין דְּיוֹבְלָא. וְאִינּוּן חַמְשִׁין יוֹמִין דְּחוּשְׁבָּנָא דְּעוֹמֶר, בְּיוּבְּהוּ נַיְיחִין רוּחֵי דְּעַבְדִּין, וּמַפְקֵי רוּחֵיהוֹן (נ"א ומפיק רוחיה) לְנַיְיחָא. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיה יד) בְּיוֹם הָנִיחַ יְיָ' לְךָ מֵעֲצָבְךָ וּמֵרָגְזְךָ וּמִן הָעֲבוֹדָה וְגוֹ'. וּבְגִין כַּךְ, ה' נַיְיחָא דְּרוּחָא, וּלְאַפָּקָא רוּחָא לְחֵירוּ. וְהַאי בֵּיתָא יְצִיאַת מִצְרַיִם בָּהּ תַּלְיָיא, וּבְאָת ה' דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, כְּמָה דְּאִתְמַר. עַד כָּאן כְּלָלָא דִּי"ה דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא.

וְשָׁנִינוּ, הַיּוֹבֵל שֶׁיּוֹצְאִים בּוֹ הָעֲבָדִים לְחֵרוּת, בַּמֹּחַ הַזֶּה נֶאֱחָז, וְהֵם חֲמִשִּׁים שְׁנוֹת הַיּוֹבֵל, וְהֵם חֲמִשִּׁים יְמֵי סְפִירַת הָעֹמֶר בּוֹ נֶאֱחָזִים, שֶׁבָּהֶם נָחוֹת רוּחוֹת הָעֲבָדִים וּמוֹצִיאִים רוּחָם (ומוציא רוחו) לְמָנוֹחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם יד) בְּיוֹם הָנִיחַ ה' לְךָ מֵעֲצָבְךָ וּמֵרָגְזְךָ וּמִן הָעֲבֹדָה וְגוֹ'. וּמִשּׁוּם זֶה, ה' מְנוּחַת הָרוּחַ, וּלְהוֹצִיא רוּחַ לַחֵרוּת. וּבְבֵית זֶה תְּלוּיָה יְצִיאַת מִצְרַיִם, וּבָאוֹת ה' שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. עַד כָּאן כְּלָל שֶׁל י"ה שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ.

דף רסב:

תָּא חֲזֵי, מִסְטָרָא דְּאַבָּא נָפִיק חֶסֶד. מִסְטָרָא דְּאִמָּא נָפִיק גְּבוּרָה. וְכֹלָּא אָחִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְעַטָּר בָּהוּ, אָת וָא"ו. (דף רס"ב ע"ב) בֵּיתָא תְּלִיתָאָה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. תָּאנָא רִבִּי שִׁמְעוֹן, דָּא הוּא רָזָא עִלָּאָה, דְּיִשְׂרָאֵל עִלָּאָה אִתְעַטָּר בְּסִטְרָא דְּאַבָּא. וּמַאי אִיהוּ. אַבְרָהָם. וְאִתְעַטָּר בְּסִטְרָא דְּאִמָּא. וּמַאי אִיהוּ. יִצְחָק.

בֹּא וּרְאֵה, מִצַּד אַבָּא יוֹצֵא חֶסֶד, מִצַּד אִמָּא יוֹצֵאת גְּבוּרָה, וְהַכֹּל אוֹחֵז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמִתְעַטֵּר בָּהֶם אוֹת וָא"ו. בַּיִת שְׁלִישִׁי - שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ. שָׁנָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, זֶהוּ סוֹד עֶלְיוֹן שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָעֶלְיוֹן הִתְעַטֵּר בְּצַד הָאַבָּא, וּמַהוּ? אַבְרָהָם. וְהִתְעַטֵּר בְּצַד הָאִמָּא, וּמַהוּ? יִצְחָק.

תָּנִינָן, וְאָהַבְתָּ מַאן דְּרָחִים לֵיהּ לְמַלְכָּא, עָבִיד יַתִּיר טִיבוּ חֶסֶד עִם כֹּלָּא. וְחֶסֶד יַתִּירָא, הַהוּא דְּאִקְרֵי חֶסֶד דֶּאֱמֶת, דְּלָא בָּעֵי אֲגַר עֲלֵיהּ, אֶלָּא בְּגִין רְחִימוּתָא דְּמַלְכָּא, דְּרָחִים לֵיהּ יַתִּיר, וּבִרְחִימוּתָא דְּמַלְכָּא תַּלְיָא חֶסֶד. וְעַל דָּא אִקְרֵי (ישעיה מא) אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. וּבְגִין דְּרָחִים לֵיהּ יַתִּיר, אַסְגֵּי חֶסֶד בְּעָלְמָא. וְעַל דָּא, הָכָא וְאָהַבְתָּ. וּבִרְחִימוּתָא תַּלְיָא חֶסֶד, וְדָא הִיא בֵּיתָא תְּלִיתָאָה.

שָׁנִינוּ, וְאָהַבְתָּ - מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַמֶּלֶךְ, עוֹשֶׂה יוֹתֵר טוֹב חֶסֶד עִם הַכֹּל. וְחֶסֶד יוֹתֵר, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא חֶסֶד שֶׁל אֱמֶת, שֶׁלֹּא רוֹצֶה עָלָיו שָׂכָר, אֶלָּא בִּשְׁבִיל אַהֲבַת הַמֶּלֶךְ שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ יוֹתֵר, וּבְאַהֲבַת הַמֶּלֶךְ תְּלוּי

הַחָסֶד. וְעַל זֶה נִקְרָא (ישעיה מא) אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. וּמִשּׁוּם שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ יוֹתֵר, מַגְדִּיל חֶסֶד בָּעוֹלָם. וְעַל זֶה כָּאן וְאָהַבְתָּ. וּבְאַהֲבָה תְּלוּי הַחֶסֶד, וְזֶהוּ הַבַּיִת הַשְּׁלִישִׁי.

בֵּיתָא רְבִיעָאָה, וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ. הִשָּׁמְרוּ לָכֶם. וְחָרָה אַף יְיָ'. גְּבוּרָה תַּקִּיפָא, וְדִינָא קַשְׁיָא הִיא, וְנַפְקַת מִסְטָרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה. וְתָנֵינָן, אַף עַל גַּב דְּלֵית הִיא דִּינָא, מִסְטָרָהָא נָפְקָא דִּינָא, (דנפק) גְּבוּרָה עִלָּאָה. וְאִי תֵּימָא, וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ דְּלָאו הִיא דִּינָא. לֵית כְּתָרָא מִכָּל כְּתָרֵי מַלְכָּא, דְּלָא יִתְכְּלִיל דִּינָא וְרַחֲמֵי, כָּל שֶׁכֵּן גְּבוּרָה דְּאִתְכְּלִיל טַב וּבִישׁ.

הַבַּיִת הָרְבִיעִי - (דברים יא) וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ. הִשָּׁמְרוּ לָכֶם. וְחָרָה אַף ה'. גְּבוּרָה חֲזָקָה וְדִין קָשֶׁה הִיא, וְיוֹצֵאת מִצַּד הָאִמָּא הָעֶלְיוֹנָה. וְשָׁנִינוּ, אַף עַל גַּב שֶׁהִיא אֵינָהּ דִּין, מִצַּדָּהּ יוֹצֵא דִּין, (שיוצא) גְּבוּרָה עֶלְיוֹנָה. וְאִם תֹּאמַר, וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ שֶׁאֵינֶנּוּ דִּין, אֵין כֶּתֶר בְּכָל כִּתְרֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁלֹּא יִכָּלְלוּ בּוֹ דִּין וְרַחֲמִים, כָּל שֶׁכֵּן גְּבוּרָה שֶׁנִּכְלָל טוֹב וָרַע.

וְאִלֵּין אַרְבָּעָה נָטִיל לוֹן וְא"ו, וְאִתְעָטַר בְּהוּ. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּפִילִּין דְּאָנַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּנֵינָן, הַאי וָא"ו סָלִיק וְאִתְעָטַר בְּעִטְרוֹי, וְאָחִיד לְהַאי וּלְהַאי, וְאִתְעָטָר בְּכֻלְּהוּ, וְעַל דָּא וָא"ו, אֶמְצָעִיתָא דְּכוֹלָּא, דְּעֵילָּא וְתַתָּא, לְאַחָזָאָה חָכְמְתָא שְׁלֵימְתָא מִכָּל סִטְרוֹי. (שייך לפרשת עקב) (תאני רבי אבא, כתיב (דברים י) רַק בַּאֲבוֹתֶיךָ חָשַׁק יְיָ'. מִכָּאן אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אֲבָהָתָא אִינּוּן דְּתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, וּכְתִיב חָשַׁק יְיָ'. תָּא חֲזֵי, כְּמָה דְּאִית דְּתִיכָא קַדִּישָׁא לְתַתָּא, כַּךְ אִית דְּתִיכָא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא. וּמַאי נִיהוּ, הָא דְּאָמָרָן, דְּתִיכָא קַדִּישָׁא כּוֹלָּא אִקָּרֵי, וְכוֹלָּא אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִיד כּוֹלָּא חַד.

וְאַרְבָּעָה אֵלֶּה לוֹקֵחַ אוֹתָם וָא"ו וּמִתְעַטֵּר בָּהֶם, וְאֵלּוּ הֵן תְּפִלִּין שֶׁמֵּנִיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שָׁנִינוּ, הַוָּא"ו הַזֶּה עוֹלֶה וּמִתְעַטֵּר בְּעַטָרוֹתָיו, וְאוֹחֵז אֶת זֶה וְאֶת זֶה וּמִתְעַטֵּר בְּכֻלָּם, וְעַל זֶה וָא"ו אֶמְצַע הַכֹּל, שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה, לְהַרְאוֹת חָכְמָה שְׁלֵמָה מִכָּל צְדָדָיו. (שנה רבי אבא,) כָּתוּב (דברים י) רק באבתיך חשק ה'. מכאן אמר רבי שמעון, האבות הם מרכבה קדושה עליונה, וכתוב חשק ה'. בֹּא וּרְאֵה, כְּמוֹ שֵׁישׁ מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה לְמַטָּה, כָּךְ יֵשׁ מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה לְמַעְלָה. וּמַה הִיא? זֶה שֶׁאָמַרְנוּ, מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה הַכֹּל נִקְרָא, וְהַכֹּל נִקְשָׁר זֶה בָּזֶה, וְנַעֲשֶׂה הַכֹּל אֶחָד.

רַק בַּאֲבוֹתֶיךָ תְּלָתָא, וּרְתִיכָא אַרְבְּעָה, ד' מְנָלָן. דִּכְתִיב (דברים י) וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם. מַאי מַשְׁמַע. לְאַכְלְלָא בְּהוּ דָּוִד מַלְכָּא, דְּאִיהוּ רְבִיעָאָה, לְאִתְתַּקָּנָא בְּרְתֵיכָא קַדִּישָׁא. דְּתָנֵינָן, אֲבָהָתָא תִּקּוּנָא וּשְׁלֵימוּתָא דְּכוֹלָּא, וְגוּפָא בְּהוּ אִשְׁתַּכְלָל וְאִתְבְּנֵי, וּבְהוּ אִתְאֲחִיד. אָתָא דָּוִד מַלְכָּא, וְשַׁכְלִיל כּוֹלָּא, וְאִתְקִין גּוּפָא, וְאַשְׁלְמֵיהּ בְּהוּ. וְאָמַר רִבִּי יִצְחָק, כְּמָה דְּזָנוּ אֲבָהָתָא לְאִתְעַטָּרָא בִּרְתֵיכָא קַדִּישָׁא, כַּךְ זָכָה דָּוִד לְאִתְתַּקָּנָא בְּסַמְכָא רְבִיעָאָה דִּרְתֵיכָא.

רַק בַּאֲבוֹתֶיךָ - שְׁלֹשָׁה, וּמֶרְכָּבָה - אַרְבָּעָה. אַרְבָּעָה מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם. מַה מַּשְׁמִיעַ? לְהַכְלִיל בָּהֶם אֶת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא רְבִיעִי לְהִתְתַּקֵּן בַּמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה. שֶׁשָּׁנִינוּ, הָאָבוֹת תִּקּוּן שְׁלֵמוּת הַכֹּל, וְהַגּוּף מִשְׁתַּכְלֵל בָּהֶם וְנִבְנֶה, וּבָהֶם נֶאֱחָז. בָּא דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְשִׁכְלֵל הַכֹּל, וְהִתְקִין הַגּוּף וְהִשְׁלִימָם

בָּהֶם. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמוֹ שֶׁזָּכוּ הָאָבוֹת לְהִתְעַטֵּר בַּמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה, כָּךְ זָכָה דָּוִד לְהִתְתַּקֵּן בָּעַמּוּד הָרְבִיעִי שֶׁל הַמֶּרְכָּבָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב בֵּיהּ בְּדָוִד, (שמואל א טז) וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי. מַאי טַעֲמָא אַדְמוֹנִי. מִשּׁוּם דְּחוֹלָקָא דְּעַדְבֵיהּ גַּרְמָא לֵיהּ. אַדְמוֹנִי דִּינָא וַדַּאי. עִם יְפֵה עֵינַיִם, דִּינָא בְּרַחֲמֵי. כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיה נה) חַסְדֵי דָּוִד הַנֶּאֱמָנִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב בְּדָוִד (שמואל א טז) וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי. מָה הַטַּעַם אַדְמוֹנִי? מִשּׁוּם שֶׁחֵלֶק גּוֹרָלוֹ גָּרַם לוֹ. אַדְמוֹנִי, דִּין וַדַּאי. עִם יְפֵה עֵינַיִם, דִּין בְּרַחֲמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נה) חַסְדֵי דָּוִד הַנֶּאֱמָנִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, חַסְדֵי דָּוִד, בְּאַתְרֵיהּ אוֹקִימְנָא. אֶלָּא וְהוּא אַדְמוֹנִי, כִּדְאָמְרָן. עִם יְפֵה עֵינַיִם, אִלֵּין אָבְהָתָא. תָּא חֲזֵי, יְרוּשָׁלַיִם וְצִיּוֹן, דִּינָא וְרַחֲמֵי. וְאַף עַל פִּי כֵּן כְּתִיב, (מלכים א ח) עִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן. וּכְתִיב (הושע יא) בְּקֶרֶבְךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבֹא בְּעִיר. נִשְׁבַּע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה וְכוּ'. אֵימָתַי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כַּד אִתְהַדָּר מַלְכוּ בֵּית דָּוִד לְאַתְרֵיהּ לְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, חַסְדֵי דָוִד, בִּמְקוֹמוֹ בֵּאַרְנוּ. אֶלָּא וְהוּא אַדְמוֹנִי, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. עִם יְפֵה עֵינַיִם - אֵלּוּ הָאָבוֹת. בֹּא וּרְאֵה, יְרוּשָׁלַיִם וְצִיּוֹן - דִּין וְרַחֲמִים, וְאַף עַל פִּי כֵן כָּתוּב (מלכים א ח) [מ] עִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן, וּכְתִיב (הושע יא) בְּקֶרֶבְךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר. נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה וְכוּ'. אֵימָתַי? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁתַּחֲזֹר מַלְכוּת בֵּית דָּוִד לִמְקוֹמָהּ לְמַטָּה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, ש' דִּרְשִׁימָא בִּתְלַת קִשְׁרֵי, (דד' קשרין רמיזא היא לתלתא ורמיזא לארבעה, תלת הא דאמרן. ארבעה למהוי רתיכא קדישא כחדא. דהא הוא כללא דתקונא עלאה ומהכא מתפרשן ואתמשכן תתאי באורחייהו ברצועיהון דתליין בהני שערי דרישא דתליין בהו ואתמשכן מנייהו כל אינון אחרנין עד דאתקשרן באתרייהו).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, ש' שֶׁמְּצֻיֶּרֶת בִּשְׁלֹשֶׁת הַקְּשָׁרִים, (של ארבעה קשרים, רמוזה היא לשלשה, ורמוזה לארבעה. שלשה זה שאמרנו. ארבעה, להיות מרכבה קדושה כאחד, שהרי הוא כלל התקון העליון. ומכאן נפרדים ונמשכים התחתונים בדרכיהם ברצועותיהם, שתלויים בשערות הללו של הראש שתלויים בהם, ונמשכים מהם כל אותם אחרים, עד שנקשרים במקומם).

דף רסג.

תָּנֵינָן, ו' נָטִיל אִינּוּן עִלָּאֵי דְּאַמָּרָן, וְאִלֵּין תְּפִלִּין דְּאָנַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין כַּךְ בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְפָּאָרָא בְּהוּ, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ' נִקְרָא עָלֶיךָ, שֵׁם יְיָ' מַמָּשׁ. וְאִלֵּין אִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, תְּפִלִּין דְּדְרוֹעָא הִיא שְׁמָאלָא, דְּאִקְרֵי עֹז, וְיִרְתָּא מֵעֹז, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות יג) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדֶךָ בְּהֵ"א, וְהִיא הֵ"א דְּאוֹקִימְנָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן (דף רס"ג ע"א) דְּיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, הֵ"א בַּתְרָאָה נַטְלָא תְּפִלִּין, דְּהִיא שְׁמָאלָא.

שְׁנֵינוּ, ו' נוֹטֶל אוֹתָם עֶלְיוֹנִים שֶׁאָמַרְנוּ, וְאֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁמַּנִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִתְפָּאֵר בָּהֶם, עֲלֵיהֶם כָּתוּב וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ, שֵׁם ה' מַמָּשׁ. וְאֵלּוּ אוֹתָם תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. תְּפִלִּין שֶׁל זְרוֹעַ הִיא שְׂמֹאל, שֶׁנִּקְרָא עֹז, וְיָרְשָׁה מֵעֹז, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות יג) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה, בְּהֵ"א, וְהִיא הֵ"א שֶׁבֵּאַרְנוּ. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה הֵ"א אַחֲרוֹנָה לָקְחָה תְּפִלִּין, שֶׁהִיא שְׂמֹאל.

לְמַאן (נ"א ומאן) אִינּוּן אִלֵּין אַרְבְּעָה, דְּאִינּוּן חַד גּוּפָא, וְעַל דָּא כְּלִילָן בְּחַד, וּמַאן אִינּוּן. תְּפִאֶרֶת נֶצַח הוֹד יְסוֹד. וְהִיא הֵ"א דְּיָדְכָה, וְכֻלְּהוּ אֲחִידָא בָּהּ, בְּגִין לְאִתְבָּרְכָא מִנַּיְיהוּ, וּכְלִילָא מִכֻּלְּהוּ.

לְמִי הֵם אַרְבַּע אֵלֶּה, שֶׁהֵם גּוּף אֶחָד, וְעַל זֶה כְּלוּלִים בְּאֶחָד, וּמִי הֵם? תִּפְאֶרֶת נֶצַח הוֹד יְסוֹד. וְהִיא הֵ"א שֶׁל יָדְכָה, וְכֻלָּם אֲחוּזִים בָּהּ בִּשְׁבִיל לְהִתְבָּרֵךְ מֵהֶם, וּכְלוּלָה מִכֻּלָּם.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, אִי הָכִי הָא כְּתִיב (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי, וְתָנֵינָן דָּא קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין. אָמַר לֵיהּ, הָא אוֹקְמוּהָ, וְשַׁפִּיר הוּא, וְכֹלָּא בְּרִירָא דְּמִלָּה. וְעַל דָּא מֵהַאי תַּלְיָיא רְצוּעָה חַד לְתַתָּא, דְּהָא מִנָּהּ תַּלְיָין תַּתָּאֵי, וְאִתְזָנוּ מִנָּהּ. וְעַל דָּא אִיתְקְרֵי אוֹת. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית ט) זֹאת אוֹת הַבְּרִית. וּכְתִיב (שמות יג) וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה בְּהּ' וְהָא אוֹקְמוּהָ. (דברים ו') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. אָמַר רִבִּי יֵיסָא, יִשְׂרָאֵל סָבָא. רִבִּי יִצְחָק אָמַר ע' רַבְרְבָא, לְאַכְלָלָא שִׁבְעִין שְׁמָהָן, סַהֲדוּתָא דְּכֹלָּא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיה א) שִׁמְעוּ שָׁמַיִם. וּכְתִיב (דברים לב) הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם. אוּף הָכָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְכֹלָּא חַד מִלָּה הוּא. יְדוֹ"ד, יְיָ"ָ, דְּכֹלָּא, בִּנְהִירוּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. וְהַאי הוּא דְּאִקְרֵי אָ"ב. אֱלֹהֵינוּ, עֲמִיקְתָא דְּנַחֲלִין וּמַבּוּעִין, דְּנָפְקִין וְנָגְדִין לְכֹלָּא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אִם כָּךְ, הֲרֵי כָּתוּב (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי, וְשָׁנִינוּ, זֶה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין. אָמַר לוֹ, הֲרֵי פֵּרַשְׁוּהָ, וְיָפֶה הוּא, וְהַכֹּל בֵּרוּר הַדָּבָר. וְעַל זֶה מִזֶּה תְּלוּיָה רְצוּעָה אַחַת לְמַטָּה, שֶׁהֲרֵי מִמֶּנָּה תְּלוּיִים הַתַּחְתּוֹנִים וְנִזּוֹנִים מִמֶּנָּה. וְעַל זֶה נִקְרָא אוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט) זֹאת אוֹת הַבְּרִית. וְכָתוּב וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה, בְּהֵ"א, וְהֲרֵי פֵּרַשְׁוּהָ. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יֵיסָא, יִשְׂרָאֵל סָבָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, ע' גְּדוֹלָה, לְכָלֵל שִׁבְעִים שֵׁמוֹת, עֵדוּת הַכֹּל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה א) שִׁמְעוּ שָׁמַיִם. וְכָתוּב (דברים לב) הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם. גַּם כָּאן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד הוּא. יְהוֹ"ה - רֹאשׁ הַכֹּל בְּאוֹר הָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ, וְזֶהוּ שֶׁנִּקְרָא אָ"ב. אֱלֹהֵינוּ - עֹמֶק הַנְּחָלִים וְהַמַּבּוּעִים שֶׁיּוֹצְאִים וְשׁוֹפְעִים לַכֹּל.

יְדוֹ"ד, גּוּפָא דְּאִילָנָא שְׁלִימוּ דְּשָׁרְשִׁין. אֶחָד, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכֹלָּא חַד שְׁלֵימוּתָא, וְאִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וְלָא אִשְׁתְּכַח פְּרוּדָא, אֶלָּא כֹּלָּא חַד.

יְהוֹ"ה - גּוּף הָאִילָן, שְׁלֵמוּת הַשָּׁרָשִׁים. אֶחָד - כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְהַכֹּל שְׁלֵמוּת אַחַת, וְנִקְשָׁר זֶה בָּזֶה, וְלֹא נִמְצָא פֵּרוּד, אֶלָּא הַכֹּל אֶחָד.

תָּנֵי רִבִּי יִצְחָק, רְתִיכָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה, אַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִילִין דְּאָנַח ו'. כְּמָה דְּאִתְמַר. רְתִיכָא קַדִּישָׁא אָחֳרָא, אַרְבַּע אַחֲרָנִין דִּכְלִילָן בְּחַד, דְּאָנַח ה' בַּתָּרָאָה כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ.

שְׁנָה רַבִּי יִצְחָק, מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה, אַרְבָּעָה בָּתֵּי תְּפִלִּין שֶׁמַּנִּיחַ ו', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. מֶרְכָּבָה קְדוֹשָׁה אֲחֶרֶת, אַרְבָּעָה אֲחֵרִים שֶׁכְּלוּלִים בְּאֶחָד, שֶׁמַּנִּיחַ ה' הָאֲחֲרוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ.

רעיא מהימנא (דברים ו') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד, פִּקּוּדָא דָּא, (ד) (עיין בהקדמה י"ג ע"ב) לְיַחֲדָא שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא, דְּהָא כְּמָה דִּמְיַיחֲדֵי שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא, הָכִי אִתְיַיחַד שְׁמֵיהּ לְעֵילָּא. אִשְׁתְּכַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְחִידָאי עֵילָּא וְתַתָּא. מַאן דִּמְיַיחֵד שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְשֵׁוֵי לִבֵּיהּ וּרְעוּתֵיהּ בֵּהַהוּא יְחוּדָא דְּקַאֲמָרָן, וְיַחֲבֵר כָּל שַׁיְיפּוֹי בֵּהוּא יְחוּדָא בְּהַהוּא רְעוּתָא לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ אֶחָד. כְּמָה דְּשַׁוִּי כָּל שַׁיְיפּוֹי בְּרֵישָׁא דְּחַד, הָכִי לְעֵילָּא מְחַבֵּר כָּל שַׁיְיפִין עִלָּאִין בְּהַהוּא יְחוּדָא, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ חַד.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד. מִצְוָה זוֹ לְיַחֵד שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם, שֶׁהֲרֵי כְּמוֹ שֶׁמְּיַחֲדִים שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַטָּה, כָּךְ מִתְיַחֵד שְׁמוֹ לְמַעְלָה. נִמְצָא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָחִיד מַעְלָה וּמַטָּה. מִי שֶׁמְּיַחֵד שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יָשִׂים לִבּוֹ וּרְצוֹנוֹ בְּאוֹתוֹ יִחוּד שֶׁאָמַרְנוּ, וְיַחֲבֵר כָּל אֵיבָרָיו בְּאוֹתוֹ יִחוּד לִהְיוֹת כֻּלָּם אֶחָד. כְּמוֹ שֶׁשָּׂם כָּל אֵיבָרָיו בְּסוֹד אֶחָד, כָּךְ לְמַעְלָה מְחַבֵּר כָּל הָאֵיבָרִים הָעֶלְיוֹנִים בְּאוֹתוֹ יִחוּד לִהְיוֹת כֻּלָּם אֶחָד.

בְּשַׁעֲתָא דְּאַתֵּי בַּר נָשׁ לְיַיחֲדָא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא כֻּלְּהוּ, קַיְימִין שׁוּרִין שׁוּרִין, בְּגִין לְאִתְתַּקְנָא וּלְאִתְכַּלְלָא כֻּלְּהוּ בְּהַהוּא יְחוּדָא, לְמֵיקַם בְּרַזָּא דְּחַד בְּיִחוּדָא חָדָא. כֻּלְּהוּ מִתְתַּקְּנָן בְּתִקּוּנֵיהוֹן כְּדְקָא יָאוּת. בְּהַאי שַׁעֲתָא קַיְימָא חַד מִמָּנָא שַׁמָּשָׁא, דְּקַיְימָא תְּחוֹת רמ"ח עִלְמִין, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן שַׁיְיפִין דְּגוּפָא. וְדָא אִקְרֵי הלני"ו, קַיְימָא מְחַבָּה לְהַהוּא יְחוּדָא, וְדָא אִיהוּ מְלַקֵּט שׁוֹשַׁנִּים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ו) וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים. דְּאִינּוּן שַׁיְיפִין דְּגוּפָא.

בְּשָׁעָה שֶׁבָּא אָדָם לְיַחֵד אֶת שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת כְּדֵי לְהִתְתַּקֵּן וּלְהִכָּלֵל כֻּלָּם בְּאוֹתוֹ יִחוּד, לַעֲמֹד בְּסוֹד אֶחָד בְּיִחוּד אֶחָד. כֻּלָּם מִתְתַּקְּנִים בְּתִקּוּנֵיהֶם כָּרָאוּי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עוֹמֵד מְמֻנֶּה אֶחָד שַׁמָּשׁ שֶׁעוֹמֵד תַּחַת מֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה עוֹלָמוֹת, וְכֻלָּם נִקְרָאִים אֵיבְרֵי הַגּוּף. וְזֶה נִקְרָא הלני"ו, עוֹמֵד וּמְחַבֶּה לְאוֹתוֹ יִחוּד, וְזֶהוּ מְלַקֵּט שׁוֹשַׁנִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ו) וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים, שֶׁהֵם אֵיבְרֵי הַגּוּף.

שַׁיְיפִין עִלָּאִין לְקִיט לוֹן שְׁמָא עִלָּאָה, בְּרַזָּא דְּיִחוּדָא דְּקָא אִתְיַיחַד בְּרַזָּא דְּמ"ב שְׁמָהָן. וְלָקִיט כָּל אִינּוּן שׁוֹשַׁנִּים עִלָּאִין, וְשַׁמְּשָׁא דָּא לָקִיט כָּל אִינּוּן תַּתָּאִין, דְּי כֻּלְּהוּ מְמָנָן בִּכְלָלָא דְּע"ב שְׁמָהָן, וְאִתְלְקִיטוּ כֻּלְּהוּ בְּהַהוּא יְחוּדָא, וְאִתְעֲבִידוּ כֻּלְּהוּ גּוּפָא חָדָא. בְּרַזָּא חָדָא. וְהַהוּא יְחוּדָא סַלְקָא, וְקָא מְיַיחֵד כּ"ף בְּתֵרִין סְטָרִין בְּיִחוּדָא חָדָא. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא מִתְלַקְּטִין שַׁיְיפִין כֻּלְּהוּ, וּמִתְחַבְּרָן בְּחִבּוּרָא חָדָא, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ בְּרַזָּא דְּחַד, עֵילָּא וְתַתָּא, בְּרַזָּא דַּיְידָוֹד אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

הָאֵיבָרִים הָעֶלְיוֹנִים לוֹקֵט אוֹתָם הַשֵּׁם הָעֶלְיוֹן בְּסוֹד הַיִּחוּד שֶׁהִתְיַחֵד בְּסוֹד אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת, וְלוֹקֵט כָּל אוֹתָם שׁוֹשַׁנִּים עֶלְיוֹנִים, וְשַׁמָּשׁ זֶה לוֹקֵט כָּל אוֹתָם הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁכֻּלָּם מְמֻנִּים בַּכְּלָל שֶׁל שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם

שְׁמוֹת, וְנִלְקָטִים כֻּלָּם בְּאוֹתוֹ הַיִּחוּד, וְנַעֲשִׂים כֻּלָּם גּוּף אֶחָד בְּסוֹד אֶחָד. וְאוֹתוֹ הַיִּחוּד עוֹלֶה, וּמְיַחֵד הַכֹּל בְּשָׁנֵי צְדָדִים בְּיִחוּד אֶחָד. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מִתְלַקְּטִים כָּל הָאֲבָרִים וּמִתְחַבְּרִים בְּחִבּוּר אֶחָד, לִהְיוֹת כֻּלָּם בְּסוֹד אֶחָד, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, בְּסוֹד שֶׁל ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

וְעַל דָּא מַאֲרִיכִין בְּאֶחָד, בְּתָרֵי אַתְוָון. לְמִלְקַט שׁוֹשַׁנִּים, לְאִתְייַחֲדָא בְּרָזָא דְּאֶחָד בְּיִחוּדָא שְׁלִים. כֵּיוָן דְּאִתְייַחֲדָן שַׁיְיפִין כֻּלְּהוּ, בְּרָזָא חָדָא דְּיִחוּדָא חָדָא, כְּדֵין אִתְקְרֵי כֹּלָּא קָרְבָּן שְׁלִים. וְעַל רָזָא דָּא, אַעִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן לְאָדָם קַדְמָאָה, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית ב) לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ. וְתַנְיָנָן, דְּאִלֵּין אִינּוּן קָרְבְּנִין תְּרֵין, רָזָא דַּיְדְוָד אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. דְּאִינּוּן קָרְבָּנִין כְּתִיב, וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים. (ד"א דקודשא בריך הוא איהו לקיט שושנים לקיט כל אינון שייפין דעילא ותתא לחברא לון ביחודא בההוא דקאמרן. כדין אתער מאן דאתער ללקוט שושנים) אִלֵּין שַׁיְיפִין דִּתְרֵין סִטְרִין, דְּאִינּוּן חַד.

וְעַל כֵּן מַאֲרִיכִים בְּאֶחָד בִּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, לְלַקֵּט שׁוֹשַׁנִּים, לְהִתְיַחֵד בְּסוֹד שֶׁל אֶחָד בְּיִחוּד שָׁלֵם. כֵּיוָן שֶׁכָּל הָאֲבָרִים מִתְיַחֲדִים בְּסוֹד אֶחָד שֶׁל יִחוּד אֶחָד, אָז נִקְרָא הַכֹּל קָרְבָּן שָׁלֵם, וְעַל סוֹד זֶה הִכְנִיס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן לְגַן עֵדֶן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ. וְשָׁנִינוּ שָׁאֲלָה אוֹתָם קָרְבָּנוֹת שְׁנַיִם, סוֹד שֶׁל ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. שֶׁבְּאֵלּוּ קָרְבָּנוֹת כָּתוּב וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים. (שהקדוש ברוך הוא הוא לוקט שושנים, לוקט כל אותם איברים שלמעלה ומטה לחבר אותם ביחוד באותו שאמרנו. אז מתעורר מי שמתעורר ללקט שושנים) אֵלּוּ הָאֲבָרִים שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים שֶׁהֵם אֶחָד.

שׁוֹשַׁנִּים רָזָא אִיהוּ. דְּכַד מִתְחַבְּרָן כָּל (אינון) שַׁיְיפִין כַּחֲדָא, לְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוּ בְּיִחוּדָא חָדָא, רָזָא דְּקָרְבָּנָן, כְּדֵין מִתְעַטַּר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּעֲטָרָה בְּרֵישָׁא דְּכֻתָּם פָּז, לְמֶהֱוֵי בִּיקָרוֹי מִתְעַטָּרָא. וְרָזָא דָּא הֲוֵי דִּכְתִיב שׁוֹשַׁנִּים, רָזָא דְּכָל אִינּוּן שַׁיְיפִין דְּעֵילָּא וְתַתָּא. וְרָזָא דְּהַהוּא פָּז, עִטּוּרָא דְּמִתְעַטָּרָא וְסַלְקָא מִבֵּינַיְיהוּ, וְכֹלָּא אִיהוּ בֵּיהּ.

שׁוֹשַׁנִּים, סוֹד הוּא. שֶׁכְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים כָּל (אותם) אֵיבָרִים כְּאֶחָד, לִהְיוֹת כֻּלָּם בְּיִחוּד אֶחָד, סוֹד הַקָּרְבָּן, אָז מִתְעַטֵּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּעֲטָרָה בְּרֹאשׁ שֶׁל כֶּתֶם פָּז, לִהְיוֹת בִּכְבוֹדוֹ מִתְעַטֵּר. וְסוֹד זֶה הָיָה, שֶׁכָּתוּב שׁוֹשַׁנִּים, סוֹד שֶׁל כָּל אוֹתָם אֵיבָרִים שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְסוֹד שֶׁל אוֹתוֹ פָּז, עִטּוּר שֶׁמִּתְעַטֵּר וְעוֹלֶה מִבֵּינֵיהֶם, וְהַכֹּל נִמְצָא בּוֹ.

דף רסג:

בְּהָנֵי שׁוֹשַׁנִּים אִית בָּהּ שִׁית מְאָה וּתְלֵיסַר פְּקוּדִין, דְּאִינּוּן שַׁיְיפִין דִּתְרֵין סִטְרִין, רָזָא דַּיְדְוָד אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. (דף רס"ג ע"ב) וְאִית בֵּיהּ סְלִיקוּ דְּהַהוּא פָּז, דְּקָא סָלִיק מִבֵּינַיְיהוּ. וּבְכָל אֲתָר דְּאִינּוּן מִשְׁתַּכְּחִין, הַהוּא סְלִיקוּ עִלָּאָה אִשְׁתְּכַח מִבֵּינַיְיהוּ לְאִסְתַּלְּקָא. וְרָזָא דָּא (שיר השירים ב) תַּפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר. וְשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים. דָּא וְדָא אִצְטְרִיךְ לְאִסְתַּלְּקָא כַּחֲדָא בְּיִחוּדָא שְׁלִים. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּקָרִיב קָרְבְּנִין אִלֵּין, וַדַּאי לְרַעֲוָא לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

בַּשּׁוֹשַׁנִּים הַלָּלוּ יֵשׁ שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹות, שֶׁהֵם אֵיבָרִים שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים, סוֹד שֶׁל יְהוָ"ה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וְיֵשׁ בּוֹ עֲלֵיָה שֶׁל אוֹתוֹ פָּז שֶׁעוֹלֶה מִבֵּינֵיהֶם. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהֵם נִמְצָאִים, אוֹתָהּ עֲלֵיָה עֶלְיוֹנָה נִמְצֵאת מִבֵּינֵיהֶם לַעֲלוֹת. וְסוֹד זֶה (שיר השירים ב) תַּפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר, וְשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים.

זֶה וְזֶה צְרִיכִים לְעָלוֹת כְּאֶחָד בְּיִחוּד שָׁלֵם. אַשְׁרֵי מִי שֶׁמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹת אֵלּוּ, וַדַּאי לְרָצוֹן לוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

פְּקוּדָא לְיִרְאָה (ה) בְּאוֹרַח כְּלָל, וּבְאוֹרַח פְּרָט. וְהָא יִרְאָה אוֹקִימְנָא, בְּגִין דְּאִית עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ לְדַחֲלָא מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים כח) לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. וּבְגִין יִרְאָה דָּא, יִסְתָּמַר בְּאָרְחוֹי. וְיִרְאָה, אָתַר הוּא דְּאִקְרֵי יִרְאָה, בְּגִין דְּתַמָּן שַׁרְיָא דַּחֲלָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ יִרְאַת יְיָ' לְדַחֲלָא מִנֵּיהּ, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּכְתִיב, וּמִמְקַדְּשִׁי תִּירָאוּ בְּהַאי יִרְאָה שַׁרְיָא פּוּלְסָא דְּנוּרָא, לְאַלָּקָאה לוֹן לְחַיָּיבַיָּא, דְּלָא נָטְרִין פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא וְעַל דָּא בְּאוֹרַח כְּלָל, אִית לְדַחֲלָא. מִצְוָה לְיִרְאָה (ה) בְּדָרָךְ כְּלָל וּבְדָרָךְ פְּרָט. וַהֲרֵי יִרְאָה בָּאַרְנוּ, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ עַל הָאָדָם לִפְחֹד מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כח) לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ. וּבִשְׁבִיל יִרְאָה זוֹ יִשָּׁמֵר בְּדְרָכָיו. וְיִרְאָה, מָקוֹם הוּא שֶׁנִּקְרָא יִרְאָה, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁם נִמְצֵאת יִרְאַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֵיא יִרְאַת ה' לִירָא מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב (ויקרא יט) וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ. בֵּיוָן דְּיִרְאָה הַזּוֹ שְׁרוּיָה מִכַּח אֵשׁ, לְהַלְקוֹת אֶת הָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא שׁוֹמְרִים מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל זֶה בְּדָרָךְ כְּלָל יֵשׁ לִירָא.

וּבָתַר בְּאוֹרַח פְּרָט, כַּד יָדַע בַּר נָשׁ מַאן אִיהִי יִרְאַת יְיָ', וְדָא אִיהוּ דַּחֲלָא דַּחֲבִיבוּתָא, דְּאִיהִי עִיקָּר וְיסוֹדָא לְמִרְחַם לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (בתר) הַאי יִרְאָה עֲבִיד לְנַטְרָא כָּל פִּקּוּדוֹי דְּאוֹרַיְיתָא, לְמֶהֱוֵי בַּר נָשׁ עֶבֶד נֶאֱמָן לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּדְקָא יָאוּת. (יראה)

וְאַחַר כָּךְ בְּדָרָךְ פְּרָט, כְּשֶׁיּוֹדֵעַ הָאָדָם מַהִי יִרְאַת ה', וְזוֹהִי יִרְאָה שֶׁל חֲבִיבוּת, שֶׁהִיא עִקָּר וְיסוֹד לֶאֱהֹב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. (אחר) יִרְאָה זוֹ עוֹשֶׂה כְּדֵי לִשְׁמֹר כָּל מִצְוֹות הַתּוֹרָה, לִהְיוֹת אָדָם עֶבֶד נֶאֱמָן לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא כָּרָאוּי. (יראה)

פְּקוּדָא (ו) לְאַהֲבָה, וְהָא אוֹקִימְנָא רְחִימוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְרַחֲמָא לֵיהּ רְחִימוּ סַגֵּי כְּאַבְרָהָם, דְּרָחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכַמָּה רְחִימוּ, וּמְסַר גּוּפֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ לְגַבֵּיהּ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, מַאן דְּרָחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִיהוּ מְקַיֵּים עֶשֶׂר אֲמִירוֹת מַעְלָה וּמַטָּה. וְעַל דָּא כָּל אִינּוּן עֶשֶׂר נְסִיוֹנֵי דְּאִתְנַסָּא אַבְרָהָם, וְקָאִים בְּכֻלְּהוּ לְקַבֵּל עֶשֶׂר אֲמִירָן, כָּל נְסִיוֹנָא אֲמִירָא הִיא, וְאִתְנַסָּא בְּהַהוּא אֲמִירָא, וְקָאִים בֵּיהּ.

מִצְוָה (ו) לְאַהֲבָה, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ אַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לֶאֱהֹב אוֹתוֹ אַהֲבָה רַבָּה כְּמוֹ אַבְרָהָם שֶׁאָהַב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכַמָּה אַהֲבוֹת וּמָסַר אֵלָיו גּוּפוֹ וְנַפְשׁוֹ. מִכָּאן לָמַדְנוּ, מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מְקַיֵּם עֶשֶׂר אֲמִירוֹת מַעְלָה וּמַטָּה. וְעַל זֶה כָּל אוֹתָם עֲשָׂרָה נְסִיוֹנוֹת שֶׁהִתְנַסָּה אַבְרָהָם וְעָמַד בְּכֻלָּם, כְּנֶגֶד עֶשֶׂר אֲמִירוֹת, כָּל נְסָיוֹן הִיא אֲמִירָה, וְהִתְנַסָּה בְּאוֹתָהּ אֲמִירָה וְעָמַד בָּהּ.

וְעַל דָּא אִינּוּן עֶשֶׂר נְסִיוֹנֵי, וְכֻלְּהוּ קָאִים בְּהוּ אַבְרָהָם, בְּגִין דְּאִתְקְשַׁר וְאִתְדַּבַּק בִּימִינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהִי אַהֲבָה רַבָּה. מַאי טַעְמָא אִיקְרֵי אַהֲבָה רַבָּה. בְּגִין מַאן דְּקָאִים בְּהַאי אַהֲבָה, אִתְקְשַׁר בְּעָלְמָא עִלָּאָה. אַהֲבַת עוֹלָם, דָּא רָזָא דְּעָלְמָא תִּתָּאָה, דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ רְחִימוּ דִּילֵיהּ, וְכֹלָּא רָזָא חָדָא, בְּלָא פְּרוּדָא, וְהָא אִתְמַר רָזָא דְּאַהֲבָה, רְחִימוּ דָּא סְלִיק עַל כָּל פּוּלְחָנִין דְּעָלְמָא, בְּהַאי אִתְיְיקַר שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַתִּיר מִכֹּלָּא, וְאִתְבָּרַךְ. בָּרִיךְ הוּא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין, וְרָזָא דְּאַהֲבָה אִתְמַר. ע"כ (קע"ב ע"ב ציצית וכו')

וְעַל זֶה אוֹתָם עֲשָׂרָה נִסְיוֹנוֹת, וּבְכֻלָּם עָמַד אַבְרָהָם, מִשּׁוּם שֶׁהִתְקַשֵּׁר וְנִדְבַּק בִּימִינוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהִיא אַהֲבָה רַבָּה. מָה הַטַּעַם נִקְרֵאת אַהֲבָה רַבָּה? מִשּׁוּם מִי שֶׁעוֹמֵד בָּאַהֲבָה הַזּוֹ, מִתְקַשֵּׁר בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. אַהֲבַת עוֹלָם, זֶה סוֹד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, שֶׁהִתְקַשְּׁרָה בּוֹ אַהֲבָתוֹ, וְהַכֹּל סוֹד אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר סוֹד הָאַהֲבָה, אַהֲבָה זוֹ עוֹלָה עַל כָּל עֲבוֹדוֹת הָעוֹלָם, בָּזֶה נִכְבָּד שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מֵהַכֹּל וּמִתְבָּרֵךְ. בָּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, וְסוֹד הָאַהֲבָה נִתְבָּאֵר.

פְּקוּדָה (ז) לְמִקְרֵי קְרִיאַת שְׁמַע ב' זְמָנִין בְּכָל יוֹמָא. חַד, לָקֳבֵל דַּרְגָּא דִּימָמָא. וְחַד, לָקֳבֵל דַּרְגָּא דְּלֵילְיָא. וּלְאַכְלָלָא בִּימָמָא דַּרְגָּא דְּלֵילְיָא, וּלְאַכְלָלָא בְּלֵילְיָא דַּרְגָּא דִּימָמָא, וְהָא אִתְּמַר. וְעַל דָּא תְּרֵין זְמָנִין בְּכָל יוֹמָא, חַד בִּימָמָא וְחַד בְּלֵילְיָא.

מִצְוָה (ז) לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע פַּעֲמַיִם בְּכָל יוֹם, אַחַת כְּנֶגֶד דַּרְגַּת יוֹם, וְאַחַת כְּנֶגֶד דַּרְגַּת לַיְלָה, לְהַכְלִיל בַּיּוֹם דַּרְגַּת הַלַּיְלָה, וּלְהַכְלִיל בַּלַּיְלָה דַּרְגַּת יוֹם, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וְעַל זֶה פַּעֲמַיִם בְּכָל יוֹם, אֶחָד בַּיּוֹם וְאֶחָד בַּלַּיְלָה.

פְּקוּדָה לְמִקְבַּע בַּר נָשׁ מְזוּזָה לְתַרְעֵיהּ, לְמֶהֱוֵי כָּל בַּר נָשׁ נָטִיר מֵעִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד נָפִיק וְכַד עָיִיל. וְרָזָא (תהלים קכא) יְיָ' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. בְּגִין דְּרָזָא דִּמְזוּזָה אִיהוּ קָאִים תְּדִיר לְפִתְחָא. וְדָא אִיהוּ פִּתְחָא דִּלְעֵילָּא, וְדָא אִיהוּ דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי שׁוֹמֵר, לְאִשְׁתַּכְּחָא בִּנְטִירוּ.

מִצְוָה שֶׁיִּקְבַּע אָדָם מְזוּזָה לְשַׁעֲרוֹ, לִהְיוֹת כָּל אָדָם שָׁמוּר מֵעִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁיּוֹצֵא וּכְשֶׁנִּכְנָס. וְהַסּוֹד - (תהלים קכא) ה' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. מִשּׁוּם שֶׁסּוֹד הַמְּזוּזָה עוֹמֵד תָּמִיד לַפֶּתַח, וְזֶהוּ פֶּתַח שֶׁלְּמַעְלָה, וְזוֹהִי דַּרְגָּה שֶׁנִּקְרֵאת שׁוֹמֵר, לְהִמָּצֵא בִּשְׁמִירָה.

דְּבַר נָשׁ לָאו אִיהוּ נָטִיר, בַּר נָטִירוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ נָטִיר תָּדִיר, וְקָאִים לְפִתְחָא, וּבַר נָשׁ לְגַו. וְתוּ, דְּלָא יִנְשֵׁי בַּר נָשׁ דּוּכְרָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמִין. וְדָא אִיהוּ כְּגַוְונָא דְּצִיצִית, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר טו) וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת וְגוֹ'. כֵּיוָן דְּחָמֵי בַּר נָשׁ לְהַאי דּוּכְרָנָא, אִדְכַּר בְּגַרְמֵיהּ לְמֶעְבַּד פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ. וְרָזָא דְּמִלֶּה מְזוּזָה כְּלָלָא דִּכְרַ וּנְוּקְבָא כַּחֲדָא.

שֶׁאָדָם אֵינוֹ שָׁמוּר, רַק מִשְׁמִירַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא תָּמִיד שׁוֹמֵר, וְעוֹמֵד לַפֶּתַח, וְהָאָדָם בִּפְנִים. וְעוֹד, שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח אָדָם זִכְרוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים. וְזֶהוּ כְּמוֹ הַצִּיצִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו) וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת וְגוֹ'. כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה הָאָדָם אֶת הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה, נִזְכָּר בְּעַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת רִבּוֹנוֹ. וְסוֹד הָאֱמוּנָה, מְזוּזָה כְּלָל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה כְּאֶחָד.

בְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה, סָמִיךְ לְפִתְחָא, לָקֳבֵל תְּרֵין דַּרְגִּין, אִזְדַּמַּן חַד שִׁדָּא (ודא איהו) וְאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְחַבָּלָא. וְאִיהוּ קָאִים לְסָטַר שְׂמָאלָא. זָקִיף בַּר נָשׁ עֵינוֹי, חָמֵי לֵיהּ לְרָזָא דִּשְׁמָא דְּמָארֵיהּ, וְאִדְכַּר לֵיהּ, וְלָא יָכִיל לֵיהּ לְאַבָּאשָׁא. וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי כִּי נָפִיק בַּר נָשׁ מִתַּרְעֵיהּ לְבַר, הָא הַהוּא שִׁדָּא קָאִים לִימִינֵיהּ, וּמְזוּזָה לִשְׂמָאלֵיהּ, וְהֵיאַךְ אִתְנְטִיר בַּר נָשׁ, אִי אִיהוּ שְׁאֵרֵי לְשְׂמָאלֵיהּ.

בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה, סָמוּךְ לַפֶּתַח, כְּנֶגֶד שְׁתֵּי דְּרָגוֹת, מִזְדַּמֵּן שֵׁד אֶחָד (וזהו) וְיֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל, וְהוּא עוֹמֵד לְצַד שְׂמֹאל. מֵרִים הָאָדָם אֶת עֵינָיו, וְרוֹאֶה אֶת סוֹד שֵׁם רִבּוֹנוֹ, וְנִזְכָּר בּוֹ, וְלֹא יָכוֹל לְהָרַע לוֹ. וְאִם

תֹּאמַר, אִם כְּךָ, כְּשֶׁהָאָדָם יוֹצֵא מֵהַשַּׁעַר הַחוּצָה הֲרֵי אוֹתוֹ שֵׁד עוֹמֵד לִימִינוֹ, וּמְזוּזָה לִשְׂמֹאלוֹ, וְאֵיךְ נִשְׁמָר הָאָדָם כְּשֶׁהוּא שׁוֹרֶה לִשְׂמֹאלוֹ?

דף רסד.

אֶלָּא כָּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל מִלָּה וּמִלָּה אִתְמְשַׁךְ בָּתַר זִינֵיהּ. בְּבַר נָשׁ קַיְימִין תְּרֵין דַּרְגִּין, חַד מִימִינָא, וְחַד מִשְּׂמָאלָא. הַהוּא דִּימִינָא אִקְרֵי יֵצֶר הַטּוֹב, וְהַהוּא דִּשְׂמָאלָא אִקְרֵי יֵצֶר הָרָע. כֵּיוָן דְּנָפַק בַּר נָשׁ מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ, הַהוּא שִׁידָא זָקִיף עֵינוֹי, וְחָמֵי לְיֵצֶר הָרָע, דְּשָׁארִי לְשְׂמָאלָא, אִתְמְשַׁךְ לְהַהוּא סִטְרָא וְאִתְעֲדֵי מִימִינָא. וּבְהַהוּא סִטְרָא, קָאִים שְׂמָא דְּמָארֵיהּ, וְלָא יָכִיל לְקָרְבָא וּלְאַבְאָשָׁא לֵיהּ, וְנָפִיק בַּר נָשׁ (דף רס"ד ע"א) וְאִשְׁתְּזִיב מִנַּיְיהוּ. כַּד עָיֵיל, הָא שְׂמָא קַדִּישָׁא לִימִינָא קָאִים, וְלָא יָכִיל לְקַטְרְגָא בַּהֲדֵיהּ.

אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל דְּבָר וְדָבָר נִמְשָׁךְ אַחַר מִינוֹ. בָּאָדָם יֵשׁ שְׁתֵּי דְּרָגוֹת, אַחַת מִיָּמִין וְאַחַת מִשְּׂמֹאל. אוֹתוֹ שֶׁמִּיָּמִין נִקְרָא יֵצֶר הַטּוֹב, וְאוֹתוֹ שֶׁל הַשְּׂמֹאל נִקְרָא יֵצֶר הָרָע. כֵּיוָן שֶׁיָּצָא אָדָם מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ, אוֹתוֹ שֵׁד מֵרִים עֵינָיו, וְרוֹאֶה אֶת הַיֵּצֶר הָרָע שֶׁשּׁוֹרֶה לִשְׂמֹאל, נִמְשָׁךְ לְאוֹתוֹ צַד וְזָז מִיָּמִין. וּבְאוֹתוֹ צַד עוֹמֵד שֵׁם שֶׁל רִבּוֹנוֹ, וְלֹא יָכוֹל לְהִתְקָרֵב וּלְהָרַע לוֹ, וְיוֹצֵא הָאָדָם וְנִצּוֹל מִמֶּנּוּ. כְּשֶׁנִּכְנָס, הֲרֵי הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ עוֹמֵד לְיָמִין וְלֹא יָכוֹל לְקַטְרֵג עִמּוֹ.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ, דְּלָא יַעְבִּיד (ס"א יעביר) טִנּוּפָא וְלִכְלוּכָא בְּתַרְעָא דְּבֵיתֵיהּ, וְלָא יוֹשִׁיד מַיִין עֲכוּרִין. חַד, דְּלָא יַעְבִּיד קְלָנָא לְגַבֵּי שְׂמָא דְּמָארֵיהּ. וְחַד, דְּאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְהַהוּא מְחַבְּלָא לְחַבָּלָא. וּבְגִין כְּךָ יְזַדְּהַר בַּר נָשׁ מֵהַאי, וְיִזְדְּהַר בַּר נָשׁ דְּלָא יִמְנַע מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ שְׂמָא דְּמָארֵיהּ.

וְעַל זֶה צָרִיךְ הָאָדָם שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה (יעביר) טִנּוּף וְלִכְלוּךְ בְּשַׁעַר בֵּיתוֹ וְלֹא יִשְׁפֹּךְ מַיִם עֲכוּרִים. אֶחָד, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה קָלוֹן לְשֵׁם רִבּוֹנוֹ. וְאֶחָד, שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לְאוֹתוֹ הַמְחַבֵּל לְחַבֵּל. וְלָכֵן יִזָּהֵר הָאָדָם מִזֶּה, וְיִזָּהֵר הָאָדָם שֶׁלֹּא יִמְנַע מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ שֵׁם רִבּוֹנוֹ.

וְכַד בַּר נָשׁ אַתְקִין מְזוּזָה לְפִתְחֵיהּ, כַּד עָיֵיל (ס"א ההוא בר נש), הַהוּא יְצֶר הָרָע וְהַהוּא שִׁידָא בַּעַל כָּרְחַיְיהוּ נָטְרֵי לֵיהּ, וְאַמְרֵי (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַיְיָ' צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ. וְכַד לָא קָאִים מְזוּזָה לְפִתְחֵיהּ דְּבַר נָשׁ, יְצֶר הָרָע וְהַהוּא שִׁידָא מִתְתַּקְנִין כַּחֲדָא, שַׁוּוּ יְדַיְיהוּ עַל רֵישֵׁיהּ בְּזִמְנָא דְּעָיֵיל, פַּתְחֵי וְאַמְרֵי, וַוי לֵיהּ לְפִלָּנְיָא, דְּהָא נָפַק מֵרְשׁוּתָא דְּמָארֵיהּ, מֵהַהוּא זִמְנָא קָאִים בְּלָא נְטִירוּ, דִּלֵּית מַאן דְּנָטִיר עֲלֵיהּ, רַחֲמָנָא לִישֵׁזְבָן (צ"א ע"ב פקודאי לאומאה וכו').

וּכְשֶׁאָדָם מַתְקִין מְזוּזָה לְפִתְחוֹ, כְּשֶׁנִּכְנָס (אותו האדם), אוֹתוֹ יֵצֶר הָרָע וְאוֹתוֹ שֵׁד בְּעַל כָּרְחָם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים (תהלים קיח) זה השער לה' צדיקים יבאו בו. וכשלא עומדת מזוזה בפתח האיש, יצר הרע ואותו שד מתתקנים כאחד, שמים ידיהם על ראשו בזמן שנכנס, פותחים ואומרים: אוי לו לפלוני שיצא מרשות רבונו! מאותו זמן הוא עומד בלי שמירה, שאין מי שישמר עליו. הרחמן יצילנו.

(דברים ו') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד, דָּא אִיהוּ יְחוּדָא חַד. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, הָא יְחוּדָא אַחֲרָא, לְמֶהֱוֵי שְׁמֵיהּ רָזָא חַד. וְרָזָא דָּא, (מלכים א יח) יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, דָּא כְּתִיב, כַּד אִינּוּן בְּיִחוּדָא חַד.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, וְהוּ יְחוּד אֶחָד. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, וְהוּ יְחוּד אַחֲר, לְהֱיוֹת שְׁמוֹ סוֹד אֶחָד. וְסוֹד וֶה - ה' הוּא הָאֱלֹהִים, וֶה כָּתוּב כְּשֶׁהֵם בְּיִחוּד אֶחָד.

וְאִי תֵּימָא, אִי הָכִי כְּגַוְונָא דִּכְתִיב, (זכריה יד) יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, (נדפס בתרומה קע"א ע"ב) לָאו אִיהוּ יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים, דְּאִי כְּתִיב יְיָ וּשְׁמוֹ הוּא אֶחָד, הֲוִינָא אֲמְרֵי הָכִי, לָא כְּתִיב אֶלָּא יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְאִצְטְרִיךְ לוֹמַר בְּגַוְונָא דָּא, יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים הוּא, וְיִתְחֲזֵי יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זכריה יד) ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, לֹא הִיא ה' הוּא הָאֱלֹהִים. שֶׁאִם כָּתוּב ה' וּשְׁמוֹ הוּא אֶחָד, הָיִיתִי אוֹמֵר כָּךְ. לֹא כָתוּב אֶלָּא ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְצָרִיךְ לוֹמַר בְּגַוְונָא זֶה, ה' הוּא הָאֱלֹהִים הוּא, וְיֵרָאֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

אֶלָּא כֹּלָּא חַד, דְּכַד אִתְאַחֲדָן תְּרִין שְׁמָהָן אִלֵּין, דָּא בְּיִחוּדָא חַד, וְדָא בְּיִחוּדָא חַד, כְּדֵין תְּרֵין שְׁמָהָן אִלֵּין אִתְעֲבִידוּ חַד, וְאִתְכְּלִילָן דָּא בְּדָא, וַהֲוֹי כֹּלָּא שְׁמָא שְׁלִים בְּיִחוּדָא חֲדָא, וּכְדֵין יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, דְּהָא כְּדֵין אִתְכְּלִיל כֹּלָּא דָּא בְּדָא לְמֶהֱוֵי חַד, וְעַד דְּאִתְעֲיֵיחֲדוּ כָּל חַד דָּא בְּלָחוֹדוֹי וְדָא בִּלְחוֹדוֹי, לָא אִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד.

אֶלָּא הַכֹּל אֶחָד. שֶׁכְּשֶׁמִּתְאַחֲדִים שְׁנֵי הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ, זֶה בְּיִחוּד זֶה, וְזֶה בְּיִחוּד אֶחָד, אָז שְׁנֵי הַשֵּׁמוֹת הָאֵלֶּה נַעֲשִׂים אֶחָד וְנִכְלָלִים זֶה בָּזֶה, וְנִהְיָה הַכֹּל שֵׁם שָׁלֵם בְּיִחוּד אֶחָד, וְאָז ה' הוּא הָאֱלֹהִים, שֶׁהֲרֵי אָז נִכְלָל הַכֹּל זֶה בָּזֶה לִהְיוֹת אֶחָד, וְעַד שֶׁהִתְיַחֲדוּ כָּל אֶחָד, זֶה בִּלְבַדּוֹ וְזֶה בִּלְבַדּוֹ, לֹא נִכְלְלוּ זֶה בָּזֶה לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד.

כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא, הָכִי הוּא וַדַּאי, דְּהָא אוֹרַיְיתָא אִיהִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, דָּא הוּא דִּכְתִיב יְיָ'. תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דִּכְתִיב הָאֱלֹהִים. וּבְגִין דְּאוֹרַיְיתָא אִיהִי רָזָא דְּשִׁמְּשָׁא, אִקְרֵי הָכִי.

כְּלַל כָּל הַתּוֹרָה כָּךְ הוּא וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה הִיא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְהִיא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב זֶהוּ שֶׁכָּתוּב ה'. תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁכָּתוּב הָאֱלֹהִים. וּמִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה הִיא סוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, נִקְרֵאת כָּךְ. תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דָּא כְּלָל, וְדָא פְּרָט. כְּלַל אִצְטְרִיךְ לְפָרָט, וּפְרָט אִצְטְרִיךְ לְכְלָל, וְאִתְיַיחֲדוּ דָּא בְּדָא, וַהֲוֹי כֹּלָּא חַד. וְעַל דָּא כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא, אִיהוּ כְּלָלָא דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, בְּגִין דִּשְׁמָא דָּא לְעֵילָּא, וּשְׁמָא דָּא לְתַתָּא. דָּא רָזָא דְּעָלְמָא עִלָּאָה. וְדָא רָזָא דְּעָלְמָא תַּתָּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְיָ' הוּא הָאֱלֹהִים, דָּא כְּלָלָא דְּכֹלָּא, וְכָל דָּא דְּאַמָּרָן, אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ לְמִנְדַּע בְּהַאי עָלְמָא.

תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, זֶה כְּלָל וְזֶה פְּרָט. הַכְּלָל צָרִיךְ אֶת הַפְּרָט, וְהַפְּרָט צָרִיךְ אֶת הַכְּלָל, וְהִתְיַחֲדוּ זֶה בָּזֶה וְנִהְיָה הַכֹּל אֶחָד. וְעַל זֶה כְּלַל הַתּוֹרָה הוּא כְּלָל שֶׁלְּמַעְלָה וּמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁם זֶה לְמַעְלָה, וְשָׁם זֶה לְמַטָּה. זֶה סוֹד הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְזֶה סוֹד הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְעַל זֶה כָּתוּב אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. זֶה הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל. וְכָל זֶה שֶׁאָמַרְנוּ צָרִיךְ אָדָם לָדַעַת בָּעוֹלָם הַזֶּה.

וְאִי תֵּימָא, פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא אַן אִינּוּן הָכָא, בְּכְלָלָא דָּא. אֶלָּא דָּא אִיהוּ זְכוֹר. וְדָא אִיהוּ שָׁמוֹר. וְכָל פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא בְּהָנֵי כְּלִילָן, בְּרָזָא דְּזָכוֹר, וּבְרָזָא דְּשָׁמוֹר, וְכֹלָּא אִיהוּ חַד.

וְאִם תֹּאמַר, מִצְוֹות הַתּוֹרָה אֵיפֹה הֵן כָּאן בַּכְּלָל הַזֶּה? אֶלָּא זֶהוּ זָכוֹר וְזֶהוּ שָׁמוֹר. וְכָל מִצְוֹות הַתּוֹרָה בְּאֵלֶּה כְּלוּלִים, בְּסוֹד שֶׁל זָכוֹר וּבְסוֹד שֶׁל שָׁמוֹר, וְהַכֹּל הוּא אֶחָד.

פְּתַח רִבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, הָא דְּתָנֵינָן צְלוֹתָא דְּעַרְבִית חוֹבָה אִיהוּ, וַדַּאי בְּגִין דִּקְרִיאַת שְׁמַע דְּעַרְבִית חוֹבָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְיַיחַד בְּלֵילְיָא, כְּמָה דְּאִתְיַיחַד בִּימָמָא. וּמִדַּת לַיְלָה אִתְכְּלִיל בִּימָמָא, וּמִדַּת יְמָמָא אִתְכְּלִיל בְּלֵילְיָא, וְאִתְעֲבִיד יִחוּדָא. וּמַאן דְּאָמַר רְשׁוּת, בְּגִין אֵימוּרִין וּפְדָרִין דְּמִתְעַכְּלֵי בְּלֵילְיָא. וְהָא אוֹקִימְנָא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, זֶה שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁתְּפִלַּת עַרְבִית הִיא חוֹבָה, וַדַּאי מִשּׁוּם שֶׁקְּרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית חוֹבָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְיַחֵד בַּלַּיְלָה כְּמוֹ שֶׁמִּתְיַחֵד בַּיּוֹם. וּמִדַּת לַיְלָה נִכְלֶלֶת בַּיּוֹם, וּמִדַּת יוֹם נִכְלֶלֶת בַּלַּיְלָה, וְנַעֲשֶׂה יִחוּד. וּמִי שֶׁאָמַר רְשׁוּת, מִשּׁוּם אֵמוּרִים וּפְדָרִים שֶׁמִּתְעַכְּלִים בַּלַּיְלָה, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ.

דְּכְתִיב וְאָהַבְתָּ אֶת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ, הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא, וְאוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. אֲבָל אִית לְשָׁאֲלָא, אִי בְּהַאי יִחוּדָא דִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, אִתְכְּלִיל כֹּלָּא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, אֲמַאי כְּתִיב לְבַתַּר וְאָהַבְתָּ, וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, דְּהָא בְּיִחוּדָא אִתְכְּלִילוּ. אֶלָּא הָתָם בְּכְלָל. הָכָא בִּפְרָט. וְהָכִי אִצְטְרִיךְ.

שֶׁכָּתוּב וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ. פָּסוּק זֶה בֵּאַרְנוּ, וּפֵרְשׁוּהוּ הַחֲבֵרִים. אֲבָל יֵשׁ לִשְׁאֹל, אִם בַּיִּחוּד הַזֶּה שֶׁל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל נִכְלָל הַכֹּל, יָמִין וּשְׂמֹאל, לָמָּה כָּתוּב אַחַר כָּךְ וְאָהַבְתָּ, וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, שֶׁהֲרֵי בַּיִּחוּד נִכְלְלוּ? אֶלָּא שָׁם בִּכְלָל, כָּאן בִּפְרָט, וְכָךְ צָרִיךְ.

וּבְרָזָא דְּיִחוּדָא דְּהָא אִתְעַרְנָא בֵּיהּ, יִחוּדָא אִיהוּ כְּגַוְונָא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא, וּתְפִילִין דִּדְרוֹעָא, בִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא ד' פַּרְשָׁיָין, וְהָא אִתְּמַר. וְהָכָא ג' שְׁמָהָן אִינּוּן. הָתָם אַרְבַּע פַּרְשָׁיָין, וְכָל חַד וְחַד בִּלְחוֹדוֹי. וְהָכָא ג' שְׁמָהָן, מַה בֵּין הַאי לְהַאי.

וּבְסוֹד הַיִּחוּד שֶׁהֲרֵי הִתְעוֹרַרְנוּ בּוֹ, יִחוּד הוּא כְּמוֹ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וּתְפִלִּין שֶׁל זְרוֹעַ. בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ יֵשׁ אַרְבַּע פָּרְשִׁיּוֹת, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וְכָאן שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת הֵם. שָׁם אַרְבַּע פָּרְשִׁיּוֹת, וְכָל אַחַת וְאַחַת בִּלְבַדָּהּ. וְכָאן שְׁלֹשׁ שֵׁמוֹת. מַה בֵּין זֶה לָזֶה?

דף רסד:

אֶלָּא אִינּוּן אַרְבַּע פָּרְשִׁיָין הָא אַתְעָרוּ בְּהוּ, חַד נְקוּדָּה (ס"א עלאה) קַדְמָאָה. וְחַד רָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. וְחַד יְמִינָא (דף רס"ד ע"ב) וְחַד שְׂמָאלָא. אִלֵּין רָזָא דִּתְפִילִין דְּרֵישָׁא. וְהָכָא בְּרָזָא דָּא, יִחוּדָא דָּא תְּלַת שְׁמָהָן עִלָּאִין, אִינּוּן כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן אַרְבַּע פָּרְשִׁיָין. יְיָ' קַדְמָאָה, דָּא נְקוּדָּה עִלָּאָה, רֵאשִׁיתָא דְּכֹלָּא. אֱלֹהֵינוּ, רָזָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי. יְיָ' בַּתְרָאָה, כְּלָלָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא כַּחֲדָא, בְּכָלָּא חֲדָא וְאִלֵּין אִינּוּן תְּפִלָּה דְּרֵישָׁא, וְדָא אִיהוּ יִחוּדָא קַדְמָאָה.

אֶלָּא בְּאוֹתָן אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת הֲרֵי הִתְעוֹרְרוּ בָהֶן, אַחַת נְקֻדָּה (עליונה) רֹאשׁוֹנָה, וְאַחַת סוֹד הָעוֹלָם הַבָּא, וְאַחַת יָמִין, וְאַחַת שְׂמֹאל. אֵלֶּה סוֹד תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וְכָאן בְּסוֹד זֶה, יִחוּד זֶה שְׁלֹשָׁה שֵׁמוֹת עֶלְיוֹנִים הֵם כְּמוֹ אוֹתָן אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת. ה' הָרִאשׁוֹן זוֹ נְקֻדָּה עֶלְיוֹנָה, רֵאשִׁית הַכֹּל. אֱלֹהֵינוּ, סוֹד הָעוֹלָם הַבָּא. ה' הָאַחֲרוֹן, כְּלָל שֶׁל יָמִין וּשְׂמֹאל כְּאֶחָד, בְּכָלָּל אֶחָד, וְאֵלֶּה הֵם תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, וְזֶהוּ יִחוּד רִאשׁוֹן.

תְּפִלִּין דְּדְרוֹעָא, כְּלָלָא (גו תפלין דדרועא כללא) דְּכָל הָנֵי כַּחֲדָא, וְדָא אִיהוּ רָזָא, בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. (עיין בהקדמה י"ג ע"ב) הָכָא כְּלָלָא דְּאִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, דְּאִתְכְּלִילוּ גּוֹ תְּפִלִּין דְּדְרוֹעָא. תְּפִלִּין שֶׁל זְרוֹעַ כְּלָל (תוך תפלין של זרוע) שֶׁל כָּל הָאֱלֶה כְּאֶחָד, וְזֶהוּ סוֹד בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. כָּאן כְּלָל שֶׁל אוֹתָן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁנִּכְלְלוּ בְּתוֹךְ תְּפִלִּין שֶׁל זְרוֹעַ.

וְרָזָא דָּא, בָּרוּךְ: דָּא רָזָא דִּנְקוּדָה עִלָּאָה, דְּאִיהוּ בָּרוּךְ, דְּכָל בִּרְכָאן נַבְעִין מִתַּמָּן. וְאִי תֵּימָא, עָלְמָא דְּאָתֵי אִקְרֵי בָּרוּךְ. לָאו הָכִי. דְּהָא נְקוּדָה עִלָּאָה אִיהוּ דְּכַר, עָלְמָא דְּאָתֵי נוּקְבָא, אִיהוּ בָּרוּךְ, וְאִיהִי בְּרָכָה, בָּרוּךְ דְּכַר, בְּרָכָה נוּקְבָא. וְעַל דָּא בָּרוּךְ אִיהוּ נְקוּדָה עִלָּאָה. שֵׁם: דָּא עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאִיהוּ שֵׁם גָּדוֹל. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יהושע ז) וּמַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. כְּבוֹד: דָּא כְּבוֹד עִלָּאָה, דְּאִיהוּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וְכֻלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי תְּפִלָּה שֶׁל יַד, דְּאִיהוּ מַלְכוּתוֹ. וְנָטִיל כֹּלָּא בְּגַוּיהּ, וּבְהַאי אִתְכְּלִילָן בְּהַאי מַלְכוּת, עָלְמִין כַּלְּהוּ, לְמַיְזָן לוֹן, וּלְסַפְּקָא לוֹן, בְּכַמָּה דְּאַצְטָרִיכוּ.

וְסוֹד זֶה, בָּרוּךְ - זֶה סוֹד שֶׁל נְקֻדָּה עֶלְיוֹנָה, שֶׁהוּא בָּרוּךְ, שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת נוֹבְעוֹת מִשָּׁם. וְאִם תֹּאמַר, הָעוֹלָם הַבָּא נִקְרָא בָּרוּךְ - לֹא כָּךְ, שֶׁהֲרֵי נְקֻדָּה עֶלְיוֹנָה הִיא זָכָר, עוֹלָם הַבָּא נְקֵבָה. הוּא בָּרוּךְ וְהִיא בְּרָכָה. בָּרוּךְ זָכָר, בְּרָכָה נְקֵבָה. וְעַל זֶה בָּרוּךְ הוּא נְקֻדָּה עֶלְיוֹנָה. שֵׁם - זֶה הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא שֵׁם גָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ז) וּמַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. כָּבוֹד - זֶה כָּבוֹד עֶלְיוֹן, שֶׁהוּא יָמִין וּשְׂמֹאל, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בִּתְפִלָּה זוֹ שֶׁל יָד, שֶׁהִיא מַלְכוּתוֹ. וְלוֹקֵחַ הַכֹּל לְתוֹכָהּ, וּבָזֶה נִכְלָלִים בַּמַּלְכוּת הַזֹּאת כָּל הָעוֹלָמוֹת לָזוּן אוֹתָם וּלְהַנּוֹת אוֹתָם בְּמַה שֶׁהִצְטָרְכוּ.

וְדָא אִיהוּ יִחוּדָא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא וּתְפִלִּין דְּדְרוֹעָא, כְּגַוְונָא דְּרָזָא דְּיִחוּדָא דִּתְפִלִּין, הָכִי הוּא יִחוּדָא דְּכֹלָּא. וְדָא אִיהוּ בְּרִירוּ דְּמִלָּה. וְהָא סַדְּרְנָא יִחוּדָא דָּא קַמֵּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאָמַר לִי דְּהָא בְּדִ' גַּוְונִין אִתְסַדַּר יִחוּדָא, וְדָא אִיהוּ בְּרִירָא דְּכֻלְּהוּ. וְהָא סַדְּרְנָא יִחוּדָא דָּא קַמֵּי בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאָמַר לִי דְּהָא בְּדִ' גַּוְונִין אִתְסַדַּר יִחוּדָא, וְדָא בְּרִירָא דְּכֻלְּהוּ. וְהָכִי אִיהוּ וַדַּאי, וְכֻלְּהוּ רָזָא דְּיִחוּדָא, אֲבָל סִדּוּרָא דִּתְפִלִּין, דָּא הוּא יִחוּדָא עִלָּאָה כַּדְּקָא יָאוּת.

וְזֶהוּ יִחוּד שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וּתְפִלִּין שֶׁל זְרוֹעַ, כְּמוֹ סוֹד הַיִּחוּד שֶׁל תְּפִלִּין, כָּךְ הוּא יִחוּד הַכֹּל, וְזֶהוּ בֵּרוּר הַדָּבָר. וַהֲרֵי סִדַּרְנוּ יִחוּד זֶה לִפְנֵי הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְאָמַר לִי שֶׁהֲרֵי בְּאַרְבָּעָה גְוָנִים הִסְתַּדֵּר הַיִּחוּד, וְזֶה הַבֵּרוּר שֶׁל כֻּלָּם. וְכָךְ הוּא בְּוַדַּאי, וְכֻלָּם סוֹד הַיִּחוּד. אֲבָל סִדּוּר הַתְּפִלִּין זֶהוּ יִחוּד עֶלְיוֹן כָּרָאוּי.

וּמִגּוֹ דְּאִתְכְּלִילוּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא חַד בְּאַרַח כְּלָל, אִצְטְרִיךְ לְבָתַר לְאַפָּקָא לוֹן. בְּאַרַח פָּרָט, אֲבָל לָאו בְּאַרַח יִחוּדָא, דְּהָא יִחוּדָא בִּקְרָאֵי קַדְמָאֵי אִיהוּ, לְמֶהֱוֵי יְיָ' אֶחָד, בִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא. וּשְׁמוֹ אֶחָד, בִּתְפִלִּין דִּדְרוֹעָא. וַהֲוֵי כֹּלָּא חַד. כֵּיוָן דְּיִחוּדָא אִתְסַדַּר כֹּלָּא בְּכְלָלָא, מַרֵישָׁא דִּנְקוּדָה עִלָּאָה, אִצְטְרִיךְ לְבָתַר לְאִתְעַטָּרָא מֵרֵישָׁא דִּנְהוֹרָא קַדְמָאָה, דְּאִיהוּ רֵישָׁא דְּכֹלָּא. (ע"כ רעיא מהימנא).

וּמִתּוֹךְ שֶׁנִּכְלְלוּ יָמִין וּשְׂמֹאל בְּסוֹד שֶׁל שֵׁם אֶחָד בְּדָרְךָ כְּלָל, צָרִיךְ אַחַר כָּךְ לְהוֹצִיא אוֹתָם בְּדֶרֶךְ פְּרָט, אֲבָל לֹא בְּדֶרֶךְ יִחוּד, שֶׁהֲרֵי הַיִּחוּד הוּא בַּפְּסוּקִים הָרִאשׁוֹנִים, לִהְיוֹת ה' אֶחָד, בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וּשְׁמוֹ אֶחָד, בִּתְפִלִּין שֶׁל זְרוֹעַ. וְנִהְיֶה הַכֹּל אֶחָד. כֵּיוָן שֶׁהַיִּחוּד הִסְתַּדֵּר הַכֹּל בִּכְלָל מֵרֹאשׁ הַנְּקֻדָּה הָעֶלְיוֹנָה, צָרִיךְ אַחַר כָּךְ לְהִתְעַטֵּר מֵהָרֹאשׁ שֶׁל הָאוֹר הָרִאשׁוֹן, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַכֹּל. (ע"כ רעיא מהימנא).

גְּלִיף וְאַתְקִין מֹשֶׁה, כ"ה אַתְוָון בְּרָזָא דִּפְסוּקָא דְּיִחוּדָא, דִּכְתִיב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד. וְאִינּוּן כ"ה אַתְוָון גְּלִיפִין, מְחֻקָּקִין בְּרָזָא דִּלְעֵילָּא. יַעֲקֹב בָּעָא לְאַתְקָנָא לְתַתָּא, בְּרָזָא דְּיִחוּדָא, וְאַתְקִין בְּכ"ד אַתְוָון, וְאִינּוּן בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְלָא אַשְׁלִים לְכ"ה אַתְוָון, בְּגִין דְּעַד לָא אִתְתְּקַן מַשְׁכְּנָא. כֵּיוָן דְּאִתְתְּקַן מַשְׁכְּנָא, וְאִשְׁתְּלִים מִלָּה דְּהַוָה נָפִיק מִנֵּיהּ, כַּד אִשְׁתְּלִים, לָא מַלִּיל אֶלָּא בְּכ"ה אַתְוָון, לְאַחֲזָאָה דְּהָא אִשְׁתְּלִים דָּא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, דִּכְתִיב, (ויקרא א) וַיְדַבֵּר יְיָ' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר, הָא כ"ה אַתְוָון.

חָקַק וְהִתְקִין מֹשֶׁה כ"ה אוֹתִיּוֹת בְּסוֹד שֶׁל הַפְּסוּק שֶׁל הַיִּחוּד, שֶׁכָּתוּב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וְהֵן כ"ה אוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת מְחֻקָּקוֹת בְּסוֹד שֶׁלְּמַעְלָה. יַעֲקֹב רָצָה לְהַתְקִין לְמַטָּה בְּסוֹד הַיִּחוּד, וְהִתְקִין בְּכ"ד אוֹתִיּוֹת, וְהֵן: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְלֹא הִשְׁלִים לְכ"ה אוֹתִיּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁעֲדַיִן לֹא הִתְתַּקֵּן הַמִּשְׁכָּן. כֵּיוָן שֶׁנִּתְתַּקֵּן הַמִּשְׁכָּן וְהִשְׁתַּלֵּם דָּבָר שֶׁהָיָה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ, כְּשֶׁהִשְׁתַּלֵּם לֹא דִּבֵּר אֶלָּא בְּכ"ה אוֹתִיּוֹת, לְהַרְאוֹת שֶׁהֲרֵי זֶה הֶשְׁלֵם כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב (ויקרא א) וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר. הֲרֵי כ"ה אוֹתִיּוֹת.

וְעַל דָּא כ"ה זִינִין, לְאַשְׁלְמָא תִּקּוּנָא דְּמַקְדְּשָׁא, וְכָל הָנֵי אַתְוָון אוֹקִימְנָא בְּאִינּוּן אַתְוָון גְּלִיפִין דְּאוֹלִיפְנָא מִמַּר. וּבְגִין דְּמַשְׁכְּנָא אִשְׁתְּלִים בְּרָזִין אִלֵּין, אִקְרֵי כ"ה, בְּיִחוּדָא דִּשְׁלִימוּ דְּמַשְׁכְּנָא. וְעַל דָּא (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה כְּתִיב, רָזָא דִּשְׁלִימוּ דְּכָל מַשְׁכְּנָא, וְתַקּוּנָא דִּילֵיהּ.

וְעַל זֶה כ"ה מִינִים לְהַשְׁלִים תִּקּוּן הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ בֵּאַרְנוּ בְּאוֹתָן אוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת שֶׁלָּמַדְנוּ מִמֶּנּוּ. וּמִשּׁוּם שֶׁהַמִּשְׁכָּן הִשְׁתַּלֵּם בַּסּוֹדוֹת הַלָּלוּ, נִקְרָא כ"ה בַּיִּחוּד שֶׁל שְׁלֵמוּת הַמִּשְׁכָּן, וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה, סוֹד הַשְׁלֵמוּת שֶׁל כָּל הַמִּשְׁכָּן וְתִקּוּנוֹ.

כ"ה: לָקֳבֵל כ"ב אַתְוָון, וְתוֹרָה וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, דְּאִינּוּן כֻּלָּא חָדָא, רָזָא חָדָא. בְּשַׁעְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל קָא מְיַחֲדֵי יִחוּדָא בְּהַאי קְרָא, בָּרָזָא דְּכ"ה אַתְוָון, דְּאִינּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד, וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, דְּאִינּוּן כ"ד אַתְוָון, וְיִכְלִין כָּל חַד בְּהוּ, כֻּלְּהוּ אַתְוָון מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, וְסַלְקִין לְחִבּוּרָא חַד, תִּשַׁע וְאַרְבָּעִים תַּרְעִין, בָּרָזָא דְּיוֹבְלָא. וּכְדֵין אִצְטְרִיךְ לְסַלְקָא וָעֶד, לָא יַתִּיר. וּכְדֵין אִתְפְּתָחוּ תַּרְעִין, וְחָשִׁיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא בַּר נָשׁ, כְּאִילּוּ קַיֵּים אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ, דְּאִיהִי אַתְיָא בְּמ"ט פָּנִים בְּכֹלָּא.

כ"ה כְּנֶגֶד כ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְתוֹרָה וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, שֶׁהֵם כְּלָל אֶחָד, סוֹד אֶחָד. בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְיַחֲדִים יִחוּד בְּפָסוּק זֶה בְּסוֹד כ"ה אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שֶׁהֵם כ"ד אוֹתִיּוֹת, וְיִכְנְסוּ כָּל אֶחָד בָּהֶם, הָאוֹתִיּוֹת כֻּלָּן מִתְחַבְּרוֹת כְּאַחַת, וְעוֹלוֹת לְחִבּוּר אֶחָד, אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרִים בְּסוֹד הַיּוֹבֵל. וְאֵז צָרִיךְ לַעֲלוֹת וָעֶד, לֹא יוֹתֵר. וְאָז נִפְתָּחִים הַשְּׁעָרִים, וּמַחֲשִׁיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ אָדָם כְּאִלּוּ קִיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא בָּאָה בְּמ"ט פָּנִים בַּכֹּל.

דף רסה.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְכַוְונָא רְעוּתָא בְּכ"ה וּבְאַרְבַּע וְעֶשְׂרִין, לְסַלְקָא לוֹן בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, בְּתֵשַׁע וְאַרְבְּעִין תַּרְעִין דְּקָאמְרָן, כְּיָון דְּאִתְכַּוַון בְּהַאי, יִתְכַּוְון בְּהַהוּא יְחוּדָא דְּאָמַר מַר, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, כְּלָלָא דְּכָל אוֹרַיְיתָא כֹּלָּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּיִתְכַּוֵון בְּהוּ, וַדַּאי כְּלָלָא אִיהוּ דְּכָל אוֹרַיְיתָא דְּעֵילָּא וְתַתָּא. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְּאָדָם, שְׁלִימוּ דִּדְכַר וְנוּקְבָּא, וְרָזָא דְּכָל מְהֵימְנוּתָא. עַד כָּאן. (דף רס"ה ע"א) רִבִּי אַבָּא שָׁלַח לֵיהּ לְרִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר לֵיהּ, הַאי דְּאוּקְמֵיהּ מַר בַּתְּפִלִּין דְּמָארֵי עָלְמָא, ד' פָּרְשָׁיָין אִינּוּן קוּדְשָׁא דִּקוּדְשִׁין, שַׁפִּיר. מִשְׁכָּא דְּעַל תְּפִילִּין, וְאִינּוּן רְצוּעִין אִקְרוּ קְדוּשָּׁה, אַסְמַכְתָּא מְנָלָן. שָׁלַח לֵיהּ (בראשית ג) וַיַּעַשׂ יְיָ' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ וְגוֹ', דַּיְיקָא וְהָכִי אוּקְמֵיהּ רַב הַמְנוּנָא סָבָא. וְאִלֵּין אִינּוּן דְּרִישָׁא, וּדְרוֹעָא יְדָכָה בְּהֵ"א, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

וְעַל זֶה צָרִיךְ לְכַוֵּן רָצוֹן בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ וּבְעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע לְהַעֲלוֹתָן בִּרְצוֹן הַלֵּב בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שְׁעָרִים שֶׁאָמַרְנוּ. כֵּיוָן שֶׁהִתְכַּוֵּן בָּזֶה, יִתְכַּוֵּן בְּאוֹתוֹ יִחוּד שֶׁאָמַר מַר, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, כְּלָל שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁיִּתְכַּוֵּן בָּהֶן, וַדַּאי כְּלָל הוּא שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה שֶׁלְּמַעְלָה וּמַטָּה. וְזֶהוּ סוֹד שֶׁל אָדָם, שְׁלֵמוּת שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה, וְסוֹד כָּל הָאֱמוּנָה. (עד כאן) רַבִּי אַבָּא שָׁלַח לוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר לוֹ, זֶה שֶׁבֵּאֵר מַר, בַּתְּפִלִּין שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם אַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת הֵן קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים - יָפֶה. עוֹר שֶׁעַל הַתְּפִלִּין, וְאוֹתָן רְצוּעוֹת נִקְרָאוֹת קְדֻשָּׁה, אַסְמַכְתָּא מִנַּיִן לָנוּ? שָׁלַח לוֹ, (בראשית ג) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ וְגוֹ' דַּוְקָא, וְכָךְ בֵּאֲרוּ רַב הַמְנוּנָא סָבָא. וְאֵלֶּה אוֹתָם שֶׁל רֹאשׁ, וּזְרוֹעַ יְדָכָה בְּהֵ"א, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִית מַאן דְּמַתְנֵי בְּהַאי גַּוְונָא, וְהָיָה דְּרוֹעָא שְׁמָאלָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִקְרֵי גְּבוּרָה. אִי הָכִי לָא אִשְׁתַּאֲרָן בְּרֵישָׁא אֶלָּא תְּלַת. וְאִינּוּן אַרְבַּע. אֲבָל תְּרֵין רְתִיכִין קַדִּישִׁין אִינּוּן, דָּא אִתְקְשַׁר בְּלִבָּא, וְדָא אִתְקְשַׁר בְּמוֹחָא. וְלִבָּא וּמוֹחָא, אִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא. וְזִווּגָא חַד לְהוּ, וְשַׁפִּיר קָאָמְרוּ חַבְרַיָּיא. וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדֶךָ, כְּמָה דְּאִתְּמַר, וְלָא אִקְרֵי אֶלָּא אוֹת.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, יֵשׁ מִי שֶׁשּׁוֹנֶה בְּצוּרָה זוֹ: וְהָיָה - זְרוֹעַ שְׂמֹאל שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִקְרֵאת גְּבוּרָה, אִם כְּךָ לֹא נִשְׁאֲרוּ בָּרֹאשׁ אֶלָּא שָׁלֹשׁ, וְהֵן אַרְבַּע. אֲבָל שְׁתֵּי מֶרְכָּבוֹת קְדוֹשׁוֹת הֵן, זֶה נִקְשָׁר בַּלֵּב וְזֶה נִקְשָׁר בַּמֹּחַ. וְהַלֵּב וְהַמֹּחַ נִקְשְׁרוּ זֶה בָּזֶה, וְזִווּג אֶחָד לָהֶם, וְיָפֶה אָמְרוּ הַחֲבֵרִים. וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדֶךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְלֹא נִקְרָא אֶלָּא אוֹת.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשָׁעָתָא דְּבַר נָשׁ אַקְדִּים בְּפַלְגוּת לֵילְיָא, וְקָם וְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּנָהִיר צַפְרָא. בְּצַפְרָא אָנָח תְּפִילִּין בְּרֵישֵׁיהּ, וּתְפִילִּין בִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא בִּדְרוֹעֵיהּ, וְאִתְעַטָּף בְּעִטּוּפָא דְּמַצְוָה, וְאָתֵי לְנָפְקָא מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ. אִעָרַע בַּמְּזוּזָה, רְשִׁימָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא בְּתַרְעָא דְּבֵיתֵיהּ. אַרְבַּע מַלְאָכִין קַדִּישִׁין מִזְדַּוְוגִין עִמֵּיהּ וְנָפְקִין עִמֵּיהּ מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ,

וְאוֹזְפֵי לֵיהּ לְבֵי כְּנִישְׁתָּא. וּמַכְרְזֵי קַמֵּיהּ, הָבוּ יְקָרָא לְדִיוּקְנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, הָבוּ יְקָרָא לְבָרְיהּ דְּמַלְכָּא, לְפָרְצוּפָא יְקָרָא דְּמַלְכָּא. רוּחָא קַדִּישָׁא שַׁרְיָא עָלֵיהּ, אַכְרִיז וְאָמַר (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם מַקְדִּים בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְקָם וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה עַד שֶׁמַּאִיר הַבֹּקֶר, בַּבֹּקֶר מֵנִיחַ תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ וּתְפִלִּין בְּרֹשֶׁם קָדוֹשׁ בִּזְרוֹעוֹ וּמִתְעַטֵּף בְּעִטּוּף שֶׁל מִצְוָה וּבָא לְצֵאת מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ, פּוֹגֵשׁ אֶת הַמְּזוּזָה, רֹשֶׁם הַקָּדוֹשׁ בְּשַׁעַר בֵּיתוֹ, אַרְבָּעָה מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים מְזַדְּוְגִים עִמּוֹ וְיוֹצְאִים עִמּוֹ מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ וּמְלַוִּים אוֹתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּמַכְרִיזִים לְפָנָיו: תְּנוּ כָבוֹד לְדִמּוּת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ! תְּנוּ כָבוֹד לְבֶן הַמֶּלֶךְ, לַפָּרְצוּף הַיָּקָר שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ! רוּחַ קָדוֹשָׁה שׁוֹרָה עָלָיו, מַכְרִיזָה וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

השלמה מההשמטות (סימן י"ד)

בָּתַר הָכִי אִית לֵיהּ לְמִקְרֵי פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית, עַד וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. דְּאִיהִי עִלּוּיָא וְתוּשְׁבַּחְתָּא דְּכוֹלָּא. לְבָתַר יִתְעָסֵק בְּפָרָשַׁת הַקָּרְבָּנוֹת לְכַפָּרָא עָלּוֹי. וְיֵימָא, צַו אֶת אַהֲרֹן, עַד תּוּקַד בּוֹ. בְּגִין דְּכָל הָרְהוּרִין וּמַחֲשָׁבִין דְּלֵילְיָא יִתְכַּפְּרוּ. לְבָתַר יְשַׁבַּח תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּדָוִד, וּבְגִין כָּךְ יֵיעוּל בַּר נָשׁ בְּתַרְעִין דִּבְהוֹן כּוּלָּא וְאִיהוּ אִתְתַּקְנַת דָּרְגִּין.

אַחַר כָּךְ יֵשׁ לוֹ לִקְרֹא פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית, עַד וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. שֶׁהִיא מְעֻלָּה וְשָׁבַח שֶׁל הַכֹּל. אַחַר כָּךְ יִתְעַסֵּק בְּפָרָשַׁת הַקָּרְבָּנוֹת לְכַפֵּר עָלָיו. וְיֹאמַר, צַו אֶת אַהֲרֹן, עַד תּוּקַד בּוֹ, כְּדֵי שֶׁכָּל הָרְהוּרִים וּמַחֲשָׁבוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה יִתְכַּפְּרוּ. אַחַר כָּךְ יְשַׁבַּח בַּתִּשְׁבָּחוֹת שֶׁל דָּוִד, וּמִשּׁוּם זֶה יִכָּנֵס אָדָם בַּשְּׁעָרִים שֶׁבָּהֶם הַכֹּל, וְהוּא מְתֻקָּן הַמַּדְרֵגוֹת.

כֵּיוָן דְּמָטֵי לְיוֹצֵר אוֹר דְּאִיהוּ שֵׁירוּתָא דִּצְלוֹתָא דְּמִיוֹשֵׁב, כְּדֵין כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין תַּתָּאִין תַּרְעִין וּכְדֵין (שיר השירים ג) כִּתְימָרוֹת עָשָׁן כְּתִיב. מָה תִּמְרוֹת עָשָׁן דְּקִטּוֹרֶת, סַלְקָא וּמִתְחַבְּרָאן דַּרְגִּין אִלֵּין בְּאִלֵּין. אוּף הָכָא אִיהִי צְלוֹתָא דְּאִיהִי כִּתְמָרוֹת עָשָׁן דְּמִתְחַבְּרָאן וּמִתְקַשְּׁרָאן אִלֵּין בְּאִלֵּין. דְּהָא אִיהוּ מְקַשֵּׁר לוֹן וְאוֹמֵר, כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם קְדוֹשִׁים וְכוּ'.

כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְיוֹצֵר אוֹר, שֶׁהוּא תְּחִלַּת הַתְּפִלָּה דְּמִישֵׁב, אָז כָּל אוֹתָן הַמַּדְרֵגוֹת פּוֹתְחוֹת שְׁעָרִים, וְאָז (שיר השירים ג) כִּתְימָרוֹת עָשָׁן כְּתוּב. מַה תִּימְרוֹת עָשָׁן שֶׁל קְטֹרֶת עוֹלֶה וּמִתְחַבְּרִים מַדְרֵגוֹת אֵלּוּ בְאֵלּוּ, אַף כָּאן הֵיא תְּפִלָּה, שֶׁהִיא כִּתִימְרוֹת עָשָׁן שֶׁמִּתְחַבְּרִים וּמִתְקַשְּׁרִים אֵלּוּ בְאֵלּוּ. שֶׁהֲרֵי הוּא קוֹשֵׁר לָהֶם וְאוֹמֵר, כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם קְדוֹשִׁים וְכוּ'.

לְבָתַר אַהֲבָה רַבָּה, לְסַלְקָא וּלְאִתְקַשְּׁרָא בִּימִינָא וְיִחוּדָא דִּשְׁמַע. ע' רַבְרְבָא, ד' רַבְרְבָא. וְסִימָנָא ע"ד. הֵיינוּ דִּכְתִיב (שמואל א י"ב) עֲ"ד ה' בָּכֶם. אִשְׁתְּאַרוּ אַתְוָון ש"מ בְּמ' פְּתוּחָה. לְפִי שְׁמ' פְּתוּחָה מֶלֶךְ תַּתָּאָה, מ"ם סְתוּמָה מֶלֶךְ עִילָּאָה. אִשְׁתְּאַרוּ אַתְוָון ש"מ א"ח, מֵהַאי סִטְרָא ש"מ, וּמֵהָאי סִטְרָא א"ח.

אַחַר כְּךָ אַהֲבָה רַבָּה, לְעֻלּוֹת וּלְהִתְקַשֵּׁר בִּימִין וְיִחוּד שֶׁל שְׁמַע. ע' גְּדוֹלָה, ד' גְּדוֹלָה, וְהַסִּימָן - עֻ"ד. זֶה שֶׁכָּתוּב (שמואל א יב) עֻ"ד ה' בָּכֶם. נִשְׁאֲרוּ אוֹתִיּוֹת ש"מ בְּמ' פְּתוּחָה. לְפִי שֵׁמ' פְּתוּחָה מֶלֶךְ תַּחְתּוֹן, מ"ם סְתוּמָה מֶלֶךְ עֶלְיוֹן. נִשְׁאֲרוּ אוֹתִיּוֹת ש"מ א"ח, מֵהַצַּד הַזֶּה ש"מ, וּמֵהַצַּד הַזֶּה א"ח.

אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא כָּל מַאן דְּמְיַחֵד דָּא בְּכָל יוֹמָא, חֲדָוָה זְמִין לֵיהּ מִלְעֵילָּא מַאתָוון אִלֵּין. ש"מ מֵהַאי סִטְרָא, א"ח מֵהַאי סִטְרָא. וּמְצָרֵף אַתְוון אִלֵּין לְמַפְרֵעַ שָׂרֵי וּבְמֵישַׁר סַיֵּים. וְסִימָן אֶשְׁמָח דְּכְתִיב (תהלים ק"ד) אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּה'. בָּה' מַמָּשׁ, וְהָכִי אִיתָא בְּסִפְרָא דְּחֻנּוֹךְ.

אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, כָּל מִי שֶׁמְּיַחֵד זֶה בְּכָל יוֹם, שִׂמְחָה מְזֻמֶּנֶת לוֹ מִלְמַעְלָה מֵאוֹתִיּוֹת אֵלּוּ. ש"מ מִצַּד זֶה, א"ח מִצַּד זֶה. וּמְצָרֵף אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ - בַּסּוֹף מַתְחִיל וּבְיִשֵּׁר סַיֵּם. וְסִימָנְךָ - אֶשְׂמַח, שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּה'. בָּה' מַמָּשׁ. וְכָךְ נִמְצָא בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ.

תּוּ, אִית בֵּיהּ עַי"ן רַבְרְבָא, רֶמֶז לְאִלֵּין שִׁבְעִין שְׁמָהָן רָזָא דְּאַבְהָן קַדִּישִׁין. יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה', אִלֵּין אַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִילִין דְּאָחִיד לוֹן (א"ח). ד' רַבְרְבָא דָּא קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין דְּאִיהִי אֶחָדַת בְּהוּ, וְהוּא רָזָא לַחֲכִימִין וְלָא אִתְמָסַר לְגַלָּאָה. וּתְרֵין רְצוּעִין נַפְקִין מִסִּטְרָא דָּא וּמִסִּטְרָא דָּא, רָזָא דְּתַרְיִן יַרְכִין דְּהַאי א"ח דְּנָבְיאֵי קְשׁוֹט אֲחִידָן בֵּיהּ. וְעוֹד א"ח רֶמֶז לַפָּסוּק דְּאָמַר (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי, וּלְבָתַר אֱמֶת וְיַצִּיב. וַאֲמַאי וְיַצִּיב. דָּא תִּרְגּוּמוֹ. אֶלָּא דָּא יַעֲקֹב וְדָא יוֹסֵף וְאִצְטְרִיךְ לְאִתְדַּבָּקָא בְּתַרְוַויְיהוּ.

עוֹד, יֵשׁ בּוֹ אוֹת ע' גְּדוֹלָה, רֶמֶז לְאֵלּוּ שִׁבְעִים שֵׁמוֹת, סוֹד שֶׁל הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים. יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' - אֵלּוּ אַרְבָּעָה בָּתִּים שֶׁל הַתְּפִלִּין שֶׁמְּאֻחָד לָהֶם (א"ח). ד' גְּדוֹלָה זֶה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁהִיא אֲחוּזָה בָּהֶם, וְהוּא סוֹד לַחֲכָמִים, וְלֹא נִמְסָר לְגַלּוֹת. וּשְׁתֵּי רְצוּעוֹת יוֹצְאוֹת מִצַּד זֶה וּמִצַּד זֶה - סוֹד שֶׁל שְׁתֵּי יֵרֵכִים שֶׁל זֶה א"ח שֶׁנִּבְיאֵי אֱמֶת אֲחוּזִים בּוֹ. וְעוֹד א"ח, רֶמֶז לַפָּסוּק שֶׁאָמַר (שיר השירים ה) פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי, וְאַחַר כְּךָ אֱמֶת וְיַצִּיב. וּמַדּוּעַ וְיַצִּיב זֶה תַּרְגּוּמוֹ? אֶלָּא זֶה יַעֲקֹב וְזֶה יוֹסֵף, וְצָרִיךְ לְהִתְדַּבֵּק בִּשְׁנֵיהֶם.

וּלְבָתַר צְלוֹתָא מְעוֹמָד. תְּלַת קַדְמָאִין דְּאִינּוּן מָגֵן, וּמְחַיֶּה, וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ. מָגֵן, אִית בֵּיהּ מ"ב תֵּיבִין, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּמ"ב אַתְוון. וְאִית לְאַכְלָלָא לֵיהּ בְּלִבָּא וּלְאִתְקַשְׁרָא כְּשַׁלְהוֹבָא בְּגַוַּחֲלָתָא בְּרִחְימוּ. וְדָא אִיהוּ בִּרְכָתָא דִּימִינָא.

וְאַחַר כְּךָ תְּפִלָּה שֶׁל עֲמִידָה. שְׁלֹשָׁה רֹאשׁוֹנוֹת שֶׁהֵן מָגֵן, וּמְחַיֶּה, וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ. מָגֵן יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם תֵּבוֹת, סוֹד שֶׁל שֵׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת. וְיֵשׁ לְכלֹל לוֹ בַּלֵּב וּלְהִתְקַשֵּׁר כְּשַׁלְהֶבֶת בְּגַחֶלֶת בְּאַהֲבָה. וְזוֹ הִיא בְּרָכָה שֶׁל הַיָּמִין.

מֵחַיֶּה, אִית בֵּיהּ מ"ט תֵּיבִין בְּרָזָא דְּחַמְשִׁין תַּרְעִין חָסֵר חַד. וְאִית שְׁמָא בִּגְבוּרָה ה', וְאִיהוּ אַתָּ"ה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָ"י. וְרָזָא דִּילֵיהּ אנל"א וּבָרָזָא אַחֲרָא יג"לא. וְכוֹלָּא רָזָא חָדָא מִגְּבוּרָתָא דְּבִרְכָאן דִּיהוּדָה, (בראשית מ"ט) אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, ג"וּר אַרְיֵה יְהוּדָה, ל"א יָסוּר שֵׁבֶט מִיְּהוּדָה, א"וֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה. בְּדָא אִתְעָר יְהוּדָה בִּגְבוּרָתָא קַדִּישָׁא וְדָא אִיהִי בִּרְכָתָא דִּשְׁמָאלָא.

מְחַיֶּה - יֵשׁ בָּהּ מ"ט תֵּבוֹת, בְּסוֹד שֶׁל חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים חָסֵר אֶחָד. וְיֵשׁ שָׁם בִּגְבוּרָה ה', וְהוּא אַ"תְּ"ה גִּ'בּוֹר לְ'עוֹלָם אֲ'דֹנָ"י, וְסוֹד שֶׁלּוֹ אגל"א, וּבְסוֹד אַחַד יגל"א. וְהַכֹּל סוֹד אֶחָד מִגְּבוּרוֹת שֶׁל הַבְּרָכוֹת שֶׁל יְהוּדָה (בראשית מט): אַ'תָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, גּ'וּר אַרְיֵה יְהוּדָה, ל'א יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה, א'סְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה. בָּזֶה מִתְעוֹרֵר יְהוּדָה בִּגְבוּרָה קְדוֹשָׁה, וְזוֹ הִיא בְּרָכַת הַשְּׁמֹאל.

קְדוֹשָׁה אִית בָּהּ אַרְבֵּיסָר תֵּיבִין, עֶשֶׂר אָמִירָן וְד' אַתְוָון. וְדָא כַּלִּיל לְכָל סִטְרִין וְאַחִיד מִסַּיְיפֵי עִלְּמָא עַד סַיְיפֵי עִלְּמָא. תְּלַת בַּתְרָאֵי לָאו אינוּן בְּחוּשְׁבָּן דָּא בְּתֵּיבִין, וְאִינוּן רָצָה וּמוֹדִים תְּרֵין עַמּוּדִים תַּמְכֵי דְּאוֹרַיְיתָא.

בַּקְדֻשָּׁה יֵשׁ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה תֵּבוֹת, עֶשֶׂר אֲמִירוֹת וְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת. וְזֶה כּוֹלֵל לְכָל הַצְּדָדִים וּמְאַחֵד מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. שְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת אֵינָן בְּחֶשְׁבּוֹן זֶה שֶׁל הַתֵּבוֹת, וְהֵן רְצֵה וּמוֹדִים, שְׁנֵי עַמּוּדִים תּוֹמְכֵי הַתּוֹרָה.

שִׂים שָׁלוֹם אֵילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּבֵיתָא, שְׁלָמָא דְּכֹלָּא. (ש"ז ע"ב) וּבֵינַיְיהוּ בְּאֶמְצָעִיתָא אִינוּן בִּרְכָאן דְּתַקִּינוּ קַדְמָאֵי וְהָכִי אוֹקְמוּהָ.

שִׂים שָׁלוֹם - עֵץ הַחַיִּים שֶׁהוּא שָׁלוֹם הַבַּיִת, שָׁלוֹם שֶׁל הַכֹּל. וּבֵינֵיהֶם בְּאֶמְצָעִיתָם אֵלּוּ הַבְּרָכוֹת שֶׁתִּקְנוּ הַקְּדָמוֹנִים, וְכָךְ בֵּאֲרוּהָ.

לְבָתַר דְּסִיֵּים צְלוֹתֵיהּ וְאוֹדֵי עַל חוֹבֵיהּ, נְפִילַת אַנְפִּין. דְּהַכִי אוּקְמוּהָ דְּיַעֲבִיד כָּל מָה דְּעָבַד מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עֲלַיְיו הַשָּׁלוֹם (צלותין ותחנונים) תַּחֲנוּנִין וּבָעוּתִין וּנְפִילַת אַנְפִּין, דִּכְתִיב (דברים ט) וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי ה'. וְכֵיוָן דְּעָאל בְּכָל אינוּן דַּרְגִּין עִלָּאִין וְאִתְקַשַּׁר כּוּלָּא בְּכֻלְּהוּ, אִית לְנַחְתָּא לְתַתָּא. הוֹאִיל וְנָחִית לְתַתָּא, אִיצְטְרִיךְ נְפִילַת אַנְפִּין בְּאַלְפָּא בֵּיתָא.

לְאַהַד שְׁסִיֵּים תְּפִלָּתוֹ וְהוֹדָה עַל חֲטָאָיו - נְפִילַת אַפַּיִם. שֶׁכָּךְ בֵּאֲרוּהָ, שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּל מַה שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עֲלָיו הַשָּׁלוֹם, תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבַקָּשׁוֹת וּנְפִילַת אַפַּיִם, שֶׁכָּתוּב (דברים ט) וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי ה'. וְכֵיוָן שֶׁנִּכְנַס בְּכָל אֵלּוּ הַמַּדְרֵגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְנִקְשַׁר הַכֹּל בְּכֻלָּם, יֵשׁ לָרֶדֶת לְמַטָּה. הוֹאִיל וְיָרַד לְמַטָּה, צָרִיךְ נְפִילַת אַפַּיִם בְּאַלְפָּא בֵּית.

מַאי טַעְמָא, כֵּיוָן דְּצַלֵּי צְלוֹתֵיהּ וְאוֹדֵי עַל חוֹבֵיהּ מִכָּאן וּלְהָלְאָה אַחֲזֵי גַּרְמֵיהּ דְּמָסַר נַפְשֵׁיהּ לְמָארֵיהּ בְּרַחֲימוּ דִּכְתִיב (תהלים כ"ה) אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. וְנִיחָא לֵיהּ לְהַהוּא סִטְרָא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ מוֹתָא (דעביד) וְעָבִיד לֵיהּ נַיְיחָא. וְעַל דָּא בְּאַלְפָּא בֵּיתָא דָּא, לֵית בָּהּ, לֹא וא"ו וְלֹא קו"ף וְלֹא בי"ת, וְאִית בֵּיהּ פ' בְּאַתְרֵיהּ (ס"א בסופיה). מַאי דְּמָסַר טַעְמָא, בְּגִין דְּנָפִילָה דָּא דְּמָסַר בַּר נָשׁ נַפְשֵׁיהּ לְמוֹתָא אִיצְטְרִיךְ לְכַוְונָא רְעוּתֵיהּ וּלְמֶעֱבַד נָחַת רוּחַ לְהַהוּא סִטְרָא דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ מוֹתָא, כְּמָה דְּעָבִיד הַקּוֹף בְּחָרָבָה בְּהָרִים. אַחֲזֵי גַּרְמֵיהּ כְּמִית קָמֵיהּ חַיּוֹת, בְּגִין דְּדָחִיל מִנְּהוֹן. וְכָד קָרִיבִין לְגַבֵּיהּ וַחֲשִׁיבִי לְמֵיכַל וּלְקַטְלָא יָתֵיהּ, חֲמָאן יָתֵיהּ דְּנָפִיל וּמִית וְחֲשִׁיבִי דְּאִיהוּ מִית וּכְדֵין תַּבָן לְאָחוֹרָא. וְעַל דָּא אִסְתַּלְקוּ תְּלַת אַתְוָון אִלֵּין, דְּלָא יָדְעֵי בָּהוּ אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי.

מָה הַטַּעַם? כֵּיוָן שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ וְהוֹדָה עַל חֲטָאָיו, מִכָּאן וּלְהָלְאָה מֵרָאֶה עַצְמוֹ שֶׁמּוֹסֵר נַפְשׁוֹ לְקוֹנוֹ בְּאַהֲבָה, שֶׁכָּתוּב (תהלים כה) אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. וְנוֹחַ לוֹ לְאוֹתוֹ צַד שֶׁמְּצוּיָה בּוֹ מִיתָה, עוֹשֶׂה לוֹ נַחַת. וְעַל זֶה בְּאַלְפָא בֵּיתָא זוֹ אֵין בָּהּ לֹא וְא"ו וְלֹא קו"ף וְלֹא בֵּי"ת, וְיֵשׁ בָּהּ אוֹת פ' בְּמָקוֹמָהּ (בסופה). מִי שֶׁמָּסַר טַעֲמוֹ מִשּׁוּם שֶׁנִּפְיְלָה זוֹ שֶׁמּוֹסֵר בֶּן אָדָם נַפְשׁוֹ לְמִיתָה, צָרִיךְ לְכַוֵּן רְצוֹנוֹ וְלַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לַצַּד הַהוּא שֶׁמְּצוּיָה בּוֹ מִיתָה, כְּמוֹ שֶׁעוֹשֶׂה הַקּוֹף בֶּחָרְבָּה בָּהָרִים; מֵרָאֶה עַצְמוֹ כְּמוֹ מֵת בִּפְנֵי הַחַיּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁמְּפַחֵד מֵהֶם, וְכַאֲשֶׁר מִתְקָרְבִים אֵלָיו וְחוֹשְׁבִים לֶאֱכֹל וְלַהֲרֹג אוֹתוֹ, רוֹאִים אוֹתוֹ שֶׁנּוֹפֵל וּמֵת, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהוּא מֵת, וְאָז חוֹזְרִים לַאֲחוֹרֵיהֶם. וְעַל זֶה הִסְתַּלְּקוּ שֶׁלֹּשׁ אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ שֶׁלֹּא יְדָעוּ בָּהֶם אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ.

וְעִם כָּל דָּא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא שָׁוֵי גַּרְמֵיהּ וּמָסַר לֵיהּ נַפְשֵׁיהּ בִּרְחִימוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב עֲלוֹי כְּאִילּוּ נָטִיל נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּאִית חוֹבִין דְּעָבִיד בַּר נָשׁ דְּלָא מִתְכַּפְּרָן אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּנָפְקַת נִשְׁמָתֵיהּ מִנֵּיהּ מֵהַאי עָלְמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (ישעיה כ"ב) אִם יְכוּפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמוּתוּן.

וְעִם כָּל זֶה, בִּרְצוֹן הַלֵּב מֵשִׂים עַצְמוֹ וּמוֹסֵר לוֹ נַפְשׁוֹ בְּאַהֲבָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חוֹשֵׁב עָלָיו כְּאִלּוּ נוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ חֲטָאִים שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם שֶׁלֹּא מִתְכַּפְּרִים אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹצֵאת נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ מִזֶּה הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כב) אִם יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמֻתּוּן.

וְהַשְׁתָּא דְּאִתְחַשִּׁיךְ לֵיהּ דְּנָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמָתֵיהּ וְאִיהוּ יָהִיב לֵיהּ בִּרְעוּתָא, וְהַהִיא שַׁעְתָּא קַיְימָא לְכַפָּרָה עַל כָּל חוֹבּוֹי וְאַשְׁלִים לְכָל סִטְרִין, וּלְהַהוּא סִטְרָא דְּאִתְמַר דְּאִתְמַר. וְעַל כָּל דָּא עוֹלָה וְאִסְתַּלְקָא בֵּין תְּרִין דְּרוֹעִין בְּחִבּוּקָא דְּרַחֲמוּ כְּדְקָא יָאוֹת, וְאִיהִי מְקַטֶּרֶת מוֹר וּלְבוֹנָה מִכָּל אַבְקַת רוֹכֵל.

וְעַתָּה שֶׁנֶּחְשַׁךְ בַּעֲדוֹ, שֶׁנִּטַּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת נִשְׁמָתוֹ וְהוּא נָתַן לוֹ בִּרְצוֹנוֹ, וְאוֹתָהּ שָׁעָה עוֹמֶדֶת לְכַפָּרָה עַל כָּל חֲטָאָיו וְהַשְׁלִים לְכָל הַצְּדָדִים וּלְאוֹתוֹ צַד שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְעִם כָּל זֶה עוֹלָה וְנִכְנֶסֶת בֵּין שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת בְּחִבּוּק שֶׁל אַהֲבָה כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, וְהִיא מְקַטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָסִיר לֵיהּ לְבַר נָשׁ לְטָעוֹם כְּלוּם, עַד דְּיֵכוּל מַלְכָּא עִילָּאָה, וּמַאי אִיהוּ צְלוֹתָא. וּצְלוֹתָא דְּבַר נָשׁ כְּגַוְונָא דָּא, בְּקַדְמֵיתָא מָזְמִין לְדִיוּקְנִין דְּחַקִּיקִין בְּכוּרְסַיָּיא עַל אֵינוּן בְּרַיָּין דְּמִתְפַּשְׁטֵי רוּחִין דִּילְהוֹן (ס"א יסודא) יְחוּדָא בְּהַאי עַלְמָא מְנַיְּיהוּ וְהַיְינוּ דִּכְתִיב (תהלים ק"ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' כֻּלָּם בְּחָכְמָה וגו'.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָסוּר לוֹ לְאָדָם לִטְעֹם כְּלוּם עַד שֶׁיֹּאכַל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, וּמַה הוּא? תְּפִלָּה. וּתְפִלָּה שֶׁל אָדָם כְּגוֹן זֶה. בָּרִאשׁוֹנָה מַזְמִין לַצּוּרוֹת שֶׁחֲקוּקוֹת בַּכִּסֵּא עַל אֵלּוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁמִּתְפַּשְּׁטוֹת הָרוּחוֹת שֶׁלָּהֶם (יסוד) בְּיִחוּד בְּזֶה הָעוֹלָם מֵהֶם, וְזֶה שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ ה' כֻּלָּם בְּחָכְמָה וגו'.

דְּאִיבָּרִין דְּאִתְחַזּוּן לְקָרְבָּנָא רוּחָא דִּילְהוֹן מִתְפַּשְׁטֵי עֲלַיְיהוּ אַרְבַּע דִּיוּקְנִין וּמְזַמְּנָן עַל בְּרָיְין אִלֵּין. וְהַיְינוּ דְּקַאֲמְרִינָן וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקּוֹדֶשׁ וְכָל אִינּוּן חֵיְילִין אַחֲרָנִין דְּקָא מִתְפַּשְׁטֵי מִנַּיְיהוּ.

שֶׁאִיבָּרִים שֶׁרְאוּיִים לְקָרְבָּן, רוּחַ שֶׁלָּהֶם מִתְפַּשֶּׁטֶת עֲלֵיהֶם אַרְבַּע צוּרוֹת וּמְזַמֶּנֶת עַל בְּרִיּוֹת אֵלּוּ. וְזֶה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְכָל אוֹתָם חֵיָלוֹת אֲחֵרִים שֶׁהֵם מִתְפַּשְׁטִים מֵהֶם.

וּלְבָתַר כַּהֲנָא רַבָּא קַאֲמַר חַד שֻׁמָּא קַדִּישָׁא, הַיְינוּ אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבְתָנוּ וְגוֹ'. וְיִחוּדָא רַבָּא מַיַּחֲדִי, דְּהַיְינוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וּלְבָתַר לֵיוָאֵי קָא מִתְעָרֵי לְנַגּוּנָא דְּהַיְינוּ (דברים י״א) וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ וְגוֹ'. דָּא נְגוּנַיָּא דְּלֵיוָאֵי בְּגִין לְאִתְעָרָא סִטְרָא חַד. וּלְבָתַר יִשְׂרָאֵל, דָּא אֻמָּת וְיַצִּיב, יִשְׂרָאֵל סָבָא דְקַיְימָא עַל קָרְבָּנָא. דָּא הִיא דַּרְגִּין עִלָּאִין פְּנִימָאִין וְכוֹלָּא קַיְימָא עַל פָּתוֹרָא.

וּלְבַסּוֹף כֹּהֵן גָּדוֹל אוֹמֵר שֵׁם אֶחָד קָדוֹשׁ, וְזֶה אַהֲבַת עוֹלָם אַהֲבְתָנוּ וְגוֹ'. וְיִחוּד גָּדוֹל מְיַחֲדִים, וְזֶה (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וְאַחַר כָּךְ הַלְוִיִּם הֵם מְעוֹרְרִים לְנִגּוּן, וְזֶהוּ (דברים יא) וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ וְגוֹ'. זֶה נִגּוּן הַלְוִיִּם כְּדֵי לְעוֹרֵר צַד אֶחָד. וְאַחַר יִשְׂרָאֵל, זֶה אֻמָּת וְיַצִּיב, יִשְׂרָאֵל סָבָא שֶׁעוֹמֵד עַל הַקָּרְבָּן. זוֹ הִיא מַדְרֵגוֹת עֶלְיוֹנוֹת פְּנִימִיּוֹת, וְהַכֹּל עוֹמֵד עַל הַשֻּׁלְחָן.

אֲבָל לֵית רֵשׁוּ לְחַד מִנַּיְיהוּ לְאוֹשָׁטָא יְדָא וּלְמֵיכָל מִן קָרְבָּנָא עַד דְּמַלְכָּא עִילָּאָה אָכִיל, וְהֵם שֶׁלֹּשׁ רֹאשׁוֹנוֹת וְשֶׁלֹּשׁ אַחֲרוֹנוֹת. כֵּיוָן דְּאִיהוּ אָכִיל, יָהִיב רֵשׁוּ לְאַרְבַּע דִּיוּקְנִין וּלְכָל אִינּוּן סִטְרִין דְּמִתְפָּרְשָׁן מִנַּיְיהוּ לְמֵיכָל.

אֲבָל אֵין רְשׁוּת לְאֶחָד מֵהֶם לְהוֹשִׁיט יָדוֹ וְלֶאֱכֹל מִן הַקָּרְבָּן עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן יֹאכַל, וְהֵם שֶׁלֹּשׁ רֹאשׁוֹנוֹת וְשֶׁלֹּשׁ אַחֲרוֹנוֹת. כֵּיוָן שֶׁהוּא אוֹכֵל, נוֹתֵן רְשׁוּת לְאַרְבַּע צוּרוֹת וּלְכָל אֵלּוּ הַצְּדָדִים שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ, לֶאֱכֹל.

כְּדֵין אָדָם דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּכָלִיל כָּל שְׁאָר, מַאיְךְ וְנָפִיל עַל אַנְפּוֹי וּמָסַר רוּחֵיהּ וְגָרְמֵיהּ לְגַבֵּי אָדָם דְּחַקּוּק עַל אִינּוּן דִּיוּקְנִין וּלְאִתְעָרָא לֵיהּ עֲלֵיהּ כְּדְקָא חָזֵי, וְהַיְינוּ אֱלֹהֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. תְּלַת דִּיוּקְנִין אַחֲרָנִין וְכָל אִינּוּן דְּמִתְפַּשְׁטֵי מִנַּיְיהוּ, תְּהִלָּה לְדָוִד וְהַיְינוּ יַבִּיעוּ יְרַנְּנוּ יֹאמְרוּ יְדַבְּרוּ, כֻּלְּהוּ אַכְלֵי וְאִתְהַנּוּן כָּל חַד וְחַד כְּדְחָזֵי לֵיהּ.

אָז אָדָם שֶׁהוּא צוּרָה שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַשְּׁאָר, יוֹרֵד וְנוֹפֵל עַל פָּנָיו וּמוֹסֵר רוּחוֹ וְעַצְמוֹ לְגַבֵּי אָדָם שֶׁחָקוּק עַל אֵלּוּ הַצּוּרוֹת וּלְעוֹרֵר לוֹ עָלָיו כְּמוֹ שֶׁרָאוּי, וְזֶה אֱלֹהֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. שֶׁלֹּשׁ צוּרוֹת אֲחֵרוֹת, וְכָל אֵלּוּ שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים מֵהֶם - תְּהִלָּה לְדָוִד, וְזֶה יַבִּיעוּ יְרַנְּנוּ יֹאמְרוּ יְדַבְּרוּ - כֻּלָּם אוֹכְלִים וְנֶהֱנִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ.

מִכָּאן וּלְהָלְאָה לֵימָא בַּר נָשׁ עָאקוּ דְּלִבֵּיהּ (תהלים כ) יַעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה עָאקוּ דְּעוּבָּרְתָא דְּיַתְבָא בְּעָאקוּ וּמִתְהַפְּכֵי כֻּלְּהוּ סְנִיגּוֹרִין עָלֵיהּ דְּבַר נָשׁ. וְשֶׁלֹּשׁ פְּסִיעוֹת שֶׁעוֹשֶׂה הַכּוֹתֵנָה בָּהֶם לְמַכָּא"ל וְגַבְרִיא"ל וְרָפָא"ל שֶׁיָּצָא מִשָּׁלֹשׁ מַחֲנוֹת שְׁכִינָה וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים

קמ"ד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו. (כדין וגו' רס"ה א' שורה י"ד) (עד כאן מההשמטות)

מִכָּאן וְאֵילָךְ יֹאמַר אָדָם צַרְתִּ לִבּוֹ, (תהלים כ) יַעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה. צָרָה עַל הַמְעֻבֶּרֶת שֶׁיּוֹשֶׁבֶת עַל הַמַּשְׁבֵּר, וּמִתְהַפְּכִים כֻּלָּם לִהְיוֹת סַנֵּגוֹרִים עַל הָאָדָם. וְשָׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת שֶׁעוֹשֶׂה, הַכַּוָּנָה בָּהֶן לְמִיכָאֵ"ל וְגַבְרִיאֵ"ל רְפָאֵ"ל שֶׁיָּצָא מִשָּׁלֹשׁ מַחֲנוֹת שְׁכִינָה, וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁה' אֱלֹהָיו. (ע"כ מההשמטות)

כְּדֵין הַהוּא רוּחָא קַדִּישָׁא סַלְקָא לְעֵילָּא, וְאַסְהִיד עֲלֵיהּ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, כְּדֵין פָּקִיד מַלְכָּא עִלָּאָה, לְמִכְתַּב קַמֵּיהּ כָּל אִינּוּן בְּנֵי הֵיכְלֵיהּ, כָּל אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן קַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלאכי ג) וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ' וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. מַאי וּלְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות לה) (ס"א חשב האפוד) וְחוֹשְׁבֵי מַחֲשָׁבוֹת, אִינּוּן דְּעַבְדִּין לִשְׁמֵיהּ, אוּמָנוּתָא בְּכֹלָּא, אוּמָנוּתָא דִּתְפִילִּין, בְּבָתֵּיהוֹן בִּרְצוּעֵיהוֹן וּכְתִיבָתְהוֹן. אוּמָנוּתָא דְּצִיצִית, בְּחוּטֵיהוֹן, בְּחוּטָא דִּתְכֶלְתָּא. אוּמָנוּתָא דִּמְזוּזָה. וְאִלֵּין אִינּוּן חוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. וּכְתִיב (שם) וְחוֹשְׁבֵי מַחֲשָׁבוֹת.

אָז אוֹתָהּ רוּחַ קְדוֹשָׁה עוֹלָה לְמַעְלָה, וּמְעִידָה עָלָיו לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְאָז מְצַוֶּה הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן לִכְתֹּב לְפָנָיו אֶת כָּל אוֹתָם בְּנֵי הֵיכָלוֹ, כָּל אֵלּוּ הַנּוֹדָעִים לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלאכי ג) וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. מַה זֶּה וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לה) (חשב האפוד) וְחֹשְׁבֵי מַחֲשָׁבוֹת, אוֹתָם שֶׁעוֹשִׂים לִשְׁמוֹ אֻמָּנוּת בְּכֹל. אֻמָּנוּת הַתְּפִלִּין - בְּבָתֵּיהֶן, בִּרְצוּעוֹתֵיהֶן וּכְתִיבָתָן. אֻמָּנוּת הַצִּיצִית - בְּחוּטֵיהֶן בְּחוּט הַתְּכֵלֶת. אֻמָּנוּת הַמְּזוּזָה. וְאֵלֶּה הֵם חֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וְכָתוּב (שם) וְחֹשְׁבֵי מַחֲשָׁבוֹת.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ, וּמַכְרִיז עֲלֵיהּ בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, חָמוּ מַה בְּרִיָה עַבְדִית בְּעוֹלְמִי. וּמַאן דְּיֵיעוּל קַמֵּיהּ לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, כַּד נָפֵק מִתַּרְעֵיהּ, וְלָא תְּפִלִּין בְּרֵישֵׁיהּ וְצִיצִית בִּלְבוּשֵׁיהּ, וְאוֹמֵר (תהלים ה) אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אָן הוּא מוֹרָאִי, הָא סָהִיד סַהֲדוּתָא דְּשַׁקְרָא.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבֵּחַ בּוֹ וּמַכְרִיז עָלָיו בְּכָל הָעוֹלָמוֹת: רְאוּ אֵיזוֹ בְּרִיָּה בָּרָאתִי בְּעוֹלָמִי! וּמִי שֶׁיִּכָּנֵס לְפָנָיו לְבֵית הַכְּנֶסֶת, כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהַשַּׁעַר שֶׁלּוֹ וְאֵין תְּפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ וְצִיצִית בִּלְבוּשׁוֹ, וְאוֹמֵר (תהלים ה) אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶת הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: אַיֵּה הוּא מוֹרָאִי? הֲרֵי מַעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר!

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּהָכָא אָמַר אֱלֹהֵינוּ. (נ"א אלהיך) דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מֹשֶׁה בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר אִתְאַחַד, עַל שְׁאַר נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי. וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אִלְמָלֵא הָווּ יַדְעֵי בְּנֵי נָשָׁא מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, לֵינְדְּעוּן דְּהָא לֵית שׁוּם מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא, אוֹ אָת בְּאוֹרַיְיתָא, דְּלָא אִית בָּהּ רָזִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁכָּאן אָמַר אֱלֹהֵינוּ (אלהיך). שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מֹשֶׁה נֶאֱחַז בְּדַרְגָּה יוֹתֵר עֶלְיוֹנָה עַל שְׁאָר הַנְּבִיאִים הַנֶּאֱמָנִים. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִלְמָלֵא הָיוּ יוֹדְעִים בְּנֵי אָדָם דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁיֵּדְעוּ שֶׁהֲרֵי אֵין שׁוּם דָּבָר אוֹ אוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁאֵין בָּהּ סוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים וְנִכְבָּדִים.

תָּא חֲזֵי כְּתִיב, (שמות יט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל. וְתָנֵינָן, מַאי בְקוֹל. בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְשַׁפִּיר הוּא, בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה דַּיְיקָא, בְּהַהוּא קוֹל דְּאִיהוּ אָחִיד בֵּיהּ, עַל כָּל שְׁאָר נְבִיאִין. (מתמן משה אתזן על כלהו) וּבְגִין דְּאִיהוּ אִתְאַחִיד עַל כֻּלְּהוּ, בְּהַהוּא קוֹל, דַּרְגָּא עִלָּאָה, הֲוָה אָמַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, יְיָ' אֱלֹהֵיךְ, אִיהוּ דַּרְגָּא דְּאִקְרֵי שְׁכִינְתָּא, דְּשַׁרְיָא בְּגַוַּיְיהוּ. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב (שמות יט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל. וְשָׁנִינוּ, מַה זֶּה בְקוֹל? בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְיָפֶה הוּא. דְּוַקָא בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁהוּא אָחוּז בּוֹ עַל כָּל שְׁאָר הַנְּבִיאִים. (משם משה נזון על כלם) וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא נֶאֱחָז עַל כֻּלָּם בְּאוֹתוֹ קוֹל, דַּרְגָּה עֶלְיוֹנָה, הָיָה אוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל: ה' אֱלֹהֶיךָ. הִיא דַּרְגָּה שֶׁנִּקְרֵאת שְׁכִינָה, שֶׁשּׁוֹרָה בְּתוֹכָם. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ.

וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, תָּנֵינָן, קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים, מֹשֶׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמָרָן. וְשֶׁבְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה, מֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן. מַאי מִפִּי עַצְמוֹ. וְכִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאֲפִילּוּ אָת וְעֵירָא בְּאוֹרַיְיתָא, מֹשֶׁה אָמַר לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שְׁנִינוּ, קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים - מֹשֶׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמָרָן, וְשֶׁבְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה - מֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן. מַה זֶּה מִפִּי עַצְמוֹ? וְכִי תַּעֲלֶה בְּדַעְתְּךָ שֶׁאֲפִלּוּ אוֹתוֹ קְטַנָּה בַּתּוֹרָה אָמַר אוֹתָהּ מֹשֶׁה מֵעַצְמוֹ?! אֶלָּא שַׁפִּיר הוּא, וְהָא אִתְעַרְנָא, מֵעַצְמוֹ לָא תָּנֵינָן, אֶלָּא מִפִּי עַצְמוֹ. וּמַאי אִיהוּ. הַהוּא קוֹל דְּאִיהוּ אָחִיד בֵּיהּ. וְעַל דָּא, הַלְּלוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה. וְהַלְּלוּ מִפִּי עַצְמוֹ. מִפִּי הַהוּא דַּרְגָּא דְּאִתְקְשַׁר בֵּיהּ עַל שְׁאָר נְבִיאֵי מְהֵימְנֵי. וְעַל דָּא, בְּכָל אֲתַר אֱלֹהֶיךָ, וְהָכָא אֱלֹהֵינוּ.

אֶלָּא יָפֶה הוּא, וַהֲרֵי הִתְעוֹרַרְנוּ. לֹא שָׁנִינוּ מֵעַצְמוֹ, אֶלָּא מִפִּי עַצְמוֹ, וּמַהוּ? אוֹתוֹ קוֹל שֶׁהוּא אָחוּז בּוֹ. וְעַל זֶה, הַלְּלוּ מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְהַלְּלוּ מִפִּי עַצְמוֹ, מִפִּי אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁנִּקְשַׁר בָּהּ עַל שְׁאָר נְבִיאִים הַנֶּאֱמָנִים. וְעַל זֶה בְּכָל מָקוֹם אֱלֹהֶיךָ, וְכָאן אֱלֹהֵינוּ.

דף רסה:

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה אִית לְהוּ לִבְנֵי נָשָׁא לְאִסְתַּמְּרָא אוֹרְחַיְיהוּ, בְּגִין דְּיִשְׁתַּדְּלוּן בְּפָלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן, וְיִזְכּוּן לְחַיֵּי עָלְמִין. תְּחוֹת כּוּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, אִית מָדוֹרִין עִלָּאִין. וּבְהַהוּא אֲתָר דְּכוּרְסְיָיא, מְזוּזָה אִתְקְשַׁר, לְאִשְׁתְּזָבָא מִכַּמָּה מָארֵי דִּינִין, (דף רס"ה ע"ב) דְּזִמְינִין לְאַתְעָרָא בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא, בְּהַהוּא עָלְמָא. כְּגַוְונָא דָּא עָבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְיָהֵב לְהוּ פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, בְּגִין דְּיִשְׁתַּדְּלוּן בָּהּ וְיִשְׁתֵּזְבוּן בְּהַאי עָלְמָא, מִכַּמָּה מָארֵי דִּינִין, מִכַּמָּה מְקַטְרְגֵי, דְּאִזְדַּמְנוּן בְּהוּ בִּבְנֵי נָשָׁא בְּכָל יוֹמָא.

בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה יֵשׁ לָהֶם לִבְנֵי אָדָם לִשְׁמֹר דַּרְכֵיהֶם כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ בַּעֲבוֹדַת רִבּוֹנָם וְיִזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים. תַּחַת כִּסֵּא הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ יֵשׁ מְדוֹרִים עֶלְיוֹנִים, וּבְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁל הַכִּסֵּא נִקְשֶׁרֶת מְזוּזָה לְהִנָּצֵל מִכַּמָּה בַּעֲלֵי דִינִים שֶׁעֲתִידִים לְהִתְעוֹרֵר בָּהֶם בִּבְנֵי הָאָדָם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. כְּמוֹ זֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְנָתַן לָהֶם מִצְווֹת הַתּוֹרָה כְּדֵי שֶׁיִּשְׁתַּדְּלוּ בָהּ, וְיִנָּצְלוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה מִכַּמָּה בַּעֲלֵי דִינִים וּמִכַּמָּה מְקַטְרְגִים שֶׁמִּזְדַּמְּנִים לִבְנֵי אָדָם בְּכָל יוֹם.

רִבִּי חִיָּיא אָמַר, הַאי מַאן דְּבָעֵי דְּיִסְתָּמַר אוֹרְחוֹי, לָא יֶעֱבַר עַל מַיָּיא דְּאוֹשְׁדִין קַמֵּי פִּתְחָא. בְּגִין דְּתַמָּן שָׁרֵי חַד שִׁידָא, וְהוּא בֵּין תְּרֵין דְּשִׁין דְּפִתְחָא, וְאַנְפּוֹי לְקֻבְלֵיהּ דְּפִתְחָא, וְאִסְתְּכֵי כָּל מַה דְּעָבְדִין בְּבֵיתָא, וְלָא לְבָעֵי לֵיהּ לְאֱנוֹשׁ (לאיניש) דְּיִשְׁדֵּי מַיָּיא בֵּין תְּרֵי תַּרְעֵי. רִבִּי יִצְחָק אָמַר, מַיִין צְלִילִין לֵית לָן בָּהּ. וְהוּא דְּלָא יוֹשִׁיט לוֹן אַרַח קִלְנָא. מַאי טַעֲמָא. בְּגִין דְּאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְנַזְקָא. וְלָא עוֹד אֶלָּא דְּיֶהְדַּר רֵישֵׁיהּ לְקֻבְלֵי בֵּיתָא, וּבְכָל מַה דְּאִסְתְּכַל אִתְלַטְיָיא.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, זֶה מִי שֶׁרוֹצֶה שֶׁיִּשְׁמֹר דְּרָכָיו, לֹא יַעֲבֹר עַל מַיִם שֶׁשּׁוֹפְכוּ לִפְנֵי הַפֶּתַח, כִּי שָׁם שׁוֹרֶה שֵׁד אֶחָד, וְהוּא בֵּין שְׁנֵי מַשְׁקוֹפֵי הַפֶּתַח, וּפָנָיו כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, וּמִסְתַּכֵּל עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹשִׂים בַּבַּיִת, וְלֹא צָרִיךְ לְאָדָם לִשְׁפֹּךְ מַיִם בֵּין בְּנֵי שְׁעָרִים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֵין לָנוּ עֵסֶק בְּמַיִם צְלוּלִים, וְהוּא שֶׁלֹּא יִשְׁפֹּךְ אוֹתָם בְּדֶרֶךְ קִלּוֹן. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַזִּיק. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁיַּחֲזִיר רֹאשׁוֹ כְּנֶגֶד הַבַּיִת, וּבְכָל מַה שֶּׁמִּסְתַּכֵּל - מִתְקַלֵּל.

תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחַמֵּשׁ, כְּחוּשְׁבָּן יְמֵי שַׁתָּא, אִית לֵיהּ שַׁמָּשִׁין, דְּהוּא שַׁלִּיט עֲלַיְיהוּ, וְכֻלְּהוּ נָפְקִין עִם בַּר נָשׁ, כַּד נָפִק מִתַּרְעָא דְּבֵיתֵיהּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, כָּל דָּא בָּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַטְרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאִתְקִין שְׁמֵיהּ קַדִּישָׁא לְעֵילָּא, דְּאִיהוּ אוֹרַיְיתָא, וְאוֹרַיְיתָא כֻּלָּא חַד שְׁמָא קַדִּישָׁא אִיהוּ, וּמַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, אִשְׁתְּדַּל בִּשְׁמֵיהּ.

יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה שַׁמָּשִׁים כְּמִנְיַן יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וְכֻלָּם יוֹצְאִים עִם הָאָדָם כְּשֶׁיּוֹצֵא מִשַּׁעַר בֵּיתוֹ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל זֶה רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁמֹר אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהִתְקִין שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ לְמַעְלָה, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה כֻּלָּהּ הִיא שֵׁם קָדוֹשׁ אֶחָד, וּמִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה מִשְׁתַּדֵּל בִּשְׁמוֹ.

תָּא חֲזֵי, בָּעֵי בַּר נָשׁ בְּפִתְחָא דְּבֵיתָא לְרַשְׁמָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ מְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא. דְּהָא בְּכָל אֲתַר דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח, זִינִין בִּישִׁין לָא מִשְׁתַּכְחֵי תַּמָּן, וְלָא יַכְלִין לְקַטְרְגָא לֵיהּ לְבַר נָשׁ, כְּמָה דִּכְתִיב, (תהלים צא) לֹא תְאוּנֶה אֵלֶיךָ רָעָה וְגוֹ'. (מזוזא אקרי). אֲתַר דְּפִתְחָא דְּבֵיתָא שַׁרְיָא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, אֲתַר דְּפִתְחָא דְּבֵיתָא עִלָּאָה שַׁרְיָא, מְזוּזָא אִקְרֵי. דְּהוּא תִּקּוּנָא דְּבֵיתָא, וּפִתְחָא דְּבֵיתָא. מֵהַהִיא מְזוּזָה עַרְקִין מָארֵי נִימוּסִין, מָארֵי דְּדִינִין קַמֵּיהּ לָא מִשְׁתַּכְחִין. וְקֻבֵּל דָּא לְתַתָּא, כַּד בַּר נָשׁ אַתְקִין מְזוּזָה לְפִתְחָא דְּבֵיתָא, וְהַאי שְׁמָא קַדִּישָׁא רָשִׁים בְּאַתְוָוי, הַאי בַּר נָשׁ אִתְעָטָר בְּעִטְרוֹי דְּמָארֵיהּ, וְלָא קָרְבִין לְפִתְחָא דְּבֵיתֵיהּ זִינִין בִּישִׁין, וְלָא מִשְׁתַּכְחֵי תַּמָּן.

בֹּא וּרְאֵה, צָרִיךְ אָדָם לְרַשֵּׁם בְּפֶתַח בֵּיתוֹ שֵׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהוּא אֱמוּנַת הַכֹּל. שֶׁהֲרֵי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ נִמְצָא, לֹא נִמְצָאִים שָׁם מִינִים רָעִים, וְלֹא יְכוֹלִים לְקַטְרֵג לָאָדָם, שֶׁכָּתוּב (תהלים לא) לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְגוֹ'. (מזוזה נקראת) מָקוֹם שֶׁפָּתַח הַבַּיִת שׁוֹרֶה, כְּדֶרֶךְ שֶׁלְּמַעְלָה, מָקוֹם שֶׁפָּתַח הַבַּיִת הָעֶלְיוֹן שׁוֹרֶה נִקְרָא מְזוּזָה, שֶׁהוּא תִּקּוּן הַבַּיִת וּפֶתַח הַבַּיִת. מֵאוֹתָהּ מְזוּזָה בּוֹרְחִים בַּעֲלֵי שְׁמִירַת הַחֻקִּים. בַּעֲלֵי הַדִּינִים לֹא נִמְצָאִים לְפָנֶיהָ. וּכְנֶגֶד זֶה לְמַטָּה, כְּשֶׁאָדָם מַתְקִין מְזוּזָה לַבַּיִת וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה רָשׁוּם בְּאוֹתִיּוֹתָיו, הָאָדָם הַזֶּה מִתְעַשֵּׁר בְּעַטְרוֹת רִבּוֹנוֹ, וְלֹא קְרֵבִים לְפֶתַח בֵּיתוֹ מִינִים רָעִים וְלֹא נִמְצָאִים שָׁם.

רִבִּי אַבָּא הֲוָה אָתֵי מִלְּמֵחמֵי לְרִבִּי שִׁמְעוֹן, פָּגַע בֵּיהּ רִבִּי יִצְחָק, אָמַר לֵיהּ מֵאָן אָתֵי, מֵאֲרֵיהּ דְּנָהוֹרָא, גְּבַר דְּאִתְדַּבָּק בְּנוּרָא דְּאַכְלָא כָּל יוֹמָא, הָא נָהוֹרָא עִמֵּיהּ שָׁרֵי. אָמַר לֵיהּ, תְּנַיְנָן דְּחִיּוּבָא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, לְקַבְלָא אַפֵּי שְׁכִינְתָּא, בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי. וּמַאן אִיהוּ. רַבִּיּוּהּ. כָּל שֶׁכֵּן בּוּצִינָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא בָּעָאן לְקַבְלָא אַנְפּוֹי. אָמַר רִבִּי יִצְחָק, אַהֲדְרָנָא עִמָּךְ, וְאַקְבֵּל אַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא, וְאַטְעֵם מֵאִינּוּן מִלִּין עִלָּאִין, דְּאַטְעָמַת קַמֵּיהּ.

רַבִּי אַבָּא הָיָה בָּא מִלְּרְאוֹת אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן, פָּגַע בּוֹ רַבִּי יִצְחָק, אָמַר לוֹ, מֵאַיִן בָּאתָ בְּעֵת הָאוֹר? אִישׁ שֶׁנִּדְבָּק בְּאֵשׁ אוֹכֶלֶת כָּל יוֹם, הֲרֵי הָאוֹר שׁוֹרֶה עִמּוֹ. אָמַר לוֹ, שָׁנִינוּ שֶׁחִיּוּב עַל הָאָדָם לְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְשַׁבָּתוֹת, וּמִיהוּ? רַבּוֹ. כָּל שֶׁכֵּן מְנוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם רוֹצִים לְקַבֵּל פָּנֶיהָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֶחֱזֹר עִמְּךָ וַאֲקַבֵּל פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, וְאֶטְעַם מֵאוֹתָם דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁטָּעַמְתָּ לְפָנֶיהָ.

פֶּתַח רִבִּי אַבָּא וְאָמַר, (תהלים קכג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם. שִׁיר זֶה, לֹא כְּתִיב מַאן אָמְרוֹ. אֶלָּא בְּכָל אֲתָר דְּאִיהוּ סָתִים, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמְרוֹ עָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם, הַיּוֹשֵׁב מִבְּעֵי לֵיהּ, מַאי הַיּוֹשְׁבִי.

פֶּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (שם קכג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם. שִׁיר זֶה לֹא כָתוּב מִי אָמְרוֹ. אֶלָּא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא סָתוּם, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמְרָה עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת. הַיּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם?! הַיּוֹשֵׁב צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב! מַה זֶּה הַיּשְׁבִי?

אֶלָּא אוֹקִימְנָא, מַאן דְּבָעֵי לְצַלָּאָה צְלוֹתֵיהּ קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, בָּעֵי לְמִבְעֵי מֵעֲמִיקָתָא דְּכֹלָּא, לְאַרְקָא בִּרְכָאן לְתַתָּא, כְּמָה דְּכְתִיב, (תהלים קל) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ'. וְהַאי יוֹ"ד יַתִּיר, עֲמִיקְתָא דְּכֹלָּא הִיא, וּבְהַאי בָּעֵי לְמִבְעֵי בָּעוּתֵיהּ, לְאַרְקָא בִּרְכָאן לְהַהוּא אֲתָר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, לְאַתְזָנָא מִנֵּיהּ כֹּלָּא, וְעַל דָּא הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם, בַּשָּׁמַיִם מַמָּשׁ, דְּכַד אִינּוּן בִּרְכָאן נָגִידוּ וְאִתְמְשָׁכוּ מֵהַהוּא אֲתָר עוּמְקָא דְּכֹלָּא, וְאִתַּיְשָׁבָן בַּאֲתָר דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, כְּדֵין בִּרְכָאן מִשְׁתַּכְחֵי בְּעָלְמֵי וְתַתְּאֵי.

אֶלָּא בֵּאוֹרוֹ, מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מֵעֹמֶק הַכֹּל לְהוֹרִיק בְּרָכוֹת לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם קל) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ ה'. וְיו"ד זוֹ הִיא יִתֵּרָה, עֹמֶק הַכֹּל הִיא, וּבָזֶה צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ בַּקָּשָׁתוֹ, לְהוֹרִיק בְּרָכוֹת לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, לְהַזִּין מִמֶּנּוּ אֶת הַכֹּל. וְעַל זֶה

הַיְשְׁבִי בַּשָּׁמַיִם, בַּשָּׁמַיִם מַמָּשׁ. שֶׁכְּשֶׁאוֹתָן בְּרָכוֹת שׁוֹפְעוֹת וְנִמְשָׁכוֹת מֵאוֹתוֹ מָקוֹם עִמֶּק הַכֹּל, וּמִתְיַשְּׁבִים בְּמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, אָז בְּרָכוֹת נִמְצָאוֹת בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים.

כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם, מַאי כְּעֵינֵי עֲבָדִים. אִלֵּין אִינּוּן שְׁאַר רַבְרְבֵי עַמִּין, דְּלָא אִתְּזָנוּ אֶלָּא מִשִּׁיּוּרָא (משיורי) (ס"א גופא) נוֹפָא דְּאֵילָנָא, דְּיִשְׂרָאֵל מִתְדַּבְּקֵי בֵּיהּ. וְכַד יִשְׂרָאֵל נַטְלִין בִּרְכָאן מֵהַהוּא אֲתָר, כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָן מִיִּשְׂרָאֵל.

כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם, מַה זֶּה כְּעֵינֵי עֲבָדִים? אֵלּוּ אוֹתָם שְׁאָר גְּדוֹלֵי הָעַמִּים שֶׁלֹּא נִזּוֹנִים אֶלָּא מִשִּׁיָּרֵי (גוף) נוֹף הָאִילָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִדְבָּקִים בּוֹ. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל לוֹקְחִים בְּרָכוֹת מֵאוֹתוֹ מָקוֹם, כֻּלָּם מִתְבָּרְכִים מִיִּשְׂרָאֵל.

דף רסו.

כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִירְתָּהּ, דָּא הִיא שִׁפְחָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּקָטִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֵילָא דִּילָהּ בְּמִצְרַיִם, דְּהָא לֵית חֵילָא דִּידָהּ, אֶלָּא כַּד אִתְנְגִיד מִתַּמְצִית דְּהַאי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (דף רס"ו ע"א) גְּבִרְתָּהּ אִקְרֵי. וְעַל הַאי כְּתִיב, (משלי ל) תַּחַת שָׁלֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ. מַאן אֶרֶץ. דָּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִתְּמַר. תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ, אִלֵּין אִינּוּן עֲבָדִים דְּקָאָמְרִן. כַּד אִתְיְהִיב שֶׁלְטָנוּתָא לְחַד מִנַּיְיהוּ. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים. שִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ (ס"א מאי היא) דָּא הִיא שִׁפְחָה דְּקָאָמְרִן.

כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ - זוֹהִי הַשִּׁפְחָה שֶׁבֵּארָנוּ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָרַג אֶת הַכֹּחַ שֶׁלָּהּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁהֲרֵי אֵין כֹּחַ שֶׁלָּהּ אֶלָּא רַק כְּשֶׁשּׁוֹפֵעַ מִתַּמְצִית שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִקְרֵאת גְּבִרְתָּהּ, וְעַל זֶה כָּתוּב (משלי ל) תַּחַת שָׁלוֹשׁ רָגְזָה אֶרֶץ. אֵיזוֹ אֶרֶץ? זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ - אֵלֶּה אוֹתָם עֲבָדִים שֶׁאָמַרְנוּ, כְּשֶׁנִּתַּן הַשִּׁלְטוֹן לְאֶחָד מֵהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים. שִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ (מי היא) - זוֹהִי שִׁפְחָה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ.

תָּא חֲזֵי, מִסְטָרָא דְּהַאי שִׁפְחָה, נַפְקֵי כַּמָּה גַּרְדִּינֵי טְהִירִין, מְקַטְרְגִין לָקֳבָלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וּלְקַטְרָגָא לוֹן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל נְטִירוּ, כְּאַבָּא דְּבָעֵי לְנַטְרָא לִבְרֵיהּ מִן כֹּלָּא. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה מְקַטְרְגִין זְמִינִין לָקֳבָלַיְיכוּ, אִשְׁתְּדָלוּ בְּפוּלְחָנִי, וַאֲנָא אֶהֱא נָטִיר לְכוּ לְבַר. וְאַתּוּן תֶּהֱווֹן זְמִינִין בְּבָתֵּיכוֹן מִלְגוֹ, וְנַיְימֵי בְּעַרְסֵיכוֹן, וַאֲנָא אֶהֱא נָטִיר לְכוּ לְבַר, וְסוֹחֲרָנֵי עַרְסֵיכוּ.

בֹּא וּרְאֵה, מִצַּד הַשִּׁפְחָה הַזּוֹ יוֹצְאִים כַּמָּה שׁוֹמְרֵי חֹק בַּעֲלֵי דִינִים, מְקַטְרְגִים כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל כְּדֵי לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְיִשְׂרָאֵל שְׁמִירָה כָּאָב שֶׁרוֹצֶה לִשְׁמֹר אֶת בְּנוֹ מֵהַכֹּל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה מְקַטְרְגִים מְזֻמָּנִים כְּנֶגְדְּכֶם, הִשְׁתַּדְּלוּ בַּעֲבוֹדָתִי, וַאֲנִי אֶשְׁמֹר אֶתְכֶם מִבַּחוּץ, וְאַתֶּם תִּהְיוּ זְמִינִים בְּבָתֵּיהֶם בִּפְנִים וִישֵׁנִים בְּמִטּוֹתֵיכֶם, וַאֲנִי אֶשְׁמֹר אֶתְכֶם מִבַּחוּץ וּסְבִיב מִטּוֹתֵיכֶם.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן זִינִין בִּישִׁין קְרִיבִין לְפִתְחָא דְּבַר נָשׁ זַקְפָן רֵישָׁא, וּמִסְתַּכְלָן בִּשְׁמָא קַדִּישָׁא דְּאִתְחָזֵי לְבַר, דְּאִיהוּ שַׁדַּי, דְּמִתְעַטָּר בְּעִטְרוֹי, שְׁמָא דָּא שַׁלִּיט עַל כֻּלְּהוּ, מְנִיהּ דַּחֲלִין וְעַרְקִין, וְלָא קָרְבִין לְפִתְחָא דְּבַר נָשׁ.

וּבֹא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁאוֹתָם מִינִים רָעִים קְרֵבִים לְפִתְחוֹ שֶׁל הָאָדָם, זוֹקְפִים רֹאשׁ וּמִסְתַּכְּלִים בַּשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּרְאֶה בַחוּץ, שֶׁהוּא שַׁדַּי, שֶׁמִּתְעַטֵּר בְּעַטָרוֹתָיו. שֵׁם זֶה שׁוֹלֵט עַל כֻּלָּם, מְמֻנּוּ הֵם פּוֹחֲדִים וּבוֹרְחִים, וְלֹא קְרֵבִים לְפֶתַח הָאָדָם.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי יִצְחָק, אִי הָכִי, יִרְשׁוֹם בַּר נָשׁ שְׁמָא דָּא בְּפִתְחָא דְּבֵיתָא, וְלָא יַתִּיר, אֲמַאי כָּל פַּרְשְׁתָּא. אָמַר לֵיהּ שַׁפִּיר הוּא, דְּהָא שְׁמָא דָּא לָא אִתְעָטָר, אֶלָּא בְּאִינּוּן אַתְוָון כֻּלְּהוּ, רְשִׁימִין בִּרְשִׁימָא דְּמַלְכָּא, וְכַד אַכְתֵּב כָּל פַּרְשְׁתָּא, כְּדֵין שְׁמָא דָּא מִתְעָטָר בְּעִטְרוֹי וְנָפִיק מַלְכָּא בְּכָל חֵילוֹי, כֻּלְּהוּ רְשִׁימִין בִּרְשִׁימָא דְּמַלְכָּא, כְּדֵין דַּחֲלִין מִנֵּיהּ, וְעַרְקִין מִקַּמֵּיהּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן, שֶׁיִּרְשֹׁם הָאָדָם שֵׁם זֶה בְּפֶתַח הַבַּיִת וְלֹא יוֹתֵר. לָמָּה כָּל הַפָּרָשָׁה? אָמַר לוֹ, יָפֶה הוּא, שֶׁהֲרֵי שֵׁם זֶה לֹא מִתְעַטֵּר אֶלָּא בְּאוֹתָן אוֹתִיּוֹת כֻּלָּן, רְשׁוּמוֹת בְּרֹשֶׁם הַמֶּלֶךְ, וּכְשֶׁנִּכְתֶּבֶת כָּל הַפָּרָשָׁה, אָז שֵׁם זֶה מִתְעַטֵּר בְּעַטָרוֹתָיו, וְיוֹצֵא הַמֶּלֶךְ עִם כָּל חֵילוֹתָיו, כֻּלָּם רְשׁוּמִים בְּרֹשֶׁם הַמֶּלֶךְ, וְאָז פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ וּבוֹרְחִים מִפָּנָיו.

תָּא חֲזֵי, וְהָיָה שְׁמָא קַדִּישָׁא, מִתַּתָּא לְעֵילָּא. וְעַל דָּא, שַׁדַּי אִתְרְשִׁים מִלְּבַר, לְקַבְלֵי שְׁמָא דָּא. וְהָיָ"ה מִלְּגָו, שַׁדָּ"י מִלְּבַר. לְמֶהֱוֵי נָטִיר בַּר נָשׁ מִכָּל סִטְרִין מִלְּגָאו וּמִלְּבַר. אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּמָּה חַיָּילִין קַדִּישִׁין זְמִינִין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאָנַח בַּר נָשׁ מְזוּזָה לְתַרְעֵיהּ, כֻּלְּהוּ מַכְרְזֵי וְאָמְרֵי (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַיָ"י וְגוֹ'.

בֹּא וּרְאֵה, וְהָיָ"ה שֵׁם קָדוֹשׁ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וְעַל זֶה שַׁדַּי נִרְשָׁם מִבַּחוּץ כְּנֶגֶד שֵׁם זֶה. וְהָיָ"ה מִבִּפְנִים, שַׁדָּ"י מִבַּחוּץ. שֶׁיִּהְיֶה הָאָדָם שָׁמוּר מִכָּל הַצְּדָדִים, מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כַּמָּה חֲיָלוֹת קְדוֹשִׁים זְמִינִים בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁמַּנִּיחַ אָדָם מְזוּזָה בַּשַּׁעַר שֶׁלּוֹ, כֻּלָּם מַכְרִיזִים וְאוֹמְרִים: (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה' וְגוֹ'.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, כְּדֵין אִשְׁתְּמוֹדְעָן יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, דְּהָא כֻּלְּהוּ אִתְרְשִׁימוּ מְנֵיהּ. אִתְרְשִׁימוּ בְּגוּפַיְיהוּ, בִּרְשִׁימָא קַדִּישָׁא. אִתְרְשִׁימוּ בִּלְבוּשַׁיְיהוּ, בְּעִטּוּפַיְיהוּ דְּמַצְוָה. אִתְרְשִׁימוּ בְּרֵישַׁיְיהוּ, בְּבָתֵּי דִּתְפִלִּי, בִּשְׁמָא דְּמָארֵיהוֹן. אִתְרְשִׁימוּ בִּידַיְיהוּ, בִּרְצוּעֵי דִּקְדוּשָׁא. אִתְרְשִׁימוּ בְּמָסָאנַיְיהוּ, בִּמְסָאנָא דְּמִצְוָה. אִתְרְשִׁימוּ לְבַר, בִּזְרִיעָה בְּחַצָּדָא. אִתְרְשִׁימוּ בְּבָתֵּיהוֹן, בִּמְזוּזָה דְּפִתְחָא. בְּכֹלָּא רְשִׁימִין דְּאִינּוּן בְּנֵי מַלְכָּא עִלָּאָה, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן.

אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲנִי נוֹדָעִים יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם נִרְשְׁמוּ מִמֶּנּוּ. נִרְשְׁמוּ בְּגוּפָם בְּרֹשֶׁם קָדוֹשׁ, נִרְשְׁמוּ בִּלְבוּשָׁם בְּעִטּוּפָם שֶׁל מִצְוָה, נִרְשְׁמוּ בְּרָאשֵׁיהֶם בְּבָתֵּי הַתְּפִלִּין בְּשֵׁם רִבּוֹנָם,

נִרְשְׁמוּ בִּידֵיהֶם בִּרְצוּעוֹת הַקְּדֻשָּׁה, נִרְשְׁמוּ בְּנַעֲלֵיהֶם בְּנַעֲלֵי מִצְוָה, נִרְשְׁמוּ בַּחוּץ בְּזְרִיעָה בְּקְצִירָה, נִרְשְׁמוּ בְּבָתֵּיהֶם בְּמְזוּזוֹת הַפֶּתַח. רְשׁוּמִים בְּכֹל שֶׁהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. אַשְׁרֵי חֶלְקָם.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אֲמַר רִבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב, (ירמיה ב) אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לַחְצוֹב לָהֶם בֹּארוֹת וְגוֹ'. אוֹתִי עָזְבוּ, דָּא הוּא מַאן דְּמְשַׁקֵּר בְּאָת רְשִׁימָא קַדִּישָׁא. וּבְמָה מְשַׁקֵּר בֵּיהּ. דְּעָיֵיל לֵיהּ בְּרְשׁוּתָא אַחֲרָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלאכי ב) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר, דְּאִקְרֵי (ירמיה ב) בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים. דְּהָא עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת אִקְרוּ בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (ירמיה ב) אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לַחְצֹב לָהֶם בארות וְגוֹ'? אֹתִי עָזְבוּ - זֶהוּ מִי שֶׁמְּשַׁקֵּר בְּאוֹת הָרִשָּׁם הַקָּדוֹשׁ. וּבַמֶּה מְשַׁקֵּר בּוֹ? שֶׁמַּכְנִיסוֹ בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ב) וּבָעַל בַּת אֵל נֵכָר, שֶׁנִּקְרֵאת בארות נִשְׁבָּרִים. שֶׁהֲרֵי עַמִּים עוֹבְדֵי עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת נִקְרְאוּ בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים.

וּדְיִשְׂרָאֵל, אִקְרֵי בְּאֵר מְקוֹר מַיִם חַיִּים, דָּא רְשׁוּתָא קַדִּישָׁא, מְהֵימְנוּתָא קַדִּישָׁא. וְאִקְרֵי בְּאֵר מַבּוּעֵי דְּמַיִין צְלִילָן, נָפְקִין וְנָזְלִין מִנָּהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים ד) וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. (משלי ה) וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ. וּכְתִיב (שיר השירים ד) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים. סְטָרָא אַחֲרָא אִקְרֵי בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים. אֲשֶׁר לֹא יָכִילוּ הַמָּיִם. (ס"א מהו, אלא ההוא וכו').

וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל נִקְרֵאת בְּאֵר מְקוֹר מַיִם חַיִּים, זוֹ הָרְשׁוּת הַקְּדוֹשָׁה, הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, וְנִקְרֵאת בְּאֵר נוֹבַעַת, שֶׁמַּיִם צְלוּלִים יוֹצְאִים וְנוֹזְלִים מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ד) וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. (משלי ה) וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ. וְכָתוּב (שיר ד) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים. הַצַּד הָאַחֵר נִקְרָא בארות נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכִלוּ הַמָּיִם. (מהו, ' אלא ההוא וכו').

תָּא חֲזֵי, נַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק, אַשְׁקֵי לְכָל גִּינְתָּא, (ס"א ורוי לכל גינתא) וְרַוֵּי לְכָל אָתָר וַאֲתָר, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, עַד דְּמָלֵי (נ"א דמטי) לְהַהוּא אֲתָר בְּגִנְתָּא, דְּאִקְרֵי בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וּמִתַּמָּן אִתְּזָנוּ עָלְאִין וְתַתָּאִין, (נ"א עלמין תתאין) כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד.

בֹּא וּרְאֵה, נָהָר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מַשְׁקֶה לְכָל הַגַּן (ומרוה לכל הגן) וּמַרְוֶה לְכָל מָקוֹם וּמָקוֹם, כְּמוֹ שֶׁבַּאַרְנוּ, עַד שֶׁמַּמְלֵא (שמגיע) אוֹתוֹ מָקוֹם בַּגַּן, שֶׁנִּקְרָא בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וּמִשָּׁם נִזּוֹנִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים (עולמות תחתונים), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפָּרֵד.

וְכָל אִינּוּן סִטְרִין דִּסְטָר שְׂמָאלָא, לָא מִשְׁתַּקְיָין מֵהַהוּא נְבִיעוּ דְּמַיִין נְבִיעִין, בְּגִין דְּאִינּוּן מִסִּטְרָא דִּשְׂאַר עַמִּין, וְאִקְרוּ בּוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים. וּמַאן דְּמְשַׁקֵּר בִּשְׂמָאל (נ"א ברשימא) קַדִּישָׁא בְּהַהוּא סִטְרָא, אִתְדַּבַּק בְּבוֹרוֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכִילוּ הַמָּיִם, וְלָא עַיְילֵי לְתַמָּן. וְהַהוּא דְּזָכֵי לְנַטְרָא לֵיהּ, זָכֵי לְאִתְשַׁקְיָיא מֵהַהוּא נְבִיעוּ דְּנָחֲלָא (בעלמא דין) בְּעָלְמָא דְּאָתֵי, וְזָכֵי דְּאִתְמְלֵי הַהוּא בְּאֵר עִלָּאָה, לְנַגָּדָא בִּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא. זַכָּאָה אִיהוּ בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, עַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה נח) וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו.

וְכָל אוֹתָם צַדִּיקִים שֶׁל צַד שְׂמֹאל לֹא מַשְׁקִים מֵאוֹתָהּ נְבִיעַת הַמַּיִם הַנּוֹבְעִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מִצַּד שְׂאָר הָעַמִּים, וְנִקְרְאוּ בֹּארֹת נִשְׁבָּרִים. וּמִי שֶׁמְּשַׁקֵּר בַּשֵּׁם (ברשם) הַקָּדוֹשׁ בְּאוֹתוֹ צַד, נִדְבָּק בִּבְאֹרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמַּיִם, וְלֹא נִכְנָסִים לְשָׁם. וְאוֹתוֹ שֶׁזּוֹכֶה לִשְׁמֹר אוֹתוֹ, זוֹכֶה לִהְיוֹת מַשְׁקֶה מֵאוֹתוֹ מַבּוּעַ שֶׁל הַנַּחַל (בעולם הזה) בָּעוֹלָם הַבָּא, וְזוֹכֶה שֶׁתִּתְמַלֵּא אוֹתָהּ בְּאֵר עֶלְיוֹנָה לְהַשְׁפִּיעַ בְּרָכוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. עַל זֶה כָּתוּב, (ישעיה נח) וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו.

דף רסו:

וַוי לְמַאן דְּמְשַׁקֵּר בְּרִשְׁיעָא, דְּהָא מְשַׁקֵּר (דף רס"ו ע"ב) בִּשְׁמָא עִלָּאָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּגָרִים לְהַאי בְּאֵר דְּלָא אִתְבָּרְכָא, וְקָרֵינָן עָלֵיהּ (דברים כב) כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל דַּיְיקָא. וְאוֹקְמֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן בְּאַתָּרֵיהּ, מַאן דְּשַׁוֵּי תִּסְקוֹפֵי מִלִּין עַל אִנְתְּתֵיהּ קַדְמִיתָא, וְאַפִּיק עֲלָהּ שׁוּם בִּישׁ, כְּמָה דְּאַפִּיק לְעֵילָּא, דִּכְתִיב כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל סְתָם.

אוֹי לְמִי שֶׁמְּשַׁקֵּר בָּרְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהָרֵי מְשַׁקֵּר בַּשֵּׁם הָעֶלְיוֹן, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁגּוֹרֵם לַבְּאֵר הַזֹּאת שֶׁלֹּא תִּתְבָּרֵךְ, וְקוֹרְאִים עָלֶיהָ (דברים כב) כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל דַּוְקָא. וּבֵאֲרוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּמְקוֹמוֹ, מִי שֶׁשָּׂם עֲלִילוֹת דְּבָרִים עַל אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה וּמוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רַע - כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיא לְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל סְתָם.

וְאַזְלָא הָא, כִּי הָא דְּאָמַר רִבִּי חִיָּיא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, בְּתוּלָה יָרְתָא שָׁבַע בְּרָכוֹת, דְּאִתְבָּרְכָא בְּשָׁבַע, בְּגִין דִּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל יָרְתָא שָׁבַע בִּרְכָן, וְעַל דָּא אִתְקְרֵי בַּת שָׁבַע.

וְהָלַךְ זֶה, כְּמוֹ זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּתוּלָה יָרְשָׁה שֶׁבַע בְּרָכוֹת, שֶׁמִּתְבָּרֶכֶת בְּשֶׁבַע, מִשּׁוּם שֶׁבְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל יָרְשָׁה שֶׁבַע בְּרָכוֹת, וְעַל זֶה נִקְרֵאת בַּת שָׁבַע.

וְאִנְתְּתָא אַחֲרָא, מַאן בִּרְכָאן דִּילָהּ. בִּרְכָתָא דְּבֹעַז וְרוּת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (רות ד) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יִתֵּן יְיָ' אֶת וְגוֹ', דְּוַדַּאי בְּתוּלָה בְּז' אִתְבָּרְכָא, וְלָא אִתְּתָא אַחֲרָא בְּרָזָא דָּא. כֵּיוָן דְּמָטוּ בַּחֲקַל חַד, חָמוּ אֵילָנִין, יָתְבוּ תְּחוֹתַיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא צָחוּתָא דְּמַלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. נָתִיב.

וְאִשָּׁה אַחֶרֶת, מִי הַבְּרָכוֹת שֶׁלָּהּ? בִּרְכַּת בֹּעַז וְרוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (רות ד) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים עֵדִים יִתֵּן ה' אֶת וְגוֹ'. שֶׁוַּדַּאי בְּתוּלָה מִתְבָּרֶכֶת בְּשֶׁבַע, וְלֹא אִשָּׁה אַחֶרֶת בְּסוֹד זֶה. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד, רָאוּ אִילָנוֹת וְיָשְׁבוּ תַּחְתֵּיהֶם. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הֲרֵי צַחוּת שֶׁל דִּבְרֵי תוֹרָה. נָשַׁב.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה כז) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ'. וְהָיָה בְּיוֹם הַהוּא, מַאן בַּיּוֹם הַהוּא. אֶלָּא הַהוּא יוֹמָא דְּאִתְיְדַע לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיְיָ'. תּוּ, בַּיּוֹם הַהוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל לח) בְּיוֹם בֹּא גּוֹג עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כז) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְגוֹ'. וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא, מַה זֶּה בַּיּוֹם הַהוּא? אֶלָּא אוֹתוֹ יוֹם הַיְדוּעַ לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יְוֻדַּע לַה'. עוֹד בַּיּוֹם הַהוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לח) בְּיוֹם בֹּא גוֹג עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל.

יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל. מַה לָּן בֵּיהּ, אִי הוּא רַב אוֹ זְעֵיר. אֶלָּא הַהוּא שׁוֹפָר עִלָּאָה, דְּבֵיהּ נָפְקִין עָבְדִין לְחֵירוּ תְּדִיר, וְהַאי אִיהוּ יוֹבְלָא, דְּיוֹבְלָא עִלָּאָה וְרַבְרְבָא הוּא. וְכַד הַאי אִתְּעַר, כָּל חֵירוּ דְּעָלְמִין מִתְעָרִין בֵּיהּ, וְהַהוּא אִקְרֵי שׁוֹפָר גָּדוֹל.

יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל. מַה לָּנוּ בּוֹ אִם הוּא גָּדוֹל אוֹ קָטָן? אֶלָּא אוֹתוֹ הַשּׁוֹפָר הָעֶלְיוֹן שֶׁבּוֹ יוֹצְאִים הָעֲבָדִים לַחֲרוּת תָּמִיד, וְזֶהוּ הַיּוֹבֵל, שֶׁהַיּוֹבֵל עֶלְיוֹן וְגָדוֹל הוּא. וּכְשֶׁזֶּה מִתְעוֹרֵר, כָּל הַחֵרוּת שֶׁל הָעוֹלָמוֹת מִתְעוֹרְרִים בּוֹ, וְהַהוּא נִקְרָא שׁוֹפָר גָּדוֹל.

וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר. הָאֲבוּדִים מִבְּעֵי לֵיהּ, אוֹ הַנֶּאֱבָדִים, מַאי הָאוֹבְדִים. הָאוֹבְדִים מַמָּשׁ, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּאַרְעָא אַחֲרָא, וּמַאן דְּשָׁארִי בְּאַרְעָא אַחֲרָא, יָנִיק מֵרְשׁוּתָא אַחֲרָא וּכְאִלּוּ לָא שַׁרְיָא בִּמְהֵימְנוּתָא, בְּגִין כָּךְ אוֹבְדִים אִקְרוּן. אוֹבְדִים אִינּוּן בְּכָל סִטְרִין, דְּכַד יִשְׂרָאֵל שַׁרְיָין בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, זַכָּאִין, זַכָּאִין תָּדִיר בְּכֹלָּא, זַכָּאן לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר. הָאֲבוּדִים צָרִיךְ הָיָה לוֹ לִכְתֹּב!, אוֹ הַנֶּאֱבָדִים. מַה זֶּה הָאוֹבְדִים? הָאוֹבְדִים מַמָּשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהֵם בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת, וּמִי שֶׁשָּׁרוּי בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת יוֹנֵק מֵרְשׁוּת אַחֶרֶת, וּכְאִלּוּ לֹא שָׁרוּי בֶּאֱמוּנָה, מִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָאִים אוֹבְדִים. הֵם אוֹבְדִים בְּכָל הַצְּדָדִים, שֶׁכַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, הֵם צַדִּיקִים, צַדִּיקִים תָּמִיד בַּכֹּל, צַדִּיקִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

השלמה מההשמטות (מחלק א' סימן כ"ב)

וְשָׁחֲטוּ הַפֶּסַח אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִבְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ סְבוּ דַּחֲלָא דְמִצְרָיִם וְתִפְסוּן לֵיהּ וְיֵהֵא אָסוּר וְתַפִּיס תְּלָתָא יוֹמִין וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה אַפִּיקוּ לֵיהּ לְדִינָא וְאִתְכְּנָשׁוּ עֲלֵיהּ לְקַטָּלֵיהּ, וְיֵחְמוּן לֵיהּ מִצְרָאֵי הֵיךְ אָתוּן עַבְדִין בֵּיהּ דִּינָא. וְדָא קַשְׁיָא לְהוּ מִכָּל מַכְתְּשִׁין דְּעַבַד לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִינּוּן דִּינִין דְּעָבְדוּ בְּדָחֲלֵיהוֹן. לָבָתַר דָּיְינִין לֵיהּ בְּנוּרָא בְּגִין דְּכְתִיב (דברים ז') פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (שמות י"ב) אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא, דְּלָא יֵימְרוּן בְּתִיאוּבְתָּא דְּדָחֲלָא אֲכָלִין לֵיהּ, אֶלָּא אַתְקִינוּ לֵיהּ צְלִי וְלֹא מֻבוּשָׁל דְּאִילּוּ מֻבוּשָׁל יְהֵא טָמִיר וְלָא יְחֲמוּן לֵיהּ, אֶלָּא תַּקִּינוּ לֵיהּ מוֹקָדָא בְּנוּרָא דְּרִיחֵיהּ נוֹדֵף. וְתוּ רֵישֵׁיהּ עָלֵיהּ, דְּלָא יֵימְרוּן דְּחַיָּה אוֹ דְמֵלָּה אַחֲרָא הִיא. וְתוּ עָצָם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ, אֶלָּא דְּיֵחְמוּן גַּרְמוֹי רָמָאן בְּשׁוּקָא וְלָא יַכְלִין לְשֵׁזָבָא לֵיהּ וְעַל דָּא כְּתִיב (במדבר ל"ג) וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְיָ שְׁפָטִים.

וְשָׁחֲטוּ הַפֶּסַח. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִבֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ קְחוּ יִרְאַתֶם שֶׁל מִצְרַיִם וְתִפְסוּ אוֹתוֹ, וְיִהְיֶה אָסוּר וְתַפּוּס שְׁלֹשָׁה יָמִים, וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי הוֹצִיאוּ אוֹתוֹ לְדִין וְתִתְכַּנְּסוּ עָלָיו לְהָרְגוֹ, וְיִרְאוּ אוֹתוֹ הַמִּצְרִים

אֵיךְ אַתֶּם עוֹשִׂים בּוֹ דִּין, וְזֶה קָשֶׁה לָהֶם מִכָּל הַמַּכּוֹת שֶׁעָשָׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֶלּוּ הַדִּינִים שֶׁעָשׂוּ בֶּאֱלֹהֵיהֶם. וְאַחַר כְּךָ דָּנִים אוֹתוֹ בָּאֵשׁ, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (דברים ז) פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (שמות יב) אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ בְּתַאֲבוֹן שֶׁל פֶּסַח אָכְלוּ אוֹתוֹ, אֶלָּא תְּתַקְּנוּ אוֹתוֹ צָלִי וְלֹא מְבֻשָּׁל. שֶׁאִם הָיָה מְבֻשָּׁל, יְהֵא מָסְתָּר וְלֹא יִרְאוּ אוֹתוֹ. אֶלָּא תַּקְּנוּ אוֹתוֹ צָלוּי בָּאֵשׁ, שֶׁרֵיחוֹ נוֹדֵף. וְעוֹד, רֹאשׁוֹ עָלָיו, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁחַיָּה אוֹ דָּבָר אַחֵר הִיא. וְעוֹד, עֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ, אֶלָּא שֶׁיִּרְאוּ עַצְמוֹתָיו מֻשְׁלָכִים בַּשּׁוּק וְלֹא יִהְיוּ יְכוֹלִים לְהַצִּיל אוֹתוֹ, וְעַל זֶה כָּתוּב (במדבר לג) וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים.

הַהוּא קַדְמָאָה דְּאִשְׁתַּכַּח בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא וְאָרִיךְ בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּאִיהוּ קַיָּימָא בְּדַרְגָּא דְּצַדִּיק שְׁכִינְתָּא, וְדָא אִיהוּ רָזָא (משלי ח') וּמְשָׁחֲרַי יִמְצָאוּנְנִי, דָּא סָלִיק בִּסְלִיקוּ עִלָּאָה. וְאִי תֵּימָא הַא תָּנֵינָן בְּשַׁעְתָּא דְּאָתֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא וְלָא אַשְׁכַּח תַּמָּן עֲשָׂרָה מִיָּד כּוֹעֵס. לְמַלְכָּא דְּשָׁלַח לְכָל מַלְכֵי (ס"א אנשי) מְדִינְתָּא דְּיִשְׁתַּכְּחוּן עִמֵּיהּ בְּיוֹם פְּלַן בְּדוּךְ פְּלַן. עַד דַּהֲווּ מְזַמְּנֵי גַּרְמַיְיהוּ אִינּוּן בְּנֵי מַתָּא אַקְדִּים חַד וְאָתָא לְהַהוּא אֲתַר בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ אָתָא מַלְכָּא אַשְׁכַּח לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְּאַקְדִּים תַּמָּן. אֲמַר לֵיהּ בְּנֵי מַתָּא פְּלוֹנִית אֶן אִינּוּן. אֲמַר לֵיהּ, מָארֵי, אֲנָא אֶקְדִּימְנָא מִנַּיְיהוּ וְהָא אִינּוּן אַתְיָין אֲבַתָּרַאי לְפִקּוּדָא דְמַלְכָּא. כְּדֵין טָב בְּעֵינֵי מַלְכָּא וְיָתִיב תַּמָּן בַּהֲדֵיהּ וּמִשְׁתָּעֵי עִמֵּיהּ וְאִתְעֲבִיד רְחִימָא דְמַלְכָּא. בֵּין כַּךְ אָתוּ כָּל עַמָּא וְאִתְפַּיְיס עִמַּיְיהוּ.

אוֹתוֹ רֹאשׁוֹן שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּמַאֲרִיךְ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּמַדְרֵגָה שֶׁל צַדִּיק עִם הַשְּׁכִינָה, וְזֶהוּ סוֹד (משלי ח) וּמְשַׁחֲרַי יִמְצָאֻנְנִי. זֶה עוֹלֶה בְּמַדְרֵגָה רִאשׁוֹנָה. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי שָׁנִינוּ, בְּשָׁעָה שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא מוֹצֵא שָׁם עֲשָׂרָה - מִיָּד כּוֹעֵס. מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁשָּׁלַח לְכָל מַלְכֵי (אנשי) הַמְּדִינָה שֶׁיִּמָּצְאוּ עִמּוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. עַד שֶׁהָיוּ מְכִינִים עַצְמָם אֵלּוּ בְּנֵי הָעִיר, הַקְּדִים אֶחָד וּבָא לְאוֹתוֹ מָקוֹם. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ בָּא הַמֶּלֶךְ וּמָצָא לְאוֹתוֹ אָדָם שֶׁהִקְדִּים שָׁם. אָמַר לוֹ, בְּנֵי עִיר פְּלוֹנִית הֵיכָן הֵם? אָמַר לוֹ, אֲדוֹנִי, אֲנִי הִקְדַּמְתִּי מֵהֶם וְהִנֵּה הֵם בָּאִים אַחֲרַי לְצִוּוּי הַמֶּלֶךְ. אֲז טוֹב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְיוֹשֵׁב שָׁם עִמּוֹ וּמְדַבֵּר עִמּוֹ וְנַעֲשָׂה אָהוּב שֶׁל הַמֶּלֶךְ. בֵּין כָּךְ בָּאוּ כָּל הָעָם וְהִתְפַּיֵּס עִמָּהֶם.

אֲבָל אִי בְּנֵי מַתָּא לָא אַתְיָין וְחַד לָא אַקְדִּים וְאִשְׁתְּעֵי קַמֵּי מַלְכָּא לְאַחֲזָאָה (לאתחזאה) בְּגִינֵהוֹן. מִיָּד כַּעַס מַלְכָּא. מָה כְּתִיב (ישעיה נ') מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ. וּמַאן דְּאִשְׁתְּעֵי בְּבֵי כְּנִישְׁתָּא וַוי לֵיהּ דְּאַחֲזֵי פִּרוּדָא. וַוי לֵיהּ דְּגָרַע מְהֵימְנוּתָא, וַוי לֵיהּ דְּלֵית לֵיהּ חוּלָקָא בֶּאֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאַחֲזֵי לֵיהּ אֱלָהָא. וְלָא אִשְׁתְּכַח תַּמָּן, וְאַנְהִיג קְלָנָא בְּתַקִּיפָא עִלָּאָה. כָּל גּוֹנָנִין טָבִין בְּחֶלְמָא בָּר מִתְכְּלָא בְּגִין דְּאִיהוּ כּוּרְסַיָּיא לְמֵידָן דִּינִין דְּנִשְׁמָתִין וְהָא דַרְגָּא חָדָא אִיהוּ. אֶלָּא בְּשַׁעְתָּא דְּקַיְימֵי בְּדִינֵי נַפְשָׁא כְּדֵין אִיהוּ גּוֹנָן תְּכֶלָּא וְהָא אוּקְימְנָא.

אֲבָל אִם בְּנֵי הָעִיר לֹא בָּאִים וְאֶחָד לֹא מַקְדִּים וּמְדַבֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לְהַרְאוֹת בִּשְׁבִילָם, מִיָּד כּוֹעֵס הַמֶּלֶךְ. מַה כָּתוּב? (ישעיה נ) מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ. וּמִי שֶׁמְּדַבֵּר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת - אוֹי לוֹ שֶׁמַּרְאֶה פְּרוּדוֹ! אוֹי לוֹ שֶׁגּוֹרֵעַ

מֵהֲאֻמּוּנָה! אוֹי לוֹ שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁמַּרְאֶה שֶׁאֵין לוֹ אֱלוֹהַּ וְלֹא נִמְצָא שָׁם, וּמַנְהִיג קְלוֹן בְּגִבּוֹרָה הָעֶלְיוֹנָה. כָּל הַצְּבָעִים טוֹבִים בַּחֲלוֹם חוּץ מִתְּכֵלֶת, מִשּׁוּם שֶׁהוּא כִּסֵּא לְדִין דִּינִים שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת, וַהֲרֵי מַדְרֵגָה אַחַת הִיא. אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמְדִים בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, אָז הוּא צֶבַע תְּכֵלֶת, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ.

וּבְשַׁעְתָּא דְּחָמֵי בַּר נָשׁ לְהַאי גַּוְונָא אִדְכַּר בַּר נָשׁ לְמֶעְבַּד פִּקּוּדָא דְּמָארֵיהּ כְּגַוְונָא דְנָחֵשׁ דַּהֲווּ חֲמָאן לֵיהּ וַהֲווּ דַּחֲלֵי מִקַּמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּמְנַטְרִין גַּרְמַיְיהוּ, וּבְהַהוּא דְּחִילוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סַלְקָא עֲלַיְיהוּ מַיָּא וְאִתְכַּסְיָין. מָאן גָּרַם לוֹן, הַהוּא נָחָשׁ, הַהוּא רְצוּעָה דְּמִסְתַּכְּלָאן בֵּיהּ אוּף הֲכִי תְּכֵלֶת וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ מֵהַהוּא דְּחִילוּ דִּילֵיהּ: (עד כאן מההשמטות)

וּבְשָׁעָה שֶׁרוֹאֶה אָדָם לָזֶה הַצֶּבַע, נִזְכָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת מִצְוַת אֲדוֹנוֹ, כְּגוֹן הַנָּחָשׁ שֶׁהָיוּ רוֹאִים אוֹתוֹ וְהָיוּ יְרֵאִים מִפְּנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְשׁוֹמְרִים עַצְמָם, וּבְאוֹתָהּ יִרְאָה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלָה עֲלֵיהֶם מַיִם וּמִתְכַּסִּים. מִי גָּרַם לָהֶם? אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, אוֹתָהּ רְצוּעָה שֶׁמִּסְתַּכְּלִים בָּהּ. אַף כָּךְ הַתְּכֵלֶת - וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'. מֵאוֹתָהּ יִרְאָה שָׁלוּ:

דָּבָר אַחֵר וּבָאוּ הָאוֹבְדִים, מַאן אִינּוּן. אִלֵּין צַדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. דְּאִקְרוּן אוֹבְדִים. מְנָלָן. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (ירמיה ט) עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ, אֲבוּדָה אוֹ נֶאֱבֶדֶת לָא כְּתִיב, אֶלָּא אָבְדָה הָאָרֶץ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. צַדִּיק, דִּכְתִיב, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבָד, אָבוּד אוֹ נֶאֱבָד לָא כְּתִיב, אֶלָּא אָבָד, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

דָּבָר אַחֵר וּבָאוּ הָאוֹבְדִים, מִי הֵם? אֵלּוּ הַצַּדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאִים אוֹבְדִים. מִנַּיִן לָנוּ? כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (ירמיה ט) עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ. לֹא כָתוּב אֲבוּדָה אוֹ נֶאֱבֶדֶת, אֶלָּא אָבְדָה הָאָרֶץ, זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הַצַּדִּיק, שֶׁכָּתוּב (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבָד. לֹא כָתוּב אָבוּד אוֹ נֶאֱבָד, אֶלָּא אָבָד, וַהֲרֵי פֵּרַשְׁוּהָ.

וְאִי תֵּימָא, וּבָאוּ, מַאן אָתֵי אַתְיָין אִלֵּין אוֹבְדִים. אֶלָּא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא. צַדִּיק, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, דִּכְתִיב (תהלים קכו) בְּשׁוּב יְיָ' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן, בְּגִין דְּיֵיתוּב לְאַתְרֵיהּ, וְיֵיתֵי לְאִתְחַבְּרָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר. וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם, מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא מִלָּה דָּא דְּהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, כִּבְיָכוֹל, יִשְׂרָאֵל לָא יִפְקוּן מִן גָּלוּתָא, אֶלָּא בִּשְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, וְאִינּוּן נָדָחִים הִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ'.

וְאִם תֹּאמַר, וּבָאוּ, מֵאֵיזֶה מָקוֹם בָּאִים הָאוֹבְדִים הַלָּלוּ? אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מִן הַגָּלוּת. וְהַצַּדִּיק, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּהָ, שֶׁכָּתוּב (תהלים קכו) בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן, כְּדֵי שֶׁיָּשׁוּב לִמְקוֹמוֹ וְיָבֹא לְהִתְחַבֵּר עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל כֵּן, וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר, וְהִשְׁתַּחֲווּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם. מַה זֶּה אוֹמֵר? אֶלָּא הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, כִּבְיָכוֹל לֹא יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת אֶלָּא עִם הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּהָ, וְאוֹתָם נִדָּחִים הִשְׁתַּחֲווּ לַה'.

תּוּ אָמַר רִבִּי אַבָּא, כְּתִיב, (תהלים קכא) יְיָ' יִשְׁמוֹר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. יִשְׁמָר צֵאתְךָ תִּינַח. אֶלָּא וּבוֹאֶךָ, מַאי קָא מַיְירֵי, דְּהָא מַאן דְּעָאל לְבֵיתֵיהּ לָא מִסְתָּפֵי. אֶלָּא הַאי

בַּר נָשׁ דְּשַׁוֵּי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא לְבֵיתֵיהּ, בְּמִלִּין דִּשְׁמָא עִלָּאָה, הַאי אִתְנְטִיר מִכֹּלָּא. כַּד נָפִיק הַהוּא דְּמָדוֹרֵיהּ לְתַרְעָא דְּבֵיתֵיהּ, זָקִיף וְחָמֵי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, וְעַיְּין (ס"א נעיץ) בְּפִתְחֵיהּ. כַּד נָפִיק בַּר נָשׁ, הוּא אוֹזִיף לֵיהּ, וְנָטִיר לֵיהּ. כַּד עָיֵיל לְבֵיתֵיהּ, הוּא אַכְרִיז קָמֵיהּ, אִזְדַּהֲרוּ בִּיקָרָא דְּדִיוּקְנָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְכָל דָּא, בְּגִין הַהוּא רְשִׁימָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְרְשִׁים בְּתַרְעֵיהּ.

עוֹד אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּתוּב (שם קכא) ה' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. יִשְׁמָר צֵאתְךָ בָּרוּר, אֶלָּא וּבוֹאֶךָ מַה זֶּה אוֹמֵר? שֶׁהֲרֵי מִי שֶׁנִּכְנָס לְבֵיתוֹ אֵינוֹ פּוֹחֵד. אֶלָּא הָאָדָם הַזֶּה שֶׁשָּׁם רֹשֶׁם קָדוֹשׁ לְבֵיתוֹ בְּדִבְרִים שֶׁל הַשֵּׁם הָעֶלְיוֹן, זֶה נִשְׁמָר מֵהַכֹּל. וּכְשֶׁיּוֹצֵא הַהוּא שֶׁמְּדוֹרוֹ לְשַׁעַר בֵּיתוֹ, זוֹקֵף וְרוֹאֶה אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וּמְעַיֵּן (נעוץ) בְּפִתְחוֹ. כְּשֶׁיּוֹצֵא הָאָדָם, הוּא מְלֻוֶּה אוֹתוֹ וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ. כְּשֶׁנִּכְנָס לְבֵיתוֹ הוּא מַכְרִיז לְפָנָיו: הִזָּהֲרוּ בַּדְּיוֹקָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ! וְכָל זֶה מֹשִׁיב אוֹתוֹ הָרֹשֶׁם שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּרְשָׁם בַּשַּׁעַר שֶׁלּוֹ. וְלָמָּה דַּי לֵיהּ לְבַר נָשׁ דְּאִתְנְטַר בְּבֵיתֵיהּ, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לֵיהּ כַּד עָיֵיל, וְכַד נָפִיק. דִּכְתִיב, יְיָ' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְלֹא דַי לוֹ לָאָדָם שֶׁנִּשְׁמָר בְּבֵיתוֹ, אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ כְּשֶׁנִּכְנָס וּכְשֶׁיּוֹצֵא, שֶׁכָּתוּב ה' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

דף רסז.

תָּא חֲזֵי, הַאי רוּחָא בִּישָׁא דְּשָׁארִי (דף רס"ז ע"א) בֵּין תַּרְעֵי. וַוי לֵיהּ לְבַר נָשׁ, דְּלָא יָדַע לְאִזְדַּהֲרָא מִנַּיְיהוּ, וְלָא רָשִׁים לְפִתְחָא דְּבֵיתֵיהּ שְׁמָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, דְּיִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ. דְּהָא אִית לֵיהּ תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחָמֵשׁ שַׁמְשִׁין בִּישִׁין מְקַטְרְגִין, כָּל חַד מְשַׁמֵּשׁ יוֹמֵיהּ, וְכֻלְּהוּ מְשַׁתְּכְחֵי עִמֵּיהּ כָּל יוֹמֵי שַׁתָּא, וּמְקַטְרְגֵי בֵּיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. וְכֻלְּהוּ מְשַׁתְּכְחֵי בֵּיהּ בְּיוֹמָא וּבְלֵילְיָא. בְּיוֹמָא, לְקַטְרָגָא לֵיהּ. בְּלֵילְיָא, לְצַעֲרָא לֵיהּ בְּחֶלְמֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, הָרוּחַ הָרָעָה הַזּוֹ שֶׁשְּׁרוּיָה בֵּין הַשְּׁעָרִים, אוֹי לוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ לְהִזָּהֵר מִמֶּנּוּ וְלֹא רוֹשֵׁם עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ אֶת הַשֵּׁם הָעֶלְיוֹן הַקָּדוֹשׁ שֶׁיִּמָּצֵא עִמּוֹ, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה שְׁמָשִׁים רָעִים שֶׁמְּקַטְרְגִים, כָּל אֶחָד מְשַׁמֵּשׁ בְּיוֹמוֹ, וְכֻלָּם נִמְצָאִים עִמּוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וּמְקַטְרְגִים עָלָיו לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְכֻלָּם נִמְצָאִים עִמּוֹ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. בַּיּוֹם לְקַטְרֵג לוֹ, בַּלַּיְלָה לְצַעֵר אוֹתוֹ בַּחֲלוֹמוֹ.

כַּד נָפִיק לְקַטְרָגָא לֵיהּ, כַּד עָאל, שַׁוְוִין יְדַיְיהוּ עָלֵיהּ דְּכִתְפֵּיהּ, וְאָמְרִין לֵיהּ, וַוי לֵיהּ לְפָלָנְיָא דְּנָפַק מֵרְשׁוּתָא דְּמָארֵיהּ. וַוי לֵיהּ לְפָלָנְיָא בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּגִין כָּךְ בָּעָאן בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, לְמֶהֱוֵי רְשִׁימִין בְּכֹלָּא, לְמֶהֱוֵי רְשִׁימִין בִּרְשִׁימָא דְּמָארֵיהוֹן, לְאִזְדַּעְזָעָא מִנַּיְיהוּ כָּל סִטְרִין זִינִין בִּישִׁין, לְמֶהֱוֵי נְטִירִין בְּהַאי עָלְמָא, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. זַכָּאִין חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, עֲלַיְיהוּ כְּתִיב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ וְגוֹ'. (דברים ו') וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. רִבּוֹי יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיה נב) וַעֲתָּה מַה לִּי פֹּה נְאֻם יְיָ' כִּי לֻקַּח עַמִּי חִנָּם

וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל אַף עַל גַּב דְּחוֹבַיְיהוּ גָּרְמוּ לְאִסְתַּלְּקָא מִבֵּינַיְיהוּ, וְאִתְבָּדְרוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא, הוּא תָּבַע עֻלְבּוֹנָא דִּלְהוֹן.

כְּשֶׁיּוֹצֵא לְקַטְרֵג עֲלֵיו, כְּשֶׁנִּכְנָס, שָׂמִים יָדֵיהֶם עַל כְּתֵפוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ: אוֹי לוֹ לְפָלוֹנִי שֶׁיָּצָא מֵרְשׁוּת אֲדוֹנוֹ! אוֹי לוֹ לְפָלוֹנִי בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא! מִשּׁוּם כָּךְ צְרִיכִים בְּנֵי הָאֱמוּנָה לִהְיוֹת רְשׁוּמִים בַּכֹּל, לִהְיוֹת רְשׁוּמִים בָּרֹאשָׁם שֶׁל רִבּוֹנָם, שֶׁיִּזְדָּעְזְעוּ מֵהֶם כָּל הַצְּדָדִים הַמִּינִים הָרָעִים, שֶׁיִּהְיוּ שְׁמוּרִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ וְגוֹ'. וְאַהֲבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (שם נב) וְעַתָּה מַה לִּי פֹּה נְאֻם ה' כִּי לֻקַּח עַמִּי חִנָּם וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה אַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אַף עַל גַּב שֶׁחַטָּאֵיהֶם גָּרְמוּ לְהִסְתַּלֵּק מִבֵּינֵיהֶם וְהִתְפַּזְּרוּ בֵּין הָעַמִּים, הוּא תּוֹבֵעַ אֶת עֶלְבּוֹנָם.

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרָאֵל שָׁרָאן בְּאַרְעָהוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשָׁע בְּגִנְתֵּיהּ, וְקָרִיב לְגַבַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַע קָלֵיהוֹן, וְאִשְׁתְּבַח בְּהוּ.

וּבֹא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִים בְּאַרְצָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּגַנּוֹ וּמִתְקָרֵב לְיִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹמֵעַ קוֹלָם וּמִשְׁתַּבֵּחַ בָּהֶם.

כֵּיוָן דְּגָרְמוּ חוֹבַיְיהוּ, וְאִתְגְּלֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא עָאל בְּגִנְתֵּיהּ, וְלָא מִשְׁתַּעֲשָׁע בֵּיהּ. וְלָא עוֹד, אֶלָּא דְּאִיהוּ צָוַוח וְאָמַר, וְעַתָּה מַה לִּי פֹּה נְאֻם יְיָ', וּכְתִיב הָתָם (תהלים קלב) פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּיתִיהָ. כִּי לֻקַּח עַמִּי חִנָּם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה נב) חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם.

כֵּיוָן שֶׁגָּרְמוּ חֲטָאֵיהֶם וְהָגְלוּ יִשְׂרָאֵל מֵהָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא נִכְנָס לְגַנּוֹ וְלֹא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בּוֹ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהוּא צוֹוֵחַ וְאוֹמֵר, וְעַתָּה מַה לִּי פֹּה נְאֻם ה'? וְכָתוּב שָׁם, (תהלים קלב) פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּיתִיהָ. כִּי לֻקַּח עַמִּי חִנָּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נב) חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם.

וּמֵהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְגְּלִיאוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָהוֹן, לָא אִשְׁתְּכַח חֶדְוָותָא קָמֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה נ) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם. וְכָל דָּא, בְּגִין רְחִימוּתָא דְּלֵהוֹן, דְּרָחִים לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלאכי א) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְיָ'. (ועל דא) וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. וְאָהַבְתָּ: דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְקַשְּׁרָא בֵּיהּ בִּרְחִימוּתָא עִלָּאָה, דְּכָל פּוּלְחָנָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמִפְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיפְלַח בִּרְחִימוּ. דְּלֵית לֵךְ פּוּלְחָנָא, כְּמוֹ רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רִבִּי אַבָּא אָמַר, הָנֵי מִלֵּי כְּלָלָא דְּאוֹרַיְיתָא אִינּוּן, בְּגִין דְּעֻשָּׁר אֲמִירָן דְּאוֹרַיְיתָא, הָכָא אִתְכְּלִילוּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא.

וּמֵאוֹתוֹ יוֹם שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצָם לֹא נִמְצֵאת שִׂמְחָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נ) אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם. וְכָל זֶה מִשּׁוּם אַהֲבָתָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי א) אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר ה'. (ועל זה) וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאַהֲבָתְךָ, שֶׁצְּרִיךְ אָדָם לְהִתְקַשֵּׁר עִמּוֹ בְּאַהֲבָה עֶלְיוֹנָה. שֶׁכָּל עֲבוֹדָה שֶׁאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁיַּעֲבֹד בְּאַהֲבָה,

שֶׁאֵין לְךָ עֲבוֹדָה כְּמוֹ אַהֲבַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רַבִּי אַבָּא אָמַר, הַדְּבָרִים הַלָּלוּ הֵם הַכְּלָל שֶׁל הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁעֶשֶׂר הָאֲמִירוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה כָּאן נִכְלְלוּ, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים.

תָּא חֲזֵי, לֵית לָךְ מִלָּה בַּחֲבִיבוּתָא קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמַאן דְּרָחִים לֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת. וּמַה הוּא. כְּמָה דִּכְתִיב, בְּכָל לְבָבְךָ. בְּכָל, מַאי קָא מַיְירֵי, בִּלְבָבְךָ מִבָּעֵי לֵיהּ. בְּנַפְשְׁךָ, בְּמְאֹדֶךָ, מַהוּ בְּכָל לְבָבְךָ. אֶלָּא לְאַכְלְלָא תְּרֵין לִבִּין, חַד טַב וְחַד בִּישׁ. בְּכָל נַפְשְׁךָ: חַד טַב, וְחַד בִּישׁ. בְּכָל מְאֹדֶךָ, דָּא לָא אַתְיָא לְדָרָשָׁא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַאֲפִילּוּ הַאי לִדְרָשָׁא הוּא. מַאי טַעְמָא. בֵּין דְּנָפַל לֵיהּ מָמוֹנָא מִירוּתָא, אוֹ מִסְטָרָא אַחֲרָא, אוֹ בֵּין דְּאִיהוּ רָוּוח לֵיהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּכָל מְאֹדֶךָ.

בֹּא וּרְאֵה, אֵין לְךָ דָּבָר בַּחֲבִיבוּת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמוֹ שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ כָּרָאוּי. וּמַה הוּא? כַּכָּתוּב בְּכָל לְבָבְךָ. בְּכָל, מַה זֶּה אוֹמֵר? הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִכְתֹּב בִּלְבָבְךָ, בְּנַפְשְׁךָ, בִּמְאֹדֶךָ. מַהוּ בְּכָל לְבָבְךָ? אֶלָּא לְהַכְלִיל שְׁנֵי לְבָבוֹת, אֶחָד טוֹב וְאֶחָד רַע. בְּכָל נַפְשְׁךָ, אֶחָד טוֹב וְאֶחָד רַע. בְּכָל מְאֹדֶךָ, זֶה לֹא בָא לִדְרָשָׁה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַאֲפִילּוּ זֶה הוּא לִדְרָשָׁה. מָה הַטַּעַם? בֵּין שֶׁנִּפַּל לוֹ מָמוֹן מִיֵּרֵשָׁה, אוֹ מִצַּד אַחֵר, אוֹ בֵּין שֶׁהוּא הִרְוִיחַ אוֹתוֹ, וְעַל זֶה כָּתוּב בְּכָל מְאֹדֶךָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַהֲדְרָנָא לְקַרָא וְאַהֲבְתָּ. מַאן דְּרָחִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעֲטָר בְּחֶסֶד מִכָּל סִטְרִין, וְעָבִיד חֶסֶד בְּכוּלָּא, וְלָא חַיִיס עַל גּוּפֵיהּ וְעַל מָמוֹנֵיהּ. מְנָלָן. מֵאַבְרָהָם. כְּמָה דְּאִתְמַר, דְּהָא לָא חָס בִּרְחִימוּתָא דְּמָארֵיהּ, עַל לִבֵּיהּ, (דהוא יצריה) וְעַל נַפְשֵׁיהּ, וְעַל מָמוֹנֵיהּ. עַל לִבֵּיהּ לָא אַשְׁגַּח, עַל רְעוּתָא דִּילֵיהּ, בְּגִין רְחִימוּתָא דְּמָארֵיהּ. עַל נַפְשֵׁיהּ, דְּלָא חָס עַל בְּרֵיהּ, וְעַל אִתְּתֵיהּ, בְּגִין רְחִימוּתָא דְּמָארֵיהּ. עַל מָמוֹנֵיהּ, דְּהֲוָה קָאִים בְּפָרַשַׁת אָרְחִין, וְאַתְקִין מְזוֹנֵי לְכָל עָלְמָא. בְּגִין כָּךְ, אִתְעֲטָר בְּעַטָרָא דְּחֶסֶד. כְּמָה דִּכְתִיב, (מיכה ז) חֶסֶד לְאַבְרָהָם. וּמַאן דְּאִתְקְשַׁר בִּרְחִימוּתָא דְּמָארֵיהּ, זָכֶה לְהַאי. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּעָלְמִין כֻּלְּהוּ מִתְבָּרְכָן בְּגִינֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה, אַל תִּקְרֵי יְבָרְכוּכָה, אֶלָּא יְבָרְכוּ כ"ה. (דכתיב, (בראשית יב) ונברכו בך כל משפחות האדמה)

אָמַר רַבִּי אַבָּא, חַזַרְנוּ לַפְּסוּק שֶׁל וְאָהַבְתָּ. מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִתְעַטֵּר בְּחֶסֶד מִכָּל הַצְּדָדִים וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם הַכֹּל, וְלֹא חָס עַל גּוּפוֹ וְעַל מָמוֹנוֹ. מִנַּיִן לָנוּ? מֵאַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שֶׁהֲרֵי לֹא חָס בְּאַהֲבַת רִבּוֹנוֹ עַל לִבּוֹ (שהוא יצרו) וְעַל נַפְשׁוֹ וְעַל מָמוֹנוֹ. עַל לִבּוֹ לֹא הִשְׁגִּיחַ, עַל רְצוֹנוֹ, מִשּׁוּם אַהֲבַת רִבּוֹנוֹ. עַל נַפְשׁוֹ - שֶׁלֹּא חָס עַל בְּנוֹ וְעַל אִשְׁתּוֹ בִּשְׁבִיל אַהֲבַת רִבּוֹנוֹ. עַל מָמוֹנוֹ - שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּפָרַשַׁת דְּרָכִים וּמְתַקֵּן מְזוֹנוֹת לְכָל הָעוֹלָם. מִשּׁוּם כָּךְ הִתְעַטֵּר בַּעֲטָרָה שֶׁל חֶסֶד, כַּכָּתוּב (מיכה ז) חֶסֶד לְאַבְרָהָם. וּמִי שֶׁמִּתְקַשֵּׁר בְּאַהֲבַת רִבּוֹנוֹ זוֹכֶה לָזֶה, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת מִתְבָּרְכִים בְּגָלָלוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה. אַל תִּקְרֵי יְבָרְכוּכָה, אֶלָּא יְבָרְכוּ כ"ה. (שכתוב (בראשית יב) ונברכו בך כל משפחות האדמה).

דף רסז:

יוֹמָא חַד, הֲוָה חָלֵשׁ רִבִּי יוֹסֵי, עָאל (עאלו) לְגַבֵּיהּ רִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יִצְחָק, חָמוּ לֵיהּ דְּהֲוָה נָפִיל עַל אַנְפּוֹי וְנָאִים. יָתְבוּ. כַּד אִתְּעַר, חָמוּ לֵיהּ לְאַנְפּוֹי דְּחַיְיכִין. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, מִלָּה חַדְתָּא חֲמֵיתָא. (דף רס"ז ע"ב) אָמַר לֵיהּ וַדַּאי, דְּהַשְׁתָּא סַלְּקָא נַפְשִׁי, וְחָמֵית יְקָרָא, מֵאינּוּן דְּמָסְרוּ גַּרְמַיְיהוּ עַל קְדוּשָּׁה דְּמָארֵיהוֹן, דַּהֲווֹ עָאלִין בְּתְלֵיסָר נַהֲרֵי דְּאַפַּרְסְמוֹנָא דַּכְיָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשָׁע בְּהוּ. וַחֲמֵינָא מַה דְּלָא יָהֲבוּ לִי רְשׁוּתָא לְמֵימַר. וְשָׁאֵילְנָא לוֹן, אֲמֵינָא, הַאי יְקָרָא דְּמַאן הוּא. אָמְרוּ לִי, מֵאינּוּן דְּרָחֵימוּ לְמָארֵיהוֹן בְּהַהוּא עָלְמָא. וּמִמָּה דְּחָמִית, נַפְשָׁאי וְלִבָּאי אִתְנְהִיר, וְעַל דָּא אַנְפָּאי חַיְיכִין.

יוֹם אֶחָד הָיָה חָלֵשׁ רַבִּי יוֹסֵי, נִכְנְסוּ אֵלָיו רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק, רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה נוֹפֵל עַל פָּנָיו וְיָשֵׁן. יָשְׁבוּ. כְּשֶׁהִתְעוֹרֵר, רָאוּ שֶׁפָּנָיו מְחַיְכוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, דָּבָר חָדָשׁ רָאִיתָ? אָמַר לוֹ, וַדַּאי, שֶׁעַכְשָׁו עָלְתָה נַפְשִׁי, וְרָאִיתִי אֶת הַכָּבוֹד שֶׁל אוֹתָם שֶׁמָּסְרוּ עַצְמָם עַל קִדֻּשַּׁת רִבּוֹנָם, שֶׁהָיוּ נִכְנָסִים בִּשְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר נַהֲרוֹת אֲפַרְסְמוֹן טָהוֹר וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִמָּם, וְרָאִיתִי מַה שֶּׁלֹּא נָתְנוּ לִי רְשׁוּת לוֹמַר. וְשָׁאַלְתִּי אוֹתָם, אָמַרְתִּי שֶׁל מִי הַכָּבוֹד הַזֶּה? אָמְרוּ לִי, שֶׁל אוֹתָם שֶׁאָהֲבוּ אֶת רִבּוֹנָם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. וּמִמַּה שֶּׁרָאִיתִי הוּאֲרוּ נַפְשִׁי וְלִבִּי, וְעַל כֵּן פָּנַי מְחַיְכוֹת.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אַבָּא, זַכָּאָה חוּלָקָךְ, אֲבָל אוֹרַיְיתָא אַסְהִיד בְּהוּ, דִּכְתִיב, (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יְהוּדָה, הָא שְׁאִילוּ חַבְרַיָּיא, דְּא דִּכְתִיב יַעֲשֶׂה, תַּעֲשֶׂה מִבָּעֵי לֵיהּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, אַשְׁרֵי חֶלְקָךְ, אֲבָל הַתּוֹרָה מְעִידָה עֲלֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הֲרֵי שְׁאָלוּ הַחֲבֵרִים, זֶה שֶׁכָּתוּב יַעֲשֶׂה, הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת תַּעֲשֶׂה!

אָמַר לֵיהּ, הָא אִתְּמַר. אֲבָל רָזָא דְּמִלָּה, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם יְיָ' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וְאוֹקְמוּהָ, נֹעַם יְיָ', הַהוּא דְּאַתְיָא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשָׁע בֵּיהּ. דְּהָא הַהוּא נֹעַם מֵעַתִּיקָא נָפְקָא. וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ, בְּהֵיכָלָא עִילָּאָה עַל כֻּלָּא. אוּף הָכָא, עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה. מַאן, הַהוּא עַתִּיקָא סְתִימָא דְּכֻלָּא, דְּהָא בֵּיהּ תַּלְיָא, אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּאִינּוּן דְּרָחֵימוּתָא דְּמָארֵיהוֹן מִתְדַּבְּקָן בְּהוּ, לְאִלֵּין לֵית שִׁעוּרָא לְחוּלָקֵיהוֹן בְּהַהוּא עָלְמָא.

אָמַר לוֹ, הֲרֵי נִתְבָּאַר, אֲבָל סוֹד הַדָּבָר הַיְנוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנֹעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וּפֵרְשׁוּהָ, נֹעַם ה', אוֹתוֹ שֶׁבָּא מֵהָעַתִּיק הַקָּדוֹשׁ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בּוֹ, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ נֹעַם יוֹצֵא מֵהָעַתִּיק. וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ, בַּהֵיכָל הָעֶלְיוֹן עַל הַכֹּל. אַף כָּאן, עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה - מִי? אוֹתוֹ הָעַתִּיק הַנִּסְתָּר שֶׁל הַכֹּל, שֶׁהֲרֵי בּוֹ תְּלוּי. אָמַר לוֹ, וַדַּאי כָּךְ הוּא. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל אוֹתָם שֶׁנִּאֲהֲבַת רִבּוֹנָם נִדְבָּקִים בָּהֶם, לְאֵלֶּה אֵין שִׁעוּר לְחֶלְקָם בָּעוֹלָם הַהוּא.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק, כַּמָּה מְדוֹרִין עַל מְדוֹרִין אִית לְהוּ לְצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא, וּמְדוֹרָא עִלָּאָה דְּכֹלָּא, אִינּוּן דִּרְחִימוּתָא דְּמָארֵיהוֹן אִתְקְשַׁר בְּהוּ, דְּהָא מָדוֹרֵיהוֹן אִתְקְשַׁר בְּהֵיכָלָא דְּסָלִיק עַל כֹּלָּא. מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי אִתְעָטַר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כַּמָּה מְדוֹרִים עַל מְדוֹרִים יֵשׁ לַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַהוּא, וְהַמָּדוֹר הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַכֹּל - אוֹתָם שֶׁנִּקְשָׁרָה בָהֶם אַהֲבַת רִבּוֹנָם, שֶׁהֲרֵי מְדוֹרָם נִקְשָׁר לַהֵיכָל שֶׁעוֹלֶה עַל הַכֹּל. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְעַטֵּר בָּזֶה.

תָּא חֲזֵי, (ס"א כלא אהבה) הֵיכָלָא דָּא, אַהֲבָה אִתְקְרֵי, וּבְגִין אַהֲבָה קַיְימָא כֹּלָּא. כְּמָה דִּכְתִיב, (שיר השירים ח) מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה. וְכֹלָּא בִּרְחִימוּתָא קַיְימָא, דְּהָא שְׁמָא קַדִּישָׁא הָכִי אִשְׁתְּכַח דְּהָא אוּקְמוּהָ, י' לָא מִתְפָּרַשׁ קוֹצָא דִּלְעֵילָּא מִן י' לְעָלְמִין. דְּהָא בִּרְחִימוּתָא שַׁרְיָא עָלֵיהּ, וְלָא מִתְפָּרַשׁ מִנֵּיהּ לְעָלְמִין. ה', הָא אוּקְמוּהָ, דְּיוֹד לָא מִתְפָּרַשׁ מִנָּהּ, וְאִשְׁתְּכְחוּ כַּחֲדָא בַּחֲבִיבוּתָא, לָא אִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא. כְּגַוְונָא דָּא ה' וְהָא אִתְמַר, כְּמָה דִּכְתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, יוֹצֵא תָּדִיר לְעָלְמִין, בַּחֲבִיבוּתָא אִתְדַּבְּקָן.

בֹּא וּרְאֵה, (הכל אהבה) הַהֵיכָל הַזֶּה נִקְרָא אַהֲבָה, וּבִשְׁבִיל הָאַהֲבָה הַכֹּל קַיָּם, כַּכָּתוּב (שיר השירים ח) מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה. וְהַכֹּל קַיָּם בְּאַהֲבָה, שֶׁהֲרֵי הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כָּךְ נִמְצָא, שֶׁהֲרֵי פֵּרוּשׁוֹ, י' לֹא נִפְרָד הַקּוֹץ שֶׁלְּמַעְלָה מִן י' לְעוֹלָמִים, שֶׁהֲרֵי בְּאַהֲבָה שׁוֹרֶה עָלָיו, וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. ה' הֲרֵי פֵּרוּשׁוֹ, שֶׁי' לֹא נִפְרֶדֶת מִמֶּנָּה, וְנִמְצָאוֹת יַחַד בַּחֲבִיבוּת, לֹא נִפְרָדוֹת זוֹ מִזּוֹ. כְּמוֹ כֵן ה', וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן, יוֹצֵא תָּמִיד לְעוֹלָמִים, נִדְבָּקִים בַּחֲבִיבוּת.

ו"ה כַּד אִתְדַּבְּקָן דָּא בְּדָא, אִתְדַּבְּקָן בַּחֲבִיבוּתָא כַּחֲדָא, חָתָן בְּכַלָּה, דְּאָרְחַיְיהוּ תָּדִיר בַּחֲבִיבוּתָא אִשְׁתְּכַח. י' בְּה', ה' עִם ו', ו' עִם ה'. וְדָא בְּדָא אִתְקְשַׁר בַּחֲבִיבוּתָא. וְכֹלָּא אַהֲבָה אִקְרֵי. וְעַל דָּא מַאן דְּרָחִים לְמַלְכָּא, הָא אִתְקְשַׁר בְּהַהוּא אַהֲבָה. וּבְגִין כָּךְ, וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ.

ו"ה כְּשֶׁנִּדְבָּקוֹת זוֹ בָּזוֹ, נִדְבָּקוֹת יַחַד בַּחֲבִיבוּת, חָתָן עִם כַּלָּה, שֶׁדַּרְכָּן תָּמִיד נִמְצֵאת בַּחֲבִיבוּת. י' עִם ה', ה' עִם ו', ו' עִם ה', וְזוֹ עִם זוֹ נִקְשָׁרוֹת בַּחֲבִיבוּת, וְהַכֹּל נִקְרָא אַהֲבָה. וְעַל כֵּן מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַמֶּלֶךְ, הֲרֵי הוּא נִקְשָׁר בְּאוֹתָהּ הָאַהֲבָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ.

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ'. רִבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהלים לה) כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ' מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגּוֹזְלוֹ. הַאי קְרָא דָּוִד אַמְרֵיהּ (אמרו) בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא, כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה, וְכִי מַאן חָמָא גַּרְמֵי דְּאָמְרוּ שִׁירָתָא. אֶלָּא הַאי קְרָא, בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאַחָיָיא מֵתַיָּיא, וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְקָנָא גַּרְמֵי, וּלְקַרְבָא כָּל חַד וְחַד לְאַתְרֵיהּ, דִּכְתִיב, (יחזקאל לז) וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עַצְמוֹ. וּכְתִיב (ישעיה נח) וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחֲלִיץ. כְּדֵין זְמִינִין אִינּוּן לְמֵימַר שִׁירָתָא.

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ'. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהלים לה) כָּל עַצְמֹתַי תֹּאמַרְנָה ה' מִי כָמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ. פְּסוּק זֶה אָמַר אוֹתוֹ דָּוִד בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כָּל עַצְמֹתַי תֹּאמַרְנָה, וְכִי מִי רָאָה עֲצָמוֹת שֶׁאוֹמְרוֹת שִׁירָה? אֶלָּא הַפְּסוּק הַזֶּה בִּזְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָתִיד לְהַחֲיוֹת אֶת הַמֵּתִים, וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַתְקִין הָעֲצָמוֹת וּלְקָרֵב כָּל אַחַת וְאַחַת לִמְקוֹמָן, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עַצְמוֹ, וְכָתוּב (ישעיה נח) וְעַצְמֹתֶיךָ יַחֲלִיץ. אָז עָתִידוֹת הֵן לוֹמַר שִׁירָה.

מַאי שִׁירָתָא אֲמָרֵי. יְיָ' מִי כָמוֹךָ (מקדמי) וְדָא שִׁירָתָא מְעַלְיָיא, מַמָּה דְּאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל יַמָּא, דְּהָא אִינּוּן לָא אַדְכָּרוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא, אֶלָּא בָּתַר תְּלַת מִלִּין, דִּכְתִיב, (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם יְיָ'. וְהָכָא אִינּוּן מַקְדְּמֵי לִשְׁמָא קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב יְיָ' מִי כָמוֹךָ. מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ, דָּא יֵצֶר טוֹב, מִיֵּצֶר רָע. בְּגִין דְּיֵצֶר הָרָע תַּקִּיף הוּא כְּאַבְנָא. כְּמָה דִּכְתִיב, (יחזקאל לו) וַהֲסִרוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן. וְיֵצֶר טוֹב הוּא בִּשְׂרָא, דִּכְתִיב, (שם) וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר.

אֵיזוֹ שִׁירָה אוֹמְרוֹת? ה' מִי כָמוֹךָ (מקדימים), וְזוֹ הַשִּׁירָה הַמַּעֲלָה מִמַּה שֶּׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שֶׁהֲרֵי הֵם לֹא הִזְכִּירוּ אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אֶלָּא אַחֲרֵי שְׁלֹשׁ מִלִּים, שֶׁכָּתוּב (שמות טו) מִי כָמֹכָה בָּאֵלִם ה'. וְכָאן הֵם מַקְדִּימִים אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁכָּתוּב ה' מִי כָמוֹךָ. מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ - זֶה יֵצֶר טוֹב מִיֵּצֶר הָרָע, מִשּׁוּם שֶׁיֵּצֶר הָרָע תַּקִּיף הוּא כְּמוֹ אֶבֶן, כַּכָּתוּב (יחזקאל לו) וַהֲסִרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן, וְיֵצֶר הַטּוֹב הוּא בָּשָׂר, שֶׁכָּתוּב וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר.

תָּא חֲזֵי, יֵצֶר הָרָע לְמָה הוּא דּוֹמֶה. בְּשַׁעֲתָא דְּאֶתֵּי לְאִזְדַּוְּוגָא בְּבַר נָשׁ, הוּא כְּפַרְזְלָא, עַד דְּעָאלִין לֵיהּ בְּנוּרָא. בָּתַר דְּיִתְחַמֵּם אִתְהַדַּר כְּלָא כְּנוּרָא.

בֹּא וּרְאֵה, יֵצֶר הָרָע לְמָה הוּא דּוֹמֶה? בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בָּא לְהִזְדַּוֵּג עִם הָאָדָם הוּא כְּמוֹ בַּרְזֶל, עַד שֶׁמַּכְנִיסִים אוֹתוֹ לָאֵשׁ. אַחַר שֶׁיִּתְחַמֵּם, הַכֹּל חוֹזֵר כָּאֵשׁ.

דף רסח.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, יֵצֶר הָרָע כַּד אֲתֵי לְאִזְדַּוְּוגָא בֵּיהּ לְבַר נָשׁ, דָּמֵי לְבַר נָשׁ דְּקָרִיב לְפִתְחָא, וְחָמֵי דְּלָא אִית מַאן דְּמָחֵי בֵּידֵיהּ. עָאל לְבֵיתָא, וְאִתְעֲבִיד לֵיהּ אוֹרַח. חָמָא דְּלָא אִית מַאן דְּמָחֵי בֵּידֵיהּ, וְיֵיזִיל לֵיהּ לְאָרְחֵיהּ. כֵּיוָן דְּעָיֵיל לְבֵיתָא, וְלָא אִית דְּיִמְחֵי בֵּידֵיהּ, אִתְמְנָא עָלֵיהּ וְאִתְעֲבִיד מָארֵיהּ דְּבֵיתָא (דף רס"ח ע"א) עַד דְּיִשְׁתְּכַח דְּכָל בֵּיתָא קָאִים בְּרְשׁוּתֵיהּ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, כְּשֶׁבָּא יֵצֶר הָרָע לְהִזְדַּוֵּג עִם הָאָדָם, דּוֹמֶה לְאִישׁ שֶׁקָּרֵב לְפֶתַח וְרוֹאֶה שֶׁאֵין מִי שֶׁמּוֹחֶה בְּיָדוֹ, נִכְנָס לַבַּיִת וְנַעֲשֶׂה לוֹ אוֹרֵחַ. רוֹאֶה שֶׁאֵין מִי שֶׁמּוֹחֶה בְּיָדוֹ, וְיֵלֵךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנָס לַבַּיִת וְאֵין מִי שֶׁיְּמַחֶה בְּיָדוֹ, מִתְמַנֶּה עָלָיו וְנַעֲשֶׂה בַּעַל הַבַּיִת, עַד שֶׁנִּמְצָא שֶׁכָּל הַבַּיִת עוֹמֵד לִרְשׁוּתוֹ.

מַאן אוֹלִיפְנָא. מִפְּרִשְׁתָּא דְּדָוִד אוֹלִיפְנָא. מַה כְּתִיב, (שמואל ב יב) וַיָּבֹא הַלֵּךְ לְאִישׁ הֶעָשִׁיר, הַלֵּךְ דְּקָרִיב לְפִתְחָא, וְלָא בָּעֵי לְאִתְעַכְּבָא תַּמָּן, אֶלָּא לְמֵהַךְ לְאָרְחֵיהּ. כַּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע, כְּמָה דְּמִקָּרֵב לְבֵיתָא, מִתְקָרֵב גַּבֵּי דְּבַר נָשׁ, אִתְעַר עָלֵיהּ בְּחוֹבָא זְעֵיר, דְּא הוּא אוֹרַח עָרַאי. חָמֵי דְּלֵית דְּמָחֵי בֵּידֵיהּ, מַה כְּתִיב, לַעֲשׂוֹת לָאוֹרֵחַ הַבָּא אֵלָיו, אִתְעֲבִיד לֵיהּ אוֹרַח אַכְסָנַאי

בְּבֵיתָא, אִתְעַר עָלַיְיהוּ בְּחוֹבוֹי יַתִּיר, יוֹמָא חַד, אוֹ תְּרֵין יוֹמִין, כְּהַאי אוֹרְחַ דְּשָׁרָאן לֵיהּ בְּבֵיתָא, יוֹמָא חָדָא, אוֹ ב' יוֹמִין, (בגין דאיהו אורח) כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּלֵית מַאן דְּמְחֵי בִּידֵיהּ, מַה כְּתִיב, (שם) וַיַּעַשׂ לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו, אִתְעָבִיד מָארֵי דְּבֵיתָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית מב) הָאִישׁ אֲדוֹנֵי הָאָרֶץ. (רות א) אִישׁ נָעֳמִי. כַּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע, אִתְעָבִיד לָקֳבְלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, אִישׁ, בַּעַל הַבַּיִת, הָא אִתְקְשַׁר בַּר נָשׁ בְּפוּלְחָנֵיהּ, וְהוּא עָבִיד בֵּיהּ רְעוּתֵיהּ.

מִמִּי לָמְדָנוּ? מִפָּרָשַׁת דָּוִד לָמַדְנוּ. מַה כָּתוּב? (שמואל ב יב) וַיָּבֹא הֵלֶךְ לְאִישׁ הֶעָשִׁיר. הֵלֶךְ שֶׁקָּרֵב לַפֶּתַח וְלֹא רוֹצֶה לְהִתְעַכֵּב שָׁם, אֶלָּא לָלֶכֶת לְדַרְכּוֹ. כָּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע, כְּמוֹ שֶׁקָּרֵב לַבַּיִת מִתְקָרֵב לָאָדָם. מִתְעוֹרֵר עָלָיו בְּחֵטְא קָטָן, זֶהוּ אוֹרַח עָרַאי. רוֹאֶה שֶׁאֵין מִי שֶׁמּוֹחֶה בְּיָדוֹ, מַה כָּתוּב? לַעֲשׂוֹת לְאוֹרַח הַבָּא לוֹ [אליו], נַעֲשָׂה לוֹ אוֹרַח אַכְסָנַאי בַּבַּיִת, מִתְעוֹרֵר עָלָיו בְּחֵטְא יוֹתֵר, יוֹם אֶחָד אוֹ יוֹמַיִם, כְּאוֹרַח הַזֶּה שֶׁמַּשְׁהִים אוֹתוֹ בַּבַּיִת יוֹם אֶחָד אוֹ יוֹמַיִם, (בגלל שהוא אורח) כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵין מִי שֶׁמּוֹחֶה בְּיָדוֹ, מַה כָּתוּב? (שם) וַיַּעַשׂ [ה] לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו, נַעֲשָׂה בַּעַל הַבַּיִת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מב) הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ. (רות א) אִישׁ נָעֳמִי. כַּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע, נַעֲשָׂה כְּנֶגֶד הָאָדָם אִישׁ, בַּעַל הַבַּיִת, וְהִנֵּה נִקְשָׁר הָאָדָם לַעֲבוֹדָתוֹ, וְהוּא עוֹשֶׂה בּוֹ כִּרְצוֹנוֹ.

וְעַל דָּא בְּעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁוָּאָה מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא עָלַיְיהוּ תְּדִיר, בְּגִין דְּיֵהֵא הַהוּא יֵצֶר הָרָע תָּבִיר בְּהוּ, דְּלֵית לֵיהּ מְקַטְרֵג לְיֵצֶר הָרָע, בַּר מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ', עַל לְבָבֶךָ, עַל תְּרֵי יְצָרָיךָ, יֵצֶר הַטּוֹב אִתְעָטָר בְּהוּ, וְיֵצֶר הָרָע אִתְכְּנַע בְּהוּ. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, יֵצֶר הַטּוֹב, מַה בָּעֵי מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. אָמַר לֵיהּ, יֵצֶר הַטּוֹב אִתְעָטָר בְּהוּ. וְיֵצֶר הָרָע, כֵּיוָן דְּחָמֵי בַּר נָשׁ לָא תָּב, וְלָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין הוּא סָלִיק לְעֵילָּא, וְאוֹלִיף עָלַיְיהוּ חוֹבָה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ג) וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן.

וְעַל כֵּן צָרִיךְ אָדָם לָשִׂים דִּבְרֵי תוֹרָה עָלָיו תָּמִיד, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה אוֹתוֹ יֵצֶר הָרָע שָׁבוּר בָּהֶם, שֶׁאֵין לַיֵּצֶר הָרָע מְקַטְרֵג פְּרָט לְדִבְרֵי תוֹרָה, וְעַל כֵּן כָּתוּב וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ', עַל לְבָבֶךָ - עַל שְׁנֵי יְצָרֶיךָ, שֶׁיֵּצֶר הַטּוֹב מִתְעַטֵּר בָּהֶם, וְיֵצֶר הָרָע נִכְנָע בָּהֶם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה יֵּצֶר הַטּוֹב צָרִיךְ דִּבְרֵי תוֹרָה? אָמַר לוֹ, יֵצֶר הַטּוֹב מִתְעַטֵּר בָּהֶם. וְיֵצֶר הָרָע, כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁאָדָם לֹא שָׁב וְלֹא רוֹצֶה לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אָז הוּא עוֹלֶה לְמַעְלָה וּמְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ג) וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן.

כַּד אָתָא רִבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, הָא וַדַּאי פִּרְשְׁתָּא דִּקְרִיאַת שְׁמַע רְמִיזָא בֵּיהּ ' אֲמִירָן כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, וְהָכִי הוּא וַדַּאי. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כְּלָלָא דְּעֶשֶׂר אֲמִירָן אִינּוּן. וּבְגִין כָּךְ ' פְּקוּדִין אִית הָכָא, לָקֳבֵל ' פְּקוּדִין דְּאוֹרַיְיתָא. וּמַאן אִינּוּן. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ. וְדַבַּרְתָּ בָּם. בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ. וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ. וּבְשָׁכְבְּךָ. וּבְקוּמֶךָ. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ. וְהָיוּ לְטוֹטָפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ. וּבִשְׁעָרֶיךָ. הָא ', לָקֳבֵל ' אֲמִירָן. וְעַל דָּא פָּרְשָׁיָין אִלֵּין כְּלַל רַב אִינּוּן בְּאוֹרַיְיתָא, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ, מַאן דְּאַשְׁלִים לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא תְּרֵי זִימְנֵי, דְּהָא אִתְקַדַּשׁ בְּפוּמֵיהּ שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדְקָא יָאוּת.

כְּשֶׁבָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, הֲרֵי וַדַּאי פָּרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע רְמוּזָה בּוֹ עֶשֶׂר אֲמִירוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ, וְכָךְ הוּא וַדַּאי. וְהֵיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הֵם הַכְּלָל שֶׁל עֶשֶׂר הָאֲמִירוֹת, וּמִשּׁוּם כָּךְ יֵשׁ כָּאן עֶשֶׂר מִצְווֹת, כְּנֶגֶד עֶשֶׂר מִצְווֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וּמִי הֵן? וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ. וְדִבַּרְתָּ בָּם. בְּשָׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ. וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ. וּבְשָׁכְבְּךָ. וּבְקוּמֶךָ. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ. וְהָיוּ לְ טָטֹפֹת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ. וּבִשְׁעָרֶיךָ. הֲרֵי עֶשֶׂר כְּנֶגֶד עֶשֶׂר אֲמִירוֹת. וְעַל כֵּן הַפָּרָשִׁיוֹת הַלָּלוּ הֵן כְּלָל גָּדוֹל בַּתּוֹרָה. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁמַּשְׂלִים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם, שֶׁהֲרֵי הִתְקַדֵּשׁ בְּפִיו הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כָּרָאוּי.

רַבִּי אֶחָא, הֲוָה קָאִים עִמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר לֵילְיָא חַד בָּתַר פַּלְגוּת לֵילְיָא, וַהֲווּ מְשַׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא. פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר, (נ"א רבי אחא) וְאָמַר, (דברים לב) כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ וְגוֹ'.

רַבִּי אֶחָא הֲיָה עוֹמֵד עִם רַבִּי אֶלְעָזָר לַיְלָה אֶחָד אַחֲרֵי חֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְהָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר (רבי אחא) וְאָמַר, (דברים ל) כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ וְגוֹ'.

תָּא חֲזֵי, עַל כָּל תְּנָאִין (נ"א פקודין) דְּגָזַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד עָאלוּ לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, גְּזָרָה דְּאוֹרַיְיתָא הֲוָה. מַאי טַעֲמָא, בְּגִין דִּשְׁכִינְתָּא לָא מִתְיַישְׁבָא בַּאֲרָעָא, אֶלָּא בְּאוֹרַיְיתָא. וְלָא מִתְיַישְׁבָא לְעֵילָּא, אֶלָּא בְּאוֹרַיְיתָא.

בֹּא וּרְאֵה, עַל כָּל הַתְּנָאִים (המצוות) שֶׁנָּזַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, גְּזֵרַת הַתּוֹרָה הָיְתָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה לֹא מִתְיַשֶּׁבֶת בָּאָרֶץ אֶלָּא בַּתּוֹרָה, וְלֹא מִתְיַשֶּׁבֶת לְמַעְלָה אֶלָּא בַּתּוֹרָה.

דְּהָכִי אָמַר (רבי שמעון) אַבָּא, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לָא אִשְׁתְּמוֹדָע, אֶלָּא בְּגִין תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. שְׁכִינְתָּא לָא מִתְיַישְׁבָא לְעֵילָּא אֶלָּא עִם תּוֹרָה דִּלְתַתָּא. דְּכָל זִמְנָא דְּאוֹרַיְיתָא אִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ (דבר נש), יַכְלָא לְמֵיקָם בְּעָלְמָא. (נ"א תורה שבכתב לא אשתמודעא אלא בגין תורה שבעל פה, ותורה שבעל פה לא אשתמודעא אלא מתורה שבכתב, ודאי כלל הצריך לפרט, ופרט הצריך לכלל. שכינתא לא מתיישבא לעילא אלא באורייתא דלתתא. דכל זמנא דאורייתא אשתכחת יכילא למיקם בעלמא) הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה. עַל הָאֲדָמָה סְתָם. וְאִי לָאו דְּאַפְּסִיק מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא לָא יַכְלָא לְמֵיקָם. דִּכְתִיב, (ירמיה ט) עַל מַה אָבְדָה הָאָרֶץ. וּכְתִיב, וַיֹּאמֶר יְיָ עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי.

שֶׁכְּךָ אָמַר (רבי שמעון) אַבָּא, תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לֹא נוֹדַעַת, אֶלָּא בִּשְׁבִיל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. הַשְּׁכִינָה לֹא מִתְיַשֶּׁבֶת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, אֶלָּא עִם הַתּוֹרָה שֶׁלְּמַטָּה. שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַתּוֹרָה נִמְצֵאת עִמּוֹ, יָכוֹל לַעֲמֹד בָּעוֹלָם. (תורה שבכתב לא נודעת אלא משום תורה שבעל פה, ותורה שבעל פה לא נודעת אלא מתורה שבכתב. ודאי כלל הצריך לפרט, ופרט הצריך לכלל. השכינה לא מתישבת למעלה אלא בתורה שלמטה. שכל זמן שהתורה נמצאת, יכולה להתקים בעולם) זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל הָאֲדָמָה. עַל הָאֲדָמָה סְתָם. וְאִם לֹא שֶׁמַּפְסִיק דִּבְרֵי תוֹרָה, לֹא יָכוֹל לַעֲמֹד, שֶׁכָּתוּב (ירמיה ט) עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ. וְכָתוּב, וַיֹּאמֶר ה' עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי.

עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי, מָאִיךְ רִבִּי שִׁמְעוֹן רֵישֵׁיהּ. אָמַר, וַדַּאי הָכִי הוּא וְדָא הוּא רָזָא דְּאַשְׁכַּחְנָא בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, וְאוֹקִים קְרָא דָּא, בְּרָזָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (שמות כא) שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ לָא יִגְרַע. וְאִי אִתְמְנָעוּ מִנָּהּ, מָה כְּתִיב, וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה נ) אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיהָ. וּכְתִיב, (ישעיה נב) חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְלֹא בְכֶסֶף תִּגָּאֲלוּ. וּמַאן דְּמָנַע אוֹרַיְיתָא מִנָּהּ, כְּמַאן דְּנָסַב מָארֵי (ס"א שארה) דְּאִתְּתָא, וּמָנַע לֵיהּ מִנָּהּ, דְּא אִשְׁתְּאַרַת כְּאַרְמַלְתָּא, וְלָא אַרְמַלְתָּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איכה א) הָיְתָה כְּאַלְמָנָה, וְלֹא אַלְמָנָה.

בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, הִנְמִיךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן אֶת רֹאשׁוֹ וְאָמַר, וַדַּאי כָּךְ הוּא, וְזֶהוּ הַסּוֹד שֶׁמְּצָאנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, וּבֵאֵר הַפְּסוּק הַזֶּה בְּסוֹד שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (שמות כא) שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע. וְאִם מוֹנְעִים מִמֶּנָּה, מַה כָּתוּב? וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נ) אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיהָ. וְכָתוּב (שם נב) חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְלֹא בְכֶסֶף תִּגָּאֲלוּ. וּמִי שֶׁמּוֹנֵעַ מִמֶּנָּה תּוֹרָה, כְּמִי שֶׁלּוֹקֵחַ בַּעַל (שארה) שֶׁל אִשָּׁה וּמוֹנֵעַ אוֹתוֹ מִמֶּנָּה. זוֹ נִשְׁאֶרֶת כְּאַלְמָנָה, וְלֹא אַלְמָנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה א) הָיְתָה כְּאַלְמָנָה, וְלֹא אַלְמָנָה.

דף רסח:

יָתְבוּ אִתְעַסְּקוּ בְּאוֹרַיְיתָא, עַד דְּנָהִיר יוֹמָא. בָּתַר דְּנָהִיר יוֹמָא, קָמוּ וְאָזְלוּ. עַד דַּהֲווֹ אָזְלוּ, חָמוּ חַד גְּבַר דְּהָווֹה אָזִיל בְּאָרְחָא, וְרֵישֵׁיהּ עָטִיף, קָרִיבוּ גַּבֵּיהּ, וַהֲוָה רָחִישׁ (דף רס"ח ע"ב) בְּשִׂפְוָותֵיהּ, וְלָא אָתִיב לוֹן מִדֵּי. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הַאי אִתְמַלַּךְ בְּמָארֵיהּ. יָתִיב רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אָחָא וְצַלּוּ צְלוֹתָא, וְהַהוּא גְּבַר קָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ בַּאֲתַר אַחֲרָא. בָּתַר דְּסִיְּימוּ צְלוֹתָא, אָזְלוּ בְּאָרְחָא, וְהַהוּא גַּבְרָא אִשְׁתְּמִיט מִנַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, הַאי גַּבְרָא, אוֹ טִפְּשָׁא הוּא, אוֹ אָרְחוֹי לָא מִתְיַשְּׁרָן. אָמַר, נִתְעָסַק בְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא שַׁעֲתָא הִיא.

יָשְׁבוּ וְהִתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה עַד שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם. אַחַר שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם, קָמוּ וְהָלְכוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְרֹאשׁוֹ עָטוּף. קָרְבוּ אֵלָיו, וְהָיָה מְרַחֵשׁ בְּשִׂפְתוֹתָיו וְלֹא הֵשִׁיב לָהֶם דָּבָר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי זֶה נִמְלָךְ בְּרִבּוֹנוֹ. יָשְׁבוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אָחָא וְהִתְפַּלְּלוּ תְּפִלָּה, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ עָמַד בְּמְקוֹמוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר. אַחַר שֶׁסִּיְּמוּ הַתְּפִלָּה הָלְכוּ לְדַרְכָּם, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ נִשְׁמַט מֵהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָאִישׁ הַזֶּה, אוֹ שֶׁהוּא טִפֵּשׁ, אוֹ שֶׁדְּרָכָיו לֹא יְשָׁרוֹת. אָמַר, נִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי הַשָּׁעָה הִיא לָזֶה.

פָּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי ג) כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן. כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ, זַכָּאִין אִינּוּן דְּמִתְעַסְּקֵי בְּאוֹרַיְיתָא. עַד לָא פָּתַח מִלָּה, קָרִיב הַהוּא בַּר נָשׁ גַּבַּיְיהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, לֵית לָן לְמִפְסַק מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתְּדַל בְּאוֹרַיְיתָא, זַכֵּי לְמֵירַת יְרוּתָא דְּאַחֲסָנָא דִּלְעֵילָּא, בִּיקָרָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא, וְזַכֵּי לְמֵירַת יְרוּתָא דְּאַחֲסָנָא בְּהַאי עָלְמָא, וּמַאי אִיהוּ. הַהוּא דְּאִקְרֵי כְּבוֹד יְיָ, דְּלָא פָּסַק מִנַּיְיהוּ לְעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ, הַהוּא דְּאִקְרֵי כְּבוֹד יְיָ.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי ג) כְּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן. כְּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ, אַשְׁרֵי אוֹתָם שֶׁמִּתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה. וְטָרֵם שֶׁפָּתַח בַּדָּבָר, קָרַב אֲלֵיהֶם אוֹתוֹ אָדָם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵין לְנוּ לְהַפְסִיק בְּדִבְרֵי תוֹרָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, זוֹכֶה לָרֶשֶׁת יֶרֶשָׁה שֶׁל הַנַּחֲלָה שֶׁלְּמַעְלָה, בַּכָּבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן הַקָּדוֹשׁ, וְזוֹכֶה לָרֶשֶׁת יֶרֶשָׁה שֶׁל נַחֲלָה בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּמִי הִיא? אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא כְּבוֹד ה', שֶׁלֹּא פוֹסֵק מֵהֶם לְעוֹלָם. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב כְּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ, הַהוּא שֶׁנִּקְרָא כְּבוֹד ה'.

וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן, מַאי הוּא. תָּא חֲזֵי, כַּד בַּר נָשׁ אָזַל בְּאוֹרַח מֵישָׁר קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, הָא הַהוּא כְּבוֹד יְיָ' יָרִית לְגַרְמֵיהּ, וְכַמָּה אַפּוֹטְרוֹפְּסִין סַנֵּיגוֹרִין אִשְׁתַּכְחוּ לְעֵילָּא עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ, וְכֻלְּהוּ אוֹלְפִין עֲלֵיהּ זְכוּ, קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְאִי בַּר נָשׁ לָא אִשְׁתְּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אָזַל בְּאָרְחָא דְּמָארֵיהּ, הוּא עָבִיד קַטֵּיגוֹרָא עֲלֵיהּ. וְהַהוּא קַטֵּיגוֹרָא שָׁאט בַּאֲוִירָא (ואזיל ליה), וְלָא סָלִיק לְעֵילָּא, דִּלְמָא יְתוּב אָדָם מֵחוֹבוֹי. כֵּיוָן דְּחָמֵי דְּבַר נָשׁ לָא תָּב, וְלָא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרַיְיתָא, כְּדֵין הוּא סָלִיק לְעֵילָּא, וְאוֹלִיף עֲלֵיהּ חוֹבָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן, וְסָלִיק לְעֵילָּא וְעָבִיד קִטְרוּגָא.

וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן, מַה הוּא? בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הֲרֵי אוֹתוֹ כְּבוֹד ה' הוּא יוֹרֵשׁ לְעַצְמוֹ, וְכַמָּה אֶפִּיטְרוֹפְּסִים וְסַנֵּגוֹרִים נִמְצָאִים לְמַעְלָה עַל הָאָדָם, וְכֻלָּם מְלַמְּדִים עָלָיו זְכוּת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. וְאִם אֵין הָאָדָם מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְלֹא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רִבּוֹנוֹ, הוּא נַעֲשֶׂה עָלָיו קַטֵּגוֹר. וְאוֹתוֹ קַטֵּגוֹר מְשׁוֹטֵט בָּאֲוִיר (והולך לו), וְלֹא עוֹלֶה לְמַעְלָה, אוּלַי יָשׁוּב הָאָדָם מֵחֶטְאוֹ. כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵין הָאָדָם שָׁב וְלֹא רוֹצֶה לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אָז הוּא עוֹלֶה לְמַעְלָה וּמְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה. וְזהוּ שֶׁכָּתוּב וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן, וְעוֹלֶה לְמַעְלָה וְעוֹשֶׂה קִטְרוּג.

פְּתַח וְאָמַר, (זכריה יד) וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה וְגוֹ'. מַאי שְׁנָא מִצְרַיִם הָכָא, מִכָּל שְׁאַר עַמִּין, דְּהָא לְכֻלְּהוּ כְּתִיב (שם) וְלֹא עֲלֵיהֶם יְהִי הַגֶּשֶׁם, וְהָכָא לָא. אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא, דְּהָא אַרְעָא דְּמִצְרַיִם לָא אִצְטְרִיךְ לְמִטְרָא, וְעַל דָּא לָאו הִיא בִּכְלָלָא דְּאִינּוּן דְּבָעָן מִטְרָא, אֲבָל אִינּוּן, דִּינָא אַחֲרָא אִסְתַּלָּק עֲלַיְיהוּ, וְשַׁפִּיר קָאָמְרוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (זכריה יד) וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה וְגוֹ'. מַה שׁוֹנָה מִצְרַיִם כָּאן מִכָּל שְׁאָר הָעַמִּים, שֶׁהֲרֵי לְכֻלָּם כָּתוּב וְלֹא עֲלֵיהֶם יְהִי הַגֶּשֶׁם, וְכָאן לֹא? אֶלָּא הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים, שֶׁהֲרֵי אֶרֶץ מִצְרַיִם אֵינָהּ צְרִיכָה מָטָר, וְעַל כֵּן אֵינָהּ בִּכְלַל אוֹתָן שֶׁצְּרִיכוֹת מָטָר, אֲבָל הֵם, דִּין אַחֵר עוֹלֶה עֲלֵיהֶם, וְיָפֶה אָמְרוּ.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (דברים יא) כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הִיא אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִשָּׁם וְגוֹ'. דְּהָא נַהֲרָא סָלִיק, (ומניה) מְנַיְּהוּ מִשְׁתַּקְיָיא אַרְעָא, אֲבָל הָכָא לְמָטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מַיִם, דְּהָא אַרְעָא קַדִּישָׁא מִן שְׁמַיָּיא אִתְשַׁקְיָיא תְּדִיר. וְכַד יִשְׂרָאֵל הֲווֹ

עַסְקִין בְּאוֹרַיְיתָא, הֲוָה אִתְשַׁקְיָיא כְּדְקָא יָאוּת. וּמַאן דְּמָנַע אוֹרַיְיתָא מִנָּה, כְּאִילּוּ מָנַע טַב מִן כָּל עָלְמָא. עָאלוּ לְגוֹ מְעָרְתָּא חָדָא דְּהֲוָה בְּאָרְחָא, עָאל הַהוּא גְּבַר עִמְּהוֹן, יָתְבוּ.

בֹּא וּרְאֵה, כְּתוּב (דברים יא) כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הִיא אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִשָּׁם וְגוֹ'. שֶׁהֲרֵי הַנָּהָר הָעוֹלֶה, מִמֶּנּוּ מַשְׁקֵית הָאָרֶץ, אֲבָל כָּאן - לִמְטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מָיִם, שֶׁהֲרֵי הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה מַשְׁקֵית תָּמִיד מִן הַשָּׁמַיִם, וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, הָיְתָה מַשְׁקֵית כָּרָאוּי. וּמִי שֶׁמּוֹנֵעַ מִמֶּנָּה תּוֹרָה, כְּאִלּוּ מוֹנֵעַ טוֹב מִכָּל הָעוֹלָם. נִכְנְסוּ לְתוֹךְ מְעָרָה אַחַת שֶׁהָיְתָה בַּדֶּרֶךְ, נִכְנַס עִמָּהֶם אוֹתוֹ הָאִישׁ. יָשְׁבוּ.

פָּתַח הַהוּא גַּבְרָא וְאָמַר, (שמות לג) וְדִבֶּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר וְגוֹ', הַאי קְרָא לְאוֹ רֵישֵׁיהּ סֵיפֵיהּ וְלְאוֹ סֵיפֵיהּ רֵישֵׁיהּ. וְלָא מִלָּה דָּא כְּמִלָּה דָּא, בְּקַדְמֵיתָא וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים שַׁפִּיר, לְבָתַר וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה, לְבָתַר וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר, מַהוּ. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר וַדַּאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בִּיקָרָא דִּילָן, דְּהַשְׁתָּא זוּוּגָא דִּילָן בְּשָׁכִינְתָּא, וּשְׁכִינְתָּא לָא אִתְעֲדֵי מִנָּן. מַאן דְּפָתַח פִּתְחָא, לֵימָא מִלָּה.

פָּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, (שמות לג) וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר וְגוֹ'. הַפָּסוּק הַזֶּה אֵין רֹאשׁוֹ סוֹפוֹ וְאֵין סוֹפוֹ רֹאשׁוֹ, וְלֹא מִלָּה זוֹ כְּמִלָּה זוֹ. בַּתְּחִלָּה וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים - יָפֶה. אַחַר כְּךָ וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה, אַחַר כְּךָ וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר, מַהוּ? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בִּכְבוֹדֵנוּ, שֶׁכָּעֵת הַזִּוּוּג שֶׁלָּנוּ עִם הַשְּׁכִינָה, וְהַשְּׁכִינָה לֹא סָרָה מֵעִמָּנוּ. מִי שֶׁפּוֹתֵחַ פֶּתַח, יֹאמַר דָּבָר.

פָּתַח וְאָמַר, וְדִבֶּר יְיָ' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים, בְּכַמָּה דַּרְגִּין עִלָּאִין וְיַקִּירִין, אִתְפָּרַשׁ מֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא, עַל כָּל שְׁאַר נְבִיאֵי דְּעָלְמָא. דְּהָא כֻּלְּהוּ לָקֳבְלֵיהּ, כְּקוֹף בִּפְנֵי בְּנֵי נָשָׁא. שְׁאַר נְבִיאֵי הֲווֹ מִסְתַּכְּלֵי בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּלָא נָהִיר, וְעִם כָּל דָּא לָא הֲווֹ זַקְפָן אַנְפִּין לְעֵילָּא לְאִסְתַּכְּלָא, אֶלָּא כְּמָה דְּכְתִיב, (דניאל י) וַאֲנִי הָיִיתִי נִרְדָּם עַל פָּנַי וּפָנַי אַרְצָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמִלִּין לָא הֲווֹ גַּבַּיְיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא.

פָּתַח וְאָמַר, וְדִבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה פָּנִים אֶל פָּנִים, בְּכַמָּה דַּרְגּוֹת עֶלְיוֹנוֹת וְנִכְבָּדוֹת נִפְרַד מֹשֶׁה הַנָּבִיא הַנֶּאֱמָן עַל כָּל שְׁאַר נְבִיאֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם כְּנֶגְדּוֹ כְּמוֹ קוֹף בִּפְנֵי בְּנֵי אָדָם. שְׁאַר הַנְּבִיאִים הָיוּ מִסְתַּכְּלִים בְּאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה, וְעִם כָּל זֶה לֹא הָיוּ זוֹקְפִים פְּנֵים לְמַעְלָה לְהִסְתַּכֵּל, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דניאל י) וַאֲנִי הָיִיתִי נִרְדָּם עַל פָּנַי וּפָנַי אַרְצָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהַדְּבָרִים לֹא הָיוּ אֲלֵיהֶם בְּגָלוּי.

דף רסט.

וּמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהֵימָנָא לָאו הָכִי, דְּהוּא הֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּאַסְפַּקְלַרְיָא דְּנָהֲרָא, וְקָאִים בְּקִיּוּמֵיהּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּהֲוָה זָקִיף רֵישָׁא לְאִסְתַּכְּלָא, כְּמַאן דְּאָמַר לְחַבְרֵיהּ, זָקוֹף רֵישָׁךְ, וְיִסְתַּכְּלוּן אַנְפָּךְ בְּאַנְפֵּי (באנפאי), בְּגִין דְּתִתְנַדַּע מִלֵּי. כַּךְ מֹשֶׁה, פָּנִים אֶל פָּנִים זָקִיף רֵישָׁא, בְּלָא דְּחִילוּ, אַנְפּוֹי זַקְפָן וּמִסְתַּכֵּל (דף רס"ט ע"א) בְּזִיו יְקָרָא עִלָּאָה, וְלָא אִשְׁתַּנֵּי דַּעְתּוֹי וְאַנְפּוֹי, כִּשְׁאַר

נְבִיאִין, דְּכַד הֲווֹ (מתנבאן) נַבְּאָן (ס"א בעאן) לְאִסְתַּכְּלָא, נַפְקָא מֵרְשׁוּתַיְיהוּ וּמְדַּעֲתַיְיהוּ, וְאִשְׁתָּנֵי זִיו אַנְפַּיְיהוּ, וְלָא הֲווֹ יַדְעֵי מַהַאי עֲלְמָא כְּלוּם.

וּמֹשֶׁה הַנָּבִיא הַנֶּאֱמָן לֹא כֵן, שֶׁהוּא הָיָה מִסְתַּכֵּל בְּאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְאִירָה וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהָיָה זוֹקֵף רֹאשׁ לְהִסְתַּכֵּל, כְּמִי שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: זְקֹף רֹאשְׁךָ, וְיִסְתַּכְּלוּ פָּנָיךָ בְּפָנַי, כְּדֵי שֶׁתֵּדַע הַדְּבָרִים שֶׁלִּי. כָּךְ מֹשֶׁה, פָּנִים אֶל פָּנִים זוֹקֵף רֹאשׁ, בְּלִי פַּחַד, פָּנִים זְקוּפוֹת, וּמִסְתַּכֵּל בְּזִיו הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן, וְלֹא הִשְׁתַּנְּתָה דַּעְתּוֹ וּפָנָיו כְּמוֹ שְׁאָר הַנְּבִיאִים, שֶׁכְּשֶׁהָיוּ מִתְנַבְּאִים (רוצים) לְהִסְתַּכֵּל, יְצָאוּ מֵרְשׁוּתָם וּמִדַּעְתָּם וְהִשְׁתַּנָּה זִיו פְּנֵיהֶם, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים מֵהָעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּם.

וּמֹשֶׁה לָאו הָכִי, דְּמֹשֶׁה בֵּהַהוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה מַמָּשׁ הֲוָה מִסְתַּכֵּל, וְלָא נָפַק מֵרְשׁוּתֵיהּ וּמִן דַּעְתֵּיהּ, דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּהֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּזִיו יְקָרָא עִלָּאָה, מִיָּד וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה, לְמַלְּלָא עִמְּהוֹן בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיכָאן, וַדַּעְתּוֹי מִתְיַשְּׁבָא בֵּיהּ כְּקַדְמִיתָא, וַיַּתִּיר. וְדָא הוּא וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה. וּמְשָׁרַתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר, וַדַּאי דְּהֲוָה יָנִיק מִתּוֹךְ הָאֹהֶל, אוֹלִיף לְאִסְתַּכְּלָא בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א ג) וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת יְיָ'.

וּמֹשֶׁה לֹא כָּךְ, שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה מִסְתַּכֵּל מַמָּשׁ בַּדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה הַהִיא, וְלֹא יָצָא מֵרְשׁוּתוֹ וּמִדַּעְתּוֹ, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בְּזִיו הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן, מִיָּד וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה, לְדַבֵּר עִמָּהֶם בְּכָל מַה שֶּׁהִצְטָרְכוּ, וְדַעְתּוֹ מִתְיַשֶּׁבֶת בּוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְיוֹתֵר. וְזֶהוּ וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה. וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן נַעַר, וַדַּאי שֶׁהָיָה יוֹנֵק מִתּוֹךְ הָאֹהֶל, לָמַד לְהִסְתַּכֵּל בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א ג) וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת ה'.

תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא דַּהֲוָה יְהוֹשֻׁעַ לְגַבֵּי דְּמֹשֶׁה, הֲוָה אוֹלִיף (ויניק) וְאָנִיק מִתּוֹךְ הָאוֹהֶל, וְלָא דָּחִיל. בְּתַר דְּאִתְפְּרַשׁ מִמֹּשֶׁה, וַהֲוָה בִּלְחוֹדוֹי, מַה כְּתִיב, (יהושע ה) וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ עַל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ, דְּלָא הֲוָה יָכִיל לְאִסְתַּכָּל, וְהַאי מַחַד שְׁלִיחָא, כָּל שֶׁכֵּן מֵאָתָר אַחֲרָא.

בֹּא וּרְאֵה, כָּל זְמַן שֶׁהָיָה יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל מֹשֶׁה, הָיָה לוֹמֵד וְיוֹנֵק מִתּוֹךְ הָאֹהֶל וְלֹא פוֹחֵד. אַחַר שֶׁנִּפְרַד מִמֹּשֶׁה וְהָיָה לְבַדּוֹ, מַה כָּתוּב? (יהושע ה) וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ. שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהִסְתַּכֵּל. וְזֶה מִשְּׁלִיחַ אֶחָד, כָּל שֶׁכֵּן מִמָּקוֹם אַחֵר.

לְבַר נָשׁ, דְּאַפְקִיד מַלְכָּא גַּבֵּיהּ מָאנֵי דְּהַב וְאַבְנֵי יְקָר, כָּל זִמְנָא דְּמִשְׁתַּכַּח גַּבֵּיהּ, שַׁמָּשָׁא דְּבֵיתֵיהּ, אַחִיד בְּהוּ וְאִסְתַּכַּל בְּהוּ. כֵּיוָן דְּסָלִיק הַהוּא בַּר נָשׁ מֵעָלְמָא, לָא שַׁבִיק מַלְכָּא לְגַבֵּי שַׁמָּשָׁא כְּלוּם, וְאָחִיד פִּקְדּוֹנָא דִּילֵיהּ. אָמַר הַהוּא שַׁמָּשָׁא, וַוי דְּאָבְדִית. בְּיוֹמוֹי דְּמָארֵי, כָּל אִלֵּין הֲווֹ בִּידִי.

לְאָדָם אֶחָד שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ הַמֶּלֶךְ כְּלֵי זָהָב וַאֲבָנִים יְקָרוֹת. כָּל זְמַן שֶׁנִּמְצְאִים אֶצְלוֹ, הַשַּׁמָּשׁ שֶׁל בֵּיתוֹ אוֹחֵז בָּהֶם וּמִסְתַּכֵּל בָּהֶם. כֵּיוָן שֶׁהִסְתַּלֵּק אוֹתוֹ אָדָם מֵהָעוֹלָם, לֹא הִשְׁאִיר הַמֶּלֶךְ אֵצֶל הַשַּׁמָּשׁ כְּלוּם, וְאָחַז אֶת פִּקָּדוֹנוֹ. אָמַר אוֹתוֹ שַׁמָּשׁ: אוֹי עַל מַה שֶּׁאִבַּדְתִּי. בִּימֵי אֲדוֹנִי הָיוּ כָּל אֵלֶּה בְּיָדִי.

כַּךְ יְהוֹשֻׁעַ, בְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה הֲוָה יָנִיק בְּכָל יוֹמָא מִתּוֹךְ הָאוֹכֶל, וְלָא דָּחִיל. בָּתַר דְּשָׁכִיב, וַיִּפּוֹל יְהוֹשֻׁעַ עַל פָּנָיו. וַאֲנָא בְּגִין דַּאֲנָא שְׁכִיחַ בְּגַוַויְיכוּ, אֶסְתַּכַּל בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא אֶהֱא דָּחִיל. בָּתַר דְּאֶתְפְּרַשׁ מִנַּיְיכוּ, וְלָא אִיכוּל לְאִסְתַּכְּלָא בִּלְחוֹדָאי.

כְּךָ יְהוֹשֻׁעַ, בִּימֵי מֹשֶׁה הָיָה יוֹנֵק בְּכָל יוֹם מִתּוֹךְ הָאוֹכֶל וְלֹא פּוֹחֵד. אַחַר שֶׁנִּפְטַר, וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ עַל פָּנָיו. וַאֲנִי, מִשּׁוּם שֶׁאֲנִי מָצוּי בְּתוֹכָכֶם, אֶסְתַּכֵּל בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה וְלֹא אֶפְחַד. אַחַר שֶׁאֶפָּרֵד מִכֶּם, וְלֹא אוּכַל לְהִסְתַּכֵּל לְבַדִּי.

תּוּ פָּתַח וְאָמַר, (דברים ו) וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם וְגוֹ'. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים מה) חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים. דְּבָעֵי בַּר נָשׁ לְחַדְּדָא מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא לִבְרֵיהּ, כְּחַרְבָּא דְּאִיהוּ שְׁנָנָא בִּתְרֵי סְטָרוֹי, בְּגִין דְּיֵיעוּל לֵיהּ חִדּוּדָא וְחֶדְוָה (דאורייתא) בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יִשְׁתְּכַח לְבֵיהּ בְּטַפְשׁוּתָא. וְדַבַּרְתָּ בָּם, כָּל מִלִּין דְּאוֹרַיְיתָא, כָּל חַד וְחַד אוֹרְחָא לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי. וְדַבַּרְתָּ בָּם, וּתְדַבֵּר מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְאַנְהָגָא גַּרְמֵיהּ בְּהוּ, וּלְאִתְנַהֲגָא גַּרְמֵיהּ, דְּלָא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם וְגוֹ'. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מה) חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים. שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְחַדֵּד דִּבְרֵי תוֹרָה לִבְנוֹ כַּחֶרֶב שֶׁהִיא שְׁנוּנָה בִּשְׁנֵי הַצְּדָדִים, כְּדֵי שֶׁיַּכְנִיס לוֹ הַחִדּוּד וְהַשִּׂמְחָה בַּתּוֹרָה, וְלֹא יִמָּצֵא לִבּוֹ בְּטִפְּשׁוּת. וְדַבַּרְתָּ בָּם, כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ לְבַדּוֹ. וְדַבַּרְתָּ בָּם?! וּתְדַבֵּר הָיָה צָרִיךְ לוֹ לְכָתֹב! אֶלָּא צָרִיךְ אָדָם לְהַנְהִיג עַצְמוֹ בָּהֶם, וּלְהַנְהִיג עַצְמוֹ שֶׁלֹּא יִסְטֶה לְיָמִין וְלִשְׂמֹאל.

בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ, לְאַנְהָגָא גַּרְמֵיהּ בְּבֵיתֵיהּ בְּאוֹרַח מֵישָׁר וּבְאוֹרַח תְּקוּנָא, דְּיִלְפּוּן מִנֵּיהּ בְּנֵי בֵּיתֵיהּ לְאַנְהָגָא גַּרְמֵיהּ עִמְּהוֹן בְּנַחַת וּבְחֵידּוּ, וְלָא יָטִיל דְּחִילוּ בִּבְנֵי בֵּיתֵיהּ יַתִּיר, וְכָל עוֹבָדוֹי בְּבֵיתֵיהּ בְּאוֹרַח תְּקוּנָא. וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ, לְאַנְהָגָא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, וּלְתַקָּנָא גַּרְמֵיהּ בְּהוּ כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, וּלְדַבָּרָא גַּרְמֵיהּ בְּאוֹרְחוֹי דְּאוֹרַיְיתָא. וּמַאי אִיהוּ. כְּמָה דְּיַעֲקֹב. לְדוֹרוֹן. לְקָרְבָא. לְצְלוֹתָא. וּצְלוֹתָא בָּעֵי לְצַלָּאָה לְמָארֵיהּ, וְעֵילָא מִנְּהוֹן מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא.

בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ, לְהַנְהִיג עַצְמוֹ בְּבֵיתוֹ בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה וּבְדֶרֶךְ תְּקִינָה, שֶׁיִּלְמְדוּ מִמֶּנּוּ בְּנֵי בֵיתוֹ לְהַנְהִיג עַצְמָם בְּנַחַת וּבְשִׂמְחָה, וְלֹא יַטִּיל פַּחַד בִּבְנֵי בֵיתוֹ יוֹתֵר, וְכָל מַעֲשָׂיו בְּבֵיתוֹ בְּדֶרֶךְ תְּקִינָה. וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ, לְהַנְהִיג בְּדִבְרֵי תוֹרָה, וּלְתַקֵּן אֶת עַצְמוֹ בָּהֶם כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, וּלְהַנְהִיג עַצְמוֹ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה. וּמַה הוּא? כְּמוֹ שֶׁיַּעֲקֹב, לְדוֹרוֹן, לְקָרֵב וּלְתְפִלָּה. וְהַתְּפִלָּה צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל לְרִבּוֹנוֹ, וּמֵעַל כֻּלָּם דִּבְרֵי תוֹרָה.

וּבְשָׁכְבְּךָ, לְדַבָּרָא גַּרְמֵיהּ בִּדְחִילוּ דְּמָארֵיהּ, בְּקִדּוּשָׁה, בַּעֲנָוָה דְּלָא יִשְׁתְּכַח חָצִיף לָקֳבֵלֵיהּ דְּמָארֵיהּ. וּבְקוּמֶךָ, לְמֵיהַב תּוּשְׁבְּחָן לְמָארֵיהּ דְּאִתְיַב נִשְׁמָתֵיהּ. דְּהָא בְּכַמָּה חִיּוּבִין אִשְׁתְּכַח קַמֵּי מָארֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד עִמֵּיהּ חֶסֶד, וְאָתִיב לָהּ לְגוּפֵיהּ. (דברים ו) וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶכָה. הָא אוּקְמוּהָ, עַל יַד כֻּלָּה, וְדָא הוּא שְׁמָאלָא. וּבְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא אָמַר, עַל יַד כ"ה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית טו) כ"ה יִהְיֶה זַרְעֶךָ.

וּבְשָׁכְבְּךָ, לְהַנְהִיג עַצְמוֹ בִּירְאַת רִבּוֹנוֹ, בְּקֶדֻשָּׁה וּבַעֲנָוָה, שֶׁלֹּא יִמְצָא חָצוּף כְּנֶגֶד רִבּוֹנוֹ. וּבְקוּמֶךָ, לְתֵת תִּשְׁבָּחוֹת לְרִבּוֹנוֹ שֶׁהֵשִׁיב נִשְׁמָתוֹ. שֶׁהֲרֵי בְּכַמָּה חִיּוּבִים הוּא נִמְצָא לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד וּמֵשִׁיב אוֹתָהּ לְגוּפוֹ. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל [ידך] יָדֶךָ, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ עַל יַד כֻּהֲה, וְזוֹהִי הַשְׁמֹאל. וּבְסֵפֶר הָאַגָּדָה אָמַר, עַל יַד כ"ה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו) כ"ה יִהְיֶה זַרְעֶךָ.

וְחַבְרַיָּיא יַתְבֵי דָּרוֹמָא אוֹקְמוּהָ בְּרָזָא דִּלְהוֹן, אַרְבַּע בָּתֵּי דִּתְפִילִין כְּהַאי גַּוְונָא. (נ"א בגוונא אחרא) קַדֵּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר סְתָם, לְקֶבֶל כִּתְרָא עִלָּאָה דְּכוֹלָּא. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ, לְקֶבֶל חָכְמָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְאָהַבְתָּ, לְקֶבֶל בִּינָה. וְהָיָה לְקֶבֶל חֶסֶד. לְבָתַּר כְּלִילָן כֻּלְּהוּ בִּדְרוֹעָא שְׁמָאלָא, דְּאִקְרֵי עֹז. וּכְתִיב, (ישעיה סב) וּבְזְרוֹעַ עָזּוֹ. וְאֵין עֹז, אֶלָּא תוֹרָה, וְאֵין עֹז, אֶלָּא תְּפִלִּין.

וַחֲבֵרֵינוּ יוֹשְׁבֵי הַדָּרוֹם פֵּרְשׁוּהָ בְּסוֹד שֶׁלָּהֶם, אַרְבַּע בָּתֵּי הַתְּפִלִּין כְּמוֹ זֶה (בצורה אחרת). קַדֵּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, סְתָם - כְּנֶגֶד הַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַכֹּל. וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ - כְּנֶגֶד חָכְמָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְאָהַבְתָּ - כְּנֶגֶד בִּינָה. וְהָיָה - כְּנֶגֶד חֶסֶד. אַחַר כָּךְ כְּלוּלִים כֻּלָּם בִּזְרוֹעַ שְׂמֹאל שֶׁנִּקְרֵאת עֹז, וְכָתוּב (ישעיה סב) וּבְזְרוֹעַ עָזּוֹ. וְאֵין עֹז אֶלָּא תוֹרָה, וְאֵין עֹז אֶלָּא תְּפִלִּין.

דף רסט:

וּמִלִּין לָא מִתְיַשְׁבָן לְגַבָּן. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דִּכְתִיב עִלָּאָה הוּא כְּלִיל כֹּלָּא, דְּלָאו הוּא בְּחוּשְׁבָּנָא. וְעוֹד, וְהָיָה (דף רס"ט ע"ב) כִּי יְבִיאֲךָ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם תַּלְיָיא, הַהוּא אֲתָר דְּאִשְׁתְּכַח בֵּיהּ חֵירוּ לְעַבְדִין, וְעַל דָּא לָא מִתְתַּקְּנָן בְּאַרְחַיְיהוּ. וַאֲנָן מֵחָכְמָה שַׁרְיָין, וְהָכִי הוּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לוֹן, אַרְבַּע לְעֵילָּא, אַרְבַּע לְתַתָּא, אַרְבַּע בַּאֲתָר דְּמוֹחָא. אַרְבַּע בַּאֲתָר דְּלִבָּא שַׁרְיָיא. בְּגִין דְּדָא בְּדָא אִתְקְשַׁר.

וְהַדְּבָרִים לֹא מְיֻשָּׁבִים אֶצְלָנוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַכֶּתֶר הָעֶלְיוֹן כּוֹלֵל הַכֹּל, שֶׁאֵינוֹ בְּחֶשְׁבּוֹן. וְעוֹד, וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ תְּלוּי בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּמְצֵאת בּוֹ חֵרוּת לָעֲבָדִים, וְעַל כֵּן לֹא מִתְקַנִּים בְּדַרְכֵיהֶם. וְאָנוּ שְׁרוּיִים מֵחָכְמָה, וְכָךְ הוּא, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אוֹתָם; (וכן) אַרְבַּע לְמַעְלָה, וְאַרְבַּע לְמַטָּה, וְאַרְבַּע בְּמָקוֹם הַמֹּחַ, וְאַרְבַּע בְּמָקוֹם שֶׁשָּׁרוּי הַלֵּב. מִשּׁוּם שֶׁזֶּה נִקְשָׁר בָּזֶה.

וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְאִתְעַטָּרָא בְּהוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה. דִּכְתִיב, (דברים כח) וְרָאוּ כֹל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ' וְגוֹ'. וְכָל מַאן דְּמִתְעַטָּר בְּעִטָּרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דָּא, אִקְרֵי מֶלֶךְ בְּאַרְעָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶלֶךְ בְּרִקִיעָ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז) מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים. כְּמָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֶלֶךְ לְעֵילָּא, הָכִי נָמֵי הוּא מֶלֶךְ לְתַתָּא. (ועם כל דא) וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ, בְּגִין דִּיהֲווֹי בַּר נָשׁ שְׂלִים בְּכֹלָּא, וְיִשְׁתְּכַח שְׁלִים בְּפִקּוּדֵי דְּמָארֵיהּ, רָשִׁים לְעֵילָּא, רָשִׁים לְתַתָּא, זָכָאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

וְצָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְעַטֵּר בָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא שֵׁם קָדוֹשׁ עֶלְיוֹן, שֶׁכָּתוּב (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' וְגוֹ'. וְכָל מִי שֶׁמִּתְעַטֵּר בָּעֲטָרָה קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה זוֹ, נִקְרָא מֶלֶךְ בָּאָרֶץ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֶלֶךְ בָּרָקִיעַ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ז) מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים. כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֶלֶךְ לְמַעְלָה, כָּךְ גַּם הוּא מֶלֶךְ

לְמַטָּה. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה אָדָם שָׁלֵם בַּכֹּל, וְיִמְצָא שָׁלֵם בַּמִּצְווֹת שֶׁל רִבּוֹנוֹ, רָשׁוּם לְמַעְלָה רָשׁוּם לְמַטָּה. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, תְּרֵי קְרָאֵי אַשְׁכַּחְנָא, דְּאַף עַל גַּב דְּכֹלָּא בְּחַד דַּרְגָּא תַּלְיָין, לָאו אִינּוּן מִדַּרְגָּא חַד. חַד קְרָא כְּתִיב, (חגי א) כֹּה אָמַר יְיָ' צְבָאוֹת. וְחַד קְרָא כְּתִיב, (ישעיה ו) כֹּה אָמַר יְיָ' אֱלֹהִים. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ' צְבָאוֹת, כְּדֵין מִלָּה אַתְיָא בְּרַחֲמֵי. וּבְזִמְנָא דְּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ' אֱלֹהִים, כְּדֵין מִלָּה אַתְיָא בְּדִינָא.

פְּתַח רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, שְׁנֵי פְּסוּקִים מָצָאתִי, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל תְּלוּיִים בְּדַרְגָּה אַחַת, אֵינָם מִדַּרְגָּה אַחַת. בְּפָסוּק אֶחָד כָּתוּב, (חגי א) כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת. וּבְפָסוּק אֶחָד כָּתוּב, כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁכָּתוּב כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, אָז הַדָּבָר בָּא בְּרַחֲמִים. וּבִזְמַן שֶׁכָּתוּב כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים, אָז הַדָּבָר בָּא בְּדִין.

כֹּה אָמַר יְיָ' צְבָאוֹת, בְּגִין דְּהַאי כֹּה, אִתְבָּרְכָא מִצַּדִּיק וּמְנָצַח וְהוֹד, דְּאִקְרֵי יְיָ' צְבָאוֹת. וּכְדֵין, מִלָּה בְּאִתְבַּסְּמוּתָא אַתְיָיא, דְּהָא מֵאָתָר דְּא קָא אַתְיָא. כֹּה אָמַר יְיָ' אֱלֹהִים, כְּדֵין הַאי כֹּה יַנְקָא מִסְּטָרָא דְּדִינָא, מֵאָתָר דִּגְבוּרָה עִלָּאָה, וְאוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא, דְּדִינָא הוּא בְּרַחֲמֵי, בְּגִין דִּכְתִיב יְיָ' אֱלֹהִים.

כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּה הַזּוֹ מִתְבָּרֶכֶת מִצַּדִּיק וּמְנַצֵּחַ וְהוֹד, שֶׁנִּקְרָא ה' צְבָאוֹת. וְאָז הַדָּבָר בָּא בְּהִתְבַּסְּמוּת, שֶׁהֲרֵי מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא בָּא. כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים, אָז הַכֹּה הַזּוֹ יוֹנֶקֶת מִצַּד הַדִּין מִמָּקוֹם הַגְּבוּרָה הָעֶלְיוֹנָה, וְלָמַדְנוּ מֵאַבָּא שֶׁהַדִּין הוּא בְּרַחֲמִים, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב ה' אֱלֹהִים.

דְּהָא אֱלֹהִים גְּבוּרָה הוּא בְּכָל אָתָר אֲדֹנָי, גְּבוּרָה תַּתָּאָה הִיא בְּכָל אָתָר. וְעַל דָּא אִשְׁתְּמוֹדְעָן מִלֵּי מִפּוּמָא דְּנְבִיאָה, וְהוּא הָוָה מִתְכַּוְּין לְמֵימַר מִלָּה מֵאַתְרֵיהּ. וּכְדֵין הָווּ יַדְעֵי אִלֵּין בְּנֵי מְהֵימְנוּתָא, מֵאָן אָתָר תַּלְיָיא מִלְּתָא.

שֶׁהֲרֵי אֱלֹהִים הוּא גְּבוּרָה בְּכָל מָקוֹם. אֲדֹנָי, גְּבוּרָה תַּחְתּוֹנָה הִיא בְּכָל מָקוֹם. וְעַל כֵּן נוֹדָעִים הַדְּבָרִים מִפִּי הַנָּבִיא, וְהוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לוֹמַר דָּבָר מִמְּקוֹמוֹ. וְאָז הָיוּ יוֹדְעִים בְּנֵי הֶאֱמוּנָה הַלָּלוּ, מֵאֵיזֶה מָקוֹם תָּלוּי הַדָּבָר.

פְּתַח רִבִּי אָחָא וְאָמַר (שופטים ה) אוֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְיָ' וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, הַאי קְרָא רָזָא הוּא בְּרָזִין עִלָּאִין. בְּשַׁעְתָּא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא מָסַר בֵּיתֵיהּ בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא כָּל זַיְינִין וְרוּמְחִין וּבַלִּיסְטְרָאוֹת דִּילֵיהּ אַפְקִיד בִּידָהָא, וְכָל אִינּוּן מַגִּיחֵי קְרָבָא דִּילֵיהּ אַפְקִיד עִמָּהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ג) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָא אוֹקְמוּהָ, וְכַד אָגַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרָבָא, בְּאִינּוּן גִּבּוֹרִין מַגִּיחֵי קְרָבָא דְּקָאמַרָן אַגַח, וְאִינּוּן אִקְרוּן מְלוּמְּדֵי מִלְחָמָה.

פְּתַח רַבִּי אָחָא וְאָמַר, (שופטים ה) אוֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ ה' וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה, הַפָּסוּק הַזֶּה הוּא סוֹד בַּסּוֹדוֹת הָעֶלְיוֹנִים. בְּשָׁעָה שֶׁהַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ מָסַר אֶת בֵּיתוֹ בִּידֵי הַגְּבִירָה, כָּל כְּלֵי הַזַּיִן וְהָרְמָחִים וְהַבַּלִּיסְטְרָאוֹת

שֶׁלּוֹ הִפְקִיד בְּיָדֵיהּ, וְכָל אוֹתָם לוֹחֲמֵי הַקְּרָב שֶׁלּוֹ הִפְקִיד עִמּהּ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ג) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. וּכְשֶׁנִּלְחָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּקְרָב, עִם אוֹתָם הַגִּבּוֹרִים לוֹחֲמֵי הַקְּרָב שֶׁאָמְרוּ הוּא נִלְחָם, וְהֵם נִקְרָאִים מִלְּמַדֵי מִלְחָמָה.

כְּתִיב (שופטים ה) מִן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא וְגוֹ'. וּתְנַן, בְּהַאי שַׁעֲתָא דְּאִתְנְדִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַלָּאָה רְשִׁימָא קַדִּישָׁא בִּבְשָׂרְהוֹן, כְּדֵין הַאי חֶרֶב נוֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית, כָּנַשׁ כָּל חֵילָא דִּילֵיהּ, וְכָל זַיְינִין, וְכָל אִינּוּן מַגִּיחֵי קְרָבָא, לְאַגָּחָא קְרָבָא עִמֵּיהּ (נ"א דסיהרא) דְּסִיסְרָא. וְכוֹכָבַיָּיא הֲווֹ אוֹשְׁדִין נוּרָא מִלְּעֵילָּא. וְאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל כּוֹכָב וְכוֹכָב אִית לֵיהּ שְׁמָא בִּלְחוֹדוֹי, וְכֻלְּהוּ בִּשְׁמָהָן אִקְרוּן.

כְּתוּב (שופטים ה) מִן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא וְגוֹ'. וְשָׁנִינוּ, בַּשָּׁעָה הַזּוֹ שֶׁהִתְנַדְּבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַלּוֹת אֶת הָרֹשֶׁם הַקָּדוֹשׁ בִּבְשָׂרָם, אָז זוֹ (ויקרא כו) חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית, כִּנְּסָה אֶת כָּל חֵילוֹתֶיהָ וְכָל כְּלֵי הַזַּיִן וְכָל אוֹתָם לוֹחֲמֵי הַקְּרָב לְהִלָּחֵם בִּקְרָב עִם (הלבנה) סִיסְרָא, וְהַכּוֹכָבִים הָיוּ שׁוֹפְכִים אֵשׁ מִלְמַעְלָה. וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל כּוֹכָב וְכוֹכָב יֵשׁ לוֹ שֵׁם לְבַדּוֹ, וְכֻלָּם נִקְרָאִים בְּשֵׁמוֹת.

אָמַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעַתְּדוּ לְנַקָּמָא נוּקְמָא דִּבְנַי. תְּרֵי נוּקְמֵי אֲנָא זַמִּין לְאִתְפָּרְעָא מִנַּיְיהוּ. חַד נוּקְמָא דְּשִׁית מְאָה רְתִיכִין דְּאוֹזִיף לֵיהּ לְרַבְרְבָא דְּמִצְרָאֵי, בְּגִין לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (שמות יד) וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם. וְחַד נוּקְמָא דְּבָנַי, דְּעָאקוּ לְהוּ עַד הַשְׁתָּא. וּבְגִין כַּךְ אִתְּדִנוּ בְּתַרִּין דִּינִין, חַד בְּמַיָּיא, וְחַד בְּאֶשָּׁא. בְּמַיָּיא, דִּכְתִיב, (שופטים ה) נַחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם. בְּאֶשָּׁא, דִּכְתִיב הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם.

אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הִזְדַּמְּנוּ לְנָקֹם אֶת נִקְמַת בָּנַי. שְׁתֵּי נְקָמוֹת אֲנִי עָתִיד לְהִפָּרַע מֵהֶם. נְקָמָה אַחַת שֶׁל שֵׁשׁ מֵאוֹת מֶרְכָּבוֹת שֶׁהִלְוָה לַשֵּׂר הַגָּדוֹל שֶׁל הַמִּצְרִים כְּדֵי לְהִלָּחֵם בְּקְרָב עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (שמות יד) וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם. וּנְקָמָה אַחַת שֶׁל הַבָּנִים שֶׁלִּי, שֶׁהֵצִיקוּ לָהֶם עַד עַכְשָׁו. וּמְשׁוּם כָּךְ נִדּוֹנוּ בִּשְׁנֵי דִינִים - אֶחָד בְּמַיִם וְאֶחָד בְּאֵשׁ. בְּמַיִם, שֶׁכָּתוּב (שופטים ה) נַחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם. בְּאֵשׁ, שֶׁכָּתוּב הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם.

דף ער.

וּבְאֵינּוּן כּוֹכָבַיָּיא, אִית כּוֹכָבָא חַד דְּלָא אָתָא לְהַהוּא נוּקְמָא, וְאִתְלַטְיָא לְעָלְמִין, דְּכַד שָׁאֲרֵי לְאַנְהָרָא, אָתָאן שְׁאַר כּוֹכָבַיָּיא וּבַלְעִין לֵיהּ, וּלְכָל סִיעָתָא דִּילֵיהּ, וְאִתְאֲבִידוּ כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אוֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְיָ'. וְכִי רְשׁוּת אִית לְמַלְאָכָא בְּהַאי. אֶלָּא דָּא הוּא מַלְאָךְ, דִּכְתִיב בֵּיהּ (שמות יד) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. וְדָא הוּא דִּכְל קָרְבִין דִּילֵיהּ אִינּוּן. (דף ע"ר ע"א)

וּבְאוֹתָם הַכּוֹכָבִים יֵשׁ כּוֹכָב אֶחָד שֶׁלֹּא בָא לְאוֹתָהּ הַנְּקָמָה, וְהִתְקַלֵּל לְעוֹלָמִים, שֶׁכַּאֲשֶׁר מַתְחִיל לְהָאִיר, בָּאִים שְׁאָר הַכּוֹכָבִים וּבוֹלְעִים אוֹתוֹ וְאֶת כָּל סִיעָתוֹ, וְכֻלָּם אוֹבְדִים יַחַד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אוֹרוּ מֵרוֹז אָמַר

מַלְאַךְ ה'. וְכִי יֵשׁ רְשׁוּת לְמַלְאָךְ בְּזֶה? אֶלָּא זֶה הוּא הַמַּלְאָךְ שֶׁכָּתוּב בּוֹ (שמות יד) וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הוּא שֶׁכָּל הַקְּרֻבוֹת הֵן שֶׁלּוֹ.

כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת יְיָ', כַּד נַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. לְעֶזְרַת יְיָ' בַּגִּבּוֹרִים, בְּאִינּוּן שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים כַּד אִזְדַּמְנוּ קְרָבָא עִם סִיסְרָא. וְדָא מַלְאָךְ, רָזָא דְּכָל דִּינִין וְכָל קְרָבִין דְּמַלְכָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ. וְעַל דָּא אָמַר, מַלְאַךְ יְיָ'. וְדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית מח) הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אוֹתִי וְגוֹ', וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרַיָּא. וְדָא זִמִּינָא לְמֶהֱוֵי עִלָּאָה וְיַקִּירָא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. וּבְדָא יִתְרַבֵּי שְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְדָא זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְפָּרָעָא מֵעַמִּין עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל לח) וְהִתְגַּדְלְתִּי וְהִתְקַדִּשְׁתִּי וְגוֹ'. אַזְלוּ, עַד דְּמָטוּ לְגַבֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. כֵּיוָן דְּחָמָא לוֹן, אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא שְׁכִינְתָּא הָכָא. וַדַּאי צְרִיכִין אֲנָן לְמֶחְזַק טִיבוּ לְאַנְפֵּי שְׁכִינְתָּא.

כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת ה' - כְּשֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. לְעֶזְרַת ה' בַּגִּבּוֹרִים - עִם אוֹתָם שִׁשִּׁים גִּבּוֹרִים שֶׁהִזְדַּמְּנוּ בַּקְּרָב עִם סִיסְרָא. וְהַמַּלְאָךְ הַזֶּה, הַסּוֹד שֶׁל כָּל הַדִּינִים וְהַקְּרָבוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ הֵם בִּרְשׁוּתוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר מַלְאַךְ ה', וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית מח) הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי וְגוֹ', וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים. וְזֶה עָתִיד לִהְיוֹת עֶלְיוֹן וְנִכְבָּד לֶעָתִיד לָבֹא, וּבָזֶה יִתְגַּדֵּל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּבְזֶה עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִפָּרַע מֵהָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְעַל זֶה כָּתוּב (יחזקאל לח) וְהִתְגַּדְלְתִּי וְהִתְקַדִּשְׁתִּי וְגוֹ'. הָלְכוּ עַד שֶׁהִגִּיעוּ אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתָם, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הִנֵּה הַשְּׁכִינָה כָּאן, וַדַּאי צְרִיכִים אָנוּ לְהַחֲזִיק טוֹבָה לִפְנֵים שֶׁל הַשְּׁכִינָה.

פְּתַח וְאָמַר (בראשית כט) הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ, דְּכַד יִשְׂרָאֵל יִתְעָרְבוּן תְּשׁוּבָה לְקָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּזִכּוּ אוֹרַיְיתָא יִתּוּבוּן לְאַרְעָא קַדִּישָׁא, וְיִתְכַּנְּשׁוּן מִן גָּלוּתָא. דְּהָא וַדַּאי יוֹמָא חַד יְהֵא גָּלוּתָא לְיִשְׂרָאֵל, וְלָא יַתִּיר. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (איכה א) נָתְנַנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוֶה. וְאִי לָא יִתּוּבוּן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הֶאָסֵף הַמִּקְנֶה, בְּלָא זְכוּ וּבְלָא עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן. אֲבָל אֶסְוָתָא חַד לְכוּ, הַשְׁקוּ הַצֹּאן, אִשְׁתְּדָלוּ בְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִתְשַׁקְיִיוּ מֵימֵי אוֹרַיְיתָא. וּלְכוּ רְעוּ, לַאֲתַר דְּנַיְיחָא לַאֲתַר טָבָא וְכִסּוּפָא דְּאַחֲסַנְתֵּיכוֹן.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כט) הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל וְגוֹ'. הַפָּסוּק הַזֶּה פֵּרְשׁוּהוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל יִתְעוֹרְרוּ בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בִּזְכוּת הַתּוֹרָה יָשׁוּבוּ לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְיִתְקַבְּצוּ מִן הַגָּלוּת. שֶׁהֲרֵי וַדַּאי יוֹם אֶחָד תִּהְיֶה גָלוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא יוֹתֵר, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איכה א) נָתְנַנִי שֹׁמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוֶה. וְאִם לֹא יָשׁוּבוּ, אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הֶאָסֵף הַמִּקְנֶה בְּלִי זְכוּת וּבְלִי מַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים. אֲבָל רְפוּאָה אַחַת יֵשׁ לִי לָכֶם: הַשְׁקוּ הַצֹּאן, הִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה, שֶׁתִּשָּׁקוּ מֵהַמַּיִם שֶׁל הַתּוֹרָה, וּלְכוּ רְעוּ, לְמָקוֹם שֶׁל מְנוּחָה, לְמָקוֹם טוֹב וְכִסּוּף שֶׁל נַחֲלַתְכֶם.

דָּבָר אַחֵר הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, דָּא הוּא יוֹם דְּאִקְרֵי (ישעיה כב) יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה, דְּיִ בְּהַהוּא יוֹם אִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא, וְנָפְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. וּבְגִין עוֹבָדִין בִּישִׁין, הַהוּא

יוֹמָא אִתְמְשַׁךְ וְאִתְרְבֵּי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה, בְּגִין דְּאִינּוּן מַשְׁכִּין לֵיהּ לְהַהוּא יוֹמָא. הַשְׁקוּ הַצֹּאן, כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא, דְּהָא בִּזְכוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא יִפְּקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא.

דָּבָר אַחֵר הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל - זֶהוּ הַיּוֹם שֶׁנִּקְרָא (ישעיה כב) יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה, שֶׁבְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נֶחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנָפְלוּ יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת. וּמִשּׁוּם הַמַּעֲשִׂים הָרָעִים, הַיּוֹם הַהוּא נִמְשַׁךְ וְהִתְגַּדֵּל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב, הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מוֹשְׁכִים אֶת אוֹתוֹ הַיּוֹם. הַשְׁקוּ הַצֹּאן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּדִבְרֵי תוֹרָה, שֶׁהֲרֵי בִּזְכוּת הַתּוֹרָה יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת.

יִשְׂרָאֵל מַאי קָא אָמְרִי. וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל הָעֲדָרִים, עַד דְּיִתְכַּנְּשׁוּ כָּל שְׁאַר יוֹמִין עִלָּאִין. וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן, וְיִגְנְזְרוּן לְהַהוּא דִּינָא קַשְׁיָא דְּהַהוּא יוֹמָא דְּשַׁלְטָא עַל פִּי הַבְּאֵר, וְאִשְׁתְּכָחַת הַהִיא בְּאֵ"ר בְּגָלוּתָא עִמָּנָא. וְכַד אִתְגַּלְיָיא הַאי בְּאֵ"ר, וְהַהוּא אֶבֶן לָא שַׁלְטָא עָלָהּ, מִיָּד וְהִשְׁקִינוּ הַצֹּאן.

וּמַה יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים? וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל הָעֲדָרִים, עַד שֶׁיִּתְכַּנְּסוּ כָּל שְׁאַר הַיָּמִים הָעֶלְיוֹנִים, וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן, וִיבַטְּלוּ אוֹתוֹ הַדִּין הַקָּשֶׁה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁשּׁוֹלֵט עַל פִּי הַבְּאֵר, וְנִמְצֵאת אוֹתָהּ הַבְּאֵר עִמָּנוּ בַּגָּלוּת. וּכְשֶׁמִּתְגַּלָּה הַבְּאֵר הַזּוֹ וְאוֹתָהּ הָאֶבֶן לֹא שׁוֹלֶטֶת עָלֶיהָ, מִיָּד וְהִשְׁקִינוּ הַצֹּאן.

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּסוֹף יוֹמַיָּיא, לְאַהֲדָרָא לְיִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא קַדִּישָׁא, וּלְאַכְנְשָׁא לוֹן מִגָּלוּתָא. וּמַאן אִינּוּן סוֹף יוֹמַיָּיא, הַהוּא דְּהִיא אַחֲרִית הַיָּמִים. בְּהַאי אַחֲרִית הַיָּמִים, יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ גָּלוּתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים (דברים ד) וְקָרָאת אֶתְכֶם הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וּכְתִיב (דברים לא) בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. בְּאַחֲרִית הַיָּמִים דַּיְיקָא, וְדָא הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא. וְעִם אַחֲרִית הַיָּמִים דָּא, קַבִּילוּ עוֹנְשָׁא בְּגָלוּתָא. וּבְדָא יַעְבִּיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוּקְמִין לְיִשְׂרָאֵל תְּדִירָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר כד) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. וּבְכָל אֲתַר דָּא הִיא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאַתְבָא לָהּ לְאַתְרָהָא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה ב) וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ' וְגוֹ' וְדָא הוּא יוֹם.

וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּסוֹף הַיָּמִים לְהַחֲזִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָם הַקְּדוֹשָׁה וּלְכַנֵּס אוֹתָם מִן הַגָּלוּת. וּמִי הֵם סוֹף הַיָּמִים? אוֹתָהּ שֶׁהִיא אַחֲרִית הַיָּמִים. בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הַזּוֹ יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ אֶת הַגָּלוּת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב, (דברים ד) בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְכָתוּב (שם לא) וְקָרָאת אֶתְכֶם הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. בְּאַחֲרִית הַיָּמִים דַּוְקָא, וְזוֹ הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת. וְעִם אַחֲרִית הַיָּמִים הַזּוֹ קִבְּלוּ עֹנֶשׁ בַּגָּלוּת, וּבָזוֹ יַעֲשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְקָמוֹת לְיִשְׂרָאֵל תָּמִיד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כד) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. וּבְכָל מָקוֹם זֹאת הִיא, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָתִיד לְהֲשִׁיבָהּ לִמְקוֹמָהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ב) וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה' וְגוֹ', וְזֶהוּ יוֹם.

וּמִדְּשָׁארֵי צַל לְמֶעְבַּד בְּשֵׁירוּתָא דְּיוֹמָא אָחֳרָא, כְּמָה בְּזִמְנָא דְּאִתְחָרִיב מַקְדְּשָׁא הֲוָה, וְנָטָה צֵל לְמֵיעַל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ירמיה ו) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. יוֹם וְצַל, הוּא סוֹף גָּלוּתָא. וְשֵׁיעוּרָא דְּהַאי צֵל, שִׁית קְמָצִין וּפַלְגָא. וּבְגוּדָל דְּמִשְׁחָא דְּבַר נָשׁ, גְּבַר בֵּין גּוּבְרִין. וְדוּכְרָנָא דְּהַאי רָזָא דְּבֵין חַבְרַיָּיא, דִּכְתִיב, (איוב ח) כִּי תְמוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא נֵדָע כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ. כִּי תְמוֹל אֲנַחְנוּ בְּגָלוּתָא, וְלָא הֲוֵינָא יַדְעֵי כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ, לְאַשְׁרָאָה לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלֵי אָרֶץ.

וּמִשֶּׁהִתְחִיל הָצֵל לְהֵעָשׂוֹת בְּרֵאשִׁית הַיּוֹם הָאַחֵר, הָיָה כְּמוֹ בִּזְמַן שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְנָטָה הַצֵּל לְהִכָּנֵס. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ו) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. יוֹם וְצַל הוּא סוֹף הַגָּלוּת, וְהַשִּׁעוּר שֶׁל הַצֵּל הַזֶּה שִׁשָּׁה קְמָצִים וַחֲצִי, וּגוּדָל שֶׁל מִדָּה שֶׁל אָדָם, גֶּבֶר בֵּין גְּבָרִים. וְהַזְּכָּרוֹן שֶׁל הַסּוֹד הַזֶּה שֶׁבֵּין הַחֲבֵרִים, שֶׁכָּתוּב (איוב ח) כִּי תְמוֹל אֲנַחְנוּ וְלֹא נֵדָע כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ. כִּי תְמוֹל אֲנַחְנוּ - בַּגָּלוּת, וְלֹא הָיִינוּ יוֹדְעִים כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ, לְהַשְׁרוֹת אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵי אָרֶץ.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּחָמֵי לֵיהּ, וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּלָא חָמֵי לֵיהּ. וַוי לְמַאן דְּיִזְדַּמַּן כַּד יִתְבַּע אַרְיָא רַבְרְבָא, לְאִתְחַבְּרָא לְנוּקְבֵיהּ. כָּל שֶׁכֵּן בְּשַׁעֲתָא דְּיִזְדַּוְוגָן כַּחֲדָא, עַל הַהִיא שַׁעֲתָא כְּתִיב, (עמוס ג) אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא וְגוֹ'.

אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ מִי שֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ, וְאַשְׁרֵי חֶלְקוֹ מִי שֶׁלֹּא רוֹאֶה אוֹתוֹ. אוֹי לְמִי שֶׁיִּזְדַּמֵּן כְּשֶׁיְּבַקֵּשׁ הָאַרְיֵה הַגָּדוֹל לְהִתְחַבֵּר עִם נְקֵבָתוֹ, כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיִּזְדַּוְוגוּ יַחַד. עַל אוֹתָהּ שָׁעָה כָּתוּב, (עמוס ג) אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא וְגוֹ'.

דף ער:

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (ירמיה כה) שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ. וּבְהַהוּא זִמְנָא כַּד יִפּוֹק לְקַבְּלָא לְבַת זוּגוֹ, כְּדֵין אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא יְיָ' אֱלֹהִים דִּבֶּר מִי לֹא יִנָּבֵא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא כְּתִיב, (דברים ל) וְשָׁב יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְגוֹ'. וְשָׁב מַאי הוּא, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁב כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְגָלוּתָא, וְשָׁב צַדִּיק לְאַזְדַּוְוגָא (דף ע"ר ע"ב) בְּאַתְרֵיהּ. כְּדֵין כְּתִיב, (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

בֹּא וּרְאֵה, בַּהַתְחָלָה כָּתוּב (ירמיה כה) שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן כְּשֶׁיֵּצֵא לְקַבֵּל אֶת בַּת זוּגוֹ, אֲזַי אַרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא ה' אֱלֹהִים דִּבֶּר מִי לֹא יִנָּבֵא. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה כָּתוּב, (דברים ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְגוֹ'. מַה זֶּה וְשָׁב? אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵשִׁיב אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת, וְשָׁב הַצַּדִּיק לְהִזְדַּוֵּג בִּמְקוֹמוֹ. אֲזַי כָּתוּב, (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

מַתְנִיתִין, לְכוֹן בְּנֵי נָשָׁא, מָארֵי דְּחָכְמְתָא, מָארֵי דְּסָכְלְתָנוּ, קָלָא קָרֵי. מַאן מִנְכוֹן דְּאִתְחֲכָם וְיָדַע, בְּשַׁעֲתָא דְּרֵישָׁא חִיוָורָא, אַתְקִין רֵישָׁא, רְשִׁימָא מֵעֵילָא לְתַתָּא, וּמִתַּתָּא לְעֵילָּא. אִתְקִין סְטָר צָפוֹן, בְּעִטּוּרָא דְּקוּנָארִיתָא, בֵּיהּ רְשִׁים עוּמְקָא דִּתְהוֹמָא עִלָּאָה, דְּסָלִיק וְנָחִית בְּגַוָויהּ. נָחִית חַד דַּרְגָּא טְמִירָא, בְּאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה רְשִׁימִין, דְּאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה עָלְמִין.

(דניאל ד) תְּחוֹתֵיהּ תַּטְלֵל חַד חֵיוַת בָּרָא, (דניאל ז) וְקַרְנַיִן עֲשַׂר לָהּ. וַאֲרוּ עַיְינִין כְּעַיְינֵי אֱנָשָׁא לְחֵיוָתָא, וּפוּם מְמַלֵּל רַבְרְבָן. כַּד סַלְקָא, אַזְלָא בִּימָמָא, טְמִירָא בְּלֵילְיָא. כַּד נַחְתָּא, טְמִירָא בִּימָמָא, וְאַזְלָא בְּלֵילְיָא. כַּד נַטְלָא, מִזְדְּעְזָעָן אַרְבַּע מַגְרוֹפֵי דַּאֲחִידָן בִּידָהָא. וְנַטְלִין עִמָּהּ שְׁתִּין פּוּלְסִין דְּנוּרָא, כָּל חַד חַרְבָּא שְׁנָנָא עַל יְרֵיכֵיהּ.

מִשְׁנָה, לָכֶם בְּנֵי אָדָם, בַּעֲלֵי הַחָכְמָה, בַּעֲלֵי הַתְּבוּנָה, קוֹל קוֹרֵא: מִי מִכֶּם שֶׁהִתְחַכֵּם וְיוֹדֵעַ, בְּשָׁעָה שֶׁהָרֹאשׁ הַלָּבָן הִתְקִין הָרֹאשׁ, רֹשׁוּם מִמַּעְלָה לְמַטָּה וּמִמַּטָּה לְמַעְלָה, הִתְקִין צַד הַצָּפוֹן בְּעִטּוּר שֶׁל אֵגֶם מַיִם, בּוֹ רֹשׁוּם הָעֹמֶק שֶׁל הַתְּהוֹם הָעֶלְיוֹן שֶׁעוֹלֶה וְיוֹרֵד בְּתוֹכוֹ, יְרֻדָּה דַּרְגָּה טְמִירָה אַחַת בְּאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת רֹשׁוּמִים שֶׁל אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת עוֹלְמוֹת. תַּחְתָּיו בְּצַלּוֹ חוֹסָה חַיַּת בָּר אַחַת, (דניאל ז) וְלָהּ עֶשֶׂר קְרָנַיִם, (שם) וְאֵלּוּ עֵינַיִם כְּמוֹ עֵינֵי אֱנוֹשׁ לַחַיָּה, וּפֶה מְדַבֵּר גְּדוֹלוֹת. כְּשֶׁעוֹלָה, הוֹלֶכֶת בַּיּוֹם, נִסְתֶּרֶת בַּלַּיְלָה. כְּשֶׁיּוֹרֶדֶת, נִסְתֶּרֶת בַּיּוֹם, וְהוֹלֶכֶת בַּלַּיְלָה. כְּשֶׁנּוֹסַעַת, מִזְּדַּעְזְעִים אַרְבַּע מַגְרֵפוֹת שֶׁאֲחוּזִים בְּיָדֶיהָ. וְנוֹסְעִים עִמָּהּ שִׁשִּׁים שִׁבְטֵי אֵשׁ, כָּל אֶחָד חֶרֶב שְׁנוּנָה עַל יֶרֶךְ.

סָלִיק בְּרֵעוּתָא, לְאַפְקָא בַּר נָשׁ שַׁלִּיטָא לְתַתָּא. אַתְקִין בְּהַאי חֵיוָתָא חַד עַפְרָא דְּקִיקָא, כְּלִיל מִכֹּלָּא. נָשַׁב בֵּיהּ, אִתְפְּשַׁט בְּד' סִטְרֵי עָלְמָא. וְד' פּוּלְסִין אִתְנַגְלָגְלוּ, חַד לְעֵילָּא, חַד לְתַתָּא, חַד לְצָפוֹן, חַד לְדָרוֹם.

עִלָּה בְּרָצוֹן, לְהוֹצִיא אָדָם שֶׁלִּיט לְמַטָּה. הִתְקִין בַּחַיָּה הַזּוֹ עָפָר דַּקִּיק אֶחָד שֶׁכְּלוּל מֵהַכֹּל. נָשַׁב בּוֹ וְהִתְפַּשֵּׁט בְּאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם. וְאַרְבַּע חֻתִיכוֹת הִתְגַּלְגְּלוּ, אַחַת לְמַעְלָה, אַחַת לְמַטָּה, אַחַת לְצָפוֹן, אַחַת לַדָּרוֹם.

אִילָנָא חַד רַבְרְבָא וְתַקִּיף, אִתְחַבָּר וְאִזְדַּוַּוג בֵּהּ בְּחַד עַנְפָּא שַׁפִּירָא, דְּחֵזוּ חֶדְוָותָא דְּכֹלָּא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים מח) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ. בֵּיהּ אִזְדַּוַּוג, אַפִּיקוּ חַד רוּחָא טְמִירָא, וּמַלְיָא לְהַהוּא גְּבִילוּ דְּעַפְרָא, וְקָאִים עַל רַגְלוֹי, וְאַמְלֵכֵיהּ עַל כָּל עָלְמָא, וְשַׁלְטֵיהּ עַל כֹּלָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים ח) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ וְגוֹ'. אִתְפְּקִיד עַל הַהוּא אִילָנָא, לָא נָטַר פִּקּוּדָא, אָתִיב מַלְכָּא רוּחֵיהּ לְגַבֵּיהּ, וְהַהוּא חֵיוָתָא נַטְלָא לֵיהּ. כְּדֵין זְמִינִין מָנָא אַחֲרָא, וְקָאִים בֵּינַיְיהוּ. בְּקוּטְרָא דִּגְלִיפִין בֵּין מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, בְּטוּפְסָרָא (ס"א בטפסא) דְּעִטּוּרִין אִתְאַחֲדָן.

אִילָן אֶחָד גָּדוֹל וְחָזָק הִתְחַבֵּר וְהִזְדַּוֵּג עִמּוֹ בְּעָנָף אֶחָד יָפֶה שֶׁמַּרְאֵהוּ שִׂמְחַת הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים מח) יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ. עִמּוֹ הִזְדַּוֵּג, הוֹצִיאוּ רוּחַ טְמִירָה אַחַת, וּמִלֵּא אוֹתָהּ עִסַּת הֶעָפָר, וְעָמַד עַל רַגְלָיו, וְהֶמְלִיךְ אוֹתוֹ עַל כָּל הָעוֹלָם וְהִשְׁלִיט אוֹתוֹ עַל הַכֹּל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ח) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ וְגוֹ'. נְצָטַוָּה עַל אוֹתוֹ הָאִילָן, לֹא שָׁמַר אֶת הַמִּצְוָה. הֵשִׁיב הַמֶּלֶךְ אֶת רוּחוֹ אֵלָיו, וְאוֹתָהּ הַחַיָּה לָקְחָה אוֹתוֹ. אָז הִזְמִינוּ כְּלִי אַחֵר וְעָמַד בֵּינֵיהֶם, בְּקֶשֶׁר הַחִקּוּקִים בֵּין מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים שֶׁנֶּאֱחָזוּ בַּצִּיּוּר (בדפוס) שֶׁל הָעִטּוּרִים.

דָּרִין בַּתָּרָאִין, תְּפֵיסִין בְּחוֹבַיְיהוּ. אִשְׁתְּלִיף רוּחֵיהוֹן מֵהַהוּא מָאנָא דִּלְבוּשָׁא, לְבָתַר אַגְנִיז בְּעַפְרָא, בֵּין רִגְבֵי נַחֲלָא אִתְטָמַרוּ וְאִתְגְּנִיזוּ. בְּחַד גַּרְמָא תַּקִּיף דְּהַהוּא מָאנָא, יִתְבְּנוּן בְּקַדְמֵיתָא, וִיקוּמוּן חֵילִין חֵילִין תְּנָיְינוּת, בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא מִתְעָרִין.

הַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים תְּפוּסִים בַּחֲטָאֵיהֶם. נִשְׁלְפָה רוּחָם מֵאוֹתוֹ הַכְּלִי שֶׁל הַלְּבוּשׁ, אַחַר כָּךְ נִגְנַז בָּעָפָר בֵּין רִגְבֵי הַנַּחַל. נִטְמְנוּ וְנִגְנְזוּ בְּעֶצֶם קָשֶׁה אַחַת שֶׁל אוֹתוֹ הַכְּלִי, וְיָקוּמוּ שֵׁנִית חֲיָלוֹת חֲיָלוֹת, מִתְעוֹרְרִים בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִגְבַּל הַהוּא עַפְרָא קַדְמֵיתָא, דְּהַהוּא מָאנָא מַמָּשׁ. וּלְאַעֲלָא בֵּיהּ גְּבִילוּ דָּקִיק כְּהַאי חֲמִירָא דְּעִיסָה. וּמֵהַהוּא גְּבִילוּ דְּאִיהוּ צָחוּתָא דִּלְעֵילָּא, יִתְתָּקֵן וְיִתְיַשַּׁר מָאנָא דְּכַשְׁרָא. כְּגַוְונָא דְּאָמַר קְרָא, (יואל ד) וּמַעְיָן מִבֵּית יְיָ׳ יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַשִּׁטִּים. בְּגִין דְּהַהוּא נַחַל אַסְגֵּי חֲבִיבוּתָא (ס"א זכותא) (ס"א זנותא) בְּעָלְמָא. וְכַד הַהוּא מַעְיָינָא קַדִּישָׁא, יִפּוּק וְייֵעוּל לְגַבֵּיהּ, כְּדֵין יִתְתָּקֵן וְיִתְיַשַּׁר, וְלָא יְהֵא בְּסוּרְחָנֵיהּ כְּקַדְמֵיתָא.

וְעַתִּיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָלוּשׁ אוֹתוֹ הֶעָפָר הָרִאשׁוֹן שֶׁל אוֹתוֹ הַכְּלִי מַמָּשׁ, וּלְהַכְנִיס בּוֹ גְּבוּל דַּק כְּמוֹ הַשְּׂאוֹר הַזֶּה שֶׁל הָעִסָּה. וּמֵאוֹתָהּ עִסָּה, שֶׁהִיא הַצָּחוּת שֶׁלְּמַעְלָה, יִתְתַּקֵּן וְיִתְיַשֵּׁר כְּלִי כָּשֵׁר, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב, (יואל ד) וּמַעְיָן מִבֵּית ה' יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַשִּׁטִּים. מְשׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַנַּחַל מַגְדִּיל הַחֲבִיבוּת (הזנות) בָּעוֹלָם. וּכְשֶׁאוֹתוֹ הַמַּעְיָן הַקָּדוֹשׁ יֵצֵא וְיִכָּנֵס אֵלָיו, אֲזַי יִתְתַּקֵּן וְיִתְיַשֵּׁר, וְלֹא יִהְיֶה בְּסִרְחוֹנוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה.

וְאִינּוּן דְּלָא זָכָאן, יְקוּמוּן לְאִתְדָּנָא בְּדִינָא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת וּלְדִרְאוֹן עוֹלָם. וּכְדֵין כְּתִיב, (ישעיה סו) כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה עוֹמְדִים לְפָנַי נְאֻם יְיָ׳ כֵּן יַעֲמוֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם. בָּרוּךְ יְיָ׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלוֹךְ יְיָ׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

וְאוֹתָם שֶׁלֹּא זוֹכִים, יָקוּמוּ לְהִדּוֹן בַּדִּין שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת [ו] לְדִרְאוֹן עוֹלָם. וְאָז כָּתוּב, (ישעיה סו) כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי נְאֻם ה' כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת עקב

רעיא מהימנא וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְגוֹ', וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ׳ אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. פִּקּוּדָא (י"ח) דָּא לְבָרְכָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל מַה דְּאָכִיל וְשָׂתֵי, וְאִתְהֲנֵי בְּהַאי עָלְמָא. וְאִי לָא בָּרִיךְ, אִקְרֵי גַּזְלָן לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּכְתִיב, (משלי כח) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ. וְהָא אוֹקְמוּהָ חַבְרַיָּיא. בְּגִין דְּבִרְכָּאן דְּבָרִיךְ בַּר נָשׁ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

אָתֵי לְאַמְשָׁכָא חַיִּין מִמְּקוֹרָא דְּחַיֵּי, לְשַׁמֵּיהּ (קדישא) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קַדִּישָׁא, וּלְאַרְקָא עֲלֵיהּ מֵהַהוּא מִשְׁחָא עִלָּאָה, וְאָתֵי לְאִתְמַשְׁכָא מִתַּמָּן לְכָל עָלְמָא.

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְגוֹ', וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'. מִצְוָה (י"ח) זוֹ לְבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל מַה שֶּׁאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה וְנֶהֱנֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם לֹא בֵּרַךְ, נִקְרָא גַּזְלָן לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, שֶׁכָּתוּב (משלי כח) גּוֹזֵל אָבִיו וְאִמּוֹ. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים. מִשּׁוּם שֶׁהַבְּרָכוֹת שֶׁמְּבָרֵךְ אָדָם אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאוֹת לְהַמְשִׁיךְ חַיִּים מִמְּקוֹר הַחַיִּים לִשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַקָּדוֹשׁ, וּלְהָרִיק עָלָיו מֵאוֹתוֹ הַשֶּׁמֶן הָעֶלְיוֹן, וּבָא לְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם לְכָל הָעוֹלָם.

דף רעא.

וּכְתִיב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ' אֱלֹהֶיךָ (דף רע"א ע"א) וְאִינּוּן בִּרְכָאן, אָרִיךְ בַּר נָשׁ בְּאִינּוּן מִלִּין מֵהַהוּא מְקוֹרָא עִלָּאָה, וְאִתְבָּרְכָאן כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין וּמְקוֹרִין, וְאִתְמַלְיָין לְאַרְקָא עַל כָּל עָלְמִין. וְאִתְבָּרְכָאן כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא.

וְכָתוּב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאוֹתָן הַבְּרָכוֹת מוֹרִיק אָדָם בְּאוֹתָם הַדְּבָרִים מֵאוֹתוֹ הַמָּקוֹר הָעֶלְיוֹן, וּמִתְבָּרְכִים כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת וְהַמְּקוֹרוֹת, וּמִתְמַלְּאִים לְהָרִיק עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְכֻלָּם מִתְבָּרְכִים כְּאֶחָד.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ בַּר נָשׁ, לְשַׁוָּאָה רְעוּתֵיהּ בְּרָזָא דְּבִרְכָאן, בְּגִין דְּיִתְבָּרְכוּן אֲבָהָן וּבְנִין, כֹּלָּא כַּחֲדָא. וּמַאן דְּמָבָרֵךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְבָּרַךְ, וְנָטִיל חוּלָקֵיהּ מֵאִינּוּן בִּרְכָאן בְּקַדְמִיתָא דְּכָל עָלְמָא לְתַתָּא. כֵּיוָן דִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְבָּרַךְ מִתַּמָּן, נָחִית וְשָׁרָא עַל רֵישֵׁיהּ חוּלָקָא קַדְמָאָה. וְהָא אוֹקִימְנָא דִּכְתִיב, (שמות כ) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. (אזכיר כמה דאת אמר (תהלים כ) יזכור כל מנחותיך) כֵּיוָן דְּהַהִיא בִּרְכָה אַתְיָיא וְשָׁרְיָיא עַל רֵישֵׁיהּ, מִתַּמָּן אִתְפַּשַּׁט בְּכָל עָלְמָא.

וְעַל זֶה צָרִיךְ אָדָם לָשִׂים רְצוֹנוֹ בְּסוֹד הַבְּרָכוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּרְכוּ אָבוֹת וּבָנִים, הַכֹּל כְּאֶחָד. וּמִי שֶׁמְּבָרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - מִתְבָּרֵךְ, וְלוֹקֵחַ חֶלְקוֹ מֵאוֹתָן הַבְּרָכוֹת, בַּתְּחִלָּה שֶׁל כָּל הָעוֹלָם שֶׁלָּמְּטָה. כֵּיוָן שֶׁשְּׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְבָּרֵךְ מִשָּׁם, יוֹרֵד וְשׁוֹרֶה עַל רֹאשׁוֹ הַחֵלֶק הָרִאשׁוֹן. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ שֶׁכָּתוּב, (שמות כ) בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ. (אזכיר, כמו שנאמר (תהלים כ) יזכר כל מנחתך) כֵּיוָן שֶׁאוֹתָהּ בְּרָכָה בָּאָה וְשׁוֹרָה עַל רֹאשׁוֹ, מִשָּׁם מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּכָל הָעוֹלָם.

בְּשַׁעֲתָא דְּאִינּוּן בִּרְכָאן נַחְתִּין, מִתְעַטְּרָן גּוֹ חָקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין, וּפַגְעֵי בְּהוּ כַּמָּה דַּרְגִּין דִּמְמָנָן בְּעָלְמָא, וְנַחְתֵּי בְּהוּ, וְאָמְרֵי וּמַכְרִיזֵי דָּא אִיהוּ דּוֹרוֹנָא דְּשַׁדַּר פְּלוֹנִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מֵאָן אֶתָר נַחְתֵּי, לְבָתַר דְּנַחְתֵּי מֵאָתָר רֵישָׁא חָדָא דְּצַדִּיק. תַּמָּן סַלְקִין, מִתְעָרֵי לְנַחְתָּא אַחֲרָנִין מִלְּעֵילָּא, וְאִתְמַלְיָיא מִלְּעֵילָּא וּמִתַּתָּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. כֵּיוָן דְּהַאי דַּרְגָּא אִתְמַלְיָיא, אָרִיךְ לְהַאי כַּלָּה, וּמִתַּמָּן נָגְדִּין וְאִתְמַשְׁכָן לְתַתָּא.

בְּשַׁעָה שֶׁאוֹתָן הַבְּרָכוֹת יוֹרְדוֹת, מִתְעַטְּרוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵה הַתַּפּוּחִים הַקְּדוֹשִׁים, וּפוֹגְשׁוֹת בָּהֶן כַּמָּה דְּרָגוֹת שֶׁל מְמֻנִּים בָּעוֹלָם, וְיוֹרְדוֹת עִמָּן, וְאוֹמְרוֹת וּמַכְרִיזוֹת: זֶהוּ הַדּוֹרוֹן שֶׁשָּׁלַח פְּלוֹנִי לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. מֵאֵיזֶה מָקוֹם יוֹרְדוֹת? לְאַחַר שֶׁיּוֹרְדוֹת מִמָּקוֹם רֹאשׁ אֶחָד שֶׁל הַצַּדִּיק, שָׁם עוֹלוֹת, מִתְעוֹרְרוֹת לְהוֹרִיד אֲחֵרוֹת מִלְמַעְלָה, וּמִתְמַלֵּא מִלְמַעְלָה וּמִלְמַטָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק. כֵּיוָן שֶׁדַּרְגָּה זוֹ מִתְמַלֵּאת, מוֹרִיקָה לַכַּלָּה הַזּוֹ, וּמִשָּׁם שׁוֹפְעוֹת וְנִמְשָׁכוֹת לְמַטָּה.

כַּד סַלְקִין אִינּוּן בִּרְכָאן מִתַּתָּא, לֵית פִּתְחָא וּפָתְחָא לְעֵילָּא, וְלֵית מָנָא לְעֵילָּא, דְּלָא פָּתַח כָּל אִינּוּן פָּתְחִין. וּמַכְרְזֵי וְאָמְרֵי בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין, דָּא אִיהוּ דּוֹרוֹנָא דְּמַלְכָּא דְּשַׁדַּר פְּלוֹנִי, דָּא הוּא דּוֹרוֹנָא בְּקִיּוּמָא כַּדְקָא יָאוּת. וּמַאן אִיהוּ. בִּרְכָה דְּאָתְיִבוּ עֲלַיְיהוּ אָמֵן. דְּכָל בִּרְכָה דְּאָתְיִבוּ עֲלַיְיהוּ אָמֵן, דָּא אִיהוּ בְּקִיּוּמָא כַּדְקָא יָאוּת.

כְּשֶׁעוֹלוֹת אוֹתָן הַבְּרָכוֹת מִלְּמַטָּה, אֵין פֶּתַח וּפֶתַח לְמַעְלָה, וְאֵין מְמֻנֶּה לְמַעְלָה שֶׁלֹּא פּוֹתֵחַ אֶת כָּל אוֹתָם הַפְּתָחִים. וּמַכְרִיזִים וְאוֹמְרִים בְּכָל אוֹתָם הָרְקִיעִים: זֶהוּ דּוֹרוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁשָּׁלַח פְּלוֹנִי, זֶהוּ דּוֹרוֹן בְּקִיּוּם כָּרָאוּי. וּמִי הוּא? הַבְּרָכָה שֶׁהֵשִׁיבוּ עֲלֶיהָ אָמֵן. שֶׁכָּל בְּרָכָה שֶׁהֵשִׁיבוּ עֲלֶיהָ אָמֵן, זוֹהִי בְּקִיּוּם כָּרָאוּי.

וְכֵיוָן דְּהַאי בִּרְכָתָא סַלְקָא, כָּל דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא, כֻּלְּהוּ זְמִינִין לְגַבֵּי הַהוּא נְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר, בְּגִין לְאַנְהָרָא לְגַבְּהּ. וְכָל שֶׁכֵּן אִי הִיא בִּרְכָתָא דְּסַגְיָאִין מְבָרְכָן לָהּ, וּמְעַטְּרִין לָהּ בְּעִטְרִין קַדִּישִׁין, (עיין לקמן סוד אמן רפ"ה ע"א) בְּרָזָא דְּאָמֵן. אָמֵן הוּא רָזָא דְּקִשְׁרֵי, דְּכָל יְחוּדָא וּקְדוּשָׁה בְּרָזָא דְּמָארֵיהּ. וּמְעַטֵּר לְהַהִיא בִּרְכָתָא בְּעִטְרִין עִלָּאִין כַּדְקָא יָאוּת.

וְכֵיוָן שֶׁהַבְּרָכָה הַזּוֹ עוֹלָה, כָּל הַדְּרָגוֹת שֶׁלְּמַעְלָה מְזֻמָּנוֹת לְאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁלֹּא מֵאִיר כְּדֵי לְהָאִיר לָהּ. וְכָל שֶׁכֵּן אִם הִיא בְּרָכָה שֶׁרַבִּים מְבָרְכִים אוֹתָהּ וּמְעַטְּרִים אוֹתָהּ בַּעֲטָרוֹת קְדוֹשׁוֹת בְּסוֹד שֶׁל אָמֵן. אָמֵן הוּא סוֹד הַקְּשָׁרִים שֶׁל כָּל יִחוּד וּקְדֻשָּׁה בְּסוֹד שֶׁל רִבּוֹנוֹ, וּמְעַטֵּר אוֹתָהּ הַבְּרָכָה בַּעֲטָרוֹת עֶלְיוֹנוֹת כָּרָאוּי.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בָּהּ, בְּאִינּוּן דִּמְבָרְכִין לֵיהּ, וְתִיאוּבְתֵּיהּ בִּבְרָכְתָא דִּלְתַתָּא, דְּהַהִיא בִּרְכָתָא סַלְקָא, וְאַנְהִיר בּוּצִינָא דִּלְעֵילָּא נָהִיר, וְאַתְקִיף לָהּ בְּתוּקְפָּא תַּקִּיפָא, לְסַלְקָא לְעֵילָּא. וְעַל רָזָא דָּא כְּתִיב, (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד, אִלֵּין אִינּוּן דִּמְבָרְכִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבוֹזַי יֵקָלּוּ, אִלֵּין אִינּוּן דְּלָא מְבָרְכִין לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמַנְעִין בִּרְכָתָא מִפּוּמַיְיהוּ.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה בָּהֶם, בְּאוֹתָם שֶׁמְּבָרְכִים אוֹתוֹ, וּתְשׁוּקָתוֹ בַּבְּרָכָה שֶׁלְּמַטָּה, שֶׁאוֹתָהּ בָּרְכָה עוֹלָה, וּמֵאִיר הַמָּאוֹר שֶׁלֹּא מֵאִיר, וּמְחַזֵּק אוֹתָהּ בְּתֹקֶף חָזָק לַעֲלוֹת לְמַעְלָה. וְעַל הַסּוֹד הַזֶּה כָּתוּב, (שמואל א כ) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד - אֵלֶּה אוֹתָם שֶׁמְּבָרְכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּבֹזַי יֵקָלּוּ - אֵלֶּה אוֹתָם שֶׁלֹּא מְבָרְכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמוֹנְעִים בָּרָכָה מִפִּיהֶם.

רָזָא דְּרָזִין, לְאִינּוּן דְּיַדְעֵי חָכְמְתָא דְּמָארֵיהוֹן, לְמִנְדַּע רָזָא דִּבְרָכָאן, בְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וּבְכָל הַנָּאִין וְכִסּוּפִין דְּהַאי עָלְמָא, לְאַרְקָא בִּרְכָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא.

סוֹד הַסּוֹדוֹת לְאוֹתָם שֶׁיּוֹדְעִים חָכְמַת רִבּוֹנָם, לָדַעַת אֶת סוֹד הַבְּרָכוֹת בְּמִצְווֹת הַתּוֹרָה וּבְכָל הַהֲנָאוֹת וְהַכִּסּוּפִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, לְהוֹרִיק בְּרָכוֹת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה.

כַּד (ס"א בר) בְּרָכָאן דְּצָלוֹתָא, דְּאִינּוּן תְּקוּנָא דְּמַארֵיהוֹן, מִתַּתָּא לְעֵילָּא וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא. בְּרָכָאן דְּלָאו אִינּוּן בְּצָלוֹתָא, סַלְּקִין מִתַּתָּא לְעֵילָּא, עַד דְּמָטוּ גּוֹ נְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר, וּמִתְעָרֵי (לעילא) בְּתוּקְפָּא, לְהַהוּא נְהוֹרָא דְּלָא נָהִיר, בְּהַהִיא בָּרָכָה, וְסַלְּקָא אִתְעָרוּ לְעֵילָּא, עַד דְּמָטוּ לְכֻרְסַיָּיא עִלָּאָה, מְקוֹרָא דְּכָל חַיִּין. כְּדֵין נָפְקוּ מֵהַהוּא מְקוֹרָא עִלָּאָה, בִּרְכָאן אַחֲרָנִין, וְאִעֲרָעוּ אִלֵּין בְּאִלֵּין, וְנַשְׁקֵי אִלֵּין לְאִלֵּין, וְאָתְאן וְשַׁרְיָין לְרֵישׁ צַדִּיק, לְאַרְקָא לְתַתָּא. וְכַד נַחְתִּין, אִתְבָּרְכָן אֲבָהָן וּבְנִין, וְכָל שְׁרָגִין דִּלְהוֹן.

כַּאֲשֶׁר (פרט) בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה, שֶׁהֵן תִּקּוּן שֶׁל רִבּוֹנָם מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה וּמִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. הַבְּרָכוֹת שֶׁאֵינָן בַּתְּפִלָּה עוֹלוֹת מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, עַד שֶׁמַּגִּיעוֹת לְתוֹךְ הָאוֹר שֶׁלֹּא מֵאִיר, וּמִתְעוֹרְרִים (למעלה) בְּתֹקֶף לְאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁלֹּא מֵאִיר בְּאוֹתָהּ הַבְּרָכָה, וְעוֹלֶה הִתְעוֹרְרוּת לְמַעְלָה, עַד שֶׁמַּגִּיעִים לַכִּסֵּא הָעֶלְיוֹן, מְקוֹר כָּל הַחַיִּים. וְאָז יוֹצְאוֹת מֵאוֹתוֹ הַמָּקוֹר הָעֶלְיוֹן בְּרָכוֹת אֲחֵרוֹת, וּפוֹגְשׁוֹת אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, וְנוֹשְׁקוֹת אֵלֶּה לְאֵלֶּה, וּבָאוֹת וְשׁוֹרוֹת עַל רֹאשׁ הַצַּדִּיק לְהָרִיק לְמַטָּה. וּכְשֶׁיּוֹרְדוֹת, מִתְבָּרְכִים הָאָבוֹת וְהַבָּנִים וְכָל נֵרוֹתֵיהֶם.

וְרָזָא דְּאִלֵּין בִּרְכָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא, בָּרְזָא דָּא, בָּרוּךְ: דָּא רָזָא דִּמְקוֹרָא עִלָּאָה מִכֹּלָּא, לְאַרְקָא וּלְאַמְשָׁכָא וּלְאַנְהָרָא כָּל בּוֹצִינִין. וְאִיהוּ בָּרוּךְ (נ"א ברי"ך) תָּדִיר, דְּלָא פַּסְקִין מֵימוֹי. וּמִתַּמָּן שֵׁירוּתָא דְּאִקָּרֵי עָלְמָא דְּאָתֵי, וְאִיהוּ קְצֵה הַשָּׁמַיִם, דְּהַהוּא קָצֶה, קָצֶה עִלָּאָה אִיהוּ. בְּגִין דְּאִית קָצֶה כְּגַוְונָא דָּא לְתַתָּא, וְאִיהוּ עָלְמָא תַּתָּאָה. וְאִקָּרֵי אוּף הָכִי בָּרוּךְ, לְקַבֵּל תַּתָּאֵי, לְאַרְקָא לְתַתָּא, וּלְאִתְעָרָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא בְּבִרְכָאן דִּצְלוֹתָא. וּבָרוּךְ (קדמאה) דָּא אִקָּרֵי הָכָא, בָּרָזָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה, דְּאַמְלֵי לְהַהוּא אָתָר, בְּחַד שְׁבִיל דְּקִיק דְּאָעִיל בֵּיהּ.

וְסוֹד הַבְּרָכוֹת הַלָּלוּ לְעוֹרֵר מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה בְּסוֹד זֶה: בָּרוּךְ: זֶה הַסּוֹד שֶׁל הַמָּקוֹר הָעֶלְיוֹן מֵהַכֹּל, לְהָרִיק וּלְהַמְשִׁיךְ וּלְהָאִיר אֶת כָּל הַמְּאוֹרוֹת. וְהוּא תָּמִיד בָּרוּךְ (מברך), שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים מֵימָיו. וּמִשָּׁם הֵרֵאשִׁית שֶׁנִּקְרֵאת הָעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא קְצֵה הַשָּׁמַיִם, שֶׁאוֹתוֹ קָצֶה הוּא קָצֶה עֶלְיוֹן. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ קָצֶה כְּמוֹ זֶה לְמַטָּה, וְהוּא הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְגַם הוּא נִקְרָא בָּרוּךְ, כְּנֶגֶד הַתַּחְתּוֹנִים, לְהָרִיק לְמַטָּה, וּלְהִתְעוֹרֵר מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה בִּבְרָכוֹת הַתְּפִלָּה. וְהַבָּרוּךְ (הראשון) הַזֶּה נִקְרָא כָּאן, בְּסוֹד הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁמְּמַלֵּא אוֹתוֹ הַמָּקוֹם, בְּשְׁבִיל אֶחָד דַּקִּיק שֶׁנִּכְנַס בּוֹ.

אַתָּה: לְבָתַר שְׁאָרֵי לְאִתְגַּלְיָיא, דְּהָא הַאי בָּרוּךְ סָתִים אִיהוּ, וּבְגִין כָּךְ אִקָּרֵי בְּאֹרַח סָתִים בָּרוּךְ, מְקוֹרָא עִלָּאָה דְּלָא אִתְגַּלְיָיא. אַתָּה, שִׁירוּתָא לְאִתְגַּלְיָיא לְבַר, וּבְגִין כָּךְ אִקָּרֵי אַתָּה. וּמַאן אִיהוּ. דָּא רָזָא דִּימִינָא, וְאִקָּרֵי כֹּהֵן לְגַבֵּי הַהוּא אָתָר. וְרָזָא דָּא (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם, מַאן כֹּהֵן לְהַהוּא עוֹלָם, אַתָּה. וְדָא אִיהוּ יְמִינָא עִלָּאָה, דְּהָא אִשְׁתְּכַח לְאִתְגַּלְיָיא.

אַתָּה, ' אַחַר כָּךְ מַתְחִיל לְהִתְגַּלּוֹת, שֶׁהֲרֵי הַבָּרוּךְ הַזֶּה הוּא נִסְתָּר, וְלָכֵן נִקְרָא בָּרוּךְ נִסְתָּר בָּרוּךְ, הַמָּקוֹר הָעֶלְיוֹן שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה. אַתָּה: הָרֵאשִׁית לְהִתְגַּלּוֹת בַּחוּץ, וְלָכֵן נִקְרָא אַתָּה. וּמֵיהוּ? זֶה סוֹד הַיָּמִין, וְנִקְרָא

כֹּהֵן אֲצֶל אוֹתוֹ מָקוֹם. וְזֶה סוֹד (תהלים קי) אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם. מִי הַכֹּהֵן לְאוֹתוֹ עוֹלָם? אַתָּה. וְזֶהוּ הַיְמִין הָעֶלְיוֹן, שֶׁהֲרֵי נִמְצָא לְהֵ תְּגִלּוֹת.

דף רעא:

יְהוָֹה: דָּא רָזָא דְּאֶמְצָעִיתָא. רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא בְּכָל סִטְרִין. (דף רע"א ע"ב) אֱלֹהֵינוּ: דָּא סִטְרָא דִּשְׂמָאלָא, דְּכָלִיל בִּימִינָא, וִימִינָא בֵּיהּ, וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא, לְמֶהֱוֵי חַד. וְעַד הָכָא, אִתְקְשָׁרוּ בְּרָכָאן, דְּכֵיוָן דְּאִלֵּין אִתְבָּרְכָאן, כֻּלְהוֹן דִּלְתַתָּא אִתְבָּרְכָאן.

יְהוָֹה, ' זֶה סוֹד הָאֶמְצַע, סוֹד הָאֱמוּנָה בְּכָל הַצְּדָדִים. אֱלֹהֵינוּ: זֶה סוֹד הַשִּׂמְאל שֶׁכָּלוּל בִּימִין, וְהַיָּמִין בּוֹ, וְנִכְלָלִים זֶה בָּזֶה לִהְיוֹת אֶחָד. וְעַד כָּאן נִקְשְׁרוּ הַבְּרָכוֹת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵלֶּה מִתְבָּרְכִים, כֻּלָּם שֶׁלְּמַטָּה מִתְבָּרְכִים.

לְבָתַר דְּאִינּוּן אִתְבָּרְכָאן, וְנַטְלֵי בִּרְכָאן לְגַרְמַיְיהוּ, אִתְהָדְרוּ כְּלִילָן כְּחַד לְהַהוּא מְקוֹרָא, דְּאִינּוּן לָא יַכְלִין לְאִתְהַדָּרָא לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר, עַד דְּאִתְבָּרְכָן. כֵּיוָן דְּאִתְבָּרְכָן בְּקַדְמֵיתָא, אִתְהָדְרוּ וְעָאלִין לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר, לְנַטְלָא בִּרְכָאן יְתֵירִין אַחֲרָנִין, לְאַרְקָא לְתַתָּא. וְעַד דְּאִינּוּן אִתְבָּרְכָאן, לָא עָאלִין וְלָא תָּאבִין לְגַבֵּיהּ. וְרָזָא דָּא (שמות כג) וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם.

לְאַחַר שֶׁהֵם מִתְבָּרְכִים וְלוֹקְחִים בְּרָכוֹת לְעַצְמָם, חוֹזְרִים כְּלוּלִים כְּאֶחָד לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹר, שֶׁהֵם לֹא יְכוֹלִים לַחֲזֹר לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם עַד שֶׁמִּתְבָּרְכִים. כֵּיוָן שֶׁהִתְבָּרְכוּ בַּתְּחִלָּה, חוֹזְרִים וְנִכְנָסִים לְאוֹתוֹ מָקוֹם, לְקַחַת בְּרָכוֹת יְתֵרוֹת אֲחֵרוֹת לְהָרִיק לְמַטָּה. וְעַד שֶׁהֵם מִתְבָּרְכִים, לֹא נִכְנָסִים וְלֹא תְּאֵבִים אֵלָיו, וְזֶה סוֹד (שמות כג) וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם.

וְכַד תָּבִין לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר, וְעָאלִין תַּמָּן, כְּדֵין אִקָּרֵי הַהוּא אֲתָר מָלֵךְ. וּמָלֵךְ לָא אִתְקְרֵי, בַּר כַּד אִינּוּן מִתְקָרְבִין לְגַבֵּיהּ, וּמִתְבָּרְכָן. וּמַלְכָּא אֵימָתַי אִקְרֵי מָלֵךְ. כַּד רַבְרְבָנוֹי אַתְיָין לְגַבֵּיהּ עָתִירִין, מִסְתַּפְקָן בְּכָל מַה דְּאִצְטְרִיכוּ, בְּלָא חֶסְרוֹנָא, כְּדֵין אִיהוּ מָלֵךְ. מָלֵךְ לְתַתָּא, כַּד אִלֵּין מְעַטָּרָן לֵיהּ בְּסִפּוּקָא, בְּעִטְרִין קַדִּישִׁין. וְהָכָא אִקְרֵי מָלֵךְ. וּמַאן אִיהוּ. הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ וְצִוָּנוּ. וּבְגִין דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּלָא אִתְגַּלְיָיא לְבַר, וְאִיהוּ סְתִים, קְרֵי לֵיהּ הָכִי בְּאֹרַח סְתִים. וְעַל דָּא לָא אִקְרֵי, אֶלָּא בְּאֹרַח סְתִים.

וּכְשֶׁשְּׁבִים לְאוֹתוֹ מָקוֹם וְנִכְנָסִים לְשָׁם, אָז אוֹתוֹ מָקוֹם נִקְרָא מָלֵךְ. וּמֶלֶךְ לֹא נִקְרָא, רַק כְּשֶׁהֵם מִתְקָרְבִים אֵלָיו, וּמִתְבָּרְכִים. וּמֶלֶךְ מָתַי נִקְרָא מֶלֶךְ? כְּשֶׁגְּדוֹלָיו בָּאִים אֵלָיו עֲשִׁירִים, מְסֻפָּקִים בְּכָל מַה שֶׁהִצְטָרְכוּ, בְּלֹא חִסָּרוֹן, וְאָז הוּא מֶלֶךְ. מֶלֶךְ לְמַטָּה, כְּשֶׁאֵלּוּ מְעַטְּרִים אוֹתוֹ בְּסִפּוּק בַּעֲטָרוֹת קְדוֹשׁוֹת. וְכָאן נִקְרָא מֶלֶךְ. וּמִיהוּ? הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ וְצִוָּנוּ. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹלָם שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה בַּחוּץ, וְהוּא נִסְתָּר, קוֹרֵא לוֹ כְּךָ בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר. וְעַל זֶה לֹא נִקְרָא, אֶלָּא בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר.

וּלְעוֹלָם יְמִינָא אַתָּה, כְּמָה דְּאִתְמַר. וְעַל דָּא כֹּהֵן, כָּפִיף לְגַבֵּי הַהוּא אֲתָר, בְּרֵישָׁא וּבְסוֹפָא. וְעָלְמָא תַּתָּאָה, כַּד אִתְקְשַׁר לִימִינָא, וְאִתְדַּבָּק בֵּיהּ, קָרֵי מִתַּתָּא לְעֵילָּא בָּרוּךְ, וְלָא אִקְרֵי בָּרוּךְ, בַּר בְּרָזָא דִּמְקוֹרָא דְּאִתְדְּבַק בַּהֲדֵיהּ (ביה), וְעָיֵיל בֵּיהּ, וְאִתְמְלֵי לֵיהּ. אַתָּה, רָזָא דְּהַהוּא כֹּהֵן, לְאִתְדַּבְּקָא בַּהֲדֵיהּ, וְעַל דָּא, בְּצִלּוֹתָא בַּר נָשׁ כּוֹרַע בְּבָרוּךְ, דְּאִיהוּ עָלְמָא כְּפוּף לְגַבֵּי

עֵילָא, וְדָא אִיהוּ שִׁנּוּי בֵּין בָּרוּךְ דְּצָלוֹתָא, וּבֵין בָּרוּךְ דִּשְׁאַר בִּרְכָאן. וְכֹלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה אִיהוּ, לְאַרְקָא בִּרְכָאן לְכָל עָלְמִין.

וּלְעוֹלָם אַתָּה זֶה יָמִין, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְעַל זֶה כֹּהֵן כָּפוּף לְאוֹתוֹ מָקוֹם בָּרֹאשׁ וּבַסּוֹף. וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, כְּשֶׁנִּקְשָׁר לְיָמִין וְנִדְבָּק בּוֹ, קוֹרֵא מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה בָּרוּךְ, וְלֹא נִקְרָא בָּרוּךְ, רַק בְּסוֹד הַמָּקוֹר שֶׁדָּבֵק בּוֹ וְנִכְנָס בּוֹ וּמְמַלֵּא אוֹתוֹ. אַתָּה, הַסּוֹד שֶׁל אוֹתוֹ הַכֹּהֵן לְהִדָּבֵק אִתּוֹ, וְעַל זֶה בַּתְּפִלָּה הָאָדָם כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם שֶׁכָּפוּף אֶל מַעְלָה, וְזֶהוּ הַשִּׁנּוּי בֵּין בָּרוּךְ שֶׁל הַתְּפִלָּה וּבֵין בָּרוּךְ שֶׁל שְׁאָר בְּרָכוֹת. וְהַכֹּל הוּא בְּסוֹד עֶלְיוֹן, לְהַרִיק בְּרָכוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת.

בָּרוּךְ דְּצָלוֹתָא, בַּר נָשׁ כּוֹרֵעַ בֵּיהּ בְּבִרְכּוֹי, וְנָחֵין רֵישָׁא בְּאַתָּה, בְּגִין דְּאַתָּה אִקְרֵי רֹאשׁ. וְעַל דָּא כֹּהֵן נָטִיל בָּרֹאשׁ, וְאִיהוּ רֹאשׁ תְּדִיר. וּבְגִין כָּךְ כְּרִיעָה בְּבָרוּךְ. וְנָחֵינוּ דְּרֵישָׁא בְּאַתָּה. וְכֹהֵן בְּכָל אֲתַר דְּאִקְרֵי אַתָּה, נָחֵין בְּצִלּוֹתָא. מֶלֶךְ בָּתַר דְּגָחֵין, תּוּ לָא זָקִיף, מַאי טַעְמָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ לְסִיהֲרָא, זִילִי אַזְעִירִי גַּרְמִיךְ, וְתוּ לָא זָקְפָא. וּבְגִין דָּא, בִּרְכָתָא דְּבַר נָשׁ בָּרִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִתְעַר לְאַרְקָא בִּרְכָאן מִלְּעֵילָּא לְעָלְמִין כֻּלְּהוּ, כְּמָה דְּאִתְּמַר. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל בָּעָלְמָא דֵּין, וּבָעָלְמָא דְּאָתֵי.

בַּבָּרוּךְ שֶׁל הַתְּפִלָּה אָדָם כּוֹרֵעַ בִּבְרָכָיו, וְנוֹתֵן רֹאשׁוֹ בְּאַתָּה, מִשּׁוּם שֶׁאַתָּה נִקְרָא רֹאשׁ. וְעַל זֶה כֹּהֵן לוֹקֵחַ בָּרֹאשׁ, וְהוּא תָּמִיד רֹאשׁ. וְלָכֵן כְּרִיעָה בְּבָרוּךְ, וּנְחִינַת הָרֹאשׁ בְּאַתָּה. וְהַכֹּהֵן, בְּכָל מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא אַתָּה, גּוֹחֵן בַּתְּפִלָּה. הַמֶּלֶךְ אַחַר שֶׁגּוֹחֵן, שׁוּב לֹא זוֹקֵף, מָה הַטַּעַם? הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לַלְּבָנָה, לְכִי וְהַקְטִינִי אֶת עַצְמֵךְ, וְשׁוּב לֹא זָקְפָה. וְלָכֵן הַבְּרָכָה שֶׁל אָדָם לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא מִתְעוֹרֶרֶת לְהוֹרִיק בְּרָכוֹת מִלְּמַעְלָה לְעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

כְּתִיב, (ישעיה סג) כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי אַבְרָהָם וְגוֹ'. תָּנֵינָן, לְזִמְנָא דְּאָתֵי אַמְרִין לֵיהּ לְיִצְחָק וְכוּ', בְּגִין דְּשָׁמְאלָא אִתְכְּלִיל בִּימִינָא, אֲבָל מְנָלָן דְּאִקְרֵי אָב. דִּכְתִיב וַיְשַׂמֵּהוּ לוֹ לְאָב וּלְכֹהֵן, וְאַף עַל גַּב דְּלֵעֵילָּא אִקְרֵי אָב, וַאֲפִילּוּ לְנָהוֹרָא דְּלָא נָהִיר בְּשַׂעֲתָא דְּאִתְדַּבַּק בִּימִינָא אִקְרֵי אַתָּה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שם) אַתָּה יְיָ אָבִינוּ גּוֹאֲלֵנוּ וְגוֹ'.

כְּתוּב (ישעיה סג) כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי אַבְרָהָם וְגוֹ'. שְׁנִינוּ, לֶעָתִיד לָבֹא אוֹמְרִים לְיִצְחָק וְכוּ', מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׂמאל נִכְלָל בַּיָּמִין. אֲבָל הַיָּמִין מִנַּיִן לָנוּ שֶׁנִּקְרָא אָב? שֶׁכָּתוּב וַיְשַׂמֵּהוּ לוֹ לְאָב וּלְכֹהֵן. וְאַף עַל גַּב שֶׁלְּמַעְלָה נִקְרָא אָב, וַאֲפִלּוּ לְאוֹר שֶׁלֹּא מֵאִיר בְּשָׁעָה שֶׁנִּדְבָּק בְּיָמִין נִקְרָא אַתָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אַתָּה ה' אָבִינוּ גּוֹאֲלֵנוּ וְגוֹ'.

אַדְהָכִי, סָבָא אָזְדַּמַּן לְגַבֵּיהּ, וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, תַּקִּין פָּתוֹרָא לְמָארֵךְ, לֵיהּ וּלְמָטְרוֹנִיתָא. מִכָּל מֵינֵי עִדּוּנִין, לְקַיְימָא בֵּיהּ (יחזקאל מא) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ. וְהָא עַד כְּעַן כֻּלְּהוּ מִתְעַנְּגֵי מִפָּתוֹרָא דְּמַלְכָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחְמִי. וְדָא נַהֲמָא דְּאוֹרַיְיתָא דִּבְכְתָב, וְיֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֶּה. וְתַמָּן כַּמָּה מַטְעַמִּים מִינֵי טַעֲמֵי תּוֹרָה, דִּמְתִיקִין, מִכָּל מַאֲכָלִין וְעִדּוּנִין דְּעָלְמָא, וּדְמַלְכָּא.

בֵּין כָּךְ הִזְדַּמֵּן אֵלָיו זָקֵן וְאָמַר, רוֹעֶה הֶנֶאֱמָן, תַּקֵּן שֻׁלְחָן לְרִבּוֹנְךָ, לוֹ וְלַמַּלְכָּה, מִכָּל מִינֵי עִדּוּנִים, לְקַיֵּם בּוֹ (יחזקאל מא) זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה', וְהֲרֵי עַד עַתָּה כָּלָם מִתְעַנְּגִים מִשֻּׁלְחָן הַמֶּלֶךְ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי. וְזֶה לֶחֶם הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְיֵין הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. וְשָׁם כַּמָּה מַטְעַמִּים, מִינֵי טַעֲמֵי תוֹרָה, שֶׁמְּתוּקִים מִכָּל הַמַּאֲכָלִים וְהָעִדּוּנִים שֶׁל הָעוֹלָם וְשֶׁל הַמֶּלֶךְ.

קָם רַעְיָא מְהֵימָנָא פָּתַח וְאָמַר, אַהֲרֹן כַּהֲנָא קוּם מְשַׁיְּנָתָךְ, לְמִדְבַּח תּוֹרִין וְעָאנִין וְאִמְרִין וְעוֹפִין, וְכָל מִינִין דִּצְרִיכִין לִסְעוּדְתָא דְמַלְכָּא. וְלֶחֶם הַפָּנִים, דְּאִינּוּן לְקֻבֵּל תְּרֵין לוּחֵי דְּאוֹרַיְיתָא, (שמות לב) דְּמָזָּה וּמְזָּה הֵם כְּתוּבִים. זֶה: תְּרֵיסַר אַנְפִּין. דְּאִינּוּן: (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ יְיָ, יָאֵר יְיָ, יִשָּׂא יְיָ. זֶה תְּנָיְינָא, אֲדֹנָ"י אֲדֹנָ"י אֵל אֲדֹנָ"י. דְּאִינּוּן תְּרֵיסַר חֵיוָן, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעְתָּן, וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. וְאִתְמַר עֲלַיְיהוּ, (שם) אַרְבָּעָה פָּנִים לְאֶחָת (להם). וְהַאי אִיהוּ, (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר, לְקֻבֵּל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע סִפְרֵי תוֹרָה. וְהַאי אִיהוּ זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ.

מָאנִין דְּפָתוֹרָא דְמַלְכָּא, אִינּוּן מָארֵי מַתְנִיתִין, מָארֵי צְלוֹתִין, דְּתָקִינוּ לוֹן לְקֻבֵּל קָרְבְּנִין.

קָם הָרוֹעֶה הֶנֶאֱמָן, פָּתַח וְאָמַר, אַהֲרֹן הַכֹּהֵן קוּם מִשִּׁנָּתְךָ לְזִבּוּחַ שְׁוָורִים וְצֹאן וּכְבָשִׂים וְעוֹפוֹת, וְכָל הַמִּינִים שֶׁצְּרִיכִים לִסְעוּדַת הַמֶּלֶךְ. וְלֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שְׁנֵי לוּחוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁמִּזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתֻבִים (שמות לב). זֶה - שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה פָּנִים, שֶׁהֵם: (במדבר ו) יְבָרֶכְךָ ה', יָאֵר ה', יִשָּׂא ה'. זֶה שֵׁנִי - אֲדֹנָ"י אֲדֹנָ"י אֵל. שֶׁהֵם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַיּוֹת, שֶׁבָּהֶן נֶאֱמַר (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאול לְאַרְבַּעְתָּן וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר אַרְבָּעָה פָּנִים לְאֶחָת (להם). וְזֶהוּ (ישעיה ו) וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר, כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה סִפְרֵי תוֹרָה. וְזֶהוּ זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. הַכֵּלִים שֶׁל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ הֵם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בַּעֲלֵי הַתְּפִלּוֹת, שֶׁתִּקְּנוּם כְּנֶגֶד הַקָּרְבָּנוֹת.

דף ערב.

פָּתַח וְאָמַר, (שמות כה) וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ'. תָּא חֲזֵי, מְנָהֲגִין טָבִין וְשַׁפִּירָן הֲווֹ נַהֲגֵי מָארֵי דִּסְעוּדְתָא דְמַלְכָּא, לְאַחֲזָאָה דְּאִינּוּן מִבְּנֵי פָּתוֹרָה דְמַלְכָּא. חַד (חדא), רַבְרְבָא מִבְּנֵי סְעוּדְתָא, נָטִיל יְדוֹי בְּזִמְנָא דְּייֵעֲלוּן (דייעול) לִסְעוּדְתָא לְהָסֵב, גָּדוֹל מֵסֵב בָּרֹאשׁ, תְּנָיְינָא תְּחוֹתֵיהּ, וּתְלִיתָאָה תְּחוֹת תְּנָיְינָא. וְאִלֵּין אִתְקְרִיאוּ ג' מִטּוֹת, לְקֻבֵּל תְּלַת אֲבָהָן, וְלְקֻבֵּל (דף ער"ב ע"א) כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ, לֵית לוֹן סֵדֶר, אֶלָּא כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה.

פָּתַח וְאָמַר, (שמות כה) וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים וְגוֹ'. בֹּא רְאֵה, מְנָהֲגִים טוֹבִים וְיָפִים הָיוּ נוֹהֲגִים בַּעֲלֵי הַסְּעוּדָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ לְהַרְאוֹת שֶׁהֵם מִבְּנֵי שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ. גָּדוֹל אֶחָד מִבְּנֵי הַסְּעוּדָה נוֹטֵל יָדָיו בִּזְמַן שֶׁיִּכָּנְסוּ לַסְּעוּדָה לְהָסֵב. הַגָּדוֹל מֵסֵב בָּרֹאשׁ, הַשֵּׁנִי תַּחְתָּיו, וְהַשְּׁלִישִׁי תַּחַת הַשֵּׁנִי. וְאֵלֶּה נִקְרְאוּ שְׁלֹשָׁה מִטּוֹת, כְּנֶגֶד שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, וּכְנֶגֶד כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ אֵין לָהֶם סֵדֶר, אֶלָּא כָּל הַקּוֹדֵם זוֹכֶה.

תְּנָיְינָא, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ, כְּדֵי שֶׁיִּבְצַע בְּעַיִן יָפָה. וּמַשְׁלִים בִּרְכָתָא, וּלְבָתַר בּוֹצֵעַ. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, דְּאֵין הַמְסוּבִּין רַשָּׁאִין לִטְעוֹם, עַד שֶׁיִּטְעוֹם הַמְבָרֵךְ. וְלֵית הַבּוֹצֵעַ רַשָּׁאי

לְטָעוֹם, עַד שֶׁיִּכְלֶה אָמֵן מִפִּי הַמְסוּבִּין. וְאִם רְעוּתֵיהּ לְחַלֵּק כָּבוֹד, הָרְשׁוּת בִּידֵיהּ. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ, דְּאוֹרַח מְבָרֵךְ, בְּגִין דְּיָבָרֵךְ לְבַעַל הַבַּיִת.

שֵׁנִית, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ, כְּדֵי שֶׁיִּבְצַע בְּעַיִן יָפָה, וּמַשְׁלִים הַבְּרָכָה, וְאַחַר כָּךְ בּוֹצֵעַ. וּפֵרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, שֶׁאֵין הַמְסֻבִּים רַשָּׁאִים לִטְעֹם עַד שֶׁיִּטְעֹם הַמְבָרֵךְ, וְאֵין הַבּוֹצֵעַ רַשַּׁאי לִטְעֹם עַד שֶׁיִּכְלֶה אָמֵן מִפִּי הַמְסֻבִּים. וְאִם רְצוֹנוֹ לְחַלֵּק כָּבוֹד, הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. וְעוֹד פֵּרְשׁוּהָ שֶׁהָאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ, בִּשְׁבִיל שֶׁיְּבָרֵךְ אֶת בַּעַל הַבַּיִת.

וְאוֹרַח רָזָא, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ, דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ קַו הָאֶמְצָעִי. וּבְשַׁבָּת צָרִיךְ לִבְצוֹעַ מִשְּׁנֵי כִּכָּרוֹת, דְּאִינּוּן ה' ה'. בַּעַל הַבַּיִת, דָּא ו' דְּאֶמְצָעִיתָא. (וכגוונא דא ובגין דא) וּבְגִין דְּלָא לְאִתְחֲזָאָה כְּרַעֲבָתָנוּתָא, יָכִיל לְמִבְצַע בָּהּ לְכָל חַד וְחַד כַּבֵּיצָה. מַאי כַּבֵּיצָה. י' וְי'. אִינּוּן נְקוּדִין דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא, אִתְקְרֵי פְּרוּרֵי בְּכַזַּיִת. וְאִלֵּין לָקֳבֵל טִפִּין דְּזֵרַע, וּמַאן דְּמְזַלְזֵל בְּהוֹן, וְזָרִיק לוֹן בַּאֲתָר דְּלָא אִצְטָרִיךְ, עָנְיוּתָא קָא רָדִיף אֲבַתְרֵיהּ, וְאָזִיל נָע וָנָד. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב טו) נוֹדֵד הוּא לַלֶּחֶם אַיֵּה. וְלֵית לֶחֶם אֶלָּא תּוֹרָה, וְהוּא צוֹוֵחַ אַיֵּה מַאן דְּמְרַחֵם עָלֵיהּ, וְלָא יִשְׁכַּח.

וְדֶרֶךְ סוֹד, בַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ - זֶה הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁהוּא קַו הָאֶמְצָעִי. וּבְשַׁבָּת צָרִיךְ לִבְצֹעַ מִשְּׁתֵּי כִּכָּרוֹת, שֶׁהֵן ה' ה'. בַּעַל הַבַּיִת - זֶה ו' שֶׁל הָאֶמְצַע. (ובצורה זו. ומשום זה) וּכְדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּרַעֲבָתָנוּת, יָכוֹל לִבְצֹעַ בָּהּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כַּבֵּיצָה. מַה זֶּה כַּבֵּיצָה? י' וְי'. וְהֵן הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, נִקְרָאִים פֵּרוּרִים שֶׁבְּכַזַּיִת. וְאֵלּוּ כְּנֶגֶד טִפּוֹת הַזֶּרַע. וּמִי שֶׁמְּזַלְזֵל בָּהֶן וְזוֹרְקָן בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא צָרִיךְ, הָעֲנִיּוּת רוֹדֶפֶת אַחֲרָיו, וְהוֹלֵךְ נָע וָנָד. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב טז) נוֹדֵד הוּא לַלֶּחֶם אַיֵּה. וְאֵין לֶחֶם אֶלָּא תּוֹרָה, וְהוּא צוֹוֵחַ: אַיֵּה מִי שֶׁמְּרַחֵם עָלָיו? וְלֹא מוֹצֵא.

וּפְרוּרִים בְּכַזַּיִת, אִינּוּן בְּצַדִּיק, דְּאִיהוּ כַּתִּישׁ כְּתִישׁוּ מֵאִינּוּן זֵיתִים. וְאוֹרַח מְבָרֵךְ, (משלי ד) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ. (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק חַי עָלְמִין, וּבְגִין דָּא אוֹרַח מְבָרֵךְ.

וּפְרוּרִים בְּכַזַּיִת, הֵם בְּצַדִּיק, וְהוּא כּוֹתֵשׁ כְּתִישׁוֹת מֵאוֹתָם הַזֵּיתִים. וְהָאוֹרַח מְבָרֵךְ, (משלי ד) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ. בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, וְלָכֵן הָאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ.

אַדְּהָכִי, הָא בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא אָתָא לְגַבֵּיהּ. וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, יוֹמָא חַד אָזִילְנָא אֲנָא וְחַבְרַיָּיא לְאַכְסָנְיָא חָדָא, וַהֲוָה תַּמָּן יַנּוּקָא חָדָא. קָם וְתָקִין לָן מְנַרְתָּא וּפָתוֹרָא אִיהוּ מְגַרְמֵיהּ, כְּאִלּוּ הֲוָה מַעֲשְׂרִין שְׁנִין, וְלָא הֲוָה אֶלָּא מִבֶּן חֲמֵשׁ שְׁנִין. וְתָקִין פָּתוֹרָא מִכָּל מִינֵי מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה. אָמַר, הָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּבַעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרַח מְבָרֵךְ, אֲבָל (איוב לב) צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וְאִירָא מֵחַוּוֹת דֵּעִי אֶתְכֶם. עַד דְּאֶטוֹל רְשׁוּת מִכֻּם. אָמַר לֵיהּ, אֵימָא בְּרִי מַלְאָכָא דַּיְיָ'.

בֵּין כָּךְ הֲרֵי בָּא אֵלָיו הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאָמַר, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, יוֹם אֶחָד הָלַכְתִּי אֲנִי וְהַחֲבֵרִים לְאַכְסַנְיָה אַחַת, וְהָיָה שָׁם תִּינוֹק אֶחָד, קָם וְהִתְקִין לָנוּ מְנוֹרָה וְשֻׁלְחָן, הוּא מֵעַצְמוֹ כְּאִלּוּ הָיָה מֵעֶשְׂרִים שָׁנָה, וְלֹא

הָיָה אֶלָּא מִבֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים, וְהִתְקִין שֻׁלְחָן מִכֹּל מִינֵי מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה. אָמַר, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁבַּעַל הַבַּיִת בּוֹצֵעַ וְאוֹרֵחַ מְבָרֵךְ, אֲבָל (איוב לב) צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וְאִירָא מֵחַוּת דֵּעִי אֶתְכֶם, עַד שֶׁאֹטֹל רְשׁוּת מִכֶּם. אָמַרְתִּי לוֹ, אֱמֹר בְּנִי מַלְאַךְ ה'.

אָמַר לָן, אַתּוּן בָּעֵיתוּן לְחֵם תַּפְנוּקֵי בְּלָא קְרָבָא, אוֹ לְחֵם בִּקְרָבָא. דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, שְׁעַת אֲכִילָה שְׁעַת מִלְחָמָה. וְאִי בָּעֵיתוּ לְמֶהֱוֵי קְרָבָא עֲלֵיהּ, לֵית חַד אָכִיל, אֶלָּא מַאן דְּנָצַח קְרָבָא, אִיהוּ אָכִיל וּבוֹצֵעַ לְכֻלְּהוּ. אָמְרוּ לֵיהּ חַבְרַיָּיא, בְּרִי אַנְתְּ זְעֵיר, וַעֲדַיִין לָא יַדְעַת אֵיךְ מְגִיחֵי גַּבְרִין רַבְרְבִין בְּחַרְבָּא, בְּנְעָנוּעַ דְּחַרְבָּא. בְּרוֹמְחָא, בְּקַשְׁתָּא, בְּגִירִין דְּקַשְׁתָּא, בְּקִירְטָא, בְּאַבְנִין דְּקִירְטָא.

אָמַר לָנוּ, אַתֶּם רְצִיתֶם לֶחֶם תַּפְנוּקִים בְּלִי קְרָב, אוֹ לֶחֶם עִם קְרָב. שֶׁכְּבָר פֵּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, שְׁעַת אֲכִילָה שְׁעַת מִלְחָמָה. וְאִם רְצִיתֶם שֶׁיִּהְיֶה עָלָיו קְרָב, אֵין אֶחָד אוֹכֵל. אֶלָּא מִי שֶׁנִּצַּח בַּקְּרָב, הוּא אוֹכֵל וּבוֹצֵעַ לְכֻלָּם. אָמְרוּ לוֹ הַחֲבֵרִים, בְּנִי, אַתָּה קָטָן, וַעֲדַיִן לֹא יָדַעְתָּ אֵיךְ נִלְחָמִים גִּבּוֹרִים גְּדוֹלִים בְּחֶרֶב, בְּנְעִנּוּעַ הַחֶרֶב, בְּרֹמַח, בְּקֶשֶׁת, בְּחִצֵּי הַקֶּשֶׁת, בְּמַקְלֵעַ וּבְאַבְנֵי מַקְלֵעַ.

אָמַר לְהוּ, (מלכים א כ) אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמְפַתֵּחַ. דְּהָא וַדַּאי בְּקְרִיאַת שְׁמַע אוֹקְמוּהָ, כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ, כְּאִילּוּ אוֹחֵז חֶרֶב פִּיפִיּוֹת, דִּכְתִיב, (תהלים קמט) רוֹמְמוֹת אֵל בְּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם. וְנִעְנוּעָא דְּחַרְבָּא, צָרִיךְ לְנַעְנְעָא לֵיהּ לְשִׁית סִטְרִין, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכוּהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וְעַל הָאָרֶץ, וְעַל ד' רוּחוֹת הָעוֹלָם. וְדָא ו', גּוּף הַחֶרֶב. י', רֹאשׁ הַחֶרֶב. ה"ה, תְּרֵי פִּיּוֹת. נַרְתִּיקָא דְּחַרְבָּא, אֲדֹנָי.

אָמַר לָהֶם, (מלכים א כ) אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כְּמְפַתֵּחַ. שֶׁהֲרֵי וַדַּאי בִּקְרִיאַת שְׁמַע פֵּרְשׁוּהָ, כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ, כְּאִלּוּ אוֹחֵז חֶרֶב פִּיפִיּוֹת, שֶׁכָּתוּב (תהלים קמט) רוֹמְמוֹת אֵל בְּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם. וְנִעְנוּעַ הַחֶרֶב צָרִיךְ לְנַעְנְעָהּ לְשִׁשָּׁה צְדָדִים, כְּמוֹ שֶׁבֵּאָרוּהָ, כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכוּהוּ עַל הַשָּׁמַיִם וְעַל הָאָרֶץ וְעַל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. וְזוֹ ו', גּוּף הַחֶרֶב. י' רֹאשׁ הַחֶרֶב. ה"ה, שְׁתֵּי פִּיפִיּוֹת. נַרְתִּיק הַחֶרֶב, אֲדֹנָי.

רוֹמְחָא, רמ"ח בְּקְרִיאַת שְׁמַע, עִם שִׁית תֵּיבִין דְּיִחוּדָא, הָא רוֹמַ"ח. מָגֵ"ן עִם חַרְבָּא, מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל נוּרִיאֵל שַׂמְשִׁין דְּג' אֲבָהָן. קֶשֶׁת דְּזִרִיק חִצִּים, וְכָל זֶרַע דְּאֵינוֹ יוֹרֶה כַּחֵץ אֵינוֹ מוֹלִיד. קִירְטָא, דָּא קְרִיאַת שְׁמַע. ה' אֱלֹהֵינוּ דְּקִירְטָא, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ'. לָקֳבְלַיְיהוּ, (שמואל א יז) וַיִּקַּח דָּוִד חֲמִשָּׁה חַלּוּקֵי אֲבָנִים מִן הַנַּחַל. וְכַד שַׁוִּי לְהוֹן בְּקִירְטָא, דְּאִיהִי שָׁפָה, וְאִיהִי שְׁכִינְתָּא, אִתְעֲבִידוּ חַד כֶּלְהוּ ה', וְקָטִיל לְפִלְשְׁתָּאָה.

רֹמַח, רמ"ח בְּקְרִיאַת שְׁמַע, עִם שֵׁשׁ תֵּבוֹת הַיִּחוּד, הֲרֵי רוֹמַ"ח. מָגֵ"ן עִם חֶרֶב, מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל נוּרִיאֵל, הַשַּׁמְשִׁים שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת. קֶשֶׁת שֶׁיּוֹרֶה חִצִּים, וְכָל זֶרַע שֶׁאֵינוֹ יוֹרֶה כַּחֵץ אֵינוֹ מוֹלִיד. מַקְלֵעַ, זֶה קְרִיאַת שְׁמַע. חֲמִשָּׁה אַבְנֵי מַקְלֵעַ, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. כְּנֶגְדָּם, וַיִּקַּח דָּוִד (שמואל א יז) חֲמִשָּׁה חַלְּקֵי אֲבָנִים מִן הַנַּחַל. וּכְשֶׁשָּׂם אוֹתָם בַּמַּקְלֵעַ, שֶׁהִיא שָׂפָה, וְהִיא שְׁכִינָה, נַעֲשׂוּ אֶחָד כָּל הַחֲמִשָּׁה, וְהָרַג אֶת הַפְּלִשְׁתִּי.

וְעַד כְּעַן זְרִיקְנָא הַאי אַבְנָא לְסָמָאֵל, דְּאִיהוּ אֶבֶן מָצוֹר, וְהָרַסְנָא מָצוֹר דִּילֵיהּ, וְאַשְׁפַּלְנָא לֵיהּ לְתַתָּא. וּבְגִין דָּא אֲמֵינָא לְכוֹן, אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כִּמְפַתֵּחַ. כְּעַן יִתְבָּרֵר לְכוֹן, דַּאֲנָא יָדְעָנָא אֵיךְ מַגִיחִין גֶּבְרִין רַבְרְבִין בְּסַיְיפִין, בְּרוּמְחָא, בְּקַשְׁתָּא, בְּקִירְטָא. תַּוּוהְנָא וְלָא יָכִילְנָא לְמִלְּא קַמֵּיהּ, אָמְרוּ לֵיהּ רַבָּנָן, כְּעַן נָחֲזֵי מַאן יְהֵא מָרְוַוח נַהֲמָא, דְּאִיהוּ לֶחֶם הַמּוֹצִיא.

וְעַד עַכְשָׁיו זַרְקְתִּי אֶבֶן זוֹ לְסָמָאֵל, שֶׁהוּא אֶבֶן מָצוֹר, וְהָרַסְתִּי אֶת הַמָּצוֹר שֶׁלּוֹ וְהִשְׁפַּלְתִּיו לְמַטָּה. וְלָכֵן אָמַרְתִּי לָכֶם, אַל יִתְהַלֵּל חוֹגֵר כִּמְפַתֵּחַ. כְּעֵת יִתְבָּרֵר לָכֶם שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ אֵיךְ נִלְחָמִים גִּבּוֹרִים גְּדוֹלִים בַּחֲרָבוֹת, בְּרֹמַח, בְּקֶשֶׁת, בְּמַקְלַע. תָּמַהְנוּ וְלֹא יָכֹלְנוּ לְדַבֵּר לְפָנָיו. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, כְּעֵת נִרְאֶה מִי יִהְיֶה מַרְוִיחַ אֶת הַלֶּחֶם, שֶׁהוּא לֶחֶם הַמּוֹצִיא.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר טו) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיְיָ'. בְּמַאי (נ"א בהאי) אַתְרִימַת שְׁכִינְתָּא, דְּאִיהִי ה' דְּהַמּוֹצִיא, דְּאוֹקִימוּ עָלָהּ מָאנֵי מַתְנִיתִין, כָּל הַבּוֹצֵעַ, צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בָּהּ'. אֶלָּא וַדַּאי הָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, מוֹץ וְתֶבֶן פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְכַד הִיא בְּמוֹץ וְתֶבֶן, אִיהִי בְּבֵית אֲסוּרִין, וְלֵית לָהּ רְשׁוּ לְאָרְמָא לְגַבֵּי מ', לְמֶעְבַּד עִמָּהּ מַ"ה. וְהַאי אִיהוּ תְּרוּמָה, תּוֹרָ"ה דְּאִיהִי ה' חוּמְשֵׁי תּוֹרָה, דְּבָהּ (שמות כד) וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְגוֹ'.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר טו) וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַה'. בַּמֶּה נִתְרֶמֶת שְׁכִינָה, שֶׁהִיא ה' שֶׁל הַמּוֹצִיא, שֶׁבֵּארוּ עָלֶיהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַבּוֹצֵעַ צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בַּהֵ"א? אֶלָּא וַדַּאי הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, מוֹץ וְתֶבֶן פְּטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר. וּכְשֶׁהִיא בְּמוֹץ וְתֶבֶן, הִיא בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וְאֵין לָהּ רְשׁוּת לְהָרִים לְמ' לַעֲשׂוֹת עִמָּהּ מַ"ה. וְזוֹהִי תְּרוּמָה, תּוֹרָ"ה שֶׁהִיא חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תּוֹרָה, שֶׁבָּהּ (שמות כד) וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְגוֹ'.

דף ערב:

וּבְמוֹץ וְתֶבֶן דְּחִטָּה, עָלֶיהָ אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, (קפ"ח ע"ב) אִילָן שֶׁאָכַל אָדָם הָרִאשׁוֹן חִטָּה הֲוָה. קָרִיב ח"ט, דְּאִיהוּ מוֹץ וְתֶבֶן, לְאָת ה'. וְאִסְתְּלִיק מִנַּיהּ י', דְּאִיהוּ עִשּׂוּר דִּילָהּ. וּבְגִין דָּא כַּד אִיהוּ בְּמוֹץ וְתֶבֶן (שלה), דְּאִינּוּן לְקֻבֵּל עָרְלָה וּפְרִיעָה, פְּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְלֵית רְשׁוּ לְאָת י', לְחַבְּרָא בְּאָת ה', דְּאִינּוּן אִישׁ וְאִשָּׁה. וּבְגִין דָּא, כָּל הַבּוֹצֵעַ צָרִיךְ (דף ער"ב ע"ב) לְדַקְדֵּק בָּהּ. וְצָרִיךְ לְמִבְצַע מֵאָתָר דְּבִשּׂוּלוֹ יָפֶה, בְּגִין דְּבִשּׂוּל אִיהוּ גֶּמֶר פֵּרִי, וְדָא ו'.

וּבְמוֹץ וְתֶבֶן שֶׁל חִטָּה, עָלֶיהָ בָּארוּ רַבּוֹתֵינוּ, אִילָן שֶׁאָכַל אָדָם הָרִאשׁוֹן חִטָּה הָיָה. קָרֵב ח"ט, שֶׁהוּא מוֹץ וְתֶבֶן, לְאוֹת ה', וְהִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ י', שֶׁהוּא עִשּׂוּר שֶׁלָּהּ. וְלָכֵן כְּשֶׁהוּא בְּמוֹץ וְתֶבֶן (שלה), שֵׁם כְּנֶגֶד עָרְלָה וּפְרִיעָה, פְּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְאֵין רְשׁוּת לְאוֹת י' לְחַבֵּר בְּאוֹת ה', שֶׁהֵם אִישׁ וְאִשָּׁה. וְלָכֵן כָּל הַבּוֹצֵעַ צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בָּהּ. וְצָרִיךְ לִבְצֹעַ מֵהַמָּקוֹם שֶׁבְּשׁוּלוֹ יָפֶה, מִשּׁוּם שֶׁבְּשׁוּל הוּא גְּמַר הַפְּרִי, וְזֶה ו'.

וַעֲשָׂרָה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לְמֶעְבַּד בְּסָעוּדְתָא. חַד, נְטִילַת יָדַיִם. תִּנְיָינָא לְתַקָּנָא שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת לְשַׁבָּת. תְּלִיתָאָה, לְמֵיכַל תְּלַת סְעוּדָתִין, וּלְאוֹסָפָא מֵחוֹל עַל הַקּוֹדֶשׁ. רְבִיעָאָה, לְאַנְהָרָא

פָּתוֹרָא בִּשְׁרָגָא. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן, וּמְנוֹרָה בַּדָּרוֹם. וְצָרִיךְ הֲסֵבָּה, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ הֵסֵבוּ אֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם.

וַעֲשָׂרָה דְּבָרִים צָרִיךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת בִּסְעוּדָה: אֶחָד - נְטִילַת יָדַיִם. שֵׁנִי - לְתַקֵּן שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת לְשַׁבָּת. שְׁלִישִׁי - לֶאֱכֹל שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, וּלְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ. רְבִיעִי - לְהָאִיר אֶת הַשֻּׁלְחָן בְּנֵר, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ, שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן וּמְנוֹרָה בַּדָּרוֹם. וְצָרִיךְ הֲסֵבָּה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ, הֵסֵבוּ - אֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם.

וּבְשַׁבָּת, בְּכָל מִלּוּי, צָרִיךְ לְאוּתוֹסְפָא מֵחוֹל עַל הַקֹּדֶשׁ, בֵּין בְּמַאֲכָלָיו, וּמִשְׁתָּיו, בֵּין בִּלְבוּשׁוֹ, בֵּין בַּהֲסֵבָתֵיהּ. דְּצָרִיךְ לְתַקָּנָא לֵיהּ מַסְבָּה שַׁפִּירָא, בְּכַמָּה כָּרִים וּכְסָתוֹת מְרֻקָּמָן, מִכָּל דְּאִית בְּבֵיתֵיהּ, כְּמַאן דְּתַקִּין חוּפָּה לְכַלָּה. דְּשַׁבְּתָא אִיהִי מַלְכְּתָא, וְאִיהִי כַּלָּה. וּבְגִין דָּא הֲווֹ נַפְקֵי מָארֵי מַתְנִיתִין עָרֶב שַׁבָּת לְאַקְדָּמוּתֵי לְאָרְחָא, וַהֲווּ אַמְרֵי בֹּאִי כַּלָּה בֹּאִי כַּלָּה. וּצְרִיכִין לְאַתְעָרָא שִׁירָה וְחֶדְוָה לְפָתוֹרָה לְגַבָּהּ.

וּבְשַׁבָּת, בְּכָל דְּבָרָיו צָרִיךְ לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל קֹדֶשׁ, בֵּין בְּמַאֲכָלָיו וּמַשְׁקָיו, בֵּין בִּלְבוּשָׁיו, בֵּין בַּהֲסָבָתוֹ, שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְקִין לוֹ מְסִבָּה יָפָה, בְּכַמָּה כָרִים וּכְסָתוֹת מְרֻקָּמִים מִכָּל שֶׁיֵּשׁ בְּבֵיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁמַּתְקִין חֻפָּה לַכַּלָּה, שֶׁשַּׁבָּת הִיא מַלְכָּה, וְהִיא כַּלָּה. וְלָכֵן הָיוּ יוֹצְאִים בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה עֶרֶב שַׁבָּת לְקַדֵּם אֶת הָאוֹרֵחַת, וְהָיוּ אוֹמְרִים: בֹּאִי כַלָּה, בֹּאִי כַלָּה. וּצְרִיכִים לְעוֹרֵר שִׁירָה וְחֶדְוָה לְשֻׁלְחָן אֵלֶּיהָ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאִית רָזָא אָחֳרָא. כְּגַוְונָא דְּצָרִיךְ לְקַבְּלָא גְּבִירְתָּהּ, בְּכַמָּה נְהוֹרִין דִּשְׁרָגִין בְּשַׁבָּת, וּבְכַמָּה עִנּוּגִין, וּלְבוּשִׁין שַׁפִּירִין, וּבֵיתָא מְתַקְּנָא, בְּכַמָּה מָאנֵי דְּתִקּוּנָא, בַּהֲסֵבָּהּ יָפָה לְכָל חַד וְחַד. וּבְהַאי חֶדְוָה וְתִקּוּנָא, גַּרְמֵין דְּאִשְׁתְּאַרַת שִׁפְחָה בִּישָׁא בַּחֲשׁוֹכָא, בְּרַעֲבוֹן, בְּבִכְיָה, בְּהֶסְפֵּד. בִּלְבוּשִׁין אוּכְמִין כְּאַרְמַלְתָּא. דְּאִי מְלֵאָה זוֹ, חֲרֵבָה זוֹ.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ סוֹד אַחֵר. כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְקַבֵּל אֶת גְּבִרְתָּהּ בְּכַמָּה אוֹרוֹת שֶׁל נֵרוֹת שַׁבָּת, וּבְכַמָּה עִנּוּגִים וּלְבוּשִׁים יָפִים, וּבַיִת מְתֻקָּן בְּכַמָּה כֵּלִים שֶׁל תִּקּוּן, בַּהֲסֵבָּה יָפָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּבְזֹאת הַחֶדְוָה וְהַתִּקּוּן גּוֹרְמִים שֶׁנִּשְׁאֶרֶת שִׁפְחָה רָעָה בַּחֹשֶׁךְ, בְּרָעָבוֹן, בִּבְכִיָּה, בְּהֶסְפֵּד, בִּלְבוּשִׁים שְׁחוֹרִים כְּאַלְמָנָה. שֶׁאִם מְלֵאָה זוֹ - חֲרֵבָה זוֹ.

יְצַר טוֹב, מַטְרוֹנִיתָא קַדִּישָׁא. מַלְכוּת הַקֹּדֶשׁ דְּנַחְתָּא בְּשַׁבָּת. כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירִן. מְעַטְּרָא בְּשֵׁבַע שְׁמָהָן שֶׁאֵינָן נִמְחָקִין. בְּכַמָּה מַרְכְּבוֹת דְּחֵיוָון. וּבְכַמָּה חַיָּילִין וּמַשְׁרְיָין. וּמַלְכָּא נָפִיק לְקַבְלָא בְּכַמָּה מַשְׁרְיָין. וְאִשְׁתְּאַרַת יְצַר הָרַע שִׁפְחָה בִּישָׁא בַּחֲשׁוֹכָא, כְּאַרְמַלְתָּא בְּלֹא בַּעְלָהּ בְּלָא מָרְכָּבוֹת.

יְצַר טוֹב גְּבִירָה קְדוֹשָׁה, מַלְכוּת הַקֹּדֶשׁ שֶׁיּוֹרֶדֶת בְּשַׁבָּת, כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, מְעֻטָּרוֹת בְּשִׁבְעָה שֵׁמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְחָקִים, בְּכַמָּה מֶרְכָּבוֹת שֶׁל חַיּוֹת וּבְכַמָּה חֲיָלוֹת וּמַחֲנוֹת. וְהַמֶּלֶךְ יוֹצֵא לְקַבְּלָהּ בְּכַמָּה מַחֲנוֹת, וְנִשְׁאַר יְצַר הָרַע, הַשִּׁפְחָה הָרָעָה בַּחֹשֶׁךְ, כְּאַלְמָנָה בְּלִי בַעְלָהּ, בְּלִי מֶרְכָּבוֹת.

וְאִלֵּין דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ, לַמְזַבְּחִין וְלַמְקַטְּרִין לְמַלְכָּת הַשָּׁמַיִם וְלַמַּזָּלוֹת אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי, הוּא פּוּלְחָנָא דְּשִׁפְחָה בִּישָׁא, דְּשַׁלְטֵי בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְעַרְבֵי לֵילֵי רְבִיעָיוֹת. מַה הֲווֹ אִלֵּין עַבְדִּין.

הֲווֹ נַטְלִין לְבוּשִׁין אוּכְמִין, וְחַשְׁכָאן נְהוֹרִין, וְעַבְדִין הֶסְפְּדָא בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת כְּדֵי לְאִשְׁתַּתְּפָא בַּהֲדָהּ כְּמָה דְּאִיהִי שַׁרְיָא, כִּי (קהלת ז) גַּם זֶה לְעוּמַת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

וְאֵלֶּה שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם, לַמְזַבְּחִים וְלִמְקַטְּרִים לְמֶלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְלַמַּזָּלוֹת אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי, הִיא עֲבוֹדָה שֶׁל הַשִּׁפְחָה הָרָעָה, שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְעַרְבֵי לֵילוֹת רְבִיעִי, מָה הָיוּ עוֹשִׂים אֵלֶּה? הָיוּ לוֹקְחִים לְבוּשִׁים שְׁחוֹרִים, וּמַחֲשִׁיכִים אֶת הָאוֹרוֹת, וְעוֹשִׂים הֶסְפֵּד בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת לְהִשְׁתַּתֵּף עִמָּהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא שְׁרוּיָה, כִּי (קהלת ז) גַּם [את] זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.

בָּתַר דְּחָאבוּ יִשְׂרָאֵל, וְאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, אִתְּמַר בִּשְׁכִינְתָּא אִימָּא קַדִּישָׁא, (איכה א) אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד הָעִיר רַבָּתִי עָם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה, וּמְכַבִּין בְּלֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב נְהוֹרִין וּשְׁרָגִין, וְעַבְדִין הֶסְפֵּד, וְיַתְבִין כַּאֲבֵלִים לְאִשְׁתַּתְּפָא בְּדוּחֲקָא דִּשְׁכִינְתָּא. בְּגִין דְּאִינּוּן גָּרְמוּ לָהּ כָּל הַהוּא תְּבִירוּ.

אַחַר שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וְנֶחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נֶאֱמַר בַּשְּׁכִינָה הָאֵם הַקְּדוֹשָׁה, (איכה א) אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד הָעִיר רַבָּתִי עָם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה, וּמְכַבִּים בְּלֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב אוֹרוֹת וְנֵרוֹת, וְעוֹשִׂים הֶסְפֵּד וְיוֹשְׁבִים כְּמוֹ אֲבֵלִים, לְהִשְׁתַּתֵּף בְּצַעַר הַשְּׁכִינָה, מִשּׁוּם שֶׁהֵם גָּרְמוּ לָהּ כָּל אוֹתוֹ הַשֶּׁבֶר.

חֲמִשָּׁאָה, כּוֹס דְּוִיכְלוּ. שְׁתִּיתָאָה, לְמֶהֱוֵי עַל פָּתוֹרָא מִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא. שְׁבִיעָאָה, לְאַרְכָאָה עַל פָּתוֹרָא, בְּגִין דַּעֲנִיִּים יֵיתוּן עַל פָּתוֹרַיְיהוּ. תְּמִינָאָה, נְטִילַת יָדַיִם בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים. תְּשִׁיעָאָה, בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. עֲשִׂירָאָה, כּוֹס דִּבְרָכָה. וְצָרִיךְ לְאַחְזָרָא עָלַיְיהוּ, וּלְתַקָּנָא לוֹן בְּרָזָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהִי כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירָאן, וְאִיהוּ פָּתוֹרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה. וּבְגִין כַּךְ אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן.

חֲמִשִּׁי - כּוֹס שֶׁל וַיְכַלּוּ. שִׁשִּׁי - לִהְיוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן דִּבְרֵי תוֹרָה. שְׁבִיעִי - לְהַאֲרִיךְ עַל הַשֻּׁלְחָן כְּדֵי שֶׁעֲנִיִּים יָבֹאוּ לְשֻׁלְחָנוֹ. שְׁמִינִי - נְטִילַת יָדַיִם בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים. תְּשִׁיעִי - בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. עֲשִׂירִי - כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. וְצָרִיךְ לְחַזֵּר עֲלֵיהֶם וּלְתַקְּנָם בְּסוֹד קָדוֹשׁ, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְהוּא הַשֻּׁלְחָן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִצַּד הַגְּבוּרָה, וְלָכֵן פָּרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן.

חַד (עיין לעיל ברעיא מהימנא פרשת פנחס רמ"ה ע"א. כוונת י' דברים של שולחן שבת) נְטִילַת יָדַיִם, דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, יָדַיִם מְזוּהֲמוֹת פְּסוּלוֹת לַבְּרָכָה, בְּגִין דְּאִינּוּן שְׁנִיּוֹת לַטּוּמְאָה, דְּאִיהוּ אַב הַטּוּמְאָה. דְּאִיהוּ רֹאשׁוֹן כַּד אִינּוּן מְסָאֲבוֹת, וְכַד אִינּוּן טָהוֹרוֹת אִינּוּן שְׁנִיּוֹת לַבְּרָכָה. דִּבְרָכָה לָא שַׁרְיָא אֶלָּא עַל טָהֳרָה. כַּהֲנָא דְּאִיהוּ אִישׁ טָהוֹר, אִישׁ חָסֶד, שַׁרְיָא עָלֵיהּ בִּרְכָתָא. הָדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קלג) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ וְגוֹ'. וּבְגִין דָּא, (במדבר ו) דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וְאוֹקְמוּהָ, כָּל כֹּהֵן הַמְבָרֵךְ, מִתְבָּרֵךְ. וְשֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ, אֵין מִתְבָּרֵךְ. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, כָּל בְּרָכָה שֶׁאֵין בָּהּ אֹזְכָּרָה וּמַלְכוּת לָאו שְׁמֵיהּ בְּרָכָה. מַלְכוּת אָדנָי.

אֶחָד - נְטִילַת יָדַיִם, שֶׁבֵּאֲרוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, יָדַיִם מְזֹהָמוֹת פְּסוּלוֹת לִבְרָכָה, מִשּׁוּם שֶׁהֵן שְׁנִיּוֹת לְטָמְאָה, שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה, שֶׁהוּא רִאשׁוֹן כְּשֶׁהֵן טְמֵאוֹת, וּכְשֶׁהֵן טְהוֹרוֹת הֵן שְׁנִיּוֹת לַבְּרָכָה, שֶׁהַבְּרָכָה לוֹ שׁוֹרָה אֶלָּא עַל טָהֳרָה. הַכֹּהֵן, שֶׁהוּא אִישׁ טָהוֹר, אִישׁ חֶסֶד, שׁוֹרָה עָלָיו בְּרָכָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קלג) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ וְגוֹ'. וְלָכֵן, (במדבר ו) דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וּפְרִשׁוּהָ, כָּל כֹּהֵן הַמְבָרֵךְ - מִתְבָּרֵךְ. וְשֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ - אֵין מִתְבָּרֵךְ. וּפְרִשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל בְּרָכָה שֶׁאֵין בָּהּ אַזְכָּרָה וּמַלְכוּת, אֵין שְׁמָהּ בְּרָכָה. מַלְכוּת אֲדֹנָי.

וְעוֹד, נְטִילַת יָדַיִם צָרִיךְ לִיטוֹל לוֹן עַד פִּרְקָא, דְּנָזְרוּ עָלֵיהּ י"ד פִּרְקִין, בְּהַהוּא שַׁעֲתָא שַׁרְיָא יַד יְיָ' עָלֵיהּ, וְאֵיהִי יַד דִּבָרְכָה מִסְטָרָא דְּחֶסֶד דְּבֵיהּ חָכְמָה בִּימִינֵיהּ. וְאֵיהִי יַד דְּקֻדּוּשָׁה, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, וְשַׁרְיָא בְּדִינָא. (נ"א וידא דשמאלא) וְאֵיהִי יַד דְּיִחוּדָא, מִסְטָרָא דְּתִפְאֶרֶת, דְּשַׁרְיָא בְּי"ד פִּרְקִין דְּגוּפָא, דְּאִינּוּן שְׁנַיִם עָשָׂר פִּרְקִין בְּתָרִין דְּרוֹעִין, וּתְרֵין שׁוֹקִין. וּתְרֵין בְּגוּפָא וּבְרִית.

וְעוֹד, נְטִילַת יָדַיִם צָרִיךְ לִטֹּל אוֹתָן עַד הַפֶּרֶק, שֶׁנָּזְרוּ עָלָיו י"ד פְּרָקִים, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שׁוֹרָה עָלָיו יַד ה', וְהִיא יַד שֶׁל בְּרָכָה מִצַּד הַחֶסֶד שֶׁבּוֹ חָכְמָה בְּיַד יְמִינוֹ. וְהִיא יַד שֶׁל קְדֻשָּׁה מִצַּד הַגְּבוּרָה, וּשְׁרוּיָה בְּדִין. (ויד שמאל) וְהִיא יַד הַיִּחוּד מִצַּד הַתִּפְאֶרֶת, שֶׁשּׁוֹרָה בְּי"ד פִּרְקֵי הַגּוּף, שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר פְּרָקִים בִּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹת וּשְׁתֵּי שׁוֹקַיִם, וּשְׁנַיִם בַּגּוּף וּבַבְּרִית.

וּתְלַת זִמְנִין י"ד, אִיהוּ מ"ב, יי"י, מִן י"ד י"ד, י"ד, רָמוּז יְבָ"רֶכְךָ יְ"אֵר יְ"שָׂא, מִן הוי"ה הוי"ה הוי"ה. ד' ד' ד' מִי"ד י"ד י"ד, אִינּוּן רְמִיזִין בַּאֲדֹנָ"י אֲדֹנָ"י אֲדֹנָ"י. וְאָמַר הַנָּבִיא עָלַיְיהוּ, (ירמיה ז) הֵיכַל יְיָ' הֵיכַל יְיָ' הֵיכַל יְיָ' הֵמָּה. וְהַאי נְטִילָא בְּיַד דְּאִתְתַּקְּנַת.

וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים אַרְבָּעָה עָשָׂר הוּא אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם. יי"י מִי"ד י"ד י"ד, רָמוּז יְ"בָרֶכְךָ יְ"אֵר יְ"שָׂא, מֵהוי"ה הוי"ה הוי"ה. ד' ד' ד' מִי"ד י"ד י"ד, הֵם רְמוּזִים בַּאדנ"י אֲדנ"י אֲדנ"י. וְאָמַר הַנָּבִיא עָלַיְיהֶם, (ירמיה ז) הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵיכַל ה' הֵמָּה. וְהַנְּטִילָה הַזּוֹ בַּיַּד שֶׁהִתְתַּקְּנָה.

דף רעג.

וְכָל סְטָר מִג' אַנְפֵּי חֵינָן, דְּאִינּוּן יְיָ' יְיָ' יְיָ'. וּמִתְּלַת גַּדְפֵּי חֵינָן, דְּאִינּוּן ד' ד' ד', כֻּלְּהוּ צָרִיךְ לְמֶהֱוֵי מְכֹוַּן (דף רע"ג ע"א) אָדָם. וְאֵיהוּ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. כֹּחַ דִּילֵיהּ, יו"ד וָא"ו דָּלֶ"ת, הֵ"א אָלֶ"ף, וָא"ו אָלֶ"ף, הֵ"א אָלֶ"ף. וּמַטְרוֹנִיתָא לָא שַׁרְיָא בְּכֹחַ דִּילֵיהּ, בְּפִרְקִין דְּאָצְבָּעָן, עַד דְּאִתְעָבַר מִנַּיְיהוּ זוּהֲמָא, שִׁפְחָה בִּישָׁא פְּסוּלָה, אִנְתּוּ דְּפָסוּל. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, יָדַיִם מְזוּהָמוֹת פְּסוּלוֹת לַבְּרָכָה.

וְכָל צַד מִשְּׁלֹשֶׁת פְּנֵי הַחַיּוֹת, שֶׁהֵם יְיָ' יְיָ' יְיָ', וּמִשְּׁלֹשׁ כְּנָפֵי הַחַיּוֹת, שֶׁהֵן ד' ד' ד', כֻּלָּם צָרִיךְ לִהְיוֹת מְכֹוָּן אָדָם. וְהוּא יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. הַכֹּחַ שֶׁלּוֹ - יו"ד וָא"ו דָּלֶ"ת, הֵ"א אָלֶ"ף, וָא"ו אָלֶ"ף וָא"ו, הֵ"א אָלֶ"ף. וְהַמַּלְכָּה לֹא שְׁרוּיָה בַּכֹּחַ שֶׁלּוֹ, בְּפִרְקֵי הָאֶצְבָּעוֹת, עַד שֶׁעוֹבֶרֶת מֵהֶם הַזּוֹהֲמָה, הַשִּׁפְחָה הָרָעָה הַפְּסוּלָה, אֵשֶׁת הַפָּסוּל. וְלָכֵן פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, יָדַיִם מְזֹהָמוֹת פְּסוּלוֹת לְבָרְכָה.

וְאִינּוּן מַיִם לְדַכְאָה יַד, דְּשַׁרְיָיא תַּמָּן יַד יְיָ'. יַד יְיָ', דָּא מַיִם דְּאוֹרַיְיתָא. דְּעַמֵּי הָאָרֶץ אִינּוּן שֶׁרֶץ, מַה מוֹעִיל לוֹן טְבִילָה, וְהַשֶּׁרֶץ שִׁפְחָה בִּישָׁא בִּידֵיהוֹן, בְּגִין דְּבִידֵיהוֹן. בְּגִין דְּבִרְכָאן דְּגַזְלִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יַדְעֵי לְבָרְכָא, וְלָא יַדְעֵי מַאי אִיהִי בְּרָכָה, וּמַאי אִיהִי זוּהֲמָא.

וְהֵם מַיִם לְטַהֵר הַיָּד, שֶׁשּׁוֹרָה שָׁם יַד יְיָ. יַד יְיָ זֶה מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה. שֶׁעַמֵּי הָאָרֶץ הֵם שֶׁרֶץ, מַה מוֹעִילָה לָהֶם טְבִילָה, וְהַשֶּׁרֶץ, שִׁפְחָה רָעָה בְּיָדָם, בַּגְּזֵל שֶׁבִּידֵיהֶם, בַּגְּזֵל שֶׁל הַבְּרָכוֹת שֶׁגּוֹזְלִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא יוֹדְעִים לְבָרֵךְ, וְלֹא יוֹדְעִים מַהִי בְּרָכָה וּמַהִי זֻהֲמָה.

מִיַּד כְּשֶׁשָּׁמְעוּ מִלִּין אִלֵּין חַבְרַיָּיא וַאֲנָא עִמְּהוֹן, לָא יָכִילְנָא לְמִסְבַּל דְּיַשְׁלִים עַשְׂרָה מִלִּין דְּבָרְכָה, וְאִשְׁתְּטַחְנָא לְגַבֵּיהּ. וּבְוַדַּאי לֵית בַּר נָשׁ דְּיֵימָא מִלִּין אִלֵּין, אֶלָּא אַנְתְּ. דְּאַנְתְּ הוּא כְּגַוְונָא דְּד' מְחִיצוֹת דְּגַן עֵדֶן. דְּבַר נָשׁ עָאל בְּהוֹן (נ"א דכד אנת) בְּמְחִיצַת יְנוּקִין, וְאִתְעֲבִיד תִּינוֹק. וּבְמְחִיצַת נְעָרִים, וְאִתְעֲבִיד נַעַר. וּבְמְחִיצַת בַּחוּרִים, וְאִתְעֲבִיד בָּחוּר. וּבְמְחִיצַת זְקֵנִים, וְאִתְעֲבִיד זָקֵן. וּבְגִין כָּךְ אִתְּמַר עָלָךְ, (תהלים לג) 'מִמְכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ'. וְאַנְתְּ הוּא דְּאִתְּמַר עָלָךְ, (בראשית ו) בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר, בְּדָרָא דְּדוֹר הַפְּלָגָה הֲוַית. וּבְכָל דָּרָא וְדָרָא בְּגִלְגּוּלָא. כְּגַלְגַּל דְּמִתְהַפֵּךְ לְכַמָּה גַּוְונִין. וְלָא נִגְלֵית, אֶלָּא בְּדָרָא דְּאִתְיְיהִיב בֵּיהּ אוֹרַיְיתָא עַל יָדָךְ.

מִיַּד כְּשֶׁשָּׁמְעוּ הַחֲבֵרִים דְּבָרִים אֵלּוּ, וַאֲנִי עִמָּהֶם, לֹא יָכֹלְתִּי לִסְבֹּל שֶׁיַּשְׁלִים עֲשָׂרָה דְּבָרִים שֶׁל בְּרָכָה, וְהִשְׁתַּטַּחְתִּי אֶצְלוֹ, וּבְוַדַּאי אֵין אִישׁ שֶׁיֹּאמַר דְּבָרִים אֵלּוּ אֶלָּא אַתָּה, שֶׁאַתָּה הוּא כְּמוֹ אַרְבַּע מְחִצּוֹת שֶׁל גַּן עֵדֶן. שֶׁהָאָדָם נִכְנָס בָּהֶן (שכאשר אתה) בְּמְחִצַּת הַתִּינוֹקוֹת וְנַעֲשֶׂה תִּינוֹק, וּבְמְחִצַּת נְעָרִים וְנַעֲשֶׂה נַעַר, וּבְמְחִצַּת בַּחוּרִים וְנַעֲשֶׂה בָּחוּר, וּבְמְחִצַּת זְקֵנִים וְנַעֲשֶׂה זָקֵן. וּלְכָךְ נֶאֱמַר עָלֶיךָ, (תהלים לג) 'מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ'. וְאַתָּה הוּא שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיךָ (בראשית ו) בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר, בַּדּוֹר שֶׁל דּוֹר הַפַּלָּגָה הָיִיתָ, וּבְכָל דּוֹר וְדוֹר בְּגִלְגּוּל, כְּגַלְגַּל שֶׁמִּתְהַפֵּךְ לְכַמָּה גְּוָנִים. וְלֹא נִגְלֵיתָ אֶלָּא בְּדוֹר שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה עַל יָדָךְ.

מִיַּד דְּאִתְכְּנִישַׁת מֵעָלְמָא, אַנְתְּ הוּא כְּשֶׁמְּשָׁא דְּנָהִיר בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, דְּכַד אִתְכְּנַשׁ שִׁמְשָׁא בְּלֵילְיָא, נָהִיר בְּסִיהֲרָא, וּבְשִׁתִּין רִבּוֹא כּוֹכָבְיָא. הָכִי אַתְּ (אנת), דְּאַנְתְּ נָהִיר בְּשִׁתִּין רִבּוֹא בְּכָל דָּרָא וְדָרָא. וְהַאי אִיהוּ דְּקָא רָמַז קֹהֶלֶת, (קהלת א) דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. וְאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, אֵין דּוֹר פָּחוּת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא. וְעוֹד אוֹקְמוּהָ, הַדּוֹר שֶׁהוֹלֵךְ הוּא שֶׁבָּא, לְקַיֵּים (שם) מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה. מִכָּאן וְאֵילָךְ, אַשְׁלִים עַשְׂרָה דְּבָרִים דְּפִתּוֹרָא בְּאִתְגַּלְיָיא. אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא זַכָּאָה חוּלָקָךְ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַּלֵּי לָךְ, מַה דְּלָא גַּלֵּי לְכָל נָבִיא וְחוֹזֶה, וְלָא לְמַאן וּלְמַאן.

מִיַּד שֶׁהִתְכַּנְּסָתָ מֵהָעוֹלָם, אַתָּה הוּא כַּשֶּׁמֶשׁ שֶׁמֵּאִיר בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. שֶׁכְּשֶׁמִּתְכַּנֵּס הַשֶּׁמֶשׁ בַּלַּיְלָה, הוּא מֵאִיר בַּלְּבָנָה וּבְשִׁשִּׁים רִבּוֹא כּוֹכָבִים. כָּךְ אַתָּה, שֶׁאַתָּה מֵאִיר בְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר

קֹהֶלֶת, (קהלת א) דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. וּפָרְשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ, אֵין דּוֹר פָּחוֹת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא. וְעוֹד פֵּרְשׁוּהָ, הַדּוֹר שֶׁהוֹלֵךְ הוּא שֶׁבָּא, לְקַיֵּם מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה. מִכָּאן וְאֵילָךְ הַשֻּׁלְחָן עֲשָׂרָה דְּבָרִים שֶׁל הַשֻּׁלְחָן בְּגִלּוּי. אָמַר רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אַשְׁרֵי חֶלְקֵךְ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גִּלָּה לָךְ מַה שֶּׁלֹּא גִּלָּה לְכָל נָבִיא וְחוֹזֶה, וְלֹא לְמִי וּלְמִי.

תְּנֵינָא, לְמִבְצַע עַל שְׁנֵי כִּכָּרוֹת בְּשַׁבָּת, דְּאִינּוּן רְמִיזִין בִּתְרֵי לוּחֵי אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְיְיהִיבוּ בְּשַׁבָּת זוּגוֹת. דְּבְיוֹמָא תְּלִיתָאָה נַחְתוּ, דְּבֵיהּ תְּרֵי זִמְנֵי טוֹב, וּבְשַׁבָּת אִתְיְיהִיבַת, תְּרֵין נוּקְבִין לְתְרֵין טָבִין. וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהָ דְּשֵׁדִים מְמַנָּן עַל זוּגוֹת, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ שְׁנֵי בֵּיצִים, שְׁנֵי אֲגוֹזִים. הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזּוֹקִין.

שְׁנֵי - לִבְצֹעַ עַל שְׁתֵּי כִּכָּרוֹת בְּשַׁבָּת, שֶׁהֵן רְמוּזוֹת בִּשְׁנֵי לוּחוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁנִּתְּנוּ בְּשַׁבָּת זוּגוֹת. שֶׁבְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי יָרְדוּ, שֶׁבּוֹ פַּעֲמַיִם טוֹב, וּבְשַׁבָּת נִתְּנָה, שְׁתֵּי נְקֵבוֹת לִשְׁנַיִם טוֹבִים. וְאַף עַל גַּב שֶׁבַּאֲרוּהָ שֶׁהַשֵּׁדִים מְמֻנִּים עַל זוּגוֹת, כְּמוֹ שֶׁבַּאֲרוּהָ שְׁתֵּי בֵיצִים, שְׁנֵי אֲגוֹזִים - הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזּוֹקִין.

וְאִי תֵּימָא, וְהָא תְּנֵינָן, אֵין מַתְחִילִין בְּשֵׁנִי, וְאֵין מְסַיְּימִין בְּד', דְּהַיְינוּ בְּבִ' ד' עִם עֶרֶב רַב, דְּלָא הֲווֹ שְׁלוּחֵי מִצְוָה, דְּלָא אִתְגַּיְּירוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, וּלְבָתַר דְּאִתְעַבָּרוּ מֵעָלְמָא, מָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַטְלָא (שמות לד) שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים כְּרִאשׁוֹנִים, וְאָמַר, (שם) וְכָתַבְתִּי עַל הַלּוּחוֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלּוּחוֹת וְגוֹ'.

וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי שְׁנֵינוּ, אֵין מַתְחִילִין בַּשֵּׁנִי וְאֵין מְסַיְּימִים בָּרְבִיעִי, דְּהַיְינוּ בְּבִ' ד' עִם עֶרֶב רַב, שֶׁלֹּא הָיוּ שְׁלוּחֵי מִצְוָה, שֶׁלֹּא הִתְגַּיְּרוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, וּלְאַחַר שֶׁעָבְרוּ מִן הָעוֹלָם, צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְטֹל (שמות לד) שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים, וְאָמַר, וְכָתַבְתִּי עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת וְגוֹ'.

וּתְרֵין כִּכָּרוֹת בְּשַׁבָּת, רְמִיזִין לִתְרֵין יוֹדִין יְאֲהדוֹנָהִי. דַּאֲדֹנָי אִיהִי יְחִידָה מִבַּעְלָהּ בְּשִׁית יוֹמִין דְּחוֹל, וּבְשַׁבָּת נָחִית לְגַבָּהּ. וּבְגִין דָּא בְּשַׁבָּת, כָּל נִשְׁמָתִין וְרוּחִין וְנַפְשִׁין נָפְקִין וְנָחֲתִין זוּגוֹת, וְאֵין שָׂטָן וְאֵין מַזִּיק שׁוֹלֵט בְּיוֹמָא דְּשַׁבָּתָא. וַאֲפִילּוּ גֵּיהִנֹּם לָא שַׁלִּיט, וְלָא אוֹקִיד בְּשַׁבָּת. וּבְגִין דָּא, (שמות לה) לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וְדָא אֵשׁ נוּכְרָאָה, אֶלָּא אֵשׁ דְּקֻרְבָּנָא, אֵשׁ דִּקְדוּשָּׁה. וְלֵית לְאַרְכָאָה בִּבְצִיעָא דִּלְהוֹן, דְּהָא אִתְמַר לְעֵילָּא.

וּשְׁתֵּי כִּכָּרוֹת בְּשַׁבָּת רוֹמְזוֹת לִשְׁנֵי יוֹדִי"ם יְאֲהדוֹנָהִי. שֶׁאֲדֹנָי הִיא יְחִידָה מִבַּעְלָהּ בְּשֵׁשֶׁת יְמוֹת הַחֹל, וּבְשַׁבָּת יוֹרֶד אֱלֹהִים. וּמִשּׁוּם זֶה בְּשַׁבָּת כָּל הַנְּשָׁמוֹת וְהָרוּחוֹת וְהַנְּפָשׁוֹת יוֹצְאוֹת וְיוֹרְדוֹת זוּגוֹת, וְאֵין שָׂטָן וְאֵין מַזִּיק שׁוֹלֵט בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וַאֲפִלּוּ גֵּיהִנֹּם לֹא שׁוֹלֵט וְלֹא בוֹעֵר בְּשַׁבָּת. וּמִשּׁוּם זֶה, (שמות לה) לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. וְזוֹ אֵשׁ נָכְרִיָּה, אֶלָּא אֵשׁ הַקָּרְבָּן, אֵשׁ שֶׁל קְדֻשָּׁה. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בַּבְּצִיעָה שֶׁלָּהֶן, שֶׁהֲרֵי נִתְבָּאֵר לְמַעְלָה.

תְּלִיתָאָה לְמֵיכַל שְׁלֹשָׁה סְעוּדָתִין בְּשַׁבָּת, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, דְּאָמַר חַד מִינַּיְיהוּ, יְהֵא חֶלְקִי עִם גּוֹמְרֵי שֵׁשׁ סְעוּדוֹת בְּשַׁבָּת, דְּאִינּוּן שְׁלִימוּ דְּשִׁבְעָא בִּרְכָאן דְּצְלוֹתָא, לְאַשְׁלְמָא בְּהוֹן לְעֶשֶׂר. וְרָזָא דְּעִנְיָן, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וּמִכָּאן

דְּלָא מְקַיְּים לוֹן, וְאִית לֵיהּ רְשׁוּ לְקַיְּימָן, אִתְהַפָּךְ לֵיהּ לְנֶגַע צָרַעַת. וּבְגִין דְּלָא יֵיתֵי לְהַאי, אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְוּוּ עָלַי וַאֲנִי פּוֹרֵעַ, (ישעיה נח) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ'.

שְׁלִישִׁי - לֶאֱכֹל שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת בְּשַׁבָּת, כְּפִי שֶׁבֵּאֲרוּהָ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה, שֶׁאָמַר אֶחָד מֵהֶם: יְהֵא חֶלְקִי עִם גּוֹמְרֵי שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת בְּשַׁבָּת. שֶׁהֵן שְׁלֵמוּת שֶׁל שֶׁבַע בְּרָכוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה, לְהַשְׁלִים בָּהֶן לְעֶשֶׂר. וְהַסּוֹד שֶׁל עֹנֶג - (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וּמִי שֶׁלֹּא מְקַיֵּם אוֹתָן וְיֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְקַיְּמָן, הוֹפֵךְ לוֹ לְנֶגַע צָרַעַת. וּכְדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לָזֶה, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לְווּ עָלַי וַאֲנִי פּוֹרֵעַ, (ישעיה נח) אָז תִּתְעַנַּג עַל ה'.

רְבִיעָאָה, לְאַנְהָרָא פָּתוֹרָא בִּמְנַרְתָּא. כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ קַדְמָאִין, שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן, מְנוֹרָה בַּדָּרוֹם, דְּפָתוֹרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי צְרִיכָא לְמֶהְוֵי.

רְבִיעִי - לְהָאִיר שֻׁלְחָן בִּמְנוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ הַקְּדְמוֹנִים, שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן, מְנוֹרָה בַּדָּרוֹם. שֶׁשֻּׁלְחָנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת.

חֲמִשָּׁאָה, כּוֹס דְּוַיְכָלוּ. כּוֹ"ס, בְּחֶשְׁבּוֹן אֱלֹהִים. וַיְכֻלּוּ ע"ב, דְּכְלִיל לוֹן כַּלָּה קַדִּישָׁא, דְּהַאי כּוֹס מָלֵא יֵינָא דְּאוֹרַיְיתָא, צָרִיךְ לְאַסְהֲדָא עַל עוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית.

חֲמִשִּׁי - כּוֹס שֶׁל וַיְכֻלּוּ. כּוֹ"ס בְּחֶשְׁבּוֹן אֱלֹהִים. וַיְכֻלּוּ - ע"ב, שֶׁכּוֹלֶלֶת אוֹתָם הַכַּלָּה הַקְּדוֹשָׁה. שֶׁהַכּוֹס הַזֹּאת הַמְּלֵאָה יַיִן שֶׁל תּוֹרָה, צְרִיכָה לְהָעִיד עַל מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית.

דף רעג:

שְׁתִיתָאָה, לְמֶהֱוֵי עַל פָּתוֹרָא דִּבְרֵי תוֹרָה, דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, ג' שֻׁאְכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה וְכוּ'. וְרָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין דְּהָא אוֹקְמוּהָ שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן, וְאוֹרַיְיתָא אִתְיְיהִיבַת מִימִינָא. לְחַבְּרָא יְמִינָא דְּאִיהוּ רַחֲמֵי, בְּשִׂמְאלָא דְּאִיהוּ דִּינָא. דְּאוֹרַיְיתָא אִיהִי יְיָ' מִימִינָא, פָּתוֹרָא אֲדֹנָי מִשְׂמָאלָא, וְצָרִיךְ לְחַבְּרָא לוֹן. דִּבְגִין דְּפָתוֹרָא מִשְׂמָאלָא, אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין, קָשִׁין מְזוֹנוֹתָיו (דף רע"ג ע"ב) שֶׁל אָדָם כְּקְרִיעַת יַם סוּף. וּבְגִין כַּךְ, צָרִיךְ תַּלְמִיד חָכָם לְזַמְּנָא עִמֵּיהּ, לְמַאן דְּיִשְׁתְּדֵל בְּפִתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא.

שִׁשִּׁי - לְהִיוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁכָּךְ פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, (אבות פ"ג) שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה וְכוּ'. וְסוֹד הַדָּבָר - מִשּׁוּם שֶׁהֵרֵי פֵּרְשׁוּהָ שֻׁלְחָן בַּצָּפוֹן, וְהַתּוֹרָה נִתְּנָה מִימִין. לְחַבֵּר יְמִין, שֶׁהוּא רַחֲמִים, עִם שְׂמֹאל, שֶׁהוּא דִּין. שֶׁהַתּוֹרָה הִיא יְיָ מִימִין, שֻׁלְחָן אֲדֹנָי מִשְׂמֹאל, וְצָרִיךְ לְחַבֵּר אוֹתָם. מִשּׁוּם שֻׁהַשֻּׁלְחָן מִשְׂמֹאל, פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כִּקְרִיעַת יַם סוּף. וּמִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ תַּלְמִיד חָכָם לְזַמֵּן עִמּוֹ, לְמִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בְּדִבְרֵי תוֹרָה.

שְׁבִיעָאָה, לְאַרְכָאָה עַל פָּתוֹרָא, בְּגִין עֲנִיִּים. וּבְגִין דָּא, כָּל הַמַּאֲרִיךְ עַל שֻׁלְחָנוֹ מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. וּבְגִין כָּךְ (משלי י) וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. דְּעָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת, וְאִיהוּ מְחַיֶּה לֵיהּ, אוֹף הָכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְחַיֶּה לֵיהּ.

שְׁבִיעִי - לְהַאֲרִיךְ עַל הַשֻּׁלְחָן מִשּׁוּם הָעֲנִיִּים. וּמִשּׁוּם זֶה, כָּל הַמַּאֲרִיךְ עַל שֻׁלְחָנוֹ מַאֲרִיכִים לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו, וּמִשּׁוּם כָּךְ (משלי י) וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. שֶׁעָנִי חָשׁוּב כְּמֵת, וְהוּא מְחַיֶּה אוֹתוֹ, גַּם כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחַיֶּה אוֹתוֹ.

וְעוֹד בְּאוֹרַח רָזָא, דְּכֻלְּהוּ עֲנִיִּים מִסִּטְרָא דְּאָת ד', דְּאִתְמַר בָּהּ (תהלים קטז) דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. וְאוֹת ד' דְּאָחַד, דְּצָרִיךְ לְאַרְכָאָה בָּהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב לְהַאֲרִיךְ יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ, וּבְגִין דְּא, צָרִיךְ לְאַרְכָאָה עַל פָּתוֹרָא, דְּאִיהִי ד', כְּלִילָא מִד' רַגְלִין דְּפָתוֹרָא. בְּגִין יְקָרָא דְּאָת דָּלֶ"ת, צָרִיךְ לְאַרְכָאָה עַל פָּתוֹרָא, בְּגִין עֲנִיִּים.

וְעוֹד בְּדֶרֶךְ סוֹד, שֶׁכָּל הָעֲנִיִּים מִצַּד הָאוֹת ד', שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (תהלים קטז) דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. וְאוֹת ד' שֶׁל אֶחָד שֶׁצָּרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּהּ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים יז) לְהַאֲרִיךְ יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ, וְלָכֵן צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ עַל הַשֻּׁלְחָן, שֶׁהִיא ד', כְּלוֹמַר מֵאַרְבַּע רַגְלַיִם שֶׁל הַשֻּׁלְחָן. בִּשְׁבִיל כְּבוֹד הָאוֹת ד' צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ עַל הַשֻּׁלְחָן בִּשְׁבִיל הָעֲנִיִּים.

וּבְגִינֵיהּ אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּבָקֵשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִדָּה יָפָה לְיִשְׂרָאֵל, וְלָא אַשְׁכַּח כְּמִדָּה דְּדַלּוּת. וְאַקְשׁוּ עָלָהּ, בְּגִין דְּאוֹקְמוּהָ קַדְמָאֵי, כְּחוּשְׁבָּן מִינֵי מִיתוֹת דְּאִינּוּן כְּחוּשְׁבָּן תּוֹצָאוֹת, וְחֶסְרוֹן כִּיס קָשֶׁה מִכּוּלָּן, וְאֵיךְ אֲמְרִין אִינּוּן, דְּלָא אַשְׁכַּח לְיִשְׂרָאֵל מִדָּה יָפָה כַּעֲנִיּוּתָא.

וּבְשְׁבִילוֹ בָּאֲרוּ רַבּוֹתֵינוּ, שֶׁבִּקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדָּה יָפָה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא מָצָא כְּמוֹ מִדַּת הַדַּלּוּת. וְהִקְשׁוּ עַל זֶה, מִשּׁוּם שֶׁבֵּאֲרוּהָ הָרִאשׁוֹנִים, כְּחֶשְׁבּוֹן מִינֵי מִיתוֹת שֶׁהֵם כְּחֶשְׁבּוֹן תּוֹצָאוֹת, וְחֶסְרוֹן כִּיס קָשֶׁה מִכֻּלָּם, וְאֵיךְ הֵם אוֹמְרִים שֶׁלֹּא נִמְצְאָה לְיִשְׂרָאֵל מִדָּה יָפָה כְּמוֹ עֲנִיּוּת?

אֶלָּא, בְּגִין (דכל עמא ולישנא), דְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת (ישעיה ח) וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלֵּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמָעְלָה. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, אֵינּוּן קַיָּימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי מִדָּה, וְלָא אַכְחִישִׁין בֵּיהּ. וּבְגִין דָּא, בְּמִדָּה דָּא יִתְפָּרְקוּן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמואל ב כב) וְאָת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ. וְעָנִי לִישָׁנָא דְּעִנּוּי, דְּאָפִילוּ אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ עוּתְרָא, וְאִיהוּ בְּמַרְעִין וּבְמַכְתְּשִׁין, עָנִי אִתְקְרֵי, אוֹ דְּדַחֲקִין לֵיהּ בְּגִינֵיהּ, וְצַעֲרִין לֵיהּ כָּל יוֹמָא. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּאִיהוּ רֵישׁ מְגֻיָּהּ, וְאִיהוּ הוֹלֵךְ מֵאֲתַר לַאֲתַר.

אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁכָּל עַם וְלָשׁוֹן, (ישעיה ח) וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלֵּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמָעְלָה. אֲבָל יִשְׂרָאֵל הֵם קְיוּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִדָּה הַזּוֹ, וְלֹא מַכְחִישִׁים בּוֹ. וְלָכֵן בַּמִּדָּה הַזּוֹ הֵם יִגָּאֲלוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל ב כב) וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ. וְעָנִי לְשׁוֹן וְעִנּוּי. שֶׁאֲפִלּוּ יֵשׁ לְאָדָם עֹשֶׁר וְהוּא בֶּחֳלָאִים וּבְמַכּוֹת, נִקְרָא עָנִי, אוֹ שֶׁמְּצַעֲרִים אוֹתוֹ בְּגִלְלוֹ, וּמְצַעֲרִים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם. כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁהוּא רֵישׁ מְמֻנֶּה, וְהוּא הוֹלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

וְעוֹד אִית עָנִי, דְּאִסְתְּלָק מִנַּיְהוּ דַּעְתֵּיהּ, כְּגוֹן אִיּוֹב. דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (איוב לד) אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר. אוּף הָכִי אִיהִי ד', דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, כַּד אִסְתַּלָּק מִנַּהּ א"ח דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִקְרֵי דַּעַת. וְהַאי לֵית לֵהּ חוֹבִין בְּמַלָּה דְּיֵימָא. וְעוֹד, א"ח אִיהוּ תּוֹרָה, כְּלִיל תרי"ג פִּקּוּדִין

הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ג) זֶה שְׁמִי לְעוֹלָם וְגוֹ'. שְׁמִ"י עִם י"ה שס"ה. זִכְרִי עִם ו"ה רמ"ח. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ, אֵין עָנִי אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְוֹת דִּשְׁאַר עָנִי לָאו אִיהוּ אֶלָּא עָנוּי. וְאָת ד' מִן אֲדֹנָי, אוּף הָכִי אִיהִי עָנִי בְּלָא יְהוָ"ה.

וְעוֹד יֵשׁ עָנִי שֶׁהִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ דַּעְתּוֹ, כְּמוֹ אִיּוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (איוב לד) אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יְדַבֵּר. גַּם כָּךְ הִיא ד', שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה, כְּשֶׁמִּסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנָּה א"ח, שֶׁהוּא הֶעָמּוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁנִּקְרָא דַּעַת. וְזֶה אֵין לוֹ חֲטָאִים בְּדָבָר שֶׁיֵּאָמַר. וְעוֹד, א"ח הוּא תּוֹרָה, כּוֹלֵל תרי"ג מִצְווֹת, וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ג) זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְגוֹ'. שְׁמִ"י עִם י"ה - שס"ה. זִכְרִי עִם ו"ה - רמ"ח. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ, אֵין עָנִי אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַמִּצְווֹת, שֶׁשְּׁאָר עָנִי אֵינוֹ אֶלָּא עָנוּי. וְהָאוֹת ד' מִן אֲדֹנָי, גַּם כָּךְ הוּא עָנִי בְּלִי יְהוָ"ה.

תְּמִינָאָה, מַיִם אֲחֲרוֹנִים דְּתָקִינוּ לוֹן, בְּגִין מֶלַח סְדוֹמִית, הַמְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם. אֲמַאי אִקְרוּן חוֹבָה. אֶלָּא בְּאוֹרַח רָזָא, סַם הַמָּוֶת שַׂרְיָא עַל יְדוֹי מְזוּהֲמִין, דְּעַבְדֵי בְּהוּ בְּרָכָה. וְעַל כּוֹס דִּמְבָרְכֵי עֲלֵיהּ בְּלָא טָהֳרָה, אִקְרֵי טָמֵא. וּמַה כּוֹס דְּשׁוֹתִין בּוֹ, טָמֵא לְבָרְכָה עַד דַּהֲווֹ מְטָהֲרֵי לֵיהּ בְּהַדָּחָה מִלְּגוֹ וּמִלְּבַר. כָּל שֶׁכֵּן יְדוֹי. וּבְגִין דָּא, מַיִם אֲחֲרוֹנִים חוֹבָה. וְרָזָא דְּמִלָּה, (ויקרא כ) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם: אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים. וְהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים: אֵלּוּ מַיִם אֲחֲרוֹנִים. כִּי קָדוֹשׁ: זֶה שֶׁמֶן עֶרֶב. לָקֳבֵל, קָדֹשׁ קָדֹשׁ קָדֹשׁ יְיָ' צְבָאוֹת. וּבְגִין דָּא וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וְגוֹ', לְאַשְׁתְּמוֹדָעָא דְּאַתּוּן בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם.

שְׁמִינִי - מַיִם אֲחֲרוֹנִים שֶׁתִּקְּנוּ לָהֶם מִשּׁוּם מֶלַח סְדוֹמִית הַמְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם. לָמָּה נִקְרְאוּ חוֹבָה? אֶלָּא בְּדֶרֶךְ סוֹד, סַם הַמָּוֶת שׁוֹרֶה עַל יְדֵיהֶם מְזוֹהָמוֹת, שֶׁעוֹשִׂים בָּהֶם בְּרָכָה. וְעַל כּוֹס שֶׁמְּבָרְכִים עָלֶיהָ בְּלִי טָהֳרָה נִקְרֵאת טְמֵאָה. וּמַה כּוֹס שֶׁשּׁוֹתִים בָּהּ טְמֵאָה לִבְרָכָה, עַד שֶׁהָיוּ מְטַהֲרִים אוֹתָהּ בַּהֲדָחָה מִבִּפְנִים וּמִבַּחוּץ - כָּל שֶׁכֵּן יָדָיו. וּמִשּׁוּם זֶה מַיִם אֲחֲרוֹנִים חוֹבָה. וְסוֹד הַדָּבָר, (ויקרא יא) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם - אֵלּוּ מַיִם רִאשׁוֹנִים. וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים - אֵלּוּ מַיִם אֲחֲרוֹנִים. כִּי קָדוֹשׁ - זֶה שֶׁמֶן עֶרֶב. כְּנֶגֶד (ישעיה ו) קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וְגוֹ', לְהוֹדִיעַ שֶׁאַתֶּם בָּנִים לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

תְּשִׁיעָאָה, כּוֹס דִּבְרָכָה. וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי דְּמַתְנִיתִין, עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּכוֹס דִּבְרָכָה וְאֵלֵּין אִינוּן. עִטו"ר. עִטו"ף. הַדָּחָ"ה. שְׁטִיפָ"ה. חַי"י. מָלֵ"א. וּמְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו. וְנוֹתְנוֹ בַּיַּמִין. וּמְסַלְּקוֹ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח. וְעַכְשָׁיו, אֵין לָנוּ אֶלָּא אַרְבָּעָה שֶׁהֵן הַדָּחָה. וּשְׁטִיפָה. חַי. מָלֵא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים חַי מִן הֶחָבִית, וְיֵשׁ אוֹמְרִים חַי, הַכּוֹס שָׁלֵם. שֶׁשְּׁבִירָתוֹ זוֹ הִיא מִיתָתוֹ.

תְּשִׁיעִי - כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, וּפְרִישׁוּהָ בְּעַלֵי הַמִּשְׁנָה, עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, וְאֵלּוּ הֵם: עִטו"ר. עִטו"ף. הֲדָחָ"ה. שְׁטִיפָ"ה. חַי"י. מָלֵ"א. וּמְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו. וְנוֹתְנוֹ בַּיַּמִין. וּמְסַלְּקוֹ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח. וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ. וּמְשַׁגְּרוֹ בְּמַתָּנָה לְאַנְשֵׁי בֵיתוֹ. וְעַכְשָׁו אֵין לָנוּ אֶלָּא אַרְבָּעָה, שֶׁהֵם: הֲדָחָה. וּשְׁטִיפָה. חַי. מָלֵא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים חַי, מִן הֶחָבִית. וְיֵשׁ אוֹמְרִים חַי, הַכּוֹס שָׁלֵם. שֶׁשְּׁבִירָתוֹ זוֹ הִיא מִיתָתוֹ.

כּוֹס עַל דֶּרֶךְ הַחָכְמָה, הוּא אֱלֹהִים. וְהוּא (מלא בי"ה והם) וְהָכָא שָׁלֵם, כ"ס בְּלָא ו' כְּמוֹ כֵּס שֶׁהוּא פָּגוּם וְחָסֵר בְּלָא אָלֶף, כֵּן הוּא חָסֵר בְּלָא יָ"ו, וְהוּא פָּגוּם. הַכְּסֵ"א כֵּן עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָא כּוֹס.

כּוֹס עַל דֶּרֶךְ הַחָכְמָה הוּא אֱלֹהִים, וְהוּא (מלא בי"ה והם) וְכָאן שָׁלֵם. כ"ס בְּלִי ו', כְּמוֹ כֵּס, שֶׁהוּא פָּגוּם וְחָסֵר בְּלֹא אָלֶף, כֵּן הוּא חָסֵר בְּלִי יָ"ו, וְהוּא פָּגוּם. הַכְּסֵ"א כֵּן עוֹלֶה בְּגִימַטְרִיָא כּוֹס.

כּוֹס הֵיא ה"א, וְצָרִיךְ עֶשְׂרָה דְּבָרִים, כְּנֶגֶד י'. וְהֵם: עִטּוּ"ר בְּסוֹד הָעֲטָרָה, עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת. וְזֶהוּ סוֹד עִטּוּר שֶׁאָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה מְעַטְּרוֹ בַּתַּלְמִידִים, וְהֵיא עֲטֶרֶת הַבְּרִית. עִטּוּ"ף, (תהלים קב) תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף. שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת וְהַתְּפִלּוֹת מִתְעַטְּפִים, עַד שֶׁתַּעֲלֶה תְּפִלַּת הֶעָנִי.

כּוֹס הֵיא ה"א, וְצָרִיךְ עֶשְׂרָה דְּבָרִים כְּנֶגֶד י', וְהֵם: עִטּוּ"ר בְּסוֹד הָעֲטָרָה, עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת. וְזֶהוּ סוֹד עִטּוּר שֶׁאָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, מְעַטְּרוֹ בְּתַלְמִידִים, וְהֵיא עֲטֶרֶת הַבְּרִית. עִטּוּ"ף, (תהלים קב) תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף. שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת וְהַתְּפִלּוֹת מִתְעַטְּפִים עַד שֶׁתַּעֲלֶה תְּפִלַּת הֶעָנִי.

הַדָּחָ"ה וּשְׁטִיפָ"ה, כְּמוֹ (ויקרא טז) וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ. הַטָּהֳרָה מִיָּמִין הַחֶסֶד. וְהַקִּדּוּשָׁה מִשְּׂמֹאל דִּגְבוּרָה. כּוֹס דִּבְרָכָה מַלְכוּת מִצַּד בִּינָה הַנִּקְרֵאת אֱלֹהִים. וְנִקְרָא עֲטָרָה מִצַּד הַכֶּתֶר. חַ"י, מִצַּד יְסוֹד, הַנִּקְרָא שָׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נד) וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תָמוּט אָמַר מְרַחֲמֵךְ יְיָ'. מָלֵא, מִצַּד תִּפְאֶרֶת. מְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו, ה' ה'.

הַדָּחָ"ה וּשְׁטִיפָ"ה, כְּמוֹ (ויקרא טז) וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ. הַטָּהֳרָה מִימִין הַחֶסֶד, וְהַקִּדֻּשָּׁה מִשְּׂמֹאל הַגְּבוּרָה. כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה מַלְכוּת, מִצַּד בִּינָה הַנִּקְרֵאת אֱלֹהִים. וְנִקְרָא עֲטָרָה מִצַּד הַכֶּתֶר. חַ"י מִצַּד יְסוֹד הַנִּקְרָא שָׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נד) וּבְרִיתִי שְׁלוֹמִי לֹא תָמוּט אָמַר מְרַחֲמֵךְ ה'. מָלֵא מִצַּד תִּפְאֶרֶת. מְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו, ה' ה'.

דף עדר.

וְנוֹתְנוֹ בַּיָּמִין, כִּי ה' עֶלְיוֹנָה לַחֶסֶד, ה' שְׂנִיָה לַגְּבוּרָה. וּמְסַלְּקוֹ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח, בְּסוֹד יו"ד כִּי סְלוּק ה' הוּא יו"ד. וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ, שֶׁהֵם בְּסוֹד יְאֲהוֹנָהִי. יְיָ' (ד"א יו"ד) מֵאִיר בְּבֵת עַיִן. יְדֹו"ד בְּשִׁלְשָׁה צִבְעֵי הָעַיִן. אֲדֻנָ"י מְאִירָה בִּשְׁנֵי כְּרוּבֵי הָעַיִן, וְאִישׁוֹנֵי עַפְעַפֵּי הָעַיִן. וּמְשַׁגְּ"רוֹ בְּמַתְנָה לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ. הֵיא בִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ, יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְנַת חֶלְקוֹ.

וְנוֹתְנוֹ בַּיָּמִין, כִּי ה' עֶלְיוֹנָה לְחֶסֶד, ה' שְׂנִיָה לִגְבוּרָה. וּמְסַלְּקוֹ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח, בְּסוֹד יו"ד, כִּי סְלוּק ה' הוּא יו"ד. וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ, שֶׁהֵם בְּסוֹד יְאֲהוֹנָהִי. יְיָ' מֵאִיר בְּבֵת עַיִן. יֵהֹו"ה בִּשְׁלֹשָׁה צִבְעֵי הָעַיִן. אֲדֻנָ"י מְאִירָה בִּשְׁנֵי כְּרוּבֵי הָעַיִן וְאִישׁוֹנֵי עַפְעַפֵּי הָעַיִן. וּמְשַׁגְּ"רוֹ בְּמַתְנָה לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ, הֵיא בִּינָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְנַת חֶלְקוֹ.

עֲשִׁירָאָה, בִּרְכַּת מְזוֹנָא, הָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן, בִּשְׁלֹשָׁה, צָרִיךְ כּוֹס. וְרָזָא דְּמִלָּה, בְּגִין דְּאִיהִי (ירמיה ב) אַהֲבַת כְּלוּלוֹתָיִךְ, דְּאִינּוּן אֲבָהָן, בַּכ"ל מִכ"ל כ"ל. וְלֵית לְאַרְכָאָה יַתִּיר.

עָשִׁירִי - בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, הֲרֵי פְּרִשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ, בִּשְׁלֹשָׁה צָרִיךְ כּוֹס. וְסוֹד הַדָּבָר - מִשּׁוּם שֶׁהִיא (ירמיה ב) אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ, שֶׁהֵם הָאָבוֹת, בַּכּ"ל מכ"ל כ"ל. וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.

בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן. שֶׁנֶּאֱמַר, וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּגוֹ'. וְשָׁנִינוּ בַּבְּרַיְיתָא, וּבֵרַכְתָּ זוּ בִּרְכַּת הַזָּן. אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ זוּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. עַל הָאָרֶץ, זוּ בִּרְכַּת הָאָרֶץ. הַטּוֹבָה, זוּ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (דברים ג) הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן. אֵין לִי אֶלָּא לְאַחֲרָיו, לְפָנָיו מְנַיִן. שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר נָתַן לָךְ, מִשָּׁעָה שֶׁנָּתַן לְךָ, חַיָּיב אַתָּה לְבָרְכוֹ.

בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ח) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּגוֹ'. וְשָׁנִינוּ בַּבְּרַיְיתָא, וּבֵרַכְתָּ - זוֹ בִּרְכַּת הַזָּן. אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ - זוֹ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. עַל הָאָרֶץ - זוֹ בִּרְכַּת הָאָרֶץ. הַטּבָה - זוֹ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (שם ג) הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן. אֵין לִי אֶלָּא לְאַחֲרָיו. לְפָנָיו מִנַּיִן? שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר נָתַן לָךְ. מִשָּׁעָה שֶׁנִּתַּן לָךְ, חַיָּב אַתָּה לְבָרְכוֹ.

וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, מֹשֶׁה תִּיקֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל בִּרְכַּת הַזָּן, בְּשָׁעָה שֶׁיָּרַד לָהֶם הַמָּן. יְהוֹשֻׁעַ תִּיקֵּן לָהֶם בִּרְכַּת הָאָרֶץ, בְּשָׁעָה שֶׁהֶכְנִיסָן לָאָרֶץ. דָּוִד וּשְׁלֹמֹה תִּקְנוּ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם. עוֹד נִמְצָא בְּפָרָשַׁת הַמָּן, דְּכְתִיב (שמות טז) וּבַבֹּקֶר תִּשְׂבְּעוּ לֶחֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, מֹשֶׁה תִּקֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל בִּרְכַּת הַזָּן בְּשָׁעָה שֶׁיָּרַד לָהֶם הַמָּן. יְהוֹשֻׁעַ תִּקֵּן לָהֶם בִּרְכַּת הָאָרֶץ בְּשָׁעָה שֶׁהִכְנִיסָן לָאָרֶץ. דָּוִד וּשְׁלֹמֹה תִּקְנוּ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם. עוֹד נִמְצָא בְּפָרָשַׁת הַמָּן דְּכְתִיב לְבִרְכַת מָזוֹן בְּמַן עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טז) וּבַבֹּקֶר תִּשְׂבְּעוּ לֶחֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רָזָא דְּאִינּוּן שָׁבַע זַיְינִין דִּרְשִׁימִין בִּתְפִלִּין, דְּהוּא ז' שִׁבְעִין (נ"א שבשינין), דִּרְמִיזִין לְז' אוּנֵי דְּרֵיאָה דְּבַר נָשׁ, דִּבְהוֹן שָׁאִיב רוּחָא, וּמִנַּיָּה מַפִּיק צוּצִיתָא דְּנוּר, דְּדָלִיק מִפּוּמֵיה. וְעוֹד דְּאִינּוּן רָמָז לְשִׁבְעָה יוֹמֵי וּשְׁבוּעֵי דְּמִפָּסַח לַעֲצֶרֶת. וְעוֹד דְּאִינּוּן רְמִיזִין לְשִׁבְעָה קְנֵי מְנוֹרָתָא, דְּאִית עֲלַיְיהוּ שָׁבַע בּוּצִינֵי קַדִּישִׁין. וְעוֹד דְּאִינּוּן רְמִיזִין לְשִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת, דְּאִינּוּן מְנַהֲרֵי בְּרִקִיעָא. וְעוֹד דְּאִינּוּן רְמִיזִין לְשִׁבְעָה מַדְרֵגִין, דְּעָלְמָא עֲלַיְיהוּ קַיְימָא. וְאִינּוּן יְסוֹדָא וְשָׁרְשָׁא וְעִיקָּרָא דְּכֹלָּא. וְעֲלַיְיהוֹן אֲמְרֵי חַבְרַיָּיא, כָּל מַאן דְּבָעֵי לְאַנְחָא תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא, מִבָּעֵי לֵיה לְאִסְתַּכְּלָא בְּאִינּוּן תְּרֵי שִׁינִין, דְּאִינּוּן רְמִיזִין לְאִינּוּן ז' זַיְינִין, דְּאִית בְּהוֹן רָמָז רָזִין סְתִימִין, עֲמִיקִין רְמִיזִין ע"כ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַסּוֹד שֶׁל אוֹתָן שֶׁבַע זַי"נִים שֶׁרְשׁוּמוֹת בַּתְּפִלִּין, שֶׁהוּא שִׁבְעָה שִׁבְעָה, שֶׁרוֹמְזוֹת לְשֶׁבַע אוּנוֹת שֶׁל הָרֵאָה שֶׁל הָאָדָם, שֶׁבָּהֶן שׁוֹאֵב רוּחַ, וּמִמֶּנָּה מַפִּיק הִתְנוֹצְצוּת אֵשׁ שֶׁדּוֹלֶקֶת מִפִּיו. וְעוֹד, שֶׁהֵן רָמָז לְשִׁבְעָה יָמִים, וְהַשָּׁבוּעוֹת שֶׁמִּפֶּסַח לַעֲצֶרֶת. וְעוֹד, שֶׁהֵן רוֹמְזוֹת לְשִׁבְעָה קְנֵי הַמְּנוֹרָה שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם שִׁבְעָה מְאוֹרוֹת קְדוֹשִׁים. וְעוֹד, שֶׁהֵן רוֹמְזוֹת לְשִׁבְעָה כּוֹכְבֵי לֶכֶת שֶׁהֵם מְאִירִים בָּרָקִיעַ. וְעוֹד, שֶׁהֵן רוֹמְזוֹת לְשֶׁבַע מַדְרֵגוֹת שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶן, וְהֵן יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ וְעִקַּר הַכֹּל, וְעֲלֵיהֶן אָמְרוּ הַחֲבֵרִים, כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה

לְהָנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, צָרִיךְ לְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹתָן שְׁתֵּי שִׁי"נִים, שֶׁהֵם רוֹמְזוֹת לְאוֹתָן שֶׁבַּע זְי"נִים, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רֶמֶז סוֹדוֹת נִסְתָּרִים, עֲמֻקִּים רְמוּזִים.

כִּי יְיָ' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדוֹל וְגו'. תַּנְיָנָן, (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. אִלֵּין לָאו אינון כְּאִינוּן כְּרוּבִים, אִינוּן אַנְפֵּי רַבְרְבִין, כְּרוּבִים אַנְפֵּי זוּטְרֵי, כְּרֻבְיָא. פְּנֵי אָדָם, כָּל דְּיוּקְנָא כְּלִילָן בְּהוּ, בְּגִין דְּאִינוּן אַנְפֵּי רַבְרְבִין, וּמִתְצַיְּירִין בְּהוּ צִיּוּרִין גְּלִיפִין, בְּגִלּוּפֵי שְׁמָא דִּמְפָרָשׁ, בְּד' סִטְרִין, מִזָּר"ח מַעֲרָ"ב צָפוֹ"ן דָּרוֹ"ם.

כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדל וְגו' (דברים י). שָׁנִינוּ, (יחזקאל א) וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, אֵלּוּ אֵינָם כְּאוֹתָם כְּרוּבִים. אֵלּוּ פָּנִים גְּדוֹלוֹת. הַכְּרוּבִים פָּנִים קְטַנּוֹת, כְּמוֹ תִּינוֹק. פְּנֵי אָדָם, כָּל דְּמוּת כְּלוּלִים בָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם פָּנִים גְּדוֹלוֹת, וּמִצְטַיְּרִים בָּהֶם צִיּוּרִים חֲקוּקִים בַּחֲקִיקוֹת הַשֵּׁם הַמְפֹרָשׁ בְּאַרְבָּעָה צְדָדִים, מִזָּר"ח מַעֲרָ"ב צָפוֹ"ן דָּרוֹ"ם.

מִיכָאֵ"ל רָשִׁים בִּרְשִׁימוּ לְסָטָר דָּרוֹם, וְכָל אַנְפִּין מִסְתַּכְּלִין לְגַבֵּי פְּנֵי אָד"ם, פְּנֵי אַרְיֵ"ה פְּנֵי נָשֶׁ"ר פְּנֵי שׁוֹ"ר. אָדָם אִיהוּ דְּכַר וְנוּקְבָא, וְלֹא אִתְקְרֵי אָדָם בַּר הָכִי. וּמִנַּיְיהּ אִתְצַיְּירִין צִיּוּרִין, (תהלים סח) דְּרֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן.

מִיכָאֵ"ל רָשׁוּם בִּרְשָׁם לְצַד דָּרוֹם, וְכָל הַפָּנִים מִסְתַּכְּלוֹת אֶל פְּנֵי אָד"ם, פְּנֵי אַרְיֵ"ה פְּנֵי נָשֶׁ"ר פְּנֵי שׁוֹ"ר. אָדָם הוּא זָכָר וּנְקֵבָה, וְלֹא נִקְרָא אָדָם רַק כָּךְ. וּמִמֶּנּוּ מִצְטַיְּרִים צִיּוּרִים שֶׁל (תהלים סח) רֶכֶב אֱלֹהִים רִבּוֹתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן.

שִׁנְאָן, כְּלֻלָּא דְּכֻלְּהוּ צִיּוּרֵי, שׁוֹ"ר, נָשֶׁ"ר, אַרְיֵ"ה, ן' דָּא אִיהוּ אָדָם. פְּשִׁיטוּ דְּאִתְכְּלִיל כְּחָדָא, בְּרָזָא (דדכר) דְּכַר וְנוּקְבָא. וְכֻלְּהוּ אַלְפִין וְרִבְבָן, כֻּלְּהוּ נָפְקִין מֵהַנֵּי רָזָא שִׁנְאָן. מֵהַנֵּי דְּיוּקְנִין מִתְפָּרְשָׁן כָּל חַד וְחַד בְּסִטְרַיְיהוּ, כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי לוֹן.

שִׁנְאָן, הַכְּלֵל שֶׁל כָּל הַצִּיּוּרִים - שׁוֹ"ר, נָשֶׁ"ר, אַרְיֵ"ה, ן' זֶהוּ אָדָם. פְּשִׁיטוּת שֶׁנִּכְלֶלֶת כְּאֶחָד בְּסוֹד שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה. וְכֻלָּם אֲלָפִים וּרְבָבוֹת, כֻּלָּם יוֹצְאִים מֵאֵלֶּה סוֹד שִׁנְאָן. מֵהַדְּמָיוֹת הַלָּלוּ נִפְרָדִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּצִדּוֹ כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לָהֶם.

אִלֵּין אִינוּן דְּקָא מְשַׁלְּבָן חַד בְּחַד, וְכָלִיל חַד בְּחַד, לְמֶהֱוֵי כֹּל חַד כָּלִיל בְּחַבְרֵיהּ, שׁוֹ"ר נָשֶׁ"ר אַרְיֵ"ה אָד"ם, אִתְנַהֲגָן בְּרָזָא דְּאַרְבַּע שְׁמָהָן גְּלִיפָן סַלְקִין לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכְּלָא.

אֵלֶּה אוֹתָם הַמְשַׁלְּבִים אֶחָד בְּאֶחָד, וּכְלוּלִים אֶחָד בְּאֶחָד, לִהְיוֹת הַכֹּל אֶחָד כָּלוּל בַּחֲבֵרוֹ, שׁוֹ"ר נָשֶׁ"ר אַרְיֵ"ה אָד"ם, מִתְנַהֲגִים בְּסוֹד אַרְבָּעָה שֵׁמוֹת חֲקוּקִים עוֹלִים לְהִתְנַהֵג וּלְהִסְתַּכֵּל.

סַלִּיק לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכְּלָא שׁוֹר לְאַנְפֵּי אָדָם, סָלִיק שְׁמָא אַחֲרָא, מִתְעַטְּרָא מְחֻקְקָא בְּרָזָא דִּתְרִין גְּוונִין, וְאִיהוּ אֵל. כְּדֵין אִתְהַדַּר לְאַחוֹרָא, וְכַרְסְיָיא חָקִיק וְגָלִיף לֵיהּ, וְאִתְרְשִׁים לְאִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא דָּא.

עוֹלֶה לְהִתְנַהֵג וּלְהִסְתַּכֵּל שׁוֹר לִפְנֵי אָדָם, עוֹלֶה שֵׁם אַחֵר מִתְעַטֵּר חָקוּק בְּסוֹד שְׁנֵי גְוָנִים, וְהוּא אֵל. אָז חוֹזֵר לְאָחוֹר, וְהַכִּסֵּא חוֹקֵק וְגוֹלֵף אוֹתוֹ, וְנִרְשָׁם לְהִתְנַהֵג בְּסוֹד הַשֵּׁם הַזֶּה.

וְסַלִּיק לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכְלָא נָשֵׁר לְאַנְפֵּי אָדָם, סָלִיק שְׁמָא חָדָא, מִתְעַטָּרָא מִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דִּתְרֵין אַנְפִּין וּגְוָונִין, לְאִתְנַהֲגָא לְאִסְתַּלָּקָא בִּסְלִיקוּ בְּעִטּוּרָא, וְאִיהוּ גָּדוֹל, כְּדֵין אִתְהַדַּר לְאַחוֹרָא, וְכֻרְסְיָיא חָקִיק וְגָלִיף לֵיה, וְאִתְרְשִׁים לְאִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא דָא.

וְעוֹלֶה לְהִתְנַהֵג וּלְהִסְתַּכֵּל נָשֶׁר לִפְנֵי אָדָם, עוֹלֶה שֵׁם אֶחָד מִתְעַטֵּר מִתְנַהֵג בְּסוֹד שְׁנֵי פָּנִים וּגְוָנִים, לְהִתְנַהֵג לָעֲלוֹת בַּעֲלִיָּה בְּעִטּוּר, וְהוּא גָּדוֹל. אָז חוֹזֵר לְאָחוֹר, וְהַכִּסֵּא חוֹקֵק וְגוֹלֵף אוֹתוֹ, וְנִרְשָׁם לְהִתְנַהֵג בְּסוֹד הַשֵּׁם הַזֶּה.

סַלִּיק לְאִתְנַהֲגָא וּלְאִסְתַּכְלָא אַרְיֵה לְאַנְפֵּי אָדָם, סַלִּיק שְׁמָא חָדָא מִתְעַטָּרָא מְחֻקָּקָא בְּרָזָא דִּתְרֵין אַנְפִּין וּגְוָונִין, לְאִתְתַּקָּפָא וּלְאִתְקַשְּׁרָא בְּתוּקְפֵּיהּ, וְאִיהוּ גְּבוֹר. כְּדֵין אִתְהַדַּר לְאָחוֹרָא, וְכֻרְסְיָיא חָקִיק וְגָלִיף לֵיה, וְאִתְרְשִׁים לְאִתְנַהֲגָא בְּרָזָא דִּשְׁמָא דָא.

עוֹלֶה לְהִתְנַהֵג וּלְהִסְתַּכֵּל אַרְיֵה לִפְנֵי אָדָם, עוֹלֶה שֵׁם אֶחָד מִתְעַטֵּר חָקוּק בְּסוֹד שְׁנֵי פָּנִים וּגְוָונִים, לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְקַשֵּׁר בְּתָקְפּוֹ, וְהוּא גִּבּוֹר. אָז חוֹזֵר לְאָחוֹר, וְהַכִּסֵּא חוֹקֵק וְגוֹלֵף אוֹתוֹ, וְנִרְשָׁם לְהִתְנַהֵג בְּסוֹד הַשֵּׁם הַזֶּה.

אָדָם אִסְתַּכַּל בְּכֻלְּהוּ, וְכֻלְּהוּ סַלְקִין וּמִסְתַּכְלִין בֵּיהּ, כְּדֵין כֻּלְּהוּ אִצְטַיְירָן בִּגְלוּפַיְיהוּ בְּצִיּוּרָא דָּא, בְּרָזָא דִּשְׁמָא חַד, דְּאִקָּרֵי נוֹרָא. וּכְדֵין כְּתִיב עֲלַיְיהוּ, וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. כֻּלְּהוּ כְּלִילָן בְּהַאי דִּיוּקְנָא, וְהַאי דִּיוּקְנָא כְּלִיל לוֹן.

אָדָם מִסְתַּכֵּל בְּכֻלָּם, וְכֻלָּם עוֹלִים וּמִסְתַּכְּלִים בּוֹ, אָז כֻּלָּם מִצְטַיְּרִים בְּחִקּוּקֵיהֶם בְּצִיּוּר זֶה, בְּסוֹד שֶׁל שֵׁם אֶחָד שֶׁנִּקְרָא נוֹרָא. וְאָז כָּתוּב עֲלֵיהֶם, וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. כֻּלָּם כְּלוּלִים בַּדְּמוּת הַזּוֹ, וְהַדְּמוּת הַזּוֹ כּוֹלֶלֶת אוֹתָם.

וְעַל רָזָא דָּא, אִתְקְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. דְּהָא שְׁמָהָן אִלֵּין גְּלִיפִין אִינּוּן לְעֵילָא, בְּרָזָא דִּרְתִיכָא עִלָּאָה, כְּלִילָא בְּאַרְבַּע אַתְוָון יוד, דְּאִיהוּ שְׁמָא דְּכָלִיל כָּל דִּיוּקְנִין, אִלֵּין מְחֻקָּקָן גְּלִיפִין בְּכֻרְסְיָיא, וְכֻרְסְיָיא גְּלִיפָא מְרַקְמָא בְּהוּ. חַד לִימִינָא, וְחַד לִשְׂמָאלָא, וְחַד לְקָמָא, וְחַד לְאַחוֹרָא. רְשִׁימָא בְּד' סְטָרִין דְּעַלְמָא.

וְעַל סוֹד זֶה נִקְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, שֶׁהֲרֵי שֵׁמוֹת אֵלֶּה חֲקוּקִים הֵם לְמַעְלָה בְּסוֹד הַמֶּרְכָּבָה הָעֶלְיוֹנָה, כְּלוּלָה בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יהוה, שֶׁהוּא שֵׁם שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַדְּמָיוֹת. אֵלֶּה חֲקוּקִים וּגְלוּפִים בַּכִּסֵּא, וְהַכִּסֵּא הַגָּלוּף מְרֻקָּם בָּהֶם, אֶחָד לְיָמִין, וְאֶחָד לִשְׂמֹאל, וְאֶחָד לְפָנִים, וְאֶחָד לְאָחוֹר. רְשׁוּם בְּאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם.

כֻּרְסְיָיא כַּד סַלְקָא, רְשִׁימָא בְּאַרְבַּע דִּיוּקְנִין אִלֵּין. אִלֵּין אַרְבַּע שְׁמָהָן עִלָּאִין, נָטְלִין לְהַאי כֻּרְסְיָיא. וְכֻרְסְיָיא אִתְכְּלֵל בְּהוּ, עַד דְּנָקְטָא וְלָקְטָא אִינּוּן עִנּוּגִין וְכִסּוּפִין, נָחֲתָא מַלְיָיא כְּאִילָנָא דְּמַלֵּי עַנְפִּין לְכָל סְטַר, וּמַלְיָיא אִיבִּין. כֵּיוָן דְּנָחֲתָא, נְפָקוּ אִלֵּין ד' דִּיוּקְנִין, מְצוּיָּרִין בְּצִיּוּרַיְיהוּ, גְּלִיפִין מְנַהֲרָן, נְצִיצָן מְלַהֲטָן, וְאִינּוּן זַרְעִין זָרְעָא עַל עָלְמָא.

הַכֹּסֶא כְּשֶׁעוֹלֶה, רָשׁוּם בְּאַרְבַּע דְּמָיוֹת אֵלּוּ. אַרְבָּעָה הַשֵּׁמוֹת הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ לוֹקְחִים אֶת הַכִּסֵּא, וְהַכִּסֵּא נִכְלָל בָּהֶם, עַד שֶׁלּוֹקֵחַ וְלוֹקֵט אוֹתָם עִנּוּגִים וְכִסּוּפִים, יוֹרֵד מָלֵא כְּעֵץ שֶׁמָּלֵא עֲנָפִים לְכָל צַד וּמָלֵא פֵּרוֹת. כֵּיוָן שֶׁיּוֹרֵד, יוֹצְאוֹת אַרְבַּע הַדְּמָיוֹת הַלָּלוּ מְצֻיָּרוֹת בְּצִיּוּרֵיהֶן, חֲקוּקוֹת וּנְאוֹרוֹת, נוֹצְצוֹת וְלוֹהֲטוֹת, וְהֵן זוֹרְעוֹת זֶרַע עַל הָעוֹלָם.

פרשת שופטים

דף עדר:

רעיא מהימנא (דף עד"ר ע"ב) (דברים ט"ז) שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ' אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לְךָ וְגוֹ'. בְּפִקּוּדָא דָּא, מָנֵי שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים. וְעוֹד (תהלים עה) כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, כִּי י' (מ', מניה) יו"ד דְּחוּשְׁבָּנֵיהּ כ', כֶּתֶר (בתר) הָכָא, כ' אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, זֶה יַשְׁפִּיל ה"א ה"א (ה"ה), וְזֶה יָרִים דָּא (ו"ו) ו' ו'.

שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ וְגוֹ' (דברים טז) בְּמִצְוָה זוֹ לְמַנּוֹת שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים. וְעוֹד, (תהלים עה) כי אלהים שפט. כִּי י' (מ', ממנו), יו"ד שחשבונו כ', אחר כאן, כי אלהים שפט, זה ישפיל, ה"א ה"א, וזה ירים, זה ו' ו'.

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לְדוּן בְּסַיְיף. לְדוּן בְּחֶנֶק. לְדוּן בְּדִין סְקִילָה. לְדוּן בְּדִין שְׂרֵיפָה. לְדוּן בְּסַיְיף לְמַאן, לְסָמָאֵל. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה לד) כִּי רְוָיָתָה בַּשָּׁמַיִם חַרְבִּי הִנֵּה עַל אֱדוֹם תֵּרֵד.

מִצְוָה אַחַר זוֹ - לְדוּן בְּסַיְיף, לְדוּן בְּחֶנֶק, לְדוּן בְּדִין סְקִילָה, לְדוּן בְּדִין שְׂרֵפָה. לְדוּן בְּסַיְיף לְמִי? לְסָמָאֵ"ל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה לד) כִּי רְוָיָתָה בַּשָּׁמַיִם חַרְבִּי הִנֵּה עַל אֱדוֹם תֵּרֵד.

חֶרֶב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, י' רֵישָׁא דְּחַרְבָּא. ו' גּוּפָא דְּחַרְבָּא. ה"א ה"א, תְּרֵין פִּיפִיּוֹת דִּילָהּ. צָדָק צֶדֶק תִּרְדּוֹף, חַתְכִין תְּרֵין דִּינִין, דִּינָא מִפֵּי בֵּית דִּין דִּלְעֵילָּא, וְדִינָא מִפֵּי בֵּית דִּין דִּלְתַתָּא. וּמֵהָכָא אִשְׁתְּמוֹדָע, אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמַטָּה עַד שֶׁנִּתַּן לוֹ רְשׁוּת מִלְּמַעְלָה.

חֶרֶב שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - י' רֹאשׁ הַחֶרֶב, ו' גּוּף הַחֶרֶב, ה"א ה"א שְׁתֵּי פִּיפִיּוֹת שֶׁלָּהּ. צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף, חוֹתְכִים שְׁנֵי דִינִים, דִּין מִפִּי בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה וְדִין מִפִּי בֵּית דִּין שֶׁל מַטָּה. וּמִכָּאן נוֹדָע, אֵין אָדָם נוֹקֵף אֶצְבָּעוֹ מִלְּמַטָּה עַד שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוּת מִלְּמַעְלָה.

נַרְתִּיקָא דְּחַרְבָּא אֲדֹנָי. תַּמָּן אִשְׁתְּכַח דִּינָא. בְּקְרִיאַת שְׁמַע ידוד. חַרְבָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָלָהּ אִתְּמַר (תהלים קמט) רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם. בְּצַדִּיק חַי עָלְמִין, כְּלִיל חַ"י בְּרָכָאן, דְּבֵיהּ אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי, בֵּיהּ עָאל חַרְבָּא בְּנַרְתִּיקָהּ, (אסתר ז) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה, וּמִתְחַבְּרִין תְּרֵין שְׁמָהָן יְאֲהדוֹנָהי.

נַרְתִּיק שֶׁל חֶרֶב - אֲדֹנָ"י, שָׁם נִמְצָא דִּין. בְּקְרִיאַת שְׁמַע - יְהוֹ"ה. חֶרֶב שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (תהלים קמט) רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם. בְּצַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, כּוֹלֵל חַ"י בְּרָכוֹת,

שֶׁבּוֹ אֲדֹנָי שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי, בּוֹ נִכְנָסָת הַחָרֵב בְּנַרְתִּיקָהּ, (אסתר ז) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה, וּמִתְחַבְּרִים שְׁנֵי שֵׁמוֹת - יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

לְדוֹן בְּחֶנֶק, זָרְקָא. תַּמָּן קַו, י' כְּרִיכָא בֵּיהּ, וְקַו, ו' דְּאִתְפַּשְׁטָא מִנֵּיהּ. בֵּיהּ תָּפִיס לְסָמָאֵל, (במדבר יג) וַיִּשְׁאוּהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנָיִם. מַאי מוֹט דְּהַהוּא רָשָׁע. אָדָם דְּאִיהוּ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, מ"ה, וְד' אַתְוָון יְדוּד, הֲרֵי תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים, כְּחוּשְׁבָּן תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים אַתְוָון, דְּאִינּוּן בְּשֵׁית תֵּיבִין דְּיִחוּדָא עִלָּאָה, וּבְשֵׁית תֵּיבִין דְּיִחוּדָא תַּתָּאָה, דְּאִינּוּן ו' ו', וְהַאי הוּא וַיִּשְׁאוּהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנָיִם, בְּפִרוּדָא מִנַּיְיהוּ, בְּלָא א' בְּאֶמְצַע וָ"ו, דְּלֵית יִחוּדָא לְסִטְרָא אַחֲרָא, אֶלָּא וַיִּשְׁאוּהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנָיִם, סָמָאֵל וּבַת זוּגֵיהּ, עוֹלָם הַנִּפְרָדִים.

לְדוֹן בְּחֶנֶק - זָרְקָא. שָׁם קַו, י' כְּרוּכָה בּוֹ, וְקַו, אוֹת ו' שֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת מִמֶּנָּה. בּוֹ תּוֹפֵס לְסָמָאֵ"ל, (במדבר יג) וַיִּשְׂאֻהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנָיִם. מַהוּ מוֹט שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע? אָדָם, שֶׁהוּא יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, מ"ה, וְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יהוה - הֲרֵי אַרְבָּעִים וְתִשַּׁע, כְּחֶשְׁבּוֹן תִּשַּׁע וְאַרְבָּעִים אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן בְּשֵׁשׁ תֵּבוֹת שֶׁל הַיִּחוּד הָעֶלְיוֹן וּבְשֵׁשׁ תֵּבוֹת שֶׁל הַיִּחוּד הַתַּחְתּוֹן, שֶׁהֵן אוֹתִיּוֹת ו' ו'. וְזֶהוּ וַיִּשְׂאֻהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנָיִם, בְּנִפְרָד מֵהֶם, בְּלִי א' בְּאֶמְצַע וָ"ו, שֶׁאֵין יִחוּד לְצַד הָאַחֵר, אֶלָּא וַיִּשְׂאֻהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנָיִם, סָמָאֵ"ל וּבַת זוּגוֹ, עוֹלָם הַנִּפְרָדִים.

בְּחֶבֶל דְּיֵחָנֵק בָּהּ, אֲחִידָן הֵ"א הֵ"א, בָּהּ' אֲצְבְּעָאן דְּיַד יְמִינָא, וּבָהּ' דְּיַד שְׂמָאלָא. ו' חֶבֶל. י' חֲנִיקָא דִּלְהוֹן. שְׁמָא דַּיְדָו"ד, מִיתָה לְסָמָאֵ"ל וְנָחָשׁ, וְחַיִּים לְיִשְׂרָאֵל. (עיין בראשית כ"ב ע"ב) וּבְגִין דָּא (דברים לב) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִ"י אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. אֲנִי אָמִית לֵאלֹהִים אֲחֵרִים בְּשִׁמְי, וּלְכָל דְּלָא הֵימְנוּ בִּי. וַאֲחֶיֶה לְאִינּוּן דְּהֵימְנִין וְנַטְרִין פִּקּוּדִין דִּילִי.

בַּחֶבֶל שֶׁיֵּחָנֵק בָּהּ אֲחוּזוֹת הֵ"א הֵ"א בְּחָמֵשׁ אֶצְבְּעוֹת שֶׁל יַד יָמִין וּבְחָמֵשׁ שֶׁל יַד שְׂמֹאל. ו' - הַחֶבֶל. י' - הַחֲנִיקָה שֶׁלָּהֶם. שֵׁם יְהוָ"ה - מִיתָה לְסָמָאֵ"ל וְהַנָּחָשׁ, וְחַיִּים לְיִשְׂרָאֵל, וּמִשּׁוּם זֶה (דברים לב) רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִ"י אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲנִי אָמִית - לֵאלֹהִים אֲחֵרִים בִּשְׁמִי וּלְכָל שֶׁלֹּא הֶאֱמִינוּ בּוֹ, וַאֲחַיֶּה - לְאֵלּוּ שֶׁמַּאֲמִינִים וְשׁוֹמְרִים מִצְוֹת שֶׁלִּי.

לְדוֹן בְּסִקִילָה לְסָמָאֵל, בְּאֶבֶן דְּאִיהִי יו"ד, זָרִיק לָהּ (צדיק) לְגַבֵּיהּ, בַּחֲמֵשׁ אֲצְבְּעָאן דְּאִינּוּן ה', וּבְקַנָּה דְּדָרוֹעָא דְּאִיהוּ ו', וּבְכַתֵּף דְּתַמָּן ה'. וְזָרִיק לָהּ לְגַבֵּיהּ מַחֲשָׁבָה, דְּאִיהוּ שְׁמָא מְפֹרָשׁ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א.

לְדוֹן בִּסְקִילָה - לְסָמָאֵ"ל, בְּאֶבֶן שֶׁהִיא י' זוֹרֵק לָהּ (צדיק) אֲצָלָהּ בְּחָמֵשׁ אֲצְבְּעוֹת שֶׁהֵם ה', וּבְקָנֶה שֶׁל הַזְּרוֹעַ שֶׁהוּא ו', וּבְכַתֵּף שֶׁשָּׁם ה'. וְזוֹרֵק אוֹתָהּ אֶל הַמַּחֲשָׁבָה, שֶׁהוּא שֵׁם הַמְפֹרָשׁ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א.

לְדוֹן בְּשָׂרָפָה לְסָמָאֵל. עֵצִים לְאַדְלְקָא בְּהוֹן נוּרָא. זַכָּאָה אִיהוּ גּוּפָא דְּאִיהוּ עֵץ, וְאַבָּרִים דִּילֵיהּ עֵצִים, לְאוֹקָדָא בְּהוֹן אֶשָּׁא, דְּאִיהוּ נֵר מִצְוָה, בְּכָל אֵבֶר, לְאוֹקָדָא לְסָמָאֵל, בְּשִׁכִּינְתָּא עִלָּאָה, בְּעֵץ דְּאִיהוּ תִּפְאֶרֶת, וּבְכָל עֵצִים דַּאֲחִידָן בֵּיהּ. דִּבְזִמְנָא דְּאֵשׁ עַל גְּבוֹהַּ נָחִית הֲוָה, עַל גַּבֵּי עֵצִים דְּקָרְבְּנָא, (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, דְּאִתּוֹקַד בֵּיהּ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ויקרא

ו) וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ. זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, בְּגוּפֵּיהּ, בְּאֲבָרִים דִּילֵיהּ, נֵר כָּל עַנְפָּא וְעַנְפָּא נֵר מִצְוָה ברמ"ח פִּקּוּדִין דִּילֵיהּ.

לְדוּן בִּשְׁרָפָה - לְסָמָאֵ"ל, עֵצִים לְהַדְלִיק בָּהֶם אֵשׁ. אַשְׁרָיו הַגּוּף שֶׁהוּא עֵץ, וְאֵיבָרִים שֶׁלּוֹ עֵץ, לְהַדְלִיק בָּהֶם אֵשׁ, שֶׁהוּא נֵר מִצְוָה, בְּכָל אֵיבָר, לְהַבְעִיר אֶת סָמָאֵ"ל בַּשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה בְּעֵץ, שֶׁהוּא תִּפְאֶרֶת, וּבְכָל עֵצִים שֶׁאֲחוּזִים בּוֹ. שֶׁבְּזְמַן שֶׁאֵשׁ שֶׁל גְּבוּרָה הָיָה יוֹרֵד עַל גַּבֵּי הָעֵצִים שֶׁל הַקָּרְבָּן, (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת, שֶׁנִּשְׂרָף בּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא ו) וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ. אַשְׁרָיו מִי שֶׁאֲחוּז בְּאִילָן הַחַיִּים בְּגוּפוֹ, בְּאֵיבָרִים שֶׁלּוֹ, נֵר - כָּל עָנָף וְעָנָף נֵר מִצְוָה בְּמֵאתַיִם וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה מִצְווֹת שֶׁלּוֹ.

כַּד אֲחִידָן בֵּיהּ תַּרְוַויְהוּ, יִתְקְיָים (שמות ג) וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בּוֹעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אוֹכֵל. וְסָמָאֵל וְנָחָשׁ וְכָל מָמָנָן דִּילֵיהּ, דְּאִינּוּן קוֹצִין, אִתּוֹקָדוּ. וַעֲנָפִין דְּסְנֶה, וְאִיבָּא דִּילֵיהּ, וְעָלִין דִּילֵיהּ, לָא אִתּוֹקָדוּ. דָּא אַחֲזֵי לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

כַּאֲשֶׁר אֲחוּזִים בּוֹ שְׁנֵיהֶם, יִתְקַיֵּם (שמות ג) וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל. וְסַמָּאֵ"ל וְהַנָּחָשׁ וְכָל הַמַּמְנִים שֶׁלּוֹ, שֶׁהֵם קוֹצִים, נִשְׂרְפוּ. וְהָעֲנָפִים שֶׁל הַסְּנֶה, וְהַפְּרִי שֶׁלּוֹ, וְהֶעָלִים שֶׁלּוֹ, לֹא נִשְׂרְפוּ. זֶה הֶרְאָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

דף ערה.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי יִשְׂרָאֵל אִינּוּן עֵצִים יְבֵשִׁים בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִין דַּאֲחִידוּ בְּאֵשׁ דְּהֶדְיוֹט, לְאוּ אִינּוּן כַּדְקָא חָזֵי, לְמֶעְבַּד בְּהוֹן נִיסָא, מֵיַּד דְּאַנְתְּ נְחִיתַת עָלַיְיהוּ בְּאוֹרַיְיתָא, בְּגִינָךְ נָחַת עָלַיְיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי, וּמִצְוָה דְּאִיהוּ נֵר יְיָ' וַאֲחִידַת בְּהוֹן וַיֶהוֹן חַיִּין. וְאוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּעָלְמָא, אִתּוֹקָדָן בְּהַהוּא נֵר. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר נָבִיא, (ירמיה מו) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אִתְּךָ אָנִי וְגוֹ'. (ארבעים יכנו וגו' ר"פ ע"ב) (דף ער"ה ע"א) (דברים י"ט) לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וְגוֹ'. עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר. פִּקּוּדָא דָּא, לְהָעִיד עֵדוּת בְּבֵית דִּין, דְּלָא יַפְסִיד חַבְרֵיהּ מָמוֹנָא בְּגִינֵיהּ, אִי אִית לֵיהּ עֵדוּת בַּהֲדֵיהּ. וְלֵית סַהֲדוּתָא פָּחוּת מִתְּרִין, הָדָא הוּא דִּכְתִיב עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים וְגוֹ' יָקוּם דָּבָר, לֹא יָקוּם עַל פִּי עֵד אֶחָד. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מָתְנִיתִין, מִי מֵעִיד עַל הָאָדָם, קִירוֹת בֵּיתוֹ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ מְעִידִין עָלָיו. מַאי קִירוֹת בֵּיתוֹ. אִינּוּן קִירוֹת לִבּוֹ. (ישעיה לח) וַיִּסֹּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ מִקִּירוֹת לִבּוֹ.

אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וַדַּאי יִשְׂרָאֵל הֵם עֵצִים יְבֵשִׁים בַּתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁאֲחוּזִים בְּאֵשׁ שֶׁל הֶדְיוֹט, אֵינָם כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לָעֲשׂוֹת לָהֶם נֵס. מֵיָּד שֶׁאַתָּה יוֹרֵד עֲלֵיהֶם בַּתּוֹרָה, בְּגַלְלְךָ יָרַד עֲלֵיהֶם עֵץ הַחַיִּים, וּמִצְוָה שֶׁהִיא נֵר ה', וְאוֹחֶזֶת בָּהֶם וְיִהְיוּ חַיִּים. וְאֻמּוֹת עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם נִשְׂרָפִים בְּאוֹתוֹ נֵר. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַנָּבִיא, (ירמיה מו) וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אִתְּךָ אָנִי וְגוֹ'. לֹא יָקוּם עַד אֶחָד בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וְגוֹ', עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר (דברים יט). מִצְוָה זוֹ

לְהָעִיד עֵדוּת בְּבֵית דִּין, שֶׁלֹּא יַפְסִיד חֲבֵרוֹ מָמוֹן בְּגִלְלוֹ אִם יֵשׁ לוֹ עֵדוּת עִמּוֹ. וְאֵין עֵדוּת פְּחוֹת מִשְּׁנַיִם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עַל פִּי שְׁנַיִם [שני] עֵדִים וְגוֹ' יָקוּם דָּבָר, לֹא יָקוּם עַל פִּי עֵד אֶחָד. וּמְשׁוּם זֶה בֵּאֲרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מִי מֵעִיד עַל הָאָדָם? קִירוֹת בֵּיתוֹ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אַנְשֵׁי בֵיתוֹ מְעִידִין עָלָיו. מֵהֵם קִירוֹת בֵּיתוֹ? אֵלּוּ קִירוֹת לִבּוֹ. (ישעיה לח) וַיִּסֹּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. וּבַאֲרוּהוּ רַבּוֹתֵינוּ, מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ מִקִּירוֹת לִבּוֹ.

אַנְשֵׁי בֵיתוֹ, אִינּוּן רמ"ח אֵבָרִים דִּילֵיהּ. דְּהָכִי אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, רָשָׁע עֲוֹנוֹתָיו חֲקוּקִים עַל עַצְמוֹתָיו. וְהָכִי צַדִּיק, זְכִיוֹתָיו חֲקוּקִים לוֹ עַל עַצְמוֹתָיו. וּבְגִין כָּךְ אָמַר דָּוִד (תהלים לט) כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה. וּבְגִינֵהּ אִתְּמַר, וּמִי מְעִידִין עַל הָאָדָם קוֹרוֹת בֵּיתוֹ. גַּרְמִין בְּנוּיִין עַל מוֹחָא דְּאִיהוּ מַיָּא. וְעָלַיְיהוּ קָא רָמִיז, (תהלים קד) הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו, הַמְקָרֶה לְשׁוֹן קוֹרוֹת.

אַנְשֵׁי בֵיתוֹ, אֵלּוּ מֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים שֶׁלּוֹ. שֶׁכָּךְ בֵּאֲרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, רָשָׁע, עֲוֹנוֹתָיו חֲקוּקִים עַל עַצְמוֹתָיו. וְכָךְ צַדִּיק, זְכִיוֹתָיו חֲקוּקִים לוֹ עַל עַצְמוֹתָיו. וּמְשׁוּם זֶה אָמַר דָּוִד, (תהלים לה) כָּל עַצְמֹתַי תֹּאמַרְנָה. וּבְגִלְלוֹ נֶאֱמַר, וּמִי מְעִידִין עַל הָאָדָם? קוֹרוֹת בֵּיתוֹ. עֲצָמוֹת בְּנוּיוֹת עַל הַמֹּחַ, שֶׁהוּא מַיִם. וַעֲלֵיהֶם הוּא רוֹמֵז, (תהלים קד) הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו. הַמְקָרֶה, לְשׁוֹן קוֹרוֹת.

וַאֲמַאי בְּגַרְמִין יַתִּיר מִבְּשָׂרָא וְגִידִין וּמִשְׁכָא. בְּגִין דְּגַרְמִין אִינּוּן חִוְּורִין, וּכְתִיבָא אוּכְמָא, לָא אִשְׁתְּמוֹדְעָא אֶלָּא מִגּוֹ חִוְּורוּ. כְּגַוְונָא דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִיהִי חִוְּורוּ מִלְּגָאו, אוּכְמָא מִלְּבַר. אוּכְמָא וְחִוְּור, חֹשֶׁךְ וְאוֹר. וְאִית חֹשֶׁךְ תְּכֵלְת, וְאִתְּמַר בֵּיהּ (תהלים קלט) גַּם חֹשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ. וּתְכֵלְת אוּכְמָא, אִיהוּ נוּקְבָא לְגַבֵּי חִוְּורוּ.

וּמַדּוּעַ בָּעֲצָמוֹת יוֹתֵר מִבָּשָׂר וְגִידִים וְעוֹר? מִשּׁוּם שֶׁעֲצָמוֹת הֵן לִבְנוֹת, וּכְתִיבָה שְׁחוֹרָה לֹא נוֹדַעַת אֶלָּא מִתּוֹךְ לָבָן, כְּדֶגְמַת הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא לְבָנָה מִבִּפְנִים וּשְׁחוֹרָה מִבַּחוּץ. שָׁחֹר וְלָבָן, חֹשֶׁךְ וְאוֹר. וְיֵשׁ חֹשֶׁךְ תְּכֵלֶת, וְנֶאֱמַר בּוֹ (תהלים קלט) גַּם חֹשֶׁךְ לֹא יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָּ. וּתְכֵלֶת שָׁחֹר הִיא נְקֵבָה לְגַבֵּי הַלָּבָן.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּגוּפָא עַל גַּרְמִין עָתִיד לְמֵיקַם. וּבְגִין דָּא זַכְווֹ וְחוֹבוֹי חֲקוּקִין עַל גַּרְמִין דִּילֵיהּ, וְאִם יִזְכֶּה יָקוּם גּוּפָא עַל גַּרְמִין דִּילֵיהּ. וְאִי לָאו, לָא יָקוּם, וְלָא יְהֵא לֵיהּ תְּחִיַּית הַמֵּתִים. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא תְּרִין סָהֲדִין אִינּוּן עַל בַּר נָשׁ, עַיִן רוֹאָה וְאוֹזֶן שׁוֹמַעַת, וּבֵית דִּין סוֹפֵר, וְדָן חוֹבוֹי. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא סָהֲדִין עַל בַּר נָשׁ, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. מַאי בַּכֶּסֶה. בְּיוֹמָא דְּסִיהֲרָא מִתְכַּסֶּה. וַאֲמַאי מִתְכַּסֵּת. בְּגִין דְּכַד מָטֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה, יֵיתֵי סָמָאֵל לְמִתְבַּע דִּינָא לְבָנוֹי קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא יֵימָא לֵיהּ דְּיֵיתֵי סָהֲדִין. וְהוּא יֵיתֵי לְשַׁמְשָׁא עִמֵּיהּ. אָזַל לְמַיְיתֵי סִיהֲרָא, וְהִיא מִתְכַּסֶּא. בְּאָן אֲתָר מִתְכַּסֵּת. אֶלָּא סְלִיקַת, לְהַהוּא אֲתָר, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ בַּמְכוּסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחְקוֹר, לְפַיְיסָא לֵיהּ עַל בְּנָהָא.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהַגּוּף עַל הָעֲצָמוֹת עָתִיד לַעֲמֹד, וּמְשׁוּם זֶה זְכִיּוֹתָיו וְחוֹבוֹתָיו חֲקוּקוֹת עַל הָעֲצָמוֹת שֶׁלּוֹ, וְאִם יִזְכֶּה, יָקוּם הַגּוּף עַל הָעֲצָמוֹת שֶׁלּוֹ. וְאִם לֹא, לֹא יָקוּם וְלֹא יִהְיֶה לוֹ תְּחִיַּת הַמֵּתִים. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׁנֵי עֵדִים הֵם עַל הָאָדָם - עַיִן רוֹאָה וְאֹזֶן שׁוֹמַעַת, וּבֵית דִּין סוֹפֵר וְדָן חוֹבוֹתָיו. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ מְעִידִים עַל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהוּ (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. מַהוּ בַכֶּסֶה? בַּיּוֹם שֶׁהַלְּבָנָה מִתְכַּסָּה. וּמַדּוּעַ מִתְכַּסִּית? מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ רֹאשׁ הַשָּׁנָה, מַגִּיעַ סָמָאֵ"ל לְתָבְעַ דִּין לְבָנָיו לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא אוֹמֵר לוֹ שֶׁיָּבִיא עֵדִים. וְהוּא מֵבִיא לַשֶּׁמֶשׁ עִמּוֹ. הוֹלֵךְ לְהָבִיא הַלְּבָנָה, וְהִיא מִתְכַּסָּה. בְּאֵיזֶה מָקוֹם מִתְכַּסִּית? אֶלָּא עוֹלָה לַמָּקוֹם הַהוּא שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בַּמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחְקֹר, לְפַיֵּס לוֹ עַל בָּנֶיהָ.

וְהַאי הוּא דְּאָמַר קְרָא, תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. לַאֲתָר דְּבֵיהּ סְלִיקַת שְׁכִינְתָּא, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ וּבַמְכוּסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחְקוֹר. וְחוֹבִין בְּאִתְכַּסְיָא, תַּמָּן צָרִיךְ לְמֵידָן בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ. וְחוֹבִין דְּאִתְגַּלְיָיא דְּעָבַד לוֹן, אִתְּמַר (משלי כח) מְכַסֶּה פְּשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ. דִּשְׁכִינְתָּא מִסְטָרָא דְּכֶתֶר אִיהִי עָלְמָא דְּאִתְכַּסְיָא, וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מָתְנִיתִין, דְּצָרִיךְ בַּר נָשׁ לְחַבְּרָא לָהּ לְהַהוּא אַתְרָא. בְּהַהוּא זִמְנָא מָטֵי זִמְנָא דְּרַחֲמֵי, וְאַעְבַּר דִּינָא. וּבְגִין דָּא לְחַבְּרַיהּ אָמַר לְזָכְאָה לֵיהּ בְּעֵדוּתֵיהּ, אֲבָל לְרָשָׁע אֵין מְזַכִּין לוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַפָּסוּק, תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. לְמָקוֹם שֶׁבּוֹ עוֹלָה הַשְּׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וּבַמְכֻסֶּה מִמְּךָ אַל תַּחְקֹר. וַחֲטָאִים בְּכִסּוּי, שָׁם צָרִיךְ לָדוּן בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ. וַעֲבֵרוֹת בְּגָלוּי שֶׁעָשָׂה אוֹתָם, נֶאֱמַר (משלי כח) מְכַסֶּה פְּשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ. שֶׁהַשְּׁכִינָה מִצַּד הַכֶּתֶר הִיא עוֹלָם הַנֶּעְלָם, וּבֵאֲרוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְחַבֵּר אוֹתָהּ לַמָּקוֹם הַהוּא. בְּזֶמֶן הַהוּא מַגִּיעַ זְמַן הָרַחֲמִים וְעוֹבֵר הַדִּין. וּמְשׁוּם זֶה לְחַבְּרוֹ אָמַר לְזַכּוֹת אוֹתוֹ בְּעֵדוּתוֹ, אֲבָל לְרָשָׁע אֵין מְזַכִּין לוֹ.

וְעוֹד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ סָהֲדִין עַל בַּר נָשׁ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים א) הָעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אֶת הַשָּׁמַיִם, הַהוּא דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. וְאֶת הָאָרֶץ, הַהוּא דְּאִתְּמַר בָּהּ (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדוֹם רַגְלָי. וְעוֹד, תְּרֵין סָהֲדִין: עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְצַדִּיק. וְאִינּוּן ע"ד, מִן שְׁמַ"ע אֶחָד. עַד, מִן בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת, דָּא סָמָאֵל, מֵת מַעֲקְרוֹ (במדבר יג) וַיְשַׁאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם. לֹא יוּמַת עַל פִּי עֵד אֶחָד, דְּלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלְקָא בְּאֵל אֶחָד.

וְעוֹד, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ עֵדִים עַל הָאָדָם, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ל) הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אֶת הַשָּׁמַיִם - אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (מלכים א ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. וְאֶת הָאָרֶץ - אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ישעיה סו) וְהָאָרֶץ הֲדם רַגְלִי. וְעוֹד, שְׁנֵי עֵדִים - הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְצַדִּיק. וְהֵם אוֹתִיּוֹת ע"ד מִשְׁמַע אֶחָד. עַ"ד - מִבָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת.

זֶה סְמָאֵ"ל, מֵת מֵעִקָּרוֹ, (במדבר יג) וַיִּשְׁאֲהוּ בַּמּוֹט בִּשְׁנַיִם. לֹא יוּמַת עַל פִּי עֵד אֶחָד, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּאֵל אֶחָד. כִּי יָקוּם עֵד חָמָס בְּאִישׁ וְגוֹ'

כִּי יָקוּם עֵד חָמָס בְּאִישׁ וְגוֹ' וְדָרְשׁוּ הַשּׁוֹפְטִים הֵיטֵב וְגוֹ', וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא לְדָרוֹשׁ וְלַחֲקוֹר הָעֵדִים בְּז' חֲקִירוֹת, קוֹדֶם דְּיָדִין לֵיהּ בְּעוֹנְשָׁא דְּמוֹתָא, בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת, שֶׁבַע לָקֶבֶל (זכריה ד) שִׁבְעָה אֵלֶּה עֵינֵי יְיָ' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ. בְּהוֹן (ויקרא כו) וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע.

וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְגוֹ', וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם וְגוֹ'. מִצְוָה זוֹ לִדְרֹשׁ וּלְחָקֹר הָעֵדִים בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת קוֹדֶם שֶׁיְּדוּן לוֹ בְּעֹנֶשׁ מִיתָה. בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת, שֶׁבַע כְּנֶגֶד (זכריה ד) שִׁבְעָה אֵלֶּה עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ. בָּהֶם (ויקרא כו) וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע.

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לַעֲשׂוֹת לְעֵד זוֹמֵם כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו. תְּרֵין סַהֲדֵי שִׁקְרָא דְּאִינּוּן סָמָאֵל וְנַחַשׁ, אִי יֵיתוּן לְאַסְהָדָא סָהֲדוּתָא דְּשָׁקֶר עַל יִשְׂרָאֵל, דְּטָעוּ בֵּין ו' לְז' דְּאִינּוּן אַתְוָון זוּ. וְהַאי אִיהוּ (ישעיה מג) עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ.

מִצְוָה אַחַר זוֹ - לַעֲשׂוֹת לְעֵד זוֹמֵם כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו. שְׁנֵי עֵדֵי שֶׁקֶר, שֶׁהֵם סָמָאֵ"ל וְנָחָשׁ, אִם יָבוֹאוּ לְהָעִיד עֵדוּת שֶׁל שֶׁקֶר עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁטָּעוּ בֵּין שֵׁשׁ לְשֶׁבַע, שֶׁהֵם אוֹתִיּוֹת ז"ו. וְזֶהוּ (ישעיה מג) עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ.

דף ערה:

וְלָא יִתְיַיחֵד ו' עִם ז', אֶלָּא בִּשְׁרֵפַת חָמֵץ, דְּבֵין ו' לְז'. וְאַף עַל גַּב דְּמַדְאוֹרַיְיתָא אִיהוּ עַד סוֹף שִׁית, גָּזְרוּ רַבָּנָן, אוֹכְלִין כָּל אַרְבַּע, וְתוֹלִין כָּל חָמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ. וְאוֹלְפֵי מָארֵי מַתְנִיתִין מִסַּהֲדוּתָא דְּשַׁעְתֵּי דְּחָמֵץ, לְסַהֲדוּתָא דִּבְדִיקוֹת דְּסָהֲדֵי, דְּהַהוּא דְּהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ. וְכֹלָּא מִפַּרְשׁ בְּמַתְנִיתִין. וְיֵקָיִם בְּהוֹן, אֲרֵי בְּפִתְגָּמָא דְּחָשִׁיבוּ מִצְרָאֵי לְמֵידָן וְכוּ'. וְהַאי אִיהוּ וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם. (דף ער"ה ע"ב)

וְלֹא יִתְיַחֵד ו' עִם ז' אֶלָּא בִּשְׂרֵפַת חָמֵץ, שֶׁבֵּין שָׁעָה שִׁשִּׁית לְשִׁבִיעִית. וְאַף עַל גַּב שֶׁמַּהֲתוֹרָה הוּא עַד סוֹף שֵׁשׁ, גָּזְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, אוֹכְלִין כָּל אַרְבַּע, וְתוֹלִין כָּל חָמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ. וּמְלַמְּדִים בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה מֵעֵדוּת שֶׁל שְׁעוֹת הֶחָמֵץ לָעֵדוּת שֶׁל בְּדִיקוֹת הָעֵדִים שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ. וְהַכֹּל מְפֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה. וְיִקַּיֵם בָּהֶם, כִּי בְּדָבָר שֶׁחָשְׁבוּ מִצְרִים לְדוּן וְכוּ'. וְזֶהוּ וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם. (דף ער"ה ע"ב)

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לְקַבֵּל בֵּית דִּין הַגָּדוֹל עֲלַיְיהוּ, בִּינָה, מִסְטָרָא דִּגְדוּלָה אִקְרֵי אֱלֹהִים, בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, רַב בְּדִינוֹי, וְרַב בְּזַכְוּוֹי, כְּגַוְונָא דְּאִתְמַר שׁוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ בְּפִקּוּדָא, שׁוֹם לְעֵילָּא, תָּשִׂים לְתַתָּא. הָכִי לְקַבֵּל עֲלֵיהּ בֵּית דִּין רַבְרָבָא, אַף עַל גַּב דְּקַבִּיל עָלֵיהּ בֵּית דִּין זְעֵירָא. בֵּית דִּין זְעֵירָא, בֵּית דִּין שֶׁל שִׁלְשָׁה, מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. בֵּית דִּין רַבְרָבָא, מַאֲלֵין סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה.

מִצְוָה אַחַר זוֹ - לְקַבֵּל בֵּית דִּין הַגָּדוֹל עֲלֵיהֶם. בֵּינָה, מִצַּד הַגְּדֻלָּה נִקְרֵאת אֱלֹהִים, בֵּין דִּין הַגָּדוֹל, גָּדוֹל בְּדִינָיו, וְגָדוֹל בְּזַכְיוּתָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ, בְּמִצְוָה. שׂוֹם - לְמַעְלָה, תָּשִׂים - לְמַטָּה. כְּדֵי לְקַבֵּל עָלָיו בֵּית דִּין הַגָּדוֹל, אַף עַל גַּב שֶׁקִּבֵּל עָלָיו בֵּית דִּין הַקָּטָן. בֵּין דִּין הַקָּטָן, בֵּית דִּין שֶׁל שִׁלְשָׁה, מִצַּד הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. בֵּין דִּין הַגָּדוֹל, מֵאֵלּוּ סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, שִׁבְעִים סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה הֲווֹ, וְאַנְתְּ רַבְרְבָא עַל כֻּלְּהוּ, (שמות יח) וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדוֹל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ הֵם. אֵלּוּ. (הם סנהדרי גדולה, סנהדרי קטנה). סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא עִלָּאָה, סַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה.

אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שִׁבְעִים אִישׁ הָיוּ בְּסַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה, וְאַתָּה הַגָּדוֹל עַל כֻּלָּם, (שמות יח) וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדל יָבִיאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ הֵם. אֵלּוּ (הם סנהדרין גדולה, סנהדרין קטנה). סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה מִצַּד הַשְּׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה, סַנְהֶדְרִין קְטַנָּה מִצַּד הַשְּׁכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה.

מֹשֶׁה שׁוּשְׁבִינָא דְּמַלְכָּא, אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִינָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. וְעִמְּהוֹן שִׁבְעִין וּתְרֵין סַנְהֶדְרִין, כְּמִנְיַן חֶסֶד, וּמֵהָכָא סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה. סַנְהֶדְרֵי קְטַנָּה, מִסְטָרָא דְּשָׁמְאלָא, (בראשית א) אֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלָּיְלָה.

מֹשֶׁה שׁוּשְׁבִין הַמֶּלֶךְ, אַהֲרֹן שׁוּשְׁבִין הַמַּלְכָּה. וְעִמָּהֶם שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם סַנְהֶדְרִין, כְּמִנְיַן חֶסֶד, וּמִכָּאן סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה. סַנְהֶדְרִין קְטַנָּה מִצַּד הַשְּׂמֹאל, (בראשית א) אֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלָּיְלָה.

וּבְגִין דָּא, תִּפְאֶרֶת אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה יְיָ' חַסְדּוֹ. אֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלָּיְלָה, (שם) וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. שִׁיר דִּלְוִיִּים, וְדָא יְסוֹד. (שמואל א כ) בֶּן יִשַׁי חַי עַל הָאֲדָמָה. דְּתִקּוּן עֶשֶׂר מִינֵי תְּהִלִּים, בְּשִׁירָה. וְאִיהוּ צַדִּיק לְשִׁמְאלָא, אֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן, וְדָא שְׁכִינְתָּא, דְּאַתְנְטִילַת מִשְּׂמְאלָא. ע"כ (יתרו כ"ג, כבד את אביך וכו') כי תצור אל עיר וכו' עד בהאי עלמא נדפס בפרשת בלק דף קצ"ו ע"א.

וּמְשׁוּם זֶה, תִּפְאֶרֶת - אֶת הַמָּאוֹר הַגָּדל לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ. אֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלָּיְלָה, (שם) וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי. שִׁיר הַלְוִיִּם, וְזֶה יְסוֹד. (שמואל א כ) בֶּן יִשַׁי חַי עַל הָאֲדָמָה, שֶׁתִּקֵּן עֶשְׂרָה מִינֵי תְּהִלִּים בְּשִׁירָה. וְהוּא צַדִּיק לִשְׁמֹאל, אֶת הַמָּאוֹר הַקָּטֹן, וְזוֹ שְׁכִינָה, שֶׁנִּטְלָה מֵהַשְּׂמֹאל.

פרשת כי תצא

כי יהיה לאיש בן וכו', ורישי ישיבות נדפס בפרשת בלק דף קצ"ו ע"א

לא תלין נבלתו וכו', עד כבהמות נדמו. נדפס בפרשת נשא באדרא דף קמ"ג ע"ב

דברא קודשא בריך הוא עלמא וכו', עד ובעלמא דאתי. נדפס בפרשת קדושים דף פ"ו ע"א

רעיא מהימנא (דברים כ"ב) וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, לְדוּן בְּדִין מוֹצִיא שֵׁם רָע. הָדָא הוּא דִכְתִיב, וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל

בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. רַבָּנָן, וְהַאי אִיהוּ בָּתַר נְשׁוּאִין, דְּאָמַר לָא מְצָאתִי לְבִתְּךָ בְּתוּלִים, וְלָאו כָּל שֵׁם רָע שָׁקוּל, דְּמָרְגְּלִים דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא, אִתְעֲנָשׁוּ בְּגִינָהּ, וּמִיתוּ וְלָא זָכוּ לָהּ. וְאִתְּתָא קַרְקַע אִיהִי בְּאַרְעָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, אֶסְתֵּר קַרְקַע עוֹלָם הָיְתָה.

וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְגוֹ' (דברים כב). מִצְוָה זוֹ לְדוּן בְּדִין מוֹצִיא שֵׁם רָע, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. רַבּוֹתֵינוּ, וְזֶהוּ אַחַר נְשׁוּאִין, שֶׁאָמַר לֹא מָצָאתִי לְבִתְּךָ בְּתוּלִים. וְלֹא כָּל שֵׁם רָע שָׁקוּל, שֶׁמְּרַגְּלִים שֶׁהוֹצִיא שֵׁם רָע עַל הָאָרֶץ נֶעֱנְשׁוּ בְּגַלָּלָהּ וּמֵתוּ, וְלֹא זָכוּ בָהּ. וְאִשָּׁה הִיא קַרְקַע בָּאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהָ, אֶסְתֵּר קַרְקַע עוֹלָם הָיְתָה.

וְאִי תֵּימְרוּן שׁוּם בִּישׁ עָלָהּ, דְּאִסְתְּאֲבַת בַּאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְזָכְתָה לְאִתְלַבְּשָׁא בָּהּ רוּחָא דְּקֻדְשָׁא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (אסתר ה) וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת. הָא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (ישעיה מב) אֲנִי יְיָ' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. וְרוּחָא דְּקֻדְשָׁא שְׁכִינְתָּא הֲוַת, דְּאִיהִי שֵׁם דְּאִתְלַבְּשַׁת בְּאֶסְתֵּר.

וְאִם תֹּאמְרוּ, שֵׁם רָע עָלֶיהָ, שֶׁנִּטְמְאָה בַּאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְזָכְתָה לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (אסתר ה) וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת. הֲרֵי אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁכִינָה הָיְתָה, שֶׁהִיא שֵׁם שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בְּאֶסְתֵּר.

אֲבָל רַבָּנָן, וַוי לְאִינּוּן דְּאַכְלִין תֶּבֶן תְּבֶל דְּאוֹרַיְיתָא (חמור דאורייתא דאתחשיב ח'כם מ'ופלא ו'רב ר'בנן) וְלָא יָדַע בְּסִתְרֵי דְּאוֹרַיְיתָא, אֶלָּא קַלִּין וַחֲמוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא, קַלִּין תֶּבֶן דְּאוֹרַיְיתָא, חוּמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא, חִטָּה, חֵט ה', אִילָנָא דְּטוֹב וְרָע.

אֲבָל רַבּוֹתֵינוּ, אוֹי לְאוֹתָם שֶׁאוֹכְלִים תֶּבֶן תְּבֶל שֶׁל הַתּוֹרָה (חמו"ר של התורה שנחשב ח'כם מ'פלא ו'רב ר'בנן) וְלֹא יוֹדֵעַ בְּסִתְרֵי תוֹרָה, אֶלָּא קַלִּים וַחֲמוּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה. קַלִּים תֶּבֶן שֶׁל הַתּוֹרָה. וְחֻמְרָה שֶׁל הַתּוֹרָה חִטָּה, חֵט ה', עֵץ שֶׁל טוֹב וָרָע.

דף רעו.

לֵית דַּרְכָּא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, לְמִרְכַּב עַל חֲמָרָא, אֶלָּא עַל סוּסְוָון. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (חבקוק ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבוֹתֶיךָ יְשׁוּעָה. דְּאֵין מְזַלְזְלִין בְּמַלְכוּתָא, לְמִרְכַּב מַטְרוֹנִיתָא עַל חֲמָרָא. כָּל שֶׁכֵּן מַלְכָּא, לֵית דִּין אֲתָר הֲדְיוֹט עֲבֵד, דְּאִרְחֵיהּ לְמִרְכַּב עַל חֲמָרָא. וּבְגִין דָּא כְּתִיב בֵּיהּ בְּמָשִׁיחַ, (זכריה ט) עָנִי (דף רע"ו ע"א) וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. עָנִי אִיהוּ תַּמָּן בְּסִימָן, עֲרוּבִין נְדָה יְבָמוֹת, וּשְׁאַר מַתְנִיתִין בִּכְלָל. וְלָא אִתְקְרֵי תַּמָּן מֶלֶךְ, עַד דְּרָכִיב בְּסוּסְיָא דִּילֵיהּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

אֵין דֶּרֶךְ שֶׁל מֶלֶךְ וּמַלְכָּה לִרְכֹּב עַל חֲמוֹר, אֶלָּא עַל סוּסִים, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (חבקוק ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבֹתֶיךָ יְשׁוּעָה. שֶׁאֵין מְזַלְזְלִים בְּמַלְכוּת לְהַרְכִּיב הַמַּלְכָּה עַל חֲמוֹר. כָּל שֶׁכֵּן מֶלֶךְ, אֵין זֶה מְקוֹם הֶדְיוֹט עֲבֶד, שֶׁדַּרְכּוֹ לִרְכַּב עַל חֲמוֹר. וְלָכֵן כָּתוּב בַּמָּשִׁיחַ (זכריה ט) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. עָנִי הוּא שָׁם בְּסִימָן: עֲרוּבִין, נְדָה, יְבָמוֹת. וּשְׁאָר מִשְׁנָיוֹת בִּכְלָל. וְלֹא נִקְרָא שָׁם מֶלֶךְ, עַד שֶׁרוֹכֵב בְּסוּסָה שֶׁלּוֹ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אִיהוּ לְבַר מֵאַתְרֵיהּ, לָאו אִיהוּ מָלֵךְ. וְכַד אִתְהַדָּר לְאַתְרֵיהּ, (זכריה יד) וְהָיָה יְיָ' לְמֶלֶךְ. וְהָכִי יִשְׂרָאֵל, אִתְמַר בְּהוֹן, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. כְּגַוְונָא דְאַבָּא, אִינּוּן בְּנוֹי. לָאו אִינּוּן בְּנֵי מְלָכִים, עַד דְּיהַדְּרוּן לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. וְאִי תֵּימָא דְּהֲדְיוֹט דָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ הֲדְיוֹט לְגַבֵּי מָארֵיהּ, עֲלֵיהּ אִתְמַר, אַל תְּהִי בִּרְכַּת הֲדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ. וְהֲדְיוֹט דָּא לְגַבֵּי מַלְכָּא עֶלְאָה מְטַטְרוֹן. וְאָדָם קַדְמָאָה דְּלָא נָטַר יְקָר דְּיַהֲבוּ לֵיהּ, נַחְתּוּ לֵיהּ לְמֵיכַל עִם חֲמוֹרִים (חמריה), וְאָמַר אֲנִי וַחֲמוֹרִי נֹאכַל בְּאֲבוּס אֶחָד. וְיִשְׁשׂכָר בְּהַאי חֲמָרָא, זָכָה לְאִתְקְרֵי (בראשית מט) יִשָּׂשכָר חֲמוֹר גָּרֶם.

כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, אֵינוֹ מֶלֶךְ. וּכְשֶׁחוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ, (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ. וְכָךְ יִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר בָּהֶם, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. כְּמוֹ שֶׁהָאָב, הֵם בָּנָיו. אֵינָם בְּנֵי מְלָכִים, עַד שֶׁיַּחֲזְרוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהֲדְיוֹט זֶה, אַף עַל גַּב שֶׁהוּא הֲדְיוֹט לְרִבּוֹנוֹ, בְּרָכָה עָלָיו נֶאֱמַר אַל תְּהִי בִּרְכַּת הֲדְיוֹט קַלָּה בְּעֵינֶיךָ. וְהֲדְיוֹט זֶה לְגַבֵּי הַמֶּלֶךְ עֶלְיוֹן מְטַטְרוֹן. וְאָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא שָׁמַר אֶת הַכָּבוֹד שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ, הוֹרִידוּ אוֹתוֹ לֶאֱכֹל עִם חֲמוֹרִים, וְאָמַר, אֲנִי וַחֲמוֹרִי נֹאכַל בְּאֲבוּס אֶחָד. וְיִשָּׂשכָר זָכָה לְהִקָּרֵא בַּחֲמוֹר הַזֶּה, (בראשית מט) יִשָּׂשכָר חֲמוֹר גָּרֶם.

וְרַבָּנָן מָארֵי מָתְנִיתִין, מַטְרוֹנִיתָא אִתְמַר בָּהּ (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה, בָּתַר דְּאִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ אֶסְתֵּר, שְׁלִיטַת אֶסְתֵּר עַל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְאוּמָתֵיהּ. וְאִתְמַר בְּהוּ (אסתר ט) וְהָרוֹג בְּשׂוֹנְאֵיהֶם. וְאִי תֵּימָא דְּאִתְיַיחַד עִמָּהּ. אַף עַל גַּב דַּהֲווֹ בְּבֵיתָא חָדָא, חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא, כְּגַוְונָא דְיוֹסֵף, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית לט) וַתִּנַּח בְּגִדוֹ אֶצְלָהּ, וְלָא לְבוּשׁוֹ, אֶלָּא בְּגִדוֹ, לִישָׁנָא (ישעיה כד) דְּבוֹגְדִים בָּגָדוּ.

וְרַבּוֹתֵינוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בַּמַּלְכָּה נֶאֱמַר (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. אַחַר שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בָּהּ אֶסְתֵּר, שְׁלְטָה אֶסְתֵּר עַל אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְאֻמָּתוֹ, וְנֶאֱמַר בָּהֶם (אסתר ט) וְהָרוֹג בְּשׂנְאֵיהֶם. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהִתְיַחֵד עִמָּהּ, אַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ בְּבַיִת אֶחָד - חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא כְּמוֹ יוֹסֵף, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית לט) וַתִּנַּח בִּגְדוֹ אֶצְלָהּ, וְלֹא לְבוּשׁוֹ, אֶלָּא בִּגְדוֹ, לְשׁוֹן (ישעיה טז) בּוֹגְדִים בָּגָדוּ.

וְהָכָא סִתְרָא רַבְרְבָא. וּבְגִין דָּא, אֶסְתֵּר, לִישָׁנָא דְּסִתְרָאָה, (תהלים לב) אַתָּה סֵתֶר לִי, שְׁכִינְתָּא אַסְתִּירַת לָהּ מֵאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְיָהִיב לֵיהּ שִׁידָה בְּאַתְרָהּ, וְאִתְהַדְּרַת אִיהִי בְּדְרוֹעֵיהּ דְּמָרְדְּכַי. וּמָרְדְּכַי דְּהֲוָה יָדַע שְׁמָא מִפַּרְשׁ, וְשִׁבְעִין לְשׁוֹן, עֲבַד כָּל דָּא בְּחָכְמְתָא. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאָפִילּוּ בְּלָא דָּא, אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ קוֹדֶם דְּיִתְיַחֵד עִם אִתְּתֵיהּ, לְמַלְלָא עִמָּהּ, בְּגִין דְּשָׁמָא שִׁידָה אִתְחַלְּפָא בְּאִתְּתֵיהּ.

וְכָאן סוֹד גָּדוֹל. וּמִשּׁוּם זֶה אֶסְתֵּר, לְשׁוֹן הַסְתָּרָה, (תהלים לב) אַתָּה סֵתֶר לִי. הַשְׁכִּינָה הִסְתִּירָה אוֹתָהּ מֵאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ, וְנָתְנָה לוֹ שֵׁדָה בִּמְקוֹמָהּ, וְהִיא חָזְרָה לִזְרוֹעוֹת מָרְדְּכַי. וּמָרְדְּכַי שֶׁיָּדַע אֶת שֵׁם הַמְפֹרָשׁ וְשִׁבְעִים לְשׁוֹן, עָשָׂה כָּל זֶה בְּחָכְמָה. וְלָכֵן פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁאֲפִלּוּ בְּלִי זֶה יֵשׁ לָאָדָם לְפָנֵי שֶׁיִּתְיַחֵד עִם אִשְׁתּוֹ לְדַבֵּר עִמָּהּ, מִשּׁוּם שֶׁשְּׁמָא הִתְחַלְּפָה שֵׁדָה בְּאִשְׁתּוֹ.

וְדָא בְּאִתְתָּא מֵאִילָנָא דְּטוֹב וְרָע, אֲבָל אִם הִיא מִשְׁכִּינְתָּא, לֵית לָהּ שִׁנּוּי, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלאכי ג) אֲנִי יְיָ' לֹא שָׁנִיתִי. אֲנִי, דָּא שְׁכִינְתָּא. וְלֵית לָהּ דְּחִילוּ מִכָּל סִטְרִין אַחֲרָנִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ.

וְזֶהִ בְּאִשָּׁה מֵעֵץ טוֹב וְרָע. אֲבָל אִם הִיא מִשְׁכִּינָה, אֵין לָהּ שִׁנּוּי, וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (מלאכי ג) אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי. אֲנִי - זוֹ הַשְׁכִּינָה. וְאֵין לָהּ פַּחַד מִכָּל הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים, וְזהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ.

וּבְאַתְרָא דִּשְׁכִינְתָּא תַּמָּן, כַּמָּה סְגוּלוֹת תַּמָּן. וּבְגִין דְּאֶסְתֵּר אִתְלַבְּשַׁת שְׁכִינְתָּא בָּהּ, חַזְיָא הֲוַת לְמֶעְבַּד עִמָּהּ כַּמָּה סְגוּלוֹת (ס"א צומות). כְּגַוְונָא דְּשָׂרָה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לָהּ, בְּגִין שְׁכִינְתָּא דַּהֲוַת עִמָּהּ, נָטִיר לָהּ מִפַּרְעֹה, וַאֲפִילּוּ לְבוּשָׁהּ וְתַכְשִׁיטֶיהָ בְּכֻלְּהוּ שַׁוְּיָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְגוּלוֹת, בְּגִין שְׁכִינְתָּא. וּבְגִין דָּא, אַתָּא פַּרְעֹה לְסַנְדְּלָא, מָחָא לֵיהּ עִמֵּיהּ. וְהָכִי נָמֵי בְּכָל תַּכְשִׁיטִין דִּילָהּ. בְּכָל תַּכְשִׁיט וְתַכְשִׁיט דְּהָווּ נָגַע בֵּיהּ, מָחֵי לֵיהּ, עַד דְּאִתְפְּרַשׁ מִנָּהּ הַהוּא טָמֵא, וְאַחְזַר לָהּ לְבַעְלָהּ.

וּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם שְׁכִינָה, כַּמָּה סְגֻלּוֹת יֵשׁ שָׁם. וּמִשּׁוּם שֶׁאֶסְתֵּר הִתְלַבְּשָׁה בָּהּ הַשְׁכִינָה, רְאוּיָה הָיְתָה לַעֲשׂוֹת לָהּ כַּמָּה סְגֻלּוֹת (צומות). כְּמוֹ שָׂרָה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁמַר אוֹתָהּ, מִשּׁוּם הַשְׁכִינָה שֶׁהָיְתָה עִמָּהּ שָׁמַר אוֹתָהּ מִפַּרְעֹה, וַאֲפִלּוּ לְבוּשָׁהּ וְתַכְשִׁיטֶיהָ, בְּכֻלָּם שָׂם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סְגֻלּוֹת מִשּׁוּם הַשְׁכִינָה. וּמִשּׁוּם זֶה בָּא פַּרְעֹה לְסַנְדְּלָהּ, הִכָּה אוֹתוֹ בּוֹ. וְכָךְ גַּם בְּכָל תַּכְשִׁיטֶיהָ. בְּכָל תַּכְשִׁיט וְתַכְשִׁיט שֶׁהָיָה נוֹגֵעַ בּוֹ, הָיָה מַכֶּה אוֹתוֹ, עַד שֶׁאוֹתוֹ הַטָּמֵא נִפְרַד מִמֶּנָּה, וְהֶחֱזִירָהּ לְבַעְלָהּ.

וְאִי בְּתַכְשִׁיטִין דִּילָהּ כַּךְ, כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּנָגַע בְּגוּפָא. וַאֲפִילּוּ בְּאֶצְבַּע דִּילָהּ, לְסִטְרָא דְּיִחוּדָא, (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ לְמִקְרַב גַּבָּהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מב) אֲנִי יְיָ' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן.

וְאִם בְּתַכְשִׁיטֶיהָ כָּךְ, כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁנּוֹגֵעַ בְּגוּפָהּ, וַאֲפִלּוּ בְּאֶצְבַּע שֶׁלָּהּ, לְצַד הַיִּחוּד, (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא נָתַן לוֹ רְשׁוּת לְקָרֵב אֵלֶיהָ, וְזהוּ שֶׁכָּתוּב אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן.

וּבְגִין דָּא, לָא כָּל שֵׁם רָע שָׁקוּל. מְרַגְּלִים דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל מִיתוּ. מַאן דְּאַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עַל שְׁכִינְתָּא, כָּל שֶׁכֵּן דְּלַקָּיִין בְּנִשְׁמָתְהוֹן. דְּאִלֵּין דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא, לָקוּ בְּגוּפַיְיהוּ, וּמִיתַת גַּרְמַיְיהוּ מִיתוּ. אֲבָל מַאן דְּאַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עַל שְׁכִינְתָּא, נִשְׁמְתָא דִּלְהוֹן לָקָאָה. וְהַאי לְמַאן דְּיָדַע רָזָא דָּא, וְעֵינוֹי פַּתְחִין. אֲבָל מַאן דְּעֵינוֹי סְתִימִין, לֵית לֵיהּ עוֹנְשָׁא כָּל כַּךְ.

וּמִשּׁוּם זֶה לֹא כָּל שֵׁם רָע שָׁקוּל. מְרַגְּלִים שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁם רָע עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מֵתוּ. מִי שֶׁמּוֹצִיא שֵׁם רָע עַל הַשְׁכִינָה, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁלּוֹקִים בִּנְשָׁמָתָם. שֶׁאֵלֶּה שֶׁהוֹצִיאוּ שֵׁם רָע עַל הָאָרֶץ, לָקוּ בְּגוּפָם, וּמִיתַת עַצְמָם מֵתוּ. אֲבָל מִי שֶׁמּוֹצִיא שֵׁם רָע עַל הַשְׁכִינָה, נִשְׁמָתָם לוֹקָה. וְזֶה לְמִי שֶׁיּוֹדֵעַ סוֹד זֶה וְעֵינָיו פְּתוּחוֹת. אֲבָל מִי שֶׁעֵינָיו סְתוּמוֹת, אֵין לוֹ כָּל כָּךְ עֹנֶשׁ.

וּמַה דְּרַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין שַׁוְיָין קַמַּיְיהוּ, דְּאִתְתָּא אֲנוּסָה מוּתֶּרֶת לְבַעְלָהּ. וַדַּאי אִיסּוּר וְהֶיתֵּר דְּמַתְנִיתִין לָא מְמַלֵּל אֶלָּא בְּמִילֵּיהּ דְּבַר נָשׁ, וְאִתְתָּא דְּאִיהִי מֵאִילָנָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. אֲבָל אִתְתָּא דְּאִיהִי מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי, לָאו לָהּ דִּינָא כְּאִלֵּין, (דאינון מאילנא דעץ הדעת טוב ורע) דְּהַהוּא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, צַדִּיק וְטוֹב לוֹ. וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר, (משלי יב) לֹא יְאוֻּנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן, וְלָא לְבַת זוּגוֹ צַדֶּקֶת. וְאוֹלִיפְנָא מִשָּׁרָה בְּבֵיתָא דְּפַרְעֹה, דְּלָא הֲוָה לֵיהּ רְשׁוּ לְמִקְרַב בַּהֲדָהּ. וּמַה שֶּׁרַבּוֹתֵינוּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה שָׁמוּ לִפְנֵיהֶם, שֶׁאִשָּׁה אֲנוּסָה מֻתֶּרֶת לְבַעְלָהּ, וַדַּאי אִסּוּר וְהֶתֵּר שֶׁל הַמִּשְׁנָה לֹא מְדַבֵּר אֶלָּא בִּדְבָרִים שֶׁל הָאָדָם, וְאִשָּׁה שֶׁהִיא מֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. אֲבָל אִשָּׁה שֶׁהִיא מֵעֵץ הַחַיִּים, אֵין דִּינָהּ כְּאֵלֶּה. (שהם מאילן עץ הדעת טוב ורע) שֶׁאוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים צַדִּיק וְטוֹב לוֹ, וּבִשְׁבִילוֹ נֶאֱמַר (משלי יב) לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן, וְלֹא לְבַת זוּגוֹ הַצַּדֶּקֶת. וְלִמַּדְנוּ מִשָּׂרָה בְּבֵית פַּרְעֹה, שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ רְשׁוּת לְהִתְקָרֵב אֵלֶיהָ.

וּמַאן דְּאִיהוּ צַדִּיק וְרָע לוֹ, הַאי דְּאִיהוּ מֵאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, דְּכֵיוָן דְּרָע עִמֵּיהּ, (קהלת ז) אֵין צַדִּיק אֲשֶׁר לֹא יֶחֱטָא בְּהַהוּא רָע, בָּתַר דְּאִיהוּ עִמֵּיהּ. רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, דְּאִתְגַּבָּר יֵצֶר הָרָע עַל יֵצֶר טוֹב, אִתְּמַר וְטוֹב לוֹ, טוֹב אִיהוּ תְּחוֹת רְשׁוּתֵיהּ, וּבְגִין דְּרָע שַׁלִּיט עַל טוֹב, רָשָׁע אִיהוּ, דְּהַהוּא דְּאִתְגַּבָּר נָטִיל שְׁמָא. רָשָׁע וְרָע לוֹ, אֵל אַחֵר סָמָאֵל, וְרָע לוֹ, סַם הַמָּוֶת דִּילֵיהּ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, (תהלים לד) תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה. וּבְגִין דָּא, אֲנוּסָה לָאו אִיהִי, אֶלָּא אִי אִית בָּהּ תַּעֲרוֹבָת בְּהַהִיא נִשְׁמְתָא, דְּטוֹב וָרָע.

וּמִי שֶׁהוּא צַדִּיק וְרָע לוֹ, זֶה שֶׁהוּא מֵעֵץ שֶׁל טוֹב וָרָע, שֶׁכֵּיוָן שֶׁרַע עִמּוֹ, אֵין צַדִּיק אֲשֶׁר לֹא יֶחֱטָא בְּאוֹתוֹ רַע, מֵאַחַר שֶׁהוּא עִמּוֹ. רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, שֶׁהִתְגַּבֵּר יֵצֶר הָרָע עַל יֵצֶר הַטּוֹב, נֶאֱמַר וְטוֹב לוֹ. טוֹב הוּא תַּחַת רְשׁוּתוֹ, וּמִשּׁוּם שֶׁהָרַע שׁוֹלֵט עַל הַטּוֹב, הוּא רָשָׁע, שֶׁאוֹתוֹ שֶׁהִתְגַּבֵּר לָקַח אֶת הַשֵּׁם. רָשָׁע וְרַע לוֹ, אֵל אַחֵר, סָמָאֵל. וְרַע לוֹ, סַם הַמָּוֶת שֶׁלּוֹ עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, (תהלים לד) תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה. וּמִשּׁוּם זֶה אֵינָהּ אֲנוּסָה, אֶלָּא יֵשׁ בָּהּ תַּעֲרוֹבֶת בְּאוֹתָהּ נְשָׁמָה שֶׁל טוֹב וָרָע.

דף רעו:

וְאוֹרַיְיתָא דְּאִתְבְּרִיאַת (נ"א דאתייהיבת), אִתְּבָרוּ לוּחִין דִּילָהּ, דְּאִינּוּן מְשׁוּלִים לַבְּתוּלִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲדַר יָהִיב לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, לְנַטָּרָא לָהּ, אוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה אִתְקְרִיאַת הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וְחָתָן דִּידָהּ, תָּבַר בְּתוּלִים דִּילָהּ. וּמַאן דְּאַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עָלָהּ, דְּיֵימָא דְּהָא הַהִיא אוֹרַיְיתָא לָאו אִיהִי דָּא, דְּהָא לוּחִין דִּילָהּ אִתְּבָרוּ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֵימָא לֵיהּ, דְּאִיהוּ אֲבִי הַנַּעֲרָה. בַּת, דְּאִיהוּ בְּתֵיבַת בְּרֵאשִׁית, אִיהִי בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר וּפָרְשׁוּ הַשִּׁמְלָה, וְאִתְפַּתְּחַת יְרִיעָה מִסִּפָּר תּוֹרָה, וְיֶחֱזוּן דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (שמות לד) פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁונִים וְכָתַבְתִּי עַל הַלֻּחוֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל (דף רע"ו ע"ב) הַלֻּחוֹת הָרִאשֹׁונִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ.

וְהַתּוֹרָה שֶׁנִּבְרְאָה (שנתנה), נִשְׁבְּרוּ לוּחוֹתֶיהָ, שֶׁמְּשׁוּלִים לַבְּתוּלִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָזַר וְנָתַן אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל לִשְׁמֹר אוֹתָהּ. תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה נִקְרֵאת הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְהֻחְתַּן שֶׁלֹּהּ שָׁבַר אֶת בְּתוּלֶיהָ. וּמִי שֶׁמּוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רָע, שֶׁיֹּאמַר שֶׁהַתּוֹרָה הִיא אֵינֶנָּה זוֹ, שֶׁהֲרֵי לוּחוֹתֶיהָ נִשְׁבְּרוּ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא אֲבִי הַנַּעֲרָה, יֹאמַר לוֹ: בַּת, שֶׁהִיא בְּתֻבַת בְּרֵאשִׁית, הִיא בַּת הַמֶּלֶךְ. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר: (דברים כב) וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה, וְנִפְתַּחַת יְרִיעָה מִסֵּפֶר תּוֹרָה, וְיִרְאוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שמות לד) פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ.

מִיַּד קָם אֵלְיָהוּ, וְכָל מָארֵי מְתִיבְתָּא, וּבָרִיכוּ לֵיהּ, וְאָמְרוּ סִינַי סִינַי סִינַי, הָכִי אִתְחֲזָיָיא לְמַשְׁמַע מִלִּין דִּילָךְ וּלְשַׁתּוּקָ, אֲבָל בְּרִשׁוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, אֲנָא בָּעֵי לְמֵלְלָא מִלָּה לָגַבָּךְ, לְיִקָּרָא דִּילָךְ. אֲמַר לֵיהּ אֵימָא.

מִיַּד קָם אֵלְיָהוּ וְכָל בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, וּבֵרְכוּ אוֹתוֹ וְאָמְרוּ: סִינַי סִינַי, כְּדֵי רְאוּי לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים שֶׁלְּךָ וְלִשְׁתֹּק, אֲבָל בִּרְשׁוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ אֲנִי רוֹצֶה לְדַבֵּר דָּבָר אֵלֶיךָ, לִכְבוֹדְךָ. אָמַר לוֹ, אֱמֹר.

פָּתַח וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, הַאי כַּלָּה דִּילָךְ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב לָהּ לְאַבְרָהָם לְגַדְּלָא לָהּ לָגַבָּךְ, וּבְגִין דְּאִיהוּ נָטִיר לָהּ, אִתְקְרִיאַת בְּרָתֵיהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, בַּת הָיְתָה לוֹ לְאַבְרָהָם וּבַכֹּל שְׁמָהּ. וּבָהּ קַיֵּים כָּל אוֹרַיְיתָא כֻּלָּהּ, וַאֲפִילּוּ עֵירוּבֵי תַּבְשִׁילִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כו) וַיִּשְׁמוֹר מִשְׁמַרְתִּי וְגוֹ'. וְאִיהוּ הֲוָה לְגַבָּהּ אוֹמָן, כְּגוֹן (אסתר ב) וַיְהִי אוֹמֵן אֶת הֲדַסָּה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיךְ לֵיהּ בְּגִינָהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית כד) וַיְיָ' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. וְגַדִּיל לָהּ מִכָּל מִדּוֹת טָבִין, וְנָמִיל לָהּ חֶסֶד, וְסָלִיק לָהּ בִּגְדוּלָה בְּמִדַּת חֶסֶד דְּאַבְרָהָם, וַהֲוָה בֵּיתֵיהּ בְּגִינָהּ פָּתוּחַ לָרְוָוחָה, לְמִגְמַל חֶסֶד עִם כָּל בָּאֵי עוֹלָם.

פָּתַח וְאָמַר, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הַכַּלָּה הַזּוֹ שֶׁלְּךָ נָתַן אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם לְגַדְּלָהּ אֵלֶיךָ, וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא שָׁמַר אוֹתָהּ, נִקְרָאָה בִּתּוֹ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בַּת הָיְתָה לוֹ לְאַבְרָהָם וּבַכֹּל שְׁמָהּ. וּבָהּ קַיֵּים כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וַאֲפִלּוּ עֵרוּבֵי תַּבְשִׁילִין, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית כו) וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי וְגוֹ'. וְהוּא הָיָה אוֹמֵן אֵלֶיהָ, כְּמוֹ (אסתר ב) וַיְהִי אֹמֵן אֶת הֲדַסָּה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּרַךְ אוֹתוֹ בְּגִלְלָהּ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית כד) וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל. וְגִדְּלָהּ מִכָּל טוֹבוֹת טוֹבוֹת, וְנָמַל עִמָּהּ חֶסֶד, וְהֶעֱלָה אוֹתוֹ בְּגִדֻּלָּה בְּמִדַּת חֶסֶד שֶׁל אַבְרָהָם, וְהָיָה בֵּיתוֹ בְּגִלְלָהּ פְּתוּחַ לִרְוָחָה, לִגְמֹל חֶסֶד עִם כָּל בָּאֵי עוֹלָם.

וּבְגִין דְּאִיהוּ גָּמִיל חֶסֶד עִמָּהּ, כַּד בְּנוֹי דְּאַבְרָהָם הֲווֹ מְמוּשְׁכָנִין בְּכַמָּה חוֹבִין בְּמִצְרַיִם, אֲמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָךְ רַעְיָא מְהֵימָנָא, זִיל וְגַמֵּיל טִיבוּ, לְמַאן דְּגָמִיל לֵיהּ עִמָּךְ, דָּדָא כַּלָּה דִּילָךְ, יְהֵיבַת לָהּ לֵיהּ, לְגַדְּלָא לָהּ בְּמִדּוֹת טָבִין, וְאִיהוּ גָּדִיל לָהּ בִּתְלֵיסָר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי, דִּרְמִיזִין בִּתְלַת תֵּיבִין וָה"וּ אֲנ"י וָה"וּ, דְּאִינּוּן וָא"ו. דְּכָלִיל בְּהוֹן ע"ב שְׁמָהָן, כְּמִנְיַן חֶסֶד. דִּבְהוֹן הֲוָה אִתְגַּבַּר אַבְרָהָם עַל ע"ב אוּמִין וּבְכֻלָּה דִּילָךְ, הֲוָה לֵיהּ סְגוּלָה בְּע"ב שְׁמָהָן, וַהֲוָה נָצַח לְכָל אוּמָה וְלִישָׁן.

וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא גֶּמֶל עִמָּהּ חֶסֶד, כְּשֶׁבָּנֵי אַבְרָהָם הָיוּ מְמַשְׁכְּנִים בְּכַמָּה חֲטָאִים בְּמִצְרַיִם, אָמַר לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, לֵךְ וּגְמֹל טוֹבוֹת לְמִי שֶׁגָּמַל עִמָּךְ, שֶׁהֲרֵי הַכְּלָה שֶׁלְּךָ נָתַתִּי לוֹ אוֹתָהּ לְגַדְּלָהּ בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת, וְהוּא גִּדְּלָהּ בְּשֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הָרַחֲמִים שֶׁרְמוּזוֹת בְּשֶׁלֹּשׁ תֵּבוֹת וה"ו אֲנ"י וה"ו, שֶׁהֵן וָא"ו, שֶׁכְּלוּלִים בָּהֶן שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת כְּמִנְיַן חֶסֶד, שֶׁבָּהֶם הָיָה מִתְגַּבֵּר אַבְרָהָם עַל שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אֻמּוֹת, וּבַכְּלָה שֶׁלְּךָ הָיָה לוֹ סְגֻלָּה בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת, וְהָיָה מְנַצֵּחַ כָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן.

וּבְגִין דָּא, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ. וּבוֹקֵעַ מַיִם, דְּיַמָּא קַרְעַת לֵיהּ קֶדֶם בְּנוֹי, בְּתַרֵיסַר קַרְעִין, בְּחוּשְׁבָּן וָ"ו, וּבְזְכוּת א' (ס"א ובגינה) עַבְרַת (ס"א עבדת) יַמָּא יַבֶּשְׁתָּא. וּבָהּ טוּבְעוּ מִצְרַיִם, דְּלָא מֵהֵימְנִין בְּוָא"ו דְּאִיהוּ אֶחָד. וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי, (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת, יִתְקַיֵּים בְּיִשְׂרָאֵל זַרְעָא דְּאַבְרָהָם. וּבָךְ יִתְקַיֵּים, (דאנת) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ (זרע דאברהם) וּבוֹקֵעַ מַיִם דְּאוֹרַיְיתָא קַדְמֵהוֹן, לְמֶהֱוֵי לָךְ שֵׁם עוֹלָם. וְתַמָּן תִּרְוִיחַ כַּלָּה דִּילָךְ.

וּמִשּׁוּם זֶה, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ. וּבוֹקֵעַ מַיִם, שֶׁקָּרַעְתָּ לוֹ אֶת הַיָּם לִפְנֵי בָנָיו לִשְׁנֵים עָשָׂר קְרָעִים, בְּחֶשְׁבּוֹן וָ"ו, וּבִזְכוּת א' (ובגללה) עֲבַרְתָּ (עשית) אֶת הַיָּם לְיַבָּשָׁה, וּבָהּ טָבְעוּ הַמִּצְרִים שֶׁלֹּא מַאֲמִינִים בְּוָא"ו, שֶׁהוּא אֶחָד. וְלֶעָתִיד לָבֹא, (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת, יִתְקַיֵּם בְּיִשְׂרָאֵל, זַרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם. וּבְךָ יִתְקַיֵּם, מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ (זרע אברהם) וּבוֹקֵעַ מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה לִפְנֵיהֶם לִהְיוֹת לְךָ שֵׁם עוֹלָם. וְשָׁם תַּרְוִיחַ אֶת הַכַּלָּה שֶׁלְּךָ.

וּבְגִין דְּבַת דָּא, אִתְיְהִיבַת לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי הֲלָכָה דִּילָךְ, מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. דְּהָא מִסְטָרָא דִּימִינָא, ה' הֲלָכָה דִּילָךְ, מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא דַּאֲבְרָהָם. י' דְּיִצְחָק. וְכֹלָּא ה"י מִן אֱלֹהִים. וְאַנְתְּ וָא"ו, מָלֵא דִּילָהּ, שְׁלֵימוּת דִּילָהּ, כּוֹס מָלֵא. בְּקַדְמִיתָא כ"ס י"ה, וּלְבַסּוֹף כּוֹס מָלֵא בִּרְכַּת יְיָ'.

וּמִשּׁוּם שֶׁבַּת זוֹ נִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא הֲלָכָה שֶׁלְּךָ מִצַּד הַשְּׂמֹאל, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, שֶׁהֲרֵי מִצַּד הַיְמִין ה' הֲלָכָה שֶׁלְּךָ, מִצַּד הַשֵּׂם שֶׁל אַבְרָהָם. י' שֶׁל יִצְחָק. וְהַכֹּל ה"י מֵאֱלֹהִים. וְאַתָּה וא"ו, מָלֵא שֶׁלָּהּ, שְׁלֵמוּת שֶׁלָּהּ, כּוֹס מָלֵא. בַּתְּחִלָּה כ"ס י"ה, וּלְבַסּוֹף כּוֹס מָלֵא בִּרְכַּת ה'.

וּבְגִין דְּאִתְיְהִיבַת לְיִשְׂרָאֵל עַל יָדָךְ, דְּאִינּוּן מִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, אִית לְגַלָּאָה אֲמַאי אִתְיְהִיבַת לוֹן דְּהָא וַדַּאי אַבְרָהָם הָא אִתְּמַר אֲמַאי אִתְיְהִיבַת לֵיהּ. וְאַנְתְּ גְּמִילַת חֶסֶד עִם בְּנוֹי, כְּגַוְונָא דְּגָמִיל הוּא עִמָּךְ. לְיִצְחָק יָהֵב לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵיהּ וּלְזַרְעֵיהּ, לְנָטְרָא (נ"א לעטרא) לָהּ מֵאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע. וַעֲבָדוּ לָהּ כַּמָּה גְּדָרִין, וְחָתְּכוּ לָהּ כַּמָּה לְבוּשִׁין, דְּאִינּוּן לְבוּשֵׁי דַּהֲבָא, בְּכַמָּה פְּסָקוֹת. וַהֲווּ חוֹלְקִין וּמַקְשִׁין עָלַיְיהוּ עַל אִלֵּין פְּסָקוֹת, לְתַקָּנָא לָהּ בְּכַמָּה פִּרוּקִין, לְקַשְׁטָא לָהּ בְּכַמָּה מִינֵי קִשּׁוּטִין, לְשַׂבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, לְמֶהֱוֵי מְקַשְּׁטָא לְגַבָּךְ בְּזִמְנָא דְּתֵיתֵי לְגַבָּהּ בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, דְּאִתְּמַר בָּהּ (קהלת א) מַ"ה שֶּׁ"הָיָה הוּא הֶ"וּא. (חסר כאן)

וּמִשּׁוּם שֶׁנִּתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל עַל יָדְךָ, שֶׁהֵם מִצַּד הַעֲמוּד הָאֶמְצָעִי, יֵשׁ לָגֶלוֹת לָמָּה נִתְּנָה לָהֶם, שֶׁהֲרֵי וַדַּאי אַבְרָהָם הָרֵי נֶאֱמַר לָמָּה נִתְּנָה לוֹ, וְאַתָּה גָּמַלְתָּ חֶסֶד עִם בָּנָיו, כְּמוֹ שֶׁהוּא גָּמַל לְךָ. לְיִצְחָק נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לוֹ וּלְזַרְעוֹ לִשְׁמֹר (לעטר) אוֹתָהּ מֵעֵץ טוֹב וָרָע, וְעָשׂוּ לָהּ כַּמָּה גְּדֵרִים, וְחָתְכוּ לָהּ כַּמָּה לְבוּשִׁים, שֶׁהֵם לְבוּשֵׁי זְהָב, בְּכַמָּה פְּסָקוֹת. וְהֵיוּ חוֹלְקִים וּמְקַשְּׁרִים עֲלֵיהֶם, עַל הַפְּסָקוֹת הַלָּלוּ, לְתַקְּנָהּ בְּכַמָּה פָּרוּקִים, לְקַשֵּׁט אוֹתָהּ בְּכַמָּה מִינֵי קְשׁוּטִים לְשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, לִהְיוֹת מְקֻשֶּׁטֶת אֵלֶיךָ בִּזְמַן שֶׁתָּבֹא אֵלֶיהָ בַּגָּאלָה הָאַחֲרוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (קהלת א) מַ"ה שֶּׁ"הָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה".

וּבְגִין דְּאִינּוּן גָּרְמוּ לָךְ, וַעֲבִידוּ עִמָּךְ טָבִין, אַנְתְּ סְבִילַת בְּגִינַיְיהוּ כַּמָּה מַכְתְּשִׁין, בְּגִין דְּלָא יִתְקְטִיל מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל, מִזַּרְעָא דְּיוֹסֵף, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וּבְגִין דְּלָא יִתְחַלֵּל הוּא וְזַרְעֵיהּ בֵּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּחוֹבֵיהּ דְּיַרְבְעָם דְּעָבַד עֲבוֹדָה זָרָה, הֲוָה הוּא לְאִתְחַלְּלָא בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הוּא וְזַרְעֵיהּ, בְּגִין דְּיַרְבְעָם בֶּן נְבָט מִזַּרְעֵיהּ אִיהוּ, בְּגִינֵיהּ אִתְמַר בָּךְ, (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ וְגוֹ', וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ.

וּמִשּׁוּם שֶׁהֵם גָּרְמוּ לָךְ וְעָשׂוּ עִמָּךְ טוֹבוֹת, אַתָּה סָבַלְתָּ בִּגְלָלָם כַּמָּה מַכּוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יַהֲרֹג מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (יחזקאל א) וּפְנֵי הַשּׂוֹר מֵהַשְּׂמֹאל, מִזֶּרַע יוֹסֵף שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וּבִשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּל הוּא וְזַרְעוֹ בֵּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בַּחֵטְא שֶׁל יָרְבְעָם שֶׁעָשָׂה עֲבוֹדָה זָרָה, הָיָה הוּא לְהִתְחַלֵּל בְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הוּא וְזַרְעוֹ, מִשּׁוּם שֶׁיָּרְבְעָם בֶּן נְבָט הוּא מִזַּרְעוֹ, וּבִגְלָלוֹ נֶאֱמַר בְּךָ, (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ וְגוֹ' וּבַחֲבָרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ.

וְיִשְׂרָאֵל בְּגִין דְּאִינּוּן כְּלִילָן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, תַּמָּן הֵ"י דִּילְךָ בִּשְׁלִימוּ הֲוָה, אִית לָךְ לְאִתְיַחֲדָא עִמָּהּ בֵּינַיְיהוּ. וּבְגִין דְּאִתְמַר בָּךְ, כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, אִתְמַר בָּךְ וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו, בְּגָלוּתָא לָא יָכִיל לְמִפְרַשׁ לֵיהּ מִנָּהּ כָּל יוֹמוֹי.

וְיִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהֵם כְּלוּלִים יָמִין וּשְׂמֹאל, שָׁם הֵ"י שֶׁלְּךָ הָיְתָה בִּשְׁלֵמוּת, יֵשׁ לְךָ לְהִתְיַחֵד עִמָּהּ בֵּינֵיהֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁבְּךָ נֶאֱמַר כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר בְּךָ וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו. בַּגָּלוּת לֹא יָכוֹל לְפָרֵשׁ אוֹתוֹ מִמֶּנָּה כָּל יָמָיו.

וְאֵיךְ הוּא שֵׁם רָע דְּאַפִּיקַת עָלָהּ. אֶלָּא בָּתַר דְּאִתְיְהִיבַת אִיהִי לְיִשְׂרָאֵל, כָּל מַאן דְּאַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאִילּוּ אַפִּיק עָלָהּ. וְשׁוּם בִּישׁ הֲוָה, דְּאָמְרַת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (שמות לב) לָמָּה יְיָ' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, וְכִי אַנְתְּ אַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עַל יִשְׂרָאֵל דְּעַבְדוּ יַת עֶגְלָ, לָךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ. עֶרֶב רַב וַדַּאי, דְּאַנְתְּ גַּיְירַת לוֹן עַבְדוּ יַת עֶגְלָא. וּבְגִין דָּא כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה.

וְאֵיךְ הוּא שֵׁם רָע שֶׁהוֹצֵאתָ עָלֶיהָ? אֶלָּא אַחַר שֶׁהִיא נִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל, כָּל מִי שֶׁמּוֹצִיא שֵׁם רָע עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאִלּוּ הוֹצִיא עָלֶיהָ. וְהַשֵּׁם רָע הָיָה, שֶׁאָמַרְתָּ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, (שמות לב) לָמָּה ה' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר, וְכִי אַתָּה הוֹצֵאתָ שֵׁם רָע עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל? לְךָ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ.

וַדַּאי עֲרֶב רַב שֶׁאַתָּה גֵּירְתָּ אוֹתָם עֲשׂוּ אֶת הָעֶגֶל, וּמִשּׁוּם זֶה - כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה.

דף רעז.

קֶם רַעְיָא מְהֵימָנָא, נָשִׁיק לֵיהּ בְּאַנְפּוֹי, וְעַל עֵינוֹי וּבָרִיךְ לֵיהּ, וְאָמַר לֵיהּ, תְּהֵא מְבֹרָךְ מִפּוּמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה דִּילֵיהּ, וּבְעֶשֶׂר סְפִירָן דִּילֵיהּ, וּבְכָל שְׁמָהָן דִּילֵיהּ, וּבְכָל מָארֵי מְתִיבְתָּאן, וּבְכָל מַלְאָכִין. וְעָנוּ כֻּלְּהוּ וְאָמְרוּ אָמֵן. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ הוֹדוּ בְּבִרְכָתֵיהּ. אֵלְיָהוּ, קוּם אַפְתַּח פּוּמָךְ בְּפִקּוּדִין עִמִּי, דְּאַנְתְּ הוּא עוֹזֵר דִּילִי, מִכָּל (דף רע"ז ע"א) סִטְרָא, דְּהָא עָלָךְ אִתְמַר בְּקַדְמִיתָא, (במדבר כח) פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, בֶּן אַהֲרֹן וַדַּאי, בֶּן אָח דִּילִי הוּא, (משלי יז) וְאָח לְצָרָה יִוָּלֵד. (נשא קכ"ד ע"א פקודא לדון בדיני סוטה)

קֶם הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, נָשַׁק לוֹ בְּפָנָיו וְעַל עֵינָיו וּבֵרַךְ אוֹתוֹ, וְאָמַר לוֹ: תִּהְיֶה מְבֹרָךְ מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁלּוֹ, וּבְעֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת שֶׁלּוֹ, וּבְכָל הַשֵּׁמוֹת שֶׁלּוֹ, וּבְכָל בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבוֹת וּבְכָל הַמַּלְאָכִים. וְעָנוּ כֻּלָּם וְאָמְרוּ אָמֵן. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ הוֹדוּ בִּבְרָכָתוֹ. אֵלְיָהוּ, קוּם פְּתַח פִּיךָ בְּמִצְווֹת עִמִּי, שֶׁאַתָּה הוּא עוֹזֵר שֶׁלִּי מִכָּל צַד, שֶׁהֲרֵי עָלֶיךָ נֶאֱמַר בַּתְּחִלָּה, (במדבר כה) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן. בֶּן אַהֲרֹן וַדַּאי, בֶּן אָח שֶׁלִּי הוּא, (משלי יז) וְאָח לְצָרָה יִוָּלֵד.

כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אוֹרָשָׂה וְגוֹ'. פְּקוּדָא דָּא, לָדוּן בְּמַפַּתָּה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אוֹרָשָׂה. אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, מִסִּטְרָא דִּשְׁכִינְתָּא אִתְקְרִיאוּ בַּת. וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו. רַבָּנָן וְכָל מָארֵי מְתִיבְתָּא, אִישׁ, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, מִסִּטְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּתְפָשָׂהּ, בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִילִין. וּתְפָשָׂהּ, בְּכַנְפֵי מִצְוָה. אֲשֶׁר לֹא אוֹרָשָׂה, בַּת יְחִידָה, דְּא נְשָׁמָה. וְשָׁכַב עִמָּהּ, בְּצִלּוֹתָא דִּשְׁכִיבָא, בְּהַשְׁכִּיבֵנוּ. וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, כ"ה כ"ה אַתְוָון דְּיִחוּדָא.

כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֹרָשָׂה וְגוֹ'. מִצְוָה זוֹ לָדוּן בַּמְפַתֶּה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֹרָשָׂה. אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, מִצַּד הַשְּׁכִינָה נִקְרָאוּ בַת. וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ. וְנָתַן [וגו'] לַאֲבִי הַנַּעֲרָ [ה] חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה [וגו'] לֹא יוּכַל [ל] שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו. רַבּוֹתֵינוּ וְכָל בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, אִישׁ - אֵלֶּה יִשְׂרָאֵל מִצַּד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּתְפָשָׂהּ, בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, וּתְפָשָׂהּ בְּכַנְפֵי מִצְוָה. אֲשֶׁר לֹא אֹרָשָׂה, בַּת יְחִידָה, זוֹ הַנְּשָׁמָה. וְשָׁכַב עִמָּהּ, בִּתְפִלַּת שְׁכִיבָה, בְּהַשְׁכִּיבֵנוּ. וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, כ"ה כ"ה אוֹתִיּוֹת הַיִּחוּד.

קוּם רַעְיָא מְהֵימָנָא, דְּוַדַּאי מֵאן דְּאִשְׁתְּדַל בַּהֲלָכָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וְרָווּח הֲלָכָה, וַדַּאי בְּתְפִישָׂה אִיהִי לְגַבֵּיהּ. וְעִם כָּל דָּא אוֹקְמוּהָ, לְעוֹלָם יַעֲסוֹק אָדָם בַּתּוֹרָה אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ. וְהַאי הֲלָכָה מִסִּטְרָא דְּנַעַר טוֹב, דְּאִתְפְּרַשׁ

מֵאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ אִיסּוּר וְהֶיתֵּר, טוּמְאָה וְטָהֳרָה, כָּשֵׁר וּפָסוּל. וְעַל שֵׁם נַעַר, אִתְקְרִיאַת אִיהִי נַעֲרָה. דְּעָתִיד לְקַיֵּים בָּהּ, (איוב לח) וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה, דְּאִינּוּן אִיסּוּר טָמֵא וּפָסוּל, סָמָאֵל וּמַשְׁרְיָיתֵיהּ.

קוּם רוֹאֶה נֶאֱמָן, שֶׁוַּדַּאי מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּהֲלָכָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ וְהִרְוִיחַ הֲלָכָה, וַדַּאי הִיא בִּתְפִיסָה אֵלָיו. וְעִם כָּל זֶה פֶּרְשׁוּהָ, לְעוֹלָם יַעֲסֹק אָדָם בַּתּוֹרָה אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ, וַהֲלָכָה זוֹ מִצַּד שֶׁל נַעַר טוֹב, שֶׁנִּפְרַד מֵעֵץ שֶׁל טוֹב וָרָע, שֶׁהוּא אִסּוּר וְהֶתֵּר, טָמְאָה וְטָהֳרָה, כָּשֵׁר וּפָסוּל. וְעַל שֵׁם נַעַר נִקְרֵאת הִיא נַעֲרָה, שֶׁעָתִיד לְקַיֵּים בָּהּ, (איוב לח) וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה, שֶׁהֵם אִסּוּר טָמֵא וּפָסוּל, סָמָאֵל וּמַרְכָּבוֹתָיו.

דָּבָר אַחֵר כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה, אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב, (הושע יא) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וַאֲוֹהֲבֵהוּ, נַעַר מִסְּטָר דִּמְטַטְרוֹ"ן. וְאֵין אִישׁ אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו) יְיָ' אִישׁ מִלְחָמָה. כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה, בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְמַר בָּהּ (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. (הושע ב) הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהוֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר, וּלְבָתַר אַפְתַּח לוֹן חַמְשִׁין דְּחֵירוּ, דְּאִינּוּן חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּרַחֲמֵי, מִסִּטְרָא דְּאַבְרָהָם אֲבוּהוֹן. וְהַאי אִיהוּ וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כָּסֶף, וְכֶסֶף מִדַּרְגָּא דְּחֶסֶד, דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם.

דָּבָר אַחֵר כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (הושע יא) כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וַאֹהֲבֵהוּ. נַעַר מִצַּד מְטַטְרוֹ"ן. וְאֵין אִישׁ אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה, בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. (הושע ב) הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהוֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר. וְאַחַר כָּךְ פֶּתַח לָהֶם חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי חֵרוּת, שֶׁהֵם חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי רַחֲמִים מִצַּד שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִיהֶם. וְזֶהוּ וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, וְכֶסֶף מִדַּרְגַּת הַחֶסֶד, דַּרְגַּת אַבְרָהָם.

דִּבְמִפְקָנוּ דְּמִצְרַיִם, חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּחֵירוּ אַפְתַּח לוֹן, מִסִּטְרָא דִּידִינָא דִּשְׁמָאלָא, דְּאִיהוּ אֲדֹנָי, דְּתַמָּן (בראשית טו) דָּן אָנֹכִי. קֹדֶם דִּינָא דָּן אָנֹכִי, וּלְבָתַר נַפְקוּ. אֲבָל בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא, (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים, מִסִּטְרָא דְּאַבְרָהָם, וּגְדוּלָה דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם, דִּבְינָה, תַּמָּן אִיהִי יַד הַגְּדוֹלָה, תַּמָּן אִיהִי נ' כָּסֶף. וּלְבָתַר לֹא יוּכַל שַׁלְחָהּ בְּגָלוּתָא כָּל יָמָיו, בְּגִין דְּלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, כְּמָה דְּאִתְמַר (הושע ב) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם. וּקְרָא אַחֲרִינָא, (ישעיה נד) כִּי בוֹעֲלַיִךְ עוֹשַׂיִךְ יְיָ' צְבָאוֹת שְׁמוֹ. (ישעיה סב) לֹא יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה. דְּאַף עַל גַּב דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי בְּגָלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא זָז מִנָּהּ.

שֶׁבִּיצִיאַת מִצְרַיִם פָּתַח לָהֶם חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי חֵרוּת מִצַּד דִּין הַשְּׂמֹאל, שֶׁהוּא אֲדֹנָי, שֶׁשָּׁם דָּן אָנֹכִי. קֹדֶם דִּין - (בראשית טו) דָּן אָנֹכִי, וְאַחַר כָּךְ יָצְאוּ. אֲבָל בַּגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה, (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים, מִצַּד אַבְרָהָם, וּגְאֻלָּה דְּרַגָּא שֶׁל אַבְרָהָם. שֶׁבִּינָה, שָׁם הִיא הַיָּד הַגְּדוֹלָה, שָׁם הִיא חֲמִשִּׁים כֶּסֶף. וְאַחַר כָּךְ לֹא יוּכַל שַׁלְחָהּ בַּגָּלוּת כָּל יָמָיו, מִשּׁוּם שֶׁלּוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ב) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם.

וְכָתוּב אַחֵר, (ישעיה נד) כִּי בַּעֲלַיִךְ עֹשַׂיִךְ ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ. (שם סב) לֹא יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה. שָׁאַף עַל גַּב שֶׁשְּׁכִינָה בַּגָּלוּת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא זָז מִמֶּנָּה.

פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לִישָׁא אֲנוּסָתוֹ. דְּוַדַּאי אֲנוּסָה אִית מִתְּרִין סִטְרִין, אֲנוּסָה בִּרְחִימוּ דִּילֵיהּ לְגַבָּה, וְאִיהִי לָא רְחִימַת לֵיהּ. וְאִית אֲנוּסָה דִּרְחִימַת אִיהִי לֵיהּ, וּדְחִילַת לְאִתְדַּוְּוגָא עִמֵּיהּ בְּלָא קִדּוּשִׁין וּבְרָכָה, וְאִיהִי לָא בָּעָאת אִם הִיא הֶדְיוֹטָא לְגַבֵּיהּ, וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה.

מִצְוָה אַחַר זוֹ, לִשָּׂא אֲנוּסָתוֹ. שְׁנֵי מִינֵי אֲנוּסָה יֵשׁ מִשְּׁנֵי צְדָדִים: אֲנוּסָה בְּאַהֲבָתוֹ אֵלֶיהָ, וְהִיא לֹא אוֹהֶבֶת אוֹתוֹ. וְיֵשׁ אֲנוּסָה שֶׁהִיא אוֹהֶבֶת אוֹתוֹ, וּפוֹחֶדֶת לְהִזְדַּוֵּג עִמּוֹ בְּלִי קִדּוּשִׁין וּבְרָכָה, וְהִיא לֹא רוֹצָה אִם הִיא פְּשׁוּטָה אֵלָיו, וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה.

בְּסִתְרֵי תּוֹרָה, אִית לָן לְהַמְשִׁיל מָשָׁל, נִשְׁמְתָא אִית דְּאִיהִי מַטְרוֹנִיתָא. וְנִשְׁמְתָא אִית, דְּאִיהִי אָמָה. כְּגוֹן (שמות כא) וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה. וְנִשְׁמְתָא אִית, דְּאִיהִי שִׁפְחָה הֶדְיוֹטָא דְּבַר נָשׁ. אוּף הָכִי, אִית דְּאִיהוּ עֶבֶד שִׁפְחָה לְגַבֵּי נִשְׁמְתָא. וּלְזִמְנִין נִשְׁמְתָא אַזְלָא בְּרָזָא דְּגִלְגּוּלָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ח) וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ, וַיֵּצֶר הָרָע רָדִיף אֲבָתְרָהָא, לְאַעֲלָא בְּגוּפָא, דְּאִיהוּ שִׁפְחָה לְגַבֵּי יֵצֶר הָרָע. אִיהוּ שֵׁד יְהוּדִי. וְנִשְׁמְתָא י', אַמָּה הָעִבְרִיָּה. וּבָהּ הַהוּא שֵׁד, אִתְהַדָּר שַׁדַּי, דְּנָטִיר לָהּ לְהַהִיא נִשְׁמְתָא, וְתָב בָּהּ בְּתִיּוּבְתָּא, וּמְבָרֵךְ בָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא בְּבָרוּךְ. וּמְקַדֵּשׁ בָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקִדּוּשׁ קָדֹשׁ קָדֹשׁ. וּמְיַחֵד עִמָּהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקְרִיאַת שְׁמַע.

בְּסִתְרֵי תוֹרָה יֵשׁ לָנוּ לְהַמְשִׁיל מָשָׁל. יֵשׁ נְשָׁמָה שֶׁהִיא מַלְכָּה, וְיֵשׁ נְשָׁמָה שֶׁהִיא אָמָה, כְּמוֹ (שמות כא) וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה. וְיֵשׁ נְשָׁמָה שֶׁהִיא שִׁפְחָה פְּשׁוּטָה שֶׁל הָאָדָם. גַּם כָּךְ, יֵשׁ שֶׁהוּא עֶבֶד שִׁפְחָה אֶל הַנְּשָׁמָה, וְלִפְעָמִים הַנְּשָׁמָה הוֹלֶכֶת בְּסוֹד הַגִּלְגּוּל, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלָהּ. וְיֵצֶר הָרַע רוֹדֵף אַחֲרֶיהָ לְהִכָּנֵס בַּגּוּף, שֶׁהִיא שִׁפְחָה לַיֵּצֶר הָרַע. הוּא שֵׁד יְהוּדִי. וּנְשָׁמָה י', אָמָה הָעִבְרִיָּה. וּבָהּ אוֹתוֹ הַשֵּׁד וְחוֹזֵר לְשַׁדַּי, שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה, וְשָׁב בָּהּ בִּתְשׁוּבָה, וּמְבָרֵךְ בָּהּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם בְּבָרוּךְ, וּמְקַדֵּשׁ בָּהּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּקָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, וּמְיַחֵד עִמָּהּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּקְרִיאַת שְׁמַע.

מַה דְּהַוָה אִיהוּ שֵׁד, אִתְהַדָּר מַלְאָךְ דִּידֵיהּ מְטַטְרוֹן, (רוחא מניה) וְאִתְהַדָּר שַׁדַּי דְּהָכִי סָלִיק (מטטרון) בְּמְטַטְרוֹן, בְּחוּשְׁבַּן שַׁדַּי. וּמִיַּד יִתְקְיָים בֵּיהּ, וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו. וְאִי לָא חָזַר בְּתִיּוּבְתָּא, אִיהִי לְגַבֵּיהּ מִשְׁתַּעְבְּדָא בְּחוֹבִין דְּעַבְדַת, וְיִתְקְיָים בֵּיהּ (שמות כא) הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדוֹנֶיהָ. וְאִתְמַר בְּהַהוּא שֵׁד בַּעַל חוֹבֵיהּ, וְהוּא יֵצֵא בְּנַפּוֹ. וְהַאי שֵׁד, אִיהוּ כְּמַטֶּה דְּמשֶׁה, דְּאִתְהַפַּךְ מִמַּטֶּה לְנָחָשׁ, וּמִנָּחָשׁ לְמַטֶּה, הָכִי הַאי שֵׁד, אִתְהַפַּךְ מִשֵּׁד לְמַלְאָךְ, וּמִמַּלְאָךְ לְשֵׁד, כְּפוּם עוֹבָדוֹי דְּבַר נָשׁ.

מַה שֶּׁהָיָה אוֹתוֹ שֵׁד, חוֹזֵר מַלְאָךְ שֶׁלּוֹ מְטַטְרוֹ"ן (רוח ממנו), וְחוֹזֵר לִהְיוֹת שַׁדַּי, שֶׁכָּךְ עוֹלֶה מְטַטְרוֹן בְּחֶשְׁבּוֹן שַׁדַּי. וּמִיָּד יִתְקַיֵּם בּוֹ, וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו. וְאִם לֹא חָזַר בִּתְשׁוּבָה, הִיא

מִשְׁתַּעְבֶּדֶת אֵלָיו בַּחֲטָאִים שֶׁעָשְׂתָה, וְיִתְקַיֵּם בָּהּ, הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ. וְנֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ שֵׁד בַּעַל חוֹבוֹ, וְהוּא יֵצֵא בְּגַפּוֹ. וְהַשֵּׁד הַזֶּה הוּא כְּמוֹ הַמַּטֶּה שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהִתְהַפֵּךְ מִמַּטֶּה לְנָחָשׁ, וּמִנָּחָשׁ לְמַטֶּה. כְּךָ הַשֵּׁד הַזֶּה, מִתְהַפֵּךְ מִשֵּׁד לְמַלְאָךְ, וּמִמַּלְאָךְ לְשֵׁד, כְּפִי מַעֲשֵׂי הָאָדָם. וּמִכָּאן נוֹדָע יוֹסֵף הַשֵּׁד לְמָה נִקְרָא כָּךְ.

וְעַל שֵׁם שֵׁדִים דְּאָתוּ מֵהַאי, אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִית מִנְּהוֹן כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְאִינּוּן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּיַדְעִין מַאי דְּהֲוָה, וּמַה דְּעָתִיד לְמֶהֱוֵי. וְאִינּוּן בְּדִיוּקְנַיְיהוּ בְּאַרְעָא, אִינּוּן מָארֵי פִּילוֹסוֹפְיָא, אִצְטַגְנִינֵי יִשְׂרָאֵל, דְּיַדְעִין מַאי דְּהֲוָה, וּמַאי דְּעָתִיד לְמֶהֱוֵי, מֵאוֹתוֹת דְּחַמָּה וְסִיהֲרָא, לָקוּתָא דִּלְהוֹן, וְכָל כּוֹכָב וּמַזָּל, וּמָה אַחְזֵי בְּעָלְמָא.

וְעַל שֵׁם שֵׁדִים שֶׁבָּאוּ מִזֶּה, פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁיֵּשׁ מֵהֶם כְּמוֹ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְהֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁיּוֹדְעִים מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁעָתִיד לִהְיוֹת. וְהֵם בִּדְמְיוֹתֵיהֶם בָּאָרֶץ, אֵלּוּ בַּעֲלֵי פִּילוֹסוֹפְיָה, אִצְטַגְנִינֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁיּוֹדְעִים מַה שֶּׁהָיָה וּמַה שֶּׁעָתִיד לִהְיוֹת מֵאוֹתוֹת הַחַמָּה וְהַלְּבָנָה, מִלְּקוּי שֶׁלָּהֶם, וְכָל כּוֹכָב וּמַזָּל, וּמַה הוּא מַרְאֶה בָּעוֹלָם.

דף רעז:

וְאִית מִנְּהוֹן (דף רע"ז ע"ב) כַּבְּהֵמָה, פָּרִין וְרָבִין כַּבְּהֵמָה, דְּיוּקְנָא דִּלְהוֹן לְתַתָּא אִינּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ, וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִינּוּן שֶׁקֶץ, וּבְנוֹתֵיהוֹן שֶׁרֶץ. וְעַל בְּנוֹתֵיהֶן נֶאֱמַר, (דברים כז) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה. וְאִינּוּן שׁוֹנְאִים לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים מָארֵי מִשְׁנָה, דְּאִינּוּן מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַמָּשׁ. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, עַל בַּר נָשׁ אִי יְהֵא (מלאכי א) כְּמַלְאַךְ יְיָ' צְבָאוֹת תּוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ, וְאִי לָאו לֹא יְבַקְשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיהוּ.

וְיֵשׁ מֵהֶם כְּמוֹ בְּהֵמָה, פָּרִים וְרָבִים כַּבְּהֵמָה, דְּמוּתָם לְמַטֶּה הֵם עַמֵּי הָאָרֶץ, וּפֵרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁהֵם שֶׁקֶץ וּבְנוֹתֵיהֶם שֶׁרֶץ. וְעַל בְּנוֹתֵיהֶם נֶאֱמַר, (דברים כז) אָרוּר שֹׁכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה. וְהֵם שׂוֹנְאִים אֶת תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁהֵם מַמָּשׁ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת. וּמִשּׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהָ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה עַל אָדָם, אִם יִהְיֶה כְּמוֹ מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת - תּוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ, וְאִם לֹא - לֹא יְבַקְשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיהוּ.

וְאִית אַחֲרָנִין מָארֵי סִתְרֵי תּוֹרָה, מָארֵי מִדּוֹת, דְּאִינּוּן יָרְתִין נִשְׁמָתִין מִסִּטְרָא דְּמַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ כְּלֵילָא מֵעֶשֶׂר סְפִירָן. דְּמַאן דְּיָרִית לָהּ, וְזָכֵי לָהּ, זָכֵי לְעֶשֶׂר סְפִירָן בְּלָא פְּרוּדָא, עֶשֶׂר וְלָא תִּשַׁע, דְּאִי הֲווֹ יָרְתִין לְמַלְכוּתָא יְחִידָאָה, הֲווֹ תִּשַׁע בְּפְרוּדָא מִנָּהּ, בְּגִין דְּלֵית תַּמָּן פְּרוּדָא, אָמַר בַּעַל סֵפֶר יְצִירָה עֶשֶׂר וְלֹא תִּשַׁע.

וְיֵשׁ אֲחֵרִים בַּעֲלֵי סִתְרֵי תוֹרָה, בַּעֲלֵי מִדּוֹת, שֶׁהֵם יוֹרְשִׁים נִשְׁמוֹת מִצַּד הַמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה שֶׁכְּלוּלָה מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת. שֶׁמִּי שֶׁיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ וְזוֹכֶה בָּהּ, זוֹכֶה לְעֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִי פֵּרוּד, עֶשֶׂר וְלֹא תִּשַׁע. שֶׁאִם הָיוּ יוֹרְשִׁים אֶת הַמַּלְכוּת הַיְחִידָה, הָיוּ תִּשַׁע בְּפֵרוּד מִמֶּנָּה. מִשּׁוּם שֶׁאֵין שָׁם פֵּרוּד, אָמַר בַּעַל סֵפֶר יְצִירָה עֶשֶׂר וְלֹא תִּשַׁע.

וְאִי תֵּימָא דְּסִלִּיקַת לְעֵילָּא מֵעֶשֶׂר. שְׁמָא מְפוֹרָשׁ יו"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א, הָא עֶשֶׂר, יו"ד דְּמִתְיַיחֵד בָּהּ, וְלָא סְלִיק לְעֵילָּא מֵעֶשֶׂר. וּבְגִין דָּא י', וְלָא י"א. אֲבָל מַאן דְּמִתַּיבֵּר יו"ד, דְּאִיהִי אוֹת בְּרִית, בְּשֵׁשׁ דְּעָבוֹדָה זָרָה סָמְאֵ"ל אִתְדָּן בַּגֵּיהִנֹּם.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה מֵעֶשֶׂר - שֵׁם הַמְפֹרָשׁ יו"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, הֲרֵי עֶשֶׂר. יו"ד שֶׁמִּתְיַחֵד עִמָּהּ, וְלֹא עוֹלֶה לְמַעְלָה מֵעֶשֶׂר. וּמִשּׁוּם זֶה י', וְלֹא י"א. אֲבָל מִי שֶׁמִּתַּחֵבר יו"ד, שֶׁהִיא אוֹת בְּרִית, בְּשֵׁשׁ הָאוֹת בְּרִית, וְהַמַּלְכָּה כְּלוּלָה מִי', בְּשֵׁשׁ שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה סָמְאֵ"ל, נִדּוֹן בַּגֵּיהִנֹּם.

דְּמַאן דְּיָרִית בְּרַתָּא דְּמַלְכָּא מַלְכוּת, לָא זָכֵי לָהּ, אֶלָּא בָּרָא דְּמַלְכָּא, דְּאִתְקְרֵי (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל, דְּמִסְטָרָא דָּא אִתְקְרִיאוּ יִשְׂרָאֵל בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם, וּמַלְכוּת דָּא דַּאֲצִילוּת.

שֶׁמִּי שֶׁיּוֹרֵשׁ בַּת הַמֶּלֶךְ מַלְכוּת, לֹא זוֹכֶה בָּהּ, אֶלָּא בֶּן הַמֶּלֶךְ, שֶׁנִּקְרָא (שמות ד) בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּצַּד זֶה נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל בָּנִים לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. וּמַלְכוּת זוֹ שֶׁל אֲצִילוּת.

וְאִית לְקַבָּלָהּ מַלְכוּת דִּבְרִיאָה, וְאִיהִי מַלְכוּת לְמַלְאָכִים דִּבְרִיאָה. וְאִיהִי נַעֲרָה דְּמַטְרוֹנִיתָא, מְשַׁמְּשָׁא דִּילָהּ, וְאִיהִי דִּיוּקְנָא דִּגְבִירְתָּא דִּילָהּ, כְּלוּלָה מִי'. הַאי בְּחוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל, יְכִילַת לְאִתְחַלְּלָא בֵּין אוּמִין דְּעָלְמָא. אֲבָל מַלְכוּת דַּאֲצִילוּת דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עָלָהּ אִתְּמַר (ישעיה מב) אֲנִי יְיָ' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים, לָא יָהִיב לָהּ לְמַאן דְּמִתַּחֵל שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אֶלָּא לְמַאן דְּאִיהוּ בָּרָא דְּמַלְכָּא, וְנָטִיר אוֹרַיְיתָא וּפִקּוּדִין, בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ דְּמָארֵיהּ, וְלָא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, אֶלָּא כְּבֵן דְּאִיהוּ מְחוּיָב לְמֶעְבַּד צִוּוּיֵיהּ דַּאֲבוֹי, דְּעָלֵיהּ אִתְּמַר (שמות כ) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. אֶת אָבִיךָ דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֶת אִמֶּךָ דָּא שְׁכִינְתָּא. וְעִם כָּל דָּא, מַאן דְּמִתַּחֵל נַעֲרָה דְּמַלְכָּא, אִתְחַשִּׁיב לֵיהּ כְּאִלּוּ מְחַלֵּל מַטְרוֹנִיתָא דִּילֵיהּ.

וְיֵשׁ כִּנְגְדָּהּ מַלְכוּת שֶׁל בְּרִיאָה, וְהִיא מַלְכוּת לַמַּלְאָכִים שֶׁל הַבְּרִיאָה. וְהִיא נַעֲרַת הַמַּלְכָּה, מְשַׁמֶּשֶׁת שֶׁלָּהּ, וְהִיא דְּמוּת הַגְּבִירָה שֶׁלָּהּ, כְּלוּלָה מִי'. זוֹ בַּחֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל יְכוֹלָה לְהִתְחַלֵּל בֵּין אֻמּוֹת הָעוֹלָם. אֲבָל מַלְכוּת שֶׁל אֲצִילוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים. לֹא נוֹתֵן אוֹתָהּ לְמִי שֶׁמְּחַלֵּל שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אֶלָּא לְמִי שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ וְשׁוֹמֵר תּוֹרָה וּמִצְווֹת בְּיִרְאַת וְאַהֲבַת רִבּוֹנוֹ, וְלֹא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס, אֶלָּא כְּבֵן שֶׁהוּא מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת צִוּוּי אֲבִיו, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (שמות כ) כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ. אֶת אָבִיךָ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאֶת אִמֶּךָ - זוֹ שְׁכִינָה. וְעִם כָּל זֶה, מִי שֶׁמְּחַלֵּל נַעֲרַת הַמֶּלֶךְ, נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ חִלֵּל אֶת הַמַּלְכָּה שֶׁלּוֹ.

וְרַבָּנָן, כָּל שֵׁדִין לָאו אינּוּן שְׁקוּלִין, וְלָא כָּל עַבְדִּין דִּשְׁכִינְתָּא, דִּכְתִיב בָּהּ, (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. אִית לָהּ כַּמָּה נַעֲרוֹת עִבְרִיּוֹת, וּשְׁפָחוֹת עִבְרִיּוֹת. וְאִית לָהּ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת נָכְרִיּוֹת, בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח מַלְכוּתָא אָחֳרָא בְּעָלְמָא, בְּזִמְנָא דְּאִיהִי שַׁלְטָא.

וְרַבּוֹתֵינוּ, כָּל הַשֵּׁדִים אֵינָם שְׁקוּלִים, וְלֹא כָּל הָעֲבָדִים שֶׁל הַשְּׁכִינָה, שֶׁכָּתוּב בָּהּ (תהלים קג) וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. יֵשׁ לָהּ כַּמָּה נְעָרוֹת עִבְרִיּוֹת וּשְׁפָחוֹת עִבְרִיּוֹת, וְיֵשׁ לָהּ עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת נָכְרִיּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִמְצָא מַלְכוּת אַחֶרֶת בָּעוֹלָם בִּזְמַן שֶׁהִיא שׁוֹלֶטֶת.

וְאִלֵּין שְׁפָחוֹת נָכְרִיּוֹת, מִסִּטְרָא דְּסַם הַמָּוֶת, נוּקְבָא דְּסָמָאֵל. דְּשִׁפְחָה הֲוַת לְמַטְרוֹנִיתָא. נוּקְבָא וְסָמָאֵל אֵל אַחֵר, עֶבֶד הֲוָה לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְבָתַר דַּעֲבִידוּ גַּרְמַיְיהוּ אֱלוֹהוּת, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָתִיד לְאַעְבָּר לוֹן מֵעָלְמָא, וּלְמִמְחֵי לוֹן.

וְהַשְּׁפָחוֹת הַנָּכְרִיּוֹת הַלָּלוּ מִצַּד שֶׁל סַם הַמָּוֶת, נְקֵבָה שֶׁל סָמָאֵל. שֶׁשִּׁפְחָה הָיְתָה לַמַּלְכָּה. נְקֵבָה וְסָמָאֵל אֵל אַחֵר, הָיָה עֶבֶד לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַחַר שֶׁעָשׂוּ עַצְמָם אֱלֹהוּת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָתִיד לְהַעֲבִירָם מֵהָעוֹלָם וְלִמְחוֹת אוֹתָם.

וְאִי תֵּימְרוּן, אִי בְּנֵי נָשָׁא עַבְדִּין לוֹן אֱלֹהוּת, וְלָא בְּרְעוּתָא דִּלְהוֹן, אֲמַאי אִתְעָנְשׁוּ. אֶלָּא כַּד הֲווֹ דּוֹר הַמַּבּוּל וְדוֹר הַפְּלָגָה יַדְעֵי בְּהוֹן, וַהֲווּ מְקַטְרְגִין (נ"א מקטרין) לוֹן, וְסַגְדִּין לוֹן, וּבְהַהוּא חֵילָא דַּהֲווֹ מְקַטְרְגִין (נ"א מקטרין) לוֹן, וְסַגְדִּין לוֹן, הֲווֹ נַחְתֵּי לְגַבַּיְיהוּ, וְעַבְדֵי רְעוּתַיְיהוּ, וּמְמַלְּלָן בְּהוֹן בְּאִינּוּן צוּרְמִין, הָא אִתְעֲבִידוּ אֱלוֹהוּת וְעָבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. בְּגִין דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָתִיד לְאַעְבָּרָא לוֹן, וְיִמְחֵי לוֹן מֵעָלְמָא, צוּרְמִין דִּלְהוֹן דַּהֲווֹ פַּלְחִין בְּהוֹן, וְאִשְׁתַּאֲבוּ מִנְּהוֹן רוּחִין וְצוּלְמִין.

וְאִם תֹּאמְרוּ, אִם בְּנֵי אָדָם עוֹשִׂים לָהֶם אֱלֹהוּת, וְלֹא בִּרְצוֹנָם, לָמָּה נֶעֱנָשׁוּ? אֶלָּא כְּשֶׁהָיוּ דּוֹר הַמַּבּוּל וְדוֹר הַפְּלָגָה יוֹדְעִים בָּהֶם, וְהָיוּ מְקַטְרְגִים (מקטרים) לָהֶם וּמִשְׁתַּחֲוִים לָהֶם, וּבְאוֹתוֹ כֹּחַ שֶׁהָיוּ מְקַטְרְגִים (מקטרים) לָהֶם וּמִשְׁתַּחֲוִים לָהֶם, הָיוּ יוֹרְדִים אֲלֵיהֶם וְעוֹשִׂים רְצוֹנָם, וּמְדַבְּרִים עִמָּם בְּאוֹתָם צְלָמִים, הֲרֵי נַעֲשׂוּ אֱלֹהוּת וַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. מִשּׁוּם זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָתִיד לְהַעֲבִירָם, וְיִמְחֶה אוֹתָם מֵהָעוֹלָם צְלָמִים שֶׁלָּהֶם שֶׁהָיוּ עוֹבְדִים בָּהֶם, וְנִשְׁאֲבוּ מֵהֶם רוּחוֹת וּצְלָמִים.

וְכַד אִית בְּעָלְמָא עֵרֶב רַב, נַחְתִּין לְאִתְגַּשְּׁמָא בְּהוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעְבַּר לוֹן מִן עָלְמָא, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (זכריה יג) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאִי תֵּימְרוּן, בְּזִמְנָא דְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה, לֵית עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, בְּגִין דְּלָא יַדְעִין בְּנֵי עָלְמָא בְּהוֹן. וְאִינּוּן דְּיַדְעִין בְּעֵרֶב רַב תַּמָּן, אִשְׁתְּכַח לוֹן דְּמַכְעֲסִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְיִשְׂרָאֵל בֵּינַיְיהוּ, וְעֵרֶב רַב מַצְלִיחִין בְּהוֹן, לְקַיֵּים מַאי דִּכְתִיב, (דברים ז) וּמְשַׁלֵּם לְשׂוֹנְאָיו אֶל פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ.

וּכְשֶׁיִּשׁ בָּעוֹלָם עֵרֶב רַב, יוֹרְדִים לְהִתְגַּשֵּׁם בָּהֶם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעֲבִירֵם מֵהָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (זכריה יג) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאִם תֹּאמְרוּ, בְּזִמַּן שֶׁל הַגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה אֵין עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת - מִשּׁוּם שֶׁבְּנֵי הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים בָּהֶם. וְאֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים בְּעֵרֶב רַב שָׁם, נִמְצָא לָהֶם שֶׁמַּכְעִיסִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, וְיִשְׂרָאֵל בֵּינֵיהֶם, וְעֵרֶב רַב מַצְלִיחִים בָּהֶם, לְקַיֵּים מַה שֶּׁכָּתוּב (דברים ז) וּמְשַׁלֵּם לְשׂנְאָיו אֶל פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ.

קָמוּ כָּלְהוּ תַּנָּאִין וַאֲמוֹרָאִין וּבָרִיכוּ לְרַעְיָא מְהֵימָנָא, וְאָמְרוּ לֵיהּ סִינַי סִינַי, מַאן יָכִיל לְמַלְּלָא קֳדָמָךְ, דְּאַנְתְּ בְּדִיוּקְנָא דְּמָארָךְ, דִּבְזִמְנָא דְּמַלִּיל בְּטוּרָא דְּסִינַי, כָּל חֵיוָן דְּמַלְאָכִין, וְחֵיוָן דְּכָרְסְיָיא, וְעִלָּאִין וְתַתָּאִין, שַׁתְקוּ, וְלָא אִשְׁתְּכַח דִּבּוּר אָחֳרָא אֶלָּא דִּילֵיהּ. וּבְגִין דְּאַתְּ בְּרֵיהּ בְּדִיוּקְנָא דִּילֵיהּ, צָרִיךְ לְמִשְׁמַע כֻּלְּהוּ מָארֵי מְתִיבְתָּא מִלִּין מִפּוּמָךְ, אַל תִּתֵּן שְׁתִיקָה לְמַלּוֹתָךְ. (קרח קע"ח ע"ב כל פטר רחם)

קָמוּ כָּל הַתַּנָּאִים וְהָאֲמוֹרָאִים וּבֵרְכוּ אֶת הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְאָמְרוּ לוֹ, סִינַי סִינַי, מִי יָכוֹל לְדַבֵּר לְפָנֶיךָ, שֶׁאַתָּה בִּדְמוּת רִבּוֹנְךָ. שֶׁבִּזְמַן שֶׁדִּבֵּר בְּהַר סִינַי, כָּל חַיּוֹת הַמַּלְאָכִים, וְחַיּוֹת הַכִּסֵּא, וְעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים שָׁתְקוּ, וְלֹא נִמְצָא דִּבּוּר אַחֵר, אֶלָּא שֶׁלּוֹ. וּבִשְׁבִיל שֶׁאַתָּה בְּנוֹ בְּדִמּוּתוֹ, צְרִיכִים כָּל בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה לִשְׁמֹעַ דְּבָרִים מִפִּיךָ, אַל תִּתֵּן שְׁתִיקָה לְדִבָּרֶיךָ.

דף רעח.

כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְגוֹ'. וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקָח. פְּקוּדָא (טו) דָּא, חָתָן לְמֶחְדֵּי בְּאִתְּתֵיהּ שַׁתָּא חַד, דִּכְתִיב נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת. וְאִינּוּן י"ב יַרְחִין אִינּוּן מִדִּילֵהּ. דְּהָא שָׁנָה אִיהִי כֻּלָּה, וְלֵית כֻּלָּה בַּר בְּי"ב יַרְחִין, דִּכְתִיב, (מלכים א ז) עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר. וְהוֹאִיל וְלֵית תְּקוּנָא דְּכֻלָּה, בַּר בְּי"ב, אִצְטְרִיךְ חָתָן לְמֶחְדֵּי לָהּ, וּלְבֵיתָהּ, לָהּ וּלְתִקוּנָהָא, כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא. וְעַל דָּא יַעֲקֹב כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. אַבְנֵי הַמָּקוֹם י"ב הֲווֹ, וּמַאן דְּחַדֵּי לְכֻלָּה, חַדֵּי לְעוֹלֵימְתָהָא, (דף רע"ח ע"א) וְעוּלֵימָתָן י"ב הֲווֹ. וְכֹלָּא אִיהוּ רָזָא דְּשָׁנָה. בְּגִין כַּךְ אִצְטְרִיךְ לְחָתָן לְמֶחְדֵּי בְּאִתְּתֵיהּ שָׁנָה אֶחָת.

כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְגוֹ'. וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקָח (דברים כח). מִצְוָה (טו) זוֹ שֶׁחָתָן יִשְׂמַח בְּאִשְׁתּוֹ שָׁנָה אַחַת, שֶׁכָּתוּב נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת. וְאוֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר חֲדָשִׁים הֵם מִשֶּׁלָּהּ, שֶׁהֲרֵי שָׁנָה הִיא כֻּלָּה, וְאֵין כֻּלָּה פָּרט בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֲדָשִׁים, שֶׁכָּתוּב (מלכים א ז) עֹמֵד עַל שְׁנֵי [ם] עָשָׂר בָּקָר. וְהוֹאִיל וְאֵין תִּקּוּן הַכֻּלָּה, רַק בִּשְׁנֵים עָשָׂר, צָרִיךְ הֶחָתָן לְשַׂמְּחָהּ וּלְבֵיתָהּ, לָהּ וּלְתִקּוּנֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וְעַל זֶה כָּתוּב בְּיַעֲקֹב (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. אַבְנֵי הַמָּקוֹם הָיוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, וּמִי שֶׁמְּשַׂמֵּחַ כַּלָּה מְשַׂמֵּחַ אֶת עַלְמוֹתֶיהָ, וְעַלְמוֹתֶיהָ הָיוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. וְהַכֹּל הוּא סוֹד שֶׁל שָׁנָה. לָכֵן צָרִיךְ חָתָן לִשְׂמֹחַ בְּאִשְׁתּוֹ שָׁנָה אֶחָת.

וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּחֶדְוָה דָּא, לָאו דִּילֵיהּ הִיא, אֶלָּא דִּילֵהּ. דִּכְתִיב וְשִׂמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ. וְיִשְׂמַח אֶת אִשְׁתּוֹ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְשִׂמַּח, יַחְדֵּי לְכֻלָּה. כְּגַוְונָא דָּא, לָאו חֵדוּ לְכֻלָּה, בַּר בְּגוּפָא וְתִקּוּנָהָא. וּמַאן חַדֵּי לוֹן. צַדִּיק. וְעַל דָּא נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ. נָקִי, דְּלָא יַעֲמוֹל בְּמִלֵּי דְּעָלְמָא, דִּיהֵא בֵּיהּ רַעֲוָא לְמֶחְדֵּי לָהּ. נָקִי מִכֹּלָּא. נָקִי לְמַסִּין וּלְאַרְנוּנִין וְגוּלְגַּלְתִּין. נָקִי דְּלָא יִפּוֹק לְחֵילָא לְאַגָּחָא קְרָבָא. לְאִשְׁתַּכְּחָא חֶדְוָה עֵילָּא וְתַתָּא, וּלְאִתְעָרָא חֶדְוָה לְעֵילָּא. זַכְאִין עַמָּא קַדִּישָׁא, דְּמָארֵיהוֹן חַדֵּי בְּהוֹן, זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא, וְזַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. (פקודא י"ו למיהך בר נש באורחוי דקודשא בריך הוא, פקודא י"ז לאורחא וכו' פ"ה ע"ב) (דברים כ"ד) בְּיוֹמוֹ

תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְגוֹ'. פָּתַח רַעְיָא מְהֵימְנָא וְאָמַר, פִּקּוּדָא בָּתַר דָּא, לָתֵת שְׂכַר שָׂכִיר בְּזִמְנוֹ. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ. מָארֵי מְתִיבְתָאן עֵלָאֵי וְתַתָּאֵי, שְׁמָעוּ. מַטַטְרוֹן אִיהוּ שְׂכַר שָׂכִיר, מ"ח עָלְמִין, שְׁלִיחַ דִּילֵיהּ, לְקַבְּלָא ח"י בִּרְכָאן דְּצָלוֹתָא, בְּכָל יוֹמָא, תְּלַת זִמְנִין. וּבְגִין דָּא, בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ, דָּא צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית. וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא צְלוֹתָא דְּמִנְחָה, דְּאִי עָבַר יוֹמוֹ, בָּטֵל קָרְבָּנוֹ. כִּי עָנִי הוּא (דצדיק) וַדַּאי, עָנִי הוּא בְּבָנוֹתָא, לֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ, אֶלָּא מַאי דְּיַהֲבִינָן לֵיהּ בְּצָלוֹתָא, בְּגִין דָּא צְלוֹתָא תְּפִלָּה דִּילֵיהּ, (תהלים קב) תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף, בַּעֲטִיפַת צִיצִית, תְּפִלָּה דְּיָד אִיהִי.

וַהֲרֵי בֵּאֲרוּ, שֶׁחֲדָוָה זוֹ אֵינָהּ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא שֶׁלָּהּ, שֶׁכְּתוּב וְשָׂמַח אֶת אִשְׁתּוֹ. וְיִשְׂמַח אֶת אִשְׁתּוֹ לֹא כָתוּב, אֶלָּא וְשָׂמַח, יְשַׂמַּח אֶת הַכְּלָה. כְּמוֹ זֶה אֵין שִׂמְחָה לַכְּלָה אֶלָּא בְּגוּפָהּ וְתִקּוּנֶיהָ. וּמִי מְשַׂמֵּחַ אוֹתָם? צַדִּיק. וְעַל זֶה נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ. נָקִי, שֶׁלֹּא יַעֲמֹל בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם, שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ רָצוֹן לְשַׂמֵּחַ אוֹתָהּ. נָקִי מֵהַכֹּל. נָקִי מִמִּסִּים וּמֵאַרְנוֹנִיּוֹת וּמִמַּס גֻּלְגֹּלֶת. נָקִי, שֶׁלֹּא יֵצֵא לַצָּבָא לְהִלָּחֵם בְּקִרְבוֹת. לְהִמָּצֵא חֲדָוָה מַעֲלָה וּמַטָּה, וּלְעוֹרֵר חֲדָוָה לְמַעְלָה. אַשְׁרֵי הָעָם הַקָּדוֹשׁ שֶׁרִבּוֹנָם שָׂמֵחַ בָּהֶם. אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַבָּא. בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְגוֹ' (דברים כד). פָּתַח רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְאָמַר, מִצְוָה אַחַר זוֹ לָתֵת שְׂכַר שָׂכִיר בִּזְמַנּוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ. בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבוֹת עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים שִׁמְעוּ, מְטַטְרוֹן הוּא שְׂכַר שָׂכִיר מ"ח הָעוֹלָמִים, שְׁלִיחַ שֶׁלּוֹ, כְּנֶגֶד ח"י בִּרְכוֹת הַתְּפִלָּה בְּכָל יוֹם שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים. וְלָכֵן בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ - זוֹ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית. וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ - זוֹ תְּפִלַּת מִנְחָה, שֶׁאִם עָבַר יוֹמוֹ, בָּטֵל קָרְבָּנוֹ. כִּי עָנִי הוּא (של צדיק) וַדַּאי. עָנִי הוּא בַּבְּנוּתוֹ. אֵין לוֹ מִשֶּׁלּוֹ אֶלָּא מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לוֹ בַּתְּפִלָּה, מִשּׁוּם זֶה תְּפִלָּה הִיא תְּפִלָּה שֶׁלּוֹ, (תהלים קב) תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטֹף, בַּעֲטִיפַת צִיצִית, תְּפִלָּה שֶׁל יָד הִיא.

וְאֵלּוּ הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ, דָּא תְּפִלַּת עַרְבִית, דְּאִיהִי אֲמוּרִים וּפְדָרִים, שִׁיּוּרִין דְּקָרְבְּנִין דְּיוֹמָא. וְאִינּוּן כְּגוֹן פֶּרֶט הַכֶּרֶם, (ויקרא יט) וּפֵאַת שָׂדְךָ, דְּעָלַיְיהוּ אִתְמַר, שִׁיֵּרֵי מִצְוָה מְעַכְּבִין אֶת הַפּוּרְעָנוּת. לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזוֹב אוֹתָם, דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בַּר מֵאַתְרֵיהּ, גֵּר אִתְקְרֵי. וּבְגִין דָּא, אֲנָא דְּדַרְנָא דִּילִי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, קָרֵינָא גִּרְמָאי גֵּר בְּגָלוּתָא קַדְמָאֵי. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (שמות ב) גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה, דְּאִיהוּ בְּגָלוּתָא רְבִיעָא בְּגִינַיְיהוּ.

וְאֵלּוּ הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ - זוֹ תְּפִלַּת עַרְבִית, שֶׁהִיא אֲמוּרִים וּפְדָרִים, שִׁיֵּרֵי קָרְבְּנוֹת הַיּוֹם. וְהֵם כְּמוֹ פֶּרֶט הַכֶּרֶם וּפֵאַת שָׂדְךָ, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, שִׁיֵּרֵי מִצְוָה מְעַכְּבִים אֶת הַפֻּרְעָנוּת. (ויקרא יט) לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אוֹתָם, שֶׁהַעַמּוּד הָאֶמְצָעִי מְחוּץ לְמְקוֹמוֹ נִקְרָא גֵּר. וּמִשּׁוּם זֶה, אֲנִי שֶׁדַּרְגֵּתִי עַמּוּד הָאֶמְצָעִי, קוֹרֵא לְעַצְמִי גֵּר בְּגָלוּת הָרִאשׁוֹנִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ב) גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה, שֶׁהוּא בְּגָלוּת רְבִיעִית בִּגְלָלָם.

שְׁאֵילוּ לֵיהּ מָארֵי מַתְנִיתִין, רַעְיָא מְהֵימְנָא, הָא פִּקּוּדָא דָּא הֲווֹ מְקַיְּימִין יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל (או לא). אֲמַר לוֹן, בְּגִין לְאִתְעָרָא רַחֲמֵי, עַל אִלֵּין דְּמַתָּרְכֵי מֵאַתְרַיְיהוּ. דְּבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ לְבַר מֵאַתְרֵיהּ, גִּיּוֹרָא אִתְקְרֵי, כָּל שֶׁכֵּן עַל נִשְׁמָתִין דְּאַזְלִין עַרְטִילָאִין מֵהַהוּא עָלְמָא, וְאַתְיָין לְעָלְמָא דֵּין. בְּגִינַיְיהוּ, הַאי אִיהוּ דְּאָמַר קְרָא, (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ, דָּא

נִשְׁמְתָא, דִּשְׁכִינְתָא לָא זָזָה מִנֵּהּ. כֵּן אִישׁ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות טו) יְיָ' אִישׁ מִלְחָמָה, נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ, דְּאִיהוּ נָע וָנָד מֵאַתְרֵיהּ, דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי, בִּינָה. וָנָד אֲבַתָּרָהּ בְּעָלְמָא דֵּין, עַד דְּתַשְׁלִים יוֹמִין דְּאִתְחַיְּיבַת לְמֵיזַל לְבַר מֵאַתְרָהָא. וְאִיהוּ נָטִיר לָהּ, עַד דְּיַחֲזִיר לָהּ לְאַתְרָהָא. וְאוֹמֵי דְּלָא יַחֲזוֹר אִיהוּ לְאַתְרֵיהּ, עַד דְּיַחֲזִיר לָהּ לְאַתְרָהָא. וּמַאן דְּחָזַר בְּתִיּוּבְתָא, כְּמַאן דְּאַחְזַר לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּא לְאַתְרָהָא. וְדָא רָזָא דְּפוּרְקָנָא, דְּאָמַר (תהלים צה) הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמָעוּ.

שֶׁאֲלוּ אוֹתוֹ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הֲרֵי מִצְוָה זוֹ הָיוּ מְקַיְּמִים יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (או לא). אָמַר לָהֶם, כְּדֵי לְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל אֵלּוּ שֶׁנִּרְשׁוּ מִמְּקוֹמָם. שֶׁהָאָדָם, כְּשֶׁהוּא מְחוּץ לִמְקוֹמוֹ, נִקְרָא גֵּר, כָּל שֶׁכֵּן עַל נְשָׁמוֹת שֶׁהוֹלְכוֹת מְעֻרְטָלוֹת מֵאוֹתוֹ עוֹלָם וּבָאוֹת לָעוֹלָם הַזֶּה. בִּגְלָלָם זֶהוּ מַה שֶּׁאָמַר הַכָּתוּב, (משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ, זוֹ הַנְּשָׁמָה שֶׁשְּׁכִינָה לֹא זָזָה מִמֶּנָּה. כֵּן אִישׁ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה, נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁהוּא נָע וָנָד מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא בִּינָה, וְנָד אַחֲרֶיהָ בָּעוֹלָם הַזֶּה, עַד שֶׁתַּשְׁלִים יָמִים שֶׁהִתְחַיְּבָה לָלֶכֶת מְחוּץ לִמְקוֹמָהּ, וְהוּא שׁוֹמֵר אוֹתָהּ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנָּה לִמְקוֹמָהּ, וְנִשְׁבַּע שֶׁהוּא לֹא יַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנָּה לִמְקוֹמָהּ. וּמִי שֶׁחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, כְּמִי שֶׁהֶחֱזִיר אֶת הַקְּדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהַשְּׁכִינָה לִמְקוֹמָהּ. וְזֶה סוֹד הַגְּאֻלָּה, שֶׁאָמַר (תהלים צה) הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ.

אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין דִּמְתִיבְתָא עִלָּאָה וְתַתָּאָה, רַעְיָא מְהֵימָנָא, אֱנָן שְׁלִיחָן דְּמָארֵי עָלְמָא לְגַבָּךְ, זַכָּאָה חוּלָקָךְ, דְּאַנְתְּ בַּעַל תְּשׁוּבָה, שָׁקוּל לְשִׁתִּין רִבְוָון דִּישְׂרָאֵל, וְאַנְתְּ הַדְרַת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ לְאַתְרֵיהּ, עֵילָּא וְתַתָּא. וּבְגִינָךְ יִתְפָּרְקוּן יִשְׂרָאֵל וְיַחְזְרוּן לְאַתְרַיְיהוּ. וְלֵית חֵילָא לַמִּשִׁיחִין. לְמִפְרַק לְיִשְׂרָאֵל, בַּר מִינָּךְ. וּבְגִינָךְ אִינּוּן מִתְעַכְּבִין. אַשְׁלִים מִלִּין יְקָרִין אִלֵּין, דְּעָלַיְיהוּ אִתְמַר, (תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוּפִים.

אָמְרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁל הַיְשִׁיבָה הָעֶלְיוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, אָנוּ שְׁלוּחֵי רִבּוֹן הָעוֹלָם אֵלֶיךָ, אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ שֶׁאַתָּה בַּעַל תְּשׁוּבָה, שָׁקוּל לְשִׁשִּׁים רִבּוֹא יִשְׂרָאֵל, וְאַתָּה הֶחֱזַרְתָּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ לִמְקוֹמוֹ, מַעְלָה וּמַטָּה. וּבִגְלָלְךָ יִגָּאֲלוּ יִשְׂרָאֵל וְיַחְזְרוּ לִמְקוֹמָם, וְאֵין כֹּחַ לַמְשִׁיחִים לִגְאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל חוּץ מִמְּךָ, וּבִגְלָלְךָ הֵם מִתְעַכְּבִים. הַשְׁלֵם דְּבָרִים נִכְבָּדִים הַלָּלוּ, שֶׁעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוּפִים.

אָמַר לוֹן, מָארֵי מְתִיבְתָאן, בְּגִין הַאי שָׁכִיר, דְּאִיהוּ עָבֵד, דְּאָתֵי לְקַבְּלָא תְּלַת צְלוֹתִין, תַּקִּינוּ מָארֵי מַתְנִיתִין דִּלְכוֹן, לְמֶהֱוֵי בַּר נָשׁ, בִּתְלַת בִּרְכָאן קַדְמָאִין, כְּעֶבֶד דְּמִסַּדֵּר שְׁבָחִין קַמֵּי מָארֵיהּ. וּבְאֶמְצָעִיּוֹת, כְּעֶבֶד דְּמִקַּבֵּל פְּרָס מִמָּארֵיהּ. וּבְבַתְרָאֵי, כְּעֶבֶד דְּנָטַל פְּרָס מִמָּארֵיהּ, וְאָזִיל לֵיהּ.

אָמַר לָהֶם, בַּעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, בְּגִלַּל הַשָּׂכִיר הַזֶּה, שֶׁהוּא עָבֶד, שֶׁבָּא לְקַבֵּל שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת, תִּקְּנוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁלָּכֶם לִהְיוֹת הָאָדָם בְּשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת כְּעֶבֶד שֶׁמְּסַדֵּר שִׁבְחִים לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, וּבָאֶמְצָעִיּוֹת כְּמוֹ עֶבֶד שֶׁמְּקַבֵּל פְּרָס מֵרִבּוֹנוֹ, וּבָאַחֲרוֹנוֹת כְּמוֹ עֶבֶד שֶׁנּוֹטֵל פְּרָס מֵרִבּוֹנוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ.

וּבְגִין דָּא, עֶבֶד אַבְרָהָם, וְרִבְקָה, אִיהוּ אַמְתַּלָּא לְהַאי, כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִשְׁלַח לְמָטַטְרוֹן דְּאִיהוּ עַבְדָּא דִּילֵיהּ, בְּגִין צְלוֹתָא אִיהוּ יֵימַר לָגַבֵּיהּ, (בראשית כד) אוּלַי לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרָי. כְּלוֹמַר, אוּלַי צְלוֹתָא לָא בָּעֵי לְמֵיזַל אֲבַתְרַאי. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנָקִיתָ מִשְּׁבוּעָתִי זֹאת. דְּחָכְמָה אִיהוּ אַבָּא, דְּנָחִית בְּצַדִּיק, לְנַטְרָא שְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא, וּמִתַּמָּן שָׁלַח בְּגִינָהּ.

וּמִשּׁוּם זֶה עֶבֶד אַבְרָהָם וְרִבְקָה הוּא מָשָׁל לָזֶה. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁלַח אֶת מְטַטְרוֹן, שֶׁהוּא עַבְדּוֹ, בִּגְלַל תְּפִלָּה, הוּא יֹאמַר אֵלָיו: (בראשית כד) אוּלַי לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרָי. כְּלוֹמַר, אוּלַי הַתְּפִלָּה לֹא רוֹצָה לָלֶכֶת אַחֲרַי. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: וְנָקִיתָ מִשְּׁבֻעָתִי זֹאת. שֶׁחָכְמָה הִיא אַבָּא, שֶׁיּוֹרֶדֶת בְּצַדִּיק, לִשְׁמֹר שְׁכִינָה בַּגָּלוּת, וּמִשָּׁם שִׁלַּח בְּגִלְלָהּ.

דף רעח:

אָמַר לֵיהּ הַהוּא שָׁלִיחַ, הַב לִי סִימָנִין, לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא בְּצָלוֹתָא, דְּתַמָּן בְּרַתָּא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָיָה הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר אוֹמַר אֵלֶיהָ הַטִּי נָא כַדֵּךְ וְאֶשְׁתֶּה וְאָמְרָה שְׁתֵה. (דף רע"ח ע"ב) וְאִם לָאו, אֶלָּא דְּאַשְׁכַּח כָּל אִבְרִין דְּגוּפָא מַלְיָין חוּבִין, וְלָא אַשְׁכַּחַת בֵּיהּ אֵבֶר (נ"א באפי אברהם) לְשָׁרְיָיא בֵּיהּ תּוֹרָה, דְּאִיהוּ בְּדִיוּקְנָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וְלָא מְצָוָה, דְּאִיהוּ דִּיוּקְנָא דְּרִבְקָה, דְּהָוָה (שיר השירים ב) שׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, דְּאִינּוּן רְשָׁעִים גְּמוּרִים. מָנֵי לְעַבְדֵּיהּ מְטַטְרוֹן, (בראשית כד) הַשְׁקֵנִי נָא מְעַט מַיִם מִכַּדֵּךְ, דְּאִיהוּ רוּחָא דְּקוּדְשָׁא, דְּהָא מְצָוָה אִיהוּ נַפְשָׁא, רוּחָא אִיהוּ תּוֹרָה.

אָמַר לוֹ אוֹתוֹ שָׁלִיחַ: תֵּן לִי סִימָנִים לְדַעַת בַּתְּפִלָּה, שֶׁשָּׁם הַבַּת. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: וְהָיָה הַנַּעֲרָ [ה] אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיהָ הַטִּי נָא כַדֵּךְ וְאֶשְׁתֶּה וְאָמְרָה שְׁתֵה. וְאִם לֹא, אֶלָּא שֶׁאֶמְצָא כָּל אֵיבְרֵי הַגּוּף מְלֵאִים חֲטָאִים וְלֹא נִמְצָא בּוֹ אֵיבָר (בפני אברהם) לִשְׁרוֹת בּוֹ תּוֹרָה, שֶׁהִיא בִּדְמוּת הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וְלֹא מִצְוָה, שֶׁהִיא דְּמוּת שֶׁל רִבְקָה, שֶׁהָיְתָה שׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים, שֶׁהֵם רְשָׁעִים גְּמוּרִים - צִוָּה לְמָטַטְרוֹן עַבְדּוֹ: הַשְׁמֵר לְךָ פֶּן תָּשִׁיב אֶת בְּנִי שָׁמָּה. שֶׁהָרֵי מִצְוָה הִיא נֶפֶשׁ, רוּחַ הִיא תּוֹרָה.

וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִיקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. וּבַאֲתָר אַחֲרָא אָמְרוּ, כָּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ, חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת וְכוּ'. יִרְאַת חֶטְאוֹ, אִימָּא עִלָּאָה, תְּשׁוּבָה. חָכְמָה, אַבָּא עִלָּאָה. כַּד אַקְדִּים ה' זְעֵירָא, דְּאִיהִי מְצָוָה, שַׁרְיָא עָלֵיהּ תּוֹרָה, דְּאִיהוּ ו'. וְכַד אַקְדִּים יִרְאָה לַחָכְמָה, דְּאִיהִי ה' עִלָּאָה, שַׁרְיָיא עָלֵיהּ חָכְמָה, דְּאִיהִי י'. וְאִקְרֵי בֵּן. וּמִכָּאן, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם.

וְלָכֵן פֵּרוּשׁוֹ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. וּבְמָקוֹם אַחֵר אָמְרוּ, כֹּל שֶׁיִּרְאַת חֶטְאוֹ קוֹדֶמֶת לְחָכְמָתוֹ, חָכְמָתוֹ מִתְקַיֶּמֶת וְכוּ'. יִרְאַת חֶטְאוֹ - הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, תְּשׁוּבָה. חָכְמָה - הָאָב הָעֶלְיוֹן. כְּשֶׁמַּקְדִּים ה' קְטַנָּה, שֶׁהִיא מִצְוָה, שׁוֹרָה עָלָיו תּוֹרָה, שֶׁהִיא ו'. וּכְשֶׁמַּקְדִּים יִרְאָה לְחָכְמָה, שֶׁהִיא ה' הָעֶלְיוֹנָה, שׁוֹרָה עָלָיו חָכְמָה, שֶׁהִיא י', וְנִקְרָא בֵּן. וּמִכָּאן (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

וְהַאי אִיהוּ (שמות ג) זֶה שְׁמִי י"ה לְעוֹלָם, וְזֶה זִכְרִי ו"ה. שְׁמִי עִם י"ה, שס"ה. זִכְרִי עִם ו"ה, רמ"ח. וְכֻלְּהוּ תרי"ג. דְּהַיְינוּ תרי"ג פִּקּוּדִין, דְּאִתְיְיהִיבוּ לְבָנִין קַדִּישִׁין, לְמֶהֱוֵי לוֹן חוּלָקָא בְּשֻׁמַיָּהּ, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים לב) כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ.

וְזֶהוּ (שמות ג) זֶה שְׁמִי - י"ה - לְעֹלָם, וְזֶה זִכְרִי - ו"ה. שְׁמִי עִם י"ה - שס"ה. זִכְרִי עִם ו"ה - רמ"ח. וְכֻלָּם תרי"ג, שֶׁהֵיְינוּ תרי"ג מִצְווֹת שֶׁנִּתְּנוּ לִבְנֵים קְדוֹשִׁים לִהְיוֹת לָהֶם חֵלֶק בִּשְׁמוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ.

וְכַד אַקְדִּים תּוֹרָה לְמִצְוָה, אוֹ חָכְמָה לְיִרְאָה. אִתְהַפָּךְ שְׁמַיָּהּ עָלַיְיהּ לְנוּקְבָא, מִדַּת הַדִּין, כְּגַוְונָא דָּא הוה"י. דְּאִתְהַפָּךְ לֵיהּ כֹּלָּא לְדִינָא, וְקִשִּׁין מְזוֹנוֹתָיו בְּאוֹרַיְיתָא, כִּקְרִיעַת יַם סוּף. וּכְגַוְונָא דָּא פּוּרְקָנָא, אִם זָכוּ יִפָּקוּן בְּרַחֲמֵי, הָדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה סו) בְּטֶרֶם יָבוֹא חֵבֶל לָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר, וְיִפָּקוּן בְּצַעֲרָא. וְשַׁפִּיר דְּאַקְדִּים צַעֲרָא וְדִינָא לְרַחֲמֵי. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, מָארֵי מַתְנִיתִין לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא.

וּכְשֶׁמַּקְדִּים תּוֹרָה לְמִצְוָה אוֹ חָכְמָה לְיִרְאָה, מִתְהַפֵּךְ שְׁמוֹ עָלָיו לִנְקֵבָה, מִדַּת הַדִּין, כְּמוֹ זֶה - הוה"י. שֶׁמִּתְהַפֵּךְ לוֹ הַכֹּל לְדִין, וְקַשִּׁים מְזוֹנוֹתָיו בַּתּוֹרָה כְּמוֹ קְרִיעַת יַם סוּף. וּכְמוֹ זֶה הַגְּאֻלָּה, אִם זָכוּ - יֵצְאוּ בְּרַחֲמִים, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) בְּטֶרֶם יָבוֹא חֵבֶל לָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר, וְיֵצְאוּ בְּרַחֲמִים. וְאִם לֹא - מַקְדִּים הָרַחֲמִים, וְיֵצְאוּ בְּצַעַר. וְיָפֶה שֶׁהִקְדִּים צַעַר וְדִין לְרַחֲמִים. וְלָכֵן פֵּרוּשׁוֹ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא.

וּמַפְקְנוּ דְּנַפְשָׁא, מִקּוֹדֶם דְּנַפְקַת אִית לָהּ צַעֲרָא, לְבָתַר דְּנָפְקַת בְּרַחֲמֵי. וְרָזָא דְּמִלָּה (ירמיה לא) בִּבְכִי יָבֹאוּ, לְבָתַר וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם, וּבְגִין דָּא, (ירמיה ל) וְעֹת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ, וְיִפָּקוּן בְּרַחֲמֵי. וּכְגַוְונָא דְּשָׁלַח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיוֹנָה, וְלָא אַשְׁכַּח אֲתַר לְשַׁרְיָא. הָכִי שָׁלַח לָךְ רַעְיָא מְהֵימָנָא בְּקַדְמֵיתָא.

וְיִצִיאַת הַנֶּפֶשׁ, מִקֹּדֶם שֶׁיְּהֵא לָהּ צַעַר, לְאַחַר שֶׁיְּהֵא בְּרַחֲמִים. וְסוֹד הַדָּבָר - (ירמיה לא) בִּבְכִי יָבֹאוּ, אַחַר כָּךְ - וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם. וְלָכֵן, (שם ל) וְעֹת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ, וְיִפָּקוּ בְּרַחֲמִים. וּכְמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח אֶת הַיּוֹנָה וְלֹא מָצְאָה מָקוֹם לִשְׁרוֹת, כָּךְ שָׁלַח אוֹתָךְ, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, בַּהַתְחָלָה.

וּמַה כְּתִיב בְּהוֹן. (שמות ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. דְּכֻלְּהוֹן חַיָּיבִין, וְלָא אַשְׁכַּחַת בְּהוֹן אִישׁ זוֹכֶה לְאַפָּקָא מִן גָּלוּתָא. וּבְגִין דָּא סָרְבַת לְמֵיזַל תַּמָּן, וְאַמְרַת, (שמות ד) שְׁלַח

נָא בְּיַד תִּשְׁלָח. וְהָא אַנְתְּ כְּגוֹן בְּהַהוּא זִמְנָא, בָּךְ יִתְקַיֵּים עִם יִשְׂרָאֵל, (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. וּבְגָלוּתָא בַּתְרָאָה, תְּרֵין מְשִׁיחִין יִשְׁלַח עִמָּךְ, לָקֳבֵל תְּרֵין גַּדְפִּין דְּיוֹנָה. דְּאַנְתְּ כְּגוּפָא רְבִיעָאָה, לֵית לָךְ גַּדְפִּין. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּקַדְמִיתָא הֲווֹ יִשְׂרָאֵל כְּגוּפָא, וְאַנְתְּ וְאַהֲרֹן, כִּתְרֵין גַּדְפִּין דְּיוֹנָה, וּבְהוֹן פָּרְחוּ יִשְׂרָאֵל.

וּמַה כָּתוּב בָּהֶם? (שמות ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. שֶׁכֻּלָּם רְשָׁעִים, וְלֹא מָצָאתָ בָּהֶם אִישׁ זוֹכֶה לְהוֹצִיאָם מֵהַגָּלוּת. וְלָכֵן סַרְבְתָּ לָלֶכֶת לְשָׁם, וְאָמַרְתָּ שְׁלַח נָא בְּיַד תִּשְׁלָח. וַהֲרֵי אַתָּה כְּמוֹ בְּאוֹתוֹ זְמַן, בָּךְ יִתְקַיֵּים עִם יִשְׂרָאֵל, (מיכה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת. וּבַגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה יִשְׁלַח עִמְּךָ שְׁנֵי מְשִׁיחִים, כְּנֶגֶד שְׁתֵּי כַנְפֵי יוֹנָה. שֶׁאַתָּה כְּמוֹ גוּף בַּגָּלוּת הָרְבִיעִית, אֵין לְךָ כְּנָפַיִם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בַּהַתְחָלָה הָיוּ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ גוּף, וְאַתָּה וְאַהֲרֹן כִּשְׁתֵּי כַנְפֵי יוֹנָה, וּבָהֶן פָּרְחוּ יִשְׂרָאֵל.

השלמה מהשמטות (סימן ט"ו)

צוּלְמָא עַל בַּר נָשׁ כּוּרְסַיָּיא מֵרוּבְּעַת בְּאַרְבַּע חֵיוָון וְאָדָם לְשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא. כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר דְּהַאי צוּלְמָא אִיהוּ מַלְאַךְ דְּאִיהוּ מְמַנָּא עַל כָּל פִּקּוּדָא וּפִקּוּדָא כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין עֲשָׂה מִצְוָה אַחַת קָנָה לוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד.

צֶלֶם עַל אָדָם כִּסֵּא מֶרְכָּבָה בְּאַרְבַּע חַיּוֹת וְאָדָם לְשֶׁבֶת עַל הַכִּסֵּא. כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁל זֶה הַצֶּלֶם הוּא מַלְאָךְ שֶׁהוּא מְמֻנֶּה עַל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאֲרוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, עֲשֵׂה מִצְוָה אַחַת - קָנָה לוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד.

צוּלְמָא בְּרַשְׁיעַיָּיא עֲבוֹדָה זָרָה, ד' חֵיוָון דִּילֵיהּ, עָוֹן מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה ד' אַנְפִּין דְּעֲבוֹדָה זָרָה נִדָּה, שִׁפְחָה, גּוֹיָה, זוֹנָה. וּבְגִין דָּא (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, דָּא מְטַטְרוֹ"ן. מַאן אֱלֹהִים דְּבָרָא לֵיהּ, דָּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם.

צֶלֶם בְּרַשְׁעִים עֲבוֹדָה זָרָה, אַרְבַּע חַיּוֹת שֶׁלּוֹ - עָוֹן מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה, אַרְבַּע פָּנִים שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה - נִדָּה שִׁפְחָה גּוֹיָה זוֹנָה. וּמִשּׁוּם זֶה, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, זֶה מְטַטְרוֹ"ן. מִי הֱאֱלֹהִים שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ? זֶה אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם.

בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ סמ"אל, דְּמִנֵּיהּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים דְּאִתְמַר בֵּיהּ (שמות כ) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. אִם זָכָה בָּרָא לֵיהּ אֱלֹהִים בְּצוּלְמָא דממטרו"ן, עֶבֶד תְּחוֹת רַבֵּיהּ. וְהַאי אִיהוּ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּהַאי דְּיוּקְנָא. וְאִם לֹא זָכָה צֶלֶם דְּסמ"אל.

בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ, סְמָאֵ"ל, שֶׁמִּמֶּנּוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שמות כ) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי. אִם זָכָה - בָּרָא אוֹתוֹ אֱלֹהִים בְּצֶלֶם שֶׁל מְטַטְרוֹ"ן, עֶבֶד תַּחַת רַבּוֹ. וְזֶהוּ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּזוֹ הַצּוּרָה. וְאִם לֹא זָכָה - צֶלֶם שֶׁל סְמָאֵ"ל.

תָּנִינָא מַלְאָךְ הַמָּוֶת דְּאִיהוּ תְּחוֹת רְשׁוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִידָן בֵּיהּ בַּר נָשׁ בְּגֵיהִנָּם, (ש"ח ע"א) אִם לָאו הוּא צַדִּיק. וּבְגִין דָּא וַיִּיצֶר, יְצִירָה לְטַב, מְטַטְרוֹ"ן. לְמֶעְבַּד (למהוי) לֵיהּ עוֹזֵר בְּאוֹרַיְיתָא בְּפִקּוּדִין, וְהַאי אִיהוּ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר. וְאִם לֹא זָכָה, יְצִירָה לְבִישׁ, סמ"אל. דְּאִיהוּ כְּנֶגְדּוֹ לְמֶחֱטֵי לֵיהּ לְמִידָן לֵיהּ בְּגֵיהִנָּם. וְתַרְוַיְיהוּ אַזְלִין עִם בַּר נָשׁ בְּתַרְיִן צוּלְמִין.

לְמַדְנוּ, מַלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁהוּא תַּחַת רְשׁוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדוּן בּוֹ אָדָם בַּגֵּיהִנֹּם, אִם לֹא שֶׁהוּא צַדִּיק. וּמְשׁוּם זֶה וַיִּיצֶר, יְצִירָה לְטוֹב, מְטַטְרוֹ"ן, לַעֲשׂוֹת (להיות) לוֹ עוֹזֵר בַּתּוֹרָה בְּמִצְווֹת, וְזֶהוּ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר. וְאִם לֹא זָכָה, יְצִירָה לְרַע, סָמָא"ל, שֶׁהוּא כְּנֶגְדּוֹ לְהַחֲטִיא אוֹתוֹ לְדוּן אוֹתוֹ בַּגֵּיהִנֹּם. וּשְׁנֵיהֶם הוֹלְכִים עִם הָאָדָם בִּשְׁנֵי צְלָמִים.

וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים, דָּא צוּלְמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שְׁכִינְתָּא דְּאִתְמַר בָּהּ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מָשָׁלָה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי צוּלְמָא שָׁלִיט עַל תַּרְוַיְהוּ. וְהַאי צוּלְמָא תֵּיבַת נֹחַ. עוֹרֵב וּבַת זוּגוֹ לְקָבֵל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּגָלוּתָא, אֲרַמִּיז רָזָא דָּא.

וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים - זֶה הַצֶּלֶם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שְׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט בַּצֶּלֶם הַזֶּה עַל שְׁנֵיהֶם, וְהַצֶּלֶם הַזֶּה תֵּבַת נֹחַ. עוֹרֵב וּבַת זוּגוֹ, כְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בַּגָּלוּת רוֹמֵז סוֹד זֶה.

וַיְשַׁלַּח אֵת הָעוֹרֵב בְּקַדְמֵיתָא, דָּא יֵצֶר הָרַע דְּשָׁלַח לֵיהּ עִם בַּר נָשׁ בְּהַאי עָלְמָא דְּאִקְרֵי, כְּנַוְונָא דְּאִקְרֵי לְיַעֲקֹב וּכְנַוְונָא דְּתָבֵן דְּאִקְרֵי לְחַטָּה. אִי אִשְׁכַּח הַהוּא גּוּף מְחוּיָב בְּכַמָּה חוֹבִין, מַלְוִכְלְךְ בְּטִנּוּפִין דְּעֲבֵירוֹת. אִתְמַר בֵּיהּ, וְלֹא חָזַר עוֹרֵב בִּשְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהּ. לְבָתַר וַיְשַׁלַּח אֵת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ, דָּא יֵצֶר הַטּוֹב: (עד כאן מההשמטות)

וַיְשַׁלַּח אֶת הָעֹרֵב - בְּרֵאשׁוֹנָה. זֶה יֵצֶר הָרַע שֶׁשָּׁלַח לוֹ עִם הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁמַּקְדִּים, כְּמוֹ שֶׁהַקְּדִים לְיַעֲקֹב וּכְמוֹ שֶׁתֶּבֶן מַקְדִּים לַחִטָּה. אִם נִמְצָא הַגּוּף הַהוּא מְחַיָּב בְּכַמָּה חוֹבוֹת, מְלֻכְלָךְ בְּטִנּוֹפֶת הָעֲבֵרוֹת, נֶאֱמַר בּוֹ וְלֹא חָזַר הָעוֹרֵב בַּשְּׁלִיחוּת שֶׁל אֲדוֹנוֹ. לְבַסּוֹף - וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ. זֶה יֵצֶר הַטּוֹב (ע"כ מההשמטות):

לֵית פְּקוּדָא, דְּלָא אִתְכְּלִילוּ תַּמָּן עֶשֶׂר סְפִירוֹת. בַּתֵּיבָה תַּחְתִּיִּים שְׁנַיִּים וּשְׁלִישִׁים תַּעֲשֶׂיהָ. לְאַכְלָלָא בָּהּ, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים. תֵּיבָה שְׁכִינָה עִמְּהוֹן, תּוֹרַת יְיָ, אִיהִי רְבִיעִית הַהִין, ה' רְבִיעָאָה. וּמְשׁוּלֶּשֶׁת בְּיהּ"ו, לְאַשְׁלְמָא בֵּיהּ יִדּוּד. וְעַשָּׂרָה דַּרְגִּין דְּאִתְכְּלִילוּ בֵּיהּ, דְּאִינּוּן יו"ד ה"א וא"ו ה"א. לְאִתְקַיְּמָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ', (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם. הַאי שְׁמָא שַׁלְטָנוּתֵיהּ בְּצוּלְמָא דְּבַר נָשׁ, וְעַל כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר דִּילֵיהּ.

אֵין מְצָוָה שֶׁלֹּא נִכְלְלוּ שָׁם עֶשֶׂר סְפִירוֹת. בַּתֵּבָה - (בראשית ו) תַּחְתִּים שְׁנִים וּשְׁלִישִׁים תַּעֲשֶׂהָ, לְהַכְלִיל בָּהּ כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים. תֵּבָה שְׁכִינָה עִמָּהֶם, תּוֹרַת ה', הִיא רְבִיעִית הַהִין, ה' רְבִיעִית. וּמְשֻׁלֶּשֶׁת בְּיהּ"ו, לְהַשְׁלִים בּוֹ יְהוֹ"ה. וְעֶשֶׂר דְּרָגוֹת שֶׁנִּכְלְלוּ בּוֹ, שֶׁהֵן יו"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א. לְהִתְקַיֵּם בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ', (שם יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. שֵׁם זֶה שׁוֹלְטוֹנוֹ בְּצֶלֶם הָאָדָם, וְעַל כָּל אֵיבֶר וְאֵיבֶר שֶׁלּוֹ.

פְּקוּדָא בָּתַר דָּא, לְדוּן בְּדִינֵי חֲגָבִים, דְּאִתְמַר דְּגִים וַחֲגָבִים אֵינָן טְעוּנִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא אֲסִיפָתָם הִיא הַמַּתֶּרֶת אוֹתָם. הָכִי מָארֵי מַתְנִיתִין, אֵינָן צְרִיכִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא דְּאִתְמַר בְּהוֹן

וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף עַל עַמָּיו. מַה נוּנִי יַמָּא, חִיוּתָן בְּיַמָּא, אוּף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, מָארֵי מַתְנִיתִין, חִיוּתַיְיהוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְאִי אִתְפְּרָשָׁן מִנָּהּ מְיָד מֵתִים. תַּנְיָנָא (נ"א תנאין) דְּמַתְנִיתִין, דְּבָהּ אִתְרָבּוּ תַּנְיֵי יַמָּא. וְאִי אִינּוּן דִּבְיַבֶּשְׁתָּא יַעֲלוּן (נ"א יפלון) לְמַיָּא, וְלָא יַדְעִין לְשַׂטְטָא, אִינּוּן מַיְיתִין. אֲבָל אָדָם דְּאִינּוּן מָארֵי קַבָּלָה, אִינּוּן לְעֵילָּא מִכֻּלְהוּ, בְּהוּ אִתְמַר (בראשית א) וְיִרְדּוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, דְּאִינּוּן מָארֵי מַתְנִיתִין, תַּנְיָנָא. הַתַּנִּין הַגְּדוֹל, (ישעיה כז) נָחָשׁ בָּרִיחַ, לְקֶבֶל (שמות כו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים.

מִצְוָה אַחַר זוֹ לָדוּן בְּדִינֵי חֲגָבִים, שֶׁנֶּאֱמַר דְּגִים וַחֲגָבִים אֵינָם טְעוּנִים שְׁחִיטָה, אֶלָּא אֲסִיפָתָם הִיא הַמְּתֻרֶּת אוֹתָם. כָּךְ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֵינָם צְרִיכִים שְׁחִיטָה, אֶלָּא שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (בראשית מט) וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל [עַל] עַמָּיו. מַה דְּגֵי הַיָּם חַיּוּתָם בַּיָּם, אַף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה חַיּוּתָם בַּתּוֹרָה, וְאִם נִפְרָדִים מִמֶּנָּה, מִיָּד מֵתִים. הַתַּנִּין (התנאים) שֶׁל הַמִּשְׁנָה, שֶׁבָּהּ הִתְרַבּוּ תַּנְיֵי הַיָּם. וְאִם אֵלּוּ שֶׁבַּיַּבָּשָׁה יַעֲלוּ (יפלו) לַמַּיִם וְלֹא יוֹדְעִים לִשְׂחוֹת, הֵם מֵתִים. אֲבָל אָדָם שֶׁהֵם בַּעֲלֵי קַבָּלָה, הֵם לְמַעְלָה מִכֻּלָּם, בָּהֶם נֶאֱמַר (בראשית א) וְיִרְדּוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, שֶׁהֵם בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, תַּנְיָנִים, (יחזקאל כט) הַתַּנִּים [ן] הַגְּדוֹל, נָחָשׁ בָּרִיחַ, כְּנֶגֶד (שמות כו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים.

בְּזִמְנָא דְּתַנְיָנָן (דתנינן) מָארֵי מִשְׁנָה, אִית בְּהוֹן מַחֲלוֹקֶת, וּמַקְשִׁין דָּא לְדָא, בָּלַע לְחַבְרֵיהּ. וְהַאי אִיהוּ תַּלְמִיד זְעֵיר, שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה, וּמוֹרֶה, חַייָב מִיתָה. וְאִי אִינּוּן שָׁוִין דָּא לְדָא, וְאִית בְּהוֹן מַחֲלוֹקֶת וְקוּשְׁיָא, אִתְמַר בְּהוֹן לְסוֹף, (במדבר כא) וְאֶת וָהֵב בְּסוּפָה, וְאוֹקְמוּהָ אַהֲבָה בְּסוֹפָהּ.

בִּזְמַן שֶׁתַּנְיָנִים בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה יֵשׁ בָּהֶם מַחֲלֹקֶת וּמַקְשִׁים זֶה עַל זֶה, בּוֹלֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ. וְזֶהוּ תַּלְמִיד קָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה, חַיָּב מִיתָה. וְאִם הֵם שָׁוִים זֶה לָזֶה וְיֵשׁ בָּהֶם מַחֲלֹקֶת וְקֻשְׁיָה, נֶאֱמַר בָּהֶם בַּסּוֹף, (במדבר כא) וְאֶת וָהֵב בְּסוּפָה, וּפֵרוּשׁוֹ אַהֲבָה בְּסוֹפָהּ.

דף רעט.

אַדְּהָכִי, הָא נוּנָא רַבָּא אִזְדְּמַן לְגַבֵּיהּ, וְאָמַר רַעְיָא מְהֵימָנָא, (במדבר כד) אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ. תַּנְיָא דְּמִסַּיְיעַ לָךְ. דְּהָא נוּנִין בַּסֶּלַע קְנָא דִּלְהוֹן, אֵיתָן בְּהִפּוּכָא, תַּנְיָא. אֵיתָנִים בְּהִפּוּךְ אַתְוָון, תַּנָּאִים. אִסְתְּמַר מִנַּיְיהוּ, דְּהָא אַנְתְּ כְּבַד פֻּה וּכְבַד לְשׁוֹן, וּמַאן דְּבָעֵי לְאַתְקָפָא בַּסֶּלַע דְּנוּנֵי יַמָּא, דְּמָארֵי מַתְנִיתִין, דְּאִינּוּן תַּנָּאִים, בָּעֵי לְמֶהֱוֵי תַּקִּיף, לִישָׁנָא חָדִידָא חָרִיפָא, (דלינקוב) לִינְקוֹב עַד דְּמָטֵי לְתָהוֹמָא רַבָּא דְּתַמָּן. (חבקוק ב) כִּי עוֹד (דף רע"ט ע"א) חָזוֹן לַמּוֹעֵד וְיָפֵחַ לַקֵּץ וְלֹא יְכַזֵּב, וְאוֹקְמוּהָ דְּהַאי קְרָא נוֹקֵב וְיוֹרֵד, עַד תְּהוֹמָא רַבָּא. מַאן הוּא דְּנָחִית לְתָהוֹם רַבָּא, לְאַשְׁכְּחָא זִמְנָא דָּא, אֶלָּא אַנְתְּ, דְּאִתְּמַר בָּךְ (תהלים לו) צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. כַּמָּה מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּבָעוּ לְנַחְתָּא לְעוּמְקָא דַּהֲלָכָה, לְאַשְׁכְּחָא תַּמָּן קֵץ דְּפַרְקָנָא, וְנַחְתוּ תַּמָּן, וְלָא סְלִיקוּ. וְאַף עַל גַּב דְּלִישָׁנְהוֹן הֲוָת כְּפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סֶלַע,

חֲלִישׁ פַּטִּישׁ דִּלְהוֹן, לְנַקְבָא בְּהַהוּא סֶלַע. וּמַאן דְּנָקִיבוּ דִּילֵיהּ בְּהַהוּא סֶלַע בְּלָא רְשׁוּ, אָתָא חִוְיָא לְנַשְׁכָא לֵיהּ. וְאִית אַחֲרָנִין דְּנָקִיבוּ לָהּ, עַד דְּמָטוּ לְתְהוֹמָא רַבָּא, וְלָא סְלִיקוּ מִתַּמָּן. בֵּין כָּךְ חֲרֵי דָּג גְּדוֹל הַזְדַּמֵּן אֲלֵיהוּ וְאָמַר, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, (שם כד) אֵיתַי מוֹשָׁבָךְ וְשִׁים בַּסֶּלַע קִנָּךְ. תַּנְיָא שְׁמְסַיֵּע לֵהּ, שֶׁחֲרֵי דָּגִים בְּסֶלַע הַקֵּן שֶׁלָּהֶם, אִיתָן בְּהַפּוּךְ - תַּנְיָא. אֵיתָנִים בְּהַפּוּךְ אוֹתִיּוֹת - תַּנְאִים. הַשְׁמֵר מֵהֶם, שֶׁחֲרֵי אַתָּה כְּבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן, וּמִי שֶׁרוֹצֶה לְהַחֲזִיק בַּסֶּלַע שֶׁל דְּגֵי הַיָּם, שֶׁל בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁהֵם תַּנָּאִים, צָרִיךְ לִהְיוֹת תַּקִּיף, לָשׁוֹן מְחֻדֶּדֶת חֲרִיפָה, לִנְקֹב עַד שֶׁמַּגִּיעָה לִתְהוֹם הַגְּדוֹלָה שֶׁשָּׁם. כִּי עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד וְיָפֵחַ לַקֵּץ וְלֹא יְכַזֵּב (חבקוק ב). וּפְרִשׁוּהָ שֶׁפְּסוּק זֶה נוֹקֵב וְיוֹרֵד עַד תְּהוֹם רַבָּה. מֵיהוּ שֶׁיּוֹרֵד לִתְהוֹם רַבָּה לִמְצֹא זְמַן זֶה? אֶלָּא אַתָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּךָ (תהלים לו) צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. כַּמָּה בַּעֲלֵי מִשְׁנָה שֶׁרָצוּ לָרֶדֶת לְעֹמֶק הַהֲלָכָה לִמְצֹא שָׁם אֶת קֵץ הַגְּאֻלָּה, וְיָרְדוּ שָׁם וְלֹא עָלוּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁלִּשּׁוֹנָם הָיְתָה כְּפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סֶלַע, חֲלַשׁ הַפַּטִּישׁ שֶׁלָּהֶם לִנְקֹב בְּאוֹתוֹ סֶלַע. וּמִי שֶׁנָּקַב שֶׁלּוֹ בְּאוֹתוֹ סֶלַע בְּלֹא רְשׁוּת, בָּא נָחָשׁ לִנְשׁךְ אוֹתוֹ. וְיֵשׁ אֲחֵרִים שֶׁנָּקְבוּ אוֹתוֹ, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לִתְהוֹם רַבָּה, וְלֹא עָלוּ מִשָּׁם.

וּבְזִמְנָא דְּנוּקְבָא פְּתִיחָא, כָּל מַאן דְּהֲוָה נָפִיל תַּמָּן, לָא הֲוָה סָלִיק. וּמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד נָפַל תַּמָּן עִם מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. דְּחָד אִיהוּ (זכריה ט) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. וְחַד אִיהוּ, (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וְהַאי אִיהוּ (שמות כא) כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר. וּבְגִין דָּא אִקְרֵי מָשִׁיחַ, בַּר נַפְלֵי. וְאִיהִי נַפְלַת בַּתְרַייְהוּ, וְאִתְמַר עָלָהּ, (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְאַנְתְּ הוּא (שמות כא) בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבָעָלָיו. וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, דְּעָתִיד לְאִתְקַטָּלָא. (מצאתי כאן חלק כמו ד' שורות ונראה שחסר)

וּבְזִמְנָא שֶׁהַנֶּקֶב פְּתוּחַ, כָּל מִי שֶׁהָיָה נוֹפֵל שָׁם, לֹא הָיָה עוֹלֶה. וּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד נָפַל שָׁם עִם מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. שֶׁאֶחָד הוּא (זכריה ט) עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר, וְאֶחָד הוּא (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ, זֶה מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וְזֶהוּ (שמות כא) כִּי יִכְרֶה אִשׁ בּוֹר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר. וְלָכֵן נִקְרָא הַמָּשִׁיחַ בַּר נַפְלֵי. וְהִיא נָפְלָה אַחֲרֵיהֶם, וְנֶאֱמַר עָלֶיהָ, (עמוס ה) נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְאַתָּה הוּא בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבָעָלָיו (שמות שם). וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ - זֶה מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁעָתִיד לְהֵהָרֵג.

נָחַת בְּגִינֵּיהּ. דְּוַדַּאי אַרְבַּע גְּלִיּוֹת הֲווֹ, תִּלַּת, לְקֻבֵּל תִּלַּת קְלִיפִּין דְּאֶגוֹזָא, דְּאִינּוּן תְּהוֹ, קַו יָרוֹק, קְלִיפָּה יְרוֹקָא דְּאֶגוֹזָא. תְּנָיְינָא בֹּהוּ, אֲבָנִין מְפוּלְמִין, דְּאִינּוּן סְלָעִים תַּקִּיפִין, דְּמִכָּל מָקוֹם פַּסְקוּ מִינַּיְיהוּ כַּמָּה פְּסָקוֹת, וְנָקִיט לוֹן, לְאַפָּקָא מַיָּא דְּאוֹרַייְתָא. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאוּ אֲבָנִים מְפוּלְמוֹת, דְּמִנַּיְיהוּ מַיִין נָפְקִין. קְלִיפָּה תְּלִיתָאָה, דְּקִיקָא, גְּלוּתָא תְּלִיתָאָה, דְּהֲוָה זְעֵיר, וְהַאי אִיהוּ וְחִשָּׁךְ. גְּלוּתָא רְבִיעָאָה, תְּהוֹם רַבָּה, חֻלְּד דֶּאֱגוֹזָא. וְהַאי אִיהוּ, (בראשית א) וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם.

יָרַד בִּגְלָלוֹ. שֶׁוַּדַּאי אַרְבַּע גְּלִיּוֹת הָיוּ. שֶׁלֹּשׁ כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ קְלִפּוֹת הָאֱגוֹז, שֶׁהֵם: תֹּהוּ - קַו יָרֹק, קְלִפָּה יְרֻקָּה שֶׁל הָאֱגוֹז. שְׁנֵי בֹּהוּ - אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת, שֶׁהֵם סְלָעִים חֲזָקִים, שֶׁבַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה פָּסְקוּ מֵהֶם כַּמָּה

פְּסָקוֹת, וְלָקְחוּ אוֹתָם לְהוֹצִיא מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה, וְלָכֵן נִקְרְאוּ אֲבָנִים מְפֻלָּמוֹת, שֶׁמֵּהֶם יוֹצְאִים מַיִם. קַלְפָּה שְׁלִישִׁית, דַּקִּיקָה, גְּלוּת שְׁלִישִׁית, שֶׁהַיְתָה קְטַנָּה, וְזֶהוּ וְחִשָּׁךְ. גְּלוּת רְבִיעִית - תְּהוֹם רַבָּה, חֲלַל הָאֱוִוֹר. וְזֶהוּ (בראשית א) וְחשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם.

וְאִתְקְרֵי בּוֹר, דְּנָפֵל שָׁמָּה שׁוֹר, דָּא דִּכְתִיב בְּיוֹסֵף, (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (בראשית לז) וַיַּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ הַבּוֹרָה. נוּקְבָא בִּישָׁא. וְהַבּוֹר רֵק, דְּכוּרָא (נ"א דבורא), רֵק בְּלָא תּוֹרָה, אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים יֵשׁ בּוֹ. וְדָא גְּלוּתָא רְבִיעָאָה, דּוֹר דִּרְשָׁעִים מָלֵא נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, רַמָּאִים כִּנָּחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, דְּעַקְרִין מִלֵּי דְּרַבָּנָן, וְדַיְינִין לְשַׁקְרָא, עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר, (איכה א) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. (שמות ב) וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ דְּיִשְׂרָאֵל, בְּאִלֵּין רַשְׁעַיָּא עֲרֶב רַב, וְדָא בְּסוֹף גָּלוּתָא. וּבְגִין דָּא קֵץ דְּפוּרְקָנָא נוֹקֵב עַד הַתְּהוֹם רַבָּה. וְרָעָיָא מְהֵימָנָא, תְּהוֹם הוּא הַמָּוֶת בְּהֵיפּוּךְ אַתְוָון, וְלֵית מָוֶת אֶלָּא עָנְיוּתָא, אַנְתְּ נְחִיתַת תַּמָּן. וְהָא קָא אִתְבְּרִיר לְעֵילָּא, קַמֵּי תַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים, וְכֻלְּהוּ נַחְתִין בְּגִינָךְ בִּתְהוֹמָא לְסַיְּעָא לָךְ.

וְנִקְרָא בּוֹר, שֶׁנָּפַל שָׁמָּה שׁוֹר, זֶה שֶׁכָּתוּב בְּיוֹסֵף (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית לז) וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה, נְקֵבָה רָעָה. וְהַבּוֹר רֵק - זָכָר (דבור), רֵק בְּלִי תוֹרָה, אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים יֵשׁ בּוֹ. וְזוֹ הַגָּלוּת הָרְבִיעִית, דּוֹר שֶׁל רְשָׁעִים מָלֵא נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, רַמָּאִים כִּנְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, שֶׁעוֹקְרִים דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְדָנִים לְשֶׁקֶר, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (איכה א) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ (שמות ב), שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַמְעֹרָבִים בָּרְשָׁעִים הַלָּלוּ, עֵרֶב רַב, וְזֶה בְּסוֹף הַגָּלוּת. וּמִשּׁוּם כָּךְ קֵץ הַגָּלוּת נוֹקֵב עַד תְּהוֹם רַבָּה. וְרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, תְּהוֹם הוּא הַמָּוֶת בְּהֶפּוּךְ אוֹתִיּוֹת, וְאֵין מָוֶת אֶלָּא עֲנִיּוּת, אַתָּה יָרַדְתָּ שָׁם. וַהֲרֵי זֶה הִתְבָּרֵר לְמַעְלָה לִפְנֵי הַתַּנָּאִים וְהָאֲמוֹרָאִים, וְכֻלָּם יוֹרְדִים בְּגָלְלְךָ לְתְהוֹם לְסַיֵּעַ לְךָ.

וְאַנְתְּ תַּנְיָא דְּמְסַיֵּעַ לָךְ יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, בְּגִין דְּאַנְתְּ לְוִיָתָן (נחש בריח) דְּיַמָּא דְּאוֹרַיְיתָא, מָאוֵי דְּכָל נוּנִין לְוִיָתָן אִתְקְרֵי, עַל שֵׁם אוֹרַיְיתָא, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (משלי א) כִּי לְוַיַּת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ. וּבָךְ (תהלים לו) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יְיָ'. אָדָם דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל, וְאוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּימֶת אֶלָּא בְּמִי שְׁמֵמִית עַצְמוֹ עָלֶיהָ, וְלֵית מִיתָה אֶלָּא עֲנִיּוּתָא. וּבְהֵמָה, אִלֵּין עַמֵּי הָאָרֶץ, דְּאִינּוּן מִתְכַּפְיָין כַּסּוּס כַּפֶּרֶד תְּחוֹת מָארֵי מַתְנִיתִין. וְאַתְּ תַּנְיָא שֶׁמְּסַיֵּעַ לָךְ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, מִשּׁוּם שֶׁאַתְּה לְוִיָתָן (נחש בריח) שֶׁל יָם הַתּוֹרָה, בַּעַל כָּל הַדְּגִים נִקְרָא לְוִיָתָן, עַל שֵׁם הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי א) כִּי לְוַיַּת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ, וּבְךָ (תהלים לו) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה'. אָדָם - שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר יט) אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל, וּבְאֵרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֶלָּא בְּמִי שֶׁמְּמִית עַצְמוֹ עָלֶיהָ, וְאֵין מִיתָה אֶלָּא עֲנִיּוּת. וּבְהֵמָה - אֵלּוּ עַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁהֵם נִכְפִּים כְּמוֹ סוּס וּפֶרֶד תַּחַת בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה.

אַדְּהָכִי הָא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא אִתָּא, פָּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר, מָארֵי מַתְנִיתִין מַאן אִיהוּ לְוִיָתָן. אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, הַאי אִיהוּ דְּדַרְגֵּיהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, וְצַדִּיק, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, גּוּף וּבְרִית חַשְׁבִּינָן חַד. וְאִתְרַבֵּי בְּיַמָּא דָּא, דְּאִיהִי אִימָּא עִלָּאָה, יָם, דְּבָהּ מְיַיחֲדִין

לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כ"ה כ"ה אַתְוָון, דְּאִינּוּן יָם בְּחוּשְׁבָּן, וְאִיהוּ בָּהּ. אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, וַדַּאי לְוְיָתָן דְּקָאִים עַל שְׂפַת הַיָּם, וְעָלְמָא קָאֵי עַל סְנַפִּירוֹי, דָּא (משלי י) צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, דְּכָל עָלְמָא קָאִים עֲלוֹי. אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, זַכָּאָה חוּלָקָךְ רַעְיָא מְהֵימְנָא. (כאן חסר)

בֵּין כָּךְ הֲרֵי (בא) הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. פְּתַח הָרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְאָמַר, בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מַהוּ לְוְיָתָן? אָמַר לוֹ הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, זֶהוּ שֶׁדָּרְגָּתוֹ עֲמוּד הָאֶמְצָעִי, וְצַדִּיק, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ גּוּף וּבְרִית נֶחְשָׁבִים לְאֶחָד. וְהִתְגַּדֵּל בְּיָם זֶה, שֶׁהִיא הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה, יָם, שֶׁבָּהּ מְיַחֲדִים אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כ"ה כ"ה אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם יָם בְּחֶשְׁבּוֹן, וְהוּא בָּהּ. אָמַר רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וַדַּאי שֶׁלְוְיָתָן שֶׁעוֹמֵד עַל שְׂפַת הַיָּם וְהָעוֹלָם עוֹמֵד עַל סְנַפִּירָיו, זֶה צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, שֶׁכָּל הָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו. אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן.

בַּת קוֹל בְּגִלּוּיָא, עַד דְּתֵיתֵי אַנְתְּ לְגַבָּהּ, דְּאַנְתְּ קוֹל דִּילָהּ, דְּכָל אִשָּׁה בַּת בַּעְלָהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַתְּהִי לוֹ לְבַת. מְאוֹרָשָׁה אִיהִי לָךְ, עֲדַיִין לָא עַבְדַת (ד"א עאלת עמיה) עִמָּהּ לְחוּפָּה.

בַּת קוֹל בְּגִלּוּי, עַד שֶׁתָּבֹא אַתָּה אֵלֶיהָ, שֶׁאַתָּה קוֹל שֶׁלָּהּ, שֶׁכָּל אִשָּׁה בַּת בַּעְלָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַתְּהִי לוֹ לְבַת. מְאֹרָשָׂת הִיא לָךְ, וַעֲדַיִן לֹא עָשִׂיתָ (נכנסת) עִמָּהּ לַחֻפָּה.

אִתְּמַר, צָעֲקָה הַנַּעֲרָה הַמְאוֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ. הָכִי שְׁכִינְתָּא, אִימָּא דִּילָהּ (נ"א עלאה), צוֹעֶקֶת עַל בְּנָהּ, וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ, עַד דְּייֵתֵי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בְּגִינָהּ, דְּאִיהוּ מוֹשִׁיעַ. דִּבְגִינָהּ אִתְּמַר, (זכריה ט) הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע. הוּא מוֹשִׁיעַ לְעֵילָּא, וְאַנְתְּ לְתַתָּא. וּבְגִין דְּאַנְתְּ בְּדִיוּקְנֵיהּ, אִתְּמַר בָּךְ, (דברים ה) וְאַתָּה פֹּה עֲמוֹד עִמָּדִי. דְּכֻלְּהוּ יִשְׂרָאֵל אָהֲדְרוּ לְאָהֳלֵיהוֹן, וְאַנְתְּ לָאו, עַד פּוּרְקָנָא בַּתְרַייְתָא. וּמַאן גָּרַם דָּא, עֶרֶב רַב. דִּבְגִינַיְיהוּ, (שמות לב) וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת הַלֻּחוֹת. וּמֵהַהִיא שַׁעֲתָא נָפְלָה, וְלָא אִתְפָּרְקַת מֵעֶרֶב רַב, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן (שמות יב) וְגַם עֶרֶב רַב עָלָה אִתָּם. בְּכָל דָּא לָא אִתְפָּרְשָׁן מִישְׂרָאֵל. וְשִׁפְחָה מִגְּבִרְתָּהּ, עַד פּוּרְקָנָא בַּתְרַייְתָא.

נָאֱמַר (דברים כב) צָעֲקָה הַנַּעֲרָ [ה] הַמְאֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ. כָּךְ הַשְּׁכִינָה, הֲאֵם שֶׁלָּהּ (העליונה), צוֹעֶקֶת עַל בְּנָהּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ, עַד שֶׁיָּבֹא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי בִּשְׁבִילָהּ, שֶׁהוּא מוֹשִׁיעַ, שֶׁבְּגָלָלָהּ נֶאֱמַר (זכריה ט) הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע. הוּא מוֹשִׁיעַ לְמַעְלָה, וְאַתְּה לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם שֶׁאַתָּה בְּדָמוּתוֹ, נֶאֱמַר בְּךָ, (דברים ה) וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי. שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל חָזְרוּ לְאָהֳלֵיהֶם, וְאַתְּה לֹא, עַד הַגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה. וּמִי גָּרַם אֶת זֶה? עֶרֶב רַב, שֶׁבְּגָלָלָם (שמות לב) וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת הַלֻּחוֹת. וּמֵאוֹתָהּ שָׁעָה נָפְלָה וְלֹא נִגְאֲלָה מֵעֶרֶב רַב, שֶׁבָּהֶם נֶאֱמַר (שם יב) וְגַם עֶרֶב רַב עָלָה אִתָּם. בְּכָל זֶה לֹא נִפְרְדוּ מִיִּשְׂרָאֵל, וְשִׁפְחָה מִגְּבִרְתָּהּ, עַד הַגְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה.

דף רעט:

אַנְתְּ בְּרָא דְּמַלְכָּא, כְּגַוְונָא דִּילָךְ אִתְּמַר בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא (דף רע"ט ע"ב) בְּכֹלָּא, חֲדָוָה דִּילָךְ, כְּחֶדְוָה דִּילֵיהּ יְהֵא, כַּד ייֵתֵי לְמִפְרַק לְכַלְּתֵיהּ, (תהלים יט) וְהוּא כֶּחָתָן יוֹצֵא מֵחוּפָּתוֹ וְגוֹ'. דְּהָא לְבוּשִׁין דִּילָהּ בְּגָלוּתָא חֲשׁוֹכִין, וּבְזִמְנָא דְּאִיהִי מִתְלַבְּשַׁת בְּהוֹן, אִיהִי אָמְרָה (שיר

השירים א) אַל תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחוֹרֶת. וְאִלֵּין קְלִיפִּין אִינּוּן, מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה, נוּקְבָא בִּישָׁא, שִׁפְחָה בִּישָׁא, שַׁבְתַּאי, (משלי ל) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ, דְּאִיהִי שַׁבָּת מַלְכְּתָא. מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה, סָחֲרִין לִתְלָתָא אֲבָהָן.

אַתָּה בֶּן הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁלְּךָ נֶאֱמַר בַּעֲמוּד הָאֶמְצָעִי בַּכֹּל, חֶדְוָה שֶׁלְּךָ כַּחֲדָוָה שֶׁלּוֹ תִּהְיֶה כְּשֶׁיָּבֹא לִגְאֹל אֶת כַּלָּתוֹ, (תהלים יט) וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ וְגוֹ'. שֶׁהֲרֵי לְבוּשֶׁיהָ בַּגְּלוּת חֲשׁוּכִים, וּבִזְמַן שֶׁהִיא מִתְלַבֶּשֶׁת בָּהֶם, הֵיא אוֹמֶרֶת, (שיר השירים א) אַל תִּרְאֻנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. וְהַקְּלִפּוֹת הַלָּלוּ הֵם מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה, נְקֵבָה רָעָה, שִׁפְחָה רָעָה, שַׁבְתַּאי, (משלי ל) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ, שֶׁהִיא שַׁבַּת הַמַּלְכָּה. מַשְׁחִית אַף וְחֵמָה סוֹבְבִים אֶת שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מַה דַּהֲוַת בְּרִתָּא דְּמַלְכָּא, י' עַל הו"ה, דִּכְלִילָן בַּאֲבָהָן, ה' קַדְמָאָה בְּאַבְרָהָם. ה' תִּנְיָינָא בְּיִצְחָק. ו' בְּיַעֲקֹב. וַהֲוַת י' רֵישָׁא עִלָּיְיהוּ. אִתְּמַר, (איכה ה) נָפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ. וְאַמְתִּילוּ רַבָּנָן מְתָלָא, לְמַלְכָּא דְּהָווֹ לֵיהּ עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ, וְאִילָן יָאֶה קֳדָמֵיהּ, אַתְיָא לֵיהּ שְׁמוּעָה בִּישָׁא, אַרְמֵי עֲטָרָה מֵעַל רֵישֵׁיהּ. וּמַה דַּהֲוַת י' עַל הו"ה. י' לְעֵילָּא, אִתְּהַדָּר הוה"י, י' לְתַתָּא. וּבְגִין דָּא אָמַר דָּוִד, (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה מֵאֵת יְיָ' הָיְתָה זֹאת.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מַה שֶּׁהָיְתָה בַּת הַמֶּלֶךְ, י' עַל הו"ה, שֶׁכְּלוּלִים בָּאָבוֹת - ה' רִאשׁוֹנָה בְּאַבְרָהָם, ה' שְׁנִיָּה בְּיִצְחָק, ו' בְּיַעֲקֹב, וְהָיְתָה י' רֹאשׁ עֲלֵיהֶם. נֶאֱמַר (איכה ה) נָפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ. וְהִמְשִׁילוּ רַבּוֹתֵינוּ מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיְתָה לוֹ עֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ, וְאִילָן יָפֶה לְפָנָיו. בָּאָה לוֹ שְׁמוּעָה רָעָה - הֵרִים הָעֲטָרָה מֵעַל רֹאשׁוֹ, וּמַה שֶּׁהָיָה י' עַל הו"ה, י' לְמַעְלָה, חָזַר הוה"י, י' לְמַטָּה. וְלָכֵן אָמַר דָּוִד, (תהלים קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת.

קוּם רַעְיָא מְהֵימְנָא, טוֹל אַבְנָא דָּא בִּידָךְ, דְּאִתְמַר בָּהּ, (זכריה ג) עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם. לְתַבְרָא קְלִיפִּין דֶּאֱגוֹזָא, דְּהָא כַּמָּה רוֹעִים פָּרְנְסֵי דָּרָא, אִתְכְּנָשׁוּ עַל הַאי אַבְנָא, דְּאִיהִי סָלַע דִּילָךְ, לְאַפָּקָא מַיָּא מִתַּמָּן, דְּכַלָּה דִּילָךְ מַעְיַן הַחָכְמָה. בְּהַאי סָלַע, דִּנְבִיעָא דִּילָהּ בְּאוֹרַיְיתָא, בָּרְזִין סְתִימִין לֵית סוֹף. וְעָלָהּ אִתְּמַר, (איוב כח) וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא.

קוּם רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, קַח אֶבֶן זוֹ בְּיָדְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (זכריה ג) עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם, לִשְׁבֹּר קְלִפַּת הָאֱגוֹז. שֶׁהֲרֵי כַּמָּה רוֹעִים פָּרְנְסֵי הַדּוֹר הִתְכַּנְּסוּ עַל הָאֶבֶן הַזֹּאת, שֶׁהִיא סֶלַע שֶׁלְּךָ לְהוֹצִיא מַיִם מִשָּׁם, שֶׁכָּלָה שֶׁלְּךָ מַעְיַן הַחָכְמָה בַּסֶּלַע הַזֶּה, שֶׁנִּבְיעָתוֹ בַּתּוֹרָה בְּסוֹדוֹת נִסְתָּרִים אֵין סוֹף, וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר (איוב כח) וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא.

וְכָל תּוּקְפָּא דִּלְהוֹן לְאַעְבָּרָא קְלִיפָּה דִּלְעֵילָּא, וְכַד מָטֵן לַקְלִיפָּה תִּנְיָינָא, דְּאִיהִי תַּקִּיפָא, אִיהִי קַשְׁיָא לוֹן, וּמָחָאן בָּהּ כָּל יוֹמֵיהוֹן כֻּלְּהוּ, בְּלִישָׁנֵהוֹן דְּאִינּוּן תַּקִּיפִין כְּפַטִּישִׁין, וְלֵית לוֹן רְשׁוּ לְאַפָּקָא מִינָהּ מַיָּא. אֶלָּא אִלֵּין טִפִּין דְּנָפְקִין עַל יָדָךְ, בְּזִמְנָא דְּאִתְמַר בָּהּ, (במדבר כ) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. וּבְמָחָאָה תִּנְיָינָא נַפְקֵי אִלֵּין טִפִּין. וְאִלֵּין אִינּוּן רְמִיזִין

דְּחָכְמָה, רְמִיזִין דְּקַבָּלָה, דְּאִינּוּן בַּחֲגִיגָה, וּשְׁאַר מַתְנִיתִין. וְהַאי אֶבֶן לֵית מַאן דְּאַפֵּיק מִינָהּ חָכְמָה, דְּאִיהִי מִלְּגָאו, דְּלֵית לָהּ סוֹף, (דאיהו מוחא מלגאו) בַּר אַנְתְּ, דְּאִתְּמַר בָּךְ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

וְכָל תִּקֻּף שֶׁלָּהֶם לְהַעֲבִיר אֶת הַקַּלְפָּה שֶׁלְּמַעְלָה, וּכְשֶׁמַּגִּיעִים לַקַּלְפָּה הַשְּׁנִיָּה, שֶׁהִיא חֲזָקָה, הִיא קָשָׁה לָהֶם, וּמַכִּים בָּהּ כָּל יְמֵיהֶם כֻּלָּם בִּלְשׁוֹנָם, שֶׁהִיא חֲזָקָה כְּמוֹ פַּטִּישִׁים, וְאֵין לָהֶם רְשׁוּת לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה מַיִם, אֶלָּא הַטִּפּוֹת הַלָּלוּ שֶׁיִּצְאוּ עַל יָדָךְ בִּזְמַן שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (במדבר כ) וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם. וּבַמַּכָּה הַשְּׁנִיָּה יָצְאוּ הַטִּפּוֹת הַלָּלוּ, וְאֵלּוּ הֵם רְמָזִים שֶׁל חָכְמָה, רְמָזִים שֶׁל קַבָּלָה, שֶׁהֵם בַּחֲגִיגָה, וּשְׁאָר הַמִּשְׁנָיוֹת. וּמֵהָאֶבֶן הַזֹּאת אֵין מִי שֶׁיּוֹצִיא חָכְמָה, שֶׁהִיא מִבִּפְנִים, שֶׁאֵין לָהּ סוֹף, (שהוא המח מבפנים) חוּץ מִמְּךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּךָ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

פִּתַח רַעְיָא מְהֵימְנָא וְאָמַר, סָבָא סָבָא, אִית סָלַע, וְאִית סֶלַע, אִית אֶבֶן, וְאִית אָבֶן. אִית אֶבֶן דִּשְׁמָא דְיְהוֹ"ה, עָלָהּ אִתְּמַר (דניאל יב) וְאַבְנָא דִּי מְחָת לְצַלְמָא הֲוַת לְטוּר רַב. וְאִית אֶבֶן דְּאִיהִי (ויקרא כו) אֶבֶן מַשְׂכִּית, דְּלֵית תַּמָּן נְבִיעוּ דְּמַיָּא דְּחָכְמְתָא, וְלָא דִּבּוּר.

פִּתַח רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְאָמַר, סָבָא סָבָא, יֵשׁ סָלַע וְיֵשׁ סֶלַע. יֵשׁ אֶבֶן וְיֵשׁ אָבֶן. יֵשׁ אֶבֶן שֶׁל שֵׁם שֶׁל יְהוֹ"ה, וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר (דניאל ב) וְהָאֶבֶן שֶׁהִכְּתָה אֶת הַצֶּלֶם נַעֲשֵׂית לְהַר גָּדוֹל. וְיֵשׁ אֶבֶן שֶׁהִיא (ויקרא כו) אֶבֶן מַשְׂכִּית, שֶׁאֵין שָׁם נְבִיעַת מֵי הַחָכְמָה וְלֹא דִּבּוּר.

אֶלָּא אֶבֶן דְּאִיהִי (חסר) סֶלַע, דְּמֹשֶׁה, עָלָהּ אִתְּמַר (במדבר כ) וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו. דְּאִיהִי בַּת קוֹל וְלָא תַלְיָא בְּהּ אֶלָּא דִּבּוּר וּפִיּוּסָא. אֲבָל שִׁפְחָה, סֶלַע אַחֵרָא, דְּאִתְקְרִיאַת (קליפה) מִשְׁנָה. נוּקְבָא דְּעֶבֶד נַעַר. עָלָהּ אִתְּמַר, (משלי כט) בִּדְבָרִים לֹא יִוָּסֵר עָבֶד, אֶלָּא דְּמָחָאן וּמְתַבְּרִין מִינָהּ כַּמָּה פְּסָקוֹת, וְלַקְטִין לוֹן, וְאִתְקְרוּן לְקוּטוֹת. וְעַל דְּמְלַקְּטֵי לוֹן, אִתְקְרִיאוּ לְקוּטוֹת, בְּלָא נְבִיעוּ דְּחָכְמָה וְקַבָּלָה.

אֶלָּא אֶבֶן שֶׁהִיא סֶלַע שֶׁל מֹשֶׁה, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (במדבר כ) וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו, שֶׁהִיא בַּת קוֹל, וְלֹא תָלוּי בָּהּ אֶלָּא דִּבּוּר וּפִיּוּס. אֲבָל שִׁפְחָה סֶלַע אַחֵר, שֶׁנִּקְרֵאָה (קלפה) מִשְׁנָה נְקֵבָה שֶׁל עֶבֶד נַעַר. עָלֶיהָ נֶאֱמַר, (משלי כט) בִּדְבָרִים לֹא יִוָּסֵר עָבֶד. אֶלָּא שֶׁמַּכִּים וּמְשַׁבְּרִים מִמֶּנָּה כַּמָּה פְּסָקוֹת, וּמְלַקְּטִים אוֹתָם, וְנִקְרְאוּ לְקוּטוֹת. וְעַל שֶׁמְּלַקְּטִים אוֹתָם נִקְרְאוּ לְקוּטוֹת, בְּלִי נְבִיעַת חָכְמָה וְקַבָּלָה.

אֲבָל סֶלַע דִּילִי, אִיהִי בְּרִתָּא דְּמַלְכָּא, בְּגִינֵהּ אִתְּמַר, וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו, בְּדִבּוּר וּפִיּוּס, כִּבְרָתָא דְּמַלְכָּא. וּבְגִין דְּמְחֵינָא בָּהּ, לֶקֱינָא עָלָהּ, וְאִתְגְּזַר עָלָנָא מוֹתָא. דְּמַאן דְּמְסָרֵב לְמַטְרוֹנִיתָא, חַיָּיב מִיתָה. כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּמָחֵא לִבְרָתֵיהּ דְּמַלְכָּא. וּבְגִין דָּא אִתְגְּזַר עָלַי, דְּלָא אִיעוּל לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וַאֲנָא קְבוּר בְּאַרְעָא נוּכְרָאָה, וְאִתְעַבְּרַת מִינִי. וְאִתְּמַר, (שמואל ב כג) וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשָּׁבָט. וְהַאי שֵׁבֶט, אִיהוּ חַד מִשְׁבָּטַיָּא דִּילִי, דַּאֲנָא עָתִיד לְנַחְתָּא תַּמָּן לְמֶהֱוֵי עִם יִשְׂרָאֵל בָּגָלוּתָא. וְכֹלָּא אִתְרְמִיז, וּבַאֲתַר אוֹחָרָא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין. (חסר)

אֲבָל סָלַע שֶׁלִּי הִיא בַּת הַמֶּלֶךְ, בִּשְׁבִילָהּ נֶאֱמַר וְדִבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו, בְּדִבּוּר וּפִיּוּס, כְּמוֹ בַּת הַמֶּלֶךְ. וּמְשׁוּם שֶׁהִכִּיתִי בָהּ, לָקִיתִי עָלֶיהָ, וְנִגְזַר עָלֵינוּ מָוֶת. שֶׁמִּי שֶׁמְּסָרַב לַמַּלְכָּה, חַיָּב מִיתָה. כָּל שֶׁכֵּן לְמִי שֶׁמַּכֶּה אֶת בַּת הַמֶּלֶךְ. וְלָכֵן נִגְזַר עָלַי שֶׁלֹּא אֶכָּנֵס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַאֲנִי קִבּוּר בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה וְנֶעֱבָרָה מִמֶּנִּי. וְנֶאֱמַר (שמואל ב כג) וַיֵּרֶד אֵלָיו בַּשֶּׁבֶט. וְהַשֶּׁבֶט הַזֶּה הוּא אֶחָד מִן הַשְּׁבָטִים שֶׁלִּי, שֶׁאֲנִי עָתִיד לָרֶדֶת לְשָׁם לִהְיוֹת עִם יִשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת. וְהַכֹּל נִרְמָז, וּבְמָקוֹם אַחֵר פֵּרְשׁוּהָ חַכְמֵי הַמִּשְׁנָה.

דְּבֵי מַקְדְּשָׁא, וּשְׁמָא דְּמַשִּׁיחַ, אִתְקְרִיאוּ בְּשֵׁם יְדוּד. וְדָא אַרְבַּע אַנְפֵּי אָדָם, וְאִינּוּן דְּשַׁבְטָא דְּלֵוִי, אִינּוּן נַפְקָן מֵחֵיזוֹן דְּאִינּוּן שְׁאַר שְׁבָטִין, וְעָאלוּ בְּחוּלְקָא דְּאָדָם, דְּאִינּוּן אַרְבַּע אַנְפִּין דִּילֵיהּ. וּמַשָּׁה אִיהוּ אָדָם בְּדִיוּקְנָא דְּהַהוּא אָדָם קַדְמָאָה דְּלְעֵילָּא. (משלי ל) מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ. וּבְגִין דָּא, כַּהֲנַיָּיא וְלֵיוָאֵי, מְזוֹנֵיהוֹן עַל יְדָא דְּמַלְכָּא אָכְיל בְּפָתוֹרֵיהּ, וּשְׁאַר חַיָּילִין דְּמַלְכָּא, כָּל חַד יָהֲבִין לֵיהּ לְמֵיכַל בְּבֵית מוֹשָׁב דִּילֵיהּ. וְרַעְיָא מְהֵימָנָא אִיהוּ כְּבָרָא דְּמַלְכָּא, קָרִיב לְמַלְכָּא יַתִּיר מֵאִלֵּין דְּאַכְלִין לְפָתוֹרֵיהּ, דְּלֵית מַאן דְּקָרִיב לְמַלְכָּא מִכָּל בְּנֵי מַלְכוּתָא, כְּבָרֵיהּ.

שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְשֵׁם הַמְּשִׁיחַ נִקְרְאוּ בְּשֵׁם יֱהוֹ"ה. וְזֶה אַרְבַּע פְּנֵי אָדָם, וְהֵם שֵׁבֶט לֵוִי, הֵם יְצְאוּ מֵחֵיזוֹת שֶׁהֵם שְׁאָר הַשְּׁבָטִים, וְנִכְנְסוּ בְּחֶלְקוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהֵם אַרְבַּע פָּנִים שֶׁלּוֹ. וּמֹשֶׁה הוּא אָדָם בִּדְמוּת שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁלְּמַעְלָה. (משלי ל) מַה שְׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ. וּמְשׁוּם זֶה כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם, מְזוֹנָם עַל יְדֵי שֶׁהַמֶּלֶךְ אוֹכֵל בְּשֻׁלְחָנוֹ, וּשְׁאָר חֵילוֹת הַמֶּלֶךְ, לְכָל אֶחָד נוֹתְנִים לוֹ לֶאֱכֹל בְּבֵית מוֹשָׁבוֹ. וְרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן הוּא כְּמוֹ בֶּן הַמֶּלֶךְ, קָרוֹב לַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מֵאֵלּוּ שֶׁאוֹכְלִים לְשֻׁלְחָנוֹ, שֶׁאֵין מִי שֶׁמִּתְקָרֵב לַמֶּלֶךְ מִכָּל בְּנֵי הַמַּלְכוּת כְּמוֹ בְּנוֹ. קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, סָבָא סָבָא, בְּמִלִּין דִּילָךְ אִשְׁתְּמוֹדַע מַאן אַנְתְּ. אַנְתְּ הוּא אָדָם קַדְמָאָה. מַה שְׁמוֹ, אִתְמַר עָלָךְ. מַה שֵּׁם בְּנוֹ, אִתְמַר עַל רַעְיָא מְהֵימָנָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ חִדֵּשׁ כַּמָּה חִדּוּשִׁין בְּאוֹרַיְיתָא, חֲדָוָה זְמִינָא לְגַבָּךְ, (משלי י) דְּבֵן חָכָם יְשַׂמַּח אָב. (חסר)

קָם הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאָמַר, סָבָא סָבָא, בַּדְּבָרִים שֶׁלְּךָ נוֹדָע מִי אַתָּה. אַתָּה הוּא אָדָם הָרִאשׁוֹן. מַה שְׁמוֹ, נֶאֱמַר עָלֶיךָ. מַה שֵּׁם בְּנוֹ, נֶאֱמַר עַל רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן. וּמְשׁוּם שֶׁהוּא חִדֵּשׁ כַּמָּה חִדּוּשִׁים בַּתּוֹרָה, מְעֻתֶּדֶת לְךָ חֲדָוָה, שֶׁבֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב (משלי י).

דף רפ.

רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּפָרְשְׁתָּא דָּא, הֲוָה אַדְכַּר כְּנִישׁוּ דִּילְךָ לְהַהוּא עָלְמָא, דִּכְתִיב (במדבר כז) (עלה) (דף ר"פ ע"א) אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר נְבוֹ וּגוֹ', וְרָאִיתָ אוֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל עַמֶּךָ וּגוֹ', כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ וּגוֹ'. וּבְהַאי פַּרְשְׁתָּא, אִית לָךְ לְאַהֲדָרָא לְעָלְמָא וּלְהַחֲיוֹת, וּלְאַעֲלָא לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, וּלְאִתְחַבְּרָא בְּפַרְשְׁתָּא דָּא בְּכַלָּה דִּילָךְ, דִּכְתִיב בָּהּ, (במדבר כה) הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. וּבְגִין דָּא לָא אָמַר לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכָא רֵד, אֶלָּא עֲלֵה. דְּמִנַּיהּ, אַנְתְּ תְּהֵא עָאל לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל.

רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, בְּפָרָשָׁה זוֹ נִזְכְּרָה הִתְכַּנְּסוּת שֶׁלְּךָ לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (דברים לב) עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר נְבוֹ וְגוֹ'. וְרָאִיתָ אוֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל עַמֶּךָ וְגוֹ'. כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ וְגוֹ' (שם). וּבְפָרָשָׁה זוֹ יֵשׁ לְךָ לְחַזֵּר לְעוֹלָם, וּלְהַחֲיוֹת, וּלְהַכְנִיס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּלְהִתְחַבֵּר בְּפָרָשָׁה זוֹ בַּבַּלָּה שֶׁלְּךָ, שֶׁכָּתוּב בָּהּ (במדבר כה) הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. וְלָכֵן לֹא אָמַר לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּאן רֵד, אֶלָּא עֲלֵה. שֶׁמִּמֶּנּוּ אַתָּה תִּכָּנֵס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וּמַה דְּאָמַר בָּךְ, (דברים לד) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. יַי לְאִינּוּן אֲטִימִין לִבָּא, סְתִימִין עַיְינִין, דְּלָא יַדְעֵי קְבוּרָה דִּילָךְ, דַּהֲוַית אַנְתְּ בָּעֵי רַחֲמֵי מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא יֵיעוּל לָךְ בְּהַהוּא קְבוּרָה, דְּבָהּ אַנְתְּ מִתְקְרֵי מֵת. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (יהושע א) מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת. וְאִינּוּן טִפְּשָׁאֵי אַמְרִין, וְכִי מֹשֶׁה הֲוָה מְפָחֵד מִמִּיתָה, לְנָפְקָא מֵהַאי עָלְמָא, לְעָלְמָא דְּאָתֵי, כִּשְׁאַר בְּרָיָין. וְאִינּוּן לָא יַדְעִין דִּקְבוּרָה דִּילָךְ, וּמוֹתָא דִּילָךְ אֵיךְ הִיא.

וּמַה שֶּׁאָמַר בָּךְ, (דברים לד) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, אוֹי לְאוֹתָם אֲטוּמֵי לֵב, סְתוּמֵי עֵינַיִם, שֶׁלֹּא יוֹדְעִים קְבוּרָתְךָ, שֶׁהָיִיתָ אַתָּה מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יַכְנִיס אוֹתְךָ לְאוֹתָהּ קְבוּרָה שֶׁבָּהּ אַתָּה נִקְרָא מֵת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יהושע א) מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת. וְאוֹתָם טִפְּשִׁים אוֹמְרִים, וְכִי מֹשֶׁה הָיָה מְפֻחָד מִמִּיתָה, לְצֵאת מֵהָעוֹלָם הַזֶּה לָעוֹלָם הַבָּא, כִּשְׁאָר הַבְּרִיוֹת?! וְהֵם לֹא יוֹדְעִים שֶׁקְּבוּרָתְךָ וּמִיתָתְךָ אֵיךְ הִיא.

דְּהָכִי אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּמֵתֵי חוּצָה לָאָרֶץ אֵינָם חַיִּים. לָא אַמְרֵי דְּאֵינָם עֲתִידִים לְהַחֲיוֹת, דְּאִלְמָלֵי כַּךְ הֲווֹ כַּפְרִין בִּתְחִיַּית הַמֵּתִים. אֶלָּא הָכָא רָזָא רַבְרְבָא, קְבוּרָה דִּילֵיהּ בְּצוּלְמָא דְּלָאו הָגוּנָה לֵיהּ, דְּאִיהִי (תהלים מב) אֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם, וְלֵית מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, וּבָהּ (ישעיה נג) לֹא תֹאַר לוֹ וְלֹא הָדָר. וּמַאן דְּחָזֵי לֵיהּ בְּהַהוּא צוּלְמָא, וְנָרְאֲהוּ וְלֹא מַרְאֶה וְנֶחְמְדֵהוּ. וּבְגִין דָּא, נְבוּאַת יְשַׁעְיָה (ישעיה נב) הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי, קָא רָמִיז עֲלֵיהּ.

שֶׁכְּךָ פֵּרְשׁוּהָ חֲכְמֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁמֵּתֵי חוּץ לָאָרֶץ אֵינָם חַיִּים. לֹא אָמְרוּ שֶׁאֵינָם עֲתִידִים לְהֶחָיוֹת, שֶׁאִלְמָלֵא כְּךָ הָיוּ כּוֹפְרִים בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים. אֶלָּא כָּאן סוֹד גָּדוֹל. קְבוּרָתוֹ בְּצֶלֶם שֶׁאֵינוֹ הָגוּן לוֹ, שֶׁהִיא (תהלים סג) אֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מַיִם, וְאֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה, וּבָהּ (ישעיה נג) לֹא תֹאַר לוֹ וְלֹא הָדָר. וּמִי שֶׁרוֹאֶה אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ צֶלֶם - וְנִרְאֲהוּ וְלֹא מַרְאֶה וְנֶחְמְדֵהוּ. וְלָכֵן נְבוּאַת יְשַׁעְיָה (שם נב) הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי, רוֹמֵז עָלָיו.

וּבְגִין הַהוּא קְבוּרָה, הֲוָה בָּעֵי רַחֲמֵי דְּלָא יְמוּת תַּמָּן בְּחוּצָה לָאָרֶץ, לְפוּם דְּהֲוָה בְּאֶרֶץ צִיָּה רָעֵב וְעָיֵף וְצָמֵא בְּלִי מַיִם, דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא. וּבְגִין דָּא אִתְמַר עָלֵיהּ, עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה. מִשְׁפְּלוּתָא דִּילֵיהּ, אַחְזֵי לֵיהּ מַעֲלָתֵיהּ, אַף עַל גַּב דְּאַנְתְּ קָבוּר בַּאֲתַר דְּלָאו הָגוּן לָךְ, עָרוּם בְּלָא לְבוּשִׁין דִּילָךְ, דְּאִינּוּן עוֹר וּבָשָׂר (תלבישני), נָע וָנָד מֵאֲתַר דִּילָךְ, וּמְטַלְטֵל וְגָלֵי. הָא פְּנָחָס דְּעַבְדַת טִיבוּ עִמֵּיהּ, דְּאִתְמַר עָלָךְ, הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם, הָא אִיהוּ יַעְבִּיד טִיבוּ עִמָּךְ, וּבֵיהּ תִּסְתַּלַּק בְּפָרְשָׁתָא דִּילֵיהּ. דְּבָהּ כַּלָּה דִּילָךְ, תַּמָּן תִּתְיַיחֵד עִמָּהּ, כֶּחָתָן עִם כַּלָּתֵיהּ.

וּמְשׁוּם אוֹתָהּ קְבוּרָה הָיָה מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים שֶׁלֹּא יָמוּת שָׁם בְּחוּץ לָאָרֶץ, לְפִי שֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ צִיָּה רָעָב וְעֵירָיו וְצַמָּא בְּלִי מַיִם, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה. וְלָכֵן נֶאֱמַר עָלָיו, עֲלֵה אֶל הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה. מִשְׁפְּלוּתוֹ הֶרְאָה לוֹ אֶת מַעֲלָתוֹ. אַף עַל גַּב שֶׁאַתָּה קָבוּר בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הָגוּן לְךָ, עֹרֶם בְּלִי לְבוּשִׁים שֶׁלְּךָ, שֶׁהֵם עוֹר וּבָשָׂר (תלבישני), נָע וָנָד מִמְּקוֹמְךָ וּמִטַּלְטֵל וְגוֹלֶה, הֲרֵי פִּנְחָס שֶׁעָשִׂיתָ עִמּוֹ טוֹב, שֶׁעָלֶיךָ נֶאֱמַר (במדבר כה) הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם, הֲרֵי הוּא יַעֲשֶׂה עִמְּךָ טוֹבָה, וּבוֹ תִסְתַּלֵּק, בַּפָּרְשָׁה שֶׁלּוֹ. שֶׁבְּהּ הַכְלָה שֶׁלְּךָ, שָׁם תִּתְיַחֵד עִמְּהּ כְּחָתָן עִם כַּלָּתוֹ.

דְּהָא אַנְתְּ (תועלת גדול לישראל בקבורתך), אִי לָא הֲוֵית קָבוּר לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא, לְבַר מִכַּלָּה דִּילָךְ, לָא הֲוֹוֹ יִשְׂרָאֵל נָפְקִין מִגָּלוּתָא. וּבְגִינָךְ אִתְּמַר, (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ. אִתְעָבִידַת חוֹל בְּגִין חוֹבָה וְפֶשַׁע דְּיִשְׂרָאֵל בְּקְבוּרָה דִּילָךְ, דְּאִתְּמַר בָּךְ (דברים לד) וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ בַּגַּיְא. וּמַה כְּתִיב בְּקְבוּרָה דִּילָךְ. (ישעיה מ) כָּל גֵּיא יִנָּשֵׂא, כָּל שֹׁפֶל וְנָמוּךְ יִנָּשֵׂא בְּגִינָךְ, דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן שְׁפָלִים מִכָּל אוּמָה וְלִישָׁן. וְכָל הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ, דְּאִינּוּן רַשִׁיעָיֵא, וְגַסֵּי הָרוּחַ.

שֶׁהֲרֵי אַתָּה (תועלת גדולה לישראל בקבורתך), אִם לֹא הָיִיתָ קָבוּר מִחוּץ לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, מִחוּץ לְכַלָּה שֶׁלְּךָ, לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים מֵהַגָּלוּת, וּבִגְלָלְךָ נֶאֱמַר (ישעיה נג) וְהוּא מְחֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ. נַעֲשֵׂיתָ חֹל מִשּׁוּם חֶטְא וְפֶשַׁע שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּקְּבוּרָה שֶׁלְּךָ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּךָ (דברים לד) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי. וּמַה כְּתוּב בִּקְבוּרָתְךָ? (ישעיה מ) וְכָל גֵּיא יִנָּשֵׂא. כָּל שֹׁפֶל וְנָמוּךְ יִנָּשֵׂא בִּגְלָלְךָ, שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שְׁפָלִים מִכָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן. וְכָל הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ, שֶׁהֵם הָרְשָׁעִים וְגַסֵּי הָרוּחַ.

וְהַאי אִיהוּ, (ישעיה נג) וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ, (בחבורא) בְּחִבּוּרָה דְּאִתְחַבַּר עִמָּנָא בְּגָלוּתָא, נִרְפָּא לָנוּ. דְּאַנְתְּ הוּא כְּשִׁמְשָׁא דְּנָהִיר, דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְכְּנַשׁ בְּלֵילְיָא, נָהִיר הוּא בְּסִיהֲרָא, וּבְכָל כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי. הָכִי אַנְתְּ נָהִיר, בְּכָל מָארֵי הֲלָכוֹת וְקַבָּלוֹת. וְלָךְ אִשְׁתַּקְיָין בִּגְנִיזוּ, כְּמַבּוּעָא דְּאַשְׁקֵי לְאִילָנִין תְּחוֹת שָׁרְשֵׁיהוֹן בִּגְנִיזוּ, עַד דְּאִתְבְּקַע מֵימוֹי בְּאִתְגַּלְיָיא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ה) יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה.

וְזֶהוּ וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ. בַּחִבּוּר שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּנוּ בַּגָּלוּת, נִרְפָּא לָנוּ. שֶׁאַתָּה הוּא כְּשֶׁמֶשׁ שֶׁמַּאִיר, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁמִּתְכַּנֵּס בַּלַּיְלָה, מֵאִיר הוּא לַלְּבָנָה וּלְכָל הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת. כָּךְ אַתָּה מֵאִיר בְּכָל בַּעֲלֵי הֲלָכוֹת וְקַבָּלוֹת. וּלְךָ נִשְׁקִים בְּנִסָּתֵר, כְּמוֹ מַבּוּעַ שֶׁמַּשְׁקֶה אֶת הָאִילָנוֹת תַּחַת שָׁרְשֵׁיהֶם בְּנִסָּתֵר עַד שֶׁהִתְבַּקְּעוּ מֵימָיו בְּגָלוּי. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי ה) יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה.

דְּאַנְתְּ הוּא אוּף הָכִי, כְּשִׁמְשָׁא דְּאָזִיל בֵּימֵי הַחוֹרֶף תְּחוֹת מַבּוּעִין, וְכַד מָטֵי פּוּרְקָנָא, תֵּהֵא כְּשִׁמְשָׁא דְּאָזִיל בַּקֵּיץ לְעֵילָּא מִמַּבּוּעִין, וְיֵהוֹן צוֹנְנִין בְּרַחֲמֵי. דְּכַד אַנְתְּ תְּחוֹתַיְיהוּ, אִינּוּן חַמִּין בְּדִינָא. אָתָא רַעְיָא מְהֵימָנָא, וּבָרִיךְ לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא, וְאָמַר וַדַּאי אַנְתְּ הוּא דְּנָהִיר לִי, בְּזִמְנָא דְּאִתְּמַר עָלַי, (בראשית כח) כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, כָּבָה הַשֶּׁמֶשׁ, דְּאַחֲשִׁיךְ נְהוֹרֵיהּ. יְהֵא רַעֲוָא, דידו"ד יַנְהִיר שְׁמֵיהּ עָלָךְ.

שֶׁאַתָּה הוּא גַּם כָּךְ, כְּמוֹ שֶׁמֶשׁ שֶׁהוֹלֵךְ בִּימֵי הַחֹרֶף תַּחַת הַמַּבּוּעִים, וּכְשֶׁמַּגִּיעָה הַגְּאֻלָּה, תִּהְיֶה כְּמוֹ שֶׁמֶשׁ שֶׁהוֹלֵךְ בְּקַיִץ לְמַעְלָה מֵהַמַּבּוּעִים, וְיִהְיוּ צוֹנְנִים בְּרַחֲמִים. שֶׁכְּשֶׁאַתָּה תַחְתֵּיהֶם, הֵם חַמִּים בְּדִין. בָּא רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וּבָרֵךְ אֶת הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאָמַר, וַדַּאי אַתָּה הוּא שֶׁמֵּאִיר לִי בִּזְמַן שֶׁנֶּאֱמַר עָלַי (בראשית כח) כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. כְּבָה הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהֶחְשִׁיךְ אֶת אוֹרוֹ. יְהִי רָצוֹן שֶׁה' יָאִיר שְׁמוֹ עָלֶיךָ.

וְעוֹד אָמַר בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא, וַדַּאי אַנְתְּ הוּא כֻּלָּא, (ס"א ויאמר וגו') דְּאָמַר, (במדבר יב) אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם וְגוֹ'. וּבְגִין דָּא, כַּד אִתְגַּלְיָיא אִימָא עִלָּאָה לָךְ, אֲמָרַתְ (שמות ג) אֶסּוּרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה. בְּגִין דְּאִיהִי רַחֲמֵי, אִתְמַר בָּהּ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה.

וְעוֹד אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וַדַּאי אַתָּה הוּא הַכֹּל, שֶׁאָמַר (במדבר יב) אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם וְגוֹ'. וְלָכֵן כְּשֶׁהִתְגַּלְּתָה הָאֵם הָעֶלְיוֹנָה לְךָ, אָמַרְתָּ (שמות ג) אָסֻרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה. מִשּׁוּם שֶׁהִיא רַחֲמִים, נֶאֱמַר בָּהּ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה.

וְחָמֵשׁ נְהוֹרִין אִית לָהּ, דְּאִתְקְרִיאוּ קַרְנֵי הַחַמָּה, עַד הוֹד, וּמִתַּמָּן עַד הוֹד, הֲווֹ נְהִרִין בָּךְ רַעְיָא מְהֵימְנָא, וְהַאי אִיהוּ וְנָתַן הוֹד לְמֹשֶׁה, לְאִשְׁתְּמוֹדְעָא דְּכֻלְּהוּ לָךְ אִתְיְיהִיבוּ, אֲפִילּוּ עַד הוֹד. וּבְגִין דָּא, פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. וְאִלֵּין חֲמֵשׁ, סַלְקִין לְחַמְשִׁין תַּרְעִין דְּבִינָה.

וַחֲמֵשָׁה אוֹרוֹת יֵשׁ לָהּ, שֶׁנִּקְרְאוּ קַרְנֵי הַחַמָּה, עַד הוֹד. וּמִשָּׁם וְעַד הוֹד הָיוּ מְאִירִים בְּךָ, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן. וְזֶהוּ וְנָתַן הוֹד לְמֹשֶׁה, לְהוֹדִיעַ שֶׁכֻּלָּם נִתְּנוּ לְךָ, אֲפִלּוּ עַד הוֹד. וְלָכֵן פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. וַחֲמִשָּׁה אֵלֶּה עוֹלִים לַחֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי בִינָה.

דף רפ:

וּבְאִלֵּין חֲמֵשׁ דְּאִתְמַר, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ אוֹר דְּיוֹמָא קַדְמָאָה, דְּאִינּוּן לְקֶבֶל חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן דִּימִינָא אִתְחֲזְיָא לָךְ בַּסְּנֶה. בְּגִין דְּעָתִיד אַנְתְּ לְאַפָּקָא זַרְעָא דְּאַבְרָהָם מִן גָּלוּתָא, דְּאִיהוּ דַּרְגָּא (דאברהם) יְמִינָא. וּמִתַּמָּן בִּינָה אִיהוּ רַחֲמִים גְּמוּרִים, יַד הַגְּדוֹלָה. (אבל) מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה, יַד הַחֲזָקָה, חֲמֵשׁ רָקִיעַ, בְּיוֹם שֵׁנִי, לְקֶבֶל חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן דִּשְׂמָאלָא. אֲבָל מִסְטָרָא דְּדַרְגָּא דִּילָךְ, (שמות יד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה. דְּגוּף וּתְרֵין דְּרוֹעִין וּתְרֵין שׁוֹקִין, לְקֶבֶל חֲמֵשׁ אֶצְבְּעָן, ה' ה' ה'. ה' אֶצְבְּעָן דְּיָד יָמִין, וה' דְּיַד שְׂמֹאל, וּתְרֵין דְּרוֹעִין וּתְרֵין (דף ר"פ ע"ב) שׁוֹקִין וְגוּף, דְּאִינּוּן חֲמֵשׁ דְּסַלְקִין י"ה.

וּבַחֲמִשָּׁה אֵלֶּה נֶאֱמַר שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה אוֹר שֶׁל יוֹם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אֶצְבְּעוֹת שֶׁל הַיָּמִין נִרְאוּ לְךָ בַּסְּנֶה. מִשּׁוּם שֶׁאַתָּה עָתִיד לְהוֹצִיא אֶת זֶרַע אַבְרָהָם מֵהַגָּלוּת, שֶׁהוּא דַּרְגַּת (אברהם) יָמִין. וּמִשָּׁם בִּינָה, הִיא רַחֲמִים גְּמוּרִים, הַיָּד הַגְּדוֹלָה. (אבל) מִצַּד הַגְּבוּרָה, הַיָּד הַחֲזָקָה, חֲמִשָּׁה רָקִיעַ בְּיוֹם שֵׁנִי, כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אֶצְבְּעוֹת הַשְּׂמֹאל. אֲבָל מִצַּד דַּרְגָּתְךָ - (שמות יד) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יְצֹאִים בְּיָד רָמָה. שֶׁגּוּף וּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹת וּשְׁתֵּי שׁוֹקַיִם כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ אֶצְבְּעוֹת, ה' ה' ה'. חֲמֵשׁ אֶצְבְּעוֹת שֶׁל יַד יָמִין, וְחֲמֵשׁ שֶׁל יַד שְׂמֹאל, וּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹת וּשְׁתֵּי שׁוֹקַיִם וְגוּף, שֶׁהֵם חֲמֵשׁ שֶׁעוֹלִים י"ה.

אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּרִיךְ אַנְתְּ לְאִמָּא עִלָּאָה. אֲבָל הַאי י"ה שַׁוְיָא לִי (נ"א לי"ה) ה', בְּגִין מַטֵּה הָאֱלֹהִים, דְּאִיהוּ ו'. וְאָמַר וַדַּאי הָכִי הוּא. אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, לְאִתַּתְקָפָא מִלִּין דִּילָךְ, דְּמַרְאֶה אִיהִי לִימִינָא, חָשׁוּב בַּמַּרְאָה דְּאִתְּמַר בֵּיהּ (במדבר יב) בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע, וַתִּשְׁכַּח רמ"ח, דְּסָלִיק בְּחֶשְׁבַּן אַבְרָהָם. אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בְּקַדְמֵיתָא אִתְחֲזֵי לָךְ הַאי חֵיזוּ, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וּלְבָתַר דְּאֲמַרַת, (שמות ג) אָסוּרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה. דְּאַדְכִּיר בֵּיהּ ה' זִמְנִין הַסְּנֶה. כְּעַן אִתְגַּלְיָיא לָךְ חֵיזוּ דָּא, ברמ"ח פִּקּוּדִין אִלֵּין, דְּאִינּוּן בַּחֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. קָם רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְנָשִׁיק לֵיהּ, וּבָרִיךְ לֵיהּ.

אָמַר לוֹ רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, בָּרוּךְ אַתָּה לְאֵם הָעֶלְיוֹנָה, אֲבָל הַי"ה הַזֶּה שֵׁם לִי"ה ה', מִשּׁוּם מַטֵּה הָאֱלֹהִים, שֶׁהוּא ו'. וְאָמַר, וַדַּאי כָּךְ הוּא. אָמַר לוֹ רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, לְחַזֵּק אֶת דְּבָרֶיךָ, שֶׁמַּרְאֶה הוּא לְיָמִין, חָשׁוּב בַּמַּרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (במדבר יב) בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וְתִמְצָא מֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, שֶׁעוֹלֶה בְּחֶשְׁבּוֹן אַבְרָהָם. אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, בַּהַתְחָלָה נִרְאֶה לְךָ מַרְאֶה זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע, וּלְאַחַר שֶׁאֲמַרְתָּ (שמות ג) אָסֻרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה, שֶׁהִזְכִּיר בּוֹ חֲמֵשׁ פְּעָמִים הַסְּנֶה - כְּעֵת הִתְגַּלֶּה לְךָ הַמַּרְאֶה הַזֶּה בְּמֵאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה מִצְוֹתָיו, שֶׁהֵם בַּחֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה. קָם רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וּנְשָׁקוֹ וּבֵרְכוֹ.

אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, הַאי מַרְאֶה, לְזִמְנִין אִיהוּ בְּאוֹת ה' הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל. וּלְזִמְנִין אִיהוּ בְּאוֹת ב', בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. וּלְזִמְנִין במ"ם, (יחזקאל א) מִמַּרְאֶה מָתְנָיו וּלְמַטָּה. וּלְזִמְנִין בכ' (שם) כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו. וּלְזִמְנִין בו', (שמות כד) וּמַרְאֵה כְּבוֹד יְיָ'. וּלְזִמְנִין לְמַרְאֶה. לָא הֲוָה לֵיהּ לְמֶהֱוֵי תּוֹסֶפֶת אֶת כְּלָל, בַּר ב' מִן בַּמַּרְאָה. אֶלָּא וַדַּאי, הַאי מַרְאָה כְּלִילָא אִיהִי מֵעֶשֶׂר סְפִירָן, וְכָל אָת אַחְזֵי סְפִירָה דִּילֵהּ, כְּגוֹן כְּמַרְאֵה בְּאֵת כ', אַחְזֵי עַל כֶּתֶר, וְהָכִי שְׁאַר אַתְוָון, כָּל חַד אַחְזֵי עַל סְפִירָה דִּילֵהּ. וְלָא צָרִיךְ לְאַרְכָא הָכָא, וּלְחַכִּימָא בְּרָמִיזָא.

אָמַר לוֹ הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הַמַּרְאָה הַזֶּה לִפְעָמִים הוּא בְּאוֹת ה' - הַמַּרְאֶה הַגָּדל, וְלִפְעָמִים הוּא בְּאוֹת ב' - בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע, וְלִפְעָמִים בְּמֵ"ם - (יחזקאל א) מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה, וְלִפְעָמִים בְּכ' - כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו, וְלִפְעָמִים בְּו' - (שמות כד) וּמַרְאֵה כְּבוֹד ה', וְלִפְעָמִים לְמַרְאֶה. לֹא הָיָה לוֹ לִהְיוֹת תּוֹסֶפֶת אוֹת כְּלָל חוּץ מִב', מִבַּמַּרְאָה. אֶלָּא וַדַּאי הַמַּרְאֶה הַזֶּה כְּלוּל הוּא מֵעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְכָל אוֹת מַרְאָה סְפִירָה שֶׁלָּהּ, כְּמוֹ כְּמַרְאֵה בְּאוֹת כ' מַרְאֶה עַל כֶּתֶר, וְכָךְ שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת, כָּל אַחַת מַרְאָה עַל סְפִירָה שֶׁלָּהּ. וְלֹא צָרִיךְ כָּאן לְהַאֲרִיךְ, וּלְחָכָם בְּרָמִיזָה.

וְכַמָּה חֶזְיוֹנוֹת אִית לָהּ, וְדִמְיוֹנוֹת וּמַרְאוֹת אִית לָהּ, וְכוּלָּא אִשְׁתְּמוֹדַע בְּעֵין הַשֵּׂכֶל דִּלְבָּא, דְּאִתְּמַר בָּהּ הַלֵּב יוֹדֵעַ הַלֵּב מֵבִין. וּמַה דְּאָמַר, (הושע יב) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה. דְּמְיוֹן לָאו אִיהוּ, אֶלָּא בְּשֵׂכֶל דִּלְבָּא, וְלָאו כְּדִמְיוֹן דְּעֵינָא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מ) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי

וְאָשְׁוָה. (ישעיה מ) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּן אֵל. וְאִית חֶזְיוֹנוֹת כְּגוֹן הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים, אֲבָל חֶזְיוֹן דִּנְבוּאָה אִיהוּ כְּחֶזְיוֹן לֵילָה.

וְכַמָּה חֶזְיוֹנוֹת יֵשׁ לָהּ, וְדִמְיוֹנוֹת וּמַרְאוֹת יֵשׁ לָהּ. וְהַכֹּל נוֹדָע בְּעֵין הַשֵּׂכֶל שֶׁל הַלֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ, הַלֵּב יוֹדֵעַ הַלֵּב מֵבִין. וּמַה שֶּׁאָמַר (הושע יב) וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה, הַדִּמְיוֹן אֵינוֹ אֶלָּא בְּשֵׂכֶל הַלֵּב, וְלֹא בְּדִמְיוֹן הָעַיִן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאָשְׁוֶה. וְאֶל מִי תְּדַמְּיוּן אֵל. וְיֵשׁ חֶזְיוֹנוֹת כְּמוֹ הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים, אֲבָל חֶזְיוֹן הַנְּבוּאָה הוּא כְּחֶזְיוֹן לַיְלָה.

דִּמְיוֹנוֹת וְחֶזְיוֹנוֹת, כְּגוֹן הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְהַמְדַמֶּה דָּבָר לְדַבֵּר. אֲבָל מַרְאֶה דְּאִיהִי בְּעֵין הַשֵּׂכֶל, אִיהִי כְּאוֹר דְּנָהִיר בְּבֵת עֵינָא. דְּבַת עֵינָא אִיהִי אוּכְמָא. שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, אוֹר דְּנָהִיר בָּהּ הַהוּא חִוָּורוּ דִּלְגוֹ. וְהַאי בַּת עֵינָא, אִיהִי (משלי ו) נֵר מִצְוָה. נְהוֹרָא דְּנָהִיר בָּהּ מִלְּגוֹ, וְתוֹרָה אוֹר.

דִּמְיוֹנוֹת וְחֶזְיוֹנוֹת, כְּמוֹ הַמֵּבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר, וְהַמְדַמֶּה דָּבָר לְדַבֵּר. אֲבָל מַרְאֶה, שֶׁהוּא בְּעֵין הַשֵּׂכֶל, הוּא כְּאוֹר שֶׁמְּאִיר בְּבֵת עַיִן. שֶׁבַּת הִיא עַיִן שְׁחוֹרָה. (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה, אוֹר שֶׁמְּאִיר בָּהּ אוֹתוֹ לֵבָן שֶׁלְּפָנִים. וּבַת עַיִן זוֹ הִיא נֵר מִצְוָה, אוֹר שֶׁמְּאִיר לָהּ מִבִּפְנִים, וְתוֹרָה אוֹר.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא הַיְינוּ מַאי דַּאֲמַרְנָא דִּכְעָן בְּאוֹרַיְיתָא אִתְגַּלְיָא לְךָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, וְהַאי אִיהוּ יְהוָ"ה, בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. בַּמַּרְאָה, אִימָא עִלָּאָה. אִתְיְדַע, לְךָ בְּדַעַת. בֵּן יְ"ה. בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ, ה"א בַּתְרָאָה.

אָמַר הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, הַיְינוּ מַה שֶּׁאָמַרְתִּי, שֶׁכְּעֵת בַּתּוֹרָה הִתְגַּלָּה לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, וְזֶהוּ יְהוָ"ה. בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. בַּמַּרְאָה - אִמָּא הָעֶלְיוֹנָה. נוֹדָע לְךָ בְּדַעַת. בֵּן יְ"ה. בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ, אוֹת הֵ"א אֲחֵ"ר רוֹנָה.

חֶלְמָא, בְּסִתְימוּ דְּעַיְינִין. וּבְגִין דְּא אִתְקְרִיאַת אַסְפַּקְלַרְיָאה שְׁאֵינָה מְאִירָה. נְבוּאָה אִיהִי מַרְאֶה בְּפִתְיחוּ דְּעַיְינִין. וּשְׁלִשָּׁה גְּוונִין בְּעֵינָא, לְקֶבֶל תְּלַת אֲבָהָן. דִּבְהוֹן נְהִירָא בַּת יְחִידָאָה, תְּרֵין כַּנְפֵי עֵינָא, נָצַח וְהוֹד. מַרְאֶה לָא אִתְחֲזְיָא אֶלָּא בְּהוֹן, כַּד אִינּוּן פְּתִחִין, אִיהִי מַרְאֶה בְּהַקִּיץ. וְכַד אִינּוּן סְגִירִין, אִיהוּ מַרְאֶה בַּחֲלוֹם.

חֲלוֹם - בְּסִתּוּם עֵינַיִם, וּמְשׁוּם זֶה נִקְרֵאת אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה. נְבוּאָה הִיא מַרְאֶה בִּפְתִיחַת עֵינַיִם. וּשְׁלִשָּׁה גְוונִים בָּעַיִן כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת, שֶׁבָּהֶם מְאִירָה בַּת יְחִידָה, שְׁתֵּי כַנְפֵי הָעַיִן, נֵצַח וְהוֹד. הַמַּרְאֶה לֹא נִרְאֶה אֶלָּא בָּהֶם, כְּשֶׁהֵם פְּתוּחִים, הוּא מַרְאֶה בְּהַקִּיץ. וּכְשֶׁהֵם סְגוּרִים, הוּא מַרְאֶה בַּחֲלוֹם.

אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימָנָא, בְּרִיךְ אַנְתְּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּם אַשְׁלִים פִּקּוּדִין, לְאַנְהָרָא מַרְאֶה עִלָּאָה בְּהוֹן, לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אָמַר לֵיהּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, י', אִיהִי בַּת עֵינָא, כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר ה"ו מַנְהִיר בָּהּ ה', ג' גְּוונִין דְּעֵינָא, וּתְרֵין כַּנְפֵי עֵינָא. חֲמֵשׁ אוֹר נְהִרִין בָּהּ מִלְּגָאו, ה' עִלָּאָה דְּאִיהִי אוֹר הַמַּרְאֶה. (אורה מראה) ע"כ (פרשת צו, כ"ז ע"א פקודא לעשות העולה)

אָמַר לוֹ רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, בָּרוּךְ אַתָּה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, קוּם הַשָּׁלֵם מִצְוֹות לְהָאִיר בָּהֶן מַרְאֶה איה"ו עֶלְיוֹן בָּהֶם לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר לוֹ הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, י' הִיא בֵּת עַיִן, (משלי י) כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר. ה"ו שָׁמְאִיר בָּהּ ה', שְׁלֹשֶׁת גּוֹנֵי הָעַיִן וּשְׁתֵּי כַנְפֵי הָעַיִן. חֲמִשָּׁה אוֹר מְאִירִים בָּהּ מִבַּחוּץ, ה' עֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא אוֹר הַמַּרְאֶה.

השלמה מההשמטות (סימן ט"ז)

פְּקוּדָא לְיַבֶּם אֵשֶׁת הָאָח. וְרָזָא דָא הָא אוּקִימְנָא, דְּאִיהוּ עָבִיד טִיבוּ וּקְשׁוֹט עִם אֲחוּהִי מֵיתָא, דְּלָא לִישְׁתְּצֵי מֵהָהוּא עַלְמָא. בְּגִין דְּהָהוּא בַּר נָשׁ דְּמִית בְּלָא בְּנִין לָא אַעְבַּר כּוֹתַלָא דְּפַרְזְלָא לְמֵיעַל גּוֹ פַּלְטֵרִין דְּמַלְכָּא. בְּגִין דְּכֹתָלָא דְּפַרְזְלָא קַיְימָא בֵּין הָאי עַלְמָא לְעַלְמָא אָחֳרָא, וְבַתַר הָהוּא כּוֹתָלָא קַיְימָן אֶלֶף וְשִׁיתִּין רִיבּוֹא מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וְכֻלְּהוּ אִקְרוּן מָארֵי תְּרֵיסִין, מָארֵי דְּבָבוּ. סַיְיפֵי שְׁנַנָן דְּנוּרָא מֵלַהֲטָן בִּידֵיהוּ.

מִצְוָה לְיַבֵּם אֵשֶׁת הָאָח. וְסוֹד זֶה הֲרֵי בֵּאַרְנוּ, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה טוֹב וֶאֱמֶת עִם אָחִיו הַמֵּת שֶׁלֹּא יִכָּרֵת מֵהָעוֹלָם הַהוּא. מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ אָדָם שֶׁמֵּת בְּלֹא בָנִים, לֹא עָבַר כֹּתֶל שֶׁל בַּרְזֶל לְהִכָּנֵס תּוֹךְ הֵיכַל הַמֶּלֶךְ. מִשּׁוּם שֶׁכֹּתֶל שֶׁל בַּרְזֶל קַיָּם בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלָם הָאַחֵר, וְאַחַר אוֹתוֹ הַכֹּתֶל עוֹמְדִים אֶלֶף וְשִׁשִּׁים רִבּוֹא מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וְכֻלָּם נִקְרָאִים בַּעֲלֵי מָגנִים, בַּעֲלֵי אֵיבָה. חֲרָבוֹת מְשֻׁנָּנוֹת שֶׁל אֵשׁ לוֹהֲטוֹת בִּידֵיהֶם.

וְגוֹ הַהוּא כּוֹתַלָא אִית גַּבֵּיהּ] שִׁיתִּין אַלְפֵי הֵיכָלִין דְּחַשׁוֹכָא. וְכָל הֵיכָלָא וְהֵיכָלָא אִית בֵּיהּ כַּוִּין פִּתְיָחִן לְגֵיהִנֹּם. וְכָל אִינּוּן דְּלָא זָכוּ בְּבָנִין בְּהַאי עַלְמָא, כַּד נַפְקִין מִנֵּיהּ וְאָזְלִין לְאַעְלָא לְהַהוּא עַלְמָא אָחֳרָא וּפָגְעוּ גּוֹ הַהוּא כּוֹתַלָא. וְנָפְקִין כָּל אִינּוּן מָארֵי תְּרֵיסִין וְטַרְדִין לוֹן, וְעָאלִין לוֹן גּוֹ אִינּוּן הֵיכָלִין וַיַתְבִין תַּמָּן עַד דְּיִתְפָּרְקוּן.

וְתוֹךְ אוֹתוֹ כֹּתֶל יֵשׁ (בו) שִׁשִּׁים אֶלֶף הֵיכָלוֹת שֶׁל חֹשֶׁךְ. וְכָל הֵיכָל וְהֵיכָל יֵשׁ בּוֹ חַלּוֹנוֹת פְּתוּחִים לְגֵיהִנֹּם. וְכָל אֵלּוּ שֶׁלֹּא זָכוּ בְּבָנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, כַּאֲשֶׁר יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ וְהוֹלְכִים לְהִכָּנֵס לְאוֹתוֹ עוֹלָם אַחֵר וּפָגְעוּ תּוֹךְ אוֹתוֹ כֹּתֶל, וְיוֹצְאִים כָּל אֵלּוּ בַּעֲלֵי מָגנִים וְטוֹרְדִים אוֹתָם, וּמַכְנִיסִים אוֹתָם תּוֹךְ אֵלּוּ הַהֵיכָלוֹת וְיוֹשְׁבִים שָׁם עַד שֶׁיִּגָּאֲלוּ.

וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּגֵיהִנֹּם, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ זַכָּאָה. בָּר אִי זְכוּתֵיהּ סַגֵּי וְזָכוּתָא דְּאַבָהָן. וְהָנֵי אִינּוּן דְּאִשְׁתְּדָלוּ בֵּהּ וְלָא יָכְלוּ. בְּגִין דְּכָל אִינּוּן דְּלָא אִתְפְּשָׁט מִנְּהוֹן דִּיוּקְנָא דִּלְעֵילָּא בְּהַאי עַלְמָא לָא עָאלִין גּוֹ הַהוּא עַלְמָא. וְכָל אִינּוּן דְּלָא אִשְׁתְּדָלוּ בְּהַאי עַלְמָא בְּבָנִין כַּד נַפְקֵי מֵהַאי עַלְמָא קְרִיבוּ גּוֹ הַאי כּוֹתַלָא וְנָפְקִין הַנְהוּ מָארֵי תְּרֵיסִין וְטַרְדִין לוֹן בְּנוּרָא מְלַהֲטָא.

וּבְכָל יוֹם וְיוֹם טוֹעֲמִים טַעַם שֶׁל גֵּיהִנֹּם, אַף עַל גַּב שֶׁהוּא זַכַּאי, חוּץ מֵאִם שְׁזְכוּתוֹ גְּדוֹלָה וּזְכוּת אֲבוֹתָיו. וְאֵלּוּ הֵם שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בָהֶם וְלֹא יָכְלוּ. מִשּׁוּם שֶׁכָּל אֵלּוּ שֶׁלֹּא הִתְפַּשְׁטָה מֵהֶם הַצּוּרָה שֶׁל מַעְלָה בָּזֶה הָעוֹלָם, לֹא עוֹלִים תּוֹךְ הָעוֹלָם הַהוּא. וְכָל אֵלּוּ שֶׁלֹּא הִשְׁתַּדְּלוּ בָּזֶה הָעוֹלָם בְּבָנִים, כַּאֲשֶׁר יוֹצְאִים מִזֶּה הָעוֹלָם מִתְקָרְבִים תּוֹךְ הַכֹּתֶל הַזֶּה, וְיוֹצְאִים אוֹתָם בַּעֲלֵי מָגנִים וְטוֹרְדִים אוֹתָם בְּאֵשׁ לוֹהֶטֶת.

וְגוֹ אינון הֵיכָלִין אית הֵיכָלָא חֲדָא. וְהַהוּא הֵיכָל אִקָּרֵי הֵיכָל פּוֹעֲלֵי אָוֶן, וְנָטְלִין לֵיהּ וְעָאלִין לֵיהּ בְּהַהוּא הֵיכָלָא וְתַמָּן אִתְטְרִיד בְּכָל יוֹמָא וְדָא קָשֶׁה מַגֵּיהִנָּם. אִי אִית לֵיהּ פָּרוֹקָא, יֵאוֹת. וְאִי לָאו, לָא נָפִיק מִתַּמָּן לְעָלְמִין. וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים קכ"ז) אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם וְגוֹ'. כַּד אִית לוֹן פָּרוֹקָא לְאִינּוּן דְּלָא זָכוּ, אִיצְטְרִיךְ לְהַהִיא אִתְתָא מַמָּשׁ. דְּהוּא שָׁבָק תַּמָּן, בְּאֶתַר דְּנַפְשֵׁיהּ וּרְעוּתֵיהּ הֲוָה שַׁוִּי תְּדִיר וְאַדְבָּק בְּרַעוּתָא וְתִיאוּבְתָּא. וְכַד אִשְׁתַּמַּשׁ בְּהַהוּא אֶתַר אֲחוּהָ דְּמֵיתָא, הַהוּא דַּבִּיקוּ דְּתִיאוּבְתָּא דְּנַפְשָׁא דְּשָׁבָק בְּהַהוּא אֶתַר אִתְעָר בְּאִתְעָרוּתָא דְּאִתְּתֵיהּ דְּאִתְעָרַת לְגַבֵּיהּ וְאָחוּהָ דְּשַׁוִּי רְעוּתֵיהּ בְּאַחֲוָה בְּהַהוּא אֶתַר. כְּדֵין אִתְעָרוּ דָּא מִתְעָר לְהַהוּא מֵיתָא בְּאִינּוּן הֵיכָלִין וְנָפַק מִתַּמָּן.

וְתוֹךְ אֵלּוּ הַהֵיכָלוֹת יֵשׁ הֵיכָל אֶחָד, וְאוֹתוֹ הֵיכָל נִקְרָא הֵיכַל פּוֹעֲלֵי אָוֶן, וְלוֹקְחִים אוֹתוֹ וּמַכְנִיסִים אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הֵיכָל, וְשָׁם נִטְרָד בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְזֶה קָשֶׁה מִגֵּיהִנֹּם. אִם יֵשׁ לוֹ גוֹאֵל - טוֹב, וְאִם לֹא - לֹא יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָמִים. וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים קכז) אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם וְגוֹ'. כַּאֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם גּוֹאֵל לְאֵלּוּ שֶׁלֹּא זָכוּ, צָרִיךְ לְאוֹתָהּ אִשָּׁה מַמָּשׁ שֶׁהוּא עָזַב שָׁם, בְּמָקוֹם שֶׁנַּפְשׁוֹ וּרְצוֹנוֹ הָיָה שָׁם תָּמִיד וְנִדְבַּק בָּרָצוֹן וְהִשְׁתּוֹקְקוּת. וְכַאֲשֶׁר הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם אֲחִיו שֶׁל הַמֵּת, אוֹתָהּ הִתְדַּבְּקוּת שֶׁל הִתְּשׁוּקָה שֶׁל הַנֶּפֶשׁ שֶׁעָזַב בְּאוֹתוֹ מָקוֹם מִתְעוֹרֶרֶת בְּהִתְעוֹרְרוּת הָאִשָּׁה שֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת אֵלָיו וְאֶחָיו שֶׁשָּׁם רְצוֹנוֹ בְּאַחֲוָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. אָז הִתְעוֹרְרוּת זוֹ מְעוֹרֶרֶת לְאוֹתוֹ מֵת בְּאֵלּוּ הַהֵיכָלוֹת וְיוֹצֵא מִשָּׁם.

וְחַד מְמַנָּא מֵאִינּוּן מָארֵי תְּרֵיסִין אָתֵי עִמֵּיהּ וְאִתְהַדָּר בַּר נָשׁ לְהַהוּא אֶתָר וְיָשׁוּב לִימֵי עָלוּמָיו. הַהוּא מְמַנָּא קָרֵי עָלֵיהּ, וַוי דְּנָפִיק אַגְרֵיהּ בְּטִיקוּלֵיהּ. מַאן דְּהָוָה סִיב אִתְהַדָּר רַבְיָא לְחַיָּכָא בֵּיהּ. וְעִם כָּל דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְעוּתֵיהּ לְמֶעְבַּד עִמֵּיהּ טִיבוּ לְאִתְתַּקְנָא בְּהַאי עַלְמָא, וְדָא אִיהוּ דְּמָארֵיהּ אִתְרְעֵי בֵּיהּ. רַבְיָא מִתְרִיסָר שְׁנִין דְּלָא אַשְׁלִים לְעַשְׂרִין אוֹ דְּאִיהוּ רַבְיָא דְּלָא נָסִיב, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְקַר לֵיהּ, וְשָׁתִיל לֵיהּ לְבָתַר בְּסִטְרָא דְּאָבוֹי בְּקַשְׁיוּ, וְדָא לָא אָזִיל לְהַהוּא כּוֹתֶלָא.

וּמְמַנָּא אֶחָד מֵאֵלּוּ בַּעֲלֵי מַגָּנִים בָּא עִמּוֹ, וְחוֹזֵר אָדָם לְאוֹתוֹ מָקוֹם וְיָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו. אוֹתוֹ מְמַנָּא קוֹרֵא עָלָיו: אוֹי שֶׁיָּצָא שִׁכְרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. מִי שֶׁהָיָה זָקֵן, חוֹזֵק תִּינוֹק לְצַחֵק בּוֹ. וְעִם כָּל זֶה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רְצוֹנוֹ לְעָשׂוֹת עִמּוֹ טוֹבָה לְתַקְּנוֹ בָּזֶה הָעוֹלָם, וְזֶהוּ שֶׁאָדוֹנוֹ מִתְרַצֶּה בּוֹ. נַעַר מִשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁלֹּא הִשְׁלִים לְעֶשְׂרִים אוֹ שֶׁהוּא נַעַר שֶׁלֹּא נָשׂוּי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹקֵר אוֹתוֹ, וְשׁוֹתֵל אוֹתוֹ לְבַסּוֹף בְּצַד אָבִיו בְּקַשְׁיוּ, וְזֶה לֹא הוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ כּוֹתֶל.

בֵּין גַּן עֵדֶן וְגֵיהִנֹּם אִיכָּא חַד טִינָרָא וְדָא הוּא טִינָרָא דְּמַחְלוֹקֶת. אֲמַאי אִקְרֵי הָכִי, בְּגִין דְּכָל בְּנֵי עָלְמָא עַבְדִּין פְּלִיגָא בְּמָארֵיהוֹן עַל הַהוּא רַבְיָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי בֵּיהּ דְּלָא יִצְלַח, דְּאִי אִתְקַשֵּׁי לָא אִתְנַטַּע בִּנְטִיעָא שַׁפִּיר. וְהַשְׁתָּא דְּאִיהוּ רְכִיכָא וְיֵאוֹת לְאִתְעָקְרָא, אִתְעָקַר וְשָׁתִיל לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בֵּין גַּן עֵדֶן וּגְיהִנֹּם יֵשׁ סֶלַע אֶחָד, וְזֶה הוּא סֶלַע הַמַּחֲלֹקֶת. מַדּוּעַ נִקְרָא כָּךְ? מִשּׁוּם שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם עוֹשִׂים מַחֲלֹקֶת בְּרִבּוֹנָם עַל אוֹתוֹ נַעַר. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה בּוֹ שֶׁלֹּא יִצְלַח, שֶׁאִם יִתְקַשֶּׁה, לֹא נִנְטַע בַּנְּטִיעָה טוֹב. וְעַתָּה שֶׁהוּא רַךְ וְרָאוּי לְעָקְרוֹ, נֶעֱקָר, וְשׁוֹתֵל אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

כַּד אִתְעֲקַר עָאל לְגַבֵּיהּ הַהוּא טִינָרָא וְתַמָּן הֵיכְלִין יְדִיעָאן לְאֵילִין וַחֲיָלִין וּמַשְׁיְרְיָין סַגִּיאִין קַיְימִין תַּמָּן דְּמְמוּנִין עֲלַיְיהוּ. וְכֻלְּהוּ בְּחוּשְׁבָּנָא קַיְימִי, וְקַיְימֵי תַּמָּן עַד דְּאִתְפְּרִיקוּ בְּסִטְרָא דְּאָבוֹי. וְאִי לָאו אֲבוֹי, זְמְנִין דְּקַיְימֵי לְחַמְשִׁין שְׁנִין וְעָבִיד בֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טִיבוּ וְאִיפְּרָק בִּקְרִיבָא דְקָרִיב לֵיהּ אוֹ אֲחוּהָ.

כַּאֲשֶׁר נֶעֱקַר, עוֹלֶה אֵצֶל אוֹתוֹ סֶלַע, וְשָׁם הֵיכָלוֹת יְדוּעִים לְאֵלּוּ, וַחֲיָלוֹת וּמַחֲנוֹת רַבִּים עוֹמְדִים שָׁם שְׁמְמֻנִּים עֲלֵיהֶם. וְכֻלָּם בְּחֶשְׁבּוֹן עוֹמְדִים, וְעוֹמְדִים שָׁם עַד שֶׁיִּגָּאֲלוּ מִצַּד שֶׁל אָבִיו. וְאִם לֹא אֲבִיו, לְעִתִּים עוֹמְדִים לַחֲמִשִּׁים שָׁנָה, וְעוֹשֶׂה בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא טוֹבָה וְנִגָּאָל בְּקָרוֹבוֹ שֶׁקָּרוֹב לוֹ אוֹ אָחִיו.

וְכַמָּה פְּרוּקֵי אַזְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַהוּא בַּר נָשׁ. גּוּפָא קַדְמָאָה מָה תְּהֵא מַנַּיהּ. שְׁאֵלְתָּא שַׁאֲילוּ קַמֵּיהּ חַבְרַיָּיא, אִי יִתְקַיַּים הַהוּא גּוּפָא, אִי לָאו. אִי תֵּימָא דְּלָא יִתְקַיַּים, וְכִי יֵיבְדוּן עוֹבָדֵי יְדוֹי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִי חַיָּיבָא הֲוָה סַגִּי וְלָא אִתְחֲזֵי לְאִתְקַיְּימָא, לָא שְׁאִילְנָא. דְּוַדַּאי אִתְאֲבִיד וְלָא אִתְקַיַּים.

וְכַמָּה גְּאֻלּוֹת מַזְמִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ אָדָם. הַגּוּף הָרִאשׁוֹן מַה יִּהְיֶה מִמֶּנּוּ? שְׁאֵלָה שְׁאֲלוּ לִפְנֵי הַחֲבֵרִים, אִם יִתְקַיֵּם אוֹתוֹ גּוּף אִם לֹא. אִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא יִתְקַיֵּם, וְכִי יֹאבְדוּ מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא?! אִם חַיָּב הָיָה הַרְבֵּה וְלֹא רָאוּי לְהִתְקַיֵּם, לֹא שְׁאַלְתִּי. שֶׁוַּדַּאי נֶאֱבָד וְלֹא יִתְקַיֵּם.

אֲבָל כַּמָּה אִינּוּן דְּאִתְהֲדָרוּ לְהַאי עַלְמָא וְאִתְתַּקְנוּ גּוּפָא מָה תְּהֵא מַנַּיהּ. הַהוּא גּוּפָא לָא אִתְאֲבִיד, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא יַאֲבֵד עוֹבָדֵי יְדוֹי וּבְרִיָּין זְמִינִין לְמֶעְבַּד מַנַּיְיהוּ. וְאִינּוּן הֲווּ גּוּפִין דְּאִתְהַדָּרָן (ש"ז ע"ב) בְּלָא רוּחָא.

אֲבָל כַּמָּה הֵם שֶׁחוֹזְרִים לָזֶה הָעוֹלָם וְנִתְקָנוּ גּוּפָם, מַה יִּהְיֶה מִמֶּנּוּ? הַגּוּף הַהוּא לֹא נֶאֱבָד, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא יְאַבֵּד מַעֲשֵׂה יָדָיו, וּבְרִיּוֹת מְזֻמָּנוֹת לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ. וְאֵלּוּ הָיוּ גּוּפִים שֶׁחוֹזְרִים בְּלִי רוּחַ.

כַּד זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחָיָיא מֵתַיָּיא, אִלֵּין יִתְבְּנוּן וְיקוּמוּן אַרְבְּעִין יוֹמִין בְּלָא רוּחָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַס עֲלַיְיהוּ וּמְשַׁדַּר עֲלַיְיהוּ רוּחָא דְנָשִׁיב בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן וְיקוּמוּן בְּקִיּוּמֵיהוֹן וְיהוֹן שַׁמָּשִׁין לְצַדִּיקַיָּיא דְמִתְעָסְקִין בְּאוֹרַיְיתָא. וְאִלֵּין יְמוּתוּן כְּמִלְקַדְמִין וּלְבָתַר יְקַיְּמוּן לוֹן, וְעַל דָּא כְּתִיב (קהלת ד) וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, מִקַּדְמַת דָּנָא.

כַּאֲשֶׁר עִתִּיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת הַמֵּתִים, אֵלּוּ יִבָּנוּ וְיָקוּמוּ אַרְבָּעִים יוֹם בְּלִי רוּחַ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עֲלֵיהֶם וְשׁוֹלֵחַ עֲלֵיהֶם רוּחַ שֶׁנּוֹשֶׁבֶת בְּגַן עֵדֶן, וְיָקוּמוּ עַל עָמְדָם וְיִהְיוּ שַׁמָּשִׁים לַצַּדִּיקִים שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. וְאֵלּוּ יָמוּתוּ כְּמִקֶּדֶם, וְאַחַר כָּךְ יְקוּמוּ לָהֶם, וְעַל זֶה כָּתוּב (קהלת ד) וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ, מִזֶּמֶן קַדְמוֹן.

כַּד יְקוּמוּן יְנַדְּעוּן לְמָארֵיהוֹן יְדִיעָה דְּלָא בְּרִירָא כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא וְאִלֵּין שַׁמָּשִׁין דְּעָמָא קַדִּישָׁא. בְּסִפְרָא דִשְׁלֹמֹה עַל אִלֵּין גּוּפִּין כְּתִיב, (דניאל י״ב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה וְגוֹ' וְאֵלֶּה וְגוֹ'. בֵּין זַכָּאִין בֵּין חַיָּיבִין יְקוּמוּן, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהוּ בְּאוֹרַח סָתִים, וְרַבִּים. וְלָא כְּתִיב מַאן אינון.

כַּאֲשֶׁר יָקוּמוּ, יֵדְעוּ אֶת קוֹנָם יְדִיעָה שֶׁאֵינָהּ בְּרוּרָה כִּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם, וְאֵלּוּ שַׁמָּשִׁים שֶׁל הָעָם הַקָּדוֹשׁ. בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה עַל אֵלּוּ הַגּוּפִים כָּתוּב, (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה וְגוֹ' וְאֵלֶּה וְגוֹ'. בֵּין צַדִּיקִים בֵּין רְשָׁעִים - יָקוּמוּ, וְעַל זֶה כָּתוּב בָּהֶם בְּאֹרַח סָתוּם - וְרַבִּים, וְלֹא כָתוּב מִי אֵלּוּ.

וּבְגִין כָּל דָּא אַף עַל גַּב דְּאַמְרִינָן דְּאִתַּבָּרוּ לָאו הָכִי. דְּהָא לֵית לָן גּוּפָא מֵאִלֵּין דְּלָא יְקוּמוּן מִדּוֹר הַמַּבּוּל וְדוֹר הַפַּלָּגָה, וְיִתְבָּרוּן כְּמִלְקַדְמִין. דּוֹר הַמַּבּוּל מָה כְּתִיב בְּהוּ כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֵת דַּרְכּוֹ, מְחַבְּלִין הַהוּא שְׁיִיפָּא. בְּגִין כָּךְ אִתְעַנְשׁוּ. אוּף הָכָא כָּל אינון דְּלָא זָכוּ לִבְנִין, לֵית לוֹן חוּלָקָא בַּהַהוּא עָלְמָא עַד דְּמִתְתַּקְנָן. וַאֲפִילּוּ לְחַמְשִׁין דָּרִין אַהֲדַר לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאִתְּמַר. פְּקוּדָא לַחֲלוֹץ אֵת יְבִמְתּוֹ, הַא אִתְּמַר הוֹאִיל וְלֵית רְעוּתָא דְּהַאי אוֹ דְּהַאי, וְלָא אִתְתַּקְנָן בְּחַבְיבוּ, אִית לַחֲלוֹץ.

וּמִשּׁוּם כָּל זֶה, אַף עַל גַּב שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁנִּשְׁבְּרוּ - לֹא כָּךְ. שֶׁהֲרֵי אֵין לָנוּ גּוּף מֵאֵלּוּ שֶׁלֹּא יָקוּמוּ מִדּוֹר הַמַּבּוּל וְדוֹר הַפַּלָּגָה, וְיִשָּׁבְרוּ כְּמִקֹּדֶם. דּוֹר הַמַּבּוּל מַה כָּתוּב בָּהֶם? כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ, מַשְׁחִיתִים אוֹתוֹ אֵיבָר. מִשּׁוּם זֶה נֶעֱנְשׁוּ. אַף כָּאן, כָּל אֵלּוּ שֶׁלֹּא זָכוּ לְבָנִים, אֵין לָהֶם חֵלֶק בְּאוֹתוֹ עוֹלָם עַד שֶׁמִּתְתַּקְּנִים. וַאֲפִלּוּ לַחֲמִשִּׁים דּוֹרוֹת מַחֲזִיר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. מִצְוָה לַחֲלֹץ אֶת יְבִמְתּוֹ, הֲרֵי נִתְבָּאֵר הוֹאִיל וְאֵין רָצוֹן שֶׁל זֶה אוֹ שֶׁל זֶה וְלֹא נִתְקַן בַּחֲבִיבוּת, יֵשׁ לַחֲלֹץ.

וְאִי תֵּימָא בְּאָתָר דְּשַׁרְיָין חַיִּים אִית סַנְדָּל בְּשַׁפִּירוּ דְּתִתְקוּנָא דְּרַגְלִין, דִּכְתִיב (שיר השירים ז) מָה יָפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב וְגוֹ' בְּגִין דְּדָא אִיהוּ אָתָר דְּשַׁרְיָין בֵּיהּ חַיִּים. וּבַאֲתַר דְּשַׁרְיָא בֵּיהּ מוֹתָא לֵית סַנְדָּל כְּלָל, בְּגִין דְּאִיהוּ סִטְרָא דִּלֵית בֵּיהּ תִּיקוּנָא דְּרַגְלִין דְּבַר נָשׁ. וּבְגִין כָּךְ לֵית בֵּיהּ סַנְדָּל. וְכָל אינון סִטְרִין דְּמִתְפַּשְׁטִין מִנֵּיהּ, כּוּלְהוּ מְשַׁנְיָין רַגְלִין עַד דְּאִשְׁתַּנֵּי כְּרַגְלָא דְּתַרְנְגוֹלָא.

וְאִם תֹּאמַר, בְּמָקוֹם שֶׁמְּצוּיִים חַיִּים יֵשׁ סַנְדָּל בַּיִּפְיִי שֶׁל תִּקּוּנֵי הָרַגְלַיִם, שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ז) מַה יָּפוּ פְּעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב וְגוֹ', מִשּׁוּם שֶׁזֶּה הוּא מָקוֹם שֶׁמְּצוּיִים בּוֹ חַיִּים. וּבְמָקוֹם שֶׁמְּצוּיָה בּוֹ מִיתָה אֵין סַנְדָּל כְּלָל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא צַד שֶׁאֵין בּוֹ תִּקּוּן שֶׁל רַגְלֵי בְּנֵי אָדָם, וּמִשּׁוּם זֶה אֵין בּוֹ סַנְדָּל. וְכָל אֵלּוּ הַצְּדָדִים שֶׁמִּתְפַּשְּׁטִים מִמֶּנּוּ, כֻּלָּם מְשַׁנֵּי רַגְלַיִם עַד שֶׁמִּשְׁתַּנֶּה כְּרֶגֶל הַתַּרְנְגוֹל.

מָלְכַת שְׁבָא כְּתִיב (מלכים א י) וַתָּבֹא לְנַסּוֹתוֹ בְּחִידוֹת, חֲדָא דְּעָבִיד לְרַגְלוֹי סַנְדָּלָא דְּסִטְרָא אוֹחֲרָא. מָה כְּתִיב (מלכים א י) וַיֵּגֶד לָהּ הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל לְבָבָהּ, וְלָא כְּתִיב וַיַּעַשׂ לָהּ. גָּלֵי לָהּ רָזָא וְלָא אִצְטְרִיךְ לְמֶעְבַּד לָהּ סַנְדָּלָא, דְּלָאו אוֹרְחָא לְהַאי סִטְרָא בְּהַאי.

בְּמַלְכָּת שְׁבָא כְּתוּב (מלכים א י) וַתָּבֹא לְנַסֹּתוֹ בְּחִידוֹת, אֶחָד שֶׁעָשָׂה לְרַגְלָיו סַנְדָּל שֶׁל הַצַּד הָאַחֵר. מַה כְּתוּב? (שם) וַיַּגֶּד לָהּ הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל לְבָבָהּ [דבריה], וְלֹא כְתוּב וַיַּעַשׂ לָהּ. גִּלָּה לָהּ הַסּוֹד וְלֹא הִצְטָרַךְ לְעָשׂוֹת לָהּ סַנְדָּל, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לְאוֹתוֹ צַד בְּזֶה.

וּבְגִין כָּךְ מַאן דְּחָמֵי בְּחֶלְמֵיהּ דְּיַהֲבִין לֵיהּ סַנְדָּלִין לְרַגְלוֹי, וַדַּאי חַיִּין אִתְמַסְרִין לֵיהּ. וּמַאן דְּחָמֵי דְּאַעֲדָן מִנֵּיהּ סַנְדָּלָא, בְּדִינָא סִטְרָא אוֹחֲרָא יִתְמָסַר, אִי לָא יֵיתוּב. וְעַל דָּא אִית לְאִשְׁתַּלָּפָא לְהַאי וּלְמֵיהַב לֵיהּ גּוֹ עַפְרָא, רָזָא דָּא סַנְדָּלָא דְּאִיהוּ רָגִיל בֵּיהּ לָא תִּשְׁלוֹף, בְּגִין דְּלָא לְאַעֲדָאָה מִנֵּיהּ. אֲבָל אִיצְטְרִיךְ סַנְדָּלָא אָחֳרָא לְמִשְׁלָף מִנֵּיהּ, וְכַמָּה אִינּוּן.

וּמִשּׁוּם זֶה מִי שֶׁרוֹאֶה בַּחֲלוֹמוֹ שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ סַנְדָּלִים לְרַגְלָיו, וַדַּאי שֶׁחַיִּים נִמְסְרוּ לוֹ. וּמִי שֶׁרוֹאֶה שֶׁפּוֹשְׁטִים מִמֶּנּוּ סַנְדָּל, בְּדִין צַד הָאַחֵר יִמָּסֵר אִם לֹא יָשׁוּב. וְעַל זֶה יֵשׁ לִשְׁלֹף לָזֶה וְלָתֵת אוֹתוֹ תּוֹךְ עָפָר, סוֹד זֶה סַנְדָּל שֶׁהוּא רָגִיל בּוֹ לֹא יִשְׁלֹף, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסּוּר מִמֶּנּוּ. אֲבָל צָרִיךְ סַנְדָּל אַחֵר לִשְׁלֹף מִמֶּנּוּ, וְכַמָּה הֵם.

וְאִלֵּין מָארֵי תְּרִיסִין בְּהַהוּא סִטְרָא דְּמִתְכַּנְפֵי תַּמָּן לְאַנְעָלָא הַהוּא סַנְדָּלָא לְהַהוּא סִטְרָא, וְלָא יַכְלִין. אַהֲדָר לְגַבֵּיהּ הַהוּא מֵיתָא וְקָא טָעִין עֲלֵיהּ קְמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיחַס עֲלֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַס עֲלֵיהּ.

אֵלּוּ בַּעֲלֵי מַגָּנִים בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁמִּתְאַסְּפִים שָׁם לְהַנְעִיל אוֹתוֹ סַנְדָּל לְאוֹתוֹ צַד, וְלֹא יְכוֹלִים. חוֹזֵר אֵצֶל אוֹתוֹ מֵת וּבָא בְּטָעֲנוֹת עָלָיו לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְחוּס עָלָיו, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו.

וּבְגִין הַהוּא סַנְדָּלָא, אַהֲדַר לְהַהוּא אֲתַר אַרְבְּעִין יוֹמִין וְאִתְעֲדֵי מֵהַהוּא מֵיתָא וְכָל אִינּוּן מָארֵי תְּרִיסִין דִּילֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ עוֹנָשָׁא וּפָרִיק לֵיהּ, אֲבָל לָא עָאל גּוֹ מַקְדְּשָׁא. וַאֲתָר מִתְתַּקְנָא לְהוּ לְבָר מִגְּנָתָא דְּעֵדֶן וְתַמָּן קַיְימִין וְאוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְחָמָאן לֵיהּ מֶרְחִיק וְהַהוּא נְהִירוּ דְּעִדּוּנָא דְּצַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן וְאִכְסָפוּ בְּעוֹבָדִין. זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. (עד כאן מההשמטות) (דברים כ"ה) אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יוֹסִיף וְגוֹ', פִּקּוּדָא דָּא לְהַלְקוֹת לְרָשָׁע, דְּאִיהוּ סָמָאֵל, דְּעָתִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַחֲאָה לֵיהּ חֲמִשִּׁין מָחָאן. בְּגִין דְּעָבַד גַּרְמֵיהּ אֱלוֹהַּ. יֵיתֵי יְחוּדָא, דְּמַיַּחֲדָן בֵּיהּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹמָא, בְּכ"ה אַתְוָון, וְיִמְחֵי בְּהוֹן, לְמַאן דְּשַׁוֵּי גַּרְמֵיהּ אֱלוֹהַּ, וְלָאו אִיהוּ אֶלָּא עֶבֶד מְטוּנָּף. וְאִלֵּין דְּסָרְחוּ בֵּהּ' תַּקִּין לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (למחאה) בְּיוֹ"ד הֵ"א וְא"ו, דְּאִינּוּן אַרְבָּעִים חָסֵר חַד. וּבְהַאי שְׁמָא, מָחָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֶשְׂרָה מַכָּתְשִׁין לְאָדָם. וְעֶשְׂרָה לְחַוָּה. וְעֶשְׂרָה לְנָחָשׁ. וְתִשְׁעָה לְאַרְעָא. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ סָרְחוּ בְּאָת ה'. וּבְגִין דָּא, (בראשית ג) כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת. (ע"כ) (משפטים קי"ז ע"ב מדבר שקר תרחק) (דברים כ"ה) כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ וְגוֹ', יְבָמָה יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ. פִּקּוּדָא דָּא, לְיַבֵּם אֵשֶׁת אָח דְּאֵשֶׁת אָח אִיהִי ד', וְעִם א"ח אִיהִי אֶחָד. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם לְבֵיהּ לָאו אִיהוּ, לְמַיְיתֵי אָח עַל ד', דְּאִיהִי אִתְתֵּיהּ בַּת זוּגֵיהּ דא"ח, עָבִיד פִּרוּדָא, וְעָאל סָמָאֵל אֵל אַחֵר בְּאֶמְצָעִיתָא, וְאִתְמַר בֵּיהּ, (בראשית לח) וְשִׁחֵת אַרְצָה לְבִלְתִּי וְגוֹ', דְּאִסְתַּלָּק קוֹצָא דְּאָת ד'

מִן אָחִד. וּבְגִין דָּא, וְהָיָה אִם בָּא אֶל אֵשֶׁת אָחִיו וְשִׂחֵת אַרְצָה לְבִלְתִּי נְתָן זֶרַע לְאָחִיו. וְהַשְׁחָתַת זַרְעָא, מָנַע מִנַּיהּ כַּמָּה בִּרְכָאן, וּפִרוּדָא דְּיִיחוּדָא. וּבְגִין דָּא וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה' וַיְמִיתֵהוּ ה'.

וּמִשּׁוּם אוֹתוֹ סַנְדָּל חוֹזֵר לְאוֹתוֹ מָקוֹם אַרְבָּעִים יָמִים וְסָר מֵאוֹתוֹ מֵת, וְכָל אֵלּוּ בַּעֲלֵי מַגֵּפוֹת שֶׁלּוֹ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ עֹנֶשׁ וְגוֹאֵל אוֹתוֹ, אֲבָל לֹא נִכְנָס תּוֹךְ הַמְּקֻדָּשׁ. וּמָקוֹם מְתֻקָּן לָהֶם מִחוּץ לְגַן עֵדֶן, וְשָׁם עוֹמְדִים וּמוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְרוֹאִים אוֹתוֹ מֻרְחוֹק וְאֶת אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל עֵדוּן הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן וּמִתְבַּיְּשִׁים בְּמַעֲשֵׂיהֶם. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף וְגוֹ' (דברים כה). מִצְוָה זוֹ לְהַלְקוֹת הָרָשָׁע, שֶׁהוּא סָמָאֵל, שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַכּוֹתוֹ חֲמִשִּׁים מַכּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁעָשָׂה עַצְמוֹ אֱלוֹהַּ. יָבֹא הַיִּחוּד עָלָיו יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם בְּכ"ה אוֹתִיּוֹת, וְיִכֶּה בָּהֶם אֶת מִי שֶׁשָּׂם עַצְמוֹ אֱלוֹהַּ. וְאֵינוֹ אֶלָּא עֶבֶד מְטֻנָּף. וְאֵלּוּ שֶׁסָּרְחוּ בָהּ', תִּקֵּן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (להכות) בְּיו"ד ה"א וא"ו, שֶׁהֵם אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. וּבְשֵׁם זֶה מַכֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֶשֶׂר מַכּוֹת אֶת הָאָדָם וְעָשָׂר לְחַוָּה, עֶשֶׂר לַנָּחָשׁ וְתֵשַׁע לָאָרֶץ, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם סָרְחוּ בְּאוֹת ה'. וְלָכֵן (בראשית ג) כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ וגו', יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ (דברים שם). מִצְוָה זוֹ לְיַבֵּם אֵשֶׁת אָח. שֶׁאֵשֶׁת אָח הֵיא ד', וְעִם א"ח הֵיא אֶחָד. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם שֹׁלְבוֹ אֵינוֹ לְהָבִיא אָח עַל ד', שֶׁהֵיא אִשְׁתּוֹ וּבַת זוּגוֹ שֶׁל א"ח, הוּא עוֹשֶׂה פֵּרוּד, וְנִכְנָס סָמָאֵל, אֵל אַחֵר, בָּאֶמְצַע, וְנֶאֱמַר בּוֹ (בראשית לח) וְשִׁחֵת אַרְצָה לְבִלְתִּי וגו', שֶׁהִסְתַּלֵּק קוֹץ שֶׁל אוֹת ד' מִן אֶחָד. וּמִשּׁוּם זֶה, וְהָיָה אִם בָּא אֶל אֵשֶׁת אָחִיו וְשִׁחֵת אַרְצָה לְבִלְתִּי נְתָן זֶרַע לְאָחִיו. וְהַשְׁחָתַת הַזֶּרַע מְנָעָה מִמֶּנּוּ כַּמָּה בְּרָכוֹת וּפִרוּד הַיִּחוּד. וְלָכֵן וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה' וַיְמִתֵהוּ ה'.

דף רפא.

וְיִיחוּדָא דְּאָח עִם ד' בְּצַדִּיק. וּבְעַז בְּגִין דְּאִתְתְּקַף עַל יְצֵרֵיהּ, אִקְרֵי צַדִּיק. וְהַאי אִיהוּ בּוֹעַז"ז, ב"ו ע"ז, תַּקִּיף בְּיִצְרֵיהּ. (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר, וְדָא יה"ו (דף רפ"א ע"א) דְּכָלִילָן תְּלַת אַתְוָון (ס"א אבהן) בְּצַדִּיק, לְיַבֵּם ה'.

וְיִחוּד שֶׁל אָח עִם ד' בְּצַדִּיק. וּבְעַז מְשׁוּם שֶׁהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ נִקְרָא צַדִּיק. וְזֶהוּ בּוֹעַז"ז, ב"ו ע"ז, תַּקִּיף בְּיִצְרוֹ. (איוב לג) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר, וְזֶה יה"ו שֶׁכְּלוּלוֹת שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת (אבות) בְּצַדִּיק, לְיַבֵּם ה'.

וּבִינָה בֵּן יָ"ה, בְּגִינָהּ אִתְּמַר, (רות ד) וְזֹאת לַפָּנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּים כָּל דָּבָר. הָכָא קָא רָמִיז שְׁנוּי הַשֵּׁם, וְדָא מצפ"ץ הָכָא, וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. וְדָא שְׁנוּי מָקוֹם, אֶהְיֶ"ה, אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ לְהַעֲרִיצוֹ. יה"ו, אִיהוּ אֶהְיֶ"ה, וְדָא שְׁנוּי מָקוֹם. שְׁנוּי מַעֲשֶׂה, אֲדֹנָ"י, א' אֶדְיֶ"ד, י' יהוד, תַּרְוַוּיְיהוּ מִשְׁתַּנִּים בַּאֲדֹנָ"י.

וּבִינָה - בֵּן יָ"ה, בְּגִלְלָהּ נֶאֱמַר (רות ד) וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאוּלָה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל דָּבָר. כָּאן רוֹמֵז שְׁנוּי הַשֵּׁם, וְזֶה מצפ"ץ כָּאן, וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל. וְזֶה שְׁנוּי מָקוֹם, אֶהְיֶ"ה, אַיֵּה מָקוֹם כְּבוֹדוֹ

לְהַעֲרִיצוֹ. יה"ו הוּא אֱהֶיֶ"ה, וְזֶה שִׁנּוּי מָקוֹם. שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, אֲדנָ"י, א' אֶהְיֶ"ה, י' יהוה, שְׁנֵיהֶם מִשְׁתַּנִּים בַּאדנָ"י.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל, הַתְּעוּדָה, אִימָא עִלָּאָה, (ישעיה ח) צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמּוּדָי. אִיהוּ חוֹתָם דְּעֶלְמָא, חוֹתָם דִּשְׁמַיָּא וְאַרְעָא. עַל הַתְּמוּרָה, שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה. בְּאָן אֲתָר אִתְטַמָּרַת. בְּעוּלַיְמָא דִּילָהּ, מְטַטְרוֹ"ן, וְיִשְׁנָהּ תַּמָּן, אִיהִי מְשַׁנָּה. וְאָדָם דְּאִתְמַר בֵּיהּ (ישעיה מד) כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת, (איוב יד) מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ.

וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל. הַתְּעוּדָה - אֵם הָעֶלְיוֹנָה, (ישעיה ח) צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי. הוּא חוֹתָם הָעוֹלָם, חוֹתָם הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. עַל הַתְּמוּרָה - שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה. בְּאֵיזֶה מָקוֹם הִתְחַבְּאָה? בְּעֻלָּם שֶׁלָּהּ, מְטַטְרוֹ"ן, וְיִשְׁנָהּ, שָׁם הִיא מְשַׁנָּה. וְאָדָם שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שם מד) כִּתְפִאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת, (איוב יד) מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ.

וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לֹא כְּשֶׁאֲנִי נִכְתָּב אֲנִי נִקְרָא בְּעוֹלָם הַזֶּה, נִכְתָּב יְדוד, וְנִקְרָא אֲדנָ"י. וְהָא כְּתִיב (מלאכי ג) אֲנִי יְיָ' לֹא שָׁנִיתִי. בַּכְּתִיבָה לֹא אִשְׁתַּנֵּי, אֲבָל בַּקְּרִיאָה אִשְׁתַּנֵּי. דִּכְתִיבָה דְּאִיהוּ אַתְרֵיהּ, לָא אִשְׁתַּנֵּי. בַּקְּרִיאָה דְּאִיהִי לְבַר מֵאַתְרֵיהּ, אִשְׁתַּנֵּי. (שמות כג) הִשָּׁמֶר מִפָּנָיו וּשְׁמַע בְּקוֹלוֹ אַל תַּמֵּר בּוֹ. בְּגִין דְּשִׁפְחָה דִּילֵיהּ אֲדנָ"י, שְׁמָהּ כְּשֵׁם מַטְרוֹנִיתָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ אִשְׁתַּנֵּי, בְּגִין דְּאִיהוּ נַעַר. בֵּיהּ רָזָא (רוחא) (איוב לג) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו.

וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מָארֵי מַתְנִיתִין, לֹא כְּשֶׁאֲנִי נִכְתָּב אֲנִי נִקְרָא. בָּעוֹלָם הַזֶּה נִכְתָּב יהוה, וְנִקְרָא אֲדנָ"י. וַהֲרֵי כָּתוּב (מלאכי ג) אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי. בִּכְתִיבָה לֹא מִשְׁתַּנֶּה, אֲבָל בִּקְרִיאָה מִשְׁתַּנֶּה. שֶׁכְּתִיבָה שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ, לֹא מִשְׁתַּנֶּה. בִּקְרִיאָה שֶׁהִיא מִחוּץ לִמְקוֹמוֹ, מִשְׁתַּנֶּה. (שמות כג) הִשָּׁמֶר מִפָּנָיו וּשְׁמַע בְּקוֹלוֹ אַל תַּמֵּר בּוֹ. מִשּׁוּם שֶׁשִּׁפְחָה שֶׁלּוֹ אֲדנָ"י, שְׁמָהּ כְּשֵׁם הַמַּלְכָּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹ מִשְׁתַּנֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נַעַר. בּוֹ סוֹד (רוח) (איוב לג) יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו.

אֲבָל שְׁכִינְתָּא אֲצַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא מִשְׁתַּנֵּית, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבָּהּ לָא אִשְׁתַּנֵּי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (מלאכי ג) אֲנִי יְיָ' לֹא שָׁנִיתִי, אֲנִי, שְׁכִינְתָּא. יְיָ', עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. שְׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ, דָּא סַנְדָּלְפוֹן, סַנְדָּל אִיהוּ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְנַעַל לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא. אֲבָל תִּפְאֶרֶת, דְּכָלִיל שִׁית סְפִירָן, אִיהוּ גּוּפָא לַיְדוֹ"ד. וּמַלְכוּת, גּוּפָא לִשְׁכִינְתָּא, דְּאִיהוּ אֲדנָ"י. (דברים כ"ה) וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, לַחֲלוֹץ. וְהַאי אִיהוּ חֲלִיצַת רוּחָא מֵהַהוּא גּוּפָא, דְּבָעֵי לְאִנְהָגָא עִמֵּיהּ כְּאָח, וְהַהוּא קְשִׁירָא דְּאַחְוָה דְּעִם אָחוֹהִי מַתִּיר מִנֵּיהּ, וְהַהוּא רוּחָא אָזִיל נָע וָנָד, עַד דְּאַשְׁכַּח פָּרוֹקָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ויקרא כה) אוֹ דוֹדוֹ אוֹ בֶן דּוֹדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ מִשְּׁאֵר בְּשָׂרוֹ וְגוֹ'. וְאִי לָא אַשְׁכַּח, וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וְנִגְאָל. כְּאוֹרַח דְּאָזִיל מֵאָתָר לַאֲתָר, אוֹ כְּעֶבֶד דְּאָזִיל בִּשְׁלִשֶׁלֶת עַל צַוָּארֵיהּ, עַד דְּאַשְׁכַּח פִּדְיוֹן מֵאָדוֹן דִּילֵיהּ עַל חוֹבֵיהּ. וַוי לְמַאן דְּלָא אֲנַח בֵּן לְמִפְרַק יְתֵיהּ.

אֲבָל שְׁכִינָה אֲצֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מִשְׁתַּנָּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מִשְׁתַּנֶּה אֵלֶיהָ, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲנִי ה' לֹא שָׁנִיתִי. אֲנִי - הַשְׁכִינָה. ה' - הָעֲמוּד הָאֶמְצָעִי. שֹׁלֵף אִישׁ נַעֲלוֹ - זֶה סַנְדָּלְפּוֹן, סַנְדָּל הוּא לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנַעַל לַשְׁכִינָה. אֲבָל תִּפְאֶרֶת, שֶׁכּוֹלֵל שֵׁשׁ סְפִירוֹת, הוּא גּוּף לַיהוֹ"ה. וּמַלְכוּת גּוּף לַשְׁכִינָה, שֶׁהוּא אֲדָנִי. וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְגוֹ'. מִצָּוָה זוֹ לַחֲלֹץ, וְזוֹהִי חֲלִיצַת רוּחַ מֵאוֹתוֹ גּוּף, שֶׁצָּרִיךְ לִנְהֹג עִמּוֹ כְּאָח, וְאוֹתוֹ קֶשֶׁר הָאַחֲוָה שֶׁעִם אֲחִיו מַתִּיר מִמֶּנּוּ, וְאוֹתָהּ רוּחַ הוֹלֶכֶת נָע וָנָד עַד שֶׁמּוֹצֵאת גּוֹאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כה) אוֹ דֹדוֹ אוֹ בֶן דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ מִשְּׁאָר בְּשָׂרוֹ וְגוֹ'. וְאִם לֹא מָצָא - וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וְנִגְאָל. כְּאוֹרַח שֶׁהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אוֹ כְּעֶבֶד שֶׁהוֹלֵךְ בְּשַׁלְשֶׁלֶת עַל צַוָּארוֹ עַד שֶׁמּוֹצֵא פִּדְיוֹן מֵאֲדוֹנוֹ עַל חֻטְאוֹ. אוֹי לְמִי שֶׁלֹּא הִנִּיחַ בֵּן לִגְאֹל אוֹתוֹ.

וְאֵלֶּיהוּ וְרַבָּנָן וּמָארֵי מְתִיבְתָּאן, הָכָא רָמִיז, אֵין חָבוּשׁ מַתִּיר עַצְמוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִין. דְּאִיהוּ קְשׁוּר בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִלִּין דְּיָד, וְאָסוּר בִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא, כַּד לֵית (ליה) בֵּן לְמִפְרַק לֵיהּ, מִסְטָרָא דְּבֶן יְ"ה. בְּהַהוּא קְשִׁירוּ אִיהוּ אָח חָבוּשׁ וְאָסוּר, דְּלֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְרַק יַת גַּרְמֵיהּ, דְּאִיהוּ ד' עַצְמוֹ דְּאָח, (בראשית ב) עֶצֶם מֵעֲצָמַי קְרָא לֵהּ לְגַבֵּיהּ, בְּקַרְקַפְתָּא דִּתְפִלִּין דְּרֵישָׁא. וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי קְרָא לֵהּ מִסְטָרָא דִּלְבָּא.

וְאֵלֶּיהוּ וְחַכְמֵי וּבַעֲלֵי הַיְשִׁיבוֹת, כָּאן רְמוּז אֵין חָבוּשׁ מַתִּיר עַצְמוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים. שֶׁהוּא קְשׁוּר בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד, וְאָסוּר בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, כְּשֶׁאֵין (לו) בֵּן לִגְאֹל אוֹתוֹ מִצַּד שֶׁל בֶּן יְ"ה. בְּאוֹתוֹ קֶשֶׁר הוּא אָח חָבוּשׁ וְאָסוּר, שֶׁאֵין לוֹ רְשׁוּת לִגְאֹל אֶת עַצְמוֹ, שֶׁהוּא ד' עַצְמוֹ שֶׁל אָח. (בראשית ב) עֶצֶם מֵעֲצָמַי קְרָא לֵהּ אֵלָיו בַּקַּרְקֶפֶת שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי קְרָא לֵהּ מִצַּד הַלֵּב.

וְלָא לְמַגָּנָא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים וּמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, מַעֲלֶה אֲנִי עָלָיו כְּאִלּוּ פָּדַאנִי לִי וּלְבָנַי מִבֵּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְכַמָּה בְּנֵי נָשָׁא דְּקָא מְשַׁתְּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא, וְעַבְדֵי גְּמִילוּת חֲסָדִים, וּמְצַלֵּין, וְלָא אִתְפְּרַק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ וְיִשְׂרָאֵל. אֶלָּא דְּיִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרַיְיתָא, לְחַבֵּר יָתֵהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּגְמִילוּת חֶסֶד, הָא אוֹקְמוּהָ, דְּהָא אֵין חָסִיד אֶלָּא הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ, דְּכָל פִּקּוּדִין דְּעָבִיד, לְמִפְרַק בֵּהּ שְׁכִינְתֵּיהּ, וּבְהָא עָבִיד חֶסֶד עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְלֹא לְחִנָּם אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים וּמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, מַעֲלֶה אֲנִי עָלָיו כְּאִלּוּ פָּדַאנִי לִי וּלְבָנַי מִבֵּין הָעוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְכַמָּה בְּנֵי אָדָם שֶׁמְּשַׁתְּדְּלִים בַּתּוֹרָה וְעוֹשִׂים גְּמִילוּת חֲסָדִים וּמִתְפַּלְּלִים, וְלֹא נִגְאָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ וְיִשְׂרָאֵל. אֶלָּא שֶׁיְּשִׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְחַבֵּר אוֹתָהּ עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּגְמִילוּת חֶסֶד הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, שֶׁהֲרֵי אֵין חָסִיד אֶלָּא הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ, שֶׁכָּל הַמִּצְוֹות שֶׁעָשָׂה, לִגְאֹל בּוֹ שְׁכִינָתוֹ, וּבָזֶה עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

מַאן דְּגָמִיל חֶסֶד בִּשְׁכִינְתֵּיהּ, עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּמִיל. בְּגִין דְּכַד חָבוּ יִשְׂרָאֵל, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה בָּעֵי לְיַסְּרָא לוֹן, אִימָּא הֲוָת רְחִיצָא עֲלַיְיהוּ, עַד דְּנַפְקוּ לְתַרְבּוּת רָעָה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה עָבִיד. תְּרִיךְ בְּנֵי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. וְאִיהוּ אוֹמֵי, דְּלָא יֶהְדַּר לְאַתְרֵיהּ,

עַד דְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְהַדְּרַת לְאַתְרָהָא. וּמַאן דְּהָדַר בִּתְשׁוּבָה, וְגָמִיל חֶסֶד בִּשְׁכִינְתָּא, וּבְכָל אוֹרַיְיתָא וּבְפִקּוּדִין דִּילָהּ, וְלָאו אִיהִי (איהו) אֶלָּא לְמִפְרַק שְׁכִינְתָּא, דָּא עָבִיד חֶסֶד עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָאִילּוּ פָּרִיק לֵיהּ וּלְשְׁכִינְתֵּיהּ וְלִבְנוֹי.

מִי שֶׁגּוֹמֵל חֶסֶד עִם שְׁכִינָתוֹ, הוּא גּוֹמֵל עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה רוֹצֶה לְיַסְּרָם, הָאֵם הָיְתָה רוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁיָּצְאוּ לְתַרְבּוּת רָעָה. מֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? גֵּרַשׁ אֶת בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ עַד שֶׁהַמַּלְכָּה תַּחֲזֹר לִמְקוֹמָהּ. וּמִי שֶׁחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה וְגוֹמֵל חֶסֶד עִם הַשְּׁכִינָה וּבְכָל הַתּוֹרָה וּבְמִצְווֹתֶיהָ, וְלֹא הִיא (הוא) אֶלָּא לְגָאֵל אֶת הַשְּׁכִינָה, זֶה עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם קוֹנוֹ, וּכְאִלּוּ גָּאַל אוֹתוֹ וְאֶת שְׁכִינָתוֹ וְאֶת בָּנָיו.

אָמַר אֱלִיָּהוּ וְכָל רָאשֵׁי מְתִיבְתָּאן, רַעְיָא מְהֵימָנָא, אַנְתְּ הוּא הַאי בַּר נָשׁ, אַנְתְּ הוּא בַּר מִן מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא, דְּאִשְׁתַּדְּלוּתָא דִּילָךְ לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָאו כְּמַאן דְּעָבִיד חֶסֶד עִם קוֹנוֹ, אֶלָּא כִּבְרָא דְּמְחוּיָיב לְשַׁוּוּיֵיהּ גַּרְמֵיהּ וְתוּקְפֵּיהּ לְמִפְרַק אַבָּא וְאִימָּא, וּמָסַר גַּרְמֵיהּ לַמִּיתָה עֲלַיְיהוּ. דְּמַאן דְּלָאו אִיהוּ בְּרָא דְּמַלְכָּא, וְעָבִיד טִיבוּ עִם מַלְכָּא וְעִם מַטְרוֹנִיתָא, וַדַּאי הַאי אִתְחֲשִׁיב דְּעָבִיד חֶסֶד עִם קוֹנוֹ.

אָמַר אֱלִיָּהוּ וְכָל רָאשֵׁי הַיְשִׁיבוֹת, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, אַתָּה הוּא הָאִישׁ הַזֶּה, אַתָּה הוּא בֵּן מַהֲמַלְכָּה, שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּתְךָ בָּרוּךְ הוּא לֹא כְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם קוֹנוֹ, אֶלָּא כְּמוֹ בֵּן שֶׁמְּחַיֵּב לְשִׁים עַצְמוֹ וְכֹחוֹ לִפְדּוֹת אַבָּא וְאִמָּא וּמָסַר עַצְמוֹ לְמִיתָה עֲלֵיהֶם. שְׁמֵי שֶׁאֵינוֹ בֶּן הַמֶּלֶךְ וְעוֹשֶׂה טוֹבָה עִם הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וַדַּאי זֶה נֶחְשָׁב שֶׁעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם קוֹנוֹ.

דף רפא:

קָם רַעְיָא מְהֵימָנָא, וְאִשְׁתְּטַח קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּבָכָה, וְאָמַר כֵּן יְהֵא רַעֲוָא דְּיֵלֵיהּ, דְּיַחֲשִׁיב לִי כְּבַר, דְּעוֹבָדִין דִּילִי לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ יְהוֹן לְגַבֵּיהּ כִּבְרָא דְּאִשְׁתַּדַּל בְּהוֹן בָּתַר אֲבוֹי וְאִמֵּיהּ, דְּרָחִים לוֹן יַתִּיר מִגַּרְמֵיהּ וְנַפְשֵׁיהּ וְנַפְשָׁיהּ רוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ, וְכָל מַה דְּהָווֹ לֵיהּ הָווֹ חָשִׁיב לוֹן לְאַיִן, (דף רפ"א ע"ב) לְמֶעְבַּד בְּהוֹן רְעוּתֵיהּ דְּאַבָּא וְאִמָּא, וּלְמִפְרַק לוֹן בְּהוֹן. וְאַף עַל גַּב דְּיַדַּעְנָא דְּכוּלָּא בִּרְשׁוּתֵיהּ, רַחֲמָנָא לִבָּא בָּעֵי. בְּהַהוּא זִמְנָא אָתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְנָשִׁיק לֵיהּ, וְאָמַר, רַעְיָא מְהֵימָנָא, וַדַּאי אַנְתְּ הוּא בְּרָא דִּילִי, וְדִשְׁכִינְתָּא. רַבָּנָן וּמַלְאָכִין נַשְׁקוּ בַּר קְמוּ כֻּלְּהוּ וְנַשְׁקוּ לֵיהּ, וְקַבִּילוּ לֵיהּ לְרַב וּמַלְכָּא עִלָּיְיהוּ. (נשא קמ"ז ע"ב יברך ה') (דברים כ"ה) וְהָיָה בְּהָנִיחַ יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ', תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק וְגוֹ'. פִּקּוּדָא דָּא, לְהַכְרִית זַרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹמֵי, דְּלָא יַחֲזוֹר עַל כָּרְסֵיהּ, עַד דְּיִטּוֹל נוּקְמָא מִנֵּיהּ. פָּתַח רַעְיָא מְהֵימָנָא וְאָמַר. וַדַּאי, בְּגִין דָּא הֲווֹ אַזְלֵי בְּמַדְבְּרָא וְעַל יַמָּא, וְלָא יֵיעָלוּן בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל, עַד דְּיִטּוֹל נוּקְמָא מִנֵּיהּ דַּעֲמָלֵק.

קָם רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְהִשְׁתַּטַּח לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבָכָה וְאָמַר, כֵּן יְהִי רָצוֹן שֶׁלּוֹ שֶׁיְּחַשֵּׁב אוֹתִי כְּבֵן, שֶׁהַמַּעֲשִׂים שֶׁלִּי לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ יִהְיוּ אֲלֵיהֶם כְּמוֹ בֵּן שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בָּהֶם אַחַר אֲבִיו וְאִמּוֹ, שֶׁאוֹהֵב

אוֹתָם יוֹתֵר מֵעַצְמוֹ וְנַפְשׁוֹ, רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ, וְכָל מַה שֶּׁהָיָה לוֹ, הָיָה חוֹשֵׁב לָהֶם לְאַיִן לַעֲשׂוֹת בָּהֶם רָצוֹן שֶׁל אַבָּא וְאִמָּא וְלִפְדּוֹת אוֹתָם בָּהֶם. וְאַף עַל גַּב שֶׁיְּדִיעָתִי שֶׁהַכֹּל בִּרְשׁוּתוֹ, הָרַחֲמָן רוֹצֶה אֶת הַלֵּב. בְּאוֹתוֹ זְמַן בָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנִשַּׁק אוֹתוֹ, וְאָמַר, רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, וַדַּאי שֶׁאַתָּה הוּא בֵּן שֶׁלִּי וְשֶׁל הַשְּׁכִינָה. רַבָּנָן וּמַלְאָכִים נַשְּׁקוּ בֵּן! קְמוּ כֻּלָּם וְנַשְּׁקוּ לוֹ, וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ לְרַב וּמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם. וְהָיָה בְּהָנִיחַ ה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ', תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק וְגוֹ' (דברים כה). מִצְוָה זוֹ לְהַכְרִית אֶת זַרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יַחֲזֹר לְכִסְאוֹ עַד שֶׁיִּקַּח נְקָמָה מִמֶּנּוּ. פְּתַח רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן וְאָמַר, וַדַּאי מִשּׁוּם זֶה הָיוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר וְעַל הַיָּם, וְלֹא יִכָּנְסוּ בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁיִּטֹּל נְקָמָה מֵעֲמָלֵק.

עֲמָלֵק מַאן הוּא לְעֵילָּא, דְּהָא חֲזֵינָן דְּבִלְעָם וּבָלָק מִתַּמָּן הֲווֹ נִשְׁמָתִין דִּלְהוֹן, וּבְגִין דָּא הֲווֹ שַׁנְאִין לְיִשְׂרָאֵל יַתִּיר מִכָּל אוּמָה וְלִישָׁן, וּבְגִין דָּא עֲמָלֵק רָשִׁים בִּשְׁמֵהוֹן, ע"ם מִן בִּלְעָם, ל"ק מִן בָּלָק, וּדְכָר וְנוּקְבָא אִינּוּן עֲמָלֵקִים. וְעָלַיְיהוּ אִתְמַר, (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל.

עֲמָלֵק מַהוּ לְמֵעְלָה? שֶׁהֲרֵי רָאִינוּ שֶׁבִּלְעָם וּבָלָק הָיוּ נִשְׁמוֹתֵיהֶם מִשָּׁם, וּמִשּׁוּם זֶה שָׂנְאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן, וְלָכֵן עֲמָלֵק רָשׁוּם בִּשְׁמָם - ע"ם מִבִּלְעָם, ל"ק מִבָּלָק. וְזָכָר וּנְקֵבָה הֵם עֲמָלֵקִים, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל.

כְּגַוְונָא דְּאִית בְּיִשְׂרָאֵל אַרְבַּע אַנְפִּין, יַעֲקֹב, יִשְׂרָאֵל, רָחֵל, לֵאָה. יִשְׂרָאֵל עִם לֵאָה, יַעֲקֹב עִם רָחֵל, לָקֶבֶל, (יחזקאל א) וּפְנֵי נָשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּם. הָכִי אִית אַרְבַּע אַנְפִּין לַעֲמָלֵק, קֶסֶם, וְנַחַשׁ, עָמָל, וְאָוֶן. עָמָל רָשִׁים בַּעֲמָלֵק. וְהָמָן דְּהֲוָה מִסִּטְרָא דַּעֲמָלֵק, (תהלים ז) יָשׁוּב עָמָלוֹ בְּרֹאשׁוֹ. וְכָל אִלּוּפֵי עֵשָׂו מֵעֲמָלֵק הֲווֹ. וּלְעֵילָּא עֲמָלֵק, סָמָאֵל. עָמָל, נַחַשׁ, אָוֶן, וּמַרְמָה. דְּמִפַּתֵּי לְיהּ לְבַר נָשׁ לְמֶחֱטֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. קֶסֶ"ם, ק' מִן עֲמָלֵק ס"ם מִן סָמָאֵ"ל. נַחַ"שׁ, אֵ"ל מִסָּמָאֵל (כאן חסר)

כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל אַרְבַּע פָּנִים: יַעֲקֹב, יִשְׂרָאֵל, רָחֵל, לֵאָה. יִשְׂרָאֵל עִם לֵאָה, יַעֲקֹב עִם רָחֵל, כְּנֶגֶד (יחזקאל א) וּפְנֵי נָשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן - כָּךְ יֵשׁ אַרְבַּע פָּנִים לַעֲמָלֵק: קֶסֶם, וְנַחַשׁ, עָמָל, וְאָוֶן. עָמָל רָשׁוּם בַּעֲמָלֵק, וְהָמָן שֶׁהָיָה מִצַּד עֲמָלֵק - (תהלים ז) יָשׁוּב עָמָלוֹ בְּרֹאשׁוֹ. וְכָל אִלּוּפֵי עֵשָׂו מֵעֲמָלֵק הָיוּ. וּלְמַעְלָה עֲמָלֵק, סָמָאֵל. עָמָל, נַחַשׁ, אָוֶן, וּמִרְמָה. שֶׁמְּפַתֶּה אֶת הָאָדָם לַחֲטֹא לְקִדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. קֶסֶ"ם - ק' מֵעֲמָלֵק, ס"ם מִסָּמָאֵל. נַחַ"שׁ, אֵ"ל מִסָּמָאֵל (כאן חסר).

עֲלֵיהּ אִתְמַר לְאַבְרָהָם, (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ, בֵּית מוֹלַד דִּילָךְ, מַאלֵּין בָּתֵּי סִיהֲרָא, אוֹ בָּתֵּי שַׁבְתַּאי, אוֹ בָּתֵּי מַאֲדִים. דְּבָתֵּי מַאֲדִים וּבָתֵּי שַׁבְתַּאי וּלְבָנָה, עֲלֵיְיהוּ אִתְמַר, אֵין מַתְחִילִין בְּבַ"ד (אין מתחילין בב' ואין מסיימין בד'). דְּמַאֲדִים סוֹמְקוּ דְּחַמָּה, גֵּיהִנֹּם, אִימָא דְּעֵשָׂו, דְּאִתְיְילִידַת בְּיוֹמָא תְּנְיָינָא. וְסִיהֲרָא, אִיהוּ טוֹב וְרָע, טוֹב בְּמִילּוּאָהּ. וְרָע בְּחֶסְרוֹנָהּ.

עָלָיו נֶאֱמַר לְאַבְרָהָם, (בראשית יב) לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. בֵּית מוֹלַד שֶׁלְּךָ מִבְּתֵּי הַלְּבָנָה הַלָּלוּ, אוֹ בָּתֵּי שַׁבְּתַאי, אוֹ בָּתֵּי מַאְדִּים. שֶׁעַל בָּתֵּי מַאְדִּים וּבָתֵּי שַׁבְּתַאי וּלְבָנָה נֶאֱמַר, אֵין מַתְחִילִים בְּשֵׁנִי וּרְבִיעִי, (ואין מתחילין בשני ואין מסימים ברביעי) שֶׁמְּאַדִּים אֹדֶם הַחַמָּה, גֵּיהִנֹּם אֵם שֶׁל עֶשָׂו, שֶׁנּוֹלְדָה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי. וְהַלְּבָנָה הִיא טוֹב וְרָע. טוֹב בְּמִלּוּאָהּ, וְרָע בְּחֶ סְרוֹנָהּ.

וּבְגִין דְּאִיהִי כְּלִילָא מִטּוֹב וָרָע, מוֹנִין בָּהּ יִשְׂרָאֵל וּמוֹנִין בָּהּ בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל. וְכַד לָקַת בְּמִלּוּאָהּ, סִימָנָא לָא טַב לְיִשְׂרָאֵל. וְכַד לְקַת בְּחֶ סְרוֹנָהּ, סִימָן רָע לַיִּשְׁמָעֵאלִים. וּבְהַאי (ישעיה כט) וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו, חָכְמָה דְּיִשְׁמָעֵאלִים, וּבִינַת נְבוֹנָיו תִּסְתַּתָּר, דְּאִינּוּן לָא יַדְעִין בִּבְרִיאָתָן, אֶלָּא בְּשִׁמּוּשָׁא דִּילְהוֹן, כְּפִי שִׁנּוּי עָלְמָא בַּהֲלִיכָתָן וְשִׁימּוּשָׁן. וְסֵיהֲרָא אִתְבְּרִיאַת בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה, וּבְחֶ סְרוֹנָהּ דִּילָהּ עֲנִיּוּת, אִתְבְּרִיאַת לִילִית, שַׁבְּתַאי, דְּאִיהוּ רָעָב וְצָמָאוֹן וְלָקוּתָא דִּנְהוֹרִין. עָלָהּ אִתְּמַר, יְהִי מְאֹרֹת חָסֵר. (משלי ג) מְאֵרַת יְיָ' בְּבֵית רָשָׁע. (קהלת ז) וְחוֹטֵא יִלָּכֵד בָּהּ, בְּבֵית הַסֹּהַר דִּילָהּ, וְצַדִּיק יִמָּלֵט מִמֶּנָּה.

וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא כְּלוּלָה מִטּוֹב וָרָע, מוֹנִים בָּהּ יִשְׂרָאֵל וּמוֹנִים בָּהּ בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל. וּכְשֶׁלּוֹקָה בְּמִלּוּאָהּ, סִימָן לֹא טוֹב לְיִשְׂרָאֵל. וּכְשֶׁלּוֹקָה בְּחֶ סְרוֹנָהּ, סִימָן רַע לַיִּשְׁמָעֵאלִים. וּבָזֶה (ישעיה כט) וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו, חָכְמָה שֶׁל יִשְׁמָעֵאלִים. וּבִינַת נְבוֹנָיו תִּסְתַּתָּר, שֶׁהֵם לֹא יוֹדְעִים בִּבְרִיאָתָם, אֶלָּא בְּשִׁמּוּשָׁם, כְּפִי שִׁנּוּי הָעוֹלָם בַּהֲלִיכָתָם וּבְשִׁמּוּשָׁם. וְהַלְּבָנָה נִבְרְאָה בַּיּוֹם הָרְבִיעִי, וּבְחֶ סְרוֹנָהּ עֲנִיּוּת, נִבְרְאָה לִילִית, שַׁבְּתַאי, שֶׁהוּא רָעָב וְצָמָאוֹן וְלִקּוּי הַמְּאוֹרוֹת. עָלֶיהָ נֶאֱמַר יְהִי מְאֹרֹת חָסֵר. (משלי ג) מְאֵרַת ה' בְּבֵית רָשָׁע. (קהלת ז) וְחוֹטֵא יִלָּכֵד בָּהּ, בְּבֵית הַסֹּהַר שֶׁלָּהּ, וְצַדִּיק יִמָּלֵט מִמֶּנָּה.

וְאִית כּוֹכָבָא אַחֲרָא, נְקוּדָּה זְעֵירָא, נָקוּד עַל שְׁפָחָה (נ"א סיהרא) דְּאִיהוּ מְאֹרֹת, וְדָא חוֹלָם, בַּת מֶלֶךְ, שַׁבָּת מַלְכְּתָא. דְּשַׁלְטָנוּתָא דְּתַרְוַוייהוּ בְּיוֹם שְׁבִיעִי, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ, (דברים ה) לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ. דְּסֵדֶר בְּרִיאָתָן לָאו כְּסֵדֶר שִׁמּוּשָׁן. וּבְגִין דָּא חַמָּ"ה וּמַ"אֲדִים סוּמָקֵי דְּגֵיהִנֹּם, אִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא תְּנִיְינָא. לְבָנָה שַׁבְּתַאי, אִתְבְּרִיאוּ בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה, כַּפָּנָא וַחֲשׁוֹכָא. וּבְגִין דָּא אֵין מַתְחִילִין בְּב"ד, בְּגִין דְּגֵיהִנֹּם אִתְבְּרֵי בְּיוֹמָא תְּנִיְינָא, וְלָקוּתָא דְּנְהוֹרִין בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה.

וְיֵשׁ כּוֹכָב אַחֵר, נְקֻדָּה קְטַנָּה, נָקוּד עַל שִׁפְחָה (הלבנה), שֶׁהוּא מְאֹרֹת, וְזֶה חוֹלָם, בַּת מֶלֶךְ, שַׁבָּת הַמַּלְכָּה. שֶׁשִּׁלְטוֹן שְׁנֵיהֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים ה) לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ. שֶׁסֵּדֶר בְּרִיאָתָם לֹא כְּסֵדֶר שִׁמּוּשָׁם. וְלָכֵן חַמָּ"ה וּמַאְדִּי"ם, אֲדַמִּים שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם, נִבְרְאוּ בְּיוֹם שֵׁנִי. לְבָנָה שַׁבְּתַאי נִבְרְאוּ בְּיוֹם רְבִיעִי, רָעָב וְחֹשֶׁךְ. וְלָכֵן אֵין מַתְחִילִים בְּשֵׁנִי וּרְבִיעִי, מִשּׁוּם שֶׁגֵּיהִנֹּם נִבְרָא בְּיוֹם שֵׁנִי, וְלִקּוּי מְאוֹרוֹת בְּיוֹם רְבִיעִי.

כ"כ ב, עֲלֵיהּ אִתְּמַר, (במדבר כד) דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. דְּדַרְגֵּיהּ בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה. וּבֵיהּ (שמות יט) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר, דְּבֵיהּ נָחִית קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב אוֹרַיְיתָא לְיִשְׂרָאֵל,

בַּת יְחִידָה, לְמֶהֱוֵי עִמֵּיהּ שַׁבָּת מַלְכְּתָא. דְּאִיהוּ יוֹם שְׁלִישִׁי, כָּלִיל תְּלַת עַנְפֵּי אֲבָהָן, ש', בַּת (מלכתא) יְחִידָאָה, דְּשַׁלְטָנוּתָא דִּילָהּ בְּלֵיל שַׁבָּת, בֵּיהּ אִתְעָבִידַת שַׁבָּת.

כֹּ"ב, עָלָיו נֶאֱמַר (במדבר כד) דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב. שֶׁדַּרְגָּתוֹ בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, וּבוֹ (שמות יט) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר, שֶׁבּוֹ יָרַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת אֶת הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יְחִידָה, לִהְיוֹת עִמּוֹ שַׁבָּת הַמַּלְכָּה, שֶׁהוּא יוֹם שְׁלִישִׁי, כּוֹלֵל שְׁלֹשֶׁת עַנְפֵי הָאָבוֹת, ש', הַבַּת (המלכה) הַיְחִידָה, שֶׁשִּׁלְטוֹנָהּ בְּלֵיל שַׁבָּת, בּוֹ נַעֲשֵׂית שַׁבָּת.

וּבְגִין דָּא חוֹלְקִין מָארֵי מַתְנִיתִין עַל מַתַּן תּוֹרָה, בַּת יְחִידָה. דָּא אָמַר, בַּשְּׁלִישִׁי נִתְּנָה תּוֹרָה. וְדָא אָמַר, בַּשְּׁבִיעִי נִתְּנָה תּוֹרָה. וְאִיהִי בַּת יְחִידָה, דְּאָחִידַת בְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, תְּלִיתָאָה לְאָבָהָן. וּבְצַדֵּיק, שְׁבִיעִית לֵיהּ בַּת יְחִידָאָה. וְכַד אִיהִי עֲטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ, אִתְקְרֵי בֵּיהּ שְׁבִיעִי, דְּהוּא שִׁשִּׁי הֲוָה, דְּכֹכָב דִּילֵיהּ צַדֵּק, וּבַת יְחִידָה שַׁבָּת מַלְכְּתָא אִתְקְרֵי צַדֵּק. וּבְגִין דָּא, תּוֹרָה אֶחִידָא בֵּין יוֹם ג' וְז'.

וְלָכֵן חוֹלְקִים חַכְמֵי הַמִּשְׁנָה עַל מַתַּן תּוֹרָה, בַּת יְחִידָה. זֶה אָמַר בַּשְּׁלִישִׁי נִתְּנָה תּוֹרָה, וְזֶה אָמַר בַּשְּׁבִיעִי נִתְּנָה תּוֹרָה. וְהִיא בַּת יְחִידָה שֶׁאוֹחֶזֶת בָּעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שְׁלִישִׁי לָאָבוֹת. וּבְצַדִּיק, שְׁבִיעִית לוֹ בַּת יְחִידָה. וּכְשֶׁהִיא עֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ, נִקְרָא בּוֹ שְׁבִיעִי, שֶׁהוּא הָיָה שִׁשִּׁי, שֶׁכּוֹכָבוֹ צַדֵּק, וּבַת יְחִידָה שַׁבָּת הַמַּלְכָּה נִקְרֵאת צַדֵּק. וּמִשּׁוּם זֶה תּוֹרָה אֲחוּזָה בּוֹ בֵּין יוֹם ג' וְז'.

וְאִיהוּ כ"ב מִן כּוֹכָ"ב, כ"ו (תהלים פד) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְדוָ"ד צְבָאוֹת, שְׁכִינְתָּא מַלְכוּת הַקֹּדֶשׁ, (בראשית מח) בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, כ"ב אַתְוָון דְּאוֹרַיְיתָא. כּוֹכָב, כְּלִילָא מִתְּלַת דַּרְגִּין, כ', כֶּתֶר. ב' בִּינָה. יְדוָ"ד כָּלִיל תַּרְוַוְיִיהוּ, חָכְמָה. וְכוֹלָּא כָּלִיל כּוֹכָ"ב, דַּרְגָּא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

וְהוּא כ"ב מִן כּוֹכָ"ב, כ"ו - (תהלים פד) כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָ"ה צְבָאוֹת, שְׁכִינָה מַלְכוּת הַקֹּדֶשׁ, (בראשית מח) בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, כ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. כּוֹכָב כְּלוּל מִשָּׁלֹשׁ דְּרָגוֹת: כ' כֶּתֶר, ב' בִּינָה, יְהוָ"ה כּוֹלֵל שְׁנֵיהֶם - חָכְמָה. וְכוֹכָ"ב כּוֹלֵל הַכֹּל, דַּרְגַּת הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וּשְׁכִינָה.

דף רפב.

וּשְׁכִינְתָּא אִיהִי לְבָנָה, לְבוּן הַהֲלָכָה, רַחֲמֵי, בְּסִטְרָא דְּחֶסֶד. וְאִתְקְרִיאַת חַמָּה, בָּרָה כַּחַמָּה, מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה, פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. סִיהֲרָא אֲפֵילָה, מְעוּט דְּסִיהֲרָא, שִׁפְחָה דִּילָהּ גֵּיהִנָּם, חַמָּה בִּישָׁא. שִׁפְחָה דִּילֵיהּ שַׁבְּתַאי, לָקוּתָא דְּנְהוֹרִין, חִילּוּל שַׁבָּת. שִׁפְחָה, דְּאַהֲדָרַת עוֹרֶף לְגַבִּירְתָּהּ בְּכָל יוֹמָא (דף רפ"ב ע"א) וְיוֹמָא וְאִתְגַּבְּרַת עָלָהּ בְּחוֹבִין דְּיִשְׂרָאֵל בְּנָהָא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ל) וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ. דְּשׁוּלְטָנוּתָא דְּשִׁפְחָה, לָא הֲוֵי אֶלָּא בְּיוֹמָא תְּנָיְינָא, בַּגֵּיהִנָּם. וּבְרְבִיעָי, בְּלָקוּתָא דְּנְהוֹרִין. וְאִתְהַדְּרַת לְשַׁלְטָאָה בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא.

וְהַשְּׁכִינָה הִיא לְבָנָה, לִבּוּן הַהֲלָכָה, רַחֲמִים, בְּצַד הַחֶסֶד. וְנִקְרֵאת חַמָּה, בָּרָה כַּחַמָּה, מִצַּד הַגְּבוּרָה, פְּנֵי מֹשֶׁה כִּפְנֵי חַמָּה. הַלְּבָנָה אֲפֵלָה, מִעוּט הַלְּבָנָה, שִׁפְחָה שֶׁלָּהּ גֵּיהִנֹּם, חַמָּה רָעָה. שִׁפְחָה שֶׁלָּהּ שַׁבְּתַאי, לִקּוּי הַמְּאוֹרוֹת, חִלּוּל שַׁבָּת. שִׁפְחָתָהּ, שֶׁמַּחֲזִירָה עֹרֶף לִגְבִרְתָּהּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וּמִתְגַּבֶּרֶת עָלֶיהָ בַּחֲטָאֵי

יִשְׂרָאֵל בְּנֵיהּ. וְהוּ שֶׁכְּתוּב (משלי ל) וְשִׂפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִרְתָּהּ. שֶׁשִּׁלְטוֹן הַשִּׁפְחָה לֹא הָיָה אֶלָּא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בַּגֵּיהִנֹּם. וּבְרִבְיעִי בְּלִקּוּי הַמְּאוֹרוֹת, וְחָזְרָה לִשְׁלֹט בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

וּבַת מֶלֶךְ, אֲסִירָא בְּסִרְכוֹת, בְּבֵית הַסֹּהַר, בְּגָלוּתָא דִּילָהּ. וְאִיהִי קַיְנָא דְּסָמָאֵל בֵּין כּוֹכְבַיָּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹמֵי, (עובדיה א) אִם תַּגְבִּיהַ כַּנָּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם יְיָ'. וּשְׁכִינְתָּא נַגַּהּ, וְנַגַּהּ לָאֵשׁ, וּמֵהָכָא קָרוּ לְבֵי כְּנִשְׁתָּא אֵשׁ נוֹגַהּ.

וּבַת מֶלֶךְ אֲסוּרָה בְּסִרְכוֹת, בְּבֵית הַסֹּהַר, בְּגָלוּתָהּ. וְהִיא קַן שֶׁל סְמָאֵל בֵּין הַכּוֹכָבִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִשְׁבַּע, (עובדיה א) אִם תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם ה'. וּשְׁכִינָה נַגַּהּ, וְנַגַּהּ לְאֵשׁ (יחזקאל א), וּמִכָּאן קָרְאוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אֵשׁ נוֹגַהּ.

אֵשׁ מַאֲדִים לִישָׁנָא דְּאוֹדֶם, (שמות כח) טוּר אוֹדֶם פִּטְדָה. נוֹגַהּ אֶשָּׁא חִיוָּרָא. וְתַרְוַוייְהוּ פְּנֵי חַמָּה וּפְנֵי סִיהֲרָא, נֶצַח וְהוֹד, אִינּוּן דְּנָטְלוּ חִוָּורוּ מַחֲשָׁךְ, וְסוּמְקוּ מִגְּבוּרָה. אַהֲרֹן וְדָוִד מִתַּמָּן הֲווֹ, חַד נָטִיל רַחֲמֵי, וְחַד נָטִיל דִּינָא, דָּוִד מִסְּטָרָא דִּשְׁמָאלָא, (שמואל א טז) וְהוּא אַדְמוֹנִי. אַהֲרֹן אִישׁ חָסֶד, וְתַרְוַוייְהוּ נְבִיאֵי קְשׁוֹט מִתַּמָּן. פְּנֵי מֹשֶׁה הֲווֹ נְהִירִין בִּנְבוּאָה דִּבְיָנָה, אִיהוּ חַמָּה (אימא) עִלָּאָה מִתַּמָּן נְבוּאָה דִּילֵיהּ.

אֵשׁ מַאְדִּים לְשׁוֹן שֶׁל אֹדֶם, (שמות כח) טוּר אֹדֶם פִּטְדָה. נֹגַהּ, אֵשׁ לְבָנָה. וּשְׁנֵיהֶם פְּנֵי חַמָּה וּפְנֵי לְבָנָה. נֶצַח וְהוֹד, אוֹתָם שֶׁלָּקְחוּ לֵבָן מֵחֶסֶד וְאֹדֶם מִגְּבוּרָה, אַהֲרֹן וְדָוִד מִשָּׁם הָיוּ. אֶחָד לָקַח רַחֲמִים, וְאֶחָד לָקַח דִּין. דָּוִד מִצַּד הַשְּׂמֹאל, (שמואל א טז) וְהוּא אַדְמוֹנִי. אַהֲרֹן אִישׁ חֶסֶד. וּשְׁנֵיהֶם נְבִיאֵי אֱמֶת מִשָּׁם. פְּנֵי מֹשֶׁה הָיוּ מְאִירִים בִּנְבוּאָה שֶׁל בִּינָה, הִיא חַמָּה (אמא) עֶלְיוֹנָה, מִשָּׁם נְבוּאָתוֹ.

בְּהוֹן עֶשְׂו חַיָּיבָא עֶבֶד אֱדוֹם, וְנוּקְבָא דִּילֵיהּ מַאֲדִים, אִיהִי שְׁפִיכוּת דָּמִים דְּיִשְׂרָאֵל, וְגַרְמָה דְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְקַיָּים בָּהּ, (איכה א) נָתַנִי יְיָ' בִּידֵי לֹא אוּכַל קוּם, (שם) נָתָנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה. הוֹד, דָּוָה אִתְהַדָּר. דְּנָצַח וְהוֹד לְקֻבָלַיְיהוּ. יָכִין וּבוֹעַז. שְׁתֵּיהֶן (שניהם) אֲשֶׁר הַבַּיִת נִשְׁעָן עֲלֵיהֶם. דְּבֵי כְּנִשְׁתָּא אִתְקְרִיאַת עַל שְׁמַיְיהוּ אֵשׁ נוֹגַהּ כַּדְּקָא אֲמַיְנָא.

בָּהֶם עֵשָׂו הָרָשָׁע עֶבֶד אֱדוֹם, וּנְקֵבָה שֶׁלּוֹ מַאְדִּים, הִיא שְׁפִיכוּת דָּמִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְגָרְמָה שֶׁמַּלְכָּה הִתְקַיֵּם, (איכה א) נָתָנִי ה' בִּידֵי לֹא אוּכַל קוּם. (שם) נָתָנִי שֹׁמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה. הוֹד הָפַךְ לְדָוָה, שֶׁנִּצַּח וְהוֹד כְּנֶגְדָּם. יָכִין וּבֹעַז. שְׁתֵּיהֶן אֲשֶׁר הַבַּיִת נִשְׁעָן עֲלֵיהֶם. שֶׁבֵּית הַכְּנֶסֶת נִקְרָא עַל שְׁמָם אֵשׁ נוֹגַהּ כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ.

וְשִׁפְחָה רָעָה אִיהִי קְבוּרָה, וּבָהּ אָסִירָא לְגְבִירְתָּא. וְאִיהִי שַׁבְתַּאי, קְרָה וִיבֵשָׁה, בְּקִבּוּרְתָּא דְּעִפְרָא, וְאִיהִי מָוֶת דַּעֲנִיוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא, וְאִיהִי קְבוּרַת עָנִי, מְכוּסֶּה בָּהּ בְּשֶׁבַע מִינֵי מָדוֹרוֹת, דְּאִיהִי כְּלִילָא מִשֶּׁבַע כּוֹכְבַיָּא, כְּמָה דְּשַׁבָּת מַלְכְּתָא כְּלִילָא מִשֶּׁבַע. וְאִינּוּן שֶׁבַע כּוֹכְבַיָּא מִסִּטְרָא דִּגְבוּרָה (ס"א דגבירתא) (בראשית מא) שֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע, מִסִּטְרָא דְּשִׂפְחָה שֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב. דְּעָלַיְיהוּ אָמַר נָבִיא (עמוס ח) לֹא רָעָב לַלֶּחֶם וְלֹא צָמָא לַמַּיִם כִּי אִם

לִשְׁמוֹעַ אֶת דִּבְרֵי יְיָ'. (מכאן עד תיבת לא יטמא ליתא בדפוס וילנא ונראה דהוא השמטת הצנזור - מהמגיה מו"ל.)

וְשִׂפְחָה רַעָה הִיא קְבוּרָה, וּבָהּ אֲסוּרָה לַגְּבֶרֶת. וְהִיא שַׁבְתַאי, קָרָה וְיַבֶּשָׁה, בְּקִבּוּרַת הֶעָפָר, וְהִיא מָוֶת שֶׁל עֲנִיּוּת שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהִיא קְבוּרַת עָנִי, מְכֻסֶּה בָּהּ בְּשִׁבְעָה מִינֵי מְדוֹרוֹת, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מִשִּׁבְעָה כּוֹכָבִים, כְּמוֹ שֶׁשִּׁבַּת הַמַּלְכָּה כְּלוּלָה מִשֶּׁבַע. וְהֵם שִׁבְעָה כּוֹכָבִים מִצַּד שֶׁל הַגְּבוּרָה (הגבירה), (בראשית מא) שֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע. מִצַּד שֶׁל שִׁפְחָה, שֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב. שֶׁעֲלֵיהֶם אָמַר הַנָּבִיא, (עמוס ח) לֹא רָעָב לַלֶּחֶם וְלֹא צָמָא לַמַּיִם כִּי אִם לִשְׁמֹעַ אֶת דִּבְרֵי ה'.

גְּבִירְתָּהּ גַּן. שִׂפְחָה אַשְׁפָּה מְטוּנֶּפֶת. מִסִּטְרָא דְּעֵרֶב רַב אַשְׁפָּה מְעוּרֶבֶת בַּגַּן, לְגַדְּלָא זְרָעִים, מִסִּטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. מִסִּטְרָא דַּעֲבוֹדָה זָרָה, אִתְקְרִיאַת שַׁבְתַאי, לֵילִית, אַשְׁפָּה מְטוּנֶּפֶת, בְּגִין דְּצוֹאָה מְעוּרֶבֶת מִכָּל מִינֵי טִנּוּף וְשֶׁרֶץ, דְּזַרְקִין בָּהּ כְּלָבִים מֵתִים וַחֲמוֹרִים מֵתִים. בְּנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל קְבוּרִים בָּהּ. עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת דְּאִינּוּן כְּלָבִים מֵתִים, קְבוּרִים בָּהּ. וְאִיהִי קֶבֶר דַּעֲבוֹדָה זָרָה, דְּקַבְּרִין בָּהּ עֲרֵלִים, דְּאִינּוּן כְּלָבִים מֵתִים, שֶׁקֶץ וְרֵיחַ רָע, מְטוּנָּף, (מוסרח) מְסוּרָח, מִשִּׁפְחָה בִּישָׁא אִיהִי סִרְכָא, דְּאָחִידָא בְּעֶרֶב רַב, מְעוּרְבִים בְּיִשְׂרָאֵל. וַאֲחִידַת בְּעָצָם וּבָשָׂר, דְּאִינּוּן בְּנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, עֶצֶם מֵת, וּבָשָׂר טָמֵא, בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה, דְּעָלָהּ אִתְמַר, (שמות כב) לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ.

גְּבִרְתָּהּ גַּן. שִׂפְחָה אַשְׁפָּה מְטֻנֶּפֶת, מִצַּד שֶׁל עֵרֶב רַב אַשְׁפָּה מְעֹרֶבֶת בַּגַּן לְגַדֵּל זְרָעִים, מִצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. מִצַּד שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה נִקְרֵאת שַׁבְתַאי, לִילִית, אַשְׁפָּה מְטֻנֶּפֶת, מִשּׁוּם שֶׁצּוֹאָה מְעֹרֶבֶת מִכָּל מִינֵי טִנּוּף וְשֶׁרֶץ, שֶׁזּוֹרְקִים בָּהּ כְּלָבִים מֵתִים וַחֲמוֹרִים מֵתִים. בְּנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל קְבוּרִים בָּהּ. עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, שֶׁהֵם כְּלָבִים מֵתִים, קְבוּרִים בָּהּ. וְהִיא קֶבֶר שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁקּוֹבְרִים בָּהּ עֲרֵלִים, שֶׁהֵם כְּלָבִים מֵתִים, שֶׁקֶץ וְרֵיחַ רַע, מְטֻנָּף, מְסֹרָח, מִשִּׁפְחָה רָעָה הִיא סִרְכָה, שֶׁאֲחוּזָה בְּעֶרֶב רַב מְעֹרָבִים בְּיִשְׂרָאֵל. וַאֲחוּזָה בְּעָצָם וּבָשָׂר, שֶׁהֵם בְּנֵי עֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל, עֶצֶם מֵת וּבָשָׂר טָמֵא, בָּשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה, שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (שמות כב) לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ.

וּכְגַוְונָא דְּאִית תְּרֵיסָר מַזָּלוֹת, מִסִּטְרָא דְּטוֹב. הָכִי אִית תְּרֵיסַר מַזָּלוֹת, מִסִּטְרָא דְּרָע. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית כה) שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִים לְאֻמֹּתָם. (קהלת ז) דְּזֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים, וְרַשִׁיעַיָּיא אִינּוּן אֲבוֹת הַטּוּמְאָה, דְּאִינּוּן טְמֵא מֵת וְשֶׁרֶץ, דְּמִטַּמָּא לְבַר נָשׁ מֵאֲווִירוֹ וּמִתּוֹכוֹ וּמִגַּבּוֹ. וַאֲפִילּוּ תּוֹךְ תּוֹכוֹ דְּכַהֲנָא מִסְתַּאֵב בְּהוֹן. וּבְגִין דָּא (ויקרא כא) עַל כָּל נֶפֶשׁוֹת מֵת לֹא יָבֹא. דְּרָשָׁע קָרוּי מֵת. וּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יְטַמָּא. (ע"כ).

וּכְמוֹ שֶׁיֵּשׁ שְׁנֵים עָשָׂר מַזָּלוֹת מִצַּד שֶׁל הַטּוֹב, כָּךְ יֵשׁ שְׁנֵים עָשָׂר מַזָּלוֹת מִצַּד הָרַע. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית כה) שְׁנֵים עָשָׂר נְשִׂיאִם לְאֻמֹּתָם. שֶׁזֶּה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים (קהלת ז), וְהָרְשָׁעִים הֵם אֲבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה, שֶׁהֵם טְמֵא מֵת וְשֶׁרֶץ, שֶׁמְּטַמֵּא אֶת הָאָדָם מֵאֲווִירוֹ וּמִתּוֹכוֹ וּמִגַּבּוֹ. וַאֲפִלּוּ תּוֹךְ תּוֹכוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן

נְטָמָא בָּהֶם. וְלָכֵן (ויקרא כא) [ו] עַל כָּל נֶפֶשׁת מֵת לֹא יָבֹא. שֶׁרָשָׁע קָרוּי מֵת. וּמַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא.

הָכָא אַשְׁכַּחְנָא אַסְוָותָא לְגַבֵּי, דְּאִתְמַר בֵּי (ישעיה נג) וַיִּתֵּן אֶת רְשָׁעִים קִבְרוֹ. בָּתַר דְּקִבּוּרָה דָּא בְּגִין אַבָּא וְאִמָּא, דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא עִם יִשְׂרָאֵל, אִתְקַיָּים בֵּי קְרָא וְלֹא יִטַּמָּא. אֱלֹהִוי, לָא תִּתְעַכַּב מִלְּנַחְתָּא, דְּאַף עַל גַּב דְּאַנְתְּ כַּהֲנָא, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ (לא) יִטַּמָּא. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ בְּגָלוּתָא, דְּאִיהִי קִבּוּרָה לוֹן, וַאֲנָא קָבוּר בֵּינַיְיהוּ. בְּאוֹמָאָה עֲלָךְ, בְּשֵׁם יְיָ' חַי וְקַיָּים, לָא תִּתְעַכַּב מִלְּנַחְתָּא. מַלְאָכִין קַדִּישִׁין, מָארֵי דְּגַדְפִּין, בְּאוֹמָאָה עֲלַיְיכוּ, טוֹלוּ אוֹמָאָה דָּא, וּסְלִיקוּ לָהּ עַל גַּדְפַּיְיכוּ. שְׁבוּעַת יְיָ' בְּחַ"י צַדִּיק וְקַיָּים עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. טוֹלוּ אוֹמָאָה דָּא, וּסְלִיקוּ לָהּ עַל גַּדְפַּיְיכוּ. בְּמַטְרוֹנִיתָא בִּיקָרָא דִּילָהּ, לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

כָּאן מָצָאנוּ רְפוּאָה אֵלַי, שֶׁנֶּאֱמַר בִּי (ישעיה נג) וַיִּתֵּן אֶת רְשָׁעִים קִבְרוֹ. אַחַר שֶׁקִּבּוּרָה זוֹ מְשׁוּם אַבָּא וְאִמָּא, שֶׁהֵם בַּגָּלוּת עִם יִשְׂרָאֵל, הִתְקַיֵּים בִּי הַכָּתוּב וְלֹא יִטַּמָּא. אֱלֹהַיִךְ, לֹא תִּתְעַכֵּב מִלֶּרֶדֶת, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁאַתָּה כֹּהֵן, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ (לא) יִטַּמָּא. שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בַּגָּלוּת, שֶׁהִיא קְבוּרָה לָהֶם, וַאֲנִי קְבוּר בֵּינֵיהֶם. בִּשְׁבוּעָה עָלֶיךָ בְּשֵׁם ה' חַי וְקַיָּם, אַל תִּתְעַכֵּב מִלֶּרֶדֶת. מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים בַּעֲלֵי כְנָפַיִם, בִּשְׁבוּעָה עֲלֵיכֶם, קְחוּ שְׁבוּעָה זוֹ וְהַעֲלוּהָ עַל כַּנְפֵיכֶם, שְׁבוּעַת ה' בְּחַ"י צַדִּיק וְקַיָּם עַמּוּד הָאֶמְצָעִי, קְחוּ שְׁבוּעָה זוֹ וְהַעֲלוּ אוֹתָהּ עַל כַּנְפֵיכֶם בַּמַּלְכָּה, בַּכָּבוֹד שֶׁלָּהּ, לְקַדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

מַלְאָכִין עִלָּאִין, שְׁלִיחָן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִימִינָא. וּמַלְאָכִין שְׁלִיחָן דִּילֵיהּ, מִשְּׂמָאלָא. וּמַלְאָכִים דְּאַבָּא וְאִמָּא, יְהוֹן סָתְרִין (סחרין) לָהּ עֵילָא וְתַתָּא, וּמְכַסִּין לָהּ בְּאָת ו', בְּשִׁית גַּדְפִּין דִּילֵיהּ. דְּאִתְמַר בֵּיהּ (ישעיה ו) שְׁרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם וְגוֹ' בְּשִׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו דְּשִׁבוּעָה דִּילֵיהּ, דְּאִיהִי ה', רְבִיעָאָה. וּבְשִׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו דִּילָהּ, וּבְשִׁתַּיִם מְעוֹפְפִים לָהּ. מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים, שְׁלִיחֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִימִין, וּמַלְאָכִים שְׁלוּחָיו מִשְּׂמֹאל, וּמַלְאָכִים שֶׁל אַבָּא וְאִמָּא, יִהְיוּ מַסְתִּירִים לָהּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וּמְכַסִּים אוֹתָהּ בְּאוֹת ו' בְּשֵׁשׁ כְּנָפָיו, שֶׁבּוֹ נֶאֱמַר (ישעיה ו) שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם וְגוֹ'. שֶׁשִּׁבּוּעָה שֶׁלּוֹ, שֶׁהִיא ה', רְבִיעִית. וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו שֶׁלָּהּ, וּבִשְׁתַּיִם מְעוֹפְפִים אוֹתָהּ.

דף רפב:

וְאַנְתְּ אֱלֹהַיִךְ, דְּסְלִיקַת לְעֵילָא, לְעֵילַת הָעֵילּוֹת, וְהוּא טָעִין לָךְ מִכָּל טוּב, נָחִית לְגַבָּהּ, וְתֶהֱוֵי כְּרוּב תְּחוֹתָא, לְנַחְתָּא לָהּ מְלֵאָה כָּל טוּב. וּמַלְאָכִין דְּאַבָּא וְאִמָּא, דְּאִינּוּן יָ"ה, (ס"א אסתרו לה) אַסְחֲרוּ לָךְ, בִּנְחִיתוּ דִּילָהּ. וּמַלְאָכִין דְּבַעְלָהּ, בָּרָא דְּאַבָּא וְאִמָּא, ו', כַּסִּיאוּ לָהּ, וּמְעַפְּפִין לָהּ, מִשִּׁית גַּדְפִּין (דף רפ"ב ע"ב) אב"ג ית"ץ, וְבִל"ו דְּתַלְיָין מִנַּיְיהוּ כְּחֻשְׁבּוֹן ל"ו. וְדָאי אִיהוּ שְׁרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. וּנְחִיתַת ה' (נ"א י"ה) דִּילֵיהּ, טְמִירָא מְכוּסָּה בְּהוֹן. וּמַלְאָכִין דְּאִינּוּן דְּצַדִּיק חַ"י עָלְמִין, אַסְמִיכוּ לָהּ עֲלַיְיכוּ כְּחֵיוָן דְּסַמְכֵי לְכֻרְסְיָיא.

וְאַתָּה אֱלֹהִים, שֶׁעֲלִיתָ לְמַעְלָה לְעֵלַת הָעֲלוֹת, וְהוּא טוֹעֵן אוֹתָךְ מִכָּל טוּב, רֵד אֱלֹהָ, וְתִהְיֶה כְּרוּב תַּחְתֶּיהָ לְהוֹרִידָהּ בְּךָ מִלְּאָה כָּל טוּב. וּמַלְאָכִים שֶׁל אַבָּא וְאִמָּא, שֶׁהֵם יְ"ה, (הסתירו אותה) סוֹבְבוּ אוֹתָךְ בִּירִידָתָהּ. וּמַלְאָכִים שֶׁל בַּעְלָהּ, בֵּן אַבָּא וְאִמָּא, ו', כְּסוּ אוֹתָהּ, וּמְעוֹפְפִים אוֹתָהּ בְּשֵׁשׁ כְּנָפַיִם - אב"ג ית"ץ, וּבל"ו שְׁתְּלוּיִים מֵהֶם כְּחֻשְׁבּוֹן ל"ו. וַדַּאי זֶה שְׁרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. וְיוֹרֶדֶת ה' (י"ה) שֶׁלּוֹ, טָמִירָה מִכָּסָּה בָהֶם. וּמַלְאָכִים שֶׁהֵם שֶׁל צַדִּיק חַ"י הָעוֹלָמִים, הִסְמִיכוּ אוֹתָהּ עֲלֵיכֶם כְּמוֹ הַחַיּוֹת שֶׁסּוֹמְכוֹת אֶת הַכִּסֵּא. דְּאַף עַל גַּב דְּהֵ"א דַּאֲצִילוּת, דִּשְׁמָא דִּידְוָ"ד, אִיהִי סְמִיכַת לְכֻלְּהוּ, לֵית לְכוֹן לְפָרְחָא לְעֵילָּא, וּלְנַחְתָּא לְתַתָּא, בַּר מִינָהּ. כְּאֵבְרִין דְּגוּפָא, דְּלֵית לְהוֹן תְּנוּעָה בַּר מִנִּשְׁמָתָא, דְּאֵבְרִין דְּאִית לָהּ, אִתְפַּשָּׁטוּ עֲלֵיכוּ, לְסַמְכָא לְכוֹן בְּהוֹן. דְּהָכִי אִיהִי ה', כְּיַמָּא, אִי אִית לָהּ מָאנִין, מִתְמַלְיָין מִנָּהּ, וּמִתְפַּשְׁטִין בְּהוֹן, כַּנְּחָלִים דְּמִתְפַּשְּׁטִן מִן יַמָּא עַל אַרְעָא. וְאִי לָאו, אִיהִי ה' בְּגַרְמָא יְחִידָאָה, בְּלָא אִתְפַּשְּׁטוּתָא דְּנַחֲלִין.

שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהֵ"א שֶׁל אֲצִילוּת שֶׁל שֵׁם שֶׁל יהו"ה הִיא תּוֹמֶכֶת לְכֻלָּם, אֵין לָכֶם לִפְרֹחַ לְמַעְלָה וְלָרֶדֶת לְמַטָּה חוּץ מִמֶּנָּה, כְּאֵיבְרֵי הַגּוּף שֶׁאֵין לָהֶם תְּנוּעָה, חוּץ מֵהַנְּשָׁמָה, שֶׁהָאֵיבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהּ הִתְפַּשְּׁטוּ עֲלֵיכֶם לִתְמֹךְ אֶתְכֶם בָּהֶם. שֶׁכָּךְ הִיא ה', כְּמוֹ יָם. אִם יֵשׁ לָהּ כֵּלִים, מִתְמַלְּאִים מִמֶּנָּה וּמִתְפַּשְּׁטִים בָּהֶם כְּמוֹ נְחָלִים שֶׁמִּתְפַּשְּׁטִים מֵהַיָּם עַל הָאָרֶץ. וְאִם לֹא, הִיא ה' בְּעֶצֶם יְחִידִי, בְּלִי הִתְפַּשְּׁטוּת הַנְּחָלִים.

הָכִי מָאנִין דִּשְׁכִינְתָּא, אִינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין לְעֵילָּא, וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, אִי אִית בְּהוֹן מָארֵי מִדּוֹת, מָארֵי חֶסֶד חֲסִידִים, גִּבּוֹרִים מָארֵי תּוֹרָה, נְבִיאִים וּכְתוּבִים, צַדִּיקִים, אַנְשֵׁי מַלְכוּת, דְּאִתְמַר בְּהוּ (דניאל א) וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמוֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, בַּעֲמִידָה דְּצִלּוֹתָא. בְּהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא אֲדֹנָ"י, מַלְכָּא דִּילֵהּ יְדוָ"ד. וְהֵם חֲכָמִים וּנְבוֹנִים רָאשֵׁי יִשְׂרָאֵל. וְלָא רָאשֵׁי עֵרֶב רַב, דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (איכה א) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. אִיהִי אִתְפַּשְּׁטַת עֲלַיְיהוּ בְּעֶשֶׂר סְפִירָן דִּילֵהּ. בְּהַהוּא זִמְנָא, נָחִית עִלַּת הָעִלּוֹת, בְּיוֹד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, לְנַחְתָּא עָלַיְיהוּ, לְאָקָמָא שְׁכִינְתָּא עָלַיְיהוּ.

כָּךְ כְּלֵי הַשְּׁכִינָה, הֵם מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים לְמַעְלָה, וְיִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, אִם יֵשׁ בָּהֶם בַּעֲלֵי מִדּוֹת, בַּעֲלֵי חֶסֶד חֲסִידִים, גִּבּוֹרִים בַּעֲלֵי תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, צַדִּיקִים אַנְשֵׁי מַלְכוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דניאל א) וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, בַּעֲמִידַת הַתְּפִלָּה, בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ אֲדנָ"י, מֶלֶךְ שֶׁלּוֹ יְהוָ"ה. וְהֵם חֲכָמִים וּנְבוֹנִים רָאשֵׁי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא רָאשֵׁי עֵרֶב רַב שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (איכה א) הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ. הִיא הִתְפַּשְּׁטָה עֲלֵיהֶם בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁלָּהּ. בְּאוֹתוֹ זְמַן יָרַד עִלַּת הָעִלּוֹת בְּיוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, לָרֶדֶת עֲלֵיהֶם וּלְהָקִים שְׁכִינָה עֲלֵיהֶם.

וּבְזִמְנָא (שמות ב) דְּוַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ, אִיהִי אֲמַרְתִּ, (שיר השירים א) שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעוֹטִיָּה, מְעוּטָּפָת בְּגַרְמָא דְּלָא אִתְפַּשְּׁטַת עָלַיְיהוּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צַוָּוח עֲלֵהּ וְאָמַר, (איכה א) אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד.

וּבְזִמַּן שֶׁל (שמות ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ, הִיא אוֹמֶרֶת: (שיר השירים א) שַׁלְמָה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה, מְעֻטָּפָת בְּעַצְמָהּ שֶׁלֹּא הִתְפַּשְּׁטָה עֲלֵיהֶם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צוֹוֵחַ עָלֶיהָ וְאוֹמֵר: אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד.

אַדְּהָכִי, קָם בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְאָמַר, רִבּוֹן עָלְמָא, הָא הָכָא רַעְיָא מְהֵימָנָא. דְּאִתְמַר בֵּיהּ (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד, עַד כְּעַן וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. הָא הָכָא וְהָאִישׁ מֹשֶׁה, דְּשָׁקִיל לְשִׁתִּין רִבּוֹא דְּיִשְׂרָאֵל. וּבֵיהּ (תהלים לג) מִמְכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ. דְּבֵיהּ אִתְמַר לְגַבֵּי דָּרָא דְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה, (ישעיה נג) וַיְיָ' הִפְגִּיעַ בּוֹ אֶת עֲוֹן כֻּלָּנוּ. וְאִיהוּ כָּלִיל בְּעֶשֶׂר מִדּוֹת, דִּבְגִינַיְיהוּ אֲמָרַת (בראשית יח) לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה. נְחִית עֲלֵיהּ, לְאַשְׁגְּחָא עַל עָלְמָא, וְקַיֵּים מִילָּךְ, דְּאָנְתְּ קְשׁוֹט, וְכָל מִילָּךְ קְשׁוֹט.

בֵּין כָּךְ קָם הַמְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְאָמַר, רִבּוֹן הָעוֹלָם, הֲרֵי כָּאן רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, שֶׁבּוֹ נֶאֱמַר (במדבר יב) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד, עַד כָּעֵת (שמות ב) וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ. הֲרֵי כָּאן וְהָאִישׁ מֹשֶׁה, שֶׁשָּׁקוּל לְשִׁשִּׁים רִבּוֹא שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּבוֹ (תהלים לג) מִמְכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ. שֶׁבּוֹ נֶאֱמַר עַל דּוֹר הַגָּלוּת הָאַחֲרוֹנָה, (ישעיה נג) וַה' הִפְגִּיעַ בּוֹ אֶת עֲוֹן כֻּלָּנוּ. וְהוּא כָּלוּל בְּעֶשֶׂר מִדּוֹת, שֶׁבִּגְלָלָן אָמַרְתָּ (בראשית יח) לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה. רֵד עָלָיו לְהַשְׁגִּיחַ עַל הָעוֹלָם וְקַיֵּם דְּבָרֶיךָ, שֶׁאַתָּה אֱמֶת וְכָל דְּבָרֶיךָ אֱמֶת.

דְּאִיהוּ גְּמַל חֶסֶד עִם שְׁכִינְתָּא, וְקָטִיר שִׁפְחָה דִּילָהּ בִּגְבוּרָה, לְמֶהֱוֵי שִׁפְחָה אֲסִירָא תְּחוֹת גְּבִירְתָּהּ, בְּקִשׁוּרָא דִּתְפִלִּין. וְאִשְׁתְּדַל בְּגִינָהּ, בְּתוֹרַת אֱמֶת. (מלאכי ב) תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ. וְאִשְׁתְּדַל בָּהּ, בַּנְּבִיאִים וּכְתוּבִים. בִּנְבִיאֵי, בְּכַמָּה נָחָמוֹת. בַּכְּתוּבִים, בְּעֶשָׂרָה מִינֵי תְּהִלִּים. בְּצַדִּיק, בְּי"ח בְּרָכָאן דְּצְלוֹתָא.

שֶׁהוּא גְּמַל חֶסֶד עִם הַשְּׁכִינָה, וְקָשַׁר שִׁפְחָתָהּ בִּגְבוּרָה, לִהְיוֹת שִׁפְחָה אֲסוּרָה תַּחַת גְּבִרְתָּהּ בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, וְהִשְׁתַּדֵּל בִּגְלָלָהּ בְּתוֹרַת אֱמֶת, (מלאכי ב) תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ. וְהִשְׁתַּדֵּל בָּהּ בַּנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים. בַּנְּבִיאִים בְּכַמָּה נֶחָמוֹת. בַּכְּתוּבִים בַּעֲשָׂרָה מִינֵי תְּהִלִּים. בְּצַדִּיק בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה.

וּמָארֵי מַתְנִיתִין, לָא אִשְׁתְּמוֹדָעָן לֵיהּ לְרַעְיָא מְהֵימָנָא. אֵלִיָּהוּ, בְּאוֹמָאה עָלָךְ בִּשְׁמָא דִּידְוָ"ד, וּבִשְׁמֵיהּ מְפַרַּשׁ, גַּלֵּי לֵיהּ לְכָל רֵישֵׁי מָארֵי מַתְנִיתִין, דְּיִשְׁתְּמוֹדְעוּן לֵיהּ, וְלָא יִתְחַלֵּל יַתִּיר, דְּאִתְמַר בֵּיהּ, (לגבי עלמא) (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ. לֵית לָךְ צוֹרֶךְ לְמֵיטַל רְשׁוּ דְּהָא אֲנָא שְׁלִיחָא דְּמָארֵי עָלְמָא, וְיַדְעְנָא דְּאִי אַנְתְּ עָבִיד דָּא, דְּיוֹדֵי לָךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהּ, וְיִסְתַּלְקוּן בְּנָךְ בְּגִינֵיהּ, עֵילָּא וְתַתָּא. וְלָא תִּתְעַכָּב לְמֶעְבַּד, לָא שָׁבוּעַ וְלָא חֹדֶשׁ וְלָא שָׁנָה, אֶלָּא מִיָּד. (כאן חסר)

וּבַעֲלֵי הַמִּשְׁנָה לֹא נוֹדְעוּ לְרוֹעֶה הַנֶּאֱמָן. אֵלִיָּהוּ, בִּשְׁבוּעָה עָלֶיךָ בְּשֵׁם יְהוָ"ה וּבִשְׁמוֹ הַמְפֹרָשׁ, גַּלֵּה אוֹתוֹ לְכָל רָאשֵׁי בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁיֵּדְעוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִתְחַלֵּל יוֹתֵר, שֶׁבּוֹ נֶאֱמַר (לגבי העולם) (ישעיה נג) וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ. אֵין לְךָ צֹרֶךְ לְקַחַת רְשׁוּת, שֶׁהֲרֵי אֲנִי שָׁלִיחַ שֶׁל רִבּוֹן הָעוֹלָם, וְיָדַעְתִּי שֶׁאִם אַתָּה עוֹשֶׂה כֵּן, שֶׁיּוֹדֶה לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלָיו, וְיַעֲלוּ בָנֶיךָ בִּגְלָלוֹ, מַעְלָה וּמַטָּה. וְלֹא תִּתְעַכֵּב לַעֲשׂוֹת לֹא שָׁבוּעַ, וְלֹא חֹדֶשׁ, וְלֹא שָׁנָה, אֶלָּא מִיָּד.

רַעְיָא מְהֵימְנָא, מָאנֵי דְּפִסְחָא, בְּזִמְנָא דְּשָׁלְטִ֣ית עֲלַיְיהוּ לֵ֖יל שִׁמּוּרִ֑ים, כֻּלְּהוּ צְרִיכִים לְמֶהֱוֵי שְׁמוּרִים, וּנְטוּרִים מֵחָמֵץ וּשְׁאוֹר בְּכָל שֶׁהוּא, וְכָל מַאֲכָלִים וּמַשְׁקִים (ס"א מאני דפסחא) כֻּלְּהוּ נְטוּרִין. וּמַאן דְּנָטִיר לוֹן מֵחָמֵץ וּשְׁאוֹר. גּוּפֵיהּ, אִיהוּ נָטִיר מִיצֶר הָרָע לְתַתָּא, וְנִשְׁמָתָא (ונשמתיה) לְעֵילָּא. וְאִתְמַר בֵּיהּ, (תהלים ה) לֹא יְגוּרְךָ רָע. בְּגִין דְּהָא אִתְעֲבִיד גּוּפֵיהּ קֹדֶשׁ, וְנִשְׁמָתֵיהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. וְאִתְמַר בְּיֵצֶר הָרָע (ויקרא כב) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ, (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת.

רוֹעֶה הַנֶּאֱמָן, בַּעֲלֵי הַפֶּסַח, בִּזְמַן שֶׁשּׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם לֵיל שִׁמּוּרִים, כֻּלָּם צְרִיכִים לִהְיוֹת שְׁמוּרִים, וּשְׁמוּרִים מֵחָמֵץ וּשְׂאוֹר בְּכָל שֶׁהוּא, וְכָל הַמַּאֲכָלִים וְהַמַּשְׁקִים (כלי הפסח) כֻּלָּם שְׁמוּרִים. וּמִי שֶׁשּׁוֹמְרָם מֵחָמֵץ וּשְׂאוֹר, גּוּפוֹ שָׁמוּר מִיֵּצֶר הָרַע לְמַטָּה, וְנִשְׁמָתוֹ לְמַעְלָה, וּבוֹ נֶאֱמַר (תהלים ה) לֹא יְגֻרְךָ רָע. מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי גּוּפוֹ נַעֲשָׂה קֹדֶשׁ, וְנִשְׁמָתוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, וְנֶאֱמַר בַּיֵּצֶר הָרַע (ויקרא כה) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ, (במדבר א) וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת.

פֶּסַח, דְּרוֹעָא יְמִינָא דְּאַבְרָהָם, כֶּ֫סֶף מְזוּקָק. מַאן דְּעָרַב בֵּיהּ עוֹפֶ֫רֶת, מְשַׁקַּר לֵיהּ. הָכִי מַאן דְּעָרַב חָמֵץ אוֹ שְׂאוֹר כָּל שֶׁהוּא בְּמַצָּה, כְּאִלּוּ מְשַׁקֵּר חוֹתָמָא (במוניטה) דְּמַלְכָּא. וְהָכִי מַאן דְּעָרַב בְּטִפָּה דִּילֵיהּ שׁוּם תַּעֲרוֹבֶת, כְּאִילּוּ מְשַׁקֵּר חוֹתָמָא דְּמַלְכָּא, דָּא בְּדָא תַּלְיָיא.

פֶּסַח, זְרוֹעַ יָמִין שֶׁל אַבְרָהָם, כֶּ֫סֶף מְזֻקָּק. מִי שֶׁעָרַב בּוֹ עוֹפֶ֫רֶת, מְשַׁקֵּר אוֹתוֹ. כָּךְ מִי שֶׁעָרַב חָמֵץ אוֹ שְׂאוֹר כָּל שֶׁהוּא בַּמַּצָּה, כְּאִלּוּ מְשַׁקֵּר בְּחוֹתָם הַמֶּלֶךְ. וְכָךְ מִי שֶׁעֵרַב בַּטִּפָּה שֶׁלּוֹ שׁוּם תַּעֲרֹבֶת, כְּאִלּוּ מְשַׁקֵּר אֶת חוֹתָם הַמֶּלֶךְ. זֶה בָּזֶה תְּלוּי.

רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא דְּיִצְחָק. תַּמָּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, וַעֲקֵדָה דְּיִצְחָק תַּמָּן הֲוָה. דְּעָקִיד לֵיהּ אַבְרָהָם. קִשׁוּרָא דִּתְפִלָּה דְּיָד, דּוּמְיָא דַּעֲקֵדָה דְּיִצְחָק. זַכָּאָה אִיהוּ בְּרָא דְּאִתְעֲקַד בַּאֲבוֹי, וְאִתְקְשַׁר בֵּיהּ, לְמֶעְבַּד עוֹבָדוֹהִי, בְּאוֹרַיְיתָא וּבְמִצְוָה. וְזַכָּאָה עֶבֶד דְּאִתְקְשַׁר תְּחוֹת רַבֵּיהּ, לְמֶעְבַּד רְעוּתֵיהּ, אִיהוּ בַּאֲתַר דְּבָרָא דְּמַלְכָּא.

רֹאשׁ הַשָּׁנָה, זְרוֹעַ שְׂמֹאל שֶׁל יִצְחָק, שָׁם דִּינֵי נְפָשׁוֹת, וַעֲקֵדַת יִצְחָק שָׁם הָיְתָה, שֶׁעֲקָדוֹ אַבְרָהָם. קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלָּה שֶׁל יָד כְּמוֹ עֲקֵדַת יִצְחָק. אַשְׁרֵי הַבֵּן שֶׁנֶּעֱקַד בְּאָבִיו וְנִקְשַׁר בּוֹ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂהוּ בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה, וְאַשְׁרֵי הָעֶבֶד שֶׁנִּקְשַׁר תַּחַת רַבּוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, הוּא בַּמָּקוֹם שֶׁל בֶּן הַמֶּלֶךְ.

מְטַטְרוֹ"ן, זַכָּאָה אַנְתְּ, וְזַכָּאִין בָּנָךְ, דְּאִינּוּן קְשִׁירִין וַעֲקִידִין בְּתְפִלִּין תְּחוֹת רְשׁוּתָא דְּמָארָךְ. וּבְגִין דָּא, אַף עַל גַּב דְּאַנְתְּ עֶבֶד לְמָארָךְ, מַלְכָּא אַנְתְּ עַל כָּל מְמָנָן דִּשְׁאַר עַמִּין. מַלְכָּא עַל כָּל מַלְאָכִין. מַלְכָּא, דְּשֵׁדִים וְכָל מַשְׁרְיַיתֵיהּ, דַּחֲלִין מִנָּךְ. מַאן גָּרִים דָּא, בְּגִין דְּאַנְתְּ שְׁרַפְרָף לְמָארָךְ, וְאַנְתְּ מְשַׁמֵּשׁ לְמָארָךְ. שַׁדַּי דְּמְזוּזָה לְבַר, שׁוֹמֵר הַפֶּתַח. יְדָוֹ"ד דְּאִיהוּ מָארָךְ, מַלְּאוֹ.

מְטַטְרוֹ"ן, אַשְׁרֶיךָ וְאַשְׁרֵי בָנֶיךָ, שֶׁהֵם קְשׁוּרִים וַעֲקוּדִים בִּתְפִלִּין תַּחַת רְשׁוּת רִבּוֹנְךָ. וְלָכֵן, אַף עַל גַּב שֶׁאַתָּה עֶבֶד לְרִבּוֹנְךָ, מֶלֶךְ אַתָּה עַל כָּל הַמְמֻנִּים שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים, מֶלֶךְ עַל כָּל הַמַּלְאָכִים, מֶלֶךְ שֶׁשֵּׁדִים

וְכָל מַחֲנוֹתֵיהֶם פּוֹחֲדִים מִמְּךָ. מִי גָּרַם אֶת זֶה? מִשּׁוּם שֶׁאַתָּה שְׁרַפְרָף לְרִבּוֹנְךָ וְאַתָּה מְשַׁמֵּשׁ אֶת רִבּוֹנְךָ. שַׁדַּי שֶׁל הַמְּזוּזָה מִבַּחוּץ, שׁוֹמֵר הַפֶּתַח. יְהוֹ"ה שֶׁהוּא רִבּוֹנְךָ מִבִּפְנִים.

דף רפג.

וְהָכִי אִיהוּ כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָחִית לְשַׁלְטָאָה עַל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ טוֹב מְטַטְרוֹ"ן. רָע סָמָאֵל, שֵׁד, מַלְכָּא דְּשֵׁדִים. (דף רפ"ג ע"א) מְטַטְרוֹן מַלְאָךְ, מַלְכָּא דְּמַלְאָכִים. אֲבָל מִסִּטְרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי, שַׁדַּי אִיהוּ יְסוֹד. וּבְגִין דָּא לְמַטָּה, שְׁנַיִם, עֶבֶד וְרַבּוֹ, דְּלָאו אינוּן יְחוּדָא חֲדָא, וּלְמַעְלָה, אֶחָד. תִּפְאֶרֶת יְסוֹד, דְּגוּפָּא וּבְרִית חַשְׁבִּינָן חַד, דְּאִיהִי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְצַדִּיק.

וְכָךְ הוּא כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹרֵד לִשְׁלֹט עַל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁהוּא טוֹב מְטַטְרוֹ"ן. רָע סָמָאֵל, שֵׁד, מֶלֶךְ הַשֵּׁדִים. מְטַטְרוֹן מַלְאָךְ, מֶלֶךְ הַמַּלְאָכִים. אֲבָל מִצַּד עֵץ הַחַיִּים, שַׁדַּי הוּא יְסוֹד. וְלָכֵן לְמַטָּה שְׁנַיִם, עֶבֶד וְרַבּוֹ, שֶׁאֵינָם יְחוּד אֶחָד, וּלְמַעְלָה אֶחָד. תִּפְאֶרֶת יְסוֹד, שֶׁגּוּף וּבְרִית נֶחְשָׁבִים לְאֶחָד, שֶׁהִיא עַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְצַדִּיק.

כְּגַוְונָא דִּתְפִלִּין דְּרֵאשׁ, דְּאִיהוּ בִּינָה עַל תִּפְאֶרֶת, מִסִּטְרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי דַּאֲצִילוּת, וּמַלְכוּת תְּפִלָּה דְּיָד. הָכִי לְתַתָּא בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי דִּבְרִיאָה, מִסִּטְרָא דְּכַרְסְיָיא עִלָּאָה, תְּפִלִּין דְּרֵאשׁ מְטַטְרוֹן. תְּפִלִּין דְּיַד דִּילֵיהּ, כִּסֵּא תַּחְתּוֹן. וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר נָבִיא עֲלֵיהּ, (ירמיה יז) כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן.

כְּמוֹ שֶׁתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהוּא בִּינָה עַל תִּפְאֶרֶת, מִצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים שֶׁל אֲצִילוּת, וּמַלְכוּת תְּפִלָּה שֶׁל יָד - כָּךְ לְמַטָּה בְּעֵץ הַחַיִּים שֶׁל בְּרִיאָה, מִצַּד הַכִּסֵּא הָעֶלְיוֹן, תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ מְטַטְרוֹן. תְּפִלִּין שֶׁל יָד שֶׁלּוֹ, כִּסֵּא תַּחְתּוֹן. וְזֶהוּ מַה שֶּׁאָמַר עָלָיו הַנָּבִיא, (ירמיה יז) כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן.

אֲבָל מִסִּטְרָא דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִלִּין, אִתְקְשַׁר יֵצֶר הָרָע תְּחוֹת יֵצֶר הַטּוֹב, כְּעַבְדָּא תְּחוֹת מָארֵיהּ, בְּקַלָּא דְּאוֹרַיְיתָא, בְּקַלָּא דְּצַלּוֹתָא, בְּקוֹל דְּשׁוֹפָר. קָלָא אִיהוּ רוֹמַ"ח לְגַבֵּיהּ. וְדָא קוֹל הַשּׁוֹפָר, קוֹל דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא, דְּאִיהוּ כָּלִיל אֶשָּׁא מַיָּא וְרוּחָא. דְּאִינּוּן תִּלַת אָבָהָן, דִּבְהוֹן הי"ו, ה' בְּאַבְרָהָם, י' בְּיִצְחָק, בְּכָל אֲתַר ה' דְּשָׁלִיט עַל י' דִּינָא הוּא, וְהַאי אִיהוּ ה"י מִן אֱלֹהִים. וּבְגִין דָּא (תהלים מז) עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה. ו' מִן וַאלֹהֵי יַעֲקֹב, וְדָא רוּחַ הַשּׁוֹפָר, שְׁכִינְתָּא מָנָא דְּכָלְהוּ תִּלַת, וְאִיהוּ ה' מִן הַשּׁוֹפָר.

אֲבָל מִצַּד עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, בְּקֶשֶׁר הַתְּפִלִּין נִקְשָׁר יֵצֶר הָרָע תַּחַת יֵצֶר הַטּוֹב כְּמוֹ עֶבֶד תַּחַת רַבּוֹ, בְּקוֹל הַתּוֹרָה, בְּקוֹל הַתְּפִלָּה, בְּקוֹל הַשּׁוֹפָר. קוֹל שֶׁהוּא רוֹמַ"ח אֵלָיו, וְזֶה קוֹל הַשּׁוֹפָר, קוֹל הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁכָּלוּל מֵאֵשׁ מַיִם וְרוּחַ, שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה אָבוֹת שֶׁבָּהֶם הי"ו, ה' בְּאַבְרָהָם, י' בְּיִצְחָק. בְּכָל מָקוֹם ה' שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עַל י' - דִּין הוּא, וְזֶהוּ ה"י מֵאֱלֹהִים, וְלָכֵן (תהלים מז) עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה. ו' מִן וַאלֹהֵי יַעֲקֹב, וְזֶה רוּחַ הַשּׁוֹפָר. שְׁכִינָה כְּלִי שֶׁל כָּל הַשָּׁלֹשׁ, וְהוּא ה' מִן הַשּׁוֹפָר.

דְּאִינּוּן י' שׁוֹפָרוֹת, דְּאִינּוּן קשר"ק קש"ק קר"ק, מִתְלַבְּשִׁין בְּהוֹן הֵ"א יו"ד וָא"ו הֵ"א, דְּכָל אַתְוָון אִלֵּין (ס"א אינון) דִּינִין לְסִטְרִין אַחֲרָנִין וּלְחַיָּיבַיָּא.

שֶׁהֵם עֶשְׂרָה שׁוֹפָרוֹת, שֶׁהֵם קשר"ק קש"ק קר"ק, מִתְלַבְּשִׁים בָּהֶם הֵ"א יו"ד וָא"ו הֵ"א. שֶׁכָּל הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ (הן) דִּינִים לִצְדָדִים אֲחֵרִים וְלָרְשָׁעִים.

השלמה מההשמטות (סימן י"ז)

וְכָל אַתְוָון אִלֵּין אִינּוּן (ס"א דינין) לְסִטְרִין אַחֲרָנִין וּלְחַיָּיבַיָּא, אִינּוּן כְּשֶׁלְשְׁלָאִין וְרוּמְחִין לְשַׁיְיפִין. תְּרוּעָה שַׁלְשֶׁלֶת וּתְרֵין תְּרוּעוֹת בַּעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת וְאִינּוּן חַד מִן קשר"ק, וְתִנְיָינָא מִן קר"ק, וְאִינּוּן עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא.

וְכָל הָאוֹתִיּוֹת הָאֵלּוּ הֵן (דינים) לִצְדָדִים אֲחֵרִים וּלְחַיָּבִים, הֵן כְּשַׁלְשְׁלָאוֹת וּרְמָחִים לְאַיְבָרִים. תְּרוּעָה שַׁלְשֶׁלֶת וּשְׁתֵּי תְרוּעוֹת בַּעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת, וְהֵם אֶחָד מִן קשר"ק, וְשֵׁנִי מִן קר"ק, וְהֵם הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי.

וְתַנְיָא צַדִּיק כָּל חַד עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא יִשְׂרָאֵל. שְׁלִישִׁיָּה לְתִקִּיעָה דְּאַבְרָהָם רַחֲמִין פְּשׁוּטִים וְלִשְׁבָרִים דְּיִצְחָק דִּינִין תַּבְרִין דְּלִבָּא, דִּשְׁבָרִים לְשׁוֹן תְּבִירוּ אִינּוּן, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (שמות כ"ג) שַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר מַצֵּבוֹתֵיהֶם. צַדִּיק אִיהוּ שַׁלְשֶׁלֶת תְּלִיתָאָה מְמוּצָע בֵּין צְבָאוֹת דִּילֵיהּ תְּרֵין שִׁפְוָון, תְּקִיעָה לְפָנֶיהָ וּתְקִיעָה לְאַחֲרֶיהָ.

וְלָמַדְנוּ, צַדִּיק כָּל אֶחָד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי - יִשְׂרָאֵל. שְׁלִישִׁיָּה לַתְּקִיעָה שֶׁל אַבְרָהָם רַחֲמִים פְּשׁוּטִים, וְלַשְּׁבָרִים שֶׁל יִצְחָק דִּינִים שׁוֹבְרִים אֶת הַלֵּב, שֶׁשְּׁבָרִים לְשׁוֹן שְׁבִירָה הֵם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות כג) [ו] שַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר מַצֵּבוֹתֵיהֶם. צַדִּיק הוּא שַׁלְשֶׁלֶת שְׁלִישִׁי מְמֻצָּע בֵּין צְבָאוֹת שֶׁלּוֹ שְׁתֵּי שִׁפְתַיִם, תְּקִיעָה לְפָנֶיהָ וּתְקִיעָה לְאַחֲרֶיהָ.

שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף אִתְקְרִיאוּ כַּד נָטְלֵי מְרַחֲמֵי דְּאִיהוּ יְמִינָא, שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב אִתְקְרִיאוּ מִסְטְרָא דִּגְבוּרָה דְּתַמָּן כְּרוּבִים, וּפְנֵי שׁוֹר מַהַשְׂמְאל. וְכֻלְּהוּ עֶשֶׂר אִתְקְשָׁרוּ בְּקֶשֶׁר אַחֵר דְּאִיהוּ סִימָן קש"ר תקיע"ה שברי"ם תרוע"ה.

שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף נִקְרָאוֹת כַּאֲשֶׁר נוֹטְלִים מְרַחֲמִים שֶׁהוּא יָמִין. שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב נִקְרָאִים מִצַּד הַגְּבוּרָה שֶׁשָּׁם כְּרוּבִים, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמאל. וְכֻלָּם עֶשֶׂר נִקְשָׁרִים בְּקֶשֶׁר אֶחָד שֶׁהוּא סִימָן קֶשֶׁ"ר - תְּקִיעָ"ה שְׁבָרִי"ם תְּרוּעָ"ה.

לְקֶבְלֵיהּ קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, הֵרְאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין וְדָא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא קְשׁוּרָא דְּתַלְתָּא אֲבָהָן לְעֵילָּא, וְצַדִּיק קְשׁוּרָא דְּנָצַ"ח הו"ד יְסו"ד. וְהַאי אִיהוּ קֶשֶׁר בְּתוֹךְ קֶשֶׁר, חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם לְמֶהֱוֵי חַמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא נָטִיר מִלְּנָאו, וְהָכִי חוּלְיָא לֵית פָּחוֹת מִתְּלַת כְּרֵיכָן. וְדָא שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי בַּת יְחִידָא קְשׁוּרָא בְּשִׁין דַּשַּׁבָּת, אִיהוּ אוֹת דְּתְפִלִּין קְשׁוּרָא בְּשִׁין דְּתְפִלִּין דְּאִיהִי תְּלַת עַנְפֵּי דְּאַבָהָן. וְדָא י"ש דְּשַׁדַּ"י אִשְׁתְּאַר דַּלְ"ת לְמֶהֱוֵי אַרְבַּע בָּתֵּי דְּתְפִלִּין.

כְּנֶגְדּוֹ קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, וּבֵאֲרוּהוּ חֲכָמִים, הֲרֵאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, וְזֶה עַמּוּד הָאֶמְצָעִי, קִשּׁוּר שֶׁל שִׁלְשֶׁת הָאָבוֹת לְמַעְלָה, וְצַדִּיק קִשּׁוּר שֶׁל נֵצַ"ח הוֹ"ד יְסוֹ"ד. וְזֶהוּ קֶשֶׁר בְּתוֹךְ קֶשֶׁר, חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, לִהְיוֹת הַיַּיִן שֶׁל הַתּוֹרָה שָׁמוּר מִבִּפְנִים, וְכֵן חֶלְיָה אֵין פְּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ כְּרִיכוֹת. וְזוֹ הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא בַּת יְחִידָה קְשׁוּרָה בְּאוֹת שִׁי"ן שֶׁל שַׁבָּת, הִיא אוֹת שֶׁל תְּפִלִּין קְשׁוּרָה בְּאוֹת שִׁי"ן שֶׁל הַתְּפִלִּין, שֶׁהִיא שְׁלֹשָׁה עֲנָפִים שֶׁל הָאָבוֹת, וְזֶה אוֹתִיּוֹת יֵ"שׁ שֶׁל שַׁדַּ"י. נִשְׁאֲרָה אוֹת דָּלֶ"ת לִהְיוֹת אַרְבָּעָה בָּתֵּי הַתְּפִלִּין.

בְּהַאי קְשׁוּרָא אִתְקַשַּׁר שֵׁ"ד בְּשַׁלְשֶׁלֶת, בְּקִשּׁוּרָא דִתְפִלִּין בְּזִמְנָא דְּאִיהוּ קַשִּׁיר. אִם יַצִּילֵהוּ אֱלוֹהַּ יִפְטוֹר גַּרְמֵיהּ מִשַּׁלְשְׁלָאָה דְמַלְכָּא. בְּגִין דְּתִרוּעָה אִיהִי בַּדַּעַת וְאִיהִי עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא, קֶשֶׁר תַּלַת אֲבָהָן. אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, וְלֹא אָמַר שׁוֹמְעֵי. וּמִיַּד דְּאִתְקַשַּׁר שְׁמֹאלָא בִּימִינָא, אִתְכַּפְיָיא (ש"ט ע"א) דִּינָא וְאִתְגַּבַּר רַחֲמֵי.

בְּזֶה הַקֶּשֶׁר נִקְשַׁר שֵׁ"ד בְּשַׁלְשֶׁלֶת בַּקֶּשֶׁר שֶׁל הַתְּפִלִּין בִּזְמַן שֶׁהוּא קָשׁוּר. אִם יַצִּילֵהוּ אֱלוֹהַּ, יִפְטֹר עַצְמוֹ מִשַּׁלְשְׁלָאוֹת הַמֶּלֶךְ. מִשּׁוּם שֶׁתְּרוּעָה הִיא בַּדַּעַת וְהִיא הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, קֶשֶׁר שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. אַשְׁרֵי הָעָם יוֹדְעֵי תְרוּעָה, וְלֹא אָמַר שׁוֹמְעֵי. וּמִיָּד שֶׁנִּקְשַׁר הַשְּׂמֹאל בַּיָּמִין, נִכְפָּה הַדִּין וּמִתְגַּבְּרִים הָרַחֲמִים.

וְקִשּׁוּרָא דְתַרְוַויְיהוּ דַּעַת. שַׁלְשֶׁלֶת קְשׁוּר בְּתַקִּיעָה וּשְׁבָרִים. וְעַל דָּא פָּסַח יְמִינָא, רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׂמֹאלָא, עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא מַתָּן תּוֹרָה. וְאִינּוּן שְׁבָעָה בְּשִׁבְעָה מוּצָקוֹת, וְאִינּוּן שְׁכִינָה עִילָּאָה כְּלִילָא מִשְּׁבַע סְפִירִין. שְׁכִינָה תַּתָּאָה בַּת שֶׁבַע וְאִינּוּן אַרְבִּיסָר. עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא כַּלִּיל תַּרְוַויְיהוּ בְּיַד יְהוֹ"ה יוֹ"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א. וְכָל שֶׁבַע מִסְטָרָא דִּשְׁכִינְתָּא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב (תהלים קי"ט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ, לְקֻבְלֵהָא עַבְדִין שֶׁבַע הַקְפוֹת.

וְהַקֶּשֶׁר שֶׁל שְׁנֵיהֶם - דַּעַת. שַׁלְשֶׁלֶת קְשׁוּרָה בִּתְקִיעָה וּשְׁבָרִים. וְעַל זֶה פָּסַח הוּא יָמִין, רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא שְׂמֹאל, הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי הוּא מַתַּן תּוֹרָה. וְאֵלּוּ שְׁבָעָה בְּשִׁבְעָה [ושבעה] מוּצָקוֹת, וְהֵם שְׁכִינָה עֶלְיוֹנָה כְּלוּלָה מִשֶּׁבַע סְפִירוֹת. שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה בַּת שֶׁבַע, וְהֵם אַרְבַּע עֶשְׂרֵה. הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי כָּלוּל מִשְּׁנֵיהֶם בְּי"ד - יְהוֹ"ה יוֹ"ד הֵ"א וְא"ו הֵ"א. וְכָל שֶׁבַע מִצַּד הַשְּׁכִינָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ. כְּנֶגְדָּהּ עוֹשִׂים שֶׁבַע הַקָּפוֹת.

סוֹכָ"ה יאהדו"נהי, כ"ו ה"ס. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לוּלָב, וּשְׁכִינְתָּא אֶתְרוֹג. לוּלָב דּוֹמֶה לְגוּפָא וְאֶתְרוֹג לְלִבָּא. וּבְגוּפָא אִית חַ"י חוּלְיָין, לוּלָב חַ"י נַעֲנוּעִין דְּלוּלָב. בִּנְטִילַת לוּלָב חַ"י נַעֲנוּעִין בָּאֲנָא ה', חַ"י נַעֲנוּעִין בְּהוֹדוּ לַהּ', חַ"י נַעֲנוּעִין תְּחִילָה וְסוֹף ע"ב, לְמַבְרֵחַ בְּהוֹן ע"ב מְמָנָן דְּמַמְנָן עַל רוּחִין בִּישִׁין וּטְלָלִין בִּישִׁין.

סוּכָּ"ה יאהדונה"י, כ"ו ה"ס. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לוּלָב, וְהַשְּׁכִינָה אֶתְרוֹג. לוּלָב דּוֹמֶה לַגּוּף, וְאֶתְרוֹג דּוֹמֶה לַלֵּב. וּבַגּוּף יֵשׁ שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה חֻלְיוֹת, לוּלָב שְׁמוֹנָה עָשָׂר נְעָנוּעִים שֶׁל הַלּוּלָב. וּבִנְטִילַת הַלּוּלָב שְׁמוֹנָה עָשָׂר נְעָנוּעִים בְּאָנָא ה', שְׁמוֹנָה עָשָׂר נְעָנוּעִים בְּהוֹדוּ לַהּ', שְׁמוֹנָה עָשָׂר נְעָנוּעִים תְּחִלָּה וְסוֹף - ע"ב. לְהַבְרִיחַ בָּהֶם ע"ב מְמֻנִּים שֶׁמְּמֻנִּים עַל רוּחוֹת רָעוֹת וּטְלָלִים רָעִים.

שִׁבְעַת יוֹמֵי דְסוּכָּה שֶׁבַע סְפִירָן. סוּכָּה אִימָא עִילָּאָה דְמְסָכְּכָא עֲלַיְיהוּ. נְסוּךְ הַמַּיִם וְנִיסוּךְ הַיַּיִן מִסְטָרָא דִּימִינָא וּשְׂמָאלָא וְחַג שְׁמִינִי חַג עֲצֶרֶת שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה, בְּרַתָּא דְמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא. אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם, לְצִיפְרָא דְמְצַפְצְפִין לָהּ בְּנָהָא בְּכָל יוֹמָא בְּכַמָּה צִפְצוּפִין, וְאִיהִי רְבִיעַת עֲלַיְיהוּ. בָּתַר דְאִתְרְבִיאוּ גַּדְפַּיְיהוּ דִבְנָהָא, פַּרְחוּ כֻּלְהוּ בָּתַר אִימָא.

שִׁבְעַת יְמֵי הַסֻּכָּה - שֶׁבַע סְפִירוֹת. סֻכָּה - אִמָּא עֶלְיוֹנָה שֶׁמְּסוֹכֶכֶת עֲלֵיהֶם. נִסּוּךְ הַמַּיִם וְנִסּוּךְ הַיַּיִן - מִצַּד שֶׁל יָמִין וּשְׂמֹאל, וְחַג שְׁמִינִי חַג עֲצֶרֶת שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה, בַּת הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמֹעֲדָם. לְצִפּוֹר שֶׁמְּצַפְצְפִים לָהּ בָּנֶיהָ בְּכָל יוֹם בְּכַמָּה צִפְצוּפִים, וְהִיא רוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם. אַחַר שֶׁנִּגְדְּלוּ כַּנְפֵיהֶם שֶׁל בָּנֶיהָ, עָפוּ כֻּלָּם אַחַר אִמָּם.

צַיָּיד חַד הָוָה חַכִּים, בָּעָא לְצַיָּידָא לוֹן. מָה עָבַד צַיָּיד, נָטַל לְאִימָא דִּילְהוֹן וְקָשִׁיר לָהּ, וְאִיהִי צַוָּוחַת בְּגִין בְּנָהָא, שָׁמְעוּ בְּנִין קָלָהּ וְנָחְתוּ לְגַבָּהּ וְקָשִׁירוּ לוֹן. כְּגַוְונָא דָא אִימָא עִילָּאָה דְאִתְמַר בָּהּ (דברים כ"ב) וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים אוֹ עַל הַבֵּצִים וְאִינוּן יִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפִין לָהּ בְּכַמָּה צִפְצוּפִין דְּצָלוֹתִין וְכוּ': (עד כאן מההשמטות)

צַיָּד אֶחָד הָיָה חָכָם, רָצָה לָצוּד אוֹתָם. מֶה עָשָׂה הַצַּיָּד? נָטַל אֶת הָאֵם שֶׁלָּהֶם וְקָשַׁר אוֹתָהּ, וְהִיא צוֹוַחַת בִּגְלַל בָּנֶיהָ. שָׁמְעוּ הַבָּנִים קוֹלָהּ וְיָרְדוּ אֶצְלָהּ וְקָשְׁרוּ אוֹתָם. כְּמוֹ זֶה הָאִמָּא הָעֶלְיוֹנָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים כב) וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים, וְאֵלּוּ יִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפִים אֵלֶיהָ בְּכַמָּה צִפְצוּפִים שֶׁל תְּפִלּוֹת וְכוּ': (עד כאן מההשמטות)

כְּשַׁלְשָׁלְאִין וְרוּמְחִין וְסַיְיפִין. תְּרוּעָה שַׁלְשֶׁלֶת אִיהִי. וּתְרֵי תְּרוּעוֹת אִית בְּעַשָּׂרָה שׁוֹפָרוֹת. וְאִינוּן חַד. (חסר)

הֵם כְּמוֹ שַׁלְשְׁלָאוֹת וּרְמָחִים וַחֲרָבוֹת. תְּרוּעָה הִיא שַׁלְשֶׁלֶת. וּשְׁתֵּי תְרוּעוֹת יֵשׁ בַּעֲשָׂרָה שׁוֹפָרוֹת, וְהֵן אַחַת. דְּאִתְמַר בָּהּ וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרוֹחִים (או על הביצים ואינון). יִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפִין לָהּ בְּכַמָּה צִפְצוּפִין דְּצָלוֹתִין, וְאִיהִי לָא בַּעְיָא לְנָחְתָּא לְגַבַּיְיהוּ. יִשְׂרָאֵל מַה עָבְדִין. נָטְלִין אִימָּא דְאִיהִי שְׁכִינְתָּא בַּהֲדַיְיהוּ, וְקַשְׁרִין לָהּ בְּקִשׁוּרָא דִּתְפִלִּין. כַּד מָטָאן לִקְרִיאַת שְׁמַע, קָרָאן בְּנִין דִּילָהּ בְּשִׁית תֵּיבִין דְּיִיחוּדָא, דְּאִינוּן (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ' אֱלֹהֵינוּ יְיָ' אֶחָד, הָא קָא נַחְתִּין לְגַבֵּי אִמְּהוֹן, קַשְׁרִין לוֹן עִמָּהּ. וְהַאי אִיהִי (ויקרא כג) אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם, דְּאִיהוּ עוֹנָתָהּ, כְּמוֹ מוֹעֲדֵי.

שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (דברים כב) וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים (או על הביצים. והם). יִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפִים לָהּ בְּכַמָּה צִפְצוּפֵי תְפִלָּה, וְהִיא לֹא רוֹצָה לָרֶדֶת אֲלֵיהֶם. מָה עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל? לוֹקְחִים אֶת הָאִמָּא, שֶׁהִיא שְׁכִינָה אֲלֵיהֶם, וְקוֹשְׁרִים אוֹתָהּ בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין, וּכְשֶׁמַּגִּיעִים לִקְרִיאַת שְׁמַע, קוֹרְאִים בָּנֶיהָ בְּשֵׁשׁ תֵּבוֹת הַיִּחוּד, שֶׁהֵן (דברים ח) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. הֲרֵי הֵם יוֹרְדִים לְאִמָּם וְקוֹשְׁרִים אוֹתָם עִמָּהּ. וְזוֹהִי (ויקרא כג) אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם, שֶׁהוּא עוֹנָתָהּ, כְּמוֹ מוֹעֲדֵי.

הָכִי בְּגַוְונָא דָּא מַצָּה, בָּהּ מְזַמְּנִין לְשִׁבְעָה יוֹמִין דְּפֶסַח. מְזַמְּנִין לְשִׁבְעָה יוֹמִין דְּסֻכּוֹת, בְּשִׁבְעָה מִינֵי, דְּאִינּוּן לוּלָב, וְאֶתְרוֹג, וְגֹ' הֲדַסִּים, וּב' בַּדֵּי עֲרָבָה. (בשבועות) שְׁבוּעוֹת, קָרָאן לוֹן בְּאוֹרַיְיתָא. רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹמָא דְּדִינָא, כָּל חַד בְּמִינֵיהּ.

כְּךָ כְּמוֹ זֶה מַצָּה, בָּהּ מְזַמְּנִים לְשִׁבְעַת יְמֵי הַפֶּסַח. מְזַמְּנִים אֶת שִׁבְעַת יְמֵי הַסֻּכָּה בְּשִׁבְעָה מִינִים, שֶׁהֵם לוּלָב וְאֶתְרוֹג וּשְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים וּשְׁנֵי בַּדֵּי עֲרָבָה. שְׁבוּעוֹת קוֹרְאִים לָהֶם בַּתּוֹרָה. רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹם הַדִּין. כָּל אֶחָד בְּמִינוֹ.

כָּל מַאן דְּקָרֵי, כָּל דַּרְגָּא בְּמִינֵיהּ, יִתְקַיֵּים בֵּיהּ, (ישעיה נח) אָז תִּקְרָא וַיְיָ' יַעֲנֶה. אָ"ז, ז' יוֹמִין דְּסֻכּוֹת, וְחַג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. אָ"ז, מַצָּה, וְז' יוֹמִין דְּפֶסַח. אָ"ז, סוּכָּה, וְז' מִינִין דְּלוּלָב, דְּאִינּוּן שָׁלֹשׁ הֲדַסִּים, וּשְׁנֵי עֲרָבוֹת, לוּלָב, וְאֶתְרוֹג, וּכְלִילָן בְּד', הָא חַד סָרֵי, כְּחוּשְׁבַּן ה"ו. וְצָרִיךְ לוֹמַר הַלֵּל עֲלַיְיהוּ, הַלְלוּיָהּ, לְאַשְׁלְמָא שֵׁם יְדוָ"ד.

כָּל מִי שֶׁקּוֹרֵא כָּל דַּרְגָּא בְּמִינָהּ, יִתְקַיֵּם בּוֹ (ישעיה נח) אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה. אָ"ז - שִׁבְעָה יְמֵי סֻכּוֹת, וְחַג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. אִ"ז - מַצָּה, וְשִׁבְעָה יְמֵי הַפֶּסַח. אִ"ז - סֻכָּה, וְשִׁבְעָה מִינֵי הַלּוּלָב, שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים וּשְׁתֵּי עֲרָבוֹת, לוּלָב וְאֶתְרוֹג. וּכְלוּלִים בְּאַרְבָּעָה. הֲרֵי אַחַד עָשָׂר כְּחֶשְׁבּוֹן ה"ו. וְצָרִיךְ לוֹמַר הַלֵּל עֲלֵיהֶם, הַלְלוּיָהּ, לְהַשְׁלִים שֵׁם ה'.

וְצָרִיךְ לְסַלְקָא לָהּ בְּמַחֲשָׁבָה, בְּאַרְבַּע מִינִין, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (שיר השירים ז) אֲמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר. אֶעֱלֶ"ה סִימַן: אֶתְרוֹ"ג, עֲרָבָ"ה, לוּלָ"ב, הֲדַ"ס. וּמַחֲשָׁבָה שְׁמָא מְפֹרָשׁ, אִשְׁתְּלִים בָּהּ י"ד, כְּנָוּונָא דְּי"ד פְּרָקִין דִּידָא דִּימִינָא, דְּבֵיהּ צָרִיךְ לְנַטְלָא לוּלָב. הֲרֵי מַתַּן תּוֹרָה, שָׁבֻעוֹת, שִׁבְעָה בְּשִׁבְעָה י"ד. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, י"ד בְּקוֹל הַשּׁוֹפָר, וּבְעֶשֶׂר שׁוֹפָרוֹת, כְּדְאוֹקִימְנָא לְעֵילָא.

וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ בַּמַּחֲשָׁבָה בְּאַרְבָּעָה מִינִים, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ז) אֲמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר. אֶעֱלֶ"ה סִימַן: אֶתְרוֹ"ג, עֲרָבָ"ה, לוּלָ"ב, הֲדַ"ס. וּמַחֲשָׁבָה שֵׁם הַמְפֹרָשׁ, נִשְׁלָם בָּהּ י"ד, כְּמוֹ י"ד פְּרָקֵי יַד יְמִין, שֶׁבָּהּ צָרִיךְ לִטֹּל הַלּוּלָב. הֲרֵי מַתַּן תּוֹרָה, שָׁבוּעוֹת, שִׁבְעָה בְּשִׁבְעָה - י"ד. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה י"ד בְּקוֹל הַשּׁוֹפָר, וּבְעֶשֶׂר שׁוֹפָרוֹת, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ לְמַעְלָה.

בַּפֶּסַח, אִיהִי שְׁכִינְתָּא יְ"ד הַגְּדוֹלָה, מִסְּטָרָא דְּחֶסֶד. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אִיהִי יְ"ד הַחֲזָקָה, מִסְּטָרָא דִּגְבוּרָה. בְּמַתַּן תּוֹרָה, יְ"ד רָמָה, מִסְּטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא. וּתְלַת זְמָנִין י"ד, מ"ב. וּתְלַת אֲבָהָן דְּתַלְיָין מִנַּיְיהוּ, סַלְקִין חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים, כְּחוּשְׁבַּן יוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (קפ"ז ע"ב, פיקודא ליתן מחצית השקל)

בְּפֶסַח הִיא שְׁכִינָה, יְ"ד הַגְּדוֹלָה מִצַּד הַחֶסֶד. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִיא יְ"ד הַחֲזָקָה מִצַּד הַגְּבוּרָה. בְּמַתַּן תּוֹרָה יְ"ד רָמָה, מִצַּד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי. וְשֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים י"ד - מ"ב. וּשְׁלֹשָׁה אָבוֹת שֶׁתְּלוּיִים מֵהֶם עוֹלִים אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה, כְּחֶשְׁבּוֹן יוֹ"ד הֵ"א וָא"ו הֵ"א, בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת וילך

דף רפג.

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם וְגוֹ', זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְרְעֵי בְּהוּ, וּבְגִין דְּאִתְרְעֵי בְּהוּ, קָרָא לוֹן בְּנִין (דף רפ"ג ע"א) בּוּכְרִין קַדִּישִׁין, אַחִין (כביכול), נָחֵת לְדַיְּירָא עִמְּהוֹן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם. וּבָעָא לְאַתְקָנָא לְהוּ כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא, וְשָׁארִי עֲלַיְיהוּ שְׁבָעָה עֲנָנֵי יְקָר, שְׁכִינְתֵּיהּ אַזְלָא קַמַּיְיהוּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות יג) וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם.

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם וְגוֹ'. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָהֶם, וּמִשּׁוּם שֶׁהִתְרַצָּה בָהֶם קָרָא לָהֶם בָּנִים בְּכוֹרִים קְדוֹשִׁים, אַחִים (כביכול), וְיָרַד לְדוּר עִמָּהֶם. וְהוּא שֶׁכָּתוּב (שמות לה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם. וְרָצָה לְהַתְקִינָם כְּמוֹ לְמַעְלָה, וְהִשְׁרָה עֲלֵיהֶם שִׁבְעָה עֲנָנֵי כָבוֹד, שְׁכִינָה הָלְכָה לִפְנֵיהֶם, וְהוּא שֶׁכָּתוּב (שם יג) וַה' הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם.

תְּלַת אַחִין קַדִּישִׁין אַזְלִין בֵּינַיְיהוּ, וּמַאן אִינּוּן. מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמִרְיָם. וּבְזְכוּתֵהוֹן, יְהֵב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַתְנָן עִלָּאִין (והא אתמר). כָּל יוֹמוֹי דְּאַהֲרֹן, לָא אַעְדּוּ עֲנָנֵי יְקָר מִיִּשְׂרָאֵל. וְהָא אוֹקְמוּהָ, (בגין) דְּאַהֲרֹן דְּרוֹעָא יְמִינָא דְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (במדבר כא) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד וְגוֹ', כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וְגוֹ'. כְּבַר נָשׂ דְּאָזִיל בְּלָא דְּרוֹעָא, וְסָמִיךְ גַּרְמֵיהּ לְכָל אֲתָר, וּכְדֵין וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי, בְּגִין דַּהֲווֹ בְּלָא דְּרוֹעָא יְמִינָא.

(ועל דא אצטריכו ישראל למנדר נדר עליה הדא הוא דכתיב, (במדבר כא) וידר ישראל נדר ליי' ויאמר אם נתן תתן וגו')

שִׁלְשָׁה אַחִים קְדוֹשִׁים הָלְכוּ בֵּינֵיהֶם, וּמִי הֵם? מֹשֶׁה, אַהֲרֹן וּמִרְיָם. וּבְזְכוּתָם נָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַתָּנוֹת עֶלְיוֹנוֹת (והרי נתבאר). כָּל יְמֵי אַהֲרֹן לֹא זָזוּ עַנְנֵי הַכָּבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ (משום) שֶׁאַהֲרֹן הָיָה זְרוֹעַ יָמִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַיְנוּ שֶׁכָּתוּב (במדבר כא) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד וְגוֹ', כִּי בָּא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וְגוֹ'. כְּאָדָם שֶׁהוֹלֵךְ לְלֹא זְרוֹעַ וְסוֹמֵךְ עַצְמוֹ לְכָל מָקוֹם, וְאָז - וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִי, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ בְּלִי זְרוֹעַ יָמִין. (ועל זה הצטרכו ישראל לנדר נדר עליו. זהו שכתוב (במדבר כא) וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתן תתן וגו').

תָּא חֲזֵי, אַהֲרֹן דְּרוֹעָא יְמִינָא דְּגוּפָא הֲוָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ. וּמַאן אִיהוּ. אַהֲרֹן.

בֹּא וּרְאֵה, אַהֲרֹן הָיָה זְרוֹעַ יָמִין שֶׁל הַגּוּף, וְעַל זֶה כָּתוּב מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ. וּמִי הוּא? אַהֲרֹן.

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה, מַאי וַיֵּלֶךְ, לְאָן הָלַךְ. אֶלָּא וַיֵּלֶךְ, כְּגוּפָא בְּלָא דְרוֹעָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איכה א) וַיֵּלְכוּ בְּלֹא כֹחַ לִפְנֵי רוֹדֵף. דְּהָא מִית אַהֲרֹן דְּרוֹעָא יְמִינָא, וּבָעָא לְאִסְתַּלְקָא גוּפָא. (כל יומוי דמשה שמשא נהיר בעלמא).

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה. מַה זֶּה וַיֵּלֶךְ? לְאָן הָלַךְ? אֶלָּא וַיֵּלֶךְ, כְּגוּף בְּלִי זְרוֹעַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה א) וַיֵּלְכוּ בְּלֹא כֹחַ לִפְנֵי רוֹדֵף. שֶׁהֲרֵי מֵת אַהֲרֹן, זְרוֹעַ יָמִין, וְרָצָה לְהִסְתַּלֵּק הַגּוּף. (כל ימיו של משה השמש האיר בעולם).

כָּל יוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, אַכְלוּ יִשְׂרָאֵל לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. כֵּיוָן דְּאָתָא יְהוֹשֻׁעַ, מַה כְּתִיב (יהושע ה) וַיִּשְׁבּוֹת הַמָּן מִמָּחֳרָת וגו'. וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרָת הַפֶּסַח. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא דָּא מִלְעֵילָּא וְדָא לְתַתָּא. (מכאן אוליפנא) כָּל זְמָנָא דְּמֹשֶׁה אִשְׁתְּכַח, גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא שַׁלִּיט, וְנָהִיר לְעָלְמָא. כֵּיוָן דְּאִסְתְּלַק מֹשֶׁה, אִתְכְּנַשׁ גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא, וְנָפִיק גּוּפָא דְּסִיהֲרָא.

כָּל יְמֵי מֹשֶׁה אָכְלוּ יִשְׂרָאֵל לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. כֵּיוָן שֶׁבָּא יְהוֹשֻׁעַ מַה כָּתוּב? (יהושע ה) וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת וְגוֹ'. וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרָת הַפֶּסַח. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא זֶה מִלְמַעְלָה וְזֶה לְמַטָּה. (מכאן למדנו) כָּל הַזְּמַן שֶׁמֹּשֶׁה נִמְצָא, גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ שׁוֹלֵט וּמֵאִיר לָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁהִסְתַּלֵּק מֹשֶׁה, הִתְכַּנֵּס גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ, וְיָצָא גּוּף הַלְּבָנָה.

כְּתִיב (שמות לג) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה וּבַמֶּה יִוָּדַע אֲפוֹא וְגוֹ', הָכִי אוֹלִיפְנָא, כֵּיוָן דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה (שמות לב) הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ, אָמַר מֹשֶׁה, וּמַה קַסְטִיפָא דְּשִׁמְשָׁא דְּיִתְכְּנִישׁ, וְיִדְבַּר סִיהֲרָא, גּוּפָא דְּסִיהֲרָא לָא בָּעֵינָא. אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים, גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא בָּעֵינָא, וְלָאו דְּסִיהֲרָא. כְּדֵין גּוּפָא דְּשִׁמְשָׁא אִתְנְהִיר, וְאִתְעֲבִיד מֹשֶׁה, כְּגַוְונָא דְּגוּפָא דְּשִׁמְשָׁא קַמַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן דְּאִתְכְּנִישׁ מֹשֶׁה, אִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא, וְאִתְנְהִיר סִיהֲרָא, וְהָוָה יְהוֹשֻׁעַ מִשְׁתַּמֵּשׁ לְנְהוֹרָא דְּסִיהֲרָא. וַוי לְהַהוּא כְּסוּפָא. (דברים לא) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וגו'. הַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, אַרְבְּעִין שְׁנִין נָהִיר שִׁמְשָׁא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְאִתְכְּנִישׁ לְסוֹף אַרְבְּעִין שְׁנִין, וְנָהִיר סִיהֲרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן וַדַּאי הָכִי הוּא, הַיְינוּ דִּכְתִיב, (משלי יג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט וְהָא אִתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא. וַאֲנָן נוֹקִים לֵיהּ לַקְּרָא. אֲבָל עַל מַה דְּאִתְּעָרוּ חַבְרַיָּיא כֹּלָּא הוּא אִצְטְרִיךְ לְעָלְמָא, לְגַלָּאָה (ס"א לתועלתא דבר נש), דְּבַר נָשׁ דְּיִתְכְּנַשׁ עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי.

כְּתוּב (שמות לג) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה וּבַמֶּה יִוָּדַע אֲפוֹא וְגוֹ'. כָּךְ לְמַדְנוּ, כֵּיוָן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה (שם לב) הִנֵּה מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ, אָמַר מֹשֶׁה, וּמַה הַנְהָגַת הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁתִּתְכַּנֵּס וְתַנְהִיג הַלְּבָנָה - גּוּף הַלְּבָנָה אֵינִי רוֹצֶה. אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים, אֲנִי רוֹצֶה אֶת גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ, וְלֹא אֶת שֶׁל הַלְּבָנָה. וְאָז גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ הוּאַר, וְנַעֲשָׂה מֹשֶׁה כְּמוֹ גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל. כֵּיוָן שֶׁהִתְכַּנֵּס מֹשֶׁה, הִתְכַּנֵּס הַשֶּׁמֶשׁ וְהוּאֲרָה הַלְּבָנָה, וְהָיָה יְהוֹשֻׁעַ מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹר הַלְּבָנָה. אוֹי לְאוֹתוֹ בּוּשָׁה! וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וגו' (דברים לא). הַיְינוּ שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַרְבְּעִים שָׁנָה הֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ לְיִשְׂרָאֵל, וְהִתְכַּנֵּס לְסוֹף אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהֵאִירָה הַלְּבָנָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי כָּךְ הוּא, הַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (משלי יג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה

בְּלֹא מִשְׁפָּט, וַהֲרֵי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים, וְאִנּוּ נְבָאֵר אֶת הַפָּסוּק. אֲבָל עַל מַה שֶׁהִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים, הַכֹּל הוּא צָרִיךְ לְעוֹלָם לְגַלּוֹת (לתועלת האדם), שֶׁהָאָדָם שָׁנֶאֱסָף עַד שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ יָמָיו.

תָּא חֲזֵי, וְהָא אִתְּמַר, דְּכָל רוּחִין דְּנָפְקִין מִלְּעֵילָּא, דְּכַר וְנוּקְבָּא נָפְקֵי, וּמִתְפָּרְשָׁן. וּלְזִמְנִין תִּפּוּק נְשָׁמְתָא דְּנוּקְבָּא, עַד לָא נָפְקַת דְּכַר, דְּהוּא בַּר זוּגָהּ. וְכָל זִמְנִין דְּדִכּוּרָא לָא מָטָא זִמְנֵיהּ לְאִזְדַּוְּוגָא בַּהֲדֵי נוּקְבֵיהּ, וְאָתֵי אַחֲרָא וְאִתְנְסִיב בַּהֲדָהּ, כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנָא דְּהַאי לְאִזְדַּוְּוגָא, כַּד אִתְּעַר צָדֶק בְּעָלְמָא, לְמִפְקַד עַל חוֹבֵי עָלְמָא. כָּנִישׁ לֵיהּ לְהַאי אַחֲרָא, דְּהֲוָה נָסִיב בַּהֲדָהּ, וְאָתֵי אַחֲרָא וְנָטִיל לָהּ. וְעַל דָּא קָשִׁין זִוּוגִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בֹּא וּרְאֵה, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר, שֶׁכָּל הָרוּחוֹת שֶׁיּוֹצְאוֹת מִלְמַעְלָה, יוֹצְאוֹת זָכָר וּנְקֵבָה וְנִפְרָדוֹת. וְלִפְעָמִים תֵּצֵא נִשְׁמַת הַנְּקֵבָה עַד שֶׁלֹּא יוֹצֵאת הַזְּכָר, שֶׁהוּא בֶּן זוּגָהּ. וְכָל פְּעָמִים שֶׁזָּכָר לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהִזְדַּוֵּג עִם נְקֵבָתוֹ וּבָא אַחֵר וְנָשָׂא אוֹתָהּ - כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ זְמַן שֶׁל זֶה לְהִזְדַּוֵּג, כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר צָדֶק בָּעוֹלָם לִפְקֹד עַל חֲטָאֵי הָעוֹלָם, כּוֹנֵס אֶת הָאַחֵר הַזֶּה שֶׁנָּשָׂא אוֹתָהּ, וּבָא הָאַחֵר וְלוֹקֵחַ אוֹתָהּ. וְעַל זֶה קָשִׁים זִוּוגִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְכָל דָּא בְּגִין דְּסָרַח דְּכוּרָא עוֹבָדוֹי, וְאַף עַל גַּב דְּלָא סָרַח כָּל כַּךְ עוֹבָדוֹי בַּחֲטָאֵיהּ, אִתְכְּנִישׁ בְּהַהוּא זִמְנָא, עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי. דְּלָא עָבִיד הָכִי בַּמִּשְׁפָּט. וְעָלֶיהָ כְּתִיב, (משלי יג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. וְאִעְרַע בֵּיהּ דִּינָא דְּצָדֶק בְּחוֹבוֹי, בְּגִין דְּמָטָא זִמְנֵיהּ דְּאַחֲרָא, וְנָסִיב לָהּ, דְּהָא דִּידֵיהּ הִיא.

וְכָל זֶה מְשׁוּם שֶׁהַזָּכָר סָרַח בְּמַעֲשָׂיו. וְאַף עַל גַּב שֶׁלֹּא סָרַח כָּל כָּךְ מַעֲשָׂיו בְּחֶטְאוֹ, הִתְכַּנֵּס בְּאוֹתוֹ זְמַן עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ יָמָיו, שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה כֵּן בְּמִשְׁפָּט, וְעָלָיו כָּתוּב וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. וּפוֹגֵשׁ בֵּית דִּין שֶׁל צֶדֶק בְּחֶטְאוֹ, מְשׁוּם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל הָאַחֵר, וְלוֹקֵחַ אוֹתָהּ, שֶׁהֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ.

אָמַר לֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר, וַאֲמַאי, יַפְרִישׁ לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיֵיתֵי אַחֲרָא וְיָהִיב לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ דָּא הוּא תּוֹעַלְתָּא דְּבַר נָשׁ, וְטִיבוּ דְּעָבִיד עִמֵּיהּ, דְּלָא יְמָטֵי (ס"א יחמי) אִתְּתֵיהּ בִּידָא אַחֲרָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְלָמָּה יַפְרִיד אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיָבֹא אַחֵר וְיִתֵּן לוֹ? אָמַר לוֹ, זוֹהִי תּוֹעַלְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְטוֹב שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ שֶׁלֹּא תַּגִּיעַ (יראה את) אִשְׁתּוֹ בְּיַד אַחֵר.

דף רפד.

וְתָא חֲזֵי, אִי הַאי (דף רפ"ד ע"א) לָא כַּשָּׁרָן עוֹבָדוֹי, אַף עַל גַּב דְּדִילֵיהּ הִיא הַהִיא אִתְּתָא, לָא אִתְּדְחֵי הַאי אַחֲרָא מִקַּמֵּיהּ.

וּבֹא וּרְאֵה, אִם זֶה מַעֲשָׂיו אֵינָם כְּשֵׁרִים, אַף עַל גַּב שֶׁהָאִשָּׁה הַזּוֹ הִיא שֶׁלּוֹ, לֹא יִדָּחֶה אַחֵר מִלְּפָנָיו.

תָּא חֲזֵי, שָׁאוּל מַלְכָּא נָטַל מָלְכוּ. (אמאי) בְּגִין דְּעַד לָא מָטָא זִמְנֵיהּ דְּדָוִד לְהַאי. דְּהָא מָלְכוּ הֲוָה וַדַּאי דְּדָוִד, וְאָתָא שָׁאוּל וְנָטִיל לֵיהּ. כֵּיוָן דְּמָטָא זִמְנֵיהּ דְּדָוִד לְמֵירַת דִּילֵיהּ, כְּדֵין אִתְּעַר צָדֶק (מלכותא דלעילא) וְכָנִישׁ לֵיהּ לְשָׁאוּל בְּחוֹבוֹי, וְאִתְדְּחֵי מִקַּמֵּי דָּוִד, וְאָתָא דָּוִד וְנָטַל דִּילֵיהּ.

בֹּא וּרְאֵה, שְׁאוּל הַמֶּלֶךְ נָטַל מַלְכוּת, (למה, ') מִשּׁוּם שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל דָּוִד לִזֶּה, שֶׁהֲרֵי מַלְכוּת הָיְתָה וַדַּאי שֶׁל דָּוִד, וּבָא שְׁאוּל וְלָקַח אוֹתָהּ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל דָּוִד לָרֶשֶׁת אֶת שֶׁלּוֹ, אָז הִתְעוֹרֵר צָדָק (מלכות שלמעלה) וְכָנַס אֶת שְׁאוּל בְּחֶטְאוֹ, וְנִדְחָה מִלְּפָנֵי דָּוִד, וּבָא דָּוִד וְלָקַח אֶת שֶׁלּוֹ.

וַאֲמַאי לָא אַעְדֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשָׁאוּל מִמַּלְכוּ, וְלָא יְמוּת. אֶלָּא טִיבוּ עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמֵּיהּ, דְּכָנִישׁ לֵיהּ בְּמַלְכוּתָא, וְלָא יֶחֱמֵי עֲבָדֵיהּ שַׁלִּיט עֲלֵיהּ, וְנָטִיל מַה דְּהָוָה דִּילֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא. כַּךְ הַאי. בְּגִין כָּךְ, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְמִבָּעֵי רַחֲמֵי קֳמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד אִזְדַּוּוג, דְּלָא יִתְדְּחֵי מִקַּמֵּי אַחֲרָא.

וְלָמָּה לֹא הֵסִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת שָׁאוּל מֵהַמַּלְכוּת וְלֹא יָמוּת? אֶלָּא טוֹבָה עָשָׂה עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁכָּנַס אוֹתוֹ בְּמַלְכוּת, וְלֹא יִרְאֶה עֲבָדּוֹ שׁוֹלֵט עָלָיו וְלוֹקֵחַ מַה שֶּׁהָיָה שֶׁלּוֹ בַּתְּחִלָּה. כָּךְ זֶה. מִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁמִּזְדַּוֵּג, שֶׁלֹּא יִדָּחֶה מִלְּפָנֵי אַחֵר.

כְּתִיב, (דברים ג) וַיֹּאמֶר יְיָ' אֵלַי רַב לְךָ אַל תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי וְגוֹ' וְהָא אוֹקִימְנָא, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, תִּבְעֵי לְאַחֲדָשָׁא (ס"א לאכחשא) עָלְמָא, חָמִית מִן יוֹמָךְ שִׁמְשָׁא פָּלַח לְסִיהֲרָא. חָמִית מִן יוֹמָךְ דְּיִשְׁלוֹט סִיהֲרָא בְּעוֹד דְּשִׁמְשָׁא קַיְימָא. אֶלָּא, הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ. יִתְכְּנִישׁ שִׁמְשָׁא, וְיִשְׁלוֹט סִיהֲרָא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אִי אַנְתְּ תֵּיעוּל לְאַרְעָא, יִתְכְּנִישׁ סִיהֲרָא מִקַּמָּךְ, וְלָא יִשְׁלוֹט. וַדַּאי שׁוּלְטָנוּתָא דְּסִיהֲרָא מָטָא, וְלָא תִּשְׁלוֹט בְּעוֹד דְּאַנְתְּ קַיְימָא בְּעָלְמָא. (דברים לא) קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְגוֹ'. וּמַאי קָאָמַר הִנְּךְ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. וְלָא אַשְׁכַּחְנָא, דְּפָקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיהוֹשֻׁעַ, אֶלָּא לְמֹשֶׁה. דְּאָמַר לֵיהּ לְמֹשֶׁה כָּל הַאי. דִּכְתִיב, (דברים לא) וַעֲזַבְנִי וְהֵפֵר אֶת בְּרִיתִי, וְחָרָה אַפִּי בוֹ בַיּוֹם הַהוּא. וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׂימָהּ בְּפִיהֶם, אִי הָכִי מַהוּ וַאֲצַוֶּנּוּ.

כְּתוּב (דברים ג) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב לְךָ אַל תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי וְגוֹ'. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, הֲתִרְצֶה לְחַדֵּשׁ (להחליש) עוֹלָם?! רָאִיתָ מֵימֶיךָ שֶׁמֶשׁ עוֹבֵד לְלְבָנָה?! רָאִיתָ מֵימֶיךָ שֶׁתִּשְׁלֹט הַלְּבָנָה בְּעוֹד שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עוֹמֵד?! אֶלָּא - הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ. יִתְכַּנֵּס הַשֶּׁמֶשׁ וְתִשְׁלֹט הַלְּבָנָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אִם אַתָּה תִּכָּנֵס לָאָרֶץ, תִּתְכַּנֵּס הַלְּבָנָה מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא תִּשְׁלֹט. וַדַּאי שֶׁשִּׁלְטוֹן הַלְּבָנָה הִגִּיעַ, וְלֹא תִּשְׁלֹט בְּעוֹד שֶׁאַתָּה קַיָּם בָּעוֹלָם. קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְגוֹ'. וּמָה אָמַר? הִנְּךְ שֹׁכֵב עִם אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְגוֹ'. וְלֹא מָצָאנוּ שֶׁצִּוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יְהוֹשֻׁעַ, אֶלָּא אֶת מֹשֶׁה. שֶׁאָמַר לוֹ לְמֹשֶׁה כָּל זֶה, שֶׁכָּתוּב (שם לא) וַעֲזַבְנִי וְהֵפֵר אֶת בְּרִיתִי. וְחָרָה אַפִּי בוֹ בַּיּוֹם הַהוּא. וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׂימָהּ בְּפִיהֶם. אִם כֵּן, מַהוּ וַאֲצַוֶּנּוּ?

אֶלָּא קְרָא אָמַר, הִנְּךְ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ, אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, אַף עַל גַּב דְּאַנְתְּ תִּשְׁכּוֹב עִם אֲבָהָתָךְ, הָא אַנְתְּ קַיְימָא תָּדִיר לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא. כְּמָה דְּשִׁמְשָׁא, דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְכְּנִישׁ, לָא אִתְכְּנִישׁ אֶלָּא לְאַנְהָרָא לְסִיהֲרָא. וּכְדֵין אַנְהִיר לְסִיהֲרָא, כַּד אִתְכְּנִישׁ. וְעַל

דָּא, הִנְּךָ שׁוֹכֵב לְאַנְהָרָא, וְדָא הוּא וַאֲצַוֵּנוּ. וּכְדֵין (ס"א אתכשר) אִתְבְּשַׂר יְהוֹשֻׁעַ לְאִתְנַהֲרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, הִנְּךָ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ, לְאַנְהָרָא לִיהוֹשֻׁעַ, וְדָא הוּא וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ. וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ כֻּלְּהוּ לְאַנְהָרָא.

אֶלָּא הַכָּתוּב אָמַר, הִנְּךָ שֹׁכֵב עִם אֲבֹתֶיךָ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, אַף עַל גַּב שֶׁתִּשְׁכַּב עִם אֲבוֹתֶיךָ, הֲרֵי אַתָּה תָּמִיד קַיָּם לְהָאִיר לַלְּבָנָה, כְּמוֹ שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁמִּתְכַּנֵּס, לֹא מִתְכַּנֵּס אֶלָּא לְהָאִיר לַלְּבָנָה, וְאֵז מֵאִיר לַלְּבָנָה כְּשֶׁמִּתְכַּנֵּס. וְעַל זֶה הִנְּךָ שֹׁכֵב, לְהָאִיר, וְזֶהוּ וַאֲצַוֵּנוּ. וְאָז (הכשר) הִתְבַּשֵּׂר יְהוֹשֻׁעַ לִהְיוֹת מוּאָר, וְעַל זֶה כְּתוּב הִנְּךָ שֹׁכֵב עִם אֲבֹתֶיךָ, לְהָאִיר לִיהוֹשֻׁעַ, וְזֶהוּ (דברים ג) וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ. וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ, הַכֹּל כְּדֵי לְהָאִיר.

כִּי אַתָּה תָּבֹא, וּלְבָתַר תָּבִיא מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אֶלָּא חַד תָּבֹא, לְבַשְּׂרָא לֵיהּ דְּייעוּל לְאַרְעָא, וְיִתְקַיֵּים בֵּהּ. וְחַד תָּבִיא, לְבַשְּׂרָא לֵיהּ שֵׁלְטָנוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, וְאִתְבְּשַׂר עַל קְיוּמָא דְּגַרְמֵיהּ, וְאִתְבְּשַׂר עַל שֵׁלְטָנוּ דְּיִשְׂרָאֵל.

כִּי אַתָּה תָּבֹא, וְאַחַר כָּךְ תָּבִיא, מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא אֶחָד תָּבֹא, לְבַשֵּׂר לוֹ שֶׁיִּכָּנֵס לְאֶרֶץ וְיִתְקַיֵּם בָּהּ. וְאֶחָד תָּבִיא, לְבַשֵּׂר לוֹ אֶת הַשִּׁלְטוֹן עַל יִשְׂרָאֵל, וְהִתְבַּשֵּׂר עַל קְיוּם שֶׁל עַצְמוֹ, וְהִתְבַּשֵּׂר עַל שִׁלְטוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

רִבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (ישעיה כד) מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק וְגוֹ', וַוי לוֹן לִבְנֵי נָשָׁא, לְאִינּוּן דְּלָא מַשְׁגִּיחִין וְלָא מִשְׁתַּדְּלִין בִּיקָרָא דְּמָארֵיהוֹן, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בִּקְדוּשָׁא (בקדושה) עִלָּאָה, לְאִתְקַדְּשָׁא בְּהַאי עָלְמָא, לְמֶהֱוֵי קַדִּישִׁין בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. מִכְּנַף הָאָרֶץ, דָּא (צ"ו ע"א, קמ"ב) כְּסוּתָא עִלָּאָה קַדִּישָׁא. זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (איוב לה) נוֹתֵן זְמִירוֹת בַּלָּיְלָה, זְמִירוֹת תּוּשְׁבְּחָן דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּלָּיְלָה. בַּלָּיְלָה, בְּזִמְנָא דְּאִיהִי אִזְדַּמְנָא (דקודשא בריך הוא) (ס"א אזדווגא דשכיחא) וּשְׁכִיחָא לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (בלילה, בזמנא דאיהי אזדווגא) (אזדווגת) וּמִשְׁתַּעֲשָׁע עִם צַדִּיקַיָּיא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (ישעיה כד) מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק וְגוֹ'. אוֹי לָהֶם לִבְנֵי אָדָם, לְאוֹתָם שֶׁלֹּא מַשְׁגִּיחִים וְלֹא מִשְׁתַּדְּלִים בִּכְבוֹד רִבוֹנָם וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בַּקְּדֻשָּׁה הָעֶלְיוֹנָה לְהִתְקַדֵּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה, לִהְיוֹת קְדוֹשִׁים בָּעוֹלָם הַבָּא. מִכְּנַף הָאָרֶץ - זוֹ כְּסוּת עֶלְיוֹנָה קְדוֹשָׁה. זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לה) נֹתֵן זְמִרוֹת בַּלָּיְלָה. זְמִרוֹת, תֻּשְׁבְּחוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּלַּיְלָה. בַּלָּיְלָה, בְּזַמַּן שֶׁהִיא הִזְדַּמְּנָה (שהקדוש ברוך הוא) (מזדוגת ומצויה) וּמְצוּיָה לְשַׁבֵּחַ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִשְׁתַּעֲשַׁעַת עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן.

דף רפד:

וְאֵימָתַי. מִפַּלְגוּת לֵילְיָא וְאֵילָךְ. וּכְדֵין זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ (בלילה), תּוּשְׁבְּחָן. וּזְמִירוֹת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ויקרא כה) לֹא תִזְמוֹר. וּכְתִיב (ישעיה כח) זְמִיר עָרִיצִים יַעֲנֶה, אֵעֶקְרוּתָא מֵאַתְרַיְיהוּ כָּל אִינּוּן תַּקִּיפִין, דְּהָא כַּד עָיֵיל לֵילְיָא, כַּמָּה עָרִיצִים גַּרְדִּינֵי נִימוּסִין שְׁכִיחִין בְּעָלְמָא, אָזְלִין וְשַׁיְיטָן (ושטיין) בְּעָלְמָא לְקַטְרָגָא. מִפַּלְגוּת לֵילְיָא וְאֵילָךְ, אִתְעַר רוּחָא

חָדָא וְאַעָקַר לְכֻלְּהוּ מֵאַתְרַיְיהוּ, וְאַעְבַּר לוֹן דְּלָא יִשְׁלְטוּן. זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ, תּוּשְׁבְּחָן דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּלֵילְיָא, וְכָל דָּא לָמָּה. צְבִי לַצַּדִּיק, לְאִזְדַּוְּוגָא בְּזִוּוגָא חָדָא (לקודשא) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (דף רפ"ד ע"ב) וּלְאִתְקַדְּשָׁא בְּקֻדּוּשָׁה חֲדָא.

וּמָתַי, ? מֵחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְאֵילָךְ. וְאָז זְמִרוֹת שָׁמַעְנוּ (בלילה), תּוּשְׁבְּחוֹת. וּזְמִירוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה) לֹא תִזְמֹר. וְכָתוּב (ישעיה כה) זְמִיר עָרִיצִים יֵעָנֶה, עִקּוּר מַמְקוֹמָם שֶׁל כָּל אוֹתָם תַּקִּיפִים. שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁנִּכְנָס הַלַּיְלָה, כַּמָּה עָרִיצִים מַחֲנוֹת מַזִּיקִים שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים מְצוּיִים בָּעוֹלָם, הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם לְקַטְרֵג. מֵחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְאֵילָךְ מִתְעוֹרֶרֶת רוּחַ אַחַת וְעוֹקֶרֶת אֶת כֻּלָּם מִמְּקוֹמוֹתֵיהֶם, וּמַעֲבִירָה אוֹתָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ. זְמִרוֹת שָׁמַעְנוּ, תִּשְׁבָּחוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בַּלַּיְלָה. וְכָל זֶה לָמָּה? צְבִי לַצַּדִּיק, לְהִזְדַּוֵּג בְּזִוּוּג אֶחָד (לקדוש) שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלְהִתְקַדֵּשׁ בְּקֻדְשָׁה אַחַת.

וְאוֹמֵר רְזִי לִי רְזִי לִי, דָּא הוּא רָזָא עִלָּאָה. דָּא הוּא רוּחַ קַדִּישָׁא, אֲבָל אוֹי לִי עַל דָּרָא, וְעַל עָלְמָא. בּוֹגְדִים בָּגָדוּ, דְּכֻלְּהוּ מְשַׁקְּרָן בֵּיהּ. מְשַׁקְּרָן בְּהוּ בְּגַרְמַיְיהוּ, וְלָא דַּי דִּמְשַׁקְּרָן בְּגַרְמַיְיהוּ (ממש), אֶלָּא אִינּוּן בְּנִין דְּאוֹלִידוּ מִתְשַׁקְּרָן בְּהַהוּא שִׁקְרָא דִּלְהוֹן, וְאִשְׁתְּכָחוּ פְּגִימִין לְעֵילָּא וְתַתָּא.

וְאוֹמֵר רְזִי לִי רְזִי לִי - זֶהוּ סוֹד עֶלְיוֹן, זֶהוּ רוּחַ קְדוֹשָׁה. אֲבָל, אוֹי לִי - עַל הַדּוֹר וְעַל הָעוֹלָם. בּוֹגְדִים בָּגָדוּ, שֶׁכֻּלָּם מְשַׁקְּרִים בּוֹ, מְשַׁקְּרִים בָּהֶם בְּעַצְמָם. וְלֹא דַי שֶׁמְּשַׁקְּרִים בְּעַצְמָם (ממש), אֶלָּא אוֹתָם בָּנִים שֶׁיִּלְּדוּ מְשִׁתְּקָרִים בְּאוֹתוֹ שֶׁקֶר שֶׁלָּהֶם, וְנִמְצְאִים פְּגוּמִים לְמַעְלָה וּמַטָּה.

כֵּיוָן דְּאִסְתַּכַּל יְשַׁעְיָהוּ בְּהַאי, כָּנִישׁ לְאִינּוּן דַּחֲלִין חַטָּאָה, וְאוֹלִיף לוֹן אוֹרַח קַדִּישָׁא לְאִתְקַדְּשָׁא בְּקֻדּוּשָׁה דְּמַלְכָּא, וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בְּנַיְיהוּ קַדִּישִׁין. כֵּיוָן דְּאִתְקַדְּשׁוּ אִלֵּין, אִינּוּן בְּנִין דְּאוֹלִידוּ אִקְרוּן עַל שְׁמַיְיהוּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (ישעיה ח) הִנֵּה אָנֹכִי וְהַיְלָדִים אֲשֶׁר נָתַן לִי יְיָ' לְאוֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל, דִּפְרִישָׁן מִשְּׁאַר עַמִּין.

כֵּיוָן שֶׁיְּשַׁעְיָהוּ הִסְתַּכֵּל בָּזֶה, כִּנֵּס אֶת אוֹתָם יִרְאֵי חֵטְא וְלִמֵּד אוֹתָם דֶּרֶךְ קְדוֹשָׁה לְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת הַמֶּלֶךְ וּלְהִמָּצֵא בְּנֵיהֶם קְדוֹשִׁים. כֵּיוָן שֶׁאֵלֶּה הִתְקַדְּשׁוּ, אוֹתָם בָּנִים שֶׁיָּלְדוּ נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ח) הִנֵּה אָנֹכִי וְהַיְלָדִים אֲשֶׁר נָתַן לִי ה' לְאֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁפְּרוּשִׁים מִשְּׁאַר הָעַמִּים.

דָּבָר אַחֵר מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שָׁמַעְנוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, וַאֲרוֹן קְיָימָא קַדִּישָׁא קַמַּיְיהוּ, שָׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל דְּמִסְטָרָא חַד דְּאַרְעָא, תּוּשְׁבְּחָן וְחֵדוּ וְקַל מְזַמְּרֵי עִלָּאֵי, דִּמְזַמְּרֵי בְּאַרְעָא. כְּדֵין צְבִי לַצַּדִּיק, תּוּשְׁבְּחָא דְּמֹשֶׁה הֲוָה בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. דִּבְכָל אֲתַר דְּאָרוֹן הֲוָה שְׁאֵרֵי בְּאַרְעָא, הֲווֹ שַׁמְעֵי קָלָא דְּאַמְרֵי, (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲבָל אוֹי לִי דְּבוֹגְדִים בָּגָדוּ, דִּזְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁקְּרָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְאִתְעַקְּרָא מֵאַרְעָא זִמְנָא חָדָא. וּבְגִין דְּאִתְאֲחָדוּ בֵּינַיְיהוּ שִׁקְרָא דִּלְהוֹן, יִתְעַקְּרוּן זִמְנָא תִנְיָינָא, עַד דְּיִשְׁתְּלִים חוֹבַיְיהוּ בְּאַרְעָא אַחֲרָא. (דברים לא) לָקוֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְגוֹ'.

הָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי. אֱלֹהֵיכֶם. אֱלֹהֶיךָ. אֵל. אֱלֹהֵינוּ. דְּאָמַר רִבִּי אַבָּא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי

דְּכְתִיב, (שמות ג) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא. אַדְמַת קֹדֶשׁ וַדַּאי, דְּהַיְינוּ אֶרֶץ הַחַיִּים. אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו, עָלָיו וַדַּאי, הַיְינוּ בְּקַדְמִיתָא, וְכָל שֶׁכֵּן לְבָתַר. תָּאנָא, אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד, לְעֵד וַדַּאי דְּיַסְהִיד סַהֲדוּתָא.

דָּבָר אַחֵר מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ - בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ וְהָאֲרוֹן הַקָּדוֹשׁ עוֹמֵד לִפְנֵיהֶם, שָׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּצַּד אֶחָד שֶׁל הָאָרֶץ תִּשְׁבָּחוֹת וְשִׁמְחָה וְקוֹל מְזַמְּרִים עֶלְיוֹנִים שֶׁמְּזַמְּרִים בָּאָרֶץ, וְאֵז צְבִי לַצַּדִּיק, תִּשְׁבַּחַת מֹשֶׁה הָיְתָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁבּוֹ הָיָה שָׁרוּי הָאָרוֹן, הָיוּ שׁוֹמְעִים קוֹל שֶׁאוֹמֵר: (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֲבָל אוֹי לִי שֶׁבּוֹגְדִים בָּנָּדוּ, שֶׁעֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לְשַׁקֵּר בַּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלְהַעֲקֹר מֵהָאָרֶץ פַּעַם אַחַת. וּמִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱחַז בֵּינֵיהֶם הַשֶּׁקֶר שֶׁלָּהֶם, יַעֲקֹר פַּעַם שְׁנִיָּה, עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם חֲטָאתָם בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת. לְקֹחַ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְגוֹ'. הֲרֵי בְּאַרְנוּ הַדְּבָרִים. אֱלֹהֵיכֶם. אֱלֹהֶיךָ. אֵל. אֱלֹהֵינוּ. שֶׁאָמַר רִבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ג) כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא? אַדְמַת קֹדֶשׁ וַדַּאי, שֶׁהַיְינוּ אֶרֶץ הַחַיִּים. אֶרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו, עָלָיו וַדַּאי, הַיְינוּ בַּתְּחִלָּה, וְכָל שֶׁכֵּן לְאַחַר כָּךְ. לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד, לְעֵד וַדַּאי, שֶׁיְּעִיד עֵדוּת.

תָּלְתָא אִינּוּן דְּקַיְימוּ בְּסַהֲדוּתָא לְאַסְהָדָא, וְאִלֵּין אִינּוּן: בְּאֵר דְּיִצְחָק, גּוֹרָל, וְאַבְנָא דְּשַׁוִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְדָא שִׁירְתָא, סַהֲדוּתָא יַתִּיר מִכֹּלָּא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק אִי הָכִי אַרְבַּע אִינּוּן. אָמַר לֵיהּ וַדַּאי, אֲבָל גּוֹרָל לָא כְּתִיב בֵּיהּ סַהֲדוּתָא.

שְׁלֹשָׁה הֵם שֶׁעוֹמְדִים בְּעֵדוּת לְהַעִיד, וְאֵלֶּה הֵם: בְּאֵר יִצְחָק, גּוֹרָל, וְהָאֲבָנִים שֶׁשָּׂם יְהוֹשֻׁעַ. וְשִׁירָה זוֹ עֵדוּת יוֹתֵר מֵהַכֹּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּךְ, אַרְבָּעָה הֵם. אָמַר לוֹ, וַדַּאי, אֲבָל בְּגוֹרָל לֹא כָתוּב עֵדוּת.

בְּאֵר דְּיִצְחָק מְנָלָן. דִּכְתִיב, (בראשית כא) בַּעֲבוּר תִּהְיֶה לִּי לְעֵדָה וְגוֹ'. גּוֹרָל, דִּכְתִיב, (במדבר כו) עַל פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ, דְּהֲוָה אָמַר, דְּא לִיהוּדָה, וְדָא לְבִנְיָמִין, וְכֵן לְכֻלְּהוּ. אַבְנָא דְּיְהוֹשֻׁעַ, דִּכְתִיב, (יהושע כד) הִנֵּה הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה בָּנוּ לְעֵדָה. וְהָכָא, וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד. וּכְתִיב, וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד, הִיא וַדַּאי אַסְהִידַת בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

בְּאֵר שֶׁל יִצְחָק מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (בראשית כא) בַּעֲבוּר תִּהְיֶה לִּי לְעֵדָה וְגוֹ'. גּוֹרָל - שֶׁכָּתוּב (במדבר כו) עַל פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ. שֶׁהַיְינוּ אוֹמֵר: זֶה לִיהוּדָה, וְזֶה לְבִנְיָמִין, וְכֵן לְכֻלָּם. הָאֲבָנִים שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ - שֶׁכָּתוּב (יהושע כד) הִנֵּה הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה בָּנוּ לְעֵדָה. וְכָאן, וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד. וְכָתוּב וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד. הִיא וַדַּאי הֵעִידָה בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל.

תָּאנָא, אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְגוֹ', אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תֻּמָּם. הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, מַהוּ אֶת דִּבְרֵי, אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת מִבָּעֵי לֵיהּ. וּמַהוּ עַד תֻּמָּם. אֶלָּא הָכִי תָּאנָא בְּרָזָא דְּמַתְנִיתִין, כָּל אִינּוּן מִלֵּי דְּאָמַר מֹשֶׁה, כֻּלְּהוּ מִתְגַּלְּפֵי בִּשְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכָל אִינּוּן מִלִּין הֲווֹ אַתְיָין, וְסַלְקִין וְנָחְתִין, וּמִתְגַּלְּפִין תַּמָּן. וְכָל מִלָּה וּמִלָּה הֲוָה אַתְיָיא קַמֵּי מֹשֶׁה לְאִתְגַּלְּפָא עַל יְדוֹי וְקַיְימָא קַמֵּיהּ. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב עַד תֻּמָּם.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה שֶּׁכָּתוּב וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְגוֹ', אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תַּמָּם? כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, מַהוּ אֶת דִּבְרֵי? אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת! וּמַה זֶּה עַד תַּמָּם? אֶלָּא כָּךְ לָמְדְנוּ בְּסוֹד הַמִּשְׁנָה, כָּל אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁאָמַר מֹשֶׁה, כֻּלָּם נֶחְקְקוּ בְּשֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכָל אוֹתָם דְּבָרִים הָיוּ בָּאִים, וְעוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְנֶחְקָקִים שָׁם. וְכָל דָּבָר וְדָבָר הָיָה בָּא לִפְנֵי מֹשֶׁה לְהֵחָקֵק עַל יָדוֹ וְעוֹמֵד לְפָנָיו. וְהַיְנוּ מַה שֶּׁכָּתוּב עַד תַּמָּם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, שִׁירָה הַזֹּאת מְבָעֵי לֵיהּ: מַאי קָא רָמִיזָא. אֶלָּא שִׁירָתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שיר השירים א) שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, מַלְכָּא דְּשַׁלְמָא כֻּלָּא דִּילֵיהּ, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי. (דתניא כתיב) (תהלים צב) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, לְיוֹם הַשַּׁבָּת מַמָּשׁ. שִׁיר דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר. (שיר השירים אשר לשלמה, שיר דקודשא בריך הוא אמר) (והכא את דברי השירה הזאת, שירה דקודשא בריך הוא אמר) רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, שִׁירָה הַזֹּאת צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת! מַה זֶּה רוֹמֵז? אֶלָּא שִׁירָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה, מֶלֶךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם כֻּלּוֹ שֶׁלּוֹ, וְהֲרֵי בֵּאַרְנוּ הַדְּבָרִים. (ששנינו שכתוב) (תהלים צב) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, לְיוֹם הַשַּׁבָּת מַמָּשׁ. שִׁיר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר. (שיר השירים אשר לשלמה, שיר שהקדוש ברוך הוא אמר. וכאן את דברי השירה הזאת, שיר שהקדוש ברוך הוא אמר).

דף רפה.

אֶלָּא הָכָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, הָתָם שִׁיר, וְהָכָא שִׁירָה. דְּא דְּכַר, וְדָא נוּקְבָא. וְהָא תְּנֵינָן, כָּל נְבִיאֵי כֻּלְּהוּ לְגַבֵּי מֹשֶׁה, כְּקוֹף בְּעֵינַיְיהוּ דִּבְנֵי נָשָׁא, וְאִינּוּן אָמְרוּ שִׁיר, וּמֹשֶׁה אָמַר שִׁירָה. (ומנלן דהאי נוקבא הוא, דכתיב וענתה השירה וגו') מֹשֶׁה הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר שִׁיר, וְאִינּוּן שִׁירָה. (דף רפ"ה ע"א) אֶלָּא דָּא הִיא רָזָא דְּמִלָּה, מֹשֶׁה לְגַרְמֵיהּ לָא קָאָמַר דָּא, אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל.

אֶלָּא כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, שָׁם שִׁיר, וְכָאן שִׁירָה. זֶה זָכָר, וְזוֹ נְקֵבָה. וַהֲרֵי שָׁנִינוּ, כָּל הַנְּבִיאִים כֻּלָּם לְגַבֵּי מֹשֶׁה כְּמוֹ קוֹף בְּעֵינֵי בְּנֵי אָדָם, וְהֵם אָמְרוּ שִׁיר, וּמֹשֶׁה אָמַר שִׁירָה. (ומנין לנו שזו היא נקבה, ' שכתוב וענתה השירה וגו') מֹשֶׁה הָיָה לוֹ לוֹמַר שִׁיר, וְהֵם שִׁירָה. אֶלָּא זֶהוּ סוֹד הַדָּבָר, מֹשֶׁה לֹא אָמַר אֶת זֶה לְעַצְמוֹ, אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן, לָאו הָכִי, אֶלָּא, מֹשֶׁה וַדַּאי מֵהָכָא אִשְׁתְּמוֹדַע, דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עִלָּאָה יַתִּיר מִכֻּלָּא. מֹשֶׁה סָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְאִינּוּן נַחְתֵּי מֵעֵילָּא לְתַתָּא. הוּא סָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא, כְּמָה דְּתְנֵינָן מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְאֵין מוֹרִידִין. מֹשֶׁה סָלִיק מִתַּתָּא לְעֵילָּא, דְּאָמַר שִׁירָה תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּמַטְרוֹנִיתָא, דְּאִיהִי מְשָׁבַּחַת לְמַלְכָּא. וּמֹשֶׁה בְּכֻלָּא (ס"א במלכא) אִתְּאֲחָד. וְאִינּוּן נַחְתֵּי מֵעֵילָּא לְתַתָּא, דְּאָמְרוּ שִׁיר, דְּהוּא שְׁבָחָא דְּמִשְׁבְּחָא מַלְכָּא לְמַטְרוֹנִיתָא, וְאִינּוּן בְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְּאֲחָדוּ. וְעַל דָּא, בְּהַאי אִשְׁתְּמוֹדַע שְׁבָחָא דְּמֹשֶׁה, יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ. וְהַיְנוּ

דִּכְתִיב, (שמות טו) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיְיָ', שִׁירָתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא לְמַאן. לַיְיָ'. וּבְגִין כָּךְ, וַיְכְתֹּוב מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת.

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, לֹא כָּךְ, אֶלָּא מֹשֶׁה וַדַּאי נוֹדַע מִכָּאן שֶׁהוּא בְּדַרְגָּה יוֹתֵר עֶלְיוֹנָה מֵהַכֹּל. מֹשֶׁה עָלָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וְהֵם יָרְדוּ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. הוּא עָלָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ, מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ וְאֵין מוֹרִידִין. מֹשֶׁה עָלָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, שֶׁאָמַר שִׁירָה, תִּשְׁבַּחַת הַמַּלְכָּה שֶׁהִיא מְשַׁבַּחַת לַמֶּלֶךְ. וּמֹשֶׁה נֶאֱחַז בְּכֹל (במלך). וְהֵם יָרְדוּ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, שֶׁאָמְרוּ שִׁיר, שֶׁהוּא שֶׁבַח שֶׁמְּשַׁבֵּחַ הַמֶּלֶךְ אֶת הַמַּלְכָּה, וְהֵם נֶאֱחָזוּ בַּמַּלְכָּה. וְעַל זֶה בָּזֶה נוֹדַע שִׁבְחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה יוֹתֵר מִכֻּלָּם. וְהֵינוּ שֶׁכָּתוּב, (שמות טו) אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה'. שִׁיר הַמַּלְכָּה. לְמִי? לַה'. וְלָכֵן וַיְכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת.

וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְעָנוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא רָזָא דְּמִלָּה כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (איוב כ) וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ, וּמֹשֶׁה בְּכֹלָּא אִסְתַּכַּל, וְעַל דָּא אָמַר שִׁירָה, בְּגִין לְאִתְאַחָדָא מִלִּין בַּאֲתַר דָּא, לְמֶהֱוֵי עֲלַיְיהוּ דִּינָא, דִּכְתִיב וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו. וְלָמָּה. דִּכְתִיב כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת יִצְרוֹ, וּכְתִיב כִּי יָדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי וְגוֹ'. וְכַד תַּעְבְּדוּ דָּא, מְיַד וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד.

וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת?! וְעָנוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת! אֶלָּא סוֹד הַדָּבָר כְּפִי שֶׁבֵּאַרְנוּ, שֶׁכָּתוּב (איוב כ) וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ, וּמֹשֶׁה הִסְתַּכֵּל בַּכֹּל, וְעַל זֶה אָמַר שִׁירָה, כְּדֵי לֶאֱחֹז דְּבָרִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה לִהְיוֹת עֲלֵיהֶם דִּין, שֶׁכָּתוּב וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו. וְלָמָּה? שֶׁכָּתוּב כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת יִצְרוֹ, וְכָתוּב כִּי יָדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי וְגוֹ'. וּכְשֶׁתַּעֲשׂוּ אֶת זֶה, מִיָּד - וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (איוב כ) יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְלָא יַתִּיר, אֲבָל וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ. בְּהַאי, דִּינָא אִתְעֲבִיד לְמַאן דְּאִתְעֲבִיד. כְּתִיב, (שמואל ב כב) וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיְיָ' אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת. הַשְׁתָּא תּוּשְׁבַּחְתָּא דְּדָוִד הוּא, בְּגִין דְּאָמַר שִׁירָה מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וְזָכָה לְהַאי דַּרְגָּא, וְלָא אָמַר הַאי שִׁירָה, אֶלָּא בְּסוֹף יוֹמוֹי, דְּהָוָה בִּשְׁלִימוּ יַתִּיר מֵהַאי שִׁירָה. כְּמָה דְּתִנְיָנָן, אַל תַּאֲמֵן בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתָךְ. וְהָכָא, אֲמַאי זָכָה דָּוִד לְמֵימַר שִׁירָתָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, בְּסוֹף יוֹמוֹי. דְּהָוָה בְּנַיְיחָא מִכָּל סִטְרוֹי, דִּכְתִיב, (שם) בְּיוֹם הִצִּיל יְיָ' אוֹתוֹ מִכַּף כָּל אוֹיְבָיו.

בֹּא וּרְאֵה, כָּתוּב יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ, וְלֹא יוֹתֵר, אֲבָל - וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ. בָּזֶה נַעֲשָׂה דִּין לְמִי שֶׁנַּעֲשָׂה. כָּתוּב, (שמואל ב כב) וַיְדַבֵּר דָּוִד לַה' אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת. כָּאן תִּשְׁבַּחַת שֶׁל דָּוִד הִיא, מִשּׁוּם שֶׁאָמַר שִׁירָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, וְזָכָה לַדַּרְגָּה הַזּוֹ, וְלֹא אָמַר שִׁירָה זוֹ אֶלָּא בְּסוֹף יָמָיו, שֶׁהָיָה יוֹתֵר בִּשְׁלֵמוּת מֵהַשִּׁירָה הַזּוֹ, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ (אבות פ"ב) אַל תַּאֲמֵן בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ. וְכָאן לָמָּה זָכָה דָּוִד לוֹמַר שִׁירָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה בְּסוֹף יָמָיו? שֶׁהָיָה בִּמְנוּחָה מִכָּל צְדָדָיו, שֶׁכָּתוּב בְּיוֹם הִצִּיל ה' אוֹתוֹ מִכַּף כָּל אוֹיְבָיו.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, שִׁירָתָא מְעַלְיָא מִכֹּלָּא מַאי הִיא. כְּמָה דְּתָנֵינָן בָּרָזָא דְּמַתְנִיתִין, בְּמִלִּין וּבְעוֹבָדָא הָכִי (ס"א הוא) נָמֵי מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא. וּלְבָתַר לְכַוְונָא בְּלִבָּא, וּלְקַשְׁרָא כֻּלָּא בְּחַד קִשְׁרָא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שִׁירָה מְעֻלָּה מֵהַכֹּל מַהִי? כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ בְּסוֹד הַמִּשְׁנָה, בְּדִבּוּרִים וּבְמַעֲשֶׂה כָּךְ (הוא) גַּם מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה וּמִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, וְאַחַר כָּךְ לְכַוֵּן אֶת הַלֵּב, וְלִקְשֹׁר הַכֹּל בְּקֶשֶׁר אֶחָד.

מְנָלָן מִמִּשֶּׁה, בְּקַדְמֵיתָא, מִתַּתָּא לְעֵילָּא, (דברים לב) כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא. מַאי אֶקְרָא. כְּמָה דְּכְתִיב, (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, דָּא שְׁכִינְתָּא. לְבָתַר, הָבוּ גֹּדֶל לֵאלֹהֵינוּ, דָּא מַלְכָּא עִלָּאָה. לְבָתַר נָחִית בְּדַרְגּוֹי מֵעֵילָּא לְתַתָּא, דִּכְתִיב צַדִּיק וְיָשָׁר. לְבָתַר קְשִׁיר קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא וְאָמַר, הוּא, וְדָא הוּא קִשְׁרָא לְכֹלָּא.

מִנַּיִן לָנוּ? מִמֹּשֶׁה, בַּהַתְחָלָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, (דברים לב) כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא. מַה זֶּה אֶקְרָא? כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה - זוֹ הַשְּׁכִינָה. אַחַר כָּךְ, הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ - זֶה מֶלֶךְ הָעֶלְיוֹן. אַחַר כָּךְ יָרַד בְּדַרְגּוֹתָיו מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, שֶׁכָּתוּב צַדִּיק וְיָשָׁר. אַחַר כָּךְ קוֹשֵׁר קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה וְאוֹמֵר הוּא, וְזֶהוּ קֶשֶׁר לַכֹּל.

בְּגִין כָּךְ, בָּעֵי בַּר נָשׁ לְסַדְּרָא שְׁבָחָא דְּמָארֵיהּ כְּהַאי גַּוְונָא, בְּקַדְמֵיתָא מִתַּתָּא לְעֵילָּא, לְסַלְקָא יְקָרָא דְּמָארֵיהּ, לַאֲתָר דְּשַׁקְיוּ דַּעֲמִיקָא (ע' ע"א) דְּבֵירָא נָגִיד וְנָפִיק. לְבָתַר (נגיד) לְאַמְשָׁכָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא, מֵהַהוּא שַׁקְיוּ דְּנַחֲלָא, לְכָל דַּרְגָּא וְדַרְגָּא, עַד דַּרְגָּא בַּתְרָאָה, לְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן לְכֹלָּא, מִלְּעֵילָּא לְתַתָּא. לְבָתַר בָּעֵי לְקַשְׁרָא קִשְׁרָא בְּכֹלָּא, קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא. וְדָא הוּא בַּר נָשׁ דְּאוֹקִיר לִשְׁמָא דְּמָארֵיהּ, לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד, כִּי מְכַבְּדַי לְעָלְמָא דְּא, אֲכַבֵּד בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

מִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ אָדָם לְסַדֵּר שֶׁבַח רִבּוֹנוֹ כְּמוֹ זֶה. בַּהַתְחָלָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, לְהַעֲלוֹת כָּבוֹד רִבּוֹנוֹ לְמָקוֹם שֶׁהַשְׁקָאַת עֹמֶק הַבְּאֵר שׁוֹפַעַת וְיוֹצֵאת. אַחַר כָּךְ (שופע) לְהַמְשִׁיךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה מֵאוֹתָהּ הַשְׁקָאַת הַנַּחַל לְכָל דַּרְגָּה וְדַרְגָּה, עַד הַדַּרְגָּה הָאַחֲרוֹנָה, לְהַמְשִׁיךְ בְּרָכוֹת לַכֹּל מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. אַחַר כָּךְ צָרִיךְ לְקַשֵּׁר קֶשֶׁר בַּכֹּל, קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה. וְזֶהוּ הָאָדָם שֶׁמְכַבֵּד שֵׁם רִבּוֹנוֹ לְיַחֵד אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְעַל זֶה כָּתוּב (שמואל א ב) כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד. כִּי מְכַבְּדַי - לְעוֹלָם הַזֶּה. אֲכַבֵּד - לָעוֹלָם הַבָּא.

וּבוֹזַי יֵקָלּוּ, מַאי וּבוֹזַי יֵקָלּוּ. דָּא הוּא מַאן דְּלָא יָדַע לְיַחֲדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, וּלְאַמְשָׁכָא בִּרְכָאן לַאֲתָר דְּאִצְטְרִיךְ, וּלְאוֹקִיר שְׁמָא דְּמָארֵיהּ. וְכָל מַאן דְּלָא יָדַע לְאוֹקִיר שְׁמָא דְּמָארֵיהּ, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי.

וּבַזַי יֵקָלּוּ. מַה זֶּה וּבַזַי יֵקָלּוּ? זֶהוּ מִי שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ לְיַחֵד אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְלִקְשֹׁר קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה, וּלְהַמְשִׁיךְ בְּרָכוֹת לְמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ וּלְכַבֵּד שֵׁם רִבּוֹנוֹ. וְכָל מִי שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ לְכַבֵּד אֶת שֵׁם רִבּוֹנוֹ, טוֹב לוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא.

דף רפה:

אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, וּבוֹזַי יֵקָלּוּ, מַאן דְּלָא יָדַע לְאוֹקִיר לְמָארֵיהּ, וְלָא אִתְכַּוַּון בְּאֱמֶן, דְּתָנֵינָן גָּדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. וְהָא אוֹקִימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמֵן, מָשִׁיךְ בִּרְכָאן

מְמַבּוּעָא לְמַלְכָּא, וּמִמַּלְכָּא לְמַטְרוֹנִיתָא (דא כנסת ישראל). וּבְאַתְוָון גְּלִיפִין דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, מֵאָלֶ"ף לְמֵ"ם, וּמִמֵּ"ם לְנוּ"ן. כֵּיוָן דְּמָטוּ בִּרְכָאן לְנוּן, מִתַּמָּן נָגְדִין (דף רפ"ה ע"ב) וְנָפְקִין בִּרְכָאן לְעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וּמִתְפַּשְּׁטֵי בְּכוֹלָּא. וְקָלָא נָפִיק אִתְשַׁקְיוּ מִשַּׁקְיוּתָא דְּבִרְכָן, דְּאַפִּיק פְּלַנְיָא עַבְדָּא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וּבְזֵי יֵקָלוּ, מִי שֶׁלֹּא לְכַבֵּד אֶת רִבּוֹנוֹ וְלֹא מִתְכַּוֵּן בָּאֱמֶת, שֶׁשָּׁנִינוּ, גָּדוֹל הָעוֹנֶה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְבָרֵךְ. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאָמֵן מוֹשֵׁךְ בְּרָכוֹת מִמְּבוּעַ הַמֶּלֶךְ, וּמֵהַמֶּלֶךְ לַמַּלְכָּה (זו כנסת ישראל). וּבְאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאָלֶ"ף לְמֵ"ם, וּמִמֵּ"ם לְנוּ"ן. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעוֹת הַבְּרָכוֹת לְנוּ"ן, מִשָּׁם שׁוֹפְעוֹת וְיוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת לָעֶלְיוֹנִים וְלַתַּחְתּוֹנִים וּמִתְפַּשְּׁטוֹת בַּכֹּל. וְקוֹל יוֹצֵא: הִשָּׁקוּ מֵהַשָּׁקָאת הַבְּרָכוֹת שֶׁהוֹצִיא פְּלוֹנִי עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ.

וְכַד יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, מְשַׁמְּרִין לְאָתְבָּא אָמֵן, לְכַוְּונָא לְבַיְיהוּ כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ, כַּמָּה פְּתְחִין דִּבְרָכָאן פְּתִיחָן לֵיהּ לְעֵילָּא, כַּמָּה טָבָאן מִשְׁתַּכְחִין בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, כַּמָּה חֶדּוּ בְּכוֹלָּא. מַאי אֲגַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל דְּגָרְמִין הַאי. אֲגַר לְהוּ בְּעָלְמָא דֵּין, וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי. בְּעָלְמָא דֵּין בְּשַׁעֲתָא דְּעָאקִין לְהוּ (לישראל), וּמְצַלֶּן צְלוֹתָא קַמֵּי מָארֵיהוֹן, קָלָא מַכְרְזָא בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבוֹא גּוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים אַל תִּקְרֵי אֱמוּנִים, אֶלָּא אֲמֵנִים. פִּתְחוּ שְׁעָרִים, כְּמָה דְּיִשְׂרָאֵל פַּתְחִין לְהוּ תַּרְעִין דְּבִרְכָאן, כַּךְ הַשְׁתָּא פִּתְחוּ שְׁעָרִים, וְתִתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן מֵאִינּוּן דְּעָאקִין לְהוּ.

וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל לְמַטָּה מְשַׁמְּרִים לְהַשִּׁיב אָמֵן, לְכַוֵּן לִבָּם כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, כַּמָּה פְּתָחִי בְרָכוֹת פְּתוּחִים לוֹ לְמַעְלָה, כַּמָּה טוֹבוֹת נִמְצָאוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, כַּמָּה שִׂמְחָה בַּכֹּל. מָה הַשָּׂכָר לְיִשְׂרָאֵל שֶׁגָּרְמוּ אֶת זֶה? שָׂכָר לָהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּשָׁעָה שֶׁמְּצִיקִים לָהֶם (לישראל) וּמִתְפַּלְלִים תְּפִלָּה לִפְנֵי רִבּוֹנָם, קוֹל מַכְרִיז בְּכָל הָעוֹלָמוֹת: (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי צַדִּיק שֹׁמֵר אֱמֻנִים. אַל תִּקְרֵי אֱמוּנִים אֶלָּא אֲמֵנִים. פִּתְחוּ שְׁעָרִים, כְּמוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל פּוֹתְחִים שַׁעֲרֵי הַבְּרָכוֹת, כָּךְ כְּעֵת פִּתְחוּ שְׁעָרִים, וְתִתְקַבֵּל תְּפִלָּתָם מֵאוֹתָם שֶׁמְּצִיקִים לָהֶם.

הַאי בְּעָלְמָא דֵּין, בְּעָלְמָא דְּאָתֵי מַאי אַגְרַיְיהוּ. דְּכַד יְפוּק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא, דְּהֲוָה שׁוֹמֵר לְאָתְבָּא אָמֵן. מַאי שׁוֹמֵר. כְּלוֹמַר, נָטִיר הַהִיא בְּרָכָה דְּאָמַר הַהוּא דְּמָבָרֵךְ, וּמְחַכֵּה לֵיהּ לְאָתְבָּא אָמֵן, כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. נִשְׁמָתֵיהּ סַלְקָא וּמַכְרְזֵי קַמֵּיהּ, פִּתְחוּ שְׁעָרִים קַמֵּיהּ, כְּמָה דְּאִיהוּ הֲוָה פָּתַח תַּרְעִין כָּל יוֹמָא, כַּד הֲוָה שׁוֹמֵר אֱמוּנִים.

זֶהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. בָּעוֹלָם הַבָּא מַה שְׂכָרָם? שֶׁכְּשֶׁיֵּצֵא אָדָם מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהָיָה שׁוֹמֵר לְהַשִּׁיב אָמֵן, מַה זֶּה שׁוֹמֵר? כְּלוֹמַר, שׁוֹמֵר אוֹתָהּ בְּרָכָה שֶׁאָמַר אוֹתוֹ הַמְבָרֵךְ, וּמְחַכֶּה לוֹ לְהָשִׁיב אָמֵן כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה, וּמַכְרִיזִים לְפָנֶיהָ: פִּתְחוּ שְׁעָרִים לְפָנָיו, כְּמוֹ שֶׁהוּא הָיָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים כָּל יוֹם כְּשֶׁהָיָה שׁוֹמֵר אֱמוּנִים.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, מַאי אָמַן. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא אוּקְמוּהָ כֻּלָּא, אָמַן אִקְרֵי מַבּוּעָא דְּהַהוּא נַחֲלָא דְּנָגִיד, אָמַן אִקְרֵי, דִּכְתִיב, (משלי ח) וָאֱהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן, אַל תִּקְרֵי אָמוֹן, אֶלָּא אָמַן. קִיּוּמָא דְּכֻלְּהוּ הַהוּא נַחֲלָא (ס"א טלא) דְּנָגִיד וְנָפִיק, אָמַן אִקְרֵי. דְּתַנְיָא, (תהלים קו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, עוֹלָם דִּלְעֵילָּא, עוֹלָם דִּלְתַתָּא. אוּף הָכָא אָמַן וְאָמַן, אָמַן דִּלְעֵילָּא, אָמַן דִּלְתַתָּא. אָמַן קִיּוּמָא דְּכֻלְּהוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא אָמַן בְּאִינּוּן אַתְוָון.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶּה אָמֵן? אָמַר רַבִּי אַבָּא, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַכֹּל. אָמֵן נִקְרָא מַבּוּעַ שֶׁל אוֹתוֹ הַנַּחַל שֶׁשּׁוֹפֵעַ, אָמֵן נִקְרָא, שֶׁכָּתוּב (משלי ח) וָאֱהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן. אַל תִּקְרֵי אָמוֹן אֶלָּא אָמֵן. קִיּוּם הַכֹּל אוֹתוֹ הַנַּחַל (הטל) שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, אָמֵן נִקְרָא. שֶׁלְּמַדְנוּ, (תהלים קו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם - עוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה, עוֹלָם שֶׁלְּמַטָּה. גַּם כָּךְ אָמֵן וְאָמֵן - אָמֵן שֶׁלְּמַעְלָה, אָמֵן שֶׁלְּמַטָּה. אָמֵן קִיּוּם שֶׁל כֻּלָּם, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ אָמֵן בְּאוֹתָן אוֹתִיּוֹת.

רִבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אֶלֶף עֲמִיקָא דְּבֵירָא דְּכָל בִּרְכָאן מִתַּמָּן נָבְעִין וְנָפְקִין, וּמִשְׁתַּכְחִין. מ"ם פְּתוּחָה, נַהֲרָא דְּנָגִיד וְנָפִיק, וְאִקְרֵי מ"ם. וְהוּא רָזָא דְּתָנֵינָן, מ"ם פְּתוּחָה, מ"ם סְתוּמָה. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, (ישעיה ט) לְמַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אֶל"ף עֹמֶק הַבְּאֵר שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת, מִשָּׁם נוֹבְעוֹת וְיוֹצְאוֹת וְנִמְצָאוֹת. מ"ם פְּתוּחָה, נָהָר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, וְנִקְרָא מ"ם. וְהוּא סוֹד שֶׁשָּׁנִינוּ, מ"ם פְּתוּחָה, מ"ם סְתוּמָה, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ (ישעיה ט) לְמַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה.

נוּן פְּשׁוּטָה, כְּלָלָא דְּתָרִין נוּנִין, נוּן פְּשׁוּטָה, נוּן כְּפוּפָה. נוּן פְּשׁוּטָה כְּלָלָא דְּאָת וָא"ו, כְּלָלָא דְּנוּן כְּפוּפָה (ס"א פשוטה). (ס"א מ"ם פתוחה, כללא דתרין נונין, נון פשוטה, נון כפופה. נון פשוטה כללא דאת וא"ו) בְּגִין כָּךְ כֻּלָּא אִקְרֵי נוּן וָאו נוּן. וּבְרָזָא דְּמַתְנִיתָא הָכִי תָּאנָא, ו' דְּכַר, ן' פְּשׁוּטָה כְּלָלָא דִּדְכַר וְנוּקְבָא, נוּן כְּפוּפָה, בִּכְלָלָא דִּפְשׁוּטָה הִיא. וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, מֵם דְּהָכָא, הִיא נוֹטָרִיקוֹן מָ"ךְ, וְהַיְינוּ אָמֵן, אָמֵ"ן נוֹטָרִיקוֹן, אֵ"ל מֶ"לֶךְ נֶ"אֱמָן. כְּלָלָא דְּכֹלָּא, וְשַׁפִּיר הוּא, וְהָא אִתְּמַר.

נו"ן פְּשׁוּטָה, כְּלָל שֶׁל שְׁתֵּי נוּנִין. נו"ן כְּפוּפָה, כְּלָל שֶׁל הָאוֹת וָא"ו, כְּלָל שֶׁל נוּן כְּפוּפָה (פשוטה). (מ"ם פתוחה, כלל של שתי נונין נון פשוטה, נון כפופה. נון פשוטה כלל של האות וא"ו,) מִשּׁוּם כָּךְ הַכֹּל נִקְרָא נוּן וָאו נוּן. וּבְסוֹד הַמִּשְׁנָה כָּךְ שְׁנִינוּ, ו' זָכָר, ן' פְּשׁוּטָה כְּלָל שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה. נוּן כְּפוּפָה בִּכְלָל שֶׁל פְּשׁוּטָה הִיא. וּבְסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, מ"ם שֶׁל כָּאן הִיא נוֹטָרִיקוֹן מָ"ךְ, וְהַיְינוּ אָמֵן. אָמֵ"ן נוֹטָרִיקוֹן אֵ"ל מֶ"לֶךְ נֶ"אֱמָן. כְּלָל שֶׁל הַכֹּל, וְיָפֶה הוּא, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר.

תָּאנָא, כָּל מַאן דְּשָׁמַע בְּרָכָה מֵהַהוּא דְּמָבָרֵךְ, וְלָא אִתְכַּוֵּון בְּאָמֵן, עָלֵיהּ נֶאֱמַר וּבוֹזַי יֵקָלוּ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלאכי א) לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי. מַאי עוֹנְשֵׁיהּ. כְּמָה דְּלָא פָּתַח בִּרְכָאן לְעֵילָּא, כַּךְ לָא פַּתְחִין לֵיהּ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא כַּד נָפִיק מֵהַאי עָלְמָא, מַכְרִיזֵי קַמֵּיהּ, וְאָמְרֵי, טָרוּקוּ גַּלֵּי קַמֵּיהּ דְּפַלְנְיָא, וְלָא לִיעוּל, וְלָא תִּקַּבְּלוּן לֵיהּ, וַוי לֵיהּ, וַוי לְנַשְׁמָתֵיהּ.

לְמַדְנוּ, כָּל מִי שֶׁשָּׁמַע בְּרָכָה מֵאוֹתוֹ מְבָרֵךְ וְלֹא מְכַוֵּן בָּאָמֵן, עָלָיו נֶאֱמַר וּבְזֵי יְקַלּוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי א) לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי. מָה עָנְשׁוֹ? כְּמוֹ שֶׁלֹּא פָּתַח בְּרָכוֹת לְמַעְלָה, כָּךְ לֹא פּוֹתְחִים לוֹ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, מַכְרִיזִים לְפָנָיו וְאוֹמְרִים: סְגְרוּ הַפְּתָחִים לִפְנֵי פְּלוֹנִי וְלֹא יִכָּנֵס, וְאַל תְּקַבְּלוּ אוֹתוֹ. אוֹי לוֹ! אוֹי לְנִשְׁמָתוֹ!

תָּאנָא, חַיָּיבֵי דְּגֵיהִנָּם, כֻּלְּהוּ סַלְקֵי בְּמִדּוֹרִין יְדִיעָן, וְכַמָּה פְּתָחִין אִית לֵיהּ לַגֵּיהִנָּם, וְכֻלְּהוּ פְּתִיחִין לְקֶבֶל פְּתִיחִין דְּגַן עֵדֶן. וּבְשַׁעֲתָא דְּאַפְקֵי לְאִינּוּן חַיָּיבַיָּא דְּקַבִּילוּ עוֹנְשַׁיְיהוּ, אִינּוּן פַּתְחֵי פְּתִיחִין, וְשַׁוְּיָין (ס"א ושאבין) לוֹן לְבַר. וְכֻלְּהוּ פְּתִיחִין בִּשְׁמָהָן אִקְרוֹן, לְקֶבֶל־לֵיהוֹן דְּפְתִיחִין דְּגַן עֵדֶן, וְכָל פְּתָחָא וּפְתָחָא, אִקְרֵי שְׁמָא, לְקֶבְלֵי הַהוּא פְּתָחָא דְּגֵיהִנָּם, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן פְּתִיחִין לְקֶבֶל־לֵיהוֹן פְּתִיחִין, אִינּוּן פְּתִיחִין דְּגַן עֵדֶן.

לְמַדְנוּ, כָּל רִשְׁעֵי הַגֵּיהִנֹּם נִכְנָסִים לְמִדּוֹרִים יְדוּעִים, וְכַמָּה פְּתָחִים יֵשׁ לַגֵּיהִנֹּם, וְכָל הַפְּתָחִים כְּנֶגֶד פְּתִחֵי הַגַּן עֵדֶן. וּבְשָׁעָה שֶׁמּוֹצִיאִים אוֹתָם רִשְׁעִים שֶׁקִּבְּלוּ עָנְשָׁם, הֵם פּוֹתְחִים פְּתָחִים, וְשָׂמִים (ושואבים) אוֹתָם לְחוּץ. וְכָל הַפְּתָחִים נִקְרָאוּ בִּשְׁמָם כְּנֶגֶד פִּתְחֵי הַגַּן עֵדֶן, וְכָל פֶּתַח וּפֶתַח נִקְרָא שֵׁם כְּנֶגֶד אוֹתוֹ פֶּתַח הַגֵּיהִנֹּם, וְהַפְּתָחִים נוֹדָעִים כְּנֶגֶד הַפְּתָחִים, אוֹתָם פִּתְחֵי הַגַּן עֵדֶן.

בַּגֵּיהִנֹּם אִית מָדוֹרָא בַּתְרָאָה תַּתָּאָה דְּכֻלְּהוּ, וְהַהוּא מָדוֹרָא הֲוֵי מָדוֹרָא עַל מָדוֹרָא, וְאִקְרֵי (איוב י) אֶרֶץ עֲיָפָתָה. מַהוּ עֲיָפָתָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמות כח) רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל, וּמְתַרְגְּמִינָן מְרוּבַּע יִהְיֶה עִיף, אוּף הָכָא עֲיָפָתָה, כְּלוֹמַר כְּפוּלָה. וְהַהוּא אִקְרֵי שְׁאוֹל תַּחְתִּית, שְׁאוֹל הוּא מָדוֹרָא חַד. תַּחְתִּית, הוּא מָדוֹרָא תַּתָּאָה. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי אֶרֶץ עֲיָפָתָה תַּחְתִּית, וְאִקְרֵי אֲבַדּוֹן. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כז) שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן. וְכֻלְּהוּ מָדוֹרִין לָא אַכְפָּלוּ, וְכֻלְּהוּ לָא עַיְיפִין בַּר מֵהַאי.

בַּגֵּיהִנֹּם יֵשׁ מָדוֹר אַחֲרוֹן תַּחְתּוֹן שֶׁל כֻּלָּם, וְאוֹתוֹ מָדוֹר הוּא מָדוֹר עַל מָדוֹר, וְנִקְרָא (איוב י) אֶרֶץ עֲיָפָתָה. מַה זֶּה עֲיָפָתָה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כח) רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל, וּמְתַרְגְּמִים - מְרֻבָּע יִהְיֶה עֵיף. גַּם כָּאן עֲיָפָתָה, כְּלוֹמַר כְּפוּלָה. וְאוֹתוֹ נִקְרָא שְׁאוֹל תַּחְתִּית, שְׁאוֹל הוּא מָדוֹר אֶחָד, תַּחְתִּית הוּא מָדוֹר תַּחְתּוֹן. וְלָכֵן נִקְרֵאת אֶרֶץ עֲיָפָתָה תַּחְתִּית, וְנִקְרֵאת אֲבַדּוֹן, וְעַל זֶה כָּתוּב (משלי טו) שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן. וְכָל הַמְּדוֹרִים לֹא נִכְפְּלוּ, וְכֻלָּם לֹא מִתְעַיְּפִים חוּץ מִזֶּה.

דף רפו.

וְתָאנָא, מַאן דְּנָחִית לַאֲבַדּוֹן (דף רפ"ו ע"א) דְּאִקְרֵי תַּחְתִּית, לָא סָלִיק לְעָלְמִין. וְהַהוּא אִקְרֵי גֶּבֶר דְּאִשְׁתְּצֵי וְאִתְאֲבִיד מִכֻּלְּהוּ עָלְמִין. וְתָאנָא, לְהַהוּא אֲתַר נַחְתִּין לְהַנְהוּ גַּבְרֵי דְּמַבְזֵי לְאָתְבָא אָמֵן, וְעַל אָמֵן סַגִּיאִין דְּאִתְאֲבִידוּ מִנַּיְיהּ, דְּלָא חָשִׁיב לְהוּ, דַּיְינִין לֵיהּ בַּגֵּיהִנָּם, וְנַחְתִּין לֵיהּ בְּהַהוּא מָדוֹרָא תַּתָּאָה, דְּלֵית בָּהּ פְּתָחָא, וְאִתְאֲבִיד וְלָא סָלִיק מִנַּיְיהּ לְעָלְמִין. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב ז) כָּלָה עָנָן וַיֵּלֶךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה. וְלָא, וְהָא כְּתִיב (יונה ב)

מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ וְגוֹ'. וּכְתִיב (שמואל א ב) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. אֶלָּא הָכָא שְׁאוֹל, הָתָם תַּחְתִּית. וְאוֹקִימְנָא הָא דְּאַהְדָּר בֵּיהּ, הָא דְּלָא אַהְדָּר בֵּיהּ.

וְלָמַדְנוּ, מִי שֶׁיּוֹרֵד לַאֲבַדּוֹן, שֶׁנִּקְרָא תַּחְתִּית, לֹא עוֹלֶה לְעוֹלָמִים. וְהַהוּא נִקְרָא אִישׁ שֶׁמַּשְׁמָד וְנֶאֱבָד מִכָּל הָעוֹלָמוֹת. וְלָמַדְנוּ, לְאוֹתוֹ מָקוֹם מוֹרִידִים אוֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁמְּבַזִּים לְהַשִּׁיב אָמֵן, וְעַל אָמֵן הָרִבִּה שֶׁנֶּאֱבְדוּ מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּא הֶחֱשִׁיב אוֹתָם, דָּנִים אוֹתוֹ בְּגֵיהִנֹּם, וּמוֹרִידִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ מָדוֹר תַּחְתּוֹן שֶׁאֵין בּוֹ פֶּתַח, וְנֶאֱבָד וְלֹא עוֹלֶה מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. וְעַל זֶה כָּתוּב (איוב ז) כְּלֶה עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה. וְלֹא?! וַהֲרֵי כָּתוּב (יונה ב) מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ וְגוֹ'. וְכָתוּב (שמואל א ב) מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיַּעַל. אֶלָּא כָּאן שְׁאוֹל, שָׁם תַּחְתִּית. וּבַאֲרְנוּ, זֶה כְּשֶׁחָזַר בּוֹ, וְזֶה כְּשֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, מַאי דִּכְתִיב, (ירמיה ב) כִּי שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לַחְצֹוב לָהֶם בֹּאֹרוֹת וְגוֹ'. אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים, דָּא הוּא דִּלָּא בָּעֵי לְקַדְּשָׁא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּאֱמֶן. מַאי עוֹנְשֵׁיהּ. כְּתִיב לַחְצֹוב לָהֶם בֹּאֹרוֹת בֹּאֹרוֹת נִשְׁבָּרִים, דְּנַחְתִּין לַגֵּיהִנֹּם דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא, עַד דְּנַחְתִּין לַאֲבַדּוֹן דְּאִקְרֵי תַּחְתִּית. וְאִי אִיהוּ קַדִּישׁ שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְכָוְונָה בְּאֱמֶן כַּדְקָא יָאוּת, סָלִיק דַּרְגָּא בָּתַר דַּרְגָּא, לְאִתְעַדְּנָא מֵהַהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּנָגִיד תְּדִיר לָא פָּסִיק, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים לא) אֱמוּנִים נוֹצֵר יְיָ' וּמְשַׁלֵּם עַל יֶתֶר עוֹשֵׂה גַּאֲוָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ב) כִּי שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לַחְצֹב לָהֶם בֹּאֹרוֹת וְגוֹ'? אוֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים - זֶהוּ מִי שֶׁלֹּא רוֹצֶה לְקַדֵּשׁ שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאֱמֶן. מָה עָנְשׁוֹ? כָּתוּב לַחְצֹב לָהֶם בֹּאֹרוֹת בֹּאֹרוֹת נִשְׁבָּרִים. שֶׁיּוֹרְדִים לַגֵּיהִנֹּם דַּרְגָּא אַחַר דַּרְגָּא, עַד שֶׁיּוֹרְדִים לַאֲבַדּוֹן שֶׁנִּקְרָא תַּחְתִּית. וְאִם הוּא קִדֵּשׁ שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכַוֵּן בֶּאֱמֶן כָּרָאוּי, עוֹלֶה דַּרְגָּא אַחַר דַּרְגָּא לְהִתְעַדֵּן מֵאוֹתוֹ עוֹלָם הַבָּא, שֶׁשּׁוֹפֵעַ תָּמִיד לֹא פוֹסֵק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים לא) אֱמוּנִים נֹצֵר ה' וּמְשַׁלֵּם עַל יֶתֶר עֹשֵׂה גַּאֲוָה.

תְּאַנָא, שִׁירָה מְשִׁיךְ בִּרְכָאן מֵעֵילָּא לְתַתָּא, עַד דְּיִשְׁתַּכְּחוּן בִּרְכָאן בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. (אמר רבי יוסי אינון ישראל למימר שירתא, שלימתא שירה דכליל כל שאר שירין הדא הוא דכתיב, (ישעיה יב) ואמרתם ביום ההוא הודו לייי' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו). אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, זְמִינִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר שִׁירְתָא, מִתַּתָּא לְעֵילָּא, וּמֵעֵילָּא לְתַתָּא. וּלְקַשְׁרָא קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא. דִּכְתִיב, (במדבר כא) אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. אָז שָׁר לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אָז יָשִׁיר. וְכֵן כֻּלְּהוּ כְּהַאי גַּוְונָא. אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, מִתַּתָּא לְעֵילָּא. עֲלִי בְאֵר עֲנוּ לָהּ, עֲלִי בְאֵר, כְּלוֹמַר סָק לְאַתְרִיךְ, לְאִתְאַחָדָא בְּבַעֲלִיךְ, דָּא הוּא מִתַּתָּא לְעֵילָּא.

לָמַדְנוּ, שִׁירָה מוֹשֶׁכֶת בְּרָכוֹת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, עַד שֶׁיִּמָּצְאוּ בְרָכוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. (אמר רבי יוסי, עתידים הם ישראל לומר שירה שלמה, שירה שכוללת כל שאר השירים, זהו שכתוב (ישעיה יב) ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילתיו) אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל

לוֹמַר שִׁירָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה וּמִלְּמַעְלָה לְמַטָּה וְלִקְשׁוֹר אֶת קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה, שֶׁכָּתוּב (במדבר כא) אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. אָז שָׁר לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אָז יָשִׁיר. וְכֵן כֻּלָּם כְּמוֹ זֶה. אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה. עֲלִי בְאֵר עֲנוּ לָהּ. עֲלִי בְאֵר, כְּלוֹמַר עֲלִי לְמָקוֹמֵךְ לְהִתְאַחֵד בְּבַעְלֵךְ, זֶהוּ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה.

וּלְבָתַר מֵעֵילָּא לְתַתָּא, (דהא עד השתא בגלותא אשתכחת עמנא) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים, דְּאוֹלִידוּ לָהּ אַבָּא וְאִימָּא, (לעילא) כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, אִלֵּין אָבָהָן, דְּאַקְרִון (תהלים מז) נְדִיבֵי עַמִּים. כָּרוּהָ, אֲתָר לְאִזְדַּוְּוגָא בָּהּ מַלְכָּא, בְּבִרְכָן. וּבְמָה הוּא זִוּוּגָא. בִּמְחוֹקֵק, דָּא יְסוֹד. בְּמִשְׁעֲנוֹתָם, דָּא נֶצַח וְהוֹד, מֵעֵילָּא לְתַתָּא. וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה, וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל, וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת. הָא קִשּׁוּרָא שְׁלֵימָא, קִשּׁוּרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, קִשּׁוּרָא קַיְימָא דְּכֹלָּא בֵּיהּ.

וְאַחַר כָּךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, (שהרי עד עכשו בגלות נמצאת עמנו) בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים, שֶׁיָּלְדוּ אוֹתָהּ אַבָּא וְאִמָּא (למעלה). כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם - אֵלּוּ הָאָבוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ (תהלים מז) נְדִיבֵי עַמִּים. כָּרוּהָ, מָקוֹם לְהִזְדַּוֵּג בָּהּ הַמֶּלֶךְ בִּבְרָכוֹת. וּבַמָּה הוּא הַזִּוּוּג? בִּמְחֹקֵק - זֶה יְסוֹד. בְּמִשְׁעֲנֹתָם - זֶה נֶצַח וְהוֹד. מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה, וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל, וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת. זֶהוּ קֶשֶׁר שָׁלֵם, קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה, קִשּׁוּר קַיָּם שֶׁבּוֹ הַכֹּל.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר שִׁירְתָא שְׁלֵימְתָא. שִׁירָתָא דְּכָלִיל כָּל שְׁאַר שִׁירִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַה' קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו. בְּהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה יְיָ' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וּכְתִיב (תהלים קכו) אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְיָ' לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה. בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לוֹמַר שִׁירָה שְׁלֵמָה, שִׁירָה שֶׁכּוֹלֶלֶת כָּל שְׁאַר הַשִּׁירִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יב) וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַה' קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו. בְּאוֹתוֹ זְמַן כָּתוּב, (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וְכָתוּב (תהלים קכו) אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת האזינו

דף רפו:

(דברים לב) הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי, רִבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר השירים ה) פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר וְגוֹ', בְּקַשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלָא עָנָנִי. מַה כְּתִיב לְעֵילָּא. אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר וְגוֹ'. אֲנִי יְשֵׁנָה, אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אֲנִי יְשֵׁנָה, מִפִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, בְּזִמְנָא דַּאֲזִילְנָא בְּמִדְבְּרָא. וְלִבִּי עֵר, לְאַעֲלָא לְאַרְעָא, לְמֶעְבַּד לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּכָמָה וְיכּוּחִין, (דף רפ"ו ע"ב) בְּכַמָּה קְטָטִין. דִּכְתִיב, (דברים א) אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגוֹ', (דברים

ט) מַמְרִים הֱיִיתֶם וְגוֹ'. (דברים ט) וּבְחוֹרֵב הִקְצַפְתֶּם וְגוֹ'. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה) דּוֹפֵק.

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי (דברים לב). רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר השירים ה) פְּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר וְגוֹ', בְּקַשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר וְגוֹ'. אֲנִי יְשֵׁנָה. אִמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֲנִי יְשֵׁנָה - מִמִּצְווֹת הַתּוֹרָה, בִּזְמַן שֶׁהָלַכְתִּי בַּמִּדְבָּר. וְלִבִּי עֵר - לַעֲלוֹת לָאָרֶץ, לַעֲשׂוֹת אוֹתָם (חובות), שֶׁהֲרֵי כָּל מִצְווֹת הַתּוֹרָה נִמְצָאוֹת בָּאָרֶץ. קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק - זֶה מֹשֶׁה, שֶׁהוֹכִיחַ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה וְכַמָּה מְרִיבוֹת, שֶׁכָּתוּב (דברים א) אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגוֹ', (שם ט) מַמְרִים הֱיִיתֶם וְגוֹ', (שם) וּבְחוֹרֵב הִקְצַפְתֶּם וְגוֹ'. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב דּוֹפֵק.

וְעִם כָּל דָּא דְּמֹשֶׁה אוֹכַח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרַחֲימוּתָא הֲווֹ כָּל מִלּוֹי, דִּכְתִיב, (דברים ז) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ' אֱלֹהֶיךָ. וּבְךָ בָּחַר יְיָ' אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעָם וְגוֹ' (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ'. וְעַל דָּא (דברים כז) וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ' אֱלֹהֶיךָ. (דברים ז) כִּי מְאַהֲבַת יְיָ' אֶתְכֶם. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שיר השירים ה) פְּתַחְתִּי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי.

וְעִם כָּל זֶה שְׁמֹשֶׁה הוֹכִיחַ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, בְּאַהֲבָה הָיוּ כָּל דְּבָרָיו, שֶׁכָּתוּב (דברים ז) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַהּ' אֱלֹהֶיךָ, (שם יד) וּבְךָ בָּחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעָם וְגוֹ', בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם, (שם ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה'. וְעַל זֶה (שם כז) וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ. (שם ז) כִּי מַאֲהֲבַת ה' אֶתְכֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ה) פְּתַחְתִּי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי.

מַה כְּתִיב. (שם) קַמְתִּי אֲנִי לִפְתּוֹחַ לְדוֹדִי, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹד דַּהֲווֹינָן זְמִינִין לְמֵיעַל לְאַרְעָא, וּלְקַבְּלָא אינוּן פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא עַל יְדוֹי דְּמֹשֶׁה. מַה כְּתִיב, (שם) וְדוֹדִי חָמַק עָבָר. דִּכְתִיב, (דברים לד) וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ'. בְּקַשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ, דִּכְתִיב וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי, דְּלָא הֲוָה דָּרָא כְּדָרָא דְּמֹשֶׁה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁמַע לְקָלֵיהוֹן, וְעָבַד לְהוּ נִסִּין וְנִימוּסִין, כְּמָה דְּעָבַד עַל יְדוֹי.

מַה כְּתוּב? (שם) קַמְתִּי אֲנִי לִפְתּוֹחַ לְדוֹדִי. אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל, בְּעוֹד שֶׁהָיִינוּ מְזֻמָּנִים לַעֲלוֹת לָאָרֶץ וּלְקַבֵּל מִצְווֹת הַתּוֹרָה הָאֵלּוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה, מַה כְּתוּב? (שם) וְדוֹדִי חָמַק עָבָר, שֶׁכָּתוּב (דברים לד) וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד ה'. בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ, שֶׁכָּתוּב וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה. קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי, שֶׁלֹּא הָיָה דּוֹר כְּדוֹרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁמַע לְקוֹלָם וְעָשָׂה לָהֶם נִסִּים וְחֻקִּים, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה עַל יָדָיו.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, קַמְתִּי אֲנִי לִפְתּוֹחַ לְדוֹדִי, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, דְּכָל יוֹמוֹי לָא בָּעָא דְּמַלְאָכָא וּשְׁלִיחָא לְדַבָּרָא עִמֵּיהּ, דִּכְתִיב, (שמות לג) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתְּכַם לְרָעוּתֵיהּ. וְדוֹדִי חָמַק עָבָר, בְּיוֹמוֹי דִּיהוֹשֻׁעַ, דִּכְתִיב, (יהושע ה) לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא יְיָ'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, קַמְתִּי אֲנִי לִפְתֹּחַ לְדוֹדִי - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיָמָיו שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁכָּל יָמָיו לֹא רָצָה שֶׁמַּלְאָךְ אוֹ שָׂלִיחַ לְהַנְהִיג עִמּוֹ, שֶׁכָּתוּב (שמות לג) אִם אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים וְגוֹ'. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַסְכִּים לִרְצוֹנוֹ. וְדוֹדִי חָמַק עָבָר, בְּיָמָיו שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁכָּתוּב (יהושע ה) לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא ה'.

תָּא חֲזֵי, מֹשֶׁה הֲוָה שָׁמַע קָלָא קַדִּישָׁא דְּמַלְכָּא עִלָּאָה, וְלָא אִזְדָּעְזַע, וְכָל שֶׁכֵּן מַלְאָכָא, דְּלָא בָּעָא (ולא קבליה). בְּתַר דְּשָׁכִיב מַה כְּתִיב. וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא יְיָ'. וּכְתִיב (שם) וַיִּפּוֹל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה. עַתָּה בָּאתִי, בְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה רַבָּךְ אֲתֵינָא, וְלָא קַבְּלָנִי. בֵּיהּ שַׁעֲתָא, יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל שְׁבָחָא דְּמֹשֶׁה. בְּהַהוּא זִמְנָא בָּעוּ יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלָא אִזְדַּמַּן לְהוּ הָכִי כְּיוֹמוֹי דְּמֹשֶׁה, הֲדָא הוּא דִכְתִיב בְּקַשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ וְגוֹ'. (דברים לב) הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה, רִבִּי חִיָּיא אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמֹשֶׁה, יַתִּיר מִכָּל נְבִיאֵי עָלְמָא.

בֹּא רְאֵה, מֹשֶׁה הָיָה שׁוֹמֵעַ קוֹל קָדוֹשׁ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן וְלֹא נִזְדַּעְזַע, וְכָל שֶׁכֵּן מַלְאָךְ שֶׁלֹּא רָצָה (ולא קבלו). אַחַר שֶׁמֵּת מֹשֶׁה, מַה כָּתוּב? וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא ה'. וְכָתוּב (שם) וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה. עַתָּה בָּאתִי, בְּיָמָיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּךָ בָּאתִי וְלֹא קִבְּלָנִי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל שִׁבְחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. בְּאוֹתוֹ זְמַן בִּקְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא נִזְדַּמֵּן לָהֶם כָּךְ כִּבְיֵמֵי מֹשֶׁה. וְהוּ שֶׁכָּתוּב בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ וְגוֹ'. הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה (דברים לב). רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה יוֹתֵר מִכָּל נְבִיאֵי הָעוֹלָם.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (ישעיה א) שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינִי אֶרֶץ כִּי יְיָ' דִּבֶּר. שִׁמְעוּ שָׁמַיִם, יִשַּׁעְיָה דְּהֲוָה יַתִּיר רְחִיקָא מִמַּלְכָּא, כְּתִיב שִׁמְעוּ שָׁמַיִם. מֹשֶׁה דְּהֲוָה יַתִּיר קָרִיב לְמַלְכָּא, כְּתִיב הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב (ישעיה א) שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינִי אֶרֶץ כִּי ה' דִּבֶּר. שִׁמְעוּ שָׁמַיִם. יְשַׁעְיָה שֶׁהָיָה רָחוֹק יוֹתֵר מֵהַמֶּלֶךְ, כָּתוּב שִׁמְעוּ שָׁמַיִם. מֹשֶׁה שֶׁהָיָה קָרוֹב יוֹתֵר לַמֶּלֶךְ, כָּתוּב הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם.

תָּאנָא, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּאָמַר יְשַׁעְיָהוּ שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינִי אֶרֶץ. כַּמָּה גַּרְדִּינֵי טָהִירִין אִזְדַּמְנוּ לְתַבְרָא רֵישֵׁיהּ, נָפְקָא קָלָא וְאָמַר, מַאן הוּא דִּין דְּבָעֵי לְאַרְעָשָׁא עָלְמִין. עַד דְּפָתַח וְאָמַר, לָאו אֲנָא, וְלָאו דִּידִי, אֶלָּא כִּי יְיָ' דִּבֶּר, וְלָא אֲנָא. בְּמֹשֶׁה מַה כְּתִיב. הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה, אֲנָא וְלָא אַחֲרָא. וַאֲדַבֵּרָה בְּלָא דְּחִילוּ. וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי, וְלָא מֵאַחֲרָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, בְּאַתְוָון גְּלִיפָן דְּרִבִּי אֶלְעָזָר, הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, הָכָא אִתְרְמִיז שְׁמָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה.

לָמַדְנוּ, בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁאָמַר יְשַׁעְיָהוּ שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינִי אֶרֶץ, כַּמָּה בַּעֲלֵי דִינִים מְאִירִים הִזְדַּמְּנוּ לִשְׁבֹּר אֶת רֹאשׁוֹ. יָצָא קוֹל וְאָמַר: מִי הוּא זֶה שֶׁרוֹצֶה לְהַרְעִישׁ עוֹלָמוֹת? עַד שֶׁפָּתַח וְאָמַר: לֹא אֲנִי וְלֹא שֶׁלִּי, אֶלָּא כִּי ה' דִּבֶּר, וְלֹא אֲנִי. בְּמֹשֶׁה מַה כָּתוּב? הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה, אֲנִי וְלֹא אַחֵר. וַאֲדַבֵּרָה - בְּלֹא פַּחַד.

וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי - וְלֹא מֵאַחַר. אֲשֶׁרֵי חֶלְקוֹ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר, הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ - כָּאן נִרְמָז שָׁם הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, תּוּ מַה בֵּין מֹשֶׁה לִישַׁעְיָהוּ. מֹשֶׁה אָמַר הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם, הַשָּׁמַיִם, שָׁמַיִם עִלָּאִין, אִינּוּן דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן, דְּאִקְרוֹן שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, אֶרֶץ עִלָּאָה, הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא, וְאִיהִי אֶרֶץ הַחַיִּים. בִּישַׁעְיָה כְּתִיב, שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְלֹא הַשָּׁמַיִם. הַאֲזִינִי אֶרֶץ, וְלֹא הָאָרֶץ. וְאִינּוּן שָׁמַיִם וָאָרֶץ תַּתָּאִין. וְעִם כָּל דָּא, בָּעוּ לְאַעְנָשָׁא לֵיהּ, עַד דְּאָמַר כִּי יְיָ' דִּבֶּר, וְלֹא אֲנָא. וּמֹשֶׁה אָמַר כּוּלֵי הַאי, דְּכְתִיב הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, עוֹד מַה בֵּין מֹשֶׁה לִישַׁעְיָהוּ? מֹשֶׁה אָמַר הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם. הַשָּׁמַיִם - הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים, אֵלּוּ הַנּוֹדָעִים, שֶׁנִּקְרָאִים שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ - הָאָרֶץ הָעֶלְיוֹנָה, אוֹתָהּ הַנּוֹדַעַת, וְהִיא אֶרֶץ הַחַיִּים. בִּישַׁעְיָה כָּתוּב שִׁמְעוּ שָׁמַיִם, וְלֹא הַשָּׁמַיִם. הַאֲזִינִי אֶרֶץ, וְלֹא הָאָרֶץ. וְאֵלּוּ שָׁמַיִם וְאֶרֶץ תַּחְתּוֹנִים. וְעִם כָּל זֶה רָצוּ לְהַעֲנִישׁ אוֹתוֹ, עַד שֶׁאָמַר כִּי ה' דִּבֶּר, וְלֹא אֲנִי. וּמֹשֶׁה אָמַר כָּל זֶה, שֶׁכָּתוּב הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ב) כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּהָא כָּל שְׁאַר עַמִּין אִתְיְהִיבוּ לְרַבְרְבָן מְמָנָן, בְּשַׁלְטָנוּתָא עָלַיְיהוּ. וְיִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּלָא יַהַב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא לְמַלְאָכָא, וְלָא לְשָׁלִיטָא אַחֲרָא, אֶלָּא הוּא אָחִיד לוֹן לְחוּלָקֵיהּ, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ. וּכְתִיב, (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ. כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר, מַה תַּפּוּחַ מִתְפָּרְשָׁא בִּגְוָונוֹי, עַל כָּל שְׁאַר אִילָנֵי חַקְלָא, כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְפָּרַשׁ וְאִתְרְשִׁים עַל כָּל חֵילִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין, בְּגִין כָּךְ (ישעיה מח) יְיָ' צְבָאוֹת שְׁמוֹ, אוֹת הוּא בְּכָל חֵילָא דִּלְעֵילָּא.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שיר השירים ב) כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגוֹ'. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִכָּל אֻמּוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, שֶׁהֲרֵי כָּל שְׁאָר הָאֻמּוֹת נִתְּנוּ לְשָׂרִים מְמֻנִּים שַׁלִּיטִים עֲלֵיהֶם. וְיִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים, אַשְׁרֵי חֶלְקָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁלֹּא נָתַן אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא לְמַלְאָךְ וְלֹא לְשַׁלִּיט אַחֵר, אֶלָּא הוּא יְחִד אוֹתָם לְחֶלְקוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ, וְכָתוּב (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ. כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר, מַה תַּפּוּחַ מִתְחַלֵּק בִּגְוָנָיו עַל כָּל שְׁאָר עֲצֵי הַשָּׂדֶה, כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְחַלֵּק וְנִרְשָׁם עַל כָּל חֵילוֹת עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, מִשּׁוּם זֶה (ישעיה מח) ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ, אוֹת הוּא בְּכָל צָבָא שֶׁל מַעְלָה.

תָּא חֲזֵי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתַפּוּחַ, דְּאִית בֵּיהּ תְּלַת גַּוְונִין. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּשׁוֹשַׁנָּה. מַאן שׁוֹשַׁנָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, שׁוֹשַׁנָּה סְתָם, שׁוֹשַׁנָּה דְּאִתְכְּלִילַת בְּשִׁית טַרְפֵּי, שׁוֹשַׁנָּה דָּא גַּוְונֵיהּ חִוָּור וְסוּמָק. וְכֹלָּא הוּא תְּרֵין גַּוְונֵי, סוּמָק וְחִוָּור, הָכִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

בֹּא רְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּתַפּוּחַ, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה גְּוָנִים. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שׁוֹשַׁנָּה. אֵיזוֹ שׁוֹשַׁנָּה? אָמַר רַבִּי אַבָּא, שׁוֹשַׁנָּה מֻקֶּפֶת, סְתָם שׁוֹשַׁנָּה שְׁנִכְלֶלֶת בְּשִׁשָּׁה עָלִים. שׁוֹשַׁנָּה זוֹ גְּוָנֶיהָ לְבָן וְאָדֹם, וְהַכֹּל הוּא בִּשְׁנֵי גְוָנִים - אָדֹם וְלָבָן. כָּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

דף רפז.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתַפּוּחַ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּשׁוֹשַׁנָּה. דְּהָכִי אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, (שיר השירים ח) תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ. תַּחַת הַתַּפּוּחַ (דף רפ"ז ע"א) בְּאָן אֲתָר הִיא. אֶלָּא אִלֵּין אֲבָהָתִין דְּאַמָרָן. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, דָּא יוֹבְלָא. רַבִּי אַבָּא אָמַר, כֹּלָּא שַׁפִּיר, אֶלָּא אִלֵּין אֲבָהָן דְּקַאמְרָן, אִלֵּין אִינּוּן ג' גְּוָונֵי, דְּמִתְחַבְּרָן בַּתַּפּוּחַ.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמוֹ תַּפּוּחַ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שׁוֹשַׁנָּה. שֶׁכָּךְ אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, (שיר השירים ח) תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ. תַּחַת הַתַּפּוּחַ - בְּאֵיזֶה מָקוֹם זֶה? אֶלָּא אֵלּוּ הָאָבוֹת שֶׁאָמַרְנוּ. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, זֶה יוֹבֵל. רַבִּי אַבָּא אָמַר, הַכֹּל יָפֶה, אֶלָּא אֵלּוּ הָאָבוֹת שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים, אֵלּוּ הֵם שְׁלֹשָׁה גְּוָנִים שֶׁמִּתְחַבְּרִים בַּתַּפּוּחַ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בְּאָן אֲתָר אִתְכְּלִילַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹשַׁנָּה. בְּאִינּוּן נְשִׁיקִין דְּרַחֲימוּתָא, דְּאִתְדָּבָקַת בְּמַלְכָּא עִלָּאָה, נַטְלָה תְּרֵי שׁוֹשַׁנִּים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שיר השירים ה) שִׁפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים. וּבְגִין כָּךְ אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, (שם א) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. (כמה דאת אמר (בראשית מא) ועל פיך ישק כל עמי) בְּגִין דְּאִתְכְּלִילַת בַּשּׁוֹשַׁנִּים, בִּתְרֵי שִׂפְוָון דִּילֵיהּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בְּאֵיזֶה מָקוֹם נִכְלֶלֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל? בַּשּׁוֹשַׁנָּה. בְּאֵלּוּ הַנְּשִׁיקוֹת שֶׁל אַהֲבָה שֶׁנִּדְבָּקֶת בַּמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, לוֹקַחַת שְׁתֵּי שׁוֹשַׁנִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ה) שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים. וּמְשׁוּם זֶה אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, (שם א) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ (כמו שנאמר (בראשית מא) ועל פיך ישק כל עמי), מְשׁוּם שֶׁנִּכְלֶלֶת בַּשּׁוֹשַׁנִּים בִּשְׁתֵּי שְׂפָתַיִם שֶׁלּוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁמַיִם אִקְרֵי. וּבְגִין דְּאִקְרֵי שָׁמַיִם, כָּל אִינּוּן רְקִיעִין דְּאִתְכְּלִילָן בִּשְׁמָא דָּא, (ס"א שבעה אינון דכד מתחברן וכו') כַּד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִקְרוּ שָׁמַיִם, וְאִקְרוּ שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַאן אִינּוּן רְקִיעִין. שִׁבְעָה אִינּוּן.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְרָא שָׁמַיִם, וּמְשׁוּם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, כָּל אֵלּוּ הָרְקִיעִים שֶׁנִּכְלָלִים בְּשֵׁם זֶה, (שבעה הם שכאשר מתחברים וכו') כַּאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, נִקְרָאִים שָׁמַיִם, וְנִקְרָאִים שֵׁם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מָה אֵלּוּ הָרְקִיעִים? שִׁבְעָה הֵם.

כְּמָה דְּתָנֵינָן, וִילוֹן, רָקִיעַ, שְׁחָקִים, זְבוּל, מָעוֹן, מָכוֹן, עֲרָבוֹת. וּבְאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב הַמְנוּנָא סָבָא, הָכִי תָּנֵינָן. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הָנֵי בָּרַיְיתֵי דְּבֵי רַב הַמְנוּנָא סָבָא הָכִי, וְסַגִּיאִין אִינּוּן בְּכָל הָנֵי גְּוָונֵי. כְּמָה דְּתָנֵינָן, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תָּנֵינָן בְּאִינּוּן בָּרַיְיתֵי, (ס"א דלבר) דִּלְגַבֵּי דְּכָל הָנֵי שִׁבְעִין כִּתְרִין דְּמַלְכָּא. לָקֳבְלֵיהוֹן שַׁוְויִין ז' רְקִיעִין, וְז' כְּכָבַיָּא דְּרַהֲטִין וְאָזְלִין, וְקָרֵי לוֹן שְׁמָהָן בִּשְׁמָהָן. וְאַף עַל גַּב דְּשַׁוְויִין כֻּלְּהוּ כִּסְאֵי דִּרְקִיעִין, דְּשִׁבְעָה כּוֹכְבַיָּא, שַׁבְּתַאי,

צַדָּק, מַאֲדִים, חַמָּה, נוֹגַהּ, כּוֹכָב, לְבָנָה. וְשָׁוִין אִלֵּין לָקֳבֵיל אִלֵּין, בְּכִסּוּיָא דְּמִלִּין. לְגַבֵּי אִינּוּן דְּכְתִיב, (ישעיה מז) יַעַמְדוּ נָא וְיוֹשִׁיעוּךְ הוֹבְרֵי שָׁמַיִם הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים. כֻּלְּהוּ מִלִּין מִתְכַּסְיָין, וְאַף עַל גַּב דְּלָאו אוֹרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא. וַאֲנָן בָּתַר אוֹרְחִין דְּאוֹרַיְיתָא קָא אַזְלֵינָן, כְּמָה דְּכְתִיב, (בראשית כו) וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת כַּשֵּׁמוֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו, כְּמָה דְּמַלִּיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָזְלֵינָן, וּבַהֲדֵיהּ אָזְלֵינָן, כְּמָה דְּכְתִיב, (דברים כח) וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו.

כְּמוֹ שֶׁלָּמַדְנוּ, וילון, רָקִיעַ, שְׁחָקִים, זְבוּל, מָעוֹן, מָכוֹן, עֲרָבוֹת. וּבָאַגָּדוֹת שֶׁל יְשִׁיבַת רַב הַמְנוּנָא סָבָא כָּךְ לָמְדְנוּ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֵלּוּ הַבְּרָיְתוֹת שֶׁל יְשִׁיבַת רַב הַמְנוּנָא סָבָא כָּךְ, וְרַבִּים הֵם בְּכָל אֵלּוּ הָאֲפָנִים. כְּמוֹ שֶׁלָּמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, שָׁנִינוּ בְּאֵלּוּ הַבְּרָיְתוֹת (החיצוניות), שֶׁאֵצֶל כָּל אֵלּוּ הַשִּׁבְעִים כְּתָרִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ, כְּנֶגְדָּם יֵשׁ שִׁבְעָה רְקִיעִים וְשִׁבְעָה כּוֹכָבִים שָׁרָצִים וְהוֹלְכִים, וְקוֹרְאִים לָהֶם שֵׁמוֹת כִּשְׁמוֹתָם, וְאַף עַל גַּב שֶׁשָּׁוִים כֻּלָּם. כְּסָאוֹת הָרְקִיעִים שֶׁל שִׁבְעָה כּוֹכָבִים - שַׁבְּתַאי, צֶדֶק, מַאְדִּים, חַמָּה נֹגַהּ, כּוֹכָב, לְבָנָה. וְשָׁוִים אֵלּוּ כְּנֶגֶד אֵלּוּ בְּכִסּוּי הַדְּבָרִים. אֲצֶל אֵלּוּ כָּתוּב, (ישעיה מז) יַעַמְדוּ נָא וְיוֹשִׁיעֲךָ הוֹבְרֵי שָׁמַיִם הַחוֹזִים בַּכּוֹכָבִים. כָּל הַדְּבָרִים נֶעְלָמִים, וְאַף עַל גַּב שֶׁאֵינָם דַּרְכֵי הַתּוֹרָה. וְאָנוּ אַחַר דַּרְכֵי הַתּוֹרָה אָנוּ הוֹלְכִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית כו) וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת כַּשֵּׁמוֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו. כְּמוֹ שֶׁדִּבֵּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָנוּ הוֹלְכִים, וְעִמּוֹ הוֹלְכִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים כח) וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, פְּשִׁיטִין מִלִּין אִלֵּין לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן מִלֵּי בְּהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּאִתְכַּסְיָין. אָמַר לֵיהּ וְהָכִי תְּנַן, כְּמָה דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְקַמָּן. וְהָכִי אוֹלִיפְנָא מֵאִינּוּן בָּרַיְיתֵי, דְּתָנָא בְּיוֹמוֹי דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, קַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, וּבְאַתְרִין סַגִּיאִין אִשְׁתְּמוֹדְעָן מִלֵּי דְּאִינּוּן בָּרַיְיתֵי.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, פְּשׁוּטִים דְּבָרִים אֵלּוּ אֵצֶל הַחֲבֵרִים, וְנוֹדָעִים דְּבָרִים בָּהֶם, וְאַף עַל גַּב שֶׁמְּכֻסִּים. אָמַר לוֹ, וְכָךְ שָׁנִינוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְפָנֵינוּ. וְכָךְ לָמַדְנוּ מֵאֵלּוּ הַבְּרַיְיתוֹת, שֶׁשָּׁנִינוּ, בִּימֵי שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עַמְדָה הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּתָהּ, וּבְמָקוֹמוֹת רַבִּים נוֹדָעִים דְּבָרִים שֶׁהֵם בְּרַיְיתוֹת.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֲרִימִית יָדַי בְּצַלּוּ לְקַדִּישָׁא עִלָּאָה, דְּמִלִּין אִלֵּין אִתְגְּלִיאוּ עַל יָדַי, בַּהֲהוּא עִדָּנָא, כְּמָה דְּאִתְכְּסִיאוּ בְּלִבָּאי. וְלֵית אָנָן בְּאִינּוּן אָרְחִין דְּאִינּוּן בָּרַיְיתֵי, אוֹרְחֵי דְּאוֹרַיְיתָא נַקְטִינָן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲרַמְתִּי יָדַי בִּתְפִלָּה לַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן, שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ הִתְגַּלּוּ עַל יָדַי בָּעוֹלָם הַהוּא כְּמוֹ שֶׁהָיוּ מְכֻסִּים בְּלִבִּי. וְאֵין אָנוּ בְּאוֹתָם דְּרָכִים שֶׁל אֵלּוּ הַבְּרָיְתוֹת, דַּרְכֵי הַתּוֹרָה אָנוּ אוֹחֲזִים.

תָּאנָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאן לָךְ רַב בְּחָכְמְתָא כְּדָוִד מַלְכָּא, וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּרֵיהּ, בְּהַאי כִּתְרָא דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בְּבָרַיְיתֵי אִלֵּין. וְסִיהֲרָא קַרְיֵיהּ דָּוִד מַלְכָּא צֶדֶק, דְּהָא דִּילֵיהּ הוּא, דִּכְתִיב, (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. שְׁלֹמֹה מַלְכָּא הָכִי נָמֵי, וְאִיהוּ אִתְקְרֵי צֶדֶק, וְשִׁמְשָׁא דְּאִתְקְרֵי בְּבָרַיְיתֵי בְּרִית, אִיהוּ אִקְרֵי מִשְׁפָּט. וְאִינּוּן כֻּרְסֵי יְקָרָא דְּמַלְכָּא, דִּכְתִיב, (תהלים פט) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ. צַדִּיק וְצֶדֶק הָכִי נָמֵי בְּחַד דַּרְגָּא

הֲוֹוֹ. תָּאנָא, ז' כִּתְרִין אוֹקְמוּהָ, תִּשְׁעָה אִקְרוֹן. וְאַפִּילּוּ בְּאִינּוּן בָּרַיְיתֵי, שִׁבְעָה רְקִיעִין אִינּוּן תִּשְׁעָה הֲוֹוֹ.

שְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי לְךָ גָּדוֹל בְּחָכְמָה כְּדָוִד הַמֶּלֶךְ וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בְּנוֹ בַּכָּתֻר הַזֶּה שֶׁנּוֹדַע בְּבָרַיְתוֹת אֵלּוּ. וְהַלְבָנָה, קָרָא אוֹתָהּ דָּוִד הַמֶּלֶךְ צָדֶק, שֶׁהֲרֵי שֶׁלּוֹ הוּא, שֶׁכָּתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם אוֹדֶה יָהּ. שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ כְּךָ גַּם, וְהוּא נִקְרָא צֶדֶק, וְהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁנִּקְרָא בַּבָּרַיְתוֹת בְּרִית, הוּא נִקְרָא מִשְׁפָּט, וְאֵלּוּ כִּסְאוֹת הַכָּבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּתוּב (תהלים פט) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ. צַדִּיק וְצֶדֶק כְּךָ גַּם בְּמַדְרֵגָה אַחַת הָיוּ. לְמַדְנוּ, שִׁבְעָה כְתָרִים בֵּאֲרוּהָ, תִּשְׁעָה נִקְרָאִים. וַאֲפִלּוּ בְּאֵלּוּ הַבָּרַיְתוֹת, שִׁבְעָה רְקִיעִים אֵלּוּ - תִּשְׁעָה הֲיוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַד אֵימָתַי יִקְרוּן חַבְרַיָּיא בְּהָנֵי מִלִּין. הָא אֲנָן בָּתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְלִינָן, וַאֲנָן יַדְעֵי מִלִּין, וְהָא אִתְגְּלֵי עַל יְדָן מִלָּה דָּא, מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי לְקַדְמָאֵי. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, כָּל אִינּוּן מִלִּין, וְכָל אִינּוּן בָּרַיְיתֵי, סְלִיקוּ לְהוּ לְאִינּוּן דְּלָא עָאלוּ וְנַפְקוּ, וּבְנֵיהוֹן אַתְיָין לְשָׁאֲלָא. וְכַד יִשְׁאֲלוּן, יֵימְרוּן חַבְרַיָּיא, וַוי לְדָרָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי אִסְתְּלִיק מִנַּיְיהוּ. אֲבָל תָּא חֲזֵי מִכָּאן וּלְהָלְאָה, לָא יְהֵא דָּרָא כְּדָרָא דָּא, וְלָא אוֹרַיְיתָא אִתְגְּלֵי עַל חַבְרַיָּיא.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַד מָתַי יִקָּרְאוּ הַחֲבֵרִים בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים. הֲרֵי אָנוּ אַחַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹלְכִים, וְאָנוּ יוֹדְעִים דְּבָרִים, וְהִנֵּה מִתְגַּלֶּה עַל יָדֵינוּ דָּבָר זֶה מַה שֶּׁלֹּא נִגְלָה לַקַּדְמוֹנִים. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים וְכָל אֵלּוּ הַבָּרַיְתוֹת סִלְּקוּ אוֹתָם לְאוֹתָם שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ וְיָצְאוּ, וּבְנֵיהֶם בָּאִים לִשְׁאֹל. וְכַאֲשֶׁר יִשְׁאֲלוּ, יֹאמְרוּ הַחֲבֵרִים: אוֹי לַדּוֹר שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי יִסְתַּלֵּק מֵהֶנּוּ. אֲבָל בֹּא רְאֵה, מִכָּאן וּלְהַבָּא לֹא יִהְיֶה דּוֹר כְּדוֹר זֶה, וְלֹא תִתְגַּלֶּה תוֹרָה עַל הַחֲבֵרִים.

תָּא חֲזֵי, דְּרָא בַּתְרָאָה דְּנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם, יָדְעוּ כֹּלָּא, דְּהָא מֹשֶׁה גַּלֵּי לוֹן כָּל אִינּוּן מ' שְׁנִין דַּהֲווֹ בְּמַדְבְּרָא, כְּמָה דַּאֲמִינָא. תָּאנָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְאַף מֹשֶׁה לָא גַּלֵּי דָּא, אֶלָּא בְּהַהוּא יוֹמָא דְּהָוָה סָלִיק מִן עָלְמָא, דִּכְתִיב, (דברים לא) בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, בְּהַהוּא יוֹמָא מַמָּשׁ, וְעִם כָּל דָּא לָא אָמַר, עַד דְּיָהֲבוּ לֵיהּ רְשׁוּתָא. דִּכְתִיב, (שם) וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. וְכַד גַּלֵּי, לָא אָמַר הַאֲזִינוּ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם.

בֹּא רְאֵה, דּוֹר אַחֲרוֹן שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם יָדְעוּ הַכֹּל, שֶׁהֲרֵי מֹשֶׁה גִּלָּה לָהֶם כָּל אוֹתָן אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ בַּמִּדְבָּר, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְאַף מֹשֶׁה לֹא גִּלָּה זֶה אֶלָּא בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהָיָה מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (דברים לא) בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, בְּאוֹתוֹ יוֹם מַמָּשׁ. וְעִם כָּל זֶה לֹא אָמַר, עַד שֶׁנָּתְנוּ לוֹ רְשׁוּת, שֶׁכָּתוּב (שם) וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. וְכַאֲשֶׁר גִּלָּה, לֹא אָמַר הַאֲזִינוּ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם.

דף רפז:

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתִיב אֶת הַשִּׁירָה, וְכִי שִׁירָה אִקָּרֵי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק שִׁירָה וַדַּאי, מַה (דף רפ"ז ע"ב) שִׁירָה אִתְמַשְׁכָא בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מֵעֵילָא לְתַתָּא, אוּף הָכִי מִלִּין אִלֵּין אִתְמַשְׁכָן בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מֵעֵילָא לְתַתָּא, וּבְגִין כָּךְ אָמַר מֹשֶׁה שִׁירָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב אֶת הַשִּׁירָה, וְכִי שִׁירָה נִקְרֵאת? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שִׁירָה וַדַּאי. מַה שִּׁירָה נִמְשֶׁכֶת בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִמַּעְלָה לְמַטָּה, אַף כָּךְ דְּבָרִים אֵלּוּ נִמְשָׁכִים בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר מֹשֶׁה שִׁירָה.

תָּא חֲזֵי, כּוּלֵי הַאי אָמַר מֹשֶׁה, וְקָרָא לְעִלָּאִין, עַד לָא יֵימָא מִלָּה, דְּכְתִיב הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם. יַעֲרוֹף כַּמָּטָר וְגוֹ'. וְכָל כָּךְ לָמָּה. מִשּׁוּם כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא. עַד דְּיֵימָא מִלָּה, אַרְעִישׁ כֻּלְהוּ עִלְּמִין.

בֹּא רְאֵה, כָּל זֶה אָמַר מֹשֶׁה וְקָרָא לָעֶלְיוֹנִים טֶרֶם יֹאמַר דָּבָר, שֶׁכָּתוּב הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם. יַעֲרֹף כַּמָּטָר וְגוֹ'. וְכָל כָּךְ לָמָּה? מִשּׁוּם כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא. עַד שֶׁיֹּאמַר דָּבָר, הִרְעִישׁ כָּל הָעוֹלָמוֹת.

תָּאנָא בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּאָמַר מֹשֶׁה הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה, אִתְרְגִישׁוּ עִלְּמִין. נָפַק קָלָא וְאָמַר, מֹשֶׁה מֹשֶׁה, אֲמַאי אַתְּ מַרְעִישׁ עָלְמָא כֻּלָּא. אַתְּ בְּרִיהּ דְּבַר נָשׁ, וּבְגִינָךְ אִתְרְגִישׁ עָלְמָא. פְּתַח וְאָמַר, כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא. בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אִשְׁתְּתָקוּ, וַאֲצִיתוּ מִלּוֹי.

לְמַדְנוּ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה, הִתְרַגְּשׁוּ הָעוֹלָמוֹת. יָצָא קוֹל וְאָמַר: מֹשֶׁה מֹשֶׁה, מַדּוּעַ אַתָּה מַרְעִישׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם? אַתָּה בְּנוֹ שֶׁל אָדָם, וּבִגְלָלְךָ נִרְגָּשׁ הָעוֹלָם?! פְּתַח וְאָמַר, כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִשְׁתַּתְּקוּ וְהִקְשִׁיבוּ לִדְבָרָיו.

השלמה מההשמטות (סימן י"ח)

תָּנוּ רַבָּנָן, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי. עָאלוּ קַמֵּיהּ ר' פִּנְחָס, וְר' חִיָּיא, וְר' אַבָּהוּ. אָמְרוּ לוֹ, מַאן (דהוא) קָיְימָא דְּעָלְמָא, שָׁכִיב. אָמַר לוֹן, לָא בִּי דִּינָא דִּלְעֵילָא מְעַיְינִין בְּדִינָאי, דְּהָא אֲנָא חֲזָאי דִּלֵּית אֲנָא מִתְיְהִיב לְמַלְאָכָא וּלְדַיְינָא דִּלְעֵילָא. דַּאֲנָא לָאו כִּשְׁאָר בְּנֵי נָשָׁא. אֶלָּא הַאי דִּינָא דִּילִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דַּיְינֵיהּ, וְלָא בִּי דִּינֵיהּ. וְהַיְינוּ דְּאָמַר דָּוִד, בְּבָעוּתֵיהּ קַמֵּיהּ (תהלים מג) שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, (מלכים א ח) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ, הוּא בְּלָחוֹדוֹי, וְלָא אַחֲרָא.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, נִכְנְסוּ לְפָנָיו רַבִּי פִּנְחָס וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי אַבָּא. אָמְרוּ לוֹ, מִי (שהוא) עֲמוּדוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, שׁוֹכֵב (מת) ?! אָמַר לָהֶם, לֹא בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה מְעַיְינִים בְּדִינִי, שֶׁהֲרֵי אֲנִי רוֹאֶה שֶׁאֵין אֲנִי נִתָּן לְמַלְאָךְ וְלַדַּיָּן שֶׁל מַעְלָה, שֶׁאֲנִי לֹא כִּשְׁאָר בְּנֵי אָדָם. אֶלָּא זֶה הַדִּין שֶׁלִּי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אוֹתוֹ וְלֹא בֵּית דִּינוֹ. וְזֶה שֶׁאָמַר דָּוִד בְּבַקָּשָׁתוֹ לְפָנָיו, (תהלים מג) שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי. וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר, (מלכים א ח) לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ, הוּא לְבַדּוֹ וְלֹא אַחֵר.

דְּהָא תָּנָן (תנינן), כְּשֶׁהָאָדָם שָׁכִיב, בֵּי דִינָא דִּלְעֵילָּא מִסְתַּכְּלִין בְּדִינוֹי, אִית מִנְּהוֹן דְּנָטָאן לְכַף זְכוּת, דְּאַחְזְיָין זְכוּתָא דְּבַר נָשׁ, וְאִית מִנְּהוֹן דְּנָטָאן לְכַף חוֹבָה, דְּאַחְזְיָין חוֹבָה דְּבַר נָשׁ. וְלָא נָפִיק אִינִישׁ מִן דִּינָא, כְּמָה דְּהָוָה בָּעֵי.

שֶׁהֲרֵי לַמְּדָנוּ, כְּשֶׁאָדָם חוֹלֶה, בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה מִסְתַּכְּלִים בְּדִינָיו.. יֵשׁ מֵהֶם שֶׁנּוֹטִים לְכַף זְכוּת, שֶׁמַּרְאִים זְכוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁנּוֹטִים לְכַף חוֹבָה, שֶׁמַּרְאִים חוֹבָתוֹ שֶׁל הָאָדָם. וְלֹא יוֹצֵא אִישׁ מִן הַדִּין כְּמוֹ שֶׁהָיָה רוֹצֶה.

אֲבָל מַאן דְּדָאִין לֵיהּ מַלְכָּא עִילָּאָה, דְּשַׁלִּיט עַל כּוֹלָּא, הוּא טַב, וְלָא יָכִיל אִינִישׁ לְמֶהֱוֵי בְּהַהוּא דִינָא, בַּר טַב. מַאי טַעְמָא, דְּהָא תָּנָן, מְכִילוֹי דְּמַלְכָּא עִילָּאָה, נָטֵי לְזָכוּתָא תָּדִיר, וְהוּא כּוּלֵּיהּ צַד דִּמְהֵימָנוּתָא, וּבְיָדוֹ לְשָׁבְקָא לְחֶטְאִין וְחוֹבִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קל) כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה וְגו', וְלֹא עִם אַחֵר.

אֲבָל מִי שֶׁדָּן אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן, שֶׁשּׁוֹלֵט עַל הַכֹּל - הוּא טוֹב, וְלֹא יָכוֹל אָדָם לִהְיוֹת בַּדִּין הַזֶּה חוּץ מִטּוֹב. מַה טַּעֲמוֹ? שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, מִדּוֹתָיו שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן נוֹטִים לְזְכוּת תָּמִיד, וְהוּא כֻּלּוֹ צַד שֶׁל הֶאֱמוּנָה, וּבְיָדוֹ לְעָזְב לַחֲטָאִים וְחוֹבוֹת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קל) עִמְּךָ הַסְּלִיחָה. לְמַעַן תִּוָּרֵא. עִמְּךָ וְלֹא עִם אַחֵר.

וּבְגִין כָּךְ בָּעֵינָא קַמַּיהּ דְּהוּא (יהא) יָדִין דִּינָאי, וְאֲנָא אֵעֵיל תְּלֵיסַר אַבָּבֵי לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דְּלָא אֶעֱבְרוּ לוֹן בַּר אֲבָהָתָא, וְלָא יְהֵא מַאן דְּיִמְחֵי בְּיָדִי, וְעוֹד דְּלָא אֶתְבַּע רְשׁוּתָא מִנְּהוֹן.

וּמִשּׁוּם זֶה בַּקַּשְׁתִּי מִלְּפָנָיו שֶׁהוּא יָדוּן דִּינִי, וַאֲנִי אֶכְנֵס בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פְּתָחִים לָעוֹלָם הַבָּא, וְעוֹד, שֶׁלֹּא עִבְרוּ אוֹתָם חוּץ מֵהָאָבוֹת, וְלֹא יִהְיֶה מִי שֶׁיִּמְחֶה בְּיָדִי, שֶׁלֹּא אֶתְבַּע רְשׁוּת מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה, וְחָמוּ בֵּי מַרְעֵיהּ, דְּלָא הֲוָה תַּמָּן. תְּוּוהוּ, וְלָא (הוה) יָכִיל חַד מִנְּהוֹן לְמַלָּלָא בְּפוּמֵיהּ, מִדְּחִילוּ רַבָּה דַּהֲוָת עֲלֵיהוֹן. עַד דַּהֲווֹ יָתְבִין, סָלִיק לוֹן רֵיחִין דְּבוּסְמֵי סַגִּיאִין, וְכָל חַד וְחַד מִנְּהוֹן אִתְיַישַׁב, עַד דְּחָמוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲוָה מְמַלֵּל מִלִּין, וְלָא הֲוָה חָמָאן אַהֲרָן בַּר מִינֵּיהּ. לְבָתַר עִידָּן, אָמַר לוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן, חֲמִיתוּן מִידֵי. אָמַר לֵיהּ ר' פִּנְחָס, לָא. אֶלָּא כּוּלָּנָא תְּוָוהִין עַל דְּלָא חָמֵינָא לָךְ בְּבֵי מַרְעָךְ זְמַן רַב. וְכַד חָמֵינָא לָךְ סָלִיק לָן רֵיחִין דְּבוּסְמִין דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן, וְשָׁמַעְנָא קָלָךְ מְמַלֵּל, וְלָא יְדַעְנָא מָאן מְמַלֵּל עִמָּךְ. אָמַר לוֹן, וְלָא שְׁמַעְתּוּן מִלָּה אוֹחֲרָנָא בַּר מִדִּידִי. אָמְרוּ לָאו. אָמַר לוֹן, לֵית אַתּוּן חַזְיָין לְמֶחֱמֵי סִבְרַ אַפִּין דְּעַתִּיק יוֹמִין.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּבָר, וְרָאוּ בֵּית חֻלְיוֹ שֶׁלֹּא הָיָה שָׁם. תְּמָהוּ, וְלֹא יָכֹל אֶחָד מֵהֶם לְדַבֵּר בְּפִיו מֵאֵימָה גְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה עֲלֵיהֶם. עַד שֶׁהֵיוּ יוֹשְׁבִים, עָלָה לָהֶם רֵיחוֹת שֶׁל בְּשָׂמִים רַבִּים וְכָל אֶחָד הִתְיַשֵּׁב. עַד שֶׁרָאוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָיָה מְדַבֵּר דְּבָרִים, וְלֹא הָיוּ רוֹאִים אֲחֵרִים חוּץ מִמֶּנּוּ. לְאַחַר זְמַן אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, רְאִיתֶם מַשֶּׁהוּ? אָמַר לוֹ רַבִּי פִּנְחָס, לֹא. אֶלָּא כֻּלָּנוּ תְּמֵהִים עַל שֶׁלֹּא רָאִינוּ אוֹתְךָ בְּבֵית חֻלְיְךָ זְמַן רַב, וְכַאֲשֶׁר רָאִינוּ אוֹתְךָ, עָלָה לָנוּ רֵיחוֹת בְּשָׂמִים שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְשָׁמַעְנוּ קוֹל אֶחָד מְדַבֵּר, וְלֹא יָדַעְנוּ מִי

מְדַבֵּר עִמָּךְ. אָמַר לָהֶם, וְלֹא שְׁמַעְתֶּם דָּבָר אַחֵר חוּץ מִמֶּנִּי? אָמְרוּ, לֹא. אָמַר לָהֶם, אֵין אַתֶּם רְאוּיִים לִרְאוֹת סַבָּר פָּנָיו שֶׁל עַתִּיק הַיָּמִים.

אָמַר לוֹן, אֵימָא לְכוּ מִלָּה, תְּוֹוהָנָא עַל ר' פִּנְחָס, דְּלָא חָמָא. דַּאֲנָא חָמִית לֵיהּ כְּעַן בְּהַהוּא עָלְמָא, לְתַתָּא מִינֵיהּ מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵי. וּכְעַן שָׁדְרוּ בְּדִילִי מִלְּעֵילָּא, וְאַחְזָנִי לִי אַתָּרָא דְּצַדִּיקַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְלָא אִתְיְישַׁר בְּלִבָּאי דּוּכְתָּאי, בַּר עִם אֲחָיָה הַשִּׁילוֹנִי. וּבָרִירְנָא דּוּכְתָּאי, וְאָתֵינָא, וַאֲתוּ עִמִּי תְּלַת מְאָה נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא, וְעֵילָּא מִנְּהוֹן אָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּהַוָה יָתֵיב גַּבָּאי, וְהוּא הֲוָה מְמַלֵּל עִמִּי. וּבָעֵי, דְּלָא יִתְגַּלֵּי חוֹבֵיהּ לְכָל עָלְמָא. בַּר הַהוּא דְּאָמַר אוֹרַיְיתָא בְּגִינֵיהּ, וְאִתְכַּסֵּי בְּהַהוּא אֵילָנָא דְּגִנְנְתָּא דְּעֵדֶן. וַאֲנָא אֲמֵינָא לֵיהּ דְּהָא חַבְרַיָּיא (ס"א כבר) גְּלוּ.

אָמַר לָהֶם, אֹמַר לָכֶם דָּבָר, תָּמַהְתִּי עַל רַבִּי פִּנְחָס שֶׁלֹּא רָאָה, שֶׁאֲנִי רָאִיתִי אוֹתוֹ כָּעֵת בָּעוֹלָם הַבָּא, לְמַטָּה מִמֶּנּוּ מֵרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנִי. וְכָעֵת שָׁלְחוּ בִּשְׁבִילִי מִלְמַעְלָה וְהֶרְאוּ לִי מָקוֹם שֶׁל הַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא הִתְיַשֵּׁב בְּלִבִּי מְקוֹמִי, חוּץ מֵעִם אֲחָיָה הַשִּׁילוֹנִי. וּבֵרַרְתִּי מְקוֹמִי וּבָאתִי, וּבָאוּ עִמִּי נְשָׁמוֹת שֶׁל צַדִּיקִים, וְעֶלְיוֹן מֵהֶם מִנִּשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים - אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב אֶצְלִי וְהָיָה מְדַבֵּר עִמִּי, וּבִקֵּשׁ שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה חֶטְאוֹ לְכָל הָעוֹלָם, חוּץ מֵאוֹתוֹ שֶׁאָמְרָה הַתּוֹרָה בְּגָלְלוֹ וְנִסְתָּר בְּאוֹתוֹ אִילָן שֶׁל גַּן עֵדֶן. וַאֲנִי אָמַרְתִּי לוֹ שֶׁהֲרֵי הַחֲבֵרִים (כבר) גִּלּוּ.

אָמַר הַהוּא דְּגִלּוּ חַבְרַיָּיא בֵּינַיְיהוּ טַב וְשַׁפִּיר, אֲבָל לִשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא לָא. מַאי טַעְמָא, דְּחָס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל יְקָרֵיהּ, וְלָא בָּעָא לְפָרְסוּמֵי חוֹבֵיהּ, אֶלָּא בְּהַהוּא אֵילָנָא דְּאָכִיל מִינֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּלֵי לֵיהּ (לי) בְּרָזָא דְקוּדְשָׁא, לַחֲבֵירָנָא, דְּלָא אִשְׁתָּעוֹ אִינּוּן בַּהֲדַיְיהוּ בֵּינַיְיהוּ, וְלָא לְרַוָּוקֵי חַבְרַיָּיא, וּלְאִינּוּן דְּיֵיתוּן לְעָלְמָא.

אָמַר, אוֹתוֹ שֶׁגִּלּוּ הַחֲבֵרִים בֵּינֵיהֶם - טוֹב, אֲבָל שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא. מָה הַטַּעַם? שֶׁחָס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹדוֹ וְלֹא רָצָה לְפַרְסֵם חֶטְאוֹ, אֶלָּא בְּאוֹתוֹ אִילָן שֶׁאָכַל מִמֶּנּוּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּלָה לוֹ בְּסוֹד הַקָּדוֹשׁ לַחֲבֵרֵינוּ, חֲבֵרִים שֶׁלֹּא יְדַבְּרוּ הֵם בָּהֶם בֵּינֵיהֶם, וְלֹא לְרַוְּקִים מֵהַחֲבֵרִים וּלְאֵלּוּ שֶׁיָּבוֹאוּ לָעוֹלָם.

וְהוּא מִלָּה דְּלָא בָּעֵי כָּל אִינִישׁ, וְטָעֵי בֵּיהּ, לָאו מִשּׁוּם חוֹבָתָא דְּחָב, אֶלָּא מִשּׁוּם יְקָרָא דִּשְׁמָא עִילָּאָה, דִּבְנֵי נָשָׁא לָא זְהִירִין בֵּיהּ, וּכְתִיב (שמות ג) זֶה שְׁמִי לְעוֹלָם. וְיֵיתוֹן לְמִשְׁאַל מַה דְּלָא צְרִיכֵי לוֹן. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב, (שמות יט) פֶּן יֶהֱרְסוּ אֶל ה' לִרְאוֹת (ש"ט ע"ב) ה' לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב, (מאי ונפל ממנו רב). הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפָּס בְּאוֹתוֹ עָוֹן. הַכִי גָּזַרְנָא, הַאי חַבְרַיָּיא (ס"א חברא) דְּאוֹרֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא (לכולא), הוּא נָפִיל (ונתפס) וְאִיתָּא בְּהַהוּא חוֹבָא, יְתִיר מִנַּיְיהוּ, דִּכְתִיב וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב, הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפָּס בְּאוֹתוֹ עָוֹן.

וְהוּא דָּבָר שֶׁלֹּא צָרִיךְ כָּל אָדָם, וְטוֹעֶה בּוֹ, לֹא מִשּׁוּם הַחֵטְא שֶׁחָטָא, אֶלָּא מִשּׁוּם כְּבוֹד הַשֵּׁם הָעֶלְיוֹן שֶׁבְּנֵי אָדָם לֹא זְהִירִים בּוֹ, וְכָתוּב (שמות ג) זֶה שְׁמִי לְעֹלָם. וְיָבֹאוּ לִשְׁאֹל מַה שֶּׁלֹּא צָרִיךְ לָהֶם. וְזֶה שֶׁכָּתוּב (שמות יט) פֶּן יֶהֱרְסוּ אֶל ה' לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב. הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפָּס בְּאוֹתוֹ עָוֹן. כָּךְ אֲנִי גּוֹזֵר, אֵלּוּ

הַחֲבֵרִים (חבר) שֶׁמְּלַמְּדִים הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, הוּא נוֹפֵל וְנִמְצָא בְּאוֹתוֹ חֵטְא יוֹתֵר מֵהֶם, שֶׁכָּתוּב וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב. הָרַב נוֹפֵל וְנִתְפָּס בְּאוֹתוֹ עָוֹן.

קָרֵיב לְגַבֵּיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ, אַבָּא, מָה אֲנָא הָתָם. אָמַר לֵיהּ (ס"א זכאה חולקך ברי, זמן סגי יהא דלא תתקבר גבאי, אבל) בְּרִי דְּלָא תִּדְכַּר הַכָא אֲבָל בְּהַהוּא עָלְמָא, דּוּכְתָּא דִּידִי וְדִידָךְ בָּרִירְנָא. זַכָּאִין אֲנָן עִם אִינּוּן צַדִּיקַיָּא, דְּזַמִּינִין אִינּוּן לְשַׁבָּחָא לְמָארֵי עָלְמָא, דְּאִינּוּן מַלְאָכִין דְּמַשְׁתַּמְּשִׁין (שמשין) דְּקַמֵּיהּ, הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

קָרֵב אֶצְלוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. אָמַר לוֹ, אַבָּא, מָה אֲנִי שָׁם? אָמַר לוֹ, (אשרי חלקך בני, זמן רב יהיה שלא תקבר אצלי, אבל) בְּנִי, שֶׁלֹּא תִּזָּכֵר כָּאן. אֲבָל בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, מָקוֹם שֶׁלְּךָ וְשֶׁלִּי מְבֹרָרִים. זַכָּאִים אֲנַחְנוּ עִם אֵלּוּ הַצַּדִּיקִים שֶׁמְּזַמָּנִים לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הָעוֹלָם, שֶׁאֵלּוּ הַמַּלְאָכִים שֶׁמְּשַׁמְּשִׁים לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ.

תאנא וכו': (כמו שיבא בדף רפ"ז שורה ח'): (עד כאן מההשמטות)

האדרא זוטא קדישא

תָּאנָא בְּהַהוּא יוֹמָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בָּעָא לְאִסְתַּלְּקָא מִן עָלְמָא וַהֲוָה מְסַדֵּר מִלּוֹי. אִתְכְּנָשׁוּ חַבְרַיָּא לְבֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן. וַהֲווּ קָמֵי רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא וּשְׁאָר חַבְרַיָּא. וַהֲוָה מַלְיָא בֵיתָא.

זָקִיף עֵינוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וַחֲמָא דְּאִתְמַלֵּי בֵיתָא. בָּכָה רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר. בְּזִמְנָא אַחֲרָא כַּד הֲוֵינָא בְּבֵי מַרְעֵי, הֲוָה רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר קַמָּאי. וְעַד דְּבָרִירְנָא דּוּכְתָּאי אוֹרִיכוּ לִי עַד הַשַּׁתָּא. וְכַד תַּבְנָא אַסְחַר אֶשָּׁא מִקָּמָאי וּמֵעַלְמִין לָא אִתְפְּסָק. וְלָא הֲוָה עָאל בַּר נָשׁ אֶלָּא בְּרִשׁוּתָא. וְהַשְׁתָּא חֲמֵינָא דְּאִתְפְּסַק וְהָא אִתְמַלֵּי בֵיתָא. עַד דַּהֲווֹ יַתְבֵי. פָּתַח עֵינוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וְחָמָא מַה דְּחָמָא וְאַסְחַר אֶשָּׁא בְּבֵיתָא. נָפְקוּ כֻּלְּהוּ וְאִשְׁתְּאָרוּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא. וּשְׁאָר חַבְרַיָּא יָתְבוּ אַבָּרַאי.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן לְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, פּוּק חֲזֵי אִי הָכָא רִבִּי יִצְחָק דְּאָנָא מְעָרְבְנָא לֵיהּ. אִימָא לֵיהּ דִּיסַדֵּר מִלּוֹי וְיֵתִיב לְגַבָּאי זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ.

קָם רִבִּי שִׁמְעוֹן וְיָתִיב וְחַיִּיךְ וְחַדֵּי. אָמַר אֵן אִנּוּן חַבְרַיָּא. קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְאָעִיל לוֹן וְיָתְבוּ קַמֵּיהּ. זָקִיף יְדוֹי רִבִּי שִׁמְעוֹן וּמְצַלֵּי צְלוֹתָא וַהֲוָה חֲדֵי וְאָמַר. אִנּוּן חַבְרַיָּא דְּאִשְׁתְּכָחוּ בְּבֵי אִדְּרָא יְזַדַּמְּנוּן הָכָא. נָפְקוּ כֻּלְּהוּ וְאִשְׁתְּאָרוּ רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְרִבִּי אַבָּא וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי יוֹסֵי וְרִבִּי חִיָּיא. אַדְּהָכִי עָאל רִבִּי יִצְחָק. אָמַר לֵיהּ רִבִּי שִׁמְעוֹן כַּמָּה יֵאוֹת חוּלָקָךְ כַּמָּה חֵידוּ בָעֵי לְאִתּוֹסָפָא לָךְ בְּהָאי יוֹמָא. יָתִיב רִבִּי אַבָּא בָּתַר כְּתְפּוֹי וְרִבִּי אֶלְעָזָר קָמֵיהּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן הָא הַשְׁתָּא שַׁעְתָּא דִּרְעוּתָא הוּא. וַאֲנָא בָּעֵינָא לְמֵיעַל בְּלָא כִּסּוּפָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָא מִלִּין קַדִּישִׁין דְּלָא גָּלְיָאן עַד הַשְׁתָּא, בָּעֵינָא לְגַלָּאָה קַמֵּי שְׁכִינְתָּא, דְּלָא יֵימְרוּן דְּהָא בְּגַרְיוּתָא אִסְתְּלַקְנָא מֵעָלְמָא. וְעַד כְּעַן טְמִירִן הֲווֹ בְּלִבָּאי, לְמֵיעַל בְּהוֹ לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְכַךְ אַסְדַּרְנָא לְכוּ, רִבִּי אַבָּא יְכָתוֹב, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרִי יְלְעֵי, וּשְׁאַר חַבְרַיָּיא יְרַחֲשׁוּן בְּלִבַּיְיהוּ. קָם רִבִּי אַבָּא מִבַּתַר כַּתְפּוֹי. וְיָתִיב רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ קַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ קוּם בְּרִי, דְּהָא אַחֲרָא יְתִיב בְּהַהוּא אָתָר, קָם רִבִּי אֶלְעָזָר.

אִתְעָטָף רִבִּי שִׁמְעוֹן, וְיָתִיב. פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קטו) לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ וְלֹא כָּל יוֹרְדֵי דוּמָה. לֹא הַמֵּתִים יְהַלְלוּ יָהּ, הָכִי הוּא וַדַּאי, אִינּוּן דְּאִקְרוּן מֵתִים, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַי אִקְרֵי, וְהוּא שְׁאַרֵי בֵּין אִינּוּן דְּאִקְרוּן חַיִּים, וְלָא עִם אִינּוּן דְּאִקְרוּן מֵתִים. וְסוֹפֵיהּ דִּקְרָא כְּתִיב, וְלֹא כָּל יוֹרְדֵי דוּמָה, וְכָל אִינּוּן דְּנַחְתִּין לְדוּמָה, בַּגֵּיהִנָּם יִשְׁתַּאֲרוּן. שָׁאנֵי אִינּוּן דְּאִקְרוּן חַיִּים, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן.

דף רפח.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה שַׁנְיָא שַׁעֲתָא (דף רפ"ח ע"א) דְּא מֵאִדְּרָא. דִּבְאִדְּרָא אִזְדַּמַּן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּרְתֵיכוֹי. וְהַשְׁתָּא, הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֵיכִי (הכא), וְאַתֵּי עִם אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן, מַה דְּלָא אִעְרַעוּ בְּאִדְּרָא. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא יַתִּיר מִיקָּרָא דִּילֵיהּ, כְּמָה דִּכְתִיב בִּירְבָעָם, דְּהֲוָה מְקַטֵּר וּמַפְלַח לְעֻבּוֹדָה זָרָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרִיךְ לֵיהּ. וְכֵיוָן דְּאוֹשִׁיט יְדֵיהּ לְקָבְלֵי דְּעִדּוֹ נְבִיאָה, אִתְיַיבֵּשׁ יְדֵיהּ, דִּכְתִיב, (מלכים א יג) וַתִּיבַשׁ יָדוֹ וְגוֹ'. וְעַל דְּפָלַח לְעֻבּוֹדָה זָרָה לָא כְּתִיב, אֶלָּא עַל דְּאוֹשִׁיט יְדֵיהּ לְעִדּוֹ נְבִיאָה. וְהַשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרָא דִּילָן, וְכֻלְּהוּ אָתָאן עִמֵּיהּ.

אָמַר, הָא רַב הַמְנוּנָא סָבָא הָכָא, וְסַהֲרֵנֵיהּ ע' צַדִּיקֵי גְּלִיפָּן בְּעִיטְרִין, מְנַהֲרִין כָּל חַד וְחַד מִזִּיהֲרָא דְּזִיוָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וְהוּא אָתֵי לְמִשְׁמַע בְּחֶדְוָותָא, אִלֵּין מִלִּין דַּאֲנָא אֵימָא. עַד דְּהֲוָה יָתִיב, אָמַר, הָא רִבִּי פִּנְחָס בֶּן יָאִיר הָכָא, אַתְקִינוּ דּוּכְתֵּיהּ, אִזְדַּעֲזָעוּ חַבְרַיָּיא דַּהֲווֹ תַּמָּן, וְקָמוּ וְיָתְבוּ בְּשִׁיפּוּלֵי בֵּיתָא. וְרִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא, אִשְׁתְּאָרוּ קַמֵּיהּ (נ"א עמיה) דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאִדְּרָא אִשְׁתְּכַחְנָא דְּכָל חַבְרַיָּיא הֲווֹ אָמְרֵי, וַאֲנָא עִמְּהוֹן. הַשְׁתָּא אֵימָא אֲנָא בִּלְחוֹדָאי, וְכֻלְּהוּ צַיְיתִין לְמִלּוֹלִי, עִלָּאִין וְתַתָּאִין. זַכָּאָה חוּלְקִי יוֹמָא דֵּין.

פְּתַח רִבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (שיר השירים ז) אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. כָּל יוֹמִין דְּאִתְקְטָרְנָא בְּהַאי עָלְמָא, בְּחַד קְטִירָא אִתְקְטַרְנָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ הַשְׁתָּא וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. דְּהוּא וְכָל סִיעָתָא קַדִּישָׁא דִּילֵיהּ, אָתוּ לְמִשְׁמַע בְּחֶדְוָה, מִלִּין סְתִימִין, וּשְׁבָחָא

דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, פָּרִישׁ וְאִתְפְּרַשׁ מִכֹּלָּא, וְלָא פָּרִישׁ, דְּהָא כֹּלָּא בֵּיהּ מִתְדַּבַּק, וְהוּא מִתְדַּבַּק בְּכֹלָּא הוּא כֹּלָּא.

עַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, אִתְתְּקַן וְלָא אִתְתְּקַן. אִתְתְּקַן, בְּגִין לְקַיְּימָא כֹּלָּא. וְלָא אִתְתְּקַן, בְּגִין דְּלָא שְׁכִיחַ.

כַּד אִתְתְּקַן, אַפִּיק ט' נְהוֹרִין, דְּלַהֲטִין מִנֵּיהּ, מִתְקוּנוֹי. וְאִינּוּן נְהוֹרִין מִנֵּיהּ, מִתְנַהֲרִין וּמִתְלַהֲטִין, וְאָזְלִין וּמִתְפַּשְׁטִין לְכָל עִיבָר. כְּבוּצִינָא דְּאִתְפַּשְׁטִין (דמתפשטין) מִנֵּיהּ נְהוֹרִין לְכָל עִיבָר. וְאִינּוּן נְהוֹרִין דְּמִתְפַּשְׁטִין, כַּד יְקָרְבוּן לְמִנְדַּע לוֹן, לָא שְׁכִיחַ אֶלָּא בּוּצִינָא בְּלְחוֹדוֹי. כַּךְ הוּא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, (הוא) בּוּצִינָא עִלָּאָה, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וְלָא שְׁכִיחַ בַּר אִינּוּן נְהוֹרִין דְּמִתְפַּשְׁטָן, דְּמִתְגַּלְיָין, וּטְמִירָן. וְאִינּוּן אִקְרוּן שְׁמָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא חַד.

וּמַה דְּאַמְרֵי חַבְרָנָא בְּסִפְרֵי קַדְמָאֵי, דְּאִינּוּן דַּרְגִּין דְּאִתְבְּרִיאוּ, וְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְגְּלֵי בְּהוּ, בְּכָל חַד וְחַד. מִשּׁוּם דְּאִינּוּן תִּקּוּנִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. לָאו הַשְׁתָּא עִדָּנָא לְהָנֵי מִלִּין דְּהָא אֲמֵינָא לוֹן בְּאִדְּרָא קַדִּישָׁא. וַחֲמֵינָא מַה דְּלָא יְדַעְנָא הָכִי, וְעַד הַשְׁתָּא אַסְתִּים בְּלִבָּאי מִלָּה. וְהַשְׁתָּא אֲנָא בְּלְחוֹדָאי אַסְהִידְנָא קַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְכָל הָנֵי זַכָּאֵי קְשׁוֹט דְּאָתוּ לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין.

גּוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא חִוָּורָא, לָאו בֵּיהּ שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא. קוּלְטָרָא דְּקִטְפּוֹי, אִתְפְּשָׁט וְאִתְנְהִיר, וּמִנֵּיהּ יַרְתּוּן צַדִּיקַיָּיא ד' מְאָה עָלְמִין דְּכִסּוּפִין לְעָלְמָא דְּאָתֵי. מֵהַאי קוּלְטָרָא דְּקִטְפָּא, דְּהִיא גּוּלְגַּלְתָּא חִוָּורָא, נָטִיף טַלָּא כָּל יוֹמָא, לְהַהוּא זְעֵיר אַנְפִּין, לַאֲתָר דְּאִתְקְרֵי שָׁמַיִם, וּבֵיהּ זְמִינִין מַיְתַיָּיא לַאֲחָיָיא לְזִמְנָא דְּאָתֵי. דִּכְתִיב, (בראשית כז) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמָיִם. וְאִתְמַלְיָיא רֵישֵׁיהּ, וּמֵהַהוּא זְעֵיר אַפִּין, נָטִיף לַחֲקַל תַּפּוּחִין. וְכָל חֲקַל תַּפּוּחִין, נְהִירִין מֵהַהוּא טַלָּא.

הַאי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא טָמִיר וְנָעֵיז. וְחָכְמְתָא עִלָּאָה סְתִימָאָה, בְּהַהוּא גּוּלְגַּלְתָּא מִשְׁתְּכַח, וַדַּאי בְּהַאי עַתִּיקָא, לָא אִתְגַּלְיָיא אֶלָּא רֵישָׁא בְּלְחוֹדוֹי, בְּגִין דְּאִיהוּ רֵישָׁא לְכָל רֵישָׁא. חָכְמְתָא עִלָּאָה, דְּאִיהִי רֵישָׁא, בֵּיהּ סָתִים, וְאִקְרֵי מוֹחָא עִלָּאָה. מוֹחָא סְתִימָא. מוֹחָא דְּשָׂכִיךְ וְשָׁקִיט. וְלֵית דְּיֵדַע לֵיהּ, בַּר אִיהוּ.

דף רפח:

תְּלַת רֵישִׁין אִתְגַּלְפָּן, דָּא, לְגוֹ מִן דָּא. וְדָא, לְעֵילָּא מִן דָּא. רֵישָׁא חֲדָא, חָכְמְתָא סְתִימָאָה, דְּאִתְכַּסְיָיא, וְלָאו מִתְפַּתְּחָא. וְחָכְמְתָא דָּא סְתִימָאָה, רֵישָׁא לְכָל (רישי) רֵישֵׁיהּ, דְּשָׁאַר חָכְמוֹת. (בראשית קמ"ז ע"א) רֵישָׁא עִלָּאָה, עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. רֵישָׁא דְּכָל רֵישָׁא, (דף רפ"ח ע"ב) רֵישָׁא דְּלָאו רֵישָׁא. וְלֹא יָדַע, וְלָא אִתְיְדַע, מַה דַּהֲוֵי בְּרֵישָׁא דָּא, דְּלָא

אִתְדְּבַק (לא) בְּחָכְמְתָא, וְלָא בְּסוּכְלְתָנוּ. וְעַל הַאי אִקְרֵי, (במדבר כד) בָּרַח לְךָ אֶל מְקוֹמֶךָ. (יחזקאל א) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב.

וּבְגִין כַּךְ עַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִקְרֵי אַיִן. דְּבֵיהּ תַּלְיָיא אַיִן. וְכָל אִינּוּן שַׁעֲרֵי, וְכָל אִינּוּן נִימִין, מִמּוֹחָא סְתִימָאָה נָפְקִין. (תליין) וְכֻלְּהוּ שְׁעִיעִין, (ס"א יתבין) בְּשִׁקּוּלָא. וְלָא אִתְחֲזֵי קָדָלָא. כֹּלָּא הוּא, בְּגִין דְּהַאי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא בְּחַד הֲוֵי. כֹּלָּא בְּחֵידוּ, וְלָא שַׁנְיָא מֵרַחֲמֵי לְעָלְמִין. בְּתְלַת עֲשַׂר מְכִילָן דְּרַחֲמִין אִשְׁתְּכַח. בְּגִין דְּהַאי חָכְמְתָא סְתִימָאָה דְּבֵיהּ, מִתְפָּרֵשׁ תְּלַת זִמְנִין לְאַרְבַּע אַרְבַּע. וְהוּא עַתִּיקָא, כְּלִיל לוֹן, וְשָׁלִיט (לון) עַל כֹּלָּא.

חַד אָרְחָא דְּנָהִיר בְּפַלְגוּתָא דְּשַׂעֲרֵי דְּנַפְקֵי מִמּוֹחָא, הוּא אָרְחָא דְּנָהִירִין בֵּיהּ צַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ וְגוֹ'. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה נח) אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ'. וּמַהַאי אָרְחָא מִתְנַהֲרִין כָּל שְׁאַר אָרְחִין, דְּתַלְיָין בִּזְעֵיר אַנְפִּין.

הַאי עַתִּיקָא סָבָא דְּסָבִין, כְּתִרָא עִלָּאָה, לְעֵילָּא. דְּמִתְעַטְּרִין בֵּיהּ כָּל עִטָּרִין, וְכִתְרִין, מִתְנַהֲרִין. וְכָל שְׁאַר בּוּצִינִין מִנֵּיהּ מִתְלַהֲטִין (ומתנהרן). וְהוּא, הוּא בּוּצִינָא עִלָּאָה, טְמִירָא דְּלָא אִתְיְדַע. (וכל שאר בוצינין מניה מתלהטין ומתנהרין) (רצ"ב ע"ב)

הַאי עַתִּיקָא אִשְׁתְּכַח בִּתְלַת רֵישִׁין, וּכְלִילָן בְּחַד רֵישָׁא. וְהַהוּא (נ"א והוא) רֵישָׁא עִלָּאָה, לְעֵילָּא לְעֵילָּא. וּבְגִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְרְשִׁים בִּתְלַת, אוּף הָכִי כָּל שְׁאַר בּוּצִינִין דְּנַהֲרִין מִנֵּיהּ, כְּלִילָן בִּתְלַת. עוֹד, עַתִּיקָא אִתְרְשִׁים בִּתְרִין. כְּלָלָא דְּעַתִּיקָא בִּתְרִין. הוּא כְּתִרָא עִלָּאָה דְּכָל עִלָּאִין, רֵישָׁא דְּכָל רֵישֵׁי. וְהַהוּא דַּהֲוֵי לְעֵילָּא מִן דָּא, דְּלָא אִתְיְדַע. כַּךְ כָּל שְׁאַר בּוּצִינִין, סְתִימִין בִּתְרִין. עוֹד עַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְרְשִׁים וְאִסְתִּים בְּחַד, וְהוּא חַד, וְכֹלָּא הוּא חַד. כַּךְ כָּל שְׁאַר בּוּצִינִין, מִתְקַדְּשִׁין, מִתְקַשְּׁרִין, וּמִתְהַדְּרִין בְּחַד, וְאִינּוּן חַד.

מִצְחָא דְּאִתְגְּלֵי בְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, רָצוֹן אִקְרֵי, דְּהָא רֵישָׁא עִלָּאָה דָּא סְתִים לְעֵילָּא, דְּלָא אִתְיְדַע פָּשִׁיט חַד טוּרְנָא בְּסִימָא, יָאָה, דְּאִתְכְּלִיל בְּמִצְחָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ (נ"א דההוא) רַעֲוָא דְּכָל רַעֲוִין, אִתְתְּקַן בְּמִצְחָא, וְאִתְגְּלְיָיא בְּבוּסְיטָא (ס"א אתגליף בפסיטא), הַאי מִצְחָא אִקְרֵי רָצוֹן.

וְכַד רָצוֹן דָּא אִתְגְּלְיָיא, רַעֲוָא דְּרַעֲוִין אִשְׁתְּכַח בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין, וְכָל צְלוֹתִין דִּלְתַתָּא מִתְקַבְּלִין, וּמִתְנַהֲרִין אַנְפּוֹי דִּזְעֵיר אַנְפִּין, וְכֹלָּא בְּרַחֲמֵי אִשְׁתְּכַח, וְכָל דִּינִין אִתְטַמְּרָן, וְאִתְכַּפְיָין.

בְּשַׁבְּתָא בְּשַׁעֲתָא דִּצְלוֹתָא דְּמִנְחָה, דְּהוּא עִידָּן דְּכָל דִּינִין מִתְעָרִין, אִתְגַּלְיָיא הַאי מִצְחָא, וְאִתְכַּפְיָין כָּל דִּינִין, וְאִשְׁתְּכָחוּ רַחֲמִין בְּכֻלְּהוּ עָלְמִין. וּבְגִין כָּךְ אִשְׁתְּכַח שַׁבָּת בְּלָא דִּינָא, לָא לְעֵילָּא וְלָא לְתַתָּא. וַאֲפִילּוּ אֶשָּׁא דְּגֵיהִנָּם אִשְׁתְּקַע (ס"א אשתכך) בְּאַתְרֵיהּ, וְנִיְיחִין חַיָּיבַיָּא. וְעַל דָּא אִתּוֹסַף נִשְׁמְתָא דְּחַד בְּשַׁבְּתָא.

וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְמֶחְדֵּי בִּתְלַת סְעוּדָתֵי דְּשַׁבְּתָא, דְּהָא כָּל מְהֵימְנוּתָא, וְכָל כְּלָלָא דִּמְהֵימְנוּתָא, בֵּיהּ אִשְׁתְּכַח, וּבָעֵי בַּר נָשׁ לְסַדְּרָא פָּתוֹרָא, וּלְמֵיכַל תְּלַת סְעוּדָתֵי דִּמְהֵימְנוּתָא, וּלְמֶחְדֵּי בֵּהּ.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, אַסְהַדְנָא עָלַי לְכָל אִלֵּין דְּהָכָא, דְּהָא מִן יוֹמָאי לָא בָּטִילְנָא אִלֵּין ג' סְעוּדָתֵי, וּבְגִינֵיהוֹן לָא אִצְטְרִיכְנָא לְתַעֲנִיתָא בְּשַׁבְּתָא. וַאֲפִילּוּ בְּיוֹמֵי אַחֲרִינֵי לָא אִצְטְרִיכְנָא, כָּל שֶׁכֵּן בְּשַׁבְּתָא. דְּמַאן דְּזָכֵי בֵּהּ, זָכֵי לְמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא. חַד, סְעוּדָתָא דְּמַטְרוֹנִיתָא. וְחַד, סְעוּדָתָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וְחַד, סְעוּדָתָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. וּבְהַהוּא עָלְמָא יְזָכֵי בֵּהּ לְאִלֵּין. הַאי רָצוֹן כַּד אִתְגַּלְיָיא, כָּל דִּינִין אִתְכַּפְיָין מִשּׁוּלְשְׁלֵיהוֹן.

תִּקוּנָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְתִּקַּן בְּתִקוּנָא חַד, כְּלָלָא דְּכָל תִּקוּנִין. וְהִיא חָכְמָה עִלָּאָה, סְתִימָאָה. כְּלָלָא דְּכָל שְׁאָר, וְהַאי אִקָּרֵי עֶדֶן עִלָּאָה סְתִימָא. וְהוּא מוֹחָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. וְהַאי מוֹחָא אִתְפְּשַׁט לְכָל עִיבָר, מַנִּיהּ אִתְפְּשַׁט עֶדֶן אַחֲרָא. וּמֵהַאי עֶדֶן אִתְגְּלַף.

דף רפט.

וְהַהוּא (דף רפ"ט ע"א) רֵישָׁא סְתִימָא דִּבְרֵישָׁא דְּעַתִּיקָא דְּלָא אִתְיְדַע, כַּד פָּשִׁיט חַד טוּרְנָא (ס"א גוונא), דְּהָוָה מִתְתַּקֵּן לְאִתְנַהֲרָא, בָּטַשׁ בְּהַאי מוֹחָא (נ"א מצחא), וְאִתְגְּלַף, וְאִתְנְהִיר בְּכַמָּה נְהִירִין, וְאַפִּיק וְאַרְשִׁים כְּבוֹסְיטָא דָּא, בְּהַאי מִצְחָא. וְאִתְרְשִׁים בֵּיהּ חַד נְהוֹרָא, דְּאִקָּרֵי רָצוֹן. וְהַאי רָצוֹן אִתְפְּשַׁט לְתַתָּא בְּדִיקְנָא, עַד הַהוּא אֲתָר דְּמִתְיַשְּׁבָא בְּדִיקְנָא, וְאִקָּרֵי חֶסֶד עִלָּאָה. וְדָא אִיהוּ נוֹצֵר חֶסֶד. וּבְהַאי רָצוֹן כַּד אִתְגַּלְיָיא, מִסְתַּכְּלִין מָארֵי דְּדִינָא וּמִתְכַּפְיָין.

עֵינוֹי דְּרֵישָׁא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, תְּרִין בְּחַד שְׁקִילָן. דְּאַשְׁגְּחִין תָּדִירָא, וְלָא נָאִים. דִּכְתִיב, (תהלים קכא) לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל קַדִּישָׁא, בְּגִין כַּךְ לָא אִית לֵיהּ גְּבִינִין עַל עֵינָא, וְלָא כְּסוּתָא.

הַהוּא מוֹחָא אִתְגְּלִיף וְנָהַר בִּתְלַת חִוָּורִין דְּעֵילָא (נ"א דעינא), בְּחִוָּורָא חֲדָא מִסְתַּחְיָין עַיְנִין דִּזְעֵיר אַנְפִּין, דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) רוֹחֲצוֹת בֶּחָלָב. דְּהוּא (נ"א בההוא) חִוָּורָא קַדְמָאָה. וּשְׁאַר חִוָּורִין אִסְתַּחְיָין וְנַהֲרִין לִשְׁאַר בּוֹצִינִין.

מוֹחָא אִקָּרֵי נְבִיעָא דִּבְרָכָתָא, נְבִיעָא דְּכָל בִּרְכָאן מִנֵּיהּ אִשְׁתְּכְחוּ. וּבְגִין דְּהַאי מוֹחָא לָהִיט בְּגַ' חִוָּורִין דְּעֵינָא, בְּעֵינָא תְּלָא בֵּיהּ בִּרְכָתָא, דִּכְתִיב, (משלי כב) טוֹב עַיִן הוּא יְבוֹרָךְ, דְּהָא בְּמוֹחָא תַּלְיָין חִוָּורוּ דְּעֵינָא. הַאי עֵינָא כַּד אַשְׁגַּח בִּזְעֵיר אַנְפִּין, (עלמין) (ס"א אתנהרן אנפין כלהו בחדו) אַנְהַרָן כֻּלְּהוּ בְּחֵדוּ. עֵינָא דָּא, הוּא כֹּלָּא יְמִינָא, לֵית בֵּיהּ שְׂמָאלָא. עַיְינִין דְּתַתָּא, יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, תְּרֵי, בִּתְרֵי גַּוְונִין.

בְּצִנְיעוּתָא דְּסִפְרָא אוֹלִיפְנָא, דְּהָא י' עִלָּאָה, י' תַּתָּאָה. ה' עִלָּאָה, ה' תַּתָּאָה. ו' עִלָּאָה, ו' תַּתָּאָה. כָּל אִלֵּין עִלָּאִין, בְּעַתִּיקָא תַּלְיָין. תַּתָּאִין, בְּזֵעִיר אַנְפִּין אִינּוּן. לָאו תַּלְיָין, אֶלָּא אִינּוּן מַמָּשׁ. וּבְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא תַּלְיָין. דְּהָא שְׁמָא דְּעַתִּיקָא אִתְכַּסְיָיא מִכֹּלָּא, וְלָא אִשְׁתְּכַח. אֲבָל אִלֵּין אַתְוָון דְּתַלְיָין בְּעַתִּיקָא. בְּגִין דְּיִתְקַיְּימוּן אִינּוּן דִּלְתַתָּא. דְּאִי לָאו הָכִי לָא יִתְקַיְּימוּן. וּבְגִין כַּךְ, שְׁמָא קַדִּישָׁא סָתִים וְגַלְיָיא. הַהוּא דְּסָתִים לָקֳבֵלֵיהּ דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכֹלָּא. וְהַהוּא (אתגלייא בגיניה דתלייא) (ס"א דאתגלי בגיניה דההוא דאתגלייא) (דתלייא) בְּזֵעִיר אַפִּין. וּבְגִין כַּךְ, כָּל בִּרְכָאן בַּעְיָין סָתִים וְגַלְיָיא. אִלֵּין אַתְוָון סְתִימָן דְּתַלְיָין (בעתיקא קדישא. תליין, אמאי תליין (תליא) י' לקיימא י' דלתתא (ס"א ודאי בגולגלתא במצחא בעיינין תליא י' (ס"א אמאי) אמא תליא לקיימא לי' דלתתא))

חוֹטָמָא, בְּהַאי חוֹטָמָא, בְּנוּקְבָּא דְּפַרְדַּשְׁקָא דְּבֵיהּ, נָשִׁיב רוּחָא דְּחַיֵּי לְזֵעִיר אַפִּין. וּבְהַאי חוֹטָמָא, בְּנוּקְבָּא דְּפַרְדַּשְׁקָא, תַּלְיָיא ה', לְקַיְּימָא ה' אַחֲרָא דִּלְתַתָּא. וְדָא רוּחָא נָפִיק מִמּוֹחָא סְתִימָאָה, וְאִקְרֵי רוּחָא דְּחַיֵּי. וּבְהַאי רוּחָא, זְמִינִין לְמִנְדַּע חָכְמְתָא, בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. דִּכְתִיב, (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְגוֹ'. הַאי חוֹטָמָא, חַיִּין מִכָּל סִטְרִין, חֲדוּ שְׁלֵימָא. נַחַת רוּחַ. אַסְוָותָא. בְּחוֹטָמָא דְּזֵעִיר אַנְפִּין (כמה דאוקימנא) כְּתִיב, (שמואל ב כב) עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְגוֹ'. וְהָכָא כְּתִיב (ישעיה מח) וּתְהִלָּתִי אֶחטָם לָךְ.

וּבְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא, דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא, אוֹקִים, ה' בְּפוּמָא, וְהָכָא לָא מִתְקַיְּימָא הָכִי, וְלָא אִצְטָרְפָא (ס"א אצטריכנא), אַף עַל גַּב דְּבַחַד סַלְקָא, אֶלָּא בְּהֵ' דִּינָא תַּלְיָא, וְדִינָא בְּחוֹטָמָא תַּלְיָא, דִּכְתִיב עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ. וְאִי תֵּימָא, הָא כְּתִיב וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל. עִקָּרָא דְּרוּגְזָא בְּחוֹטָמָא תַּלְיָא.

כָּל תִּקּוּנִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, בְּמוֹחָא שְׁקִיט וְסָתִים מִתְתַּקְנָן. וְכָל תִּקּוּנִין דְּזֵעִיר אַנְפִּין, בְּחָכְמָה תַּתָּאָה מִתְתַּקְנָן. דִּכְתִיב, (תהלים קד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ, וְה' כְּלָלָא דְּכֹלָּא וַדַּאי. מַה בֵּין ה' לָה'. ה' דְּהָכָא, דִּינָא אִתְעַר מִנָּהּ. וּדְהָכָא רַחֲמֵי גּוֹ רַחֲמֵי.

דף רפט:

בְּדִיקְנָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, תַּלְיָא כָּל יְקִירוּ דְּכֹלָּא. מַזְלָא דְּכֹלָּא אִקְרֵי. מֵהַאי דִּיקְנָא, מַזְלָא יַקִּירוּתָא (נ"א מהאי מזלא יקירא) (ממזלא יקירא) דְּכָל יַקִּירִין, מַזָּלֵי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי. כֻּלְּהוּ מַשְׁגִּיחִין לְהַהוּא מַזְלָא. בְּהַאי מַזְלָא תַּלְיָיא חַיֵּי דְּכֹלָּא, מְזוֹנֵי דְּכֹלָּא. בְּהַאי מַזְלָא תַּלְיָין שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. גִּשְׁמִין דְּרַעֲוָא. בְּהַאי מַזְלָא, אַשְׁגָּחוּתָא דְּכֹלָּא. בְּהַאי מַזְלָא תַּלְיָין כָּל חַיְילִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. (דף רפ"ט ע"ב)

תִּלַת עֶשֶׂר נְבִיעִין, דְּמִשְׁחָא דִּרְבוּתָא טָבָא, תַּלְיָין בְּדִיקְנָא דְּמַזְלָא יַקִּירָא דָּא. וְכֻלְּהוּ נָפְקִין לְזֵעִיר אַנְפִּין. לָא תֵּימָא כֻּלְּהוּ, אֶלָּא תִּשְׁעָה מִנַּיְיהוּ, מִשְׁתַּכְּחָן בְּזֵעִיר אַנְפִּין, לְאַכְפְּיָיא דִּינִין.

(וכד) הַאי מַזָּלָא, תַּלְיָיא בְּשִׁקּוּלָא עַד טַבּוּרָא. כָּל קַדּוּשֵׁי קְדוּשִׁין דְּקָדוּשָׁא בְּיֵיהּ תַּלְיָין. בְּהַאי מַזָּלָא, פָּשִׁיט פְּשִׁיטוּתָא דְּקוּטְרָא עִלָּאָה. הַהוּא רֵישָׁא דְּכָל רֵישִׁין, דְּלָא אִתְיְדַע, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע, וְלָא יַדְעִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין. בְּגִין כַּךְ כֹּלָּא בְּהַאי מַזָּלָא תַּלְיָיא.

בְּדִיקְנָא דָּא, ג' רֵישִׁין דַּאֲמִינָא, מִתְפַּשְׁטָן. וְכֻלְּהוּ מִתְחַבְּרָן בְּהַאי מַזָּלָא, וּמִשְׁתַּכְחִין בֵּיהּ. וּבְגִין כַּךְ, כָּל יְקִירוּ דְיַקִּירוּתָא, בְּהַאי מַזָּלָא תַּלְיָיא. כָּל אִלֵּין אַתְוָון דְּתַלְיָין בְּהַאי עַתִּיקָא, כּוּלְּהוּ תַּלְיָין בְּהַאי דִּיקְנָא, וּמִתְחַבְּרָן בְּהַאי מַזָּלָא, וְתַלְיָין בֵּיהּ, לְקַיְּימָא אַתְוָון אַחֲרָנִין. דְּאִלְמָלֵי לָא סְלִיק אִלֵּין אַתְוָון בְּעַתִּיקָא, לָא קַיְימִין אִלֵּין אַחֲרָנִין. וּבְגִין כַּךְ אָמַר מֹשֶׁה כַּד אִצְטְרִיךְ, יְיָ', יְיָ', תְּרֵי זִימְנָא (זימנין), וּפְסִיק טַעֲמָא בְּגַוַּוויְיהוּ. דְּהָא בְּמַזָּלָא תַּלְיָיא כֹּלָּא. מֵהַאי מַזָּלָא, מִתְכַּסְּפֵי עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי, וּמִתְכַּפְיִין קַמֵּיהּ. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ מַאן דְּזָכֵי לְהַאי.

הַאי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, לָא אַדְכַּר, וְלָא אִשְׁתְּכַח. וּבְגִין דְּאִיהוּ רֵישָׁא עִלָּאָה לְכָל עִלָּאִין, לָא אִדְכַּר, בַּר רֵישָׁא חֲדָא, בְּלָא גּוּפָא, לְקַיְּימָא כֹּלָּא.

וְהַאי (נ"א דכל סתימין (ס"א בגין דאיהו) רישא (עלאה) עלאין לכל עלאין, לא אדכר, אלא רישא חדא, בלא גופא, לקיימא כלא. והוא) טָמִיר וְסָתִים וְגָנִיז מִכֹּלָּא, תִּקּוּנוֹי אִתְתָּקָנָן, בְּהַהוּא מוֹחָא סְתִימָאָה דְּכֹלָּא, דְּאִתְפְּשַׁט וְאִתְתָּקַן כֹּלָּא וְנָפִיק חֻסֵּד עִלָּאָה, וְחֻסֵּד עִלָּאָה אִתְפְּשַׁט וְאִתְּקַן וְאִתְכְּלִיל כֹּלָּא בְּמוֹחָא סְתִימָאָה דָּא. כַּד אִתְתָּקַן חִוָּורָא דָּא בִּנְהִירוּ דָּא, בָּטַשׁ מַאן דְּבָטַשׁ, בְּהַאי מוֹחָא וְאִתְנְהִיר, וְתַלְיָיא מִמַּזָּלָא יַקִּירָא מוֹחָא אַחֲרָא, דְּאִתְפְּשַׁט וְנָהִיר לְתִלְתִּין וּתְרֵין שְׁבִילִין. כַּד אִתְנְהִיר נְהִיר מִמַּזָּלָא יַקִּירָא. אִתְנְהִירוּ ג' רֵישִׁין עִלָּאִין, תְּרֵין רֵישִׁין, וְחַד דְּכָלִיל לוֹן. וּבְמַזָּלָא תַּלְיָין, וְאִתְכְּלִילָן בֵּיהּ.

מִכָּאן שָׁאֲרֵי לְאִתְגַּלְיָיא יְקִירוּ דְּדִיקְנָא, דְּאִיהוּ מַזָּלָא סְתִימָאָה. וְאִינּוּן מִתְתָּקְנָן (ביה), כְּמָה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא תִּלַת רֵישִׁין מִתְעַטְּרִין בֵּיהּ, הָכִי כֹּלָּא בִּתְלַת רֵישִׁין. וְכַד אִתְנַהֲרָן, תַּלְיָין כֻּלְּהוּ דָּא בְּדָא בִּתְלַת רֵישִׁין, תְּרֵין מִתְרִין סְטָרִין, וְחַד דְּכָלִיל לוֹן.

וְאִי תֵּימָא, מַאן עַתִּיקָא קַדִּישָׁא.

תָּא חֲזֵי, לְעֵילָּא לְעֵילָּא, אִית דְּלָא אִתְיְדַע, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע, וְלָא אִתְרְשִׁים, וְהוּא כָּלִיל כֹּלָּא, וּתְרֵין רֵישִׁין בֵּיהּ כְּלִילָן (ס"א תליין). וּכְדֵין כֹּלָּא (חדא) הָכִי אִתְתָּקַן. וְהַהוּא לָאו בְּמִנְיָינָא, וְלָא בִּכְלָלָא וְלָא בְּחוּשְׁבָּן אֶלָּא בִּרְעוּתָא דִּלְבָּא, עַל דָּא אִתְּמַר, (תהלים לט) אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְּרָכַי מֵחֲטֹא בִלְשׁוֹנִי.

אֲתָר דְּשִׁירוּתָא אִשְׁתְּכַח, מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּאִתְנְהִיר מִמַּזָּלָא, הוּא נְהִירוּ דְּחָכְמְתָא, דְּאִתְפְּשַׁט לְתִלְתִּין וּתְרֵין עִיבָּר. וְנָפְקָא מֵהַהוּא מוֹחָא סְתִימָאָה, מְנַהֲרוּ דְּבֵיהּ. וּמַה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא נְהִיר בְּקַדְמִיתָא (ס"א בחכמתא), דָּא הִיא. וְשֵׁירוּתָא מִמָּה דְּאִתְגַּלְיָיא (הוי),

וְאִתְעָבִיד לִתְלַת רֵישִׁין, וְרֵישָׁא חֲדָא כָּלִיל לוֹן. וְאִלֵּין תְּלַת מִתְפַּשְׁטָן לִזְעֵיר אַנְפִּין, וּמֵאִלֵּין נַהֲרִין כֻּלָּא.

אִתְגְּלִיף הַאי חָכְמְתָא, וְאַפִּיק חַד נַהֲרָא, דְּנָגִיד וְנָפִיק לְאַשְׁקָאָה גִּנְתָּא וְעָיְיל (נ"א ועיילן) בְּרֵישָׁא דִּזְעֵיר אַנְפִּין, וְאִתְעָבִיד חַד מוֹחָא וּמִתַּמָּן אִתְמְשִׁיךְ וְנָגִיד בְּכָל גּוּפָא, וְאַשְׁקֵי כָּל אִינּוּן נְטִיעָאן. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וְגוֹ'.

תּוּ אִתְגְּלִיף הַאי חָכְמְתָא, וְאִתְמְשַׁךְ וְעָיְיל בְּרֵישָׁא דִּזְעֵיר אַנְפִּין, וְאִתְעָבִיד מוֹחָא אַחֲרָא (ההוא אחרא). הַהוּא נְהִירוּ דְּאִתְמַשְׁכָא מִנַּיְיהוּ אִלֵּין תְּרִין מְשִׁיכָן אִתְגְּלִיפוּ, מִתְחַבְּרָן בְּחַד רֵישָׁא דְּעַמִּיקָא דְּבֵירָא, דִּכְתִיב, (משלי ג) בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ. וְעָיְיל בְּרֵישָׁא דִּזְעֵיר אַנְפִּין, וְאִתְעָבִיד מוֹחָא אַחֲרָא, וּמִתַּמָּן אִתְמְשִׁיךְ וְעָיְיל לְגוֹ גּוּפָא, וּמַלְיָיא כָּל אִינּוּן אִדְרִין וְאַכְסַדְרִין דְּגוּפָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי כד) וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ.

דף רצ.

וְאִלֵּין נַהֲרִין, מִנְּהִירוּ דְּהַהוּא מוֹחָא עִלָּאָה סְתִימָאָה, דְּנָהִיר בְּמַזָּלָא (עתיקא קדישא). וְכֻלָּא דָּא בְּדָא תַּלְיָין. וְאִתְקְשַׁר דָּא בְּדָא, וְדָא בְּדָא, עַד דְּיִשְׁתְּמוֹדָע דְּכֻלָּא חַד, וְכֻלָּא הוּא עַתִּיקָא, (דף ר"צ ע"א) וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ כְּלוּם. אִלֵּין תְּלַת נְהוֹרִין, נְהִירִין לְתַלַת אַחֲרָנִין, דְּאִקְרוּן אָבְהָן. וְאִלֵּין נַהֲרִין לְבָנִין. וְכֻלָּא נָהִיר מֵאָתָר חַד. כַּד אִתְגַּלְיָיא הַאי עַתִּיקָא, רַעֲוָוא דְּרַעֲוָון, כֻּלָּא נָהִיר וְכֻלָּא אִשְׁתְּכַח בְּחֶדּוּ שְׁלֵימָתָא.

הַאי חָכְמְתָא אִקְרֵי עֵדֶן, וְהַאי עֵדֶן אִתְמְשַׁךְ מֵעֵדֶן עִלָּאָה, סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין. וּמֵהַאי עֵדֶן, אִקְרֵי שֵׁירוּתָא. דִּבְעַתִּיקָא לָא אִקְרֵי, וְלָא הֲוֵי שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא. וּבְגִין דְּלָא הֲוֵי בֵּיהּ שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא, לָא אִקְרֵי אַתָּה. בְּגִין דְּאִתְכַּסְיָיא וְלָא אִתְגַּלְיָיא. וְאִקְרֵי הוּא. וּמֵאָתָר דְּשֵׁירוּתָא אִשְׁתְּכַח אִקְרֵי אַתָּה, וְאִקְרֵי אָב. דִּכְתִיב, (ישעיה סג) כִּי אַתָּה אָבִינוּ.

בְּאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא, כְּלָלָא דְּכֻלָּא, זְעֵיר אַנְפִּין אִקְרֵי אַתָּה. עַתִּיקָא קַדִּישָׁא דְּאִתְכַּסְיָיא, אִקְרֵי הוּא. וְשַׁפִּיר. וְהַשְׁתָּא קָרֵינָן בַּאֲתָר דָּא דְּשֵׁירוּתָא אִשְׁתְּכַח, אַתָּה. אַף עַל גַּב דְּאִתְכַּסְיָיא, מִנַּיְיהוּ הֲוֵי שֵׁירוּתָא, וְאִקְרֵי אָב. וְהוּא אָב לַאֲבָהָן. וְהַאי אָב נָפִיק מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דִּכְתִיב (איוב כח) וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא. וּבְגִין כָּךְ לָא אִשְׁתְּמוֹדַע.

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב (איוב כח) אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ, דַּרְכָּהּ מַמָּשׁ. אֲבָל וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ, מְקוֹמָהּ מַמָּשׁ. וְכָל שֶׁכֵּן דַּרְכָּהּ. (מקומה ממש. ולא דרכה. מקומה ממש. וכל שכן דרכה.) וְכָל שֶׁכֵּן הַהוּא חָכְמָה דְּסִתִימָא בֵּיהּ בְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא.

הַאי חָכְמָה שֵׁירוּתָא דְּכֻלָּא, מִנַּיְיהוּ מִתְפַּשְׁטָן תְּלָתִין וּתְרִין שְׁבִילִין. (שבילין ולא ארחין) וְאוֹרַיְיתָא בְּהוּ אִתְכְּלִילַת בְּעֶשְׂרִין וּתְרִין אַתְוָון, וְעֶשֶׂר אֲמִירָן. הַאי חָכְמָה אָב לַאֲבָהָן. וּבְהַאי חָכְמָה, שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא אִשְׁתְּכַח. וּבְגִין דָּא, חָכְמָה עִלָּאָה חָכְמָה תַּתָּאָה. כַּד

אִתְפְּשָׁט חָכְמָה, אִקְרֵי אָב לְאֲבָהָן. כֹּלָּא לָא אִתְכְּלִיל אֶלָּא בְּהַאי. (ס"א כד מתפשטן חכמות, אתקרי אב לאבהן. כלא לא אתכליל אלא בהאי) דִּכְתִיב, (תהלים קד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ.

זָקֵף רִבִּי שִׁמְעוֹן יָדוֹי, וְחַדֵי, אָמַר, וַדַּאי עִידָּן הוּא לְגַלָּאָה, וְכֹלָּא אִצְטְרִיךְ בְּשַׁעֲתָא דָּא. תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין, בָּעָא לְאַתְקָנָא כֹּלָּא, אַתְקִין כְּעֵין דְּכַר וְנוּקְבָא. בַּאֲתָר דְּאִתְכְּלִילוּ דְּכַר וְנוּקְבָא לָא אִתְקְיָימוּ, אֶלָּא בְּקִיּוּמָא אַחֲרָא (ס"א כעין דכר) (אלא בדכר) דִּדְכַר וְנוּקְבָא. וְהַאי חָכְמָה כְּלָלָא דְּכֹלָּא, כַּד נָפְקָא וְאִתְנְהִיר מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, לָא אִתְנְהִיר אֶלָּא בִּדְכַר וְנוּקְבָא. דְּהַאי חָכְמָה אִתְפְּשַׁט, וְאַפִּיק מִינֵּיהּ בִּינָה, וְאִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא. הוּא, חָכְמָה אָב. בִּינָה אֵם. חָכְמָה וּבִינָה, בְּחַד מַתְקְלָא אִתְקְלוּ, דְּכַר וְנוּקְבָא. וּבְגִינַיְיהוּ כֹּלָּא אִתְקְיָים בִּדְכַר וְנוּקְבָא, דְּאִלְמָלֵא הַאי, לָא מִתְקַיְּימִין.

שֵׁירוּתָא דָּא אָב לְכֹלָּא, אָב לְכֻלְּהוּ אֲבָהָן, אִתְחַבָּרוּ דָּא בְּדָא, וּנְהִירוּ דָּא בְּדָא. (חכמה אב. בינה אם. (משלי ב) כי אם לבינה תקרא) כַּד אִתְחַבָּרוּ, אוֹלִידוּ, וְאִתְפַּשְׁטַת מְהֵימְנוּתָא. בְּאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא, הָכִי תָּאנֵי, מַהוּ בִּינָה. אֶלָּא כַּד אִתְחַבָּר דָּא בְּדָא, יו"ד בְּהֵ"א, אִתְעַבְּרַת, וְאַפִּיקַת בֵּן, וְאוֹלִידַת. וּבְגִין כָּךְ, בִּינָה אִקְרֵי, בֵּן יָ"ה, שְׁלֵימוּתָא דְּכֹלָּא. אִשְׁתְּכָחוּ תַּרְוַוּיְיהוּ דְּמִתְחַבְּרָן, וּבֵן בְּגַוַוּיְיהוּ. כְּלָלָא דְּכֹלָּא. בְּתִקּוּנַיְיהוּ אִשְׁתְּכַח שְׁלֵימוּתָא (נ"א בן י"ה, תרווייהו דמתחברן, ובן בגווייהו. בתקונייהו אשתכחו שלימותא דכלא כללא) דְּכֹלָּא, אָב וְאֵם. בֵּן וּבַת.

מִלִּין אִלֵּין, לָא אִתְיְיהִבוּ לְגַלָּאָה, בַּר לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין, דְּעָאלוּ וְנַפְקוּ, וְיַדְעִין אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא סָטָאן בְּהוּ לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. דִּכְתִיב, (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ' וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם וְגוֹ'. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ, דְּמַאן דְּזָכֵי לְמִנְדַּע אוֹרְחוֹי, וְלָא סָטֵי, וְלָא יִטְעֵי בְּהוּ. דְּמִלִּין אִלֵּין סְתִימִין אִינּוּן וְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין נְהִירִין בְּהוּ, כְּמַאן דְּנָהִיר מְנָהִירוּ דְּבוּצִינָא. לָא אִתְמְסָרוּ מִלִּין אִלֵּין, אֶלָּא לְמַאן דְּעָאל וְנָפִיק. דְּמַאן דְּלָא עָאל וְנָפַק, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי. דְּהָא גַּלְיָא קַמֵּי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, דְּמִלִּין אִלֵּין נְהִרִין בְּלִבָּאי, בְּאַשְׁלְמוּתָא דִּרְחִימוּתָא וּדְחִילוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִלֵּין בְּנֵי דְּהָכָא, יְדַעְנָא בְּהוּ דְּהָא עָאלוּ וְנָפְקוּ, וְאִתְנְהִירָן בְּאִלֵּין מִלִּין, וְלָא בְּכֻלְּהוּ. וְהַשְׁתָּא אִתְנְהִירוּ בִּשְׁלֵימוּתָא כְּמָה דְּאִצְטְרִיךְ. זַכָּאָה חוּלְקֵי עִמְּהוֹן, בְּהַהוּא עָלְמָא.

דף רצ:

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל מַה דַּאֲמֵינָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא. וְכָל מַה דַּאֲמֵינָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין. כֹּלָּא חַד, כֹּלָּא הוּא חַד מִלָּה. לָא (דף ר"צ ע"ב) תַּלְיָיא בֵּיהּ פִּירוּדָא. בָּרִיךְ הוּא בָּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

תָּא חֲזֵי, שֵׁירוּתָא דָּא דְּאִקְרֵי אָב, אִתְכְּלִיל בְּיו"ד, דְּתַלְיָיא מִמַּזָּלָא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ, יו"ד כָּלִיל אַתְוָון אַחֲרָנִין. י' סְתִימָא דְּכָל אַתְוָון אַחֲרָן. י' רֵישָׁא וְסֵיפָא דְּכֹלָּא.

וַהֲהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק, אִקְרֵי עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאָתֵי תְּדִיר וְלָא פָּסִיק. וְהַאי הוּא עִדּוּנָא דְּצַדִּיקַיָּא, לְזַכָּאָה לְהַאי עָלְמָא דְּאָתֵי, דְּאַשְׁקֵי תְּדִיר לְגִנְתָּא, וְלָא פָּסִיק. עָלֵיהּ כְּתִיב (ישעיה נח) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו. וַהֲהוּא עָלְמָא דְּאָתֵי, אִבְרֵי בְּיוֹ"ד, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. י' כְּלִיל תְּרֵין אַתְוָון ו"ד.

בְּאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא תְּנֵינָן, אֲמַאי ו"ד כְּלִילָן בְּיוֹ"ד. אֶלָּא נְטִיעָה דְּגִנְתָּא (ס"א ודאי) דָּא, אִקְרֵי ו'. אִית גִּנְתָּא אַחֲרָא, דְּאִיהִי ד'. וּמַהַאי ו', אִשְׁתַּקְיָא ד'. (דאיהי ארבעה ראשים) וְהַיְינוּ רָזָא דִּכְתִיב, וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן וְגוֹ'. מַאי עֵדֶן. דָּא חָכְמָה עִלָּאָה, וְדָא י'. לְהַשְׁקוֹת. אֶת הַגָּן, דָּא הוּא ו'. וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים, דָּא הוּא ד', וְכֹלָּא כָּלִיל בְּיוֹ"ד.

וּבְגִין כַּךְ, אִקְרֵי אָב לְכֹלָּא. אָב לַאֲבָהָן. שֵׁירוּתָא דְּכֹלָּא, (אקרי) בֵּיתָא דְּכֹלָּא, דִּכְתִיב, (משלי כד) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָיִת. (מהאי י' שירותא וסיומא דכלא) וּכְתִיב, (תהלים קד) כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ. בְּאַתְרֵיהּ, לָא אִתְגַּלְיָיא, וְלָא אִתְיְדַע. מִדְּאִתְחַבַּר בְּאִימָא אִתְרְמִיז בְּאִימָא וּבְגִין כָּךְ אִימָא כְּלָלָא דְּכֹלָּא, בָּהּ אִתְיְדַע וּבָהּ אִתְרְמִיז, שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא דְּכֹלָּא. (חכמה אקרי) דְּבָהּ סָתִים כֹּלָּא.

כְּלָלָא דְּכֹלָּא, שְׁמָא קַדִּישָׁא. עַד הַשְׁתָּא רָמִיזְנָא, וְלָא אֲמִינָא כָּל אִלֵּין יוֹמִין. וְהַאִידָּנָא מִתְגַּלְפִין סִטְרִין, י', כְּלִיל בְּהַאי חָכְמָה. ה' דָּא אִימָּא, וְקָרֵינָן בִּינָה. ו"ה, אִלֵּין תְּרֵין בָּנִין, דְּמִתְעַטְּרָן מֵאִימָּא. וְהָא תְּנֵינָן, דְּבִינָה אִתְכְּלִיל מִכֹּלָּא. יו"ד דְּמִתְחַבְּרָא בְּאִימָּא, וּמַפְקִין בֵּ"ן. וְהַיְינוּ בִּינָה, א"ב וְאֵ"ם דְּאִינּוּן י"ה, בֵּן בְּנַוָּוֹיְיהוּ.

הַשְׁתָּא אִית לְאִסְתַּכְּלָא, בִּינָה, וְאִקְרֵי תְּבוּנָה, אֲמַאי אִקְרֵי תְּבוּנָה, וְלָא בִּינָה. אֶלָּא תְּבוּנָה אִקְרֵי, בְּשַׁעֲתָא דְּיַנְקָא לִתְרֵין בְּנִין, בֵּ"ן וּבַ"ת, דְּאִינּוּן ו"ה, וְהַהִיא שַׁעֲתָא אִקְרֵי תְּבוּנָה. דְּכֹלָּא כָּלִיל בְּאִלֵּין אַתְוָון, בֵּ"ן וּבַ"ת, אִינּוּן ו"ה. וְכֹלָּא חַד כְּלָלָא, וְהַיְינוּ תְּבוּנָה.

בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר, דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, תִּקּוּנָא קַדְמָאָה דְּגַלֵּי וְאָמַר, (שיר השירים א) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי מַהַאי הוּא. וְתִקּוּנָא תִּנְיָינָא, אִקְרֵי כַּלָּה, דְּאִיהִי נוּקְבָא דִּלְתַתָּא. וְאִינּוּן דְּאָמְרִי, דְּתַרְוַוֵיהוּ לְהַאי נוּקְבָא דִּלְתַתָּא אִינּוּן, לָאו הָכִי. דְּהֵ"א קַדְמָאָה לָא אִקְרֵי כַּלָּה. וְהֵ"א בַּתְרָאָה, אִקְרֵי כַּלָּה, לְזִמְנִין (ידיעו) יְדִיעִין (לזמנין סגיאין). דְּהָא זִמְנִין סַגִּיאִין אִינּוּן, דְּדְכוּרָא לָא אִתְחַבַּר עִמָּהּ, וְאִסְתַּלָּק מִינָּהּ. בְּהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב, (ויקרא יח) וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טוּמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב. בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְדַּכְּאַת נוּקְבָא, וּדְכוּרָא בָּעֵי לְאִתְחַבְּרָא עִמָּהּ, כְּדֵין אִקְרֵי כַּלָּ"ה. כְּכַלָּ"ה מַמָּשׁ אַתְיָיא. (אבל) הַאי אִימָּא, לָא אַפְסִיק רְעוּתָא דְּתַרְוַוֵיהוּ לְעָלְמִין, בְּחַד נָפְקִין, בְּחַד שַׁרְיָין. לָא אַפְסִיק דָּא מִן דָּא, וְלָא אִסְתַּלַּק דָּא מִן דָּא. וּבְגִין כְּךָ כְּתִיב וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן, יוֹצֵא תְּדִיר, וְלָא אַפְסִיק. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו.

וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב רַעְיָתִי, בְּרֵעוּתָא דְּאַחְוָה שַׁרְיָין, בְּאַחֲדוּתָא שְׁלֵימוּתָא (שלימתא). אֲבָל הָכָא אִקְרֵי כַּלָּה, דְּכַד אָתָא דְּכוּרָא לְאִתְחַבְּרָא עִמָּהּ, הֵיא כַּלָּה, כְּכַלָּה אִיהִי אַתְיָיא מַמָּשׁ.

וּבְגִין כָּךְ, תְּרֵי (ויחי רמ"ב) תִּקּוּנִין דְּנוּקְבֵי פָּרִישׁ שְׁלֹמֹה. תִּקּוּנָא דְּקַדְמֵיתָא סְתִימָא, בְּגִין דְּאִיהִי סְתִימָא. וְתִקּוּנָא תִּנְיָינָא פָּרִישׁ יַתִּיר, וְלָא סָתִים כּוּלֵי הַאי. וּלְבָתַר תַּלְיָא כָּל שְׁבָחָא בְּהַהִיא דִּלְעֵילָּא. דִּכְתִיב, (שיר השירים ו) אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ. וּבְגִין דְּאִיהִי אִימָּא מִתְעַטְּרָא בְּעִטְרָא דְּכֻלָּה, וּרְעוּתָא דְּיו"ד לָא אַפְסִיק מִנָּהּ לְעָלְמִין, אִתְיְהִיב בִּרְשׁוּתָהּ כָּל חֵירוּ דְּעַבְדִין. כָּל חֵירוּ דְּכוֹלָּא. כָּל חֵירוּ דְּחַיְיבִיָּא, לְדַכָּאָה לְכוֹלָּא. דִּכְתִיב, (ויקרא טז) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם. וּכְתִיב (ויקרא כח) וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה יוֹבֵל הִיא. מַאי יוֹבֵל. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (ירמיה יז) וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו. מִשּׁוּם הַהוּא נָהָר דְּאָתֵי וְנָגִיד וְנָפִיק, וְאָתֵי תְּדִיר, וְלָא פָּסִיק.

דף רצא.

כְּתִיב (דף רצ"א ע"א) (משלי ב) כִּי אִם לַבִּינָה תִקְרָא לַתְּבוּנָה תִּתֵּן קוֹלֶךָ. כֵּיוָן דְּאָמַר כִּי אִם לַבִּינָה תִקְרָא, אֲמַאי לַתְּבוּנָה. אֶלָּא כֹּלָּא כְּמָה דַּאֲמִינָא. הֵי מַנַּיְיהוּ עִלָּאָה. בִּינָה עִלָּאָה מִתְּבוּנָה. בִּינָה אָב וְאֵם וּבֵן. י"ה: אָב וְאֵם, וּבֵן בְּגַוַּוְיְיהוּ. תְּבוּנָה: כֹּלָּא כְּלָלָא דִּבְנִין, בֵּן וּבַת, ו"ה. וְלָא אִשְׁתְּכַח אָב וְאֵם, אֶלָּא בְּאִימָּא דְּאִימָּא וַדַּאי (ס"א בבינה. ובתבונה ודאי אימא) רְבִיעָא עֲלַיְיהוּ, וְלָא אִתְגַּלְיָיא. אִשְׁתְּכַח דִּכְלָלָא דִּתְרֵין בְּנִין, אִקְרֵי תְּבוּנָה. וּכְלָלָא דְּאָב אֵם וּבֵן, אִקְרֵי בִּינָה. וְכַד בָּעֵי לְאַכְלְלָא כֹּלָּא, בְּהַאי אִתְכְּלִיל.

וְהַאי אָב וְאֵם וּבֵן, אִקְרוּן חָכְמָה בִּינָה וְדַעַת. בְּגִין דְּהַאי בֵּן נָטִיל סִימָנִין דַּאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ, אִקְרֵי דַּעַת, דְּהוּא סַהֲדוּתָא דְּתַרְוַוְיְיהוּ. וְהַאי בֵּן, אִקְרֵי בּוּכְרָא. דִּכְתִיב, (שמות ד) בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין דְּאִקְרֵי בּוּכְרָא, נָטִיל תְּרֵין חוּלָקִין. וְכַד אִתְרַבֵּי בְּעִטְרוֹי, נָטִיל תְּלַת חוּלָקִין. וּבֵין כַּךְ וּבֵין כַּךְ, תְּרֵין חוּלָקִין, וּתְלַת חוּלָקִין כֹּלָּא חַד מִלָּה. וְהַאי וְהַאי הֲכִי (ס"א חד) הֲווֹ, יְרוּתָא דְּאָבוֹי וְאִמֵּיהּ יָרִית.

מַאי יְרוּתָא דָּא. אַחֲסַנְתָּא דַּאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ, וּתְרֵין עִטְרִין דַּהֲווֹ גְּנִיזִין בְּגַוַּוְיְיהוּ, וְאַחֲסִינוּ לְבֵן דָּא. מִסְטָרָא דַּאֲבוֹי, הֲוָה גְּנִיז בְּגַוַּויהּ חַד עִטְרָא, דְּאִקְרֵי חֶסֶד. וּמִסְטָרָא דְּאִימָּא, חַד עִטְרָא דְּאִקְרֵי גְּבוּרָה. וְכֻלְּהוּ מִתְעַטְּרִין בְּרֵישֵׁיהּ, וְאִחִיד לוֹן. וְכַד נַהֲרִין אִלֵּין אָב וְאֵם עִלָּיהּ, כֻּלְּהוּ אִקְרוּן תְּפִילִּין דְּרֵישָׁא. וְכֹלָּא נָטִיל בֵּן דָּא, וְיָרִית כֹּלָּא, וְאִתְפְּשַׁט בְּכָל גּוּפָא. וְהַאי בֵּן יָהִיב לְבְרָתָא. וּבְרָתָא מְנַיֵּיהּ אִתְּוָן. וְעַל כָּל פָּנִים מִכָּאן, בְּרָא יָרִית וְלָא בְּרָתָא. בְּרָא יָרִית לַאֲבוּי וּלְאִמֵּיהּ וְלָא בְּרָתָא. וּמְנַיֵּיהּ אִתְּוָן בְּרָתָא. כְּמָה דִּכְתִיב, (דניאל ד) וּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵיהּ. (ואי תימא כל האי והאי אקרון צדיק וצדק בחד אינון וחד כלא).

הָנֵי אָב וְאֵם, כְּלִילָן וּמִתְחַבְּרָן דָּא בְּדָא. וְאָב טָמִיר יַתִּיר. וְכֹלָּא אָחִיד מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְתַלְיָא מִמַּזָּלָא קַדִּישָׁא, יָקִירוּ (יקירא) דְּכָל יַקִּירִין. וְאִלֵּין אָב וְאֵם, מְתַקְּנִין בֵּיתָא, כְּמָה דַּאֲמֵינָא דְּכְתִיב, (משלי כד) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכּוֹנָן וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ כָּל הוֹן יָקָר וְנָעִים. וּכְתִיב (משלי כב) כִּי נָעִים כִּי תִשְׁמְרֵם בְּבִטְנֶךָ. (הני כללא דכלא, כמה דאמינא ותליין ממזלא קדישא יקירא).

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאַדְּרָא לָא גָּלֵינָא כֹּלָּא. וְכָל הָנֵי מִלִּין, טְמִירִין בְּלִבָּאי הֲווֹ עַד הַשְׁתָּא, וּבָעֵינָא לְאַטְמָרָא לוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי, מִשּׁוּם דְּתַמָּן שְׁאֵלְתָּא שְׁאִיל לָנָא, כְּמָה דִּכְתִיב, (ישעיה לג) וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּךָ חוֹסֶן יְשׁוּעוֹת חָכְמָה וָדַעַת וְגוֹ', וְחָכְמָה בַּעְיִין מִינֵי, וְהַשְׁתָּא רְעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי, הָא בְּלָא כְּסוּפָא אִיעוּל קַמֵּי פַּלְטְרוֹי.

כְּתִיב (שמואל א ב) כִּי אֵל דֵּעוֹת יְיָ'. דֵּעוֹת וַדַּאי. הוּא הַדַּעַת. בְּדַעַת כָּל פַּלְטְרֵי אִתְמַלְיָין. דִּכְתִיב, וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ. (בגין כך) דַּעַת אַחֲרָא לָא אִתְגְּלְיָא, דְּהָא טְמִירָא אָזִיל בְּגַוְויהּ, וְאִתְכְּלִיל בֵּיהּ. דַּעַת נָהִיר בְּמוֹחִין, וְאִתְפְּשַׁט בְּמוֹחָא כֹּלָּא. (במוחא, בגופא כלא, כי אל דעות יי')

בְּסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא תָּנֵינָן, כִּי אֵל דֵּעוֹת יְיָ', אַל תִּקְרֵי דֵּעוֹת, אֶלָּא עֵדוּת. דְּהוּא סַהֲדוּתָא דְּכֹלָּא, סַהֲדוּתָא דִּתְרִין חוּלָקִין, כְּמָה דְּאָמַר (תהלים עח) וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב. וְאַף עַל גַּב דְּהַאי מִלָּה, אוֹקְמוּהָ בְּסִפְרָא דִּצְנִיעוּתָא בְּגַוְונָא אַחֲרָא. הָתָם בְּאַתְרֵיהּ שְׁלִים, הָכָא כֹּלָּא שַׁפִּיר, וְכֹלָּא הֲוֵי, כַּד אַסְתִּים מִלָּה.

הַאי אָב וְאֵם, כֻּלְּהוּ בְּהוּ כְּלִילָן, כֹּלָּא בְּהוּ סְתִימָן, וְאִינּוּן סְתִימָן בְּמַזָּלָא קַדִּישָׁא, עַתִּיקָא דְּכָל עַתִּיקִין. בֵּיהּ סְתִימָן. בֵּיהּ כְּלִילָן. כֹּלָּא הוּא, כֹּלָּא הֲוֵי. בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין.

דף רצא:

כָּל מִלִּין דְּאַדְּרָא יָאוּת, וְכֻלְּהוּ מִלִּין קַדִּישִׁין, מִלִּין דְּלָא סָטָאן לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא, כֻּלְּהוּ מִלִּין דִּסְתִימִין, וְאִתְגַּלְיָין לְאִינּוּן דְּעָאלוּ וְנָפְקוּ, וְכֹלָּא הָכִי הוּא. וְעַד הַשְׁתָּא הֲווֹ מִתְכַּסְיָין אִלֵּין מִלִּין דְּדָחִילְנָא לְגַלָּאָה, וְהַשְׁתָּא אִתְגַּלְיָין. וְגַלֵּי קַמֵּי (מלכא) עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, דְּהָא לָא לִיקָרָא דִּילִי וּדְבֵית אַבָּא עֲבִידְנָא, אֶלָּא בְּגִין דְּלָא אִיעוּל בְּכִסּוּפָא קַמֵּי פַּלְטְרוֹי עֲבִידְנָא. וְעוֹד, הָא חֲמֵינָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל הָנֵי זַכָּאֵי קְשׁוֹט דְּהָכָא מִשְׁתַּכְּחָן, כֻּלְּהוּ מִסְתַּכְּמִין עַל יָדֵי. דְּהָא חֲמֵינָא דְּכֻלְּהוּ חַדְּאן בְּהַאי הִלּוּלָא דִּילִי, וְכֻלְּהוּ זְמִינִין (דף רצ"א ע"ב) בְּהַהוּא עָלְמָא בְּהִילּוּלָא דִּילִי, זַכָּאָה חוּלְקִי.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, כַּד סַיֵּים מִלָּה דָּא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, בּוּצִינָא עִלָּאָה, אָרִים יְדוֹי, וּבָכָה וְחַיֵּיךְ. בָּעָא לְגַלָּאָה מִלָּה חֲדָא. אָמַר, בְּמִלָּה דָּא אִצְטַעָרְנָא כָּל יוֹמָאי, וְהַשְׁתָּא לָא יָהֲבִין לִי רְשׁוּתָא. אִתְתַּקַּף, וְיָתִיב, וְרָחִישׁ בְּשִׂפְוָותֵיהּ, וְסָגִיד תְּלַת זִמְנִין, וְלָא הֲוָה יָכִיל בַּר נָשׁ לְאִסְתַּכְּלָא

בַּאֲתְרֵיהּ, כָּל שֶׁכֵּן בֵּיהּ. אָמַר, פּוּמָא פּוּמָא, דְּזָכִית לְכָל הַאי, לָא אַנְגִיבוּ מַבּוּעָךְ. מַבּוּעָךְ נָפִיק וְלָא פָּסַק. עָלָךְ קָרֵינָן (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. וּכְתִיב (ישעיה נח) וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו.

הָאִידָנָא אַסְהַדְנָא עָלַי. דְּכָל יוֹמִין דְּקָאֵימְנָא, תְּאִיבְנָא לְמֵחֱמֵי יוֹמָא דָּא, (נ"א רעותא לגלאה רזא דא) וְלָא סָלִיק בְּרַעוּתִי (ס"א בידי), בַּר הָאִידָנָא, דְּהָא בְּעִטְרָא דָּא מִתְעַטָּר הַאי יוֹמָא. וְהַשְׁתָּא בָּעֵינָא לְגַלָּאָה מִלִּין, קַמֵּיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא כֻּלְּהוּ מִתְעַטְּרִין בְּרֵישֵׁי (ברישיה). וְהַאי יוֹמָא לָא יִתְרַחֵק לְמֵיעַל לְדוּכְתֵּיהּ, כְּיוֹמָא אַחֲרָא. דְּהָא כָּל יוֹמָא דָּא בְּרִשׁוּתִי קַיְימָא. וְהַשְׁתָּא שָׁרֵינָא לְגַלָּאָה מִלִּין, בְּגִין דְּלָא אִיעוּל בְּכִסּוּפָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי. וְהָא שָׁרֵינָא אֵימָא.

כְּתִיב, (תהלים פט) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָּנֶיךָ. מַאן חַכִּימָא, יִסְתַּכַּל בְּהַאי, לְמֵחֱמֵי אוֹרְחוֹי (ס"א דינוי) דְּקַדִּישָׁא עִלָּאָה, דִּינִין דְּקִשׁוֹט, דִּינִין דְּמִתְעַטְּרִין בְּכֻתְרֵי עִלָּאִין. דְּהָא חֲמֵינָא דְּכֻלְּהוּ בּוּצִינִין נַהֲרִין מִבּוּצִינָא עִלָּאָה, טָמִירָא דְּכָל טְמִירִין, כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין לְאִתְנַהֲרָא. (נ"א וכלהו אינון דרגין לאתנהרא) וּבְהַהוּא נְהוֹרָא דִּבְכָל דַּרְגָּא וַדַּרְגָּא, אִתְגַּלְיָיא מַה דְּאִתְגַּלְיָיא, וְכֻלְּהוּ נְהוֹרִין אֲחִידָן, נְהוֹרָא דָּא בְּנְהוֹרָא דָּא, וּנְהוֹרָא דָּא, בְּנְהוֹרָא דָּא, וְנַהֲרִין דָּא בְּדָא, וְלָא מִתְפָּרְשָׁן דָּא מִן דָּא.

נְהוֹרָא דְּכָל בּוּצִינָא וּבוּצִינָא, דְּאִקְרוּן תִּקּוּנֵי מַלְכָּא, כְּתָרֵי מַלְכָּא, כָּל חַד וְחַד, נָהִיר וְאַחִיד בְּהַהוּא נְהוֹרָא דִּלְגוֹ לְגוֹ, וְלָא מִתְפָּרֵשׁ לְבַר. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא בְּחַד דַּרְגָּא אִסְתַּלַּק, וְכֹלָּא בְּחַד מִלָּה אִתְעֲטָר, וְלָא מִתְפָּרֵשׁ דָּא מִן דָּא, אִיהוּ וּשְׁמֵיהּ חַד הוּא. נְהוֹרָא דְּאִתְגַּלְיָיא, אִקְרֵי לְבוּשָׁא דְּמַלְכָּא. נְהוֹרָא דִּלְגוֹ לְגוֹ, (בההוא נהורא הוא מה) נְהוֹרָא סְתִים, וּבֵיהּ שַׁרְיָא הַהוּא דְּלָא אִתְפָּרֵשׁ וְלָא אִתְגַּלְיָיא.

וְכֻלְּהוּ בּוּצִינֵי, וְכֻלְּהוּ נְהוֹרִין, נַהֲרִין מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, בּוּצִינָא עִלָּאָה. וְכַד מִסְתַּכְּלָן, כֻּלְּהוּ נְהוֹרִין דְּאִתְפַּשְׁטָן. לָא אִשְׁתְּכַח בַּר בּוּצִינָא עִלָּאָה, דְּאַטְמַר וְלָא אִתְגַּלְיָיא.

בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דִּיקָר, לְבוּשֵׁי קְשׁוֹט, תִּקּוּנֵי קְשׁוֹט, בּוּצִינֵי קְשׁוֹט, אִשְׁתְּכָחוּ תְּרֵין בּוּצִינִין, תִּקּוּנָא דְּכוּרְסְיָיא דְּמַלְכָּא, וְאִקְרוּן צֶדֶק וּמִשְׁפָּט. וְאִינּוּן שֵׁירוּתָא, וּשְׁלֵימוּתָא, בְּכָל מְהֵימְנוּתָא. וּבְהָנֵי מִתְעַטְּרִין כָּל דִּינִין דִּלְעֵילָּא וְתַתָּא, וְכֹלָּא סָתִים בְּמִשְׁפָּט. וְצֶדֶק מֵהַאי מִשְׁפָּט אִתְּזָן. וּלְזִמְנִין קְרֵינָן לָהּ, (בראשית יד) וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם.

כַּד מִתְעָרִין דִּינִין מִמִּשְׁפָּט, כֻּלְּהוּ רַחֲמֵי, כֻּלְּהוּ בִּשְׁלִימוּ. דְּהַאי מְבַסֵּם לְהַאי צֶדֶק, וְדִינִין מִתְתַּקְּנִין, וְכֻלְּהוּ נַחְתִּין לְעָלְמָא בִּשְׁלִימוּ, בְּרַחֲמֵי. וּכְדֵין (אקרי) שַׁעֲתָא דְּמִתְחַבְּרָן דְּכַר וְנוּקְבָּא, וְכָל עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּרַחֲמֵי, וּבְחֶדְוָותָא.

וְכַד אַסְגִּיאוּ חוֹבֵי עָלְמָא, וְאִסְתַּאֲבַת מַקְדְּשָׁא, וּדְכוּרָא אִתְרְחַק מִן נוּקְבָא, וְחִוְיָא תַּקִּיפָא שַׁרְיָא לְאַתְעָרָא, וַוי לְעָלְמָא דְּמִתְזָן בְּהַהוּא זִמְנָא מֵהַאי צֶדֶק. כַּמָּה חֲבִילֵי טְרִיקִין מִתְעָרִין בְּעָלְמָא, כַּמָּה זַכָּאִין מִסְתַּלְקִין מֵעָלְמָא. וְכָל כַּךְ לָמָּה. בְּגִין דְּאִתְרְחַק דְּכוּרָא מִן נוּקְבָא, וּמִשְׁפָּט לָא קָרֵב בְּצֶדֶק דָּא. וְעַל הַאי כְּתִיב, (משלי יג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט, דְּמִשְׁפָּט אִתְרְחַק מֵהַאי צֶדֶק, וְלָא אִתְבַּסְמָא, וְצֶדֶק יַנְקָא מֵאָתָר אָחֳרָא.

וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה מַלְכָּא, (קהלת ז) אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ וְגוֹ', הֶבֶל דָּא, (ס"א ל"ג הבל דא) הֶבֶל חָדָא, מֵהֲבָלִים דִּלְעֵילָּא, דְּאִקְרוּן אַפֵּי מַלְכָּא, וְדָא אִיהוּ מַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, דְּכַד הִיא מִתַּעֲרָא בְּדִינוֹי, כְּתִיב יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצִדְקוֹ. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּמִשְׁפָּט אִתְרְחַק מִצֶּדֶק. וּבְגִין כָּךְ אִקְרֵי, וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט.

דף רצב.

תָּא חֲזֵי, כַּד אִשְׁתְּכַח זַכָּאָה עִלָּאָה בְּעָלְמָא, רְחִימָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲפִילּוּ כַּד אִתְּעָר צֶדֶק בְּלְחוֹדוֹי, יָכִיל עָלְמָא לְאִשְׁתְּזָבָא בְּגִינֵיהּ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי בִּיקָרֵיהּ, וְלָא מִסְתַּפֵּי (דף רצ"ב ע"א) מִן דִּינָא. וְכַד הַהוּא זַכָּאָה לָא קַיְימָא בְּקִיּוּמֵיהּ, מִסְתַּפֵּי אֲפִילּוּ מִמִּשְׁפָּט, וְלָא יָכִיל לְמֵיקַם בֵּיהּ. כָּל שֶׁכֵּן בְּצֶדֶק.

דָּוִד מַלְכָּא, בְּקַדְמִיתָא אָמַר, (תהלים כו) בְּחָנֵנִי יְיָ' וְנַסֵּנִי. דְּהָא אֲנָא לָא מִסְתַּפֵּינָא מִכָּל דִּינִין, אֲפִילּוּ מֵהַאי צֶדֶק, וְכָל שֶׁכֵּן דַּאֲחִידְנָא בֵּיהּ, מַה כְּתִיב. (תהלים יז) אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ, בְּצֶדֶק וַדַּאי. לָא מִסְתַּפֵּינָא לְמֵיקַם בְּדִינוֹי. בָּתַר דְּחָב, אֲפִילּוּ מִמִּשְׁפָּט מִסְתַּפֵּי, דִּכְתִיב, (תהלים קמג) וְאַל תָּבֹא בְמִשְׁפָּט אֶת עַבְדֶּךָ.

תָּא חֲזֵי, כַּד מִתְבַּסְמָא הַאי צֶדֶק מִמִּשְׁפָּט, כְּדֵין אִקְרֵי צְדָקָה. וְעָלְמָא מִתְבַּסְמָא בְּחֶסֶד, וְאִתְמַלְיָא מִנֵּיהּ. דִּכְתִיב, (תהלים לג) אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְיָ' מָלְאָה הָאָרֶץ.

אַסְהַדְנָא עָלַי, דְּכָל יוֹמָאי הֲוִינָא מִצְטַעַר עַל עָלְמָא, דְּלָא יֶעֱרַע בְּדִינוֹי דְּצֶדֶק, וְלָא יוֹקִיד עָלְמָא בְּשַׁלְהוֹבוֹי. כְּמָה דִּכְתִיב, (משלי ל) אָכְלָה וּמָחֲתָה פִּיהָ. מִכָּאן וּלְהָלְאָה, כְּפוּם כָּל חַד, כְּפוּם בֵּירָא עִמְקָא, וְהָא בְּדָרָא דָּא אִית בֵּיהּ זַכָּאִין, וּזְעִירִין אִינּוּן דִּיקוּמוּן לְאַגָּנָא עַל עָלְמָא, וְעַל עָאנָא, מֵאַרְבָּעָה זִיוָין. (ס"א על עלמא, ועלינא בעיין). עַל כֵּן אֲחִידָן מִלֵּי דָּא בְּדָא, וּמִתְפָּרְשָׁן מִלִּין דִּסְתִימִין בְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, וְהִיךְ אֲחִידָן אִלֵּין בְּאִלֵּין. מִכָּאן לְהָלְאָה, מִלִּין דִּזְעִיר אַנְפִּין, אִינּוּן דְּלָא אִתְגַּלְיָין בְּאִדְרָא. אִינּוּן דַּהֲווֹ סְתִימִין בְּלִבָּאי, וְתַמָּן לָא אִתְקָנוּ. (עד כאן סתימן מלין) הַשְׁתָּא אִתְתְּקָנוּ וְאִתְגַּלְיָין, וְכֻלְּהוּ מִלִּין סְתִימִין, וּבְרִירִין כֻּלְּהוּ. זַכָּאָה חוּלָקִי, וְאִינּוּן דְּיַרְתוּ יְרוּתָא דָּא, דִּכְתִיב, (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ וְגוֹ'.

הַאי דְּאוֹקִימְנָא, אָב וָאֵם בְּעַתִּיקָא אֲחִידָן, בְּתִיקוּנֹי, הָכִי הוּא. דְּהָא מִמּוֹחָא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין תַּלְיָין, (נ"א נפקין) וּמִתְאַחֲדָן בֵּיהּ. (ואף על גב דעתיקא קדישא אתתקן בלחודוי) וְכַד יִסְתַּכְּלוּן (בכל) מִלָּי. כֹּלָּא הוּא עַתִּיקָא בִּלְחוֹדוֹי, הוּא הֲוֵי, וְהוּא יְהֵא. וְכָל הָנֵי תִּקוּנִין בֵּיהּ. (בס"י לא נמצא אחידן ביה סתימן לא מתפרשן מניה מוחא סתימאה לא אתגלייא ולא תליא ביה) אָ"ב וָאֵ"ם מֵהַאי מוֹחָא נַפְקוּ, אִתְכְּלִילוּ בְּמַזָּלָא, וּבֵיהּ תַּלְיָין, וּבֵיהּ אֲחִידָן. זְעֵיר אַנְפִּין, בְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא תַּלְיָיא וְאָחִיד. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי בְּאַדְרָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּעָאל וְנָפִיק, וְיָנְדַּע אוֹרְחִין דְּלָא יְסָטֵי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וּמַאן דְּלָא עָאל וְנָפַק, טַב לֵיהּ דְּלָא אִבְרֵי. וּכְתִיב (הושע יד) כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ'.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, מִסְתַּכֵּל הֲוֵינָא כָּל יוֹמָא בְּהַאי קְרָא, דִּכְתִיב, (תהלים לד) בַּיְיָ' תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ. וְהָאִידָנָא אִתְקְיַים קְרָא כֹּלָּא. בַּיְיָ' תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי וַדַּאי, דְּהָא נִשְׁמָתִי בֵּיהּ אֲחִידָא, בֵּיהּ לַהֲטָא, בֵּיהּ אִתְדַּבְּקַת וְאִשְׁתַּדְּלַת וּבְאִשְׁתַּדְּלוּתָא דָּא תִּסְתַּלַּק לְאַתְרָהָא. יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ, כָּל הָנֵי צַדִּיקַיָּיא, וְכָל בְּנֵי מְתִיבְתָּא קַדִּישָׁא, וְזַכָּאִין דְּאַתְיָין הַשְׁתָּא עִם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֵּלְהוּ שַׁמְעִין מִלַּי, וְחַדָּאן. בְּגִין כַּךְ, (תהלים לד) גַּדְּלוּ לַיְיָ' אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּיו.

פָּתַח וְאָמַר, כְּתִיב, (בראשית לו) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים מח) כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּיו. נוֹעֲדוּ, בְּאֶן אֲתָר. בְּאֶרֶץ אֱדוֹם. בַּאֲתָר דְּדִינִין מִתְאַחֲדִין תַּמָּן. עָבְרוּ יַחְדָּיו, דִּכְתִיב וַיָּמָת וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו. הֵמָּה רָאוּ כֵּן תָּמְהוּ נִבְהֲלוּ נָחְפְּזוּ, דְּלָא אִתְקְיָימוּ בְּאַתְרַיְיהוּ, בְּגִין דְּתִקוּנִין דְּמַלְכָּא לָא אִתְקְנוּ, וְקַרְתָּא קַדִּישָׁא וְשׁוּרוֹי, לָא אִזְדַּמָּנוּ.

הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ וְגוֹ', דְּהָא כֻּלְּהוּ לָא אִתְקְיָימוּ, וְהִיא אִתְקַיְּימַת הַשְׁתָּא, בְּסִטְרָא דִּדְכוּרָא, דְּשַׁרְיָא עִמָּהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב. מֵי זָהָב וַדַּאי כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּאַדְרָא.

דף רצב:

וְהָא בְּסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא אִתְמַר, וַיִּמְלוֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַר. הֲדַר וַדַּאי, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר. וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כַּפּוֹת תְּמָרִים. וּכְתִיב, (תהלים צב) צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח, דְּאִיהִי דְּכַר וְנוּקְבָא. הַאי אִתְקְרִיאַת בַּת מַטְרֵד, בַּת מֵהַהוּא אֲתָר דְּטַרְדִין כֹּלָּא לְאִתְדַּבְּקָא, וְאִקְרֵי אָב. וּכְתִיב (איוב כח) לֹא יָדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכָּהּ וְלֹא תִמָּצֵא בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. דָּבָר אַחֵר, בַּת מַאימָא, דְּמִסְטָרָהָא מִתְאַחֲדִין דִּינִין, דְּטַרְדִין (דף רצ"ב ע"ב) לְכֹלָּא. בַּת מֵי זָהָב, דְּיָנְקָא בְּתַרִין אַנְפִּין, דִּנְהִירוּ בְּתַרִין גַּוְונִין. בְּחֶסֶד וּבְדִינָא.

עַד לָא אִבְרֵי עָלְמָא, לָא הֲווֹ מַשְׁגִּיחִין אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, וּבְגִין כַּךְ, עָלְמִין קַדְמָאֵי אִתְחֲרָבוּ, וְעָלְמִין קַדְמָאֵי בְּלָא תִקוּנָא אִתְעֲבִידוּ. וְהַהוּא דְּלָא הֲוָה בְּתִקוּנָא, אִקְרֵי זִיקִין נְצוֹצִין, כְּהַאי אוּמָנָא, מַרְצֵפָא (ס"א מרזפתא), כַּד אַכְתֹּשׁ בְּמָנָא (בראשית קנ"ו ע"א) דְּפַרְזְלָא, אַפֵּיק זִיקִין לְכָל עִיבָר, וְאִינּוּן זִיקִין דְּנָפְקִין, נָפְקִין לְהִיטִין וּנְהִירִין, וְדַעֲכִין לְאַלֵּתַר. וְאִלֵּין אִקְרוּן עָלְמִין קַדְמָאֵי. וּבְגִין כַּךְ אִתְחֲרָבוּ וְלָא אִתְקַיְּימוּ. עַד דְּאִתְתַּקַּן עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְנָפִיק אוּמָנָא (ד"א מאנא) לְאוּמָנוּתֵיהּ.

וְעַל הַאי תָּנֵינָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, (דניצוצא) דְּבוּצִינָא אַפֵּיק זִיקִין (שמות רנ"ד ע"ב, בראשית ק"ז ע"ב סתרי תורה) בָּזִיקִין (נ"א דבוצינא אפיק זיקין ניצוצין) לְתַלַּת מְאָה וְעֶשְׂרִין עִיבָר. וְאִינּוּן זִיקִין, עָלְמִין קַדְמָאֵי אִקְרוּן, וּמִיתוּ לְאַלְתַּר. לְבָתַר נָפִיק אוּמָנָא (ס"א מאנא) לְאוּמָנוּתֵיהּ, וְאִתְתַּקַּן בְּדְכַר וְנוּקְבָא, וְהָנֵי זִיקִין דְּאִתְדַּעֲכוּ וּמִיתוּ, הַשְׁתָּא אִתְקְיִים כֻּלָּא. מִבּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, נָפַק נִיצוֹצָא, פַּטִישָׁא תַּקִּיפָא, דְּבָטַשׁ, וְאַפֵּיק זִיקִין עָלְמִין קַדְמָאֵי, וּמִתְעָרְבֵי (ד"א ומתדכי) בַּאֲוִירָא דִּכְיָא, וְאִתְבְּסָמוּ דָּא בְּדָא.

כַּד אִתְחַבָּר אַבָּ"א וְאִימָּ"א, וְהַהוּא אָב הוּא, מֵרוּחָא דְּנָנְיז בְּעַתִּיק יוֹמִין, בֵּיהּ אִתְגְּנִיז הַאי אֲוִירָא, וְאַכְלִיל לְנִיצוֹצָא, דְּנָפַק מִבּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא דְּגָנִיז בְּמֵעוֹי דְּאִימָּא. וְכַד אִתְחַבָּרוּ תַּרְוַוּיְיהוּ, וְאִתְכְּלִילוּ דָּא בְּדָא. נָפִיק גּוּלְגַּלְתָּא חַד תַּקִּיפָא, וְאִתְפַּשַּׁט בְּסִטְרוֹי, דָּא בְּסִטְרָא דָּא, וְדָא בְּסִטְרָא דָּא. כְּמָה דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא תִּלַת רֵישִׁין אִשְׁתְּכָחוּ בְּחַד, כַּךְ כֻּלָּא אִזְדַּמַּן בְּתִלַת רֵישִׁין, כְּמָה (רפ"ח ע"ב) דַּאֲמִינָא.

בְּהַאי גּוּלְגַּלְתָּא דְּזִעֲיר אַנְפִּין, נְטִיף טַלָּא מֵרֵישָׁא חִוָּורָא (ואחיד ליה), וְהַהוּא טַלָּא אִתְחֲזֵי בְּתַרֵי גְּוָונֵי. וּמִנַּיְהוּ מִתְּזָן חַקְלָא דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין. וּמֵהַאי טַלָּא דְּגוּלְגַּלְתָּא דָּא, טַחֲנִין מָנָא לְצַדִּיקַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וּבֵיהּ זְמִינִין מַתְיָיא לַאֲחַיָּיא. וְלָא אִזְדַּמַּן מָנָא דְּנָפַל מֵהַאי טַלָּא, בַּר הַהוּא זִמְנָא בְּזִמְנָא דְּאָזְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא, וְזָן לְהוּ עַתִּיקָא דְּכֹלָּא, מֵהַאי אֲתָר. מַה דְּלָא אִשְׁתְּכַח לְבָתַר. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות טז) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בראשית כז) וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וגו'. הַאי בְּהַהוּא זִמְנָא. לְזִמְנָא אַחֲרָא תָּנֵינָן, קְשִׁים מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כְּמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא בְּמַזָּלָא תַּלְיָיא בְּמַזָּלָא וַדַּאי. וְעַל כֵּן בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי, לָאו בִּזְכוּתָא תַּלְיָיא מִלְּתָא, אֶלָּא בְּמַזָּלָא תַּלְיָיא מִלְּתָא, וְכֹלָּא תַּלְיָין בְּהַאי מַזָּלָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

תִּשְׁעָה אַלְפִּין רִבּוֹא עָלְמִין, נָטְלִין וְסָמְכִין עַל הַאי גּוּלְגַּלְתָּא. וְהַאי אֲוִירָא דַּכְיָא אִתְכְּלִיל בְּכֹלָּא, כֵּיוָן דְּהוּא כְּלִיל מִכֹּלָּא וְכֹלָּא אִתְכְּלִיל בֵּיהּ, אִתְפְּשָׁטוּ אַנְפּוֹי לְתַרִין סִטְרִין, בְּתַרֵי נְהוֹרִין כְּלִילָן מִכֹּלָּא. וְכַד אִסְתַּכְּלוּ אַנְפּוֹי, בְּאַנְפִּין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, כֹּלָּא אֲרֵךְ אַפַּיִם אִקְרֵי. מַאי אֲרֵךְ אַפַּיִם. (אריך אפים מבעי ליה) אֶלָּא הָכִי תָּנֵינָן, בְּגִין דְּאָרִיךְ אַפַּיהּ לְחַיָּיבַיָּא. אֲבָל

אֲרֻךְ אַפַּיִם, אַסְוָותָא דְאַנְפִּין. דְּהָא לָא אִשְׁתְּכַח אַסְוָותָא בְּעָלְמָא, אֶלָּא בְּזִמְנָא דְאַשְׁגְּחִין אַנְפִּין בְּאַנְפִּין.

בַּחֲלָלָא דְּגוּלְגַּלְתָּא, נְהִירִין תְּלַת נְהוֹרִין. וְאִי תֵּימָא תְּלַת, אַרְבַּע אִינּוּן, כְּמָה דַּאֲמַרְנָא, אַחֲסַנְתֵּיהּ דַּאֲבוֹי וְאִמֵּיהּ, וּתְרֵין גְּנִיזִין דִּלְהוֹן, דְּמִתְעַטָּרָן כֻּלְּהוּ בְּרֵישֵׁיהּ, וְאִינּוּן תְּפִלִּין דְּרֵישָׁא. לְבָתַר מִתְחַבְּרָן בְּסִטְרוֹי, וְנַהֲרִין וְעָאלִין בְּתִלַּת חֲלָלֵי דְּגוּלְגַּלְתָּא. נָפְקִין כָּל חַד בְּסִטְרוֹי, וּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא.

וְאִלֵּין מִתְחַבְּרִין בְּתָרֵי מוֹחֵי. וּמוֹחָא תְּלִיתָאָה כְּלִיל לוֹן, וְאָחִיד (ואינון תפלין דרישא. ואלין מתחברין בתרי מוחי. ומוחא תליתאה כליל לון, ונהרין ועאלין בתלת חללי דגולגלתא. לבתר נפקין כל חד בסטרוי, ומתפשטין בכל גופא. והאי מוחא תליתאה אחיד) בְּהַאי סְטָרָא וּבְהַאי סְטָרָא, וּמִתְפַּשַּׁט בְּכָל גּוּפָא, וְאִתְעֲבִיד מְנַיְּהוּ תְּרֵי גְּוָונֵי כְּלִילָן כַּחֲדָא. וּמֵהַאי נָהִיר אַנְפּוֹי, וְאַסְהִיד בְּאַבָּא וְאִימָּא גְּוָונֵי דְּאַנְפּוֹי. וְהוּא אִקְרֵי דַּעַת, בְּדַעַת (ס"א בדא) כְּתִיב, (שמואל א ב) כִּי אֵל דֵּעוֹת ה' וְגוֹ', בְּגִין דְּאִיהוּ בְּתָרֵי גְּוָונֵי לוֹ נְתָכְנוּ עֲלִילוֹת. אֲבָל לְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָאָה, לָא נְתָכְנוּ. מַאי טַעְמָא נְתָכְנוּ לְהַאי. בְּגִין דְּיֵרִית תְּרִין חוּלָקִי, וּכְתִיב (שמואל ב כב) עִם חָסִיד תִּתְחַסָּד וְגוֹ'.

דף רצג.

וְהָא בְּקִשׁוּט אוֹקִימוּ חַבְרַיָּיא, דִּכְתִיב, (בראשית כט) וַיַּגֶּד יַעֲקֹב (דף רצ"ג ע"א) לְרָחֵל כִּי אֲחִי אָבִיהָ הוּא. וַיַּגֶּד, הָא אוֹקְמוּהָ, דְּכֹלָּא רָזָא דְּחָכְמְתָא. וְכִי בֶּן רִבְקָה הוּא. בֶּן רִבְקָה, וְלָא כְּתִיב בֶּן יִצְחָק. רֶמֶז, וְכֹלָּא רְמִיזָא בְּחָכְמְתָא. וְעַל הַאי אִקְרֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא. וּבֵיהּ אִתְחֲזֵי מְהֵימְנוּתָא. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, וַיַּגֶּד יַעֲקֹב, וְלָא כְּתִיב וַיֹּאמֶר.

הָנֵי גְּוונֵי, כְּמָה דְּנַהֲרִין בְּעִטָּרָא דְּרֵישָׁא, וְעָאלִין בַּחֲלָלֵי דְּגוּלְגַּלְתָּא. הָכִי מִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא, וְגוּפָא אִתְאֲחִיד בְּהוּ. (אבל) לְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָא, לָא נְתָכְנוּ, וְלָא יָאן לֵיהּ, דְּהָא כֹּלָּא בְּחַד אִשְׁתְּכַח, חֵידוּ לְכֹלָּא, חַיִּים לְכֹלָּא. לָא תַּלְיָיא בֵּיהּ דִּינָא. אֲבָל בְּהַאי, לוֹ נְתָכְנוּ עֲלִילוֹת וַדַּאי.

בְּגוּלְגַּלְתָּא דְּרֵישָׁא, תַּלְיָין כָּל אִינּוּן רִבְוָון וְאַלְפִּין (קוצי) מְקוֹצֵי דְּשַׂעְרִין, דְּאִינּוּן אוּכְמִין. וּמִסְתַּבְּכִין דָּא בְּדָא, אֶחִידָן דָּא בְּדָא, דַּאֲחִידָן בְּנְהִירוּ עִלָּאָה דְּמַעֲטָר (דמתעטר) בְּרֵישֵׁיהּ מֵאַבָּא, וּמְמוֹחָא דְּאִתְנְהִיר מֵאַבָּא. לְבָתַר נָפְקִין נִימִין עַל נִימִין, מְנְהִירוּ דְּמִתְעַטָּר בְּרֵישֵׁיהּ מֵאִמָּא, וּמִשְּׁאַר מוֹחֵי. וְכֻלְּהוּ אֲחִידָן, וּמִסְתַּבְּכֵי בְּאִינּוּן שַׂעְרֵי דַּאֲחִידָן מֵאַבָּא, בְּגִין דְּאִינּוּן מִתְעָרְבִין דָּא בְּדָא, וּמִסְתַּבְּכִין דָּא בְּדָא.

וְכֻלְּהוּ מוֹחֵי אֲחִידָן בְּגוּלְגַּלְתָּא, בְּמוֹחָא עִלָּאָה. וְכֻלְּהוּ מְשִׁיכָן (דאתמשכן) אִתְמַשְּׁכָן מִתְּלַת חֲלָלֵי דְּמוֹחָא, (אחידן במוחי) מִתְעָרְבָן דָּא בְּדָא, בְּדָכְיָא בִּמְסָאֲבָא. בְּכָל אִינּוּן טַעֲמִין וְרָזִין,

סְתִימִין וּמִתְגַּלְיָין. וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ מוֹחֵי רְמִיזֵי (כך נמצא בס"י) בְּאָנכִי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ וְכוּ', כְּמָה דְּנָהוֹרִין בְּעִטָּרָא דְּרֵישָׁא, וְעָאלִין בַּחֲלָלֵי דְּגוּלְגַּלְתָּא.

כָּל אִינּוּן קוֹצִין אוֹכְמִין, חַפְיָין וְתַלְיָין לְסִטְרָא דְּאוּדְנִין. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (מלכים ב יט) הַטֵּה יְיָ' אָזְנְךָ וּשְׁמָע. מִכָּאן אוֹקִימְנָא, מַאן דְּבָעֵי דְּיַרְכִּין מַלְכָּא אוּדְנֵיהּ לָקֳבְלֵיהּ, יְסַלְסֵל בְּרֵישֵׁיהּ דְּמַלְכָּא, וְיִפְּנֶה שַׁעֲרֵי מֵעַל אוּדְנוֹי, וְיִשְׁמַע לֵיהּ מַלְכָּא בְּכָל מַה דְּבָעֵי.

בְּפַלְגוּתָא דְּשַׁעֲרֵי, מִתְאַחֲדָא חַד אוֹרְחָא, בְּאָרְחָא דְּעַתִּיק יוֹמִין, וּמִתְפָּרְשָׁן מִנֵּיהּ כָּל אוֹרְחוֹי דְּפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, (ואתמנן עלייהו) כָּל מָאנֵי הוֹן דְּיָבָא וְיַלְלָא תַּלְיָין בְּכָל קוֹצָא וְקוֹצָא, וְאִינּוּן מַפְרְשִׁין רִשְׁתָּא לְחַיְיבַיָּא, דְּלָא יַדְעִין אִינּוּן אָרְחִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (משלי ד) דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כְּאֲפֵלָה. וְכָל אִלֵּין תַּלְיָין בְּקוֹצִין תַּקִּיפִין, וּבְגִין כָּךְ כֻּלְּהוּ תַּקִּיפִין. וְאוֹקִימְנָא בְּאִינּוּן שְׁעִיעָן אִתְאַחֲדָן מָאנֵי הוֹן דְּמַתְקְלָא, (ס"א דרחימותא) דִּכְתִיב, (תהלים כה) כָּל אָרְחוֹת יְיָ' חֶסֶד וֶאֱמֶת. וְכָל כַּךְ, בְּגִין דְּמַשְׁכִּין מִמּוֹחִין סְתִימִין דְּרָהִיטֵי דְּמוֹחָא.

וּבְגִין כָּךְ מִשְׁתַּכְחֵי כָּל חַד כְּפוּם אוֹרְחוֹי, מֵחַד מוֹחָא בְּאִינּוּן קוֹצִין שְׁעִיעָן, אִתְמַשְׁכָן מָאנֵי הוֹן דְּמַתְקְלָא, (דרחימותא) דִּכְתִיב כָּל אָרְחוֹת יְיָ' חֶסֶד וֶאֱמֶת.

מִמּוֹחָא תִּנְיָינָא, בְּאִינּוּן קוֹצִין תַּקִּיפִין, אִתְמַשְׁכָן וְתַלְיָין מָאנֵי הוֹן דְּיָבָא וְיַלְלָא דִּכְתִיב בְּהוּ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כַּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ. מַאי קָא מַיְירֵי. אֶלָּא לֹא יָדְעוּ, כְּלוֹמַר לָא יַדְעִין, וְלָא בָּעָאן לְמִנְדַּע, בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ. אַל תִּקְרֵי בַּמֶּה, אֶלָּא בְּאֵימָא יִכָּשֵׁלוּ. בְּאִינּוּן דְּמִתְאַחֲדִין בְּסִטְרָא דְּאֵימָא. מַאי סִטְרָא דְּאֵימָא. גְּבוּרָה תַּקִּיפָא מִינֵּהּ מִתְאַחֲדָן מָאנֵי הוֹן דְּיָבָא וְיַלְלָא. מִמּוֹחָא תְּלִיתָאָה, בְּאִינּוּן קוֹצִין דְּאִינּוּן בְּאֶמְצָעִיתָא, אִתְמַשְׁכָן וְתַלְיָין מָאנֵי הוֹן דְּמִידִין (דמארין). וְאִקְרוּן אַפִּין נְהִירִין וְלָא נָהִירִין. וּבְהָנֵי כְּתִיב (משלי ד) פַּלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶיךָ. וְכֹלָּא אִשְׁתְּכַח בְּאִינּוּן קוֹצִין דְּשַׁעֲרֵי דְּרֵישָׁא.

מִצְחָא דְּגוּלְגַּלְתָּא, מִצְחָא לְאִתְפַּקְּדָא (ס"א לאתפקרא) חַיְיבַיָּא עַל עוֹבָדֵיהוֹן. וְכַד הַאי מִצְחָא אִתְגַּלְיָיא, מִתְעָרִין מָאנֵי הוֹן דְּדִינִין, לְאִינּוּן דְּלָא מִתְכַּסְפִין בְּעוֹבָדֵיהוֹן. הַאי מִצְחָא סוּמְקָא כְּוִורְדָא. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְגַּלְיָיא מִצְחָא דְּעַתִּיקָא בְּהַאי מִצְחָא, אִתְהַדְּרַת חִוְורָא כְּתַלְגָּא. וְהַהִיא שַׁעֲתָא, עֵת רָצוֹן אִקְרֵי לְכֹלָּא.

בְּסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא אָמַר, מֵצַח. זָכֵי מֵצַח, מִצְחָא דְּעַתִּיקָא. וְאִי לָאו, אַשְׁרֵי ח' בֵּין תְּרֵין אַתְוָון, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (במדבר כד) וּמָחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב.

וְאוֹקִימְנָא, דְּאִקְרֵי נָצַח בְּאַתְוָון רְצוּפִין. וְכַמָּה נְצָחִים הֲווֹ. וְאַף עַל גַּב דְּנָצַח אַחֲרָא (באתרא) בְּנָצַח אָחֳרָא אִסְתְּלַק, וְאִית נְצָחִים אָחֳרָנִין דְּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא. וּבְגִין דְּשַׁבְּתָא בְּשַׁעֲתָא

דְּצָלוֹתָא דְּמִנְחָה, בְּגִין דְּלָא יִתְעַר דִּינִין, גַּלְיָא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא מִצְחָא דִּילֵיהּ, וְכָל דִּינִין אִתְכַּפְיָין וְאִשְׁתְּכָכוּ וְלָא אִתְעֲבִידוּ.

דף רצג:

בְּהַאי מִצְחָא תַּלְיָין כ"ד בָּתֵּי דִּינִין, לְכָל אִינּוּן דְּחַצִּיפִין בְּעוֹבָדֵיהוֹן. כְּמָה דִּכְתִיב, (תהלים עג) וְאָמְרוּ אֵיכָה יָדַע אֵל וְיֵשׁ דֵּעָה בְּעֶלְיוֹן. וְהָא עֶשְׂרִים אִינּוּן, ד' (דף רצ"ג ע"ב) לְמָה. לְקֶבְלֵיהוֹן דְּד' מִיתוֹת בֵּית דִּינָא לְתַתָּא, דְּתַלְיָין מִלְּעֵילָּא. וְאִשְׁתָּאֲרוּ עֶשְׂרִין. וּבְגִין כָּךְ לָא מַעֲנִישִׁין בֵּי דִּינָא עִלָּאָה, עַד דְּיַשְׁלִים (נ"א עשרין) וְסַלְקָא לְכ' שְׁנִין, לְקֶבְלֵיהוֹן דְּכ' בָּתֵּי דִּינָא. בְּמַתְנִיתָא סְתִימָאָה דִּילָן תְּנֵינָן, לְקֶבְלֵיהוֹן דְּכ"ד סְפָרִים דְּאִתְכְּלִילָן בְּאוֹרַיְיתָא.

עַיְינִין דְּרֵישָׁא, אִינּוּן עַיְינִין דְּלָא מִסְתַּמְּרִין מִנַּיְיהוּ חַיָּיבַיָּא. עַיְינִין דְּנַיְימִין וְלָא נַיְימִין. וּבְגִין כָּךְ אִקְרוּ (שיר השירים ה) עֵינָיו כְּיוֹנִים. מַאי יוֹנִים. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ויקרא כה) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים צד) וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יָ"ה וְגוֹ'. וּכְתִיב (שם) הֲנוֹטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע וְגוֹ'.

תִּקּוּנָא דְּעַל עֵינָא, שַׁעֲרֵי דְּמִתְּשַׁעְרָן בְּשִׁעוּרָא שְׁלִים. מֵאִינּוּן שַׁעֲרִין תַּלְיָין אֶלֶף וְז' מְאָה מָארֵי דְּאַשְׁגָּחוּתָא, לְאַגָּחָא קְרָבָא. וּכְדֵין קַיְימֵי כֻּלְּהוּ מְשׁוּלְשְׁלֵיהוֹן וּמִתְפַּקְּחִין עַיְינִין. כְּסוּתָא דְּעַל עַיְינִין, גְּבִינִין מִתְאַחֲדָן בָּהוּ. וְאֶלֶף (וד' מאה) רִבְוָון מָארֵי תְּרִיסִין אִתְאַחֲדָן בָּהוּ, וְאִינּוּן אִקְרוּן כְּסוּתָא דְּעַיְינִין. וְכָל אִינּוּן דְּאִקְרוּן עֵינֵי יְיָ', לָא פַּקְחִין, וְלָא אִתְעָרוּן, בַּר בְּזִמְנָא דְּאִלֵּין כְּסוּתֵי דִּגְבִינִין, מִתְפָּרְשִׁין אִינּוּן תַּתָּאֵי מֵעִלָּאֵי. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִתְפְּרְשָׁן גְּבִינֵי תַּתָּאֵי מֵעִלָּאֵי, וְיָהֲבִין אֲתָר לְאַשְׁגָּחָא מִתְפַּקְּחִין עַיְינִין, וְאִתְחֲזֵי כְּמַאן דְּאִתְעַר מִשֵּׁינָתֵיהּ (משנתיה). אִסְתַּחָרוּ עַיְינִין וְחָמָא לְעֵינָא פְּקִיחָא, וְאִסְתַּחָן בְּחִוָּורָא דִּילֵיהּ. וְכַד אִסְתַּחָיְין, אִתְכַּפְיָין מָארֵי דְּדִינִין לְיִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב, (תהלים מד) עוּרָה לָמָּה תִישַׁן יְיָ' הָקִיצָה וְגוֹ'.

אַרְבַּע גַּוְונִין אִתְחַזְיָין בְּאִינּוּן עַיְינִין. מֵאִינּוּן נְהִירִין ד' בָּתֵּי דִּתְפִילִין, דְּנַהֲרִין בִּרְהִיטֵי מוֹחָא. ז' דְּאִקְרוּן עֵינֵי ה'. וְאַשְׁגָּחוּתָא (נפקא) נַפְקֵי, מִגַּוָּון אוּכְמָא דְּעֵינָא. כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא בְּאַדְרָא, דִּכְתִיב, (זכריה ג) עַל אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם. וְאִינּוּן גַּוְונִין מִתְלַהֲטִין בְּסִטְרַיְיהוּ.

מִסּוּמָקָא, נָפְקִין אוֹחָרָנִין, מָארֵי דְּאַשְׁגָּחוּתָא לְדִינָא. וְאִינּוּן אִקְרוּן, (דברי הימים ב טז) עֵינֵי יְיָ' מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ. מְשׁוֹטְטוֹת, וְלֹא מְשׁוֹטְטִים. בְּגִין דְּכֻלְּהוּ דִּינָא. מִירוֹקָא, נָפְקִין אוֹחָרָנִין, דְּקַיְימִין לְגַלָּאָה עוֹבָדִין, בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ. דִּכְתִיב (איוב לד) כִּי עֵינָיו עַל דַּרְכֵי אִישׁ. וְאִלֵּין אִקְרוּן, (זכריה ד) עֵינֵי יְיָ' מְשׁוֹטְטִים. מְשׁוֹטְטִים, וְלֹא מְשׁוֹטְטוֹת. בְּגִין דְּאִינּוּן לְתַרִּין סִטְרִין, לְטָב וּלְבִישׁ. מֵחִוָּורָא, נָפְקִין כָּל אִינּוּן רַחֲמֵי, כָּל אִינּוּן טָבָאן, דְּמִשְׁתַּכְחֵי בְּעָלְמָא, לְאוֹטָבָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. וּכְדֵין אִסְתַּחָיְין (נ"א אסתחרן) כָּל אִינּוּן תִּלַת גְּוָונֵי, לְרַחֲמָא עָלַיְיהוּ.

אִלֵּין גַּוְונִין מִתְעָרְבִין דָּא בְּדָא, וְאִתְדַּבָּקָן דָּא בְּדָא. כָּל חַד אוֹזִיף לְחַבְרֵיהּ מִגַּוְונֵי דִּילֵיהּ, בַּר מֵחְוָורָא, דְּכֻלְּהוּ כְּלִילָן בֵּיהּ כַּד אִצְטְרִיךְ, וְהוּא חָפֵי עַל כֹּלָּא. כָּל גַּוְונִין דִּלְתַתָּא, לָא יָכְלִין כָּל בְּנֵי עָלְמָא, לְאַסְחָרָא לוֹן חְוָורָא, לְאוּכְמָא לְסוּמָקָא וְלִירוֹקָא. וְהָכָא בְּאַשְׁגָּחוּתָא חַד, כֻּלְּהוּ אִתְאַחֲדָן וְאִסְתַּחְיָין בְּחְוָורָא.

גְּבִינוֹי לָא מִשְׁתַּכְּכִין, בַּר כַּד בַּעְיָין גַּוְונִין דְּחְוָורָא לְאַשְׁגָּחָא, בְּגִין דִּגְבִינִין יָהֲבִין אֶתָר לְאַשְׁגָּחָא, לְכֻלְּהוּ גַּוְונֵי. וְאִי אִינּוּן לָא יָהֲבִין אֶתָר, לָא יַכְלִין לְאַשְׁגָּחָא וּלְאִסְתַּכְּלָא. גְּבִינִין לָא קַיְימִין, וְלָא מִשְׁתַּכְּכִין שַׁעֲתָא חָדָא שְׁלֵימוּתָא (שלימתא), אֶלָּא פַּקְחִין וְסַתְמִין, סַתְמִין וּפַקְחִין, מְשׁוּם עֵינָא פְּקִיחָא דְּקָאֵי עָלַיְיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל א) וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב. וְהָא אוֹקִימְנָא.

כְּתִיב (ישעיה לג) עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם נָוֶה שַׁאֲנָן, וּכְתִיב (דברים יא) תָּמִיד עֵינֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְגוֹ'. דְּהָא יְרוּשָׁלַם בַּעְיָא כֵּן, דִּכְתִיב, (ישעיה א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ. וּבְגִין כָּךְ יְרוּשָׁלַם, וְלָא צִיּוֹן. דִּכְתִיב, (ישעיה א) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְגוֹ', דְּכֹלָּא רַחֲמֵי.

עֵינֶיךָ, עֵינָךְ כְּתִיב, עֵינָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכֹלָּא. הַשְׁתָּא, עֵינֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ, לְטָב וּלְבִישׁ, כְּמָה דְּאִתְּחֲזֵי. (לסומקא ולירוקא. והכא באשגחותא חדא, כלהו אסחרן ואסתחיין בחוורא. גבינוי לא משתככין, בר כד בעיין גוונין לאשגחא) בְּגִין כָּךְ לָא אִתְקַיְימוּ בְּקִיּוּמָא תָּדִיר. וְהָתָם עֵינֶךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם, כֹּלָּא לְטָב, כֹּלָּא בְּרַחֲמֵי. דִּכְתִיב, (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ.

דף רצד.

תָּמִיד עֵינֵי יְיָ' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה. מֵרֵשִׁית חָסֵר א' כְּתִיב, וְלָא רֵאשִׁית בְּאָלֶף. מַאן הִיא. ה"א דִּלְתַתָּא. וּלְעֵילָּא כְּתִיב, (איכה ב) הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. מַאי טַעֲמָא הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ. מִשּׁוּם דִּכְתִיב, (ישעיה נ) אַלְבִּישׁ (דף רצ"ד ע"א) שָׁמַיִם קַדְרוּת, וְעַיְינִין בְּקַדְרוּתָא, בְּגַוְונָא אוּכְמָא אִתְחָפוּ.

מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה, מֵאַן אֶתָר מִסְתַּכְּלִין בִּירוּשָׁלַם אִלֵּין עֵינֵי יְיָ', חָזַר וּפֵירַשׁ, מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה, דְּהוּא דִּינָא בְּלָא אָלֶף, וְדִינָא אִתְאַחַד מִסִּטְרָהָא, אַף עַל גַּב דְּלָאו הוּא דִּינָא מַמָּשׁ. וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה, אַחֲרִית שָׁנָה וַדַּאי דִּינָא אִשְׁתְּכַח. דְּהָא כְּתִיב, (ישעיה א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ, דְּהִיא אַחֲרִית הַשָּׁנָה.

תָּא חֲזֵי, א' בְּלְחוֹדוֹי אִקְרֵי רֹאשׁוֹן, דִּכְר. בְּאֶלֶף סָתִים וְגָנִיז מַה דְּלָא אִתְיְדַע. כַּד אִתְחַבָּר הַאי אָלֶף בַּאֲתַר אַחֲרָא, אִקְרֵי רֵאשִׁית. וְאִי תֵּימָא דְּאִתְחַבָּרָא. לָא. אֶלָּא אִתְגַּלְיָא בֵּיהּ, וְנָהִיר לֵיהּ, וּכְדֵין אִקְרֵי רֵאשִׁית. וַאֲפִילּוּ בְּהַאי רֵאשִׁית, לָא אַשְׁגַּח בִּירוּשָׁלַם, דְּאִלְמָלֵא הָוֹת בְּהַאי,

אִתְקַיְּימַת תְּדִירָא. אֲבָל מֵרֵשִׁית כְּתִיב. וּלְעָלְמָא דְּאָתֵי כְּתִיב, (ישעיה מא) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְגוֹ'.

חוֹטָמָא דְּזְעֵיר אַנְפִּין, תְּקוּנָא דְּפַרְצוּפָא. כָּל פַּרְצוּפָא בֵּיהּ אִשְׁתְּמוֹדַע. חוֹטָמָא דָּא, לָא כְּחוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין. דְּחוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא, חַיִּים דְּחַיִּים לְכֹלָּא. דְּהָא מִתְּרִין נוּקְבִין, נָפְקִין רוּחִין דְּחַיִּין, לְכֹלָּא. בְּהַאי זְעֵיר אַנְפִּין כְּתִיב, (שמואל ב כב) עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְגוֹ'.

בְּהַאי תְּנָנָא כָּל גְּוונֵי (תרי גוונין) אֶחִידָן בֵּיהּ, בְּכָל גְּוונָא וּגְוונָא, אֶחִידָן כַּמָּה מָארֵיהוֹן דְּדִינָא קַשְׁיָא. דַּאֲחִידָן בְּהַהוּא תְּנָנָא. (ובגין כך) וְלָא מִתְבַּסְּמִין כֻּלְּהוּ, אֶלָּא בִּתְנָנָא דְּמַדְבְּחָא דִּלְתַתָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ח) וַיָּרַח יְיָ' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. מַהוּ הַנִּיחֹחַ. אִתְבַּסְּמוּתָא דְּמָארֵי דִּינָא, נַחַת רוּחַ.

וַיָּרַח יְיָ' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ, אֶת רֵיחַ הַקְּרָבָּן לָא כְּתִיב, אֶלָּא אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. דְּכֻלְּהוּ גְּבוּרָאן דַּאֲחִידָן בְּחוֹטָמָא, וְכָל דְּאִתְאַחֲדָן בְּהוּ, כֻּלְּהוּ מִתְבַּסְּמָן. וְכַמָּה גְּבוּרָאן מִתְאַחֲדָן כַּחֲדָא, דִּכְתִיב (תהלים קו) מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְיָ' יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. וְהַאי חוֹטָמָא, מֵחָד נוּקְבָּא נָפַק אֶשָּׁא דְּאַכְלָא כָּל שְׁאַר אֶשִּׁין. בְּחַד נוּקְבָּא תְּנָנָא. וְהַאי וְהַאי אִשְׁתְּכַח בְּאֶשָּׁא וּתְנָנָא דְּמַדְבְּחָא. וְאִתְגַּלְיָיא הַאי עַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְאִשְׁתְּכַךְ כֹּלָּא. הֵיינוּ דְּאִתְמַר (ישעיה מח) וּתְהִלָּתִי אֶחטַם לָךְ.

חוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אָרִיךְ, וּמִתְפַּשֵּׁט. וְאִקְרֵי אֶרֶךְ אַפַּיִם. וְהַאי חוֹטָמָא, זְעֵיר. וְכַד תְּנָנָא שָׁרֵי נָפִיק בְּבָהִילוּ, וְאִתְעֲבִיד דִּינָא. וּמַאן מְעַכֵּב לְהַאי. חוֹטָמָא דְּעַתִּיקָא. וְכֹלָּא כְּמָה דַּאֲמִינָא בְּאַדְרָא, וְאִתְעָרוּ חַבְרַיָּיא.

וּבְסִפְרָא דְּרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אוֹקִים הָנֵי תְּרֵי נוּקְבֵי. מֵחַד תְּנָנָא וְאֶשָּׁא. וּמֵחַד נַיְיחָא וְרוּחָא טָבָא. דְּאִית בֵּיהּ יְמִינָא וּשְׂמָאלָא, וּכְתִיב (ס"א דכתיב) (הושע יד) וְרֵיחַ לוֹ כַּלְּבָנוֹן. וּבְנוּקְבָּא כְּתִיב, (שיר השירים ז) וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים. וּמַה בְּנוּקְבָּא הָכִי, כָּל שֶׁכֵּן בֵּיהּ. וְשַׁפִּיר קָאָמַר. וּמַה דְּאָמַר וַיָּרַח יְיָ' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. הַנִּיחֹחַ בִּתְרֵי סְטָרֵי, חַד נַיְיחָא, דְּאִתְגַּלְיָיא עַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, דְּהַאי הוּא נַיְיחָא וְאִתְבַּסְּמוּתָא לְכֹלָּא. וְחַד אִתְבַּסְּמוּתָא דִּלְתַתָּא, בְּהַהוּא תְּנָנָא וְאֶשָּׁא דְּמַדְבְּחָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ מִתְּרִין סְטָרִין, כְּתִיב נִיחֹחַ. וְכֹלָּא בְּזְעֵיר אַנְפִּין אִתְמַר.

תְּרֵי אוּדְנִין, לְמִשְׁמַע טַב וּבִישׁ. וְתַרְוַויְיהוּ סַלְקִין לְחַד. דִּכְתִיב, (מלכים ב יט) הַטֵּה יְיָ' אָזְנְךָ וּשְׁמָע. אוּדְנָא לְגוֹ בְּגוֹ דִּילֵיהּ, תַּלְיָיא בִּרְשִׁימִין עַקִּימִין, בְּגִין דְּיִתְעַכַּב קַלָּא לְאַעֲלָא בְּמוֹחָא, וְיַבְחִין בֵּיהּ מוֹחָא, וְלָא בְּבָהִילוּ, דְּכָל מִלָּה דַּהֲווֹי בְּבָהִילוּ, לָא הֲווֹה בְּחָכְמְתָא שְׁלֵימְתָא.

מֵאוּדְנִין אִלֵּין תַּלְיָין כָּל מָארֵיהוֹן דְּגַדְפִין, דְּנַטְלִין קָלָא מֵעָלְמָא, וְכֻלְּהוּ הָכִי אִקְרוּן אָזְנֵי יְיָ', דִּכְתִיב בְּהוּ, (קהלת י) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וְגוֹ'. כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל, הַאי קָרֵא קַשְׁיָא, הַשְׁתָּא מַאי קוֹל אִיכָּא הָכָא, דְּהָא רֵישָׁא דִקְרָא כְּתִיב גַּם בְּמַדָּעֲךָ מֶלֶךְ אַל תְּקַלֵּל, בְּמַדָּעֲךָ כְּתִיב, וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ וְגוֹ'. מַאי טַעֲמָא כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל, וְהָא לֵיכָּא הָכָא קָלָא.

דף רצד:

אֶלָּא וַדַּאי כָּל מַה דְּחָשִׁיב בַּר נָשׁ, וְכָל מַה דְּיִסְתַּכַּל בְּלִבּוֹי, לָא עָבִיד מִלָּה, עַד דְּאַפִּיק לֵיהּ בְּשִׂפְוָותֵיהּ, וְהוּא (ואף על גב דאיהו) לָא אִתְכָּוִון בֵּיהּ. וְהַהִיא מִלָּה דְּאַפִּיק, מִתְבָּקַעָא בַּאֲוִירָא, (דף רצ"ד ע"ב) וְאָזְלָא וְסַלְקָא וְטָסָא בְּעָלְמָא, וְאִתְעֲבִיד מִנַּיהּ קָלָא. וְהַהוּא קָלָא נַטְלִין לֵיהּ מָארֵי דְּגַדְפִין, וְסַלְקִין לֵיהּ לְמַלְכָּא, וְעָיֵיל בְּאוּדְנוֹי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (דברים ה) וַיִּשְׁמַע יְיָ' אֶת קוֹל דִּבְרֵיכֶם. (במדבר יא) וַיִּשְׁמַע יְיָ' וַיִּחַר אַפּוֹ.

וּבְגִין כָּךְ, כָּל צְלוֹתָא וּבָעוּתָא דְּבָעֵי בַּר נָשׁ מִקַּמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בָּעֵי לְאַפָּקָא מִלִּין בְּשִׂפְוָותֵיהּ, דְּאִי לָא אַפִּיק לוֹן, לָאו צְלוֹתֵיהּ צְלוֹתָא, וְלָאו בָּעוּתֵיהּ בָּעוּתָא. וְכֵיוָן דְּמִלִּין נָפְקִין, מִתְבַּקְעִין בַּאֲוִירָא, סַלְקִין וְטָסִין וְאִתְעֲבִידוּ קָלָא, וְנָטִיל לוֹן מַאן דְּנָטִיל, וְאָחִיד לוֹן לְאַתְרָא (נ"א לכתרא) קַדִּישָׁא, בְּרֵישָׁא דְּמַלְכָּא.

מִתְּלַת חֲלָלֵי דְּמוֹחֵי, נָטִיף נְטִיפָא לְאוּדְנִין, וְהַהוּא אִקָּרֵי נַחַל כְּרִית. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מלכים א יז) נַחַל כְּרִית, כְּלוֹמַר, כְּרוּתָא דְּאוּדְנִין. וְקָלָא עַיִיל בְּהַהוּא עֲקִימָא, וְאִשְׁתְּאַב בְּהַהוּא נַהֲרָא, דְּהַהוּא נְטִיפָא. וּכְדֵין אִתְעַכָּב תַּמָּן, וְאִתְבְּחִין בֵּין טַב לְבִישׁ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (איוב לד) כִּי אָזֶן מִלִּין תִּבְחָן. וּמַאי טַעֲמָא אָזֶן מִלִּין תִּבְחָן. מִשּׁוּם דְּאִתְעַכָּב קָלָא בְּהַהוּא נַהֲרָא דְּנָטִיפָא, בַּעֲקִימוּתָא דְּאוּדְנִין, וְלָא עַיִיל בִּבְהִילוּ. וּבְגִין כָּךְ אִתְבְּחִין בֵּין טַב לְבִישׁ, (שם) וְחֵיךְ יִטְעַם לֶאֱכוֹל. מַאי טַעֲמָא חֵיךְ יִטְעַם לֶאֱכוֹל. בְּגִין דְּיִתְעַכָּב תַּמָּן, וְלָא עַיִיל בִּבְהִילוּ בְּגוּפָא, וְעַל דָּא יִטְעַם וְיִתְבָּחַן, בֵּין מְתִיקָא לְמָרִירוּ.

בְּהַאי נוּקְבָא דְּאוּדְנִין, תַּלְיָין נוּקְבִין אוֹחָרָנִין, נוּקְבָא דְּעַיְינִין. נוּקְבָא דְּפוּמָא. נוּקְבָא דְּחוֹטָמָא. מֵהַהוּא קָלָא דְּעַיִיל בְּנוּקְבָא דְּאוּדְנִין, אִי אִצְטְרִיךְ עַיִיל לְנוּקְבֵי דְּעַיְינִין, וְנַבְעִין דְּמָעִין. מֵהַהוּא קָלָא אִי אִצְטְרִיךְ, עַיִיל לְנוּקְבָא דְּחוֹטָמָא דְּפָרְדְּשָׁקָא, וּמַפְקֵי תְּנָנָא וְאָשָׁא מֵהַהוּא קָלָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (במדבר יא) וַיִּשְׁמַע יְיָ' וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יְיָ'. וְאִי אִצְטְרִיךְ, עַיִיל הַהוּא קָלָא לְנוּקְבָא דְּפוּמָא, וּמַלִּיל וְנָזַר מִלִּין (נ"א גזרין) מֵהַהוּא קָלָא. כֹּלָּא מֵהַהוּא קָלָא דְּאוּדְנִין. עַיִיל בְּכָל גּוּפָא וְאִתְרְגִּישׁ מִנַּיהּ כֹּלָּא. (ס"א כמה תלייא) (וכלא תלייא) בְּהַאי אוּדְנָא. זַכָּאָה מַאן דְּנָטִיר מִלּוֹי. עַל דָּא כְּתִיב, (תהלים לד) נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה.

הַאי אוּדְנָא קַרֵי בֵּיהּ שְׁמִיעָה. וּבִשְׁמִיעָה אִתְכְּלִילָן אִינּוּן מוֹחֵי. חָכְמָה אִתְכְּלִיל בֵּיהּ, דִּכְתִיב, (מלכים א ג) וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שׁוֹמֵעַ. בִּינָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (שמואל א ג) דַּבֵּר כִּי שׁוֹמֵעַ עַבְדֶּךָ. (מלכים ב יח) כִּי שׁוֹמְעִים אֲנָחְנוּ. (ובהני תליין כלא) דַּעַת, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי ד) שְׁמַע בְּנִי וְקַח אֲמָרָי. (משלי ב) וּמִצְוֹתַי תִּצְפּוֹן אִתָּךְ. הָא כֹּלָּא תַּלְיָין בְּאוּדְנִין בְּהַאי אוּדְנָא תַּלְיָין צְלוֹתִין וּבָעוּתִין וּפְקִיחָא דְּעַיְינִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (מלכים ב יט) הַטֵּה יְיָ' אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה. הָא כֹּלָּא בֵּיהּ תַּלְיָיא.

בְּהַאי אוּדְנָא, תַּלְיָין רָזִין עִלָּאִין, דְּלָא נָפְקִין לְבַר, בְּגִין כְּךָ הִיא עֲקִימָא לְגוֹ. וְרָזָא דְּרָזִין סְתִימִין בֵּיהּ, וַוי לְהַהוּא מָגַלֶּה רָזִין. וּבְגִין דְּהַאי אוּדְנָא כְּנִישׁ רָזִין, וַעֲקִימוּתָא דִּלְגוֹ נָטִיל לוֹן, לָא גַּלֵּי רָזִין לְאִינּוּן דַּעֲקִימִין בְּאַרְחַיְיהוּ, אֶלָּא לְאִינּוּן דְּלָא עֲקִימִין. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (תהלים כה) סוֹד יְיָ' לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם, דְּנָטְלֵי אָרְחוֹי וְנָטְלֵי (ונטרי) מִלִּין.

וְאִינּוּן דַּעֲקִימִין בְּאָרְחַיְיהוּ, נָטְלֵי מִלִּין וְעַיְילִין לוֹן בִּבְהִילוּ, וְלֵית בְּהוּ אֲתָר לְאִתְעַכְּבָא. וְכָל נוּקְבִין אַחֲרָנִין, מִתְפַּתְּחִין בֵּיהּ, עַד דְּנָפְקִין מִלִּין בְּנוּקְבָא דְּפוּמָא. וְאִלֵּין אִקְרוּ חַיָּיבֵי דָּרָא, שְׁנוּאֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּמַתְנִיתָא דִּילָן תְּנָן, כְּאִילּוּ קָטִיל גּוּבָרִין, וּכְאִלּוּ פָּלַח לְעַבּוֹדָה זָרָה. וְכֹלָּא בְּחַד קְרָא, דִּכְתִיב, (ויקרא יט) לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ לֹא תַעֲמֹוד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְיָ'. מַאן דְּעָבַר עַל הַאי רִישָׁא דִּקְרָא, כְּאִילּוּ עָבַר עַל כֹּלָּא.

דף רצה.

זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּעָלַיְיהוּ כְּתִיב, (משלי יא) וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָּבָר. נֶאֱמַן רוּחַ וַדַּאי, דְּהָא רוּחָא דִּלְהוֹן מֵאֲתַר עִלָּאָה קַדִּישָׁא אִשְׁתְּלִיף, וּבְגִין כָּךְ נֶאֱמַן רוּחַ אִקְרוּן. וְסִימָן דָּא אוֹקִימְנָא, הַהוּא דְּמָגַלֶּה רָזִין, בְּיָדוּעַ דְּנִשְׁמָתֵיהּ, לָאו אִיהוּ מִגּוּפָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא. וּבְגִין כָּךְ לֵית בֵּיהּ רָזָא, וְלָא מֵאֲתַר דָּרָזָא הוּא. וְכַד תִּיפּוּק נִשְׁמָתֵיהּ, לָא אִתְדַּבְּקָא בְּגוּפָא דְּמַלְכָּא, דְּהָא לָא אַתְרֵיהּ הוּא. וַוי לְהַהוּא בַּר נָשׁ, וַוי לֵיהּ, וַוי לְנִשְׁמָתֵיהּ. זַכָּאָה חוּלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא, דְּמַכְסִין רָזִין, כָּל שֶׁכֵּן רָזִין עִלָּאִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (רזין עלאין דמלכא קדישא) עֲלַיְיהוּ כְּתִיב, (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כּוּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ. (דף רצ"ה ע"א)

אַנְפּוֹי, כְּתָרִין תַּקְרוֹבִין דְּבוּסְמָא. (כלהו) סַהֲדוּתָא עַל מַה דַּאֲמִינָא, דְּהָא סַהֲדוּתָא בְּהוּ תַּלְיָא. וּבְכֹלָּא תַּלְיָא סַהֲדוּתָא. אֲבָל הָנֵי תַּקְרוֹבֵי דְּבוּסְמָא, חִוּוּרָא וְסוּמְקָא, סַהֲדוּתָא לְאַבָּא וְאִמָּא. סַהֲדוּתָא לְאַחְסָנָא דְּיָרִית וְאָחִיד לוֹן. וְהָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן אוֹקִימְנָא, כַּמָּה פָּרְסֵי בֵּין חִוּוּרָא לְסוּמְקָא, וְאִתְכְּלִילָן בֵּיהּ כַּחֲדָא בְּסִטְרָא דְּחִוּוּרָא.

כַּד אִתְנְהִיר מְנְהִירוּ דְּחִוּוּרָא דְּעַתִּיקָא, חַפְיָיא הַהוּא חִוּוּרָא עַל סוּמְקָא. וְכֻלְּהוּ בְּנְהִירוּ אִשְׁתְּכַח. וּכְדֵין כְּתִיב, (במדבר ו) יָאֵר יְיָ' פָּנָיו אֵלֶיךָ. וְכַד חַיָּיבִין סַגִּיאִין, תַּלְיָין דִּינִין בְּעָלְמָא, אִשְׁתְּכַחַת סְגִירוּתָא בְּכֹלָּא (ס"א בעלמא). וְסוּמְקָא אִתְפְּשַׁט בְּאַנְפִּין, וְחָפָא כָּל (נ"א על)

חִוָּורָא. וּכְדֵין כֹּלָּא אִשְׁתְּכַח בְּדִינָא. וּכְדֵין כְּתִיב (תהלים לד) פְּנֵי יְיָ' בְּעוֹשֵׂי רָע. (בגדי קנאה כתיב (ישעיה נט) בגדי נקם) וְכֹלָּא בְּהַאי תַּלְיָיא, וּבְגִין דָּא סַהֲדוּתָא הוּא בְּכֹלָּא.

כַּמָּה וְכַמָּה מָארֵי תְּרִיסִין מְחַכָּאן לְהָנֵי גְּוָונֵי, מְצַפָּאן לְהָנֵי גְּוָונֵי. כַּד נְהִירִין גְּוָונֵי, כָּל עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֵדוּ. בְּזִמְנָא דְּנָהִיר חִוָּורָא, כֹּלָּא אִתְחָזוּ בְּהַהוּא גַּוְונָא. וְכַד אִתְחֲזֵי בְּסוּמָקָא כֹּלָּא הָכִי אִתְחָזוּ בְּהַהוּא גַּוְונָא.

בְּאִלֵּין תַּקְרוֹבִין דְּבוּסְמָא, שַׁארִי דִּיקְנָא לְאִתְחֲזָאָה, מֵרֵישָׁא דְּאוּדְנִין, וְנָחִית וְסַלִּיק בְּתַקְרוֹבָא דְּבוּסְמָא, שַׁעֲרִין אוּכְמִין דְּדִיקְנָא, בְּתִקוּנָא יָאֶה שַׁפִּיר. כְּגִיבָּר תַּקִּיף, שַׁפִּיר. מִשְׁחָא דִּרְבוּת דְּדִיקְנָא עִלָּאָה דְּעַתִּיקָא, בְּהַאי דִּיקְנָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין אִתְחֲזֵי, וְנָהִיר.

שַׁפִּירוּ דְּהַאי דִּיקְנָא, בְּט' תִּקוּנִין אִשְׁתְּכַח. וְכַד מִשְׁחָא דִּרְבוּת, דִּתְלַת עֲשַׂר נְבִיעִין דְּדִיקְנָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא נָהִיר בְּהַאי דִּיקְנָא, אִשְׁתְּכָחוּ כ"ב תִּקוּנִין. וּכְדֵין מִתְבָּרְכִין כֻּלְּהוּ. וְיִשְׂרָאֵל סָבָא מִתְבָּרְכָא בְּהַאי, וְסִימָן, (בראשית מח) בָּךְ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל. כָּל תִּקוּנִין דְּדִיקְנָא דָּא, אוֹקִימְנָא בְּאַדְרָא קַדִּישָׁא, דְּכֻלְּהוּ מִתִּיקוּנִין דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אִתְקָנוּ. וְהָכָא בָּעֵינָא לְגַלָּאָה, מַה דְּלָא אִתְגְּלֵי תַּמָּן, בְּגִין לְמֵיעַל בְּלָא כִסּוּפָא. (הא כל תקונין דדיקנא אוקימנא דכלהו מתיקונין דדיקנא (דעתיקא) עתיקא קדישא אוקימנא באדרא קדישא)

שִׁיתָּא אִינּוּן, ט' אִקְרוּן. תִּקוּנָא קַדְמָאָה, נָפַק הַהוּא נִיצוֹצָא בּוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וּבָטַשׁ בְּתְחוֹת שַׁעֲרָא דְּרֵישָׁא, מִתְּחוֹת קוֹצִין דְּעַל אוּדְנִין, וְנָחִית מִקַּמֵּי פִּתְחָא דְּאוּדְנִין עַד רֵישָׁא דְּפוּמָא. הָא תִּקוּנָא דָּא מֵעַתִּיקָא קַדִּישָׁא לָא אִשְׁתְּכַח, אֶלָּא כַּד נָגִיד מַזְלָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא, וְתַלְיָיא מִנֵּיהּ הַהוּא מַבּוּעָא דְּחָכְמְתָא (חסר), כַּד אִימָּא אִתְמַשְׁכָא וְאִתְכְּלִילַת בַּאֲוִירָא דִּכְיָא, הַהוּא חִוָּורָא נָקִיט אִימָּא (חסר), וְנִיצוֹצָא עָאלַת וְנַפְקַת, וְאִתְאֲחַד דָּא בְּדָא, וְאִתְעֲבִידַת חַד תִּקוּנָא.

וְכַד אִצְטְרִיךְ סַלְקָא דָּא עַל דָּא, וְאִתְכַּסְיָא חַד מִקַּמֵּי חֲדָא. וּבְגִין כָּךְ כֹּלָּא אִצְטְרִיךְ, חַד לְמֶעְבַּד נוּקְמִין. וְחַד לְרַחֲמָא. וְעַל הַאי תְּאֵיב לְהַאי דִּיקְנָא דָּוִד מַלְכָּא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

בְּהַאי דִּיקְנָא ט' תִּקוּנִין אִשְׁתְּכָחוּ, שִׁיתָּא רְבָוון דְּתַלְיָין בְּהוּ, וּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא. וְאִלֵּין שִׁיתָּא דְּתַלְיָין, תַּלְיָין בְּשַׁעֲרֵי דִּתְחוֹת תַּקְרוּבָא דְּבוּסְמִין. תְּלַת מֵהַאי סְטָרָא, וּתְלַת מֵהַאי סְטָרָא. וּבְיַקִּירוּתָא דְּדִיקְנָא, תַּלְיָין תְּלַת אַחֲרָנִין. חַד לְעֵילָּא בְּשׂוֹפָוון, וּתְרֵין בְּאִינּוּן שַׁעֲרִין דְּתַלְיָין עַד טַבּוּרָא. וְכָל הָנֵי שִׁיתָּא, ג' מִכָּאן וְג' מִכָּאן, אִתְמַשְׁכָן וְתַלְיָין כֻּלְּהוֹן, בְּאִינּוּן שַׁעֲרֵי דְּתַלְיָין וּמִתְפַּשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא.

וּבְגִין דְּהָנֵי תְּלָתָא אִינּוּן בְּיַקִּירוּ דְּדִיקְנָא יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ, כְּתִיב בְּהוּ שְׁמָא קַדִּישָׁא. דִּכְתִיב, (תהלים קיח) מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ, יְיָ' לִי לֹא אִירָא. וְהָא דְּאוֹקִימְנָא בְּאַדְרָא,

מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ, מֵאֲתָר דְּשָׁרֵי דִּיקְנָא לְאִתְפַּשְׁטָא, דְּהוּא אֲתָר (ס"א דחיק) רָחִיק מִקַּמֵּי אוּדְנִין, שַׁפִּיר הוּא.

וּבְסִפְרָא דְּאַגַּדְתָּא דְּבֵי רַב יֵיבָא סָבָא, הָכִי אָמַר וְאוֹקִים, דְּשֵׁירוּתָא דְּדִיקְנָא מֵחֶסֶד עִלָּאָה, דִּכְתִיב, (דברי הימים א כט) לְךָ יְיָ' הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְגוֹ'. וְכֹלָּא הוּא, וְהָכִי שָׁאֵרֵי, וְתִשְׁעָה אִתְמַשְּׁכָן וְתַלְיָין בְּדִיקְנָא, וּמִקַּמֵּי אוּדְנִין, הָכִי שָׁאֵרֵי, וְקִיּוּמָא לָא מִתְקַיְּימִין אֶלָּא בַּאֲתָר אָחֳרָא, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא.

דף רצה:

וְכַד אִצְטְרִיךְ עָלְמָא לְרַחֲמֵי, אִתְגַּלְיָיא מַזָּלָא קַדִּישָׁא. וְכָל הַנֵי תִּקּוּנִין דִּבְדִיקְנָא יַקִּירָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין, כֻּלְּהוּ רַחֲמֵי מִשְׁתַּכְחֵי. וְכַד אִצְטְרִיךְ לְדִינָא, מִתְחַזְיָיא דִּינָא, וּכְדֵין עַבְדִּין נוּקְמִין לְשַׂנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, לְאִינּוּן דְּעָקְקִין לְהוּ. (דף רצ"ה ע"ב) כָּל יְקִירוּ דְּדִיקְנָא, בְּאִינּוּן שַׂעֲרֵי דְּתַלְיָין אִינְהוּ, מִשּׁוּם דְּכֹלָּא בְּהַאי תַּלְיָין.

כָּל הָנֵי שַׂעֲרֵי דְּדִיקְנָא דִּזְעֵיר אַנְפִּין, כֻּלְּהוּ קְשִׁישִׁין תַּקִּיפִין, מִשּׁוּם דְּכֻלְּהוּ אַכְפְּיָין לְדִינִין, בְּשַׁעֲתָא דְּמַזָּלָא קַדִּישָׁא אִתְגְּלֵי. וְכַד בָּעָא לְאַגָּחָא קְרָבָא, בְּהַאי דִּיקְנָא אִתְחֲזֵי כְּגִבָּר תַּקִּיף, מָארֵי נַצָּחָן קְרָבָיָא. וּכְדֵין מָרִיט מַאן דְּמָרִיט, וְאַגְלִישׁ מַאן דְּאַגְלִישׁ.

הָנֵי תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין, אָמַרְן מִשֵּׁה זִמְנָא תִּנְיָינָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ לְאַהֲדָרָא לוֹן כֻּלְּהוּ רַחֲמֵי. דְּאַף עַל גַּב דְּתִלְיסָר תִּקּוּנִין לָא אָמַרְן הַשְׁתָּא, בְּכַוָּונָא תַּלְיָיא מִלְּתָא, דְּהָא לָא יֵיעוּל בְּהָנֵי תִּקּוּנִין לְאַדְכָּרָא, אֶלָּא בְּמַזָּלָא אִתְכְּוִון, וְאַדְכַּר לֵיהּ. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (במדבר יד) עַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ יְיָ'. מַאן כֹּחַ יְיָ'. הַהוּא דְּאִקְרֵי מַזָּלָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין. דְּחִילָא דָּא, וּנְהִירוּ דָּא, מְמַזָּלָא תְּלֵי. וְכֵיוָן דְּאָמַר מֹשֶׁה דָּא, וְאַדְכַּר דָּא, וְאִתְכְּוִון בֵּיהּ, אָמַר הָנֵי תִּשְׁעָה תִּקּוּנִין, דְּתַלְיָין בִּזְעֵיר אַנְפִּין. בְּגִין דְּיַנְהִירוּ כֻּלְּהוּ, וְלָא יִשְׁתְּכַח דִּינָא. וְעַל דָּא כֹּלָּא בְּמַזָּלָא תָּלֵי.

הַאי דִּיקְנָא כַּד שָׁרָאן שַׂעֲרֵי (ס"א לאתערבא) לְאִתְעָרָא (לאתארכא), אִתְחֲזֵי כְּגִיבָּר תַּקִּיף כְּגִיבָּר מָארֵי נָצַח קְרָבִין. בְּהַאי דִּיקְנָא, נָגִיד מְשַׁח דְּרְבוּת מֵעַתִּיקָא סְתִימָאָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים קלג) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן.

אִלֵּין שַׂעֲרֵי לָא חַפְיָין עַל שִׂפְוָון, וְשִׂפְוָון כֻּלְּהוּ סוּמְקִין כְּוורְדָא. דִּכְתִיב, (שיר השירים ה) שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים. שִׂפְוָון מְרַחְשָׁן גְּבוּרָה, מְרַחְשָׁן חָכְמְתָא. בְּאִינּוּן שִׂפְוָון תַּלְיָין טַב וּבִישׁ, חַיֵּי וּמוֹתָא. מֵאִלֵּין שִׂפְוָון תַּלְיָין מָארֵיהוֹן דְּאַתְעָרוּתָא, דְּכַד מְרַחֲשִׁין אִלֵּין שִׂפְוָון, מִתְעָרִין כֹּלָּא לְמִגְזַר (מארי) דִּינָא, בְּכָל בָּתֵּי דִּינִין, (דמדוריהון בהון, ובגין כך) דְּאִקְרוּן עִירִין. דִּכְתִיב, (דניאל ד) בְּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּבְמֵאמַר וְגוֹ'. (ובמימר קדישין שאלתא)

מַאי עִיר. בְּסִפְרָא דְאַגַדְתָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמואל א כח) וַיְהִי עָרֶךְ. דְּמִתְעָרִין דִּינִין לְאִינּוּן דִּלָּא אִתְרַחִימוּ לְעֵילָּא, בְּגִין כָּךְ מִתְעָרִין אִלֵּין דְּאִינּוּן מָארֵי דְּבָבוּ, (ס"א להו) (בכלהו) וְעִם כָּל דָּא בִּתְרֵי גְּוָונֵי בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, וְעַל דָּא אִקְרוּן עִיר וְקָדִּישׁ דִּינָא וְרַחֲמֵי.

וּבְאִלֵּין שִׁפְוָון, אִתְחֲזֵי פּוּמָא כַּד אִתְפְּתַח. רוּחָא דְּנָפִיק מִן פּוּמָא, בֵּיהּ מִתְלַבְּשִׁין כַּמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן. וְכַד אִתְפְּשַׁט, מִתְלַבְּשִׁין בֵּיהּ נְבִיאָן מְהֵימְנֵי. וְכֻלְּהוּ פֶּה יְיָ' אִקְרוּן. כַּד מִלִּין נָפְקִין מִן פּוּמָא, וּמִתְרַחֲשִׁין בְּשִׁפְוָון, מִתְנַהֲרִין לְכֻלְּהוּ תִּמְנֵי סָרֵי אַלְפִּין עָלְמִין, עַד דְּמִתְקַטְּרִין כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא, בְּתַמְנֵיסָר אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן.

וְכֹלָּא מְחַכָּאן לְפוּמָא דָּא, (בדא) בְּלִישָׁן מְמַלֵּל רַבְרְבָן בְּקִיטְרָא דְּטִיהֲרָא בְּעוּטְרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ה) חִכּוֹ מָמְתַקִּים, מַמְתַקִּים וְדַאי. מַאי חִכּוֹ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב לד) וְחֵיךְ יִטְעַם לֶאֱכוֹל. וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים, אֵשׁ וּמַיִם. אֶשָּׁא וּמַיָּא מִתְתַּקְּנָן, (ס"א מתדבקין ויאן) יָאֵן בְּצִיּוּרוֹי, (בציורוי) דְּהָא גְּוָונֵי מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא.

חִכּוֹ, בְּאַתְוָון רְשִׁימָן, דְּמִתְגַּלְּפָן בְּעִטְרוֹי גְּלִידִין (גליפין) אחה"ע בַּגָּרוֹן. א', דְּטָרִיד מַלְכִּין, (דניאל ב) וּמְהַעְדֵּא מַלְכִּין, וּמְהָקֵם מַלְכִּין. ח', דְּטָרִיד וְנָחִית, וְסָלִיק וְעָטִיר, כָּבִישׁ בְּאֶשָּׁא גְּלִיף בְּרוּחָא. ה' יְנִיקָה דְּאִימָא, סָטִיר לְנוּקְבָא, אִתְפְּשַׁט לְנוּקְבָא רַבָּא, בְּתִיאוּבְתָא דְּקַרְתָּא קַדִּישָׁא, (עד דמתקטרי) מִתְקַטְּרֵי אַתְרִין דָּא בְּדָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ד) הַר הַמּוֹר גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה. ע' טִיהֲרָא דְּטִיפְסָא, גְּלִיפָא בְּטִיפְסָא, רְהִיטִין דַּעֲנָפִין מִתְאַחֲדָן, לְסִטְרוֹי לְרוּחִין גְּלִיפִין.

וְהָא בְּרָזֵי דְּאַתְוָון דִּשְׁלִמּוֹה מַלְכָּא, אִתְעַטָּרוּ אִלֵּין אַתְוָון ד', בד' גיכ"ק בַּחֵיךְ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וְחֵיךְ יִטְעַם לֶאֱכוֹל, (איוב ו) הֲיֵאָכֵל תָּפֵל מִבְּלִי מֶלַח וְגוֹ'. וּכְתִיב (ישעיה לב) וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם. (תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים וְגוֹ'. מְתוּקִים וַדַּאי.

דָּוִד מַלְכָּא אָמַר, גַּם עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם וְגוֹ'. אַסְהַדְנָא עָלַי דְּכָל יוֹמָאי אִזְדְּהַרְנָא בָּהוּ, דְּלָא לְאַטְעָאָה בָּהוּ, בַּר יוֹמָא חַד דְּעָטִירְנָא עִטָּרֵי מַלְכָּא, בְּמְעַרְתָּא דְּמֵרוֹנָיָא, וַחֲמֵינָא בּוּצִינָא דְּאֶשָּׁא מִתְלַהֲטָא אַפּוּתָיָא דְּמֵרוֹנָיָא (נ"א דמערתא), וְאִזְדַּעֲזָעְנָא. מֵהַהוּא יוֹמָא אִזְדְּהַרְנָא בְּדַעְתָּאי בָּהוּ, וְלָא שָׁבִיקְנָא לוֹן כָּל יוֹמָאי. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּאִזְדְּהַר בִּמְתִיקָא דְּמַלְכָּא, וְטָעִים בָּהוּ כְּדְקָחֲזֵי. עַל דָּא כְּתִיב, (תהלים לד) טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְיָ' וְגוֹ'. וּכְתִיב (משלי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחְמִי וְגוֹ'.

דף רצו.

אִתְפְּשַׁט דְּכוּרָא בְּדַעַת, וְאִתְמַלְיָין אַכְסַדְרִין וְאִדְּרִין, מֵרֵישָׁא דְּגוּלְגַּלְתָּא שַׂרֵי, וְאִתְפְּשַׁט בְּכָל גּוּפָא, מְחַדּוֹי וּדְרוֹעוֹי וּבְכֻלָּא. מֵאֲחוֹרוֹי, אִתְדַּבַּק נִיצוֹצָא דְּבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, וְלַהֲטָא וְאַפִּיק (דף רצ"ו ע"א) גֻּלְגַּלְתָּא חֲדָא, סְתִימָא מִכָּל סִטְרוֹי, וּנְהִירוּ (ס"א ונחיתו) דִּתְרֵי מוֹחֵי

גְּלִיפָן בָּהּ, וְאִתְדַּבְּקַת בְּסִטְרוֹי דִּדְכוּרָא. בְּגִין כַּךְ אִתְקְרֵי (שיר השירים ה) יוֹנָתִי תַמָּתִי, אַל תִּקְרֵי תַמָּתִי אֶלָּא תְּאוֹמָתִי וַדַּאי.

שַׁעֲרוֹ דְּנוּקְבָא כְּלִילָן בֵּיהּ גְּוָונֵי (ס"א גווני בגו גווני), כְּדְקָתְיב, (שיר השירים ז) וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן. אִתְקְטַר גְּבוּרָה בַּחֲמֵשׁ גְּבוּרָאן, וְאִתְפַּשְׁטַת נוּקְבָא בְּסִטְרָהָא, וְאִתְדַּבְּקַת בְּסִטְרוֹי דִּדְכוּרָא.

עַד דְּאִתְפָּרְשָׁא מִסִּטְרוֹי. וְאָתְיאַת לְאִתְחַבְּרָא עִמֵּיהּ אַפִּין בְּאַפִּין. וְכַד מִתְחַבְּרָן מִתְחַזְיָין חַד גּוּפָא מַמָּשׁ. מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא, דְּכַר בְּלָחוֹדוֹי, אִתְחֲזֵי פְּלַג גּוּפָא, וְכֻלְּהוּ (וכלא איהו) רַחֲמֵי. וְכַךְ נוּקְבָא. וְכַד מִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִתְחֲזֵי כֻּלָּא חַד גּוּפָא מַמָּשׁ, וְהָכִי הוּא. אוּף הָכָא, כַּד דְּכַר אִתְחַבַּר בְּנוּקְבָא, כֻּלָּא הוּא חַד גּוּפָא, וְעָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּחֵידוּ, דְּהָא כֻּלְּהוּ מְגוּפָא שְׁלִים מִתְבָּרְכָן.

וְהַיְינוּ רָזָא, (שמות כ) עַל כֵּן בֵּרַךְ יְיָ' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ. דְּהָא אִשְׁתְּכַח כֻּלָּא בְּחַד גּוּפָא שְׁלִים, דְּהָא מַטְרוֹנִיתָא אִתְדַּבְּקַת בְּמַלְכָּא, וְאִשְׁתְּכַח גּוּפָא חַד. וְעַל כֵּן בִּרְכָאן מִשְׁתַּכְּחִין בְּהַאי יוֹמָא. וּמֵהָכָא, מַאן דְּלָא אִשְׁתְּכַח דְּכַר וְנוּקְבָא, אִקְרֵי פְּלַג גּוּפָא, וְלֵית בִּרְכָתָא שַׁרְיָא בְּמַלָּה פְּגִימָא וַחֲסֵירָא, אֶלָּא בַּאֲתָר שְׁלִים, בְּמִלָּה שְׁלִים, וְלָא בְּפַלְגוּת מִלָּה, וּפַלְגוּת מִלָּה לָא אִתְקְיָים לְעָלְמִין, וְלָא אִתְבָּרְכָן לְעָלְמִין.

נוֹ דְּנוּקְבָא, כֻּלָּא מְנוֹי דִּדְכוּרָא הוּא. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי, וְאִשְׁתְּמוֹדְעָן בֵּינֵי חַבְרַיָּיא. מֵהַאי נוּקְבָא מִתְאַחֲדָן כָּל אִינּוּן דִּלְתַתָּא. מִנָּהּ יַנְקִין, וּבָהּ תְּבִין, וְהִיא אִתְקְרִיאַת אֵם לְכֻלְּהוּ. כְּמָה דְּאַחֲרָא אֵם לְגוּפָא, וְכָל גּוּפָא מִנָּהּ (ס"א לגנתא וכל גנתא מנה) יַנְקָא. כַּךְ הַאי אֵם לְכֻלְּהוּ אַחֲרָנִין דִּלְתַתָּא.

כְּתִיב, (משלי ז) אֱמוֹר לַחָכְמָה אֲחוֹתִי אָתְּ. אִית חָכְמָה וְאִית חָכְמָה, וְהַאי נוּקְבָא, אִתְקְרֵי חָכְמָה זְעֵירָא לְגַבֵּי אַחֲרָא וְעַל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ח) אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ וְגוֹ'. דְּהָא דָּא בְּגָלוּתָא אִתְמְשַׁךְ. אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה, וַדַּאי קְטַנָּה אִתְחֲזֵי אֲבָל רַבְרְבָא הִיא, וְסָגִיאָה הִיא, דְּהָא הִיא שְׁלִימוּ דְּנָטִיל מִכֹּלָּא. כְּמָה דִּכְתִיב, (שם) אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת. וְשָׁדַי, דְּהָא מַלְיָין אִינּוּן לְיַנְקָא לְכֹלָּא. כַּמִּגְדָּלוֹת, דְּאִינּוּן נַהֲרִין רַבְרְבִין דְּנַפְקוּ מֵאִימָּא עִלָּאָה.

תּוּ אִתְפְּשַׁט דְּכוּרָא בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא, בְּיַרוּתָא דְּאַחֲסָנָא. וְכַד גְּוָונֵי אִתְחַבְּרוּ, אִקְרֵי תִּפְאֶרֶת. וְאִתְתַּקַּן כָּל גּוּפָא, וְאִתְעֲבִיד אֵילָנָא רַבְרְבָא, וְתַקִּיף, שַׁפִּיר וְיָאֶה, (דניאל ד) תְּחוֹתוֹהִי תַּטְלֵל חֵיוַת בָּרָא, וּבְעַנְפּוֹהִי יְדוּרוּן עוֹפֵי שְׁמַיָּא, וּמָזוֹן לְכֹלָּא בֵּיהּ. דְּרוֹעוֹי יְמִינָא וּשְׂמָאלָא. בִּימִינָא חַיִּים וְחֶסֶד, בִּשְׂמָאלָא מִיתָה וּגְבוּרָה. מֵעוֹי, אִתְתַּקַּן בְּדַעַת, וְאִתְמַלְיָין כָּל אַכְסַדְרִין וְאִדְּרִין, כְּמָה דַּאֲמִינָא, דִּכְתִיב, (משלי כד) וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ.

תּוּ אִתְפְּשָׁט גּוּפָא, בְּתֵרִין שׁוֹקִין. וּמִתְאַחֲדָן בֵּינַיְיהוּ תְּרִין כּוּלְיָין, וּתְרִין בֵּיעֵי דִּדְכוּרָא. דְּכָל מִשְׁחָא וּרְבוּת וְחֵילָא (דדכורא) דְּכָל גּוּפָא, בְּהוּ אִתְכְּנַשׁ, דְּכָל חַיָּילִין דְּנָפִיק, מִנָּהוֹן נָפְקִין. וְשַׁרְיָין כֻּלָּא בְּפוּם אַמָּה. וּבְגִין כָּךְ אִקְרוּן צְבָאוֹת, (דכל גופא, בהו אתכנש, ושריין כלא בפום אמה. ובגין כך אקרון צבאות, דכל חיילין (דנפקי) דנפיק, מנהון נפקי) וְאִינּוּן נֶצַח וְהוֹד. תִּפְאֶרֶת, יְדֻוָ"ד. נֶצַח וְהוֹד, צְבָאוֹת. וּבְגִין כָּךְ יְדֻוָ"ד צְבָאוֹת.

אַמָּה דִּדְכוּרָא, סְיוּמָא (נ"א כסותא) דְּכָל גּוּפָא, וְאִקְרֵי יְסוֹד. וְדָא הוּא דַּרְגָּא דְּמַבְּסֵם לְנוּקְבָא. וְכָל תִּיאוּבְתָּא דִּדְכוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, בְּהַאי יְסוֹד עַיֵּיל לְנוּקְבָא, לְאָתָר דְּאִקְרֵי צִיּוֹן. דְּהָתָם הוּא אֲתָר כְּסוּתָא דְּנוּקְבָא, כְּבֵית רֶחֶם לְאִתְתָּא. וּבְגִין כָּךְ, יְיָ' צְבָאוֹת אִקְרֵי יְסוֹד.

כְּתִיב (תהלים קלב) כִּי בָחַר יְיָ' בְּצִיּוֹן אִוָּה לְמוֹשָׁב לוֹ. כַּד אִתְפָּרְשַׁת מַטְרוֹנִיתָא, וְאִתְחֲבְּרַת בְּמַלְכָּא אַנְפִּין בְּאַנְפִּין, בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. אִתְעֲבִיד כֻּלָּא חַד גּוּפָא, וּכְדֵין יְתִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכוּרְסְיֵיהּ. וְאִקְרֵי כֻּלָּא שְׁמָא שְׁלִים, שְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם לְעָלְמֵי עָלְמִין. כָּל אִלֵּין מִלִּין סְלִיקְנָא עַד יוֹמָא דָּא, דְּאִתְעַטָּר בֵּהּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי, וְהַשְׁתָּא אִתְגַּלְיָין הָכָא, זַכָּאָה חוּלָקִי.

דף רצו:

הַאי מַטְרוֹנִיתָא, כַּד אִתְחַבְּרַת עִם מַלְכָּא, כָּל עָלְמִין מִתְבָּרְכָן, וְאַשְׁתְּכַחוּ בְּחֶדְוָותָא דְּכֻלָּא. (דף רצ"ו ע"ב) כְּמָה דְּדִכוּרָא כָּלִיל בְּתָלְתָּא, וְשֵׁירוּתָא בִּתְלָתָא. כַּךְ כֻּלָּא הָכִי, וְסִיּוּמָא דְּכָל גּוּפָא הָכִי, וּמַטְרוֹנִיתָא לָא מִתְבָּרְכָא, אֶלָּא בִּכְלָלָא דִּתְלָתָא אִלֵּין, דְּאִינּוּן נֶצַח הוֹד יְסוֹד, וּמִתְבַּסְּמָא וּמִתְבָּרְכָא בַּאֲתָר דְּאִקְרֵי קֻדְשׁ הַקֳּדָשִׁים דִּלְתַתָּא. דִּכְתִיב, (תהלים קלג) כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ' אֶת הַבְּרָכָה. דְּהָא תְּרִין דַּרְגִּין אִינּוּן לְעֵילָּא וְתַתָּא. וּבְגִין כָּךְ לֵית רְשׁוּתָא לְמֵיעַל תַּמָּן, בַּר כַּהֲנָא רַבָּא, דְּאָתֵי מִן סִטְרָא דְּחֶסֶד. בְּגִין דְּלָא עַיֵּיל לְהַהוּא אֲתָר דִּלְעֵילָּא, אֶלָּא הַהוּא דְּאִקְרֵי חֶסֶד, וְעַיֵּיל בַּקֻּדְשׁ הַקֳּדָשִׁים, וּמִתְבַּסְּמַת נוּקְבָא. וּמִתְבָּרְכָא הַאי קֻדְשׁ הַקֳּדָשִׁים בְּגוֹ לְגוֹ, אֲתָר דְּאִקְרֵי צִיּוֹן. צִיּוֹן וִירוּשָׁלַם, תְּרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן, חַד רַחֲמֵי, וְחַד דִּינָא. צִיּוֹן, דִּכְתִיב, (ישעיה א) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה. יְרוּשָׁלַיִם, דִּכְתִיב, (ישעיה א) צֶדֶק יָלִין בָּהּ כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. וְכָל תִּיאוּבְתָּא דִּדְכוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, הָכָא הוּא, וְקָרֵינָן לֵהּ בְּרָכָה, דְּמִתַּמָּן נַפְקֵי בִּרְכָן לְכֻלְּהוּ עָלְמִין, וְכֻלְּהוּ מִתְבָּרְכָן. הַאי אֲתָר אִקְרֵי קֹדֶשׁ. וְכָל קֳדָשִׁים דִּדְכוּרָא עַיְילִין תַּמָּן, בְּהַהוּא דַּרְגָּא דַּאֲמֵינָא, וְכֻלְּהוּ אַתְיָין מֵרֵישָׁא עִלָּאָה דְּגוּלְגַּלְתָּא דִּדְכוּרָא, מִסִּטְרָא דְּמוֹחֵי עִלָּאֵי, דְּשַׁרְיָין בֵּיהּ, וְנָגִיד הַהִיא בְּרָכָה בְּכָל שַׁיְיפֵי גּוּפָא, עַד אִינּוּן דְּאִקְרוּן צְבָאוֹת. וְכָל הַהוּא נְגִידוּ דְּאִתְנְגִיד מִכָּל גּוּפָא, מִתְכַּנְּשֵׁי תַּמָּן, וְעַל דָּא אִקְרוּן צְבָאוֹת, דְּכָל צְבָאוֹת דְּעִלָּאִין וְתַתָּאִין תַּמָּן נָפְקִין. וְהַהוּא נְגִידוּ בָּתַר דְּאִתְכְּנִישׁ, תַּמָּן שַׁרְיָין לֵיהּ בְּהַהוּא יְסוֹד קַדִּישָׁא,

כֹּלָא חִוָּורָא, בְּגִין כָּךְ אִקְרֵי חֶסֶד. וְהַהוּא חֶסֶד עַיִּיל לְקֻדְשָׁא הַקֶּדֶשִׁים, דִּכְתִיב (תהלים קל"ג) כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ' אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם.

אָמַר רִבִּי אַבָּא, לָא סַיֵּים בּוּצִינָא קַדִּישָׁא לְמֵימַר חַיִּים, עַד דְּאִשְׁתְּכָכוּ מִלּוֹי, וַאֲנָא כָּתַבְנָא, סָבַרְנָא לְמִכְתַּב טְפֵי, וְלָא שְׁמַעְנָא. וְלָא זָקִיפְנָא רֵישָׁא, דְּנָהוֹרָא הֲוָה סָגֵי, וְלָא הֲוָה יָכִילְנָא לְאִסְתַּכְּלָא. אַדְּהָכִי אִזְדַּעֲזַעְנָא, שְׁמַעְנָא קָלָא דְּקָארֵי וְאָמַר (משלי ג) אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְגוֹ'. שְׁמַעְנָא קָלָא אַחֲרָא, (תהלים כא) חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ וְגוֹ'.

כָּל הַהוּא יוֹמָא, לָא אַפְסִיק אֶשָּׁא מִן בֵּיתָא, וְלָא הֲוָה מַאן דְּמָטֵי לְגַבֵּיהּ, דְּלָא יָכִילוּ דְּנָהוֹרָא וְאֶשָּׁא הֲוָה בְּסוּחֲרָנֵיהּ. כָּל הַהוּא יוֹמָא נָפִילְנָא עַל אַרְעָא, וְנָעַיְנָא. בְּתַר דְּאָזִיל אֶשָּׁא, חֲמֵינָא לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא קֻדְּשָׁא הַקֶּדֶשִׁים, דְּאִסְתְּלַק מִן עָלְמָא, אִתְעֲטָף שְׁכִיב עַל יְמִינֵיהּ, וַאֲנִפּוֹי חַיְיכִין.

קָם רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, וְנָטִיל יְדוֹי וְנָשִׁיק לוֹן, וַאֲנָא לָחִיכְנָא עַפְרָא דְּתָחוֹת רַגְלוֹי. בָּעוּ חַבְרַיָּיא לְמִבְכֵּי, וְלָא יָכִילוּ לְמַלָּלָא. שָׁארוּ חַבְרַיָּיא בְּבֵכְיָה, וְרִבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ נָפִיל תְּלַת זִמְנִין, וְלָא יָכִיל לְמִפְתַּח פּוּמֵיהּ. לְבָתַר פָּתַח וְאָמַר, אַבָּא אַבָּא. תְּלַת הֲווֹ, חַד אִתְחֲזָרוּ. הַשְׁתָּא תְּנוּד חֵיוָתָא, צַפָּרָאן טָאסִין, מִשְׁתַּקְעָן בְּנוּקְבָּאן דְּיַמָּא רַבָּא, וְחַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ שַׁתְיָין דָּמָא.

קָם רִבִּי חִיָּיא עַל רַגְלוֹי וְאָמַר, עַד הַשְׁתָּא בּוּצִינָא קַדִּישָׁא מִסְתַּכַּל (ס"א משתדל) עָלָן. הַשְׁתָּא לָאו הוּא עִדָּן, אֶלָּא לְאִשְׁתַּדְּלָא בִּיקָרֵיהּ. קָם רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא, נַטְלוּ לֵיהּ בְּטִיקְרָא דְּסִיקְלָא, מַאן חָמָא (ס"א ערעורא ועירבוביא) עִרְבּוּבְיָא דְּחַבְרַיָּיא, וְכָל בֵּיתָא הֲוָה סָלִיק רֵיחִין סְלִיקוּ בֵּיהּ בְּפוּרֵייהּ, וְלָא אִשְׁתְּמַשׁ בֵּיהּ, אֶלָּא רִבִּי אֶלְעָזָר וְרִבִּי אַבָּא.

אִתּוּ טָרִיקִין, וּמָארֵי תְּרִיסִין דְּכַפַּר צַפָּרִי וְטַרְדָאן בְּהוּ (ס"א דצפרי וטרדיא והוו) בְּנֵי מְרוֹנָיָא, צַוָּוחִין בְּקָטִירִין, דְּחָשִׁיבוּ דְּלָא יִתְקַבַּר תַּמָּן. בָּתַר דְּנָפַק פּוּרְיָיא, הֲוָה סָלִיק בַּאֲוִירָא. וְאֶשָּׁא הֲוָה לָהִיט קַמֵּיהּ, שָׁמְעוּ קָלָא, עוּלוּ וְאִתּוּ, וְאִתְכְּנָשׁוּ לְהֵילּוּלָא דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן, (ישעיה נז) יָבֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם.

כַּד עָאל לְמַעַרְתָּא שָׁמְעוּ קָלָא בְּמְעָרְתָּא, זֶה הָאִישׁ מַרְעִישׁ הָאָרֶץ מַרְגִּיז מַמְלָכוֹת, כַּמָּה פִּטְרִין בִּרְקִיעָא מִשְׁתַּכְּכִין (ס"א ולא משתכחין) בְּיוֹמָא דֵּין בְּגִינָךְ, דְּנָא רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּמָארֵיהּ מִשְׁתַּבַּח בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ לְעֵילָּא וְתַתָּא. כַּמָּה גְּנִיזִין עִלָּאִין מִסְתַּמְרָן לֵיהּ, עָלֵיהּ אִתְּמַר (דניאל יב) וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמוֹד לְגוֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין. עַד כָּאן הָאַדְרָא קַדִּישָׁא זוּטָא

דף רצז.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמֵיתָא קָרָא לוֹן גּוֹי קָדוֹשׁ, דִּכְתִיב, (דברים יד) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה וְגוֹ'. לְבָתַר קָרָא לוֹן קֹדֶשׁ, דִּכְתִיב, (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ' רֵאשִׁית (דף רצ"ז ע"א) תְּבוּאָתֹה. מַה בֵּין הַאי לְהַאי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, קֹדֶשׁ עִלָּאָה מִכֹּלָּא, דְּהָכִי תָּנֵינָן, כַּד אִתְחַבְּרָן כֻּלְּהוּ קְדוּשֵׁי כַּדְחָדָא, אִקְרוֹן קָדוֹשׁ. וְכֻלְּהוּ סַלְּקִין וּמִתְכַּנְּשִׁין לְהַהוּא אֲתָר עִלָּאָה, דְּאִקְרֵי קֹדֶשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בָּרִאשׁוֹנָה קָרָא לָהֶם גּוֹי קָדוֹשׁ, שֶׁכָּתוּב (דברים יד) כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה וְגוֹ', וּלְבַסּוֹף קָרָא לָהֶם קֹדֶשׁ, שֶׁכָּתוּב (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אָמַר רַבִּי אַבָּא, קֹדֶשׁ - עֶלְיוֹן מִכֻּלָּם. שֶׁכְּפִי לְמַדְנוּ, כַּאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים כָּל הַקְּדוֹשִׁים כְּאֶחָד, נִקְרָאִים קָדוֹשׁ. וְכֻלָּם עוֹלִים וּמִתְכַּנְּסִים לְאוֹתוֹ מָקוֹם עֶלְיוֹן שֶׁנִּקְרָא קֹדֶשׁ.

וּבְגִין כָּךְ ק' ק' ק' (קדוש קדוש קדוש), קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל אִתְעֲבִיד מְנַיְיהוּ. וּבְגִין דְּיִשְׂרָאֵל בִּתְלַת דַּרְגִּין מִתְעַטְּרָן, כַּד אִתְחַבְּרָן כַּחֲדָא, אִקְרוֹן קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ', דְּאִיהִי רֵאשִׁית. וְהָא אוֹקִימְנָא תְּבוּאָתֹה, בְּהֵ"א. כָּל אוֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ, מַאי כָּל אוֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָא אִתְּמַר, דִּכְתִיב, (ויקרא כב) וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה. וּכְתִיב (שם) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ, וְיִשְׂרָאֵל אִקְרוֹן קֹדֶשׁ, בְּגִין כָּךְ כָּל אוֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ.

וּמִשּׁוּם זֶה קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ. קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל נַעֲשָׂה מֵהֶם. וּמִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל מֻכְתָּרִים בְּשָׁלֹשׁ מַדְרֵגוֹת, כַּאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד נִקְרָאִים קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה', שֶׁהִיא רֵאשִׁית. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ תְּבוּאָתֹה, בְּהֵ"א. כָּל אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ. מַהוּ כָּל אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ? אָמַר רַבִּי אַבָּא, הֲרֵי נֶאֱמַר, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כב) וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה. וְכָתוּב (שם) וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ, וְיִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ קֹדֶשׁ, מִשּׁוּם כָּךְ כָּל אֹכְלָיו יֶאְשָׁמוּ.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, שֵׁירוּתָא וְסִיּוּמָא דִּכּוֹלָּא, אִתְכְּלִיל בְּקֹדֶשׁ. (ס"א א') וְחָכְמָה עִלָּאָה קֹדֶשׁ אִקְרֵי, וְכַד נָהִיר דָּא חָכְמָה עִלָּאָה, חָכְמָה דִּשְׁלֹמֹה נָהִיר. כְּמָה דִּכְתִיב, (מלכים א ה) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, דְּקַיְימָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא. וְהָא אוֹקִימְנָא. וְכַד אִתְבָּרְכָא מִיסּוֹד, הָכִי קְרֵינָן לָהּ קֹדֶשׁ, דְּאִיהוּ אַנְהִיר בִּשְׁלִימוּ. וְכַד לָא אִתְנַהֲרָא מִתְעַטְּרָא בְּאַשְׁלְמוּתָא, קְרֵינָן לָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְלָא אִתְקְרֵי קֹדֶשׁ כְּהַהוּא דִּלְעֵילָּא. וְכַד מִתְבָּרְכָא מֵהַאי יְסוֹד, וְיַנְקָא לְכָל אינוּן דִּלְתַתָּא, אִתְקְרֵי אֵם, כְּהַהִיא דִּלְעֵילָּא. וְקְרֵינָן לֵיהּ קֶדֶשִׁים. וּכְדֵין קְרֵינָן לֵיהּ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, דְּבֵיהּ כַּלָּה דִּכְתִיב, (שיר השירים ד) אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה וְגוֹ'. מַאי לְבָנוֹן. דָּא עֵדֶן, דְּאִתְלַבֵּן מִכָּל סִטְרִין. וְעֵדֶן הָא יָדוּעַ לְגַבֵּי חַבְרַיָּיא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתְחָלָה וְסִיּוּם שֶׁל הַכֹּל נִכְלָל בַּקֹּדֶשׁ. (א') וְחָכְמָה עֶלְיוֹנָה נִקְרֵאת קֹדֶשׁ, וְכַאֲשֶׁר מְאִירָה הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה הַזּוֹ, מְאִירָה חָכְמַת שְׁלֹמֹה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מלכים א ה) וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה, שֶׁעוֹמֶדֶת הַלְּבָנָה בִּשְׁלֵמוּתָהּ, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ. וְכַאֲשֶׁר מִתְבָּרֶכֶת מֵהַיְסוֹד, כָּךְ קוֹרְאִים לָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהִיא מְאִירָה בִּשְׁלֵמוּת. וְכַאֲשֶׁר לֹא מְאִירָה וְנִכְתֶּרֶת בִּשְׁלֵמוּתָהּ, קוֹרְאִים לָהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא נִקְרֵאת קֹדֶשׁ כְּאוֹתוֹ

שֶׁל מַעְלָה. וְכַאֲשֶׁר מִתְבָּרְכִים מִזֶּה הַיְסוֹד וּמֵינִיקָה לְכָל אִלּוּ שֶׁל מַטָּה, נִקְרֵאת אֵם, כְּאוֹתָהּ שֶׁלְּמַעְלָה, וְקוֹרְאִים לָהּ קְדֵשִׁים. וְאָז קוֹרְאִים לָהּ קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים, שֶׁבּוֹ כְלָה, שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ד) אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה וְגוֹ'. מַהוּ לְבָנוֹן? זֶה עֵדֶן, שֶׁהִלְבִּין מִכָּל הַצְּדָדִים. וְעֵדֶן הֲרֵי יָדוּעַ אֲצֶל הַחֲבֵרִים.

תָּאנָא, כְּתִיב כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא, מַאי כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, הָא כְּתִיב הָבוּ גוֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, הָבוּ גוֹדֶל, דָּא גְּדוּלָה, הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, דָּא גְּבוּרָה. כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט, דָּא תִּפְאֶרֶת. אֵל אֱמוּנָה, דָּא נֶצַח. וְאֵין עָוֶל, דָּא הוֹד. צַדִּיק, דָּא יְסוֹד. וְיָשָׁר, דָּא צֶדֶק. הוּא כֻּלָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כָּךְ כִּי שֵׁם יְיָ' אֶקְרָא.

לְמַדְנוּ, כְּתוּב כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא. מַהוּ כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲרֵי כָּתוּב הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָבוּ גֹּדֶל - זוֹ גְּדֻלָּה. הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ - זוֹ גְּבוּרָה. כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט - זוֹ תִּפְאֶרֶת. אֵל אֱמוּנָה - זֶה נֶצַח. וְאֵין עָוֶל - זֶה הוֹד. צַדִּיק - זֶה יְסוֹד. וְיָשָׁר - זֶה צֶדֶק. הֲרֵי הַכֹּל שֵׁם קָדוֹשׁ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִשּׁוּם זֶה כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, שֵׁם יְיָ' מַמָּשׁ. וּמֹשֶׁה בְּהַהִיא שַׁעֲתָא גַּלֵּי לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. דִּכְתִיב, (דברים לא) בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם וְגוֹ'. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, הַהוּא זַכָּאָה דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה בֵּיהּ, כַּד מָטֵי יוֹמָא לְאִסְתַּלְּקָא מֵעָלְמָא, בָּעֵי לְגַלָּאָה הַהִיא חָכְמְתָא, לְאִינּוּן דִּי רוּחַ קַדִּישָׁא בֵּינַיְיהוּ. מְנָלָן. מִמֹּשֶׁה. דִּכְתִיב בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם. וּכְתִיב, (שם) וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֵת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שֵׁם ה' מַמָּשׁ. וּמֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה גִּלָּה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (דברים לא) בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם וְגוֹ'. מִכָּאן לְמַדְנוּ, אוֹתוֹ צַדִּיק שֶׁחָכְמָה עֶלְיוֹנָה בּוֹ, כַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ יוֹמוֹ לְהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם, צָרִיךְ לְגַלּוֹת אוֹתָהּ הַחָכְמָה לְאֵלּוּ שֶׁרוּחַ קְדוֹשָׁה בֵּינֵיהֶם. מִנַּיִן לָנוּ? מִמֹּשֶׁה, שֶׁכָּתוּב בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, וְכָתוּב (שם) וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְגוֹ'.

וְאִם לָאו, עָלֶיהָ כְּתִיב, (משלי ג) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי ד) כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם וְגוֹ'. (משלי ג) בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת. עַד לֹא תִּסְתַּלֵּק מִן עָלְמָא, וְלָא אִתְיְיהִיב לֵךְ רְשׁוּתָא לְגַלָּאָה.

וְאִם לֹא, עָלָיו כְּתוּב, (משלי ג) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ד) כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם וְגוֹ'. (משלי ג) בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת. טֶרֶם תִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִתְּנָה לְךָ רְשׁוּת לְגַלּוֹת.

אָמַר רִבִּי חִיָּיא, הַאי קְרָא אוֹלִיפְנָא מִנֵּיהּ חָכְמְתָא עִלָּאָה, וְהָכִי הוּא. אֲבָל סֵיפֵיהּ דִּקְרָא, מְקַשֵּׁר קִשְׁרָא דִּמְהֵימְנוּתָא, בְּמַאי דִּכְתִיב הוּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. כְּלוֹמַר הוּא כֻּלָּא. הוּא חַד בְּלָא פְּרוּדָא. דְּאִי תֵּימָא כָּל הָנֵי סַגִּיאִין אִינּוּן, חָזַר וְאָמַר הוּא, כֻּלְּהוּ סַלְּקִין וּמִתְקַשְּׁרָן וּמִתְאַחֲדָן בְּחַד. וְכֻלָּא, הוּא הָיָה, וְהוּא הֲוָה, וְהוּא יְהֵא. וְהוּא חַד. בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין. (על) עַד כַּן מִתְקַטְּרִין מִלִּין, וּמִתְאַחֲדִין מִלִּין קַדִּישִׁין, דִּשְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, פְּסוּק זֶה לְמִדְנוּ מִמֶּנּוּ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה, וְכָךְ הוּא. אֲבָל סוֹף הַפָּסוּק מְקַשֵּׁר קֶשֶׁר שֶׁל הָאֱמוּנָה בְּמָה שֶׁכָּתוּב הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. כְּלוֹמַר, הוּא הַכֹּל, הוּא אֶחָד בְּלֹא פֵרוּד. שֶׁאִם תֹּאמַר שֶׁכָּל אֵלּוּ רַבִּים הֵם - חֲזַר וְאָמַר הוּא, כֻּלָּם עוֹלִים וּמִתְקַשְּׁרִים וּמִתְאַחֲדִים בְּאֶחָד. וְהַכֹּל - הוּא הָיָה, וְהוּא הֹוֶה, וְהוּא יִהְיֶה, וְהוּא אֶחָד. בָּרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. (על) עַד כָּאן מִתְקַשְּׁרִים דְּבָרִים וּמִתְאַחֲדִים דְּבָרִים קְדוֹשִׁים שֶׁל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּקָרֵי לְמַלְכָּא, וְיִנְדַּע לְמִקְרֵי כַּדְקָא יָאוּת. וְאִי אִיהוּ קָרֵי וְלֹא יָדַע לְמַאן קָרֵי, אִתְרְחִיק קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִנֵּיהּ, דִּכְתִיב, (תהלים קמה) קָרוֹב יְיָ' לְכָל קוֹרְאָיו וְגוֹ'. קָרוֹב יְיָ' לְכָל קוֹרְאָיו, לְמַאן קָרוֹב. חֲזַר וְאָמַר, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בֶּאֱמֶת, וְכִי אִית מַאן דְּיִקְרֵי לֵיהּ בְּשִׁקְרָא. אָמַר רַבִּי אַבָּא אִין, הַהוּא מַאן דְּקָרֵי וְלֹא יָדַע לְמַאן דְּקָרֵי. מְנָלָן. דִּכְתִיב לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בֶּאֱמֶת. מַאי בֶּאֱמֶת. בְּחוֹתָמָא דְּגוּשְׁפַּנְקָא דְּמַלְכָּא, דְּהוּא שְׁלִימוּ דְּכֹלָּא. הָדָא הוּא דִּכְתִיב, (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. וּבְגִין כָּךְ לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בֶּאֱמֶת כְּתִיב. זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ דְּמַאן דְּיָאתֵי אָרְחוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ וְגוֹ'. וּכְתִיב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'.

אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁקּוֹרֵא לַמֶּלֶךְ וְיוֹדֵעַ לִקְרֹא כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. וְאִם הוּא קוֹרֵא וְלֹא יוֹדֵעַ לְמִי קוֹרֵא, מִתְרַחֵק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמֶּנּוּ, שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו וְגוֹ'. קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו, לְמִי קָרוֹב? חֲזַר וְאָמַר, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת. וְכִי יֵשׁ מִי שֶׁיִּקְרָא לוֹ בְּשֶׁקֶר? אָמַר רַבִּי אַבָּא, כֵּן, אוֹתוֹ מִי שֶׁקּוֹרֵא וְלֹא יוֹדֵעַ לְמִי קוֹרֵא. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת. מַהוּ בֶּאֱמֶת? בַּחֲתִימָה שֶׁל חוֹתָמַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא שְׁלֵמוּת הַכֹּל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. וּמִשּׁוּם כָּךְ, לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת כָּתוּב. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁנִּכְנַס וְיָצָא לְדַעַת דְּרָכָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְעַל זֶה כָּתוּב, (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נוֹגַהּ וְגוֹ'. וְכָתוּב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'.

דף רצז:

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הָנֵי תִּקּוּנִין, וְכָל הָנֵי מִלֵּי, לְמִחַצְדֵי חַקְלָא אִתְמַסָּרָן. וְתָנֵינָן, חַיָּיבִין כְּבָיְכוֹל עַבְדִּין פְּגִימוּתָא לְעֵילָּא. מַאי פְּגִימוּתָא. כְּמָה דִּכְתִיב, שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו (דף רצ"ז ע"ב) מוּמָם דְּהָא כָּל הָנֵי תִּקּוּנִין לָא מִשְׁתַּכְּחֵי כַּדְקָא יָאוּת. כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, (ישעיה נט) וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שם) וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם תִּלְבּוֹשֶׁת. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה, בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל זַכָּאן. לֹא זָכוּ, וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם וְגוֹ'.

לַמְּדְנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל אֵלּוּ הַתִּקּוּנִים וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים נִמְסְרוּ לְקוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה. וְלָמַדְנוּ, רְשָׁעִים כְּבָיְכוֹל עוֹשִׂים פְּגָם לְמַעְלָה. אֵיזֶה פְּגָם? כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם, שֶׁהֲרֵי כָּל אֵלּוּ הַתִּקּוּנִים לֹא נִמְצָאִים כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר, (ישעיה נט) וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיָן, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר, (שם) וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם תִּלְבּשֶׁת. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה - בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל זַכָּאִים. לֹא זָכוּ - וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם וְגוֹ'.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי מַאי פְּגִימוּתָא. כְּמָה דְּתָנֵינָן, דַּאֲבָהָן לָא מִסְתַּפְּקִין (ס"א מסתפקן) לְאִתְבָּרְכָא מֵהַהוּא שַׁקְיוּ דְּנַחֲלָא. כָּל שֶׁכֵּן בְּנִין. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. מַאי לוֹ לֹא תְּרֵי זִמְנֵי. אֶלָּא חַד לְעֵילָּא, וְחַד לְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מָה הַפְּגָם? כְּמוֹ שֶׁלָּמַדְנוּ, שֶׁהָאָבוֹת לֹא מִסְתַּפְּקִים (מסתפקים) לְהִתְבָּרֵךְ מֵאוֹתָהּ הַהַשְׁקָיָה שֶׁל הַנַּחַל, כָּל שֶׁכֵּן הַבָּנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. מַהוּ לוֹ לֹא - שְׁתֵּי פְּעָמִים. אֶלָּא אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל זְמָנָא דְּחַיְיבַיָּא סְגִיאוּ בְּעָלְמָא, כִּבְיָכוֹל שְׁמָא קַדִּישָׁא לָא מִתְבָּרַךְ בְּעָלְמָא. וְכָל זְמָנָא דְּחַיְיבַיָּא לָא סְגִיאוּ בְּעָלְמָא, שְׁמָא קַדִּישָׁא מִתְבָּרַךְ בְּעָלְמָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (תהלים קד) יִתַּמּוּ חַטָּאִים וּרְשָׁעִים עוֹד, בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ' הַלְלוּיָהּ. אָמַר רִבִּי אַבָּא, מִקְרָא זֶה מַמָּשׁ הוּא, דִּכְתִיב שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. מַאן גָּרִים לְחַבָּלוּתָא דָּא. דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתּוֹל, בְּגִין דְּאִינּוּן חַיְיבַיָּא וְדָרָא אִשְׁתְּכַח הָכִי.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל זְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים מִתְרַבִּים בָּעוֹלָם, כִּבְיָכוֹל שֵׁם הַקָּדוֹשׁ לֹא מִתְבָּרֵךְ בָּעוֹלָם. וְכָל זְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים לֹא מִתְרַבִּים בָּעוֹלָם, שֵׁם הַקָּדוֹשׁ מִתְבָּרֵךְ בָּעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) יִתַּמּוּ חַטָּאִים וּרְשָׁעִים, בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה' הַלְלוּיָהּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִקְרָא זֶה מַמָּשׁ הוּא, שֶׁכָּתוּב שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. מִי גּוֹרֵם לְמוּם זֶה? דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתּוֹל. מִשּׁוּם שֶׁאֵלּוּ הָרְשָׁעִים וְהַדּוֹר נִמְצָא כָּךְ.

בְּגִין כָּךְ בָּתַר דְּאָמַר מֹשֶׁה כָּל הֲנֵי מִלִּין, וְאַדְכַּר שְׁמָא קַדִּישָׁא כַּדְקָא יָאוּת, אָמַר וַדַּאי צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא, מִלָּה בְּתִקוּנֵיהּ. אֲבָל שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. מַאי טַעְמָא הָכִי. מִשּׁוּם דְּאִינּוּן דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתּוֹל. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה, לוֹ לֹא, כְּלוֹמַר לְגַרְמַיְיהוּ עַבְדִּין דָּא חַיְיבִין, דְּגַרְמִין לְאִסְתַּלְקָא בִּרְכָאן מֵעָלְמָא. אָמַר רִבִּי אַבָּא, לוֹ לֹא, הָא אוֹקִימְנָא וְהָכִי הוּא. מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ. הֲלְיָי' תִּגְמְלוּ זֹאת, לְשַׁלְּמָא גְּמוּל דָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל אִינּוּן טָבָאן דְּגָרִים לָךְ, וְעָבִיד לָקֳבְלָךְ.

מִשּׁוּם זֶה, אַחַר שֶׁאָמַר מֹשֶׁה כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים וְהִזְכִּיר הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, אָמַר, וַדַּאי צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא, דָּבָר כְּתִקּוּנוֹ. אֲבָל שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם. מָה הַטַּעַם כָּךְ? מִשּׁוּם שֶׁהֵם דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לוֹ לֹא, כְּלוֹמַר לְעַצְמָם עוֹשִׂים כָּךְ הָרְשָׁעִים, שֶׁגּוֹרְמִים לַבָּרְכוֹת לְהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, לוֹ לֹא, הֲרֵי בֵּאַרְנוּ וְכָךְ הוּא. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? הֲלֹה' תִּגְמְלוּ זֹאת, לְשַׁלֵּם גְּמוּל זֶה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל אֵלּוּ הַטּוֹבוֹת שֶׁגָּרַם לְךָ וְעָשָׂה עֲבוּרְךָ.

רִבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ויקרא כו) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגוֹ'. זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, עַל כָּל עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, דְּאַף עַל גַּב דְּאִרְגִּיזוּ קֳמֵי מָאֲרֵיהוֹן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא בָּעֵי לְשַׁבָּקָא לוֹן. דִּבְכָל אֲתַר דְּגָלוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגוֹ'.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (ויקרא כו) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם וְגוֹ'. זַכָּאִים הֵם יִשְׂרָאֵל עַל כָּל אֻמּוֹת עוֹלָמִים כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהִרְגִּיזוּ לִפְנֵי אֲדוֹנָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא רוֹצֶה לְאַבֵּד אוֹתָם. שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁגָּלוּ בֵּין הָעַמִּים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בַּגָּלוּת. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם וְגוֹ'.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם.

תָּא חֲזֵי, כַּמָּה חֲבִיבוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאַף עַל גַּב דְּגַרְמִין לְמַגְלֵי בֵּינֵי עַמְמַיָּא, שְׁכִינְתָּא לָא אִתְעֲדְיַאת מִנְּהוֹן לְעָלְמִין. דְּלָא תֵּימָא דְּאִינּוּן בְּלְחוֹדַיְיהוּ בְּגָלוּתָא מִשְׁתַּכְּחִין. אֶלָּא וְאַף גַּם זֹאת עִמְּהוֹן מִשְׁתַּכְּחִין. הֲדָא הוּא דִכְתִיב וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגוֹ'.

בֹּא רְאֵה כַּמָּה הַחֲבִיבוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלַפֵּי יִשְׂרָאֵל, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁגּוֹרְמִים לְגָלוֹת בֵּין הָעַמִּים, הַשְּׁכִינָה לֹא סָרָה מֵהֶם לְעוֹלָמִים. שֶׁלֹּא תֹּאמַר שֶׁהֵם לְבַדָּם בַּגָּלוּת נִמְצָאִים, אֶלָּא - וְאַף גַּם זֹאת, עִמָּהֶם נִמְצָאִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם וְגוֹ'.

לְמַלְכָּא דְּאַרְגִּיז עַל בְּרֵיהּ, גָּזַר עָלֵיהּ עוֹנְשָׁא לְאִתְרַחֲקָא מִנֵּיהּ, וּלְמֵיזַל לְאַרְעָא רְחִיקָא. שְׁמָעָה מַטְרוֹנִיתָא וְאָמְרָה, הוֹאִיל וּבְרִי אָזִיל לְאַרְעָא רְחִיקָא, וְשַׁדֵּי לֵיהּ מַלְכָּא מַהֵיכָלֵיהּ, אֲנָא לָא אֶשְׁבּוֹק לֵיהּ, אוֹ תַּרְוָונָא כַּחֲדָא נִיתּוּב לְהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא אוֹ תַּרְוָונָא כַּחֲדָא נֵיתִיב בְּאַרְעָא אַחֲרָא. לְזִמְנִין, פָּקִיד מַלְכָּא עַל מַטְרוֹנִיתָא, לָא אַשְׁכְּחוּהּ. דַּהֲווֹת אַזְלַת עִם בְּרֵיהּ, אָמַר, הוֹאִיל וּמַטְרוֹנִיתָא תַּמָּן, תַּרְוַוייהוּ יְתוּבוּן.

לְמֶלֶךְ שֶׁהִתְרַגֵּז עַל בְּנוֹ, גָּזַר עָלָיו עֹנֶשׁ לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ וְלָלֶכֶת לְאֶרֶץ רְחוֹקָה. שָׁמְעָה הַמַּלְכָּה וְאָמְרָה: הוֹאִיל וּבְנִי הוֹלֵךְ לְאֶרֶץ רְחוֹקָה וּמְשַׁלִּיךְ אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ מֵהֵיכָלוֹ, אֲנִי לֹא אֶעֱזֹב אוֹתוֹ. אוֹ שְׁנֵינוּ כְּאֶחָד נָשׁוּב לַהֵיכָל שֶׁל הַמֶּלֶךְ, אוֹ שְׁנֵינוּ כְּאֶחָד נֵשֵׁב בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת. לְעִתִּים פּוֹקֵד הַמֶּלֶךְ עַל הַמַּלְכָּה, וְלֹא מוֹצְאָהּ, שֶׁהָיְתָה הוֹלֶכֶת עִם בְּנוֹ. אָמַר: הוֹאִיל וְהַמַּלְכָּה שָׁם, שְׁנֵיהֶם יָשׁוּבוּ.

וּבְזִמְנָא דְּפָקִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַטְרוֹנִיתָא, פָּקִיד לָהּ בְּקַדְמֵיתָא, וּבְגִינָהּ פָּקִיד לִבְנוֹי. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ו) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. מַאן גָּרִים דַּאֲנָא שְׁמַעְנָא עֲקָתְהוֹן. כְּבֵיכוֹל, מַטְרוֹנִיתָא. דְּדְכָרְנָא לָהּ. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (שמות ו) וָאֶזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי. וּכְתִיב (שמות ב) וַיִּזְכּוֹר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וְכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהַדַּר לְיִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא, מַה כְּתִיב. (דברים ל) וְשָׁב יְיָ' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ, דָּא מַטְרוֹנִיתָא. וְעוֹד כְּתִיב, (תהלים פה) רָצִיתָ יְיָ' אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב.

וּבְזַמַּן שֶׁיִּפְקֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמַּלְכָּה, פּוֹקֵד אוֹתָהּ בַּתְּחִלָּה, וּבְגָלְלָהּ פּוֹקֵד אֶת בָּנָיו. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ו) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. מִי גּוֹרֵם שֶׁאֲנִי שׁוֹמֵעַ צַרְתָּם? כְּבֵיכוֹל הַמַּלְכָּה. שֶׁאֲנִי זוֹכֵר אוֹתָהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי. וְכָתוּב (שם ב) וַיִּזְכֹּר הָאֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וְכַאֲשֶׁר

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַחֲזִיר אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת, מַה כְּתִיב? (דברים ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ. זוֹ הַמַּלְכָּה. וְעוֹד כְּתִיב, (תהלים פה) רָצִיתָ ה' אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַלְיָיְ' תִּגְמְלוּ זֹאת, בְּגִין דְּאַתּוּן דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתּוֹל, אַתּוּן הֲוֵיתוּן גָּרְמִין דְּתִגְלֵי זֹאת בְּגָלוּתָא. הַלְיָיְ' תִּגְמְלוּ זֹאת. דָּא הוּא גְּמוּל דְּעֲבִיד עִמְכוֹן, בְּכָל אִינּוּן נִימוּסִין דְּמִצְרַיִם, בְּכָל אִינּוּן אַתְוָון דְּעָבַד לְכוּ, דָּא הוּא גְּמוּל דְּאַתּוּן שָׁלְמִין לְהַאי זֹאת. מַאן גָּרַם לְכוֹן דָּא. בְּגִין דְּאַתּוּן עַם נָבָל וְלֹא חָכָם, וְלָא מִסְתַּכְּלִין בְּכָל אִינּוּן טָבָן דְּעָבַד לְכוּ עַד הַשְׁתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַלְיָיְ' תִּגְמְלוּ זֹאת, מִשּׁוּם שֶׁאַתֶּם דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתּוֹל, אַתֶּם הֱיִיתֶם גּוֹרְמִים שֶׁתִּגָּלֶה זֹאת בַּגָּלוּת. הַלְיָיְ' תִּגְמְלוּ זֹאת?! וְהוּ הַגְמוּל שֶׁעָשָׂה עִמָּכֶם בְּכָל אוֹתָם מוֹפְתִים שֶׁל מִצְרַיִם, בְּכָל אוֹתָם אוֹתוֹת שֶׁעָשָׂה לָכֶם, הֲֵזהוּ הַגְמוּל שֶׁאַתֶּם מְשַׁלְּמִים לְזֹאת הַזּוֹ?! מִי גָּרַם לָכֶם זֶה? מִשּׁוּם שֶׁאַתֶּם עַם נָבָל וְלֹא חָכָם, וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בְּכָל אוֹתָן טוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה לָכֶם עַד עַתָּה.

הַלְיָיְ' תִּגְמְלוּ זֹאת, דָּא שְׁכִינְתָּא. וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי, דְּתַנְינָן, הֵ"א דִּבְּהִבָּרְאָם, (בראשית ב) זְעֵירָא. הֵ"א דִּבְהַלְיָיְ' רַבְרְבָא. וְהָא אִתְּמַר דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵ"א דִּבְכָל אֲתַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִקְרֵי אֵם. וּתְרֵי עָלְמִין נִינְהוּ, דִּכְתִיב, (תהלים קו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. וְהָא תָּנֵינָן בָּרָזָא דִּקְרָא, (במדבר כח) בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִית הַהִין.

הַלְיָיְ' תִּגְמְלוּ זֹאת - זוֹ הַשְּׁכִינָה. וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ הַדְּבָרִים, שֶׁלָּמַדְנוּ, אוֹת הֵ"א שֶׁל בְּהִבָּרְאָם (בראשית ב) - קְטַנָּה. הֵ"א שֶׁבְּהַלְיָיְ' - גְּדוֹלָה. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁלָּמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֵ"א שֶׁבְּכָל מָקוֹם - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְנִקְרֵאת אֵם. וּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת הֵם, שֶׁכָּתוּב (תהלים קו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. וַהֲרֵי לָמַדְנוּ בְּסוֹד הַפְּסוּק, (במדבר כח) בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין.

דף רחצ.

תַּנְיָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּכַמָּה אַתְרֵי אִסְתְּכַלְנָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַעְדֵּי (דף רח"צ ע"א) רְחִימוּתָא מִנַּיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, דִּבְכָל אֲתָר דְּאִינּוּן הָווּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּינַיְיהוּ. דִּכְתִיב, (ויקרא כו) לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעָלְתִּים לְכַלּוֹתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם. דַּיְיקָא אִתָּם, בֵּינַיְיהוּ עִמְּהוֹן לָא אַעְדֵּי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין.

לַמְּדֵנוּ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת הִסְתַּכַּלְתִּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הֵסִיר אַהֲבָתוֹ מֵהֶם מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם הָיוּ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּינֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כו) לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעָלְתִּים לְכַלּוֹתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם. אִתָּם דַּוְקָא, בֵּינֵיהֶם עִמָּהֶם, לֹא סָר מֵהֶם לְעוֹלָמִים.

רַבִּי יִצְחָק הֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא, וְפָגַע בֵּיהּ רַבִּי חִיָּיא, אָמַר לֵיהּ חֲמֵינָא (להו) בְּאַנְפָּךְ, דְּהָא בְּמָדּוֹרָא דִּשְׁכִינְתָּא מָדוֹרָךְ. מַאי כְּתִיב. (שמות ג) וַאֲרֵד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם. וַאֲרֵד, אֵרֵד מִבָּעֵי לֵיהּ. וַאֲרֵד בְּקִדְמֵיתָא. אֵימָתַי. כַּד נָחֵת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם. וְלָמָּה. לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם. דְּאִלְמָלֵא לָא הֲוָה בֵּינַיְיהוּ, לָא יָכְלִין לְמִסְבַּל גָּלוּתָא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (תהלים צא) עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ.

רַבִּי יִצְחָק הָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בּוֹ רַבִּי חִיָּיא. אָמַר לוֹ, רוֹאֶה אֲנִי (אותם) בְּפָנֶיךָ שֶׁהָרֵי בַּמִּדְבָּר שֶׁל הַשְּׁכִינָה מְקוֹמְךָ. מַהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ג) וְאֵרַד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם? וְאֵרַד?! אֵרַד הָיָה צָרִיךְ לוֹ! וְאֵרַד - בְּרֹאשׁוֹנָה. מַתַּי? כַּאֲשֶׁר יָרַד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם. וְלָמָּה? לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם. שֶׁאִם לֹא הָיָה בֵּינֵיהֶם, לֹא יְכוֹלִים לִסְבֹּל הַגָּלוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צא) עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ.

אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי בְּכָל אֲתַר דְּיִשְׂרָאֵל שַׁרְיָין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּינַיְיהוּ. וְכָל אֲתַר דְּחַכִּימֵי דָּרָא אַזְלִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל עִמְּהוֹן, דִּכְתִיב, (שם) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ וְגוֹ'. מְנָלָן דִּכְתִיב, (בראשית לב) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וְגוֹ', וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. הַשְׁתָּא נִשְׁתַּתֵּף כַּחֲדָא, וְנֵיזִיל בְּאָרְחָא, דְּהָא יְדַעְנָא דְּלָאֲתָר חַד אַזְלֵינָן, לְקַבְּלָא אַנְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא. אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תָּנֵינָן, שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִיזּוֹקִין, לָא בַּהֲלִיכָתָן וְלָא בַּחֲזָרָתָן. וַאֲנָן לְאִתְחָזָאָה קָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַזְלֵינָן, וְלָא דָּחִילְנָא.

אָמַר לוֹ, וַדַּאי בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִמְצָאִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּינֵיהֶם. וְכָל מְקוֹם שֶׁחַכְמֵי הַדּוֹר הוֹלְכִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ עִמָּהֶם, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ וְגוֹ'. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (בראשית לב) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וְגוֹ', וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. עַתָּה נִשְׁתַּתֵּף כְּאֶחָד וְנֵלֵךְ בְּדַרְכְּךָ, שֶׁהָרֵי יָדַעְתִּי שֶׁלְּמָקוֹם אֶחָד אָנוּ הוֹלְכִים, לְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה. אָמַר לוֹ, בְּוַדַּאי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמַדְנוּ, שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזּוֹקִין, לֹא בַּהֲלִיכָתָן וְלֹא בַּחֲזָרָתָן. וַאֲנַחְנוּ לְהֵרָאוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָנוּ הוֹלְכִים, וְלֹא יָרֵאִים.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּתִיב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. הַשָּׁמַיִם, לְאַכְלְלָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָאָרֶץ, לְאַכְלְלָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל מַה דִּלְתַתָּא, אִינּוּן אִקְרוּן תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם מִנַּיְיהוּ.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּתוּב (שם ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. הַשָּׁמַיִם - לִכְלֹל אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהָאָרֶץ - לִכְלֹל אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכָל מַה שֶּׁלְּמַטָּה, אֵלּוּ נִקְרָאִים תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם, מֵהֶם.

אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי מַהוּ בְּהִבָּרְאָם, וְאִתְּמַר בָּהּ' בְּרָאָם. אָמַר לֵיהּ כֹּלָּא חַד מִלָּה, כַּד שָׁמַיִם אִתְחַבָּרוּ, הַאי ה' אַפֵּיקַת תּוֹלְדוֹת, וְאִינּוּן אִקְרוּן תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. אָמַר לֵיהּ אִי הָכִי, בְּמַאי אוֹקִימְנָא בָּהּ' בְּרָאָם, בְּאַבְרָהָם. אָמַר לֵיהּ כֹּלָּא חַד מִלָּה הוּא, בְּאַבְרָהָם, הַיְינוּ הַשָּׁמַיִם, דְּמִתַּמָּן שַׁרְיָין לְאִתְפַּשְׁטָא. בָּהּ' בָּרָאָם, הַיְינוּ וְהָאָרֶץ, וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, מַהוּ בְּהִבָּרְאָם, וְנֶאֱמַר בָּהּ' בְּרָאָם? אָמַר לוֹ, הַכֹּל דִּבֵּר אֶחָד. כַּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הִתְחַבְּרוּ, ה' הַזּוֹ הוֹצִיאָה תּוֹלְדוֹת, וְהֵם נִקְרְאוּ תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, בַּמֶּה בֵּאַרְנוּ בָּהּ' בָּרָאָם - בְּאַבְרָהָם? אָמַר לוֹ, הַכֹּל דִּבֵּר אֶחָד הוּא. בְּאַבְרָהָם - אֵלּוּ הַשָּׁמַיִם, שֶׁמִּשָּׁם מַתְחִילִים לְהִתְפַּשֵּׁט. בָּהּ' בָּרָאָם, וְזֶהוּ וְהָאָרֶץ, וְהַכֹּל דִּבֵּר אֶחָד.

אָמַר לֵיהּ, וַדַּאי הָכִי הוּא, וְהָא אוֹלִיפְנָא, דִּכְתִיב, אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְתָנֵינָן, הָעוֹלָם הַזֶּה נִבְרָא בְּה', דִּכְתִיב בְּהִבָּרְאָם. וְהָעוֹלָם הַבָּא, נִבְרָא בְּי', דִּכְתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. לְאַכְלְלָא הַשָּׁמַיִם. אֶת הַגָּן, לְאַכְלְלָא אֶת הָאָרֶץ.

אָמַר לוֹ, וַדַּאי כָּךְ הוּא, וְהֲרֵי לָמַדְנוּ, שֶׁכָּתוּב אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְלָמַדְנוּ, הָעוֹלָם הַזֶּה נִבְרָא בְּה', שֶׁכָּתוּב בְּהִבָּרְאָם. וְהָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא בְּי', שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן - לְכָלֵל הַשָּׁמַיִם. אֶת הַגָּן - לְכָלֵל אֶת הָאָרֶץ.

וְהָא אוֹקִימְנָא, דִּכְתִיב, (שיר השירים ד) מַעְיַן גַּנִּים, דָּא הִיא הַשָּׁמַיִם, בְּאֵר מַיִם חַיִּים, דִּכְתִיב, (בראשית כז) וַיִּכְרוּ שָׁם עַבְדֵי יִצְחָק בְּאֵר, דִּכְתִיב (שם) וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפּוֹר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגוֹ'. וְנוֹזְלִין מִן לְבָנוֹן, דְּאִינּוּן מִתְעַטְּרִין לְעֵילָּא, וְסַלְקִין בְּרֵישָׁא דְּמַלְכָּא. דִּכְתִיב, (תהלים קח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ.

וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ, שֶׁכָּתוּב (שיר השירים ד) מַעְיַן גַּנִּים, זֶהוּ הַשָּׁמַיִם, בְּאֵר מַיִם חַיִּים, שֶׁכָּתוּב (בראשית כו) וַיִּכְרוּ שָׁם עַבְדֵי יִצְחָק בְּאֵר, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְגוֹ'. וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, שֶׁאֵלּוּ מִתְקַשְּׁטִים לְמַעְלָה וְעוֹלִים בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּתוּב (תהלים קח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ.

מִן לְבָנוֹן, מִתַּמָּן נָפְקִין לְבֵינָה. וְנָגִיד וְאִתְמְשַׁךְ לְכָל זִוְויִן, עַד דְּנָגְדִין אִינּוּן מַבּוּעִין, וְנַחְתִּין לְאִתְכַּנָּשָׁא לְאֲתַר דְּאִקְרֵי יַמָּא רַבָּא. דִּכְתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגוֹ'. וּכְתִיב, (ישעיה נא) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חוֹצַבְתֶּם וְגוֹ'. לְבָתַר כְּתִיב, (שיר השירים ד) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַלָּה וְגוֹ'. וּמִכָּאן, נְפִיקוּ תּוֹלְדוֹת לְכֹלָּא. דִּכְתִיב, בְּהִבָּרְאָם, בְּה' בָּרְאָם מַמָּשׁ, בְּאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַאֲפִילּוּ בְּיַעֲקֹב מַמָּשׁ. וְכֹלָּא חַד מִלָּה.

מִן לְבָנוֹן - מַשָּׁם יוֹצְאִים לְבֵינָה. וְנִמְשָׁךְ וּמִתְפַּשֵּׁט לְכָל הַקְּצָוות, עַד שֶׁנִּמְשָׁכִים אֵלּוּ הַמְּקוֹרוֹת וְיוֹרְדִים לְהִתְכַּנֵּס לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא הַיָּם הַגָּדוֹל, שֶׁכָּתוּב (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגוֹ'. וְכָתוּב (ישעיה נא) הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֲצַבְתֶּם וְגוֹ'. וְאַחַר כָּךְ כָּתוּב, (שיר השירים ד) גַּן נָעוּל אֲחוֹתִי כַלָּה וְגוֹ'. וּמִכָּאן יָצְאוּ תוֹלְדוֹת לְכֻלָּם, שֶׁכָּתוּב בְּהִבָּרְאָם, בְּה' בְּרָאָם מַמָּשׁ, בְּאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַאֲפִלּוּ בְּיַעֲקֹב מַמָּשׁ. וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כַּד אֲנָן יָתְבִין לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, כֹּלָּא אִתְמַר קַמֵּיהּ בְּאִתְגַּלְיָא, וְלָא אִצְטְרִיכְנָא לְכָל הַאי. אָמַר לֵיהּ, לָאו רַבִּי שִׁמְעוֹן כִּשְׁאַר בְּנֵי נָשָׁא, דְּכֻלְּהוּ קַמֵּיהּ, כִּשְׁאַר נְבִיאֵי לְקַמֵּי מֹשֶׁה. עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּתִיב, (ישעיה מט) הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָהּ מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ וְגוֹ'. הַאי קְרָא אוֹקְמוּהָ, וְהָכָא מַאי קָא מַיְירֵי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי בְּקִטְרָא דְּחַבְרַיָּיא, סְמִיכָא לָא אַסְמַכְנָא, אֲנָן מַה נֵּימָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כַּאֲשֶׁר אָנוּ יוֹשְׁבִים לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַכֹּל נֶאֱמַר לְפָנָיו בְּגִלּוּי וְלֹא הִצְטָרַכְנוּ לְכָל זֶה. אָמַר לוֹ, אֵין רַבִּי שִׁמְעוֹן כִּשְׁאַר בְּנֵי אָדָם, שֶׁכֻּלָּם לְפָנָיו כְּמוֹ שְׁאָר הַנְּבִיאִים כְּלַפֵּי מֹשֶׁה. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים,

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּתוּב (ישעיה מט) הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָּהּ מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ וְגוֹ'. פְּסוּק זֶה בְּאַרּוּהוּ, וְכָאן מַה הוּא עוֹסֵק? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם בַּקֶּשֶׁר שֶׁל הַחֲבֵרִים, סְמִיכָה לֹא נִסְמַכְתִּי, אֲנוּ מַה נֹּאמַר?

אָמַר לֵיהּ, דְּהָא קָלָא דִּרְמִיזָא חַד, שְׁמַעְנָא יוֹמָא חַד, כַּד הֲוָה אָזִילְנָא בְּאָרְחָא, וְלָא יָדְעְנָא מַאן אָמַר, וְלָא

אָמַר לוֹ, שָׁהֲרֵי קוֹל שֶׁל רֶמֶז אֶחָד שָׁמַעְתִּי יוֹם אֶחָד כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, וְלֹא יָדַעְתִּי מִי אָמַר, וְלֹא יָדַעְתִּי דָּבָר.

יָדְעְנָא מִלָּה. וְתָא חֲזֵי, ז' יוֹמִין הֲווֹ דַּחֲלִישְׁנָא עַל דָּא, וְלָא טַעְמְנָא מִדֵּי. וְהַשְׁתָּא אָזְלְנָא לְגַבֵּיהּ דְּבוּצִינָא קַדִּישָׁא, דְּלֵימָא לִי דִּילְמָא אֲדְכַר. אָמַר לֵיהּ, דִּילְמָא הַהוּא יוֹמָא דְּהָווּ אָזִיל רַבִּי אֶלְעָזָר לְגַבֵּיהּ דְּחָמוּי, וְהַהוּא יוֹמָא אָזִילְנָא עִמֵּיהּ, וְהָא אַדְכַּרְנָא מִלָּה.

וּבֹא רְאֵה, שִׁבְעָה יָמִים הָיוּ שֶׁנֶּחֱלַשְׁתִּי עַל זֶה וְלֹא טָעַמְתִּי דָּבָר, וְעַתָּה הוֹלֵךְ אֲנִי אֵצֶל הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁיֹּאמַר לִי, שֶׁמָּא אֶזְכֹּר. אָמַר לוֹ, שֶׁמָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ רַבִּי אֶלְעָזָר אֵצֶל חָמִיו, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָלַכְתִּי עִמּוֹ, וְהִנֵּה נִזְכַּרְתִּי בַּדָּבָר.

דף רחצ:

תָּא חֲזֵי, הָכִי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשְּׁמֵיהּ דַּאֲבוֹי, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִיּוֹמָא דְּנָפְלָנָא בְּגָלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁבִיק לָן בְּגָלוּתָא, וְאַנְשֵׁי לָן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, (ישעיה מט) וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי יְיָ' וַיְיָ' שְׁכֵחָנִי. אָמְרָה שְׁכִינְתָּא, הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָּהּ, וְכִי יִשְׂרָאֵל דְּאִקְרוֹן בְּנִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ' אֱלֹהֵיכֶם. מֵרַחֵם בֶּן (דף רח"צ ע"ב) בִּטְנָהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת. גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה, דִּכְתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ, מִכָּאן, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שָׁבִיק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל לְעָלְמִין.

בֹּא רְאֵה, כָּךְ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשְּׁמוֹ שֶׁל אָבִיו, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מִיּוֹם שֶׁנָּפַלְנוּ בַּגָּלוּת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָזַב אוֹתָנוּ בַּגָּלוּת וְשָׁכַח אוֹתָנוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מט) וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי ה' וַה' שְׁכֵחָנִי. אָמְרָה הַשְּׁכִינָה: הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָּהּ?! וְכִי יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאִים בָּנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם, מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת, גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ?! וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ. מִכָּאן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא עוֹזֵב אוֹתָם אֶת יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָמִים.

תּוּ אָמַר, הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָּהּ מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ. דָּא הוּא רָזָא עִלָּאָה, דְּאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא מִלִּין אִלֵּין בִּשְׁמֵיהּ אַחִידָן, כְּמָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַנְשֵׁי שְׁמֵיהּ, דְּהָא הוּא כֻּלָּא. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַנְשֵׁי לוֹן לְיִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן אֲחִידָן בִּשְׁמֵיהּ מַמָּשׁ. אִתְרַגִּישׁ רַבִּי חִיָּיא, אָמַר וַדַּאי דָּא הִיא מִלָּה. בְּרִיךְ יְהֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאַעְרָעְנָא לָךְ, וְיַדְעְנָא מִלָּה. וְיַדְעְנָא מַאן הַהוּא דְּשַׁמְעְנָא מִנֵּיהּ.

עוֹד אָמַר, הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוֹלָהּ מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ. זֶהוּ סוֹד עֶלְיוֹן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. הִנֵּה דְבָרִים אֵלּוּ בְּשָׁמוֹ אֲחוּזִים. כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא שׁוֹכֵחַ שְׁמוֹ שֶׁהֲרֵי הוּא הַכֹּל - כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא שׁוֹכֵחַ אוֹתָם אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם אֲחוּזִים בִּשְׁמוֹ מַמָּשׁ. הִתְרַגֵּשׁ רַבִּי חִיָּיא, אָמַר, וַדַּאי זֶהוּ דְּבַר חִדּוּשׁ. בָּרוּךְ יִהְיֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּפְּשַׁתִּי בְךָ וְיָדַעְתִּי דָבָר, וְיָדַעְתִּי מִי אוֹתוֹ שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ.

וְתָא חֲזֵי, דְּהַהוּא יוֹמָא דְּרָהִיטְנָא ד' מִילֵּי, וְלָא אַשְׁכַּחְנָא מַאן הֲוָה. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּעָאלְנָא בְּחַד מְעָרְתָּא דְּרִבִּי אֶלְעָזָר נָפִישׁ שַׁעֲתָא חֲדָא. קָרֵי עָלַיהּ רִבִּי חִיָּיא הֲנֵי קָרָאֵי, (ישעיה נח) אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וְגוֹ'. אָז תִּקְרָא וַיְיָ' יַעֲנֶה וְגוֹ' אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ' וְגוֹ'. (דברים לב) זְכוֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דּוֹר וָדוֹר וְגוֹ'. זְכוֹר יְמוֹת עוֹלָם, רִבִּי אַבָּא אָמַר, מַאן יְמוֹת עוֹלָם. אִינּוּן שִׁיתָּא יוֹמִין, דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא בְּהוּ. דִּכְתִיב, (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ' וְגוֹ'. שֵׁשֶׁת יָמִים, וְלָא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וְהָא אוֹקִימְנָא. בִּינוּ שְׁנוֹת דּוֹר וָדוֹר. כְּלוֹמַר, אִינּוּן יְמוֹת עוֹלָם, יְדָעוּ וְיִשְׁתְּמוֹדְעוּ כָּל אִינּוּן שְׁנִין וְיוֹמִין, וְכָל דָּרָא וְדָרָא, עַד דָּרָא דָּא דְּאַתְּוּן קַיְימִין.

וּבָא רְאֵה, שֶׁאוֹתוֹ יוֹם שֶׁרָצִתִּי אַרְבָּעָה מִילִּין, וְלֹא מָצָאתִי מִי הָיָה. אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁנִּכְנַסְתִּי בְּמְעָרָה אַחַת שֶׁרִבִּי אֶלְעָזָר נָח שָׁעָה אַחַת. קָרָא עָלָיו רַבִּי חִיָּיא אֵלּוּ הַפְּסוּקִים, (ישעיה נח) אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וְגוֹ'. אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה וְגוֹ', אָז תִּתְעַנַּג עַל ה' וְגוֹ'. (דברים לג) זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר וָדוֹר וְגוֹ'. זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם. רַבִּי אַבָּא אָמַר, מִי אֵלּוּ יְמוֹת עוֹלָם? אֵלּוּ שִׁשָּׁה יָמִים שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם בָּהֶם, שֶׁכָּתוּב (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' וְגוֹ'. שֵׁשֶׁת יָמִים, וְלֹא בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ. בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר וָדֹר. כְּלוֹמַר, אֵלּוּ יְמוֹת עוֹלָם, יֵדְעוּ וְיִתְוַדְּעוּ כָּל אֵלּוּ הַשָּׁנִים וְהַיָּמִים וְכָל דּוֹר וָדוֹר, עַד דּוֹר זֶה שֶׁאַתֶּם עוֹמְדִים בּוֹ.

שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב, הֲלֹא הוּא אָבִיךָ קָנָךְ. וְיַגֶּדְךָ, וְהוּא יְגַלֶּה עוּמְקָא דְּחָכְמְתָא. וּמַאי הִיא. אֶלָּא כַּד אִינּוּן שִׁיתָּא יוֹמִין שַׁכְלִילוּ עָלְמָא, לָא שַׁכְלִילוּ לֵיהּ, אֶלָּא בְּגִינָךְ, דְּתֵיתֵי אַנְתְּ וּתְקַיֵּים אוֹרַיְיתָא. דְּתָנֵינָן, כָּל מַה דְּעָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל תְּנַאי עֲבַד, דְּכַד יֵיתוּן יִשְׂרָאֵל, אִי יְקַבְּלוּן אוֹרַיְיתָא יָאוּת, וְאִי לָא דְּיָהֲדַר לֵיהּ לְתֹהוּ וָבֹהוּ. וּבְגִין כָּךְ, אִינּוּן יְמוֹת עוֹלָם יְדָעוּ וְאִשְׁתְּמוֹדָעָן כֻּלָּא.

שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב הֲלֹא הוּא אָבִיךָ קָנָךְ. וְיַגֶּדְךָ, וְהוּא יְגַלֶּה עֹמֶק הַחָכְמָה. וּמַה הִיא? אֶלָּא כַּאֲשֶׁר שֵׁשֶׁת יְמִים אֵלּוּ בָּנוּ אֶת הָעוֹלָם, לֹא בָּנוּ אוֹתוֹ אֶלָּא בִּגְלָלְךָ, שֶׁתָּבא אַתָּה וּתְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה. שֶׁלְּמַדְנוּ, כָּל מַה שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - עַל תְּנַאי עָשָׂה, שֶׁכַּאֲשֶׁר יָבאוּ יִשְׂרָאֵל, אִם יְקַבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה - מוּטָב, וְאִם לֹא - שֶׁיַּחֲזִירֵהוּ לְתֹהוּ וָבֹהוּ. וּמִשּׁוּם זֶה, אֵלּוּ יְמוֹת עוֹלָם יוֹדְעִים וּמְבִינִים הַכֹּל.

וְהָא תָּנֵינָן, הַנְהוּ עַנְפֵּי דְּאִילָנָא, הֵיךְ מִתְאַחֲדָן בְּגוֹ אִילָנָא, וְהָא אוֹקִימְנָא, כְּדֵין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרֵר לוֹן, לְמֶהֱוֵי תְּרֵיסִין, עַל שְׁאַר עַמִּין, וְאַתּוּן מַה כְּתִיב. כִּי חֵלֶק יְיָ' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל

נַחֲלָתוֹ, דְּלָא יָהֵב לְהוּ לְרַבְרְבָא, וְלָא לְמַלְאָכָא, וְלָא לִמְמָנָא אַחֲרָא, וְהַאי עַמָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָסֵב לְחוּלָקֵיהּ.

וַהֲרֵי לְמַדְנוּ, אֵלּוּ עַנְפֵי הָאִילָן אֵיךְ נֶאֱחָזִים בְּתוֹךְ הָאִילָן? וַהֲרֵי בַּאֲרְנוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּרַר לָהֶם לְמַמֲנֵי הַמַּגְנִים עַל שְׁאָר הָאֻמּוֹת, וְאֹתָם מַה כָּתוּב? כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. שֶׁלֹּא נָתַן אוֹתָם לְשַׂר, וְלֹא לְמַלְאָךְ, וְלֹא לְמְמֻנֶּה אַחֵר, וְזֶה הָעָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָטַל לְחֶלְקוֹ.

בְּאֶן אֶתָּה אַשְׁכַּח לֵיהּ. יְמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵיל יְשִׁימוֹן וְגוֹ'. דִּכְתִיב, (יהושע כד) תֶּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וְגוֹ'. וְאֶקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ'. וּמֵהָכָא דְּבַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, וְלָא אִתְפְּרַשׁ מִנַּיְיהוּ, וְדַבַּר לְהוּ בְּרַחֲמֵי, הֲדָא הוּא דִכְתִיב כְּנָעָשׂ יָעִיר קִנּוֹ וְגוֹ'. (דברים לב) כְּנָעָשׂ יָעִיר קִנּוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, לָא אַשְׁכַּחְנָא מַאן דְּחָיִיס עַל בְּנוֹי, כְּהַאי נְשָׁרָא. וְעַל דָּא תָּנֵינָן, כְּתִיב, (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. נָעָשׂ בְּאֶן דּוּכְתֵּיהּ. בַּאֲתַר דְּיַעֲקֹב קָאִים. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, (משלי ל) דֶּרֶךְ הַנָּעָשׂ בַּשָּׁמַיִם. בְּהַהוּא אֲתַר מַמָּשׁ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ רַחֲמֵי עַל בְּנוֹי, וְדִינָא לְגַבֵּי אַחֲרָנִין. כַּךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבַר לְבָנוֹי כְּנָעָשׂ דָּא.

בְּאֵיזֶהוּ מָקוֹם מְצָא אוֹתוֹ? יְמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן וְגוֹ'. שֶׁכְּתוּב (יהושע כד) תֶּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וְגוֹ', וְאֶקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ'. וּמִכָּאן מַנְהִיג אוֹתָם אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וְלֹא נִפְרָד מֵהֶם וּמַנְהִיג אוֹתָם בְּרַחֲמִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דברים לב) כְּנָעָשׂ יָעִיר קִנּוֹ וְגוֹ'. כְּנָעָשׂ יָעִיר קִנּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא מָצָאנוּ מִי שֶׁמְּרַחֵם עַל בָּנָיו כַּנָּעָשׂ הַזֶּה. וְעַל זֶה לָמַדְנוּ, כָּתוּב (יחזקאל א) וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּם וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל. הַנָּעָשׂ, הֵיכָן מְקוֹמוֹ? בְּמָקוֹם שֶׁיַּעֲקֹב עוֹמֵד. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (משלי ל) דֶּרֶךְ הַנָּעָשׂ בַּשָּׁמַיִם. בְּאוֹתוֹ מָקוֹם מַמָּשׁ. מַה טַּעֲמוֹ? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְרַחֵם עַל בָּנָיו, וּבְדִין עִם אֲחֵרִים. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַנְהִיג אֶת בָּנָיו כְּנָעָשׂ זֶה.

מַה כְּתִיב יְיָ' בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר. הוּא בִּלְחוֹדוֹי, דִּכְתִיב, (שמות יג) וַיְיָ' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְגוֹ'. וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר, דְּלָא דְּבַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לָא מַלְאָכָא, וְלָא מְמָנָא אַחֲרָא, דְּאִינּוּן אִקְרוּן אֵל נֵכָר. וְדָא הוּא דְּאָמַר מֹשֶׁה, (שמות לג) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה. הֲדָא הוּא דִכְתִיב, יְיָ' בָּדָד יַנְחֶנּוּ. הוּא בִּלְחוֹדוֹי, וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר.

מַה כְּתוּב? ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר. הוּא בִּלְבַדּוֹ, שֶׁכְּתוּב (שמות יג) וַה' הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְגוֹ'. וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר, שֶׁלֹּא הִנְהִיג לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לֹא מַלְאָךְ, וְלֹא מְמֻנֶּה אַחֵר, שֶׁהֵם נִקְרָאִים אֵל נֵכָר. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה, (שמות לג) אִם אֵין פָּנֶיךָ הוֹלְכִים אַל תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב ה' בָּדָד יַנְחֶנּוּ. הוּא בִּלְבַדּוֹ, וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּבַר עִמְּהוֹן, (בישראל) הָכִי עָלַיְיהוּ כְּתִיב, (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ, וּכְתִיב, (שמואל א יב) כִּי לֹא יִטּוֹשׁ יְיָ' אֶת עַמּוֹ וְגוֹ'. מַאי טַעְמָא לֹא יִטּוֹשׁ ה' אֶת עַמּוֹ. בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, בְּגִין דְּהַאי אִתְדְּבַק.

וְעַל דָּא לָא יִשְׁבּוֹק לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּבְכָל אֲתָר דְּאִינּוּן שַׁרְיָין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא. (דברים לב) לוֹ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי, כָּל הָנֵי קְרָאֵי דְּהָכָא, אוֹכְחֵי אינּוּן, דְּאוֹכַח לְהוּ מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, בַּר הַהוּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, דְּגַלֵּי בְּשֵׁירוּתָא דְּמִלּוֹי. אָמַר רִבִּי אַבָּא, וַאֲפִילּוּ מַה דְּאוֹכַח לְיִשְׂרָאֵל, בִּכְלָלָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא הוּא, דְּלֵית מִלָּה בְּאוֹרַיְיתָא דְּנָפִיק מִכְּלָלָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא. דְּאוֹרַיְיתָא כּוּלָּא שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אינּוּן.

אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְנַהֵג אִתָּם (בישראל) כָּךְ, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ, וְכָתוּב (שמואל א יב) כִּי לֹא יִטֹּשׁ ה' עַמּוֹ וְגוֹ'. מָה הַטַּעַם לֹא יִטֹּשׁ ה' אֶת עַמּוֹ? בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה בָּזֶה נִדְבָּק. וְעַל זֶה לֹא יַעֲזֹב אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם נִמְצָאִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. לוֹ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת (דברים לב). אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל אֵלּוּ הַפְּסוּקִים שֶׁכָּאן תּוֹכָחוֹת הֵם שֶׁהוֹכִיחַ אוֹתָם מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, חוּץ מֵאוֹתוֹ שֵׁם קָדוֹשׁ שֶׁגִּלָּה בִּתְחִלַּת דְּבָרָיו. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וַאֲפִילּוּ מַה שֶׁהוֹכִיחַ לְיִשְׂרָאֵל הוּא בִּכְלַל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁאֵין דָּבָר בַּתּוֹרָה שֶׁיּוֹצֵא מִכְּלַל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהַתּוֹרָה כֻּלָּהּ שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵם.

דף רצט.

וְהָנֵי קְרָאֵי יְדִיעָאן אינּוּן. אֲבָל בְּגִין דִּשְׁמָא (דף רצ"ט ע"א) דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָשִׁים בְּהַאי פַּרְשְׁתָּא, אִצְטְרִיכְנָא עַד הַשְׁתָּא. וְהָכָא הָא כְּתִיב, לוֹ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת, זֹאת וַדַּאי, וְהָא בְּכַמָּה אֲתָר אוֹקִימְנָא הַאי, דְּאִי יִשְׂרָאֵל יְנִדְּעוּן הַאי, אֵיךְ זֹאת אֲחִידָא בְּדִינּוֹי לְאִתְפָּרְעָא מִן חַיָּיבַיָּא, יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם, וְיִסְתָּמְרוּ לְמֶהֱוֵי בָּהּ. כְּמָה דִּכְתִיב, (איוב כ) וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ. וְאִלֵּין הַפְּסוּקִים יְדוּעִים הֵם. אֲבָל מִשּׁוּם שֶׁשְּׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָשׁוּם בְּפָרָשָׁה זוֹ, הָיִיתִי צָרִיךְ עַד עַתָּה. וְכָאן הֲרֵי כָּתוּב, לוֹ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת, זֹאת וַדַּאי. וַהֲרֵי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בֵּאַרְנוּ זֹאת, שֶׁאִם יִשְׂרָאֵל יֵדְעוּ אֶת זֶה אֵיךְ זֹאת אֲחוּזָה בְּדִינֶיהָ לְהַפְרַע מִן הָרְשָׁעִים - יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם, וְיִשְׁתַּמְּרוּ לִהְיוֹת בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איוב כ) וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ.

דָּבָר אַחֵר לוֹ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת. דְּאִיהִי מִתְקַשְׁרָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד נַטְרִין פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא, וַיַּתְבִּין עִמָּהּ בִּשְׁלָם, יְנִדְּעוּן דִּסְיַיעְתָּא דְּהַאי זֹאת עִמְּהוֹן, לְאִתְפָּרְעָא מִשַּׂנְאֵיהוֹן. וְיִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן זְעִירִין בֵּינֵי עַמְמַיָּא, יְנִדְּעוּן, אֵיכָה יְרִדּוֹף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה. וּמַאן גָּרִים לְהוּ. הַאי זֹאת, דְּהָוָה בְּהוּ בִּשְׁלָם, כַּד עַבְדִין פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא. וּלְעָלְמִין לָא אִתְעֲדֵי מִנַּיְיהוּ, לְמֶעְבַּד לְהוּ נוּקְמִין. (דברים לב) אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם וַיְיָ' הִסְגִּירָם. מַאי טַעְמָא כִּי צוּרָם מְכָרָם. בְּגִין צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי, דְּתִקּוּנִין לָא שָׁרָאן כַּדְקָא יָאוּת בְּאַתְרַיְיהוּ. אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה דָּא אַבְרָהָם, כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, דְּאָמַר אַבְרָהָם יִתְחַיְּיבוּן יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, וְלָא יֵיעָלוּן בַּגֵּיהִנֹּם דְּתֵרִין אִלֵּין גָּלוּתָא וְגֵיהִנֹּם, לָא יִסְבְּלוּן יִשְׂרָאֵל. וְקוּדְשָׁא

בָּרִיךְ הוּא אִסְתְּכַם עַל יְדוֹי, דְּכָל זִמְנָא דִּי יְחוּבוּן יִשְׂרָאֵל, יִפְּלוּן בְּגָלוּתָא, וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן בָּהוּ שַׂנְאֵיהוֹן. וּבְגִין כָּךְ, צוּרָם מְכָרָם וַדַּאי, וַיְיָ' הִסְגִּירָם, וְאִסְתְּכַם עַל יְדוֹי.

דָּבָר אַחֵר לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת - שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל. כַּאֲשֶׁר שׁוֹמְרִים מִצְוֹות הַתּוֹרָה וְיוֹשְׁבִים עִמָּהּ בְּשָׁלוֹם, יֵדְעוּ שֶׁעֲזָרָה שֶׁל זֹאת הַזּוֹ עִמָּהֶם, לְהַפְרַע מִשּׂוֹנְאֵיהֶם. וְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְעַטִּים בֵּין הָאֻמּוֹת, יֵדְעוּ אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יְנִיסוּ רְבָבָה. וּמִי גָּרַם לָהֶם? הַזֹּאת הַזּוֹ שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם בְּשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר עוֹשִׂים מִצְוֹות הַתּוֹרָה, וּלְעוֹלָמִים לֹא זָזָה מֵהֶם לַעֲשׂוֹת לָהֶם נְקָמוֹת. אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם וַה' הִסְגִּירָם (דברים לב). מָה הַטַּעַם כִּי צוּרָם מְכָרָם? מִשּׁוּם שֶׁצּוּר יָלַדְתָּ תֶּשִׁי, שֶׁהַתִּקּוּנִים לֹא נִמְצָאִים כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ בִּמְקוֹמָם. אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה אַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, שֶׁאָמַר אַבְרָהָם, יִתְחַיְּבוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּת וְלֹא יִכָּנְסוּ בְּגֵיהִנֹּם, שֶׁשְּׁנֵי אֵלּוּ - גָּלוּת וְגֵיהִנֹּם - לֹא יִסְבְּלוּ יִשְׂרָאֵל. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִסְכִּים עַל יָדוֹ, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁיִּתְחַיְּבוּ יִשְׂרָאֵל, יִפְּלוּ לְגָלוּת וְיִשְׁתַּעְבְּדוּ בָהֶם שׂוֹנְאֵיהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה צוּרָם מְכָרָם, וַדַּאי, וַה' הִסְגִּירָם, וְהִסְכִּים עַל יָדָיו.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי טַעְמָא אוֹכַח לְהוּ מֹשֶׁה בְּהַאי שִׁירָה הָכִי, בְּגִין דְּאִינְהוּ זְמִינִין לְמֵיעַל לְאַרְעָא, וּלְאַשְׁרֵי בֵּינַיְיהוּ שְׁכִינְתָּא, וּבְגִין כָּךְ אוֹכַח לְהוּ עַל הַאי.

לָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה הַטַּעַם שֶׁהוֹכִיחַ לָהֶם מֹשֶׁה בַּשִּׁירָה הַזּוֹ כָּךְ? מִשּׁוּם שֶׁהֵם מְזֻמָּנִים לְהִכָּנֵס לָאָרֶץ וּלְהַשְׁרוֹת עֲלֵיהֶם שְׁכִינָה, וּמִשּׁוּם זֶה הוֹכִיחַ אוֹתָם עַל כָּךְ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בִּתְרֵי אַתְרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאוֹכָחָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְחָדָאן אוּמּוֹת הָעוֹלָם. חַד דִּכְתִיב, (הושע יב) וְרִיב לַיְיָ' עִם יְהוּדָה וְלִפְקוֹד עַל יַעֲקֹב כִּדְרָכָיו וְגוֹ'. שַׁמְעִין אוּמּוֹת הָעוֹלָם חָדָאן, אָמְרֵי, הַשְׁתָּא יִשְׁתֵּצוּן מֵעָלְמָא, כַּד חָמֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִינּוּן חָדָאן, מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ. בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו וְגוֹ'. כַּד שַׁמְעִין, אָמְרִין, דָּא הוּא תְּשׁוּבָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה מְזַמֵּן לְהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְשָׂמְחוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם. אֶחָד - שֶׁכָּתוּב (הושע יב) וְרִיב לַה' עִם יְהוּדָה וְלִפְקֹד עַל יַעֲקֹב כִּדְרָכָיו וְגוֹ'. שָׁמְעוּ אֻמּוֹת הָעוֹלָם, שָׂמְחוּ. אָמְרוּ, עַתָּה יִכָּרְתוּ מֵהָעוֹלָם. כַּאֲשֶׁר רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהֵם שְׂמֵחִים, מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו וְגוֹ'. כַּאֲשֶׁר שׁוֹמְעִים, אוֹמְרִים, זוֹ הִיא תְּשׁוּבָה.

לְאִתְתָא דְּהָוָה לָהּ קְטָטָה בִּבְרָהּ, אַזְלַת לְמַקְבֵּיל עֲלֵיהּ דִּינָא, חָמָאת לְדַיָּינָא דְּאִין נַפְשִׁין. מְנַיְיהוּ לְאַלְקָאָה, לְצַלְבָא, לְאוֹקָדָא, אָמְרָה וַיי מַה אַעְבִּיד מִן בְּרָא. כַּד סַיֵּים דִּינָא, אָמַר לְהַהִיא אִינְתּוֹ, אִימָא, מַה אַעְבִּיד לָךְ בְּרִיךְ, אָמְרָה קוֹבְלַנְי, עכ"מ. (דברים לב) יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ, וַדַּאי לְבָתַר עָבֵד לְכָל אִינּוּן קְלִיפִין, דִּיהוֹן כֻּלְּהוּ מִשְׁתַּעְבְּדִין לֵיהּ. עַד הָכָא הָוָה כְּתִיב בְּהַהוּא סִפְרָא, דְּקָרְטָנָא אַסְיָא לְבָתַר הָוָה רְשִׁים בְּהַאי קְרָא, כָּל נְטוּרָא דְּאַצְטְרִיךְ אַסְיָא חַכִּים לְמֶעְבַּד לְמָרַע דְּשָׁכִיב בְּבֵי מַרְעֵיהּ, בֵּי אָסִירֵי דְּמַלְכָּא, לְמִפְלַח לְמָארֵי עָלְמָא.

מַשָּׁל לְאִשָּׁה שֶׁהָיְתָה לָהּ קְטָטָה בְּבִנְהּ, הָלְכָה לְתָבֵּעַ עָלָיו דִּין. רָאֲתָה לַדַּיָּן שֶׁדָּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת - חָלְקָם לְמַלְקוֹת, לְתָלְיָה, לִשְׂרֵפָה. אָמְרָה: אוֹי, מָה אֶעֱשֶׂה מִן הַבֵּן? כַּאֲשֶׁר סִיֵּם הַדִּין, אָמַר לְאוֹתָהּ אִשָּׁה: אִמָּא, מָה עָשָׂה לְךָ בְּנֵךְ? אָמְרָה, מִתְלוֹנֶנֶת, עכ"מ. יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ. וַדַּאי לְבַסּוֹף עָשָׂה לְכָל אוֹתָן קְלִפּוֹת שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּן מְשֻׁתָּעְבְּדוֹת לוֹ. עַד כָּאן הָיָה כָּתוּב בְּאוֹתוֹ סֵפֶר שֶׁל קַרְטָנָא הָרוֹפֵא. לְבַסּוֹף הָיָה רָשׁוּם בְּזֶה הַפָּסוּק, כָּל שְׁמִירָה שֶׁנִּצְרְךָ רוֹפֵא חָכָם לַעֲשׂוֹת לְחוֹלֶה שֶׁשּׁוֹכֵב בְּבֵית חָלְיוֹ, בֵּית אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ - לַעֲבֹד לְאֲדוֹן הָעוֹלָם!

דְּכַד אָזִיל אַסְיָא חַכִּים לְגַבֵּיהּ, יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵיל יְשִׁימוֹן, מַרְעִין דְּשָׁרְיָין עֲלֵיהּ, אַשְׁכַּח לֵיהּ בַּאֲסִירוּ דְמַלְכָּא. אִי תֵּימָא הוֹאִיל וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס"א פקיד) יְפַקּוֹד לְתַפְשָׁא לֵיהּ, דְּלָא יִשְׁתְּדַל בַּר נָשׁ אֲבַתְרֵיהּ. לָאו הָכִי, דְּהָא דָּוִד אָמַר, (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל וְגוֹ', דְּל הַהוּא דְּשָׁכִיב בְּבֵי מַרְעֵיהּ. וְאִי אַסְיָא חַכִּים הוּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהִיב לֵיהּ בִּרְכָאן, לְהַהוּא דְּיִשְׁתְּדַל בֵּיהּ.

שֶׁכַּאֲשֶׁר הוֹלֵךְ רוֹפֵא חָכָם אֶצְלוֹ, יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן, מַחֲלוֹת הַשּׁוֹרוֹת עָלָיו. מוֹצֵא אוֹתוֹ בְּמַאֲסַר הַמֶּלֶךְ. אִם תֹּאמַר, הוֹאִיל וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (פוקד) יִפְקֹד לִתְפֹּס אוֹתוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁתַּדֵּל אָדָם אַחֲרָיו - לֹא כָּךְ, שֶׁהֲרֵי אָמַר דָּוִד, (תהלים מא) אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל וְגוֹ'. דַּל הוּא אוֹתוֹ שֶׁשּׁוֹכֵב בְּבֵית חָלְיוֹ. וְאִם רוֹפֵא חָכָם הוּא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לוֹ בְּרָכוֹת לְאוֹתוֹ שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בּוֹ.

וְהַהוּא אַסְיָא, יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר, בְּבֵי מַרְעֵיהּ שָׁכִיב. וּבְתֹהוּ יְלֵיל יְשִׁימוֹן, דְּאִינּוּן מַרְעִין דַּחֲקִין לֵיהּ. מַאי אִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֶעְבַּד. יְסוֹבְבֶנְהוּ יְסוֹבֵב סְבוֹת, וְיֵיתֵי עִלּוֹת, בְּגִין דְּיִמְנַע מִנַּיְהוּ אִינּוּן מִלִּין דְּנָזְקִין לֵיהּ. יַקִּיז לֵיהּ, וְיַפִּיק מִנַּיְהוּ דָּמָא בִּישָׁא. יְבוֹנְנֶנְהוּ יְסַתְּכֵל וְיָבִין הַהוּא מַרְעָא מְמָּה הֲוַי, וְיִסְתְּכֵל בְּגִין דְּלָא יִתְרַבֵּי עָלּוֹי, וַיַּמְאִיךְ לֵיהּ. לְבָתַר יְצָרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ, בְּגִין דְּיֵהֵא נָטִיר כַּדְקָא יָאוּת, בְּאִינּוּן מַשְׁקֵי, בְּאִינּוּן אַסְוָותָא דְּאִצְטְרִיכוּ לֵיהּ, וְלָא יִטְעֵי (ס"א מיניהו) בֵּינַיְיהוּ. דְּאִלְמָלֵי יִטְעֵי, אֲפִילּוּ בְּמִלָּה חַד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָשִׁיב עַל הַהוּא אַסְיָא, כְּאִלּוּ שָׁפִיךְ דָּמָא וְקַטְלֵיהּ.

וְאוֹתוֹ רוֹפֵא, יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר, בְּבֵית חָלְיוֹ שׁוֹכֵב. וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן, שֶׁאוֹתָן מַחֲלוֹת מְצֵרוֹת לוֹ. מַה צָּרִיךְ לוֹ לַעֲשׂוֹת? יְסוֹבְבֶנְהוּ - יְסוֹבֵב סְבוֹת וְיָבִיא עִלּוֹת כְּדֵי שֶׁיִּמְנַע מִמֶּנּוּ אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁמַּזִּיקִים לוֹ. יַקִּיז לוֹ, וְיוֹצִיא מִמֶּנּוּ דָּם רַע. יְבוֹנְנֶנְהוּ - יְסַתֵּכֵל וְיָבִין אוֹתוֹ חוֹלֶה מַמָּה הָיָה, וְיִסְתַּכֵּל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְבַּד עָלָיו וְיִמְעַט אוֹתוֹ. לְבַסּוֹף - יִצָּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שָׁמוּר כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ בְּאוֹתָם מַשְׁקִים, בְּאוֹתָן רְפוּאוֹת שֶׁצְּרִיכוֹת לוֹ, וְלֹא יִטְעֶה (מהם) בֵּינֵיהֶן. שֶׁאִם יִטְעֶה אֲפִלּוּ בְּדָבָר אֶחָד, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חוֹשֵׁב עַל אוֹתוֹ רוֹפֵא כְּאִלּוּ שָׁפַךְ דָּמִים וַהֲרָגוֹ.

דף רצט:

בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי, דְּאַף עַל גַּב דְּהַהוּא בַּר נָשׁ אִיהוּ בְּבֵי אֲסִירֵי דְּמַלְכָּא, וְאִיהוּ אָסִיר בְּבֵי אֲסִירֵי, דְּיִשְׁתְּדַל בַּר נָשׁ עָלֵיהּ, וִיסַיְּיעַ לֵיהּ לְאַפָּקָא לֵיהּ מִבֵּי אֲסִירֵי. וַהֲוָה אָמַר

הָכִי. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּן דִּינִין דִּבְנֵי עָלְמָא לְעֵילָּא, הֵן לַמָּוֶת הֵן (דף רצ"ט ע"ב) לְשָׁרוּשֵׁי, הֵן לַעֲקוֹר, הֵן לַעֲנוֹשׁ נְכָסִין, וּלְאָסוּרִין. מַאן דְּאִתְחֲזֵי לַעֲנוֹשׁ נְכָסִין, נָפַל בְּבֵי מַרְעֵיהּ, וְלָא יִתְסֵי, עַד דְּיִתֵּן כָּל מַה דְּאִתְגְּזַר עָלֵיהּ. כֵּיוָן דְּאִתְעֲנָשׁ בְּמָמוֹנֵיהּ, וְיָהִיב כָּל מַה דְּאִתְגְּזַר עָלֵיהּ, אִתְסֵי, וְנָפַק מִבֵּי אֲסִירֵי. וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְאִשְׁתַּדְּלָא עָלֵיהּ דְּיִתֵּן עוֹנְשֵׁיהּ וְיִפּוֹק.

מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁאוֹתוֹ אָדָם הוּא בְּבֵית אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ וְהוּא אָסוּר בְּבֵית הָאֲסוּרִים, שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל אָדָם עָלָיו וְיַעֲזֹר לוֹ לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים. וְהַיְינוּ אוֹמֵר כֵּךְ: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן דִּינִים שֶׁל בְּנֵי הָעוֹלָם לְמַעְלָה, הֵן לְמָוֶת, הֵן לְשָׁרְשׁוֹ, הֵן לַעֲקֹר, הֵן לַעֲנֹשׁ בִּנְכָסָיו, וְלֶאֱסֹר אוֹתוֹ. מִי שֶׁנִּרְאֶה לֶעָנֹשׁ נְכָסִים, נוֹפֵל בְּבֵית חָלְיוֹ, וְלֹא יִתְרַפֵּא עַד שֶׁיִּתֵּן כָּל מַה שֶּׁנִּגְזַר עָלָיו. כֵּיוָן שֶׁנֶּעֱנַשׁ בְּמָמוֹנוֹ וְנוֹתֵן כָּל מַה שֶּׁנִּגְזַר עָלָיו, יִתְרַפֵּא, וְיוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים. וְעַל זֶה צָרִיךְ לְהִתְעַסֵּק עִמּוֹ שֶׁיִּתֵּן עָנְשׁוֹ וְיֵצֵא.

מַאן דְּיִתְחֲזֵי לְשָׁרוּשֵׁי, יִתְפְּסוּן לֵיהּ, וְיַהֲבֵי לֵיהּ בְּבֵי אֲסִירֵי, עַד דְּיִשְׁתְּרֵשׁ מִכֹּלָּא. וּלְזִמְנִין דְּיִשְׁתְּרֵשׁ מִשַּׁיְיפֵי, אוֹ מֵחַד מִנַּיְיהוּ, וּלְבָתַר יַפְקוּן לֵיהּ מִבֵּי אֲסִירֵי. מַאן דְּיִתְחֲזֵי לַמָּוֶת, הָכִי הוּא, דְּאִילּוּ יִתֵּן כָּל כּוּפְרָא, וְכָל מָמוֹנָא דְּעָלְמָא לָא יִשְׁתְּזִיב.

מִי שֶׁרָאוּי לְשָׁרְשׁוֹ, יִתְפְּסוּ אוֹתוֹ, וְיִתְּנוּ אוֹתוֹ בְּבֵית הָאֲסוּרִים עַד שֶׁיִּשְׁתָּרֵשׁ מֵהַכֹּל. וְלִפְעָמִים מִשְׁתָּרֵשׁ בְּאֵיבָרָיו אוֹ מֵאֶחָד מֵהֶם, וּלְבַסּוֹף יוֹצִיאוּ אוֹתוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים. מִי שֶׁרָאוּי לָמוּת - כָּךְ הוּא, שֶׁאִלּוּ יִתֵּן כָּל הַכֹּפֶר וְכָל מָמוֹן שֶׁבָּעוֹלָם, לֹא יִנָּצֵל.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיךְ לְאַסָּאָה חַכִּים, לְאִשְׁתַּדְּלָא עָלֵיהּ, אִי יָכִיל לְמֵיהַב לֵיהּ אַסְוָותָא מִן גּוּפָא, יָאוּת. וְאִי לָאו, יִתֵּן לֵיהּ אַסְוָותָא לְנִשְׁמָתֵיהּ, וְיִשְׁתַּדַּל עַל אַסְוָותָא דְּנִשְׁמְתָא. וְדָא הוּא אַסְיָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִשְׁתַּדַּל עָלֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי.

וְעַל זֶה צָרִיךְ לְרוֹפֵא חָכָם שֶׁיַּעֲסֹק בִּרְפוּאָתוֹ. אִם יָכוֹל לָתֵת לוֹ רְפוּאָה מִן הַגּוּף - מוּטָב, וְאִם לֹא - יִתֵּן לוֹ רְפוּאָה לְנִשְׁמָתוֹ, וְיִשְׁתַּדֵּל בִּרְפוּאַת נִשְׁמָתוֹ. וְזֶהוּ רוֹפֵא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁתַּדֵּל עָלָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר, עַד הַשְׁתָּא לָא שְׁמַעְנָא מֵאַסְיָא דָּא, וּמִסְפָּרָא דָּא. בַּר מִזִּמְנָא חָדָא, דְּאָמַר לִי טַיְיעָא חָדָא, דְּשָׁמַע לַאֲבוֹי, דְּאַסְיָא חַד הֲוָה בְּיוֹמוֹי, דְּכַד הֲוָה מִסְתַּכַּל בְּבַר נָשׁ, כַּד אִיהוּ בְּבֵי מַרְעֵיהּ, הֲוָה אָמַר, דָּא חַי וְדָא מֵת. וַהֲווּ אַמְרִין עָלֵיהּ דְּהוּא זָכָאָה קְשׁוֹט, דְּחִיל חַטָּאָה. וְכָל מַה דְּלָא יָכִיל (אצ"ל למזבן) לְמִדְבַּק מַה דְּאִצְטְרִיךְ, אִיהוּ הֲוָה קָנֵי, וְיָהִיב מִדִּילֵיהּ. הֲוָה אַמְרִין, דְּלֵית חַכִּים בָּעָלְמָא כְּגִינֵיהּ. וּבְצָלוֹתֵיהּ הֲוָה עָבִיד יַתִּיר, מִמָּה דְּהֲוָה עָבִיד בִּידוֹי. וּכְדָמֵי לָן, דָּא הֲוָה הַהוּא אַסְיָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עַד עַתָּה לֹא שָׁמַעְתִּי מֵרוֹפֵא זֶה וּמִסֹּפֵר זֶה, חוּץ מִפַּעַם אַחַת שֶׁאָמַר לִי סוֹחֵר אֶחָד, שֶׁשָּׁמַע לְאָבִיו שֶׁרוֹפֵא אֶחָד הָיָה בְּיָמָיו, שֶׁכַּאֲשֶׁר הָיָה מִסְתַּכֵּל בְּבֶן אָדָם כַּאֲשֶׁר הוּא בְּבֵית חָלְיוֹ, הָיָה אוֹמֵר, זֶה חַי וְזֶה מֵת. וְהָיוּ אוֹמְרִים עָלָיו שֶׁהוּא צַדִּיק אֱמֶת, יָרֵא חֵטְא, וְכָל מַה שֶּׁלֹּא יָכֹל לְהַשִּׂיג מַה

שֶׁנִּצְרָךְ, הוּא הָיָה קוֹנָהּ וְנוֹתֵן מִשֶּׁלּוֹ. וְהָיוּ אוֹמְרִים שֶׁאֵין חָכָם בָּעוֹלָם כְּמוֹהוּ, וּבִתְפִלָּתוֹ הָיָה עוֹשֶׂה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָיָה עוֹשֶׂה בְּיָדָיו. וְכִמְדָמֶּה לָנוּ, זֶה הָיָה אוֹתוֹ רוֹפֵא.

אָמַר הַהוּא טַיָּיעָא, וַדַּאי סִפְרָא דִּילֵיהּ בִּידֵי אִיהוּ, דְּקָא יָרִיתְנָא מֵאָבִי אַבָּא, וְכָל מִלּוֹי דְּהַהוּא סִפְרָא, כֻּלְּהוּ אִתְיַיסְדוּן עַל רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְרָזִין סְתִימִין אַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ, וּמִלִּין דְּאַסְוָותָא סַגִּיאִין, דְּאִיהוּ אָמַר דְּלָא יָאוּת לְמִפְעַל לוֹן, בַּר (אי) אִיהוּ דְּחִיל חַטָּאָה.

אָמַר אוֹתוֹ סוֹחֵר, וַדַּאי סִפְרוֹ בְּיָדֵי הוּא, שֶׁיָּרַשְׁתִּי אוֹתוֹ מֵאָבִי אַבָּא, וְכָל דְּבָרָיו שֶׁל אוֹתוֹ סֵפֶר, כֻּלָּם מְיֻסָּדִים עַל סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, וְסוֹדוֹת נֶעְלָמִים מָצָאתִי בּוֹ וּדְבָרִים שֶׁל רְפוּאָה רַבִּים, שֶׁהוּא אָמַר שֶׁלֹּא רָאוּי לַעֲשׂוֹת אוֹתָם חוּץ (אם) הוּא יָרֵא חֵטְא.

וְאִינּוּן מַמָּה דְּהָוָה עָבִיד בִּלְעָם, דְּהָוָה לָחִישׁ לְחִישִׁין עַל מָרָע, וַהָוָה אָמַר בְּפוּמּוֹי וְאִתְסֵי מִיָּד. וְכֻלְּהוּ בָּרִיר לוֹן בְּהַהוּא סִפְרָא. וְאָמַר, דְּא אָסוּר, וְדָא מוּתָּר לְמַאן דְּדָחִיל חַטָּאָה. בְּגִין דְּמַרְעִין סַגִּיאִין אָמַר, דְּתַלְיָיא אַסְוָותָא דִּלְהוֹן, בִּלְחִישׁוּ דְּפוּמָא. וְאִינּוּן מִסְטָרָא דְּנָחָשׁ, וּמִנְּהוֹן מִסְטָרָא דְּקֶסֶם. וְכָל אִינּוּן דְּאָסוּר לוֹמַר בְּפוּמָא, וְאָסוּר לְמֶעְבַּד בְּעוֹבָדָא, הָוָה אָמַר. עַד דְּאַשְׁכַּחְנָא עַל מַרְעִין יְדִיעָאן דְּאִצְטְרִיךְ לוֹמַר כַּךְ. וּלְנַדּוּיֵי בְּנִדּוּי וּבְשַׁמָּתָא, עַל הַהוּא מָרָע. וְאִיהוּ תַּוָּוהָא סַגִּי לְגַבָּן.

וְהֵם מִמַּה שֶּׁהָיָה עוֹשֶׂה בִּלְעָם, שֶׁהָיָה לוֹחֵשׁ לְחָשִׁים עַל חוֹלֶה, וְהָיָה אוֹמֵר בְּפִיו וּמִתְרַפֵּא מִיָּד. וְכֻלָּם מְבֹרָר אוֹתָם בְּאוֹתוֹ סֵפֶר. וְאָמַר, זֶה אָסוּר, וְזֶה מֻתָּר לְמִי שֶׁיָּרֵא חֵטְא. מִשּׁוּם שֶׁחֲלָאִים רַבִּים אָמַר שֶׁתִּתְלוּיֶה רְפוּאָתָם בִּלְחִישַׁת הַפֶּה. וְאֵלּוּ מִצַּד הַנָּחָשׁ, וּמֵהֶם מִצַּד שֶׁל קֶסֶם. וְכָל אוֹתָם שֶׁאָסוּר לוֹמַר בַּפֶּה וְאָסוּר לַעֲשׂוֹת בְּמַעֲשֶׂה הָיָה אוֹמֵר. עַד שֶׁמָּצָאתִי עַל חֲלָאִים יְדוּעִים שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר כָּךְ, וּלְנַדּוֹת בְּנִדּוּי וּבְשַׁמָּתָא עַל אוֹתוֹ חֹלִי, וְהוּא תְּמִיהָה גְּדוֹלָה אֶצְלִי.

חַדֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר, וְחַדּוּ חַבְרַיָּיא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִי הַהוּא סִפְרָא הָוָה לְגַבָּן נָחֲמֵי מַה אִיהוּ אָמַר. אֲנָא אִמְסַר בְּמִסְירָה, עַל מָנַת לְאַחְזָאָה לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא. וְתָנֵינָן, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַהוּא סִפְרָא הָוָה בִּידֵי תִּרְיסָר יַרְחֵי, וְאַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ נְהוֹרִין עִלָּאִין וְיַקִּירִין. כַּד מָטֵינָא לְאִינּוּן רָזִין דְּהָוָה מִבִּלְעָם תַּוָּוהְנָא.

שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשָׁמְחוּ הַחֲבֵרִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם אוֹתוֹ סֵפֶר הָיָה אֶצְלֵנוּ, הָיִינוּ רוֹאִים מַה הוּא אוֹמֵר. אֲנִי אֶמְסֹר בְּמְסִירָה עַל מְנַת לְהַרְאוֹת לַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה. וְלָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוֹתוֹ הַסֵּפֶר הָיָה בְּיָדֵי שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּמָצָאתִי בּוֹ אוֹרוֹת עֶלְיוֹנוֹת וַחֲשׁוּבִים. כַּאֲשֶׁר הִגַּעְתִּי לְאוֹתָם סוֹדוֹת שֶׁהָיוּ מִבִּלְעָם, תָּמַהְתִּי.

יוֹמָא חַד לְחִישְׁנָא בַּאֲתַר חַד, וַהֲווּ אַתְוָון סַלְקָן וְנָחְתָּן. עַד דַּחֲמֵינָא בְּחֶלְמָא, וְאָמַר לִי, מַה לָךְ לְמֵיעַל בְּתָחוּמָא דְּלָא דִילָךְ, וְלָא אִצְטְרִיךְ לָךְ. אִתְעַרְנָא, וְאַבְאֵישׁ קַמָּאי, עַל רָזִין סְתִימִין דַּהֲווֹ תַּמָּן. שָׁדַרְנָא לְהַהוּא יוּדְאִי, וְרִבִּי יוֹסֵי בַּרְבִּי יְהוּדָה שְׁמֵיהּ, וְיָהֲיבְנָא לֵיהּ סִפְרָא.

יוֹם אֶחָד לְחַשְׁתִּי בְּמָקוֹם אֶחָד, וְהָיוּ הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת. עַד שֶׁרָאִיתִי בַּחֲלוֹם וְאָמַר לִי, מַה לְּךָ לְהִכָּנֵס בְּתַחוּם שֶׁאֵינוֹ שֶׁלְּךָ וְשֶׁאֵינוֹ נִצְרָךְ לְךָ? הִתְעוֹרַרְתִּי. וְרַע בְּעֵינַי עַל סוֹדוֹת הַסְּתוּמִים שֶׁהָיוּ שָׁם. שֶׁלַּחְתִּי לְאוֹתוֹ יְהוּדִי, וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁמוֹ, וְנָתַתִּי לוֹ אֶת הַסֵּפֶר.

וּבְרָזִין דְּבִלְעָם אַשְׁכַּחְנָא, מֵאִינּוּן שְׁמָהָן דְּמַלְאָכִין דְּשַׁדַּר לֵיהּ בָּלָק, וְלָא הֲווֹ מִסְתַּדְּרָן עַל תְּקוּנֵיהוּ כַּדְּקָא יָאוּת. אֲבָל כַּמָּה זִינֵי אַסְוָותָא אַשְׁכַּחְנָא בֵּיהּ, דְּקָא מִתְתַּקְנֵי עַל תְּקוּנֵי אוֹרַיְיתָא, וְרָזִין סְתִימִין דִּילֵהּ. וַחֲמֵינָא דְּאִינּוּן בַּחֲסִידוּתָא. וּצְלוֹתִין וּבָעוּתִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאִי תֵּימָא, דְּהָוָה עָבִיד אַסְוָותָא בַּפְּסוּקֵי אוֹרַיְיתָא, אוֹ בְּרָזִין דְּאוֹרַיְיתָא. חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא הָוָה אָמַר רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא, וְעַל הַהוּא רָזָא אַפִּיק רָזִין דְּאַסְוָותָא, דְּלָא חֲמֵינָא כְּהַהוּא גַּוְונָא לְעָלְמִין. אֲמֵינָא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא, דְּאַחְכִּים לִבְנֵי נָשָׁא מֵחָכְמָתָא דִּלְעֵילָּא.

וּבַסּוֹדוֹת שֶׁל בִּלְעָם מָצָאתִי מֵאוֹתָם שֵׁמוֹת שֶׁל מַלְאָכִים שֶׁשָּׁלַח לוֹ בָּלָק, וְלֹא הָיוּ מִסְתַּדְּרִים עַל תִּקּוּנָם כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. אֲבָל כַּמָּה מִינֵי רְפוּאָה מָצָאתִי בּוֹ שֶׁהֵם מְתֻקָּנִים עַל תִּקּוּנֵי הַתּוֹרָה וְסוֹדוֹת סְתוּמִים שָׁלָּה. וְרָאִיתִי שֶׁהֵם בַּחֲסִידוּת, וּתְפִלּוֹת וּבַקָּשׁוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה רְפוּאָה בְּפִסּוּקֵי הַתּוֹרָה אוֹ בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה - חַס וְשָׁלוֹם. אֶלָּא הָיָה אוֹמֵר סוֹדוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל אוֹתוֹ סוֹד הוֹצִיא סוֹדוֹת שֶׁל רְפוּאָה שֶׁלֹּא רָאִיתִי בְּאֹפֶן זֶה לְעוֹלָם. אָמַרְתִּי, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁהֶחְכִּים לִבְנֵי אָדָם מֵחָכְמָה שֶׁל מַעְלָה.

וּמֵאִינּוּן מִלִּין דְּבִלְעָם נְסִיבְנָא, וַחֲמֵינָא בְּהוּ דְּלָא הֲוָה בְּעָלְמָא חַכִּים בַּחֲרָשִׁין כְּגִינָיהּ. אֲמֵינָא, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּבטֵל מֵעָלְמָא חַרְשִׁין, דְּלָא יִטְעוּן בְּנֵי נָשָׁא מִבָּתַר דַּחֲלְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ אָמֵן. (ע"כ). (מכאן חזור לפרשת בלק, אמר רבי אלעזר, בלעם חייבא, מאן קטיל ליה וכו', דף קצ"ג ע"ב) בָּרוּךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יִמְלוֹךְ יְיָ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. וּמֵאֵלּוּ הַדְּבָרִים שֶׁל בִּלְעָם לָקַחְתִּי, וְרָאִיתִי בָּהֶם שֶׁלֹּא הָיָה בָּעוֹלָם חָכָם בְּכִשּׁוּפִים כְּדַגְמָתוֹ. אָמַרְתִּי, בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁבִּטֵּל מֵהָעוֹלָם הַכִּשּׁוּפִים, שֶׁלֹּא יִטְעוּ בְּנֵי אָדָם מֵאַחַר יִרְאָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה שְׁמוֹ אָמֵן.

נעתק מספר זוה"ק הנדפס בליוורנו ע"י הגאון החסיד חיד"א זצ"ל

ישמח חיי"ם חדא"י נפשאי הנה אשו"ר ארש בלבנו"ן ספר"א נהר שפיר"א דאתא מכלל יופי נקי מכל דופי תהלתו בפי כל בשר, יום ליום יביע. צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלוזו. אלו הן הגולי"ן, גילת ורנן תתענג בדשן נפשם, האי דישנ"א. ולשונם תמהר לדבר צחות בשבח המגיע. איכו השתא יהבי רבנן עינייהו ומכווני דעתייהו הלא ברז"י שפ"ר התקונים מפני בירורי המדו"ת, פועלי אמת וצדק. מפני שהכ"ל יפה, הוד לטובה וגם נצח לצפירת תפארה, בגבורות ישע רב חסד בחכמה, ובתבונה ודעת דתנו רבנן באימ"ה רבה וקל זיע. ושבחא אתיא ממיל"ה מדב"ר קד"ש, לקול תתו מעורר אהבה והשפי"ע בצחצחות ברומי עלמא עילאה, ונהרו"ת המושכין ביום טוב אבות על בנים. כי שם צוה ה' הברכה ערוכה בכ"ל כמסלת שדה אשר ברכו ה' יורש עש"ר ארי"ה הוא דרביע. הדור אתם ראו חזו שמ"ש מנהו הבריק ברקאי דבר חדש חידשו סופרים חכמים הזהר"ו בכ"ל, ומראה יאי ויאי כז"הר

הרקיע. גם אשו"ר נלוה עמם, נסחי דווקני ובריא נהורין. סדרי בירורין הוו זהירי"ן, מאימתי קורין. ויצא אל הדבר"ת ועלה יפי"ע. בכל הרואה זאת לפנים דפוס קושטנטינא במעלו"ת אח"ז משובח ומפואר, הא איכא כמה שני דפרי"ס ויהללוהו בשערים כי השב"ע השביע ואולם הנה זה בא הרב הר"ש בוזאגלו זלה"ה שדי ביה נרגא בשנותו את טעמו, מצמיח חסיר חליף יתיר אף מפקיע. עבר עובדא ושינה רוב הגהות דפוס קושטנטינא זוהרו מוכיח מידע ידיע. ובנסחו זהר מנטובה דבק לאהבה ודין גרמ"א אשר חשב שמגיה דפוס קושטא שינה מדעתו ופירושא אתמר מדויל ידיה והיטב חרה לו תוקע ומריע. ולדבר הזה יסלח, כי אני בעניי ידעתי מאן ניהו מר המגיה ולא הרים ידו, רק אשר מצא בנסחי גדולי ישׂראל ולהאי מילתא שבחו רבנן כי שיח וכי שיג לו, מומחה ופקיע. איכו השתא מחזקינא טייבותא למע' המגיהים אשר על עומדם יעמודו בשינויי הרש"ב ונסחי הרמ"ז בכ"י לברר אוכל לדון ולהכריע. והלא מראש הודעתי דזמנין דמשכחת איזה הגהה מאי"ן באת מיני קטניו"ת כמו עשב מזריע. ויברך דוד הוא הקטן לגומרה של תורה ברוך אל ההודאות ומרומם על כל ברכה ותהלה בזמירות נריע. בקול תודה (לפ"ק) לעושה נפלאות למופת ולאות האל למושעות כי אלהים יושיע. יאר פניו אתנו ויאיר עינינו בתורתו תורת חיים